

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων

ΧΑΡΑΜΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΜΕ ΘΕΜΑ:

«Οικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής τυποποίησης. Ένα πρότυπο μοντέλο προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις μιας σύγχρονης διεθνούς χρηματοπιστωτικής αγοράς»

Ιούνιος 2018

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	6
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11
1.1 Γενικά.....	11
1.2 Ο ρόλος και η συνεισφορά των Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης στο Οικονομικό Γίγνεσθαι.....	13
1.3 Αξιοπιστία της Λογιστικής-Χρηματοοικονομικής Πληροφορίας.....	17
1.4 Ο Ρόλος των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) στην Ποιότητα της Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.....	18
1.5 Αντικείμενο διδακτορικής διατριβής.....	21
1.6 Μεθοδολογία έρευνας.....	23
1.6.1 Μεθοδολογική Προσέγγιση της έρευνας.....	27
1.7 Συνεισφορά και Σπουδαιότητα.....	31
1.7.1 Συνεισφορά από ευρήματα.....	31
1.7.2 Συνεισφορά της διατριβής.....	34
1.8 Περίληψη Ευρημάτων.....	37
1.9 Δομή Διδακτορικής Διατριβής.....	42
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ (ΕΛΠ-ΔΛΠ). ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	43
2.1 Το Περιβάλλον της Δημιουργίας των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.....	43
2.2 Η ανάγκη για εφαρμογή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.....	48
2.3 Η ιστορική εξέλιξη των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.....	50
2.4 Διαδικασίες Καθορισμού των Προτύπων.....	51
2.5 Η Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση ως Παράγοντας Επηρεασμού της Ποιότητας της Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.....	52
2.6 Διερεύνηση της Ενδεχόμενης Ποιοτικής Ανωτερότητας των ΔΛΠ/ ΔΠΧΑ Έναντι των Εγχώριων Λογιστικών Προτύπων.....	57
2.7 Η Διεθνής Εναρμόνιση των Λογιστικών Πρακτικών.....	65
2.8 Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των Διαδεδομένων Λογιστικών Πρακτικών-Γενική Θεώρηση.....	68
2.9 Αναγνώριση Εσόδων και Ακολουθούμενες Φορολογικές Πρακτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση.....	78
2.10 Οι λογιστικές Συνέπειες της Αναγνώρισεως Υποχρεώσεων.....	81
2.11 Γενικότερες και Συνολικές Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ.....	82
2.12 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ-ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στην Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων.....	94
2.13 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στον Λογισμό των Αποθεμάτων.....	102
2.14 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στην Παρουσίαση των Καταστάσεων Ταμειακών Ροών.....	105
2.15 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στο Χειρισμό Λογιστικών Σφαλμάτων και στο Χειρισμό της Αλλαγής στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Πολιτικές.....	106

2.16 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού	110
2.17 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Κατασκευαστικές Συμβάσεις	114
2.18 Ειδικότερες Διαφορές ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Φόρους Εισοδήματος.....	117
2.19 Χρήσιμες Έννοιες και Βασικές Αρχές Σχετικές με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12.....	118
2.20 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τις Οικονομικές Πληροφορίες ανά Επιχειρησιακό ή Γεωγραφικό Τομέα	122
2.21 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τα Ενσώματα Πάγια	123
2.22 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τις Μισθώσεις.....	132
2.23 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τα Έσοδα.....	136
2.24 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τις Παροχές προς Εργαζομένους.....	142
2.25 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τη Λογιστική των Επιχορηγήσεων και τη Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης.....	145
2.26 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με το Κόστος Δανεισμού	148
2.27 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Γνωστοποιήσεις Συνδεδεμένων Μερών	151
2.28 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις	156
2.29 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις	168
2.30 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τη Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού.....	174
2.31 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Προβλέψεις, Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία	178
2.32 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τα Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού.....	184
2.33 Επισκόπηση των Ειδικότερων Διαφορών μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ	191

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ..... 219

3.1 Γενική Θεώρηση των Χρηματοοικονομικών Δεικτών.....	219
3.2 Η Σημασία και η Χρησιμότητα των Χρηματοοικονομικών Δεικτών μέσα από Κατηγοριοποιημένα Παραδείγματα	219
3.3 Χρηματοοικονομικοί Δείκτες και Μακροοικονομική Θεώρηση.....	224
3.4 Επισκόπηση της Διεθνούς Βιβλιογραφίας Αναφορικά με τους Χρηματοοικονομικούς Δείκτες και τη Μακροοικονομική Θεώρηση	230
3.5 Δείκτες Ρευστότητας Δυναμικοί – Η περίπτωση του Κύκλου Μετατροπής Μετρητών....	231
3.6 Περιορισμοί στη Σημασία και στη Χρησιμότητα των Χρηματοοικονομικών Δεικτών.....	242
3.7 Παράγοντες Επηρεασμού της Σημασίας και της Χρησιμότητας των Χρηματοοικονομικών Δεικτών	247
3.8 Η Σημασία της Κανονικότητας των Κατανομών Τιμών Χρηματοοικονομικών Δεικτών .	252
3.9 Επισκόπηση της Διεθνούς Βιβλιογραφίας Αναφορικά με τους Παράγοντες Επηρεασμού της Σημασίας και της Χρησιμότητας των Χρηματοοικονομικών Δεικτών	253
3.10 Χρηματοοικονομικοί δείκτες και Ρευστότητα.....	254
3.11 Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Γενική Θεώρηση	266

3.12 Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Ειδικότερη Θεώρηση.....	274
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ.....	295
4.1 Ανάπτυξη Επιστημονικών Ερωτημάτων	295
4.2 Εκτιμήσεις ως προς τα Αναμενόμενα Ευρήματα επί των Επιστημονικών Ερωτημάτων ..	304
4.3 Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου	305
4.4 Στατιστικές δοκιμασίες (tests) για τον Έλεγχο των Στατιστικών Υποθέσεων Εργασίας και για τον Έλεγχο των Στατιστικών Υποδειγμάτων	314
4.5 Πηγές Δεδομένων και Δεδομένα	317
4.6 Ποιότητα και Πληρότητα των Γνωστοποιήσεων των Εταιρειών του Δείγματος: Ανάλυση των Ευρημάτων.....	321
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	323
5.1 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Κερδοφορίας.....	323
5.2 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Αποδοτικότητας	336
5.3 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Ρευστότητας	348
5.4 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Φερεγγυότητας.....	361
5.5 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Απαιτήσεων και Υποχρεώσεων.....	375
5.6 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με το Καθαρό Αποτέλεσμα και τα Ίδια Κεφάλαια	387
5.7 Δείκτες Συμμόρφωσης ως προς τις Απαιτούμενες Γνωστοποιήσεις.....	400
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ	407
6.1 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Κεντρικής Τάσης.....	407
6.2 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Διασποράς.....	413
6.3 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Απλής Γραμμικής Παλινδρόμησης.....	420
6.4 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης	424
6.5 Γενικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων	430
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	433
7.1 Γενική Εικόνα της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ ΔΠΧΑ παγκοσμίως.....	433
7.2 Αξιολόγηση των Ευρημάτων από τη Μεθοδολογική Προσέγγιση της Παρούσας Έρευνας.	434
7.3 Η Σπουδαιότητα της Ενημέρωσης των Ενδιαφερομένων Τρίτων Μερών για τις Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ	439
7.4 Προτάσεις για Περαιτέρω Επιστημονική Έρευνα	444

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΣΤΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	447
8.1 Γενικές Προτάσεις για τη Βέλτιστη Υποστήριξη των Στόχων της Ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων	447
8.2 Ειδικές Προτάσεις για τη Βέλτιστη Υποστήριξη των Στόχων της Ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων	450
ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	459

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι την υποχρέωση να εκφράσω «ευχαριστώ»:

- Στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου και ιδιαίτερα στο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, για τις δυνατότητες που μου παρείχε, καθώς και τη διάκριση να με εντάξει στο ερευνητικό του δυναμικό.
- Στον επιβλέποντα Καθηγητή κ. Αριστείδη Σάμιτα, καθώς και στα μέλη της Τριμελούς Επιτροπής, καθηγητές κ. κ. Μιχαήλ Μπεκιάρη και Ανδρέα Ανδρικόπουλο, για την ανάθεση του θέματος, την καθοδήγησή τους και την εν γένει στήριξή τους με εμπιστοσύνη και κατανόηση.
- Στους Καθηγητές του Τμήματος για τις εποικοδομητικές υποδείξεις και παρατηρήσεις τους τόσο επί θεμάτων της διατριβής, όσο και επί θεμάτων που σχετίζονται με την ομαλή έκβαση πολυετών διαδικασιών, όπως η συγκεκριμένη.
- Στις διοικητικές υπηρεσίες του Τμήματος για τη συγκινητική πραγματικά, υποβοήθηση των υποψηφίων διδακτόρων στη διεξαγωγή και διεκπεραίωση διαδικασιών «γραφειοκρατικού» χαρακτήρα, κυρίως, και όχι μόνον.

Ευχαριστίες απευθύνω, επίσης, στις δύο εταιρείες Ορκωτών Ελεγκτών KPMG και PricewaterhouseCoopers (PwC), μέλος των οποίων υπήρξα όλα αυτά τα χρόνια, παράλληλα με την ερευνητική μου πορεία και προσπάθεια, για την εκχώρηση πολύτιμου υλικού και για την παροχή τεχνικών μέσων που απαιτούνταν, κατά περίπτωση, για τη διεξαγωγή εργασιών της παρούσας έρευνας. Ευχαριστίες, ακόμη, οφείλω στους ορκωτούς ελεγκτές, αλλά και στα οικονομικά στελέχη εταιρειών-πελατών τους στην Ελλάδα, αλλά και πέρα των ελληνικών συνόρων, για την πολύτιμη συμβολή τους σε ζητήματα που σχετίζονται τεχνικά και ουσιαστικά με την παρούσα διατριβή.

Ευχαριστώ «συναδέλφους» που έχουν τελειώσει ή που βρίσκονται ακόμη, εξελικτικά, στη διαδικασία της ακαδημαϊκής έρευνας και που, ο καθένας με τον τρόπο του και την εμπειρία τους στη συγκεκριμένη διαδικασία, με βοήθησαν ουσιαστικά.

Τέλος, και πάνω απ' όλα, ευχαριστώ την οικογένειά μου, για την βοήθεια και αμέριστη συμπαράστασή τους.

Αφιερώνεται

Σ' εκείνους τους Ακαδημαϊκούς Δασκάλους που, **αμετακίνητα**, προσπαθούν στο να **πιστέψουν** οι Νέοι ότι:

«Ο δίχως όρια, δύσκολος δρόμος προς τη Γνώση μιας Επιστήμης, αποτελεί...
...συναρπαστική διαδρομή!»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Υποστηρίζεται έντονα, ιδιαίτερα την τελευταία εικοσαετία, ότι οι εθνικές οικονομίες, ανά τον κόσμο, δεν δύνανται να λειτουργήσουν αποτελεσματικά περιορισμένες σε εθνικό επίπεδο, αλλά εκτεινόμενες παράλληλα σε ένα διεθνές οικονομικό περιβάλλον μέσω του οποίου θα καταφέρουν να αποσπάσουν αναμενόμενα σημαντικά οφέλη σε εθνικό, πλέον, επίπεδο. Το πλαίσιο των δρώντων επιχειρήσεων στις οποίες στηρίζεται το οικοδόμημα μίας εθνικής οικονομίας τείνει, επομένως, να καταλάβει (και αδιαμφισβήτητα καταλαμβάνει) την πλέον εξέχουσα θέση, απ' ότι η οικονομική κοινότητα εντός της οποίας αυτές γεννιούνται, διαβιούν και αναπτύσσονται.

Έτσι, το ζήτημα των σχέσεων μεταξύ επιχειρήσεων και οικονομιών είναι καθοριστικής σημασίας, ενώ τίθεται σε προτεραιότητα και ίσως σε οξύτερη βάση το πλαίσιο της επιχείρησης αυτής καθαυτής ως ζωντανού κυττάρου της οικονομίας, απ' ότι το πλαίσιο μιας εθνικής οικονομίας ή ακόμη μίας διεθνικής και γιατί όχι, μιας οικονομίας παγκοσμίου εμβέλειας.

Βέβαια, η επιχείρηση δεν αποστασιοποιείται από το βασικό της σκοπό και το ενδιαφέρον της να διασφαλίσει τη μελλοντική οικονομική της ισορροπία (βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα) οριοθετώντας τις σχετικές δυνάμεις ή αδυναμίες της σε ένα συγκεκριμένο οικονομικό περιβάλλον (συνήθως εθνικού χαρακτήρα). Το νέο περιβάλλον που καλείται να «οικειοποιηθεί» - διότι δεν μπορεί και δεν πρέπει να αποφύγει - είναι να αναπτύξει δράση για την απόκτηση ικανοτήτων «παραγωγής χρήματος» που προσφέρονται σε διεθνή περιβάλλοντα και χώρους και όχι περιοριστικά από τη δράση της στο αντικείμενο των κύριων δραστηριοτήτων της.

Καθώς οι σύγχρονες επιχειρήσεις κινούνται επιτακτικά προς τον σκοπό αυτόν και προς την κατεύθυνση της παγκοσμιοποίησης των συναλλαγών και δραστηριοτήτων τους, είναι αναγκασμένες να υπακούσουν και να προσαρμοστούν στις επιταγές και στους κανόνες μιας πραγματικά παγκόσμιας κεφαλαιαγοράς και όχι μόνο. **Η ανάγκη για ένα σύστημα με ομοιογενές πρωτογενές υλικό στο οποίο θα στηρίζεται η δικαιολογητική βάση τέτοιου μεγέθους επιχειρηματικών στόχων, γίνεται όλο και πιο εμφανής, καθώς η παγκοσμιοποίηση εξαπλώνεται τάχιστα και οι διεθνείς συνθήκες οικονομικής εξάρτησης εντείνονται.**

Προς την κατεύθυνση αυτήν σε εθνικό επίπεδο, ακαδημαϊκοί παράγοντες, επαγγελματικές ενώσεις, επιστημονικά σωματεία, αλλά και κυβερνήσεις, έσπευσαν νωρίς, με παντοειδείς τρόπους, να συνδράμουν είτε μεμονωμένα, είτε από κοινού. Η έντονη προσπάθεια και επιμονή της χώρας μας, για την καθιέρωση κοινών λογιστικών αρχών και κανόνων ώστε να διασφαλιστεί απρόσκοπτα μια θετική προσδοκία κίνησης επενδυτικών κεφαλαίων άλλων οικονομιών προς τη δική μας οικονομία, είναι σε όλους γνωστή. Χαρακτηριστικό παράδειγμα σπουδής της χώρας μας, που λόγω ακραίων θέσεων κυβερνητικής τακτικής, απασχόλησε για

κάποια χρόνια τον οικονομικό τύπο, ήταν όταν στις αρχές της δεκαετίας 2000, ο τότε Υπουργός Οικονομίας της χώρας μας, συγκάλεσε την Ακαδημαϊκή Κοινότητα σε ιδιαίτερη σύσκεψη - διαβούλευση, προκειμένου να συζητηθούν οι νέες (για την χώρα μας) και σημαντικές εξελίξεις στο παγκόσμιο οικονομικό γίνεσθαι θέλοντας να προκαλέσει θετικά με αυτό τον τρόπο την Ακαδημαϊκή Έρευνα προς τις νέες τάσεις και χρηματοοικονομικές πολιτικές που διαμορφώνονταν διεθνώς. Εκεί υποστηρίχθηκε έντονα, ότι είναι ζωτικής σημασίας η επέκταση των δραστηριοτήτων των εθνικών ανά τον κόσμο οικονομιών προς ένα διεθνές περιβάλλον μέσω του οποίου θα καταφέρουν να αποκομίσουν σημαντικά εθνικά οφέλη με κυρίαρχο όφελος, τη δημιουργία και ανάπτυξη στο μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, συγκριτικά με άλλες οικονομίες, της ικανότητας της εθνικής μας οικονομίας να «παράγει χρήμα», τόσο, τουλάχιστον, όσο να της επιτρέπει να εξασφαλίζει την «αυτοχρηματοδότησή της».

Πάντως, η Ακαδημαϊκή κοινότητα ανταποκρινόμενη με συνέπεια στην αποστολή της και κυρίαρχα στη συμβολή της, μέσω της έρευνας, στην στήριξη της Πράξεως και των στελεχών της, πραγματοποίησε και εξακολουθεί να πραγματοποιεί έρευνες με σημαντικές μάλιστα προόδους, ιδιαίτερα στους τομείς των δαπανών και του κόστους κεφαλαίου, του κεφαλαίου κίνησης και των επενδύσεων, σε επίπεδο επιχειρήσεων, κλάδων επιχειρήσεων και κρατικών μηχανισμών.

Οι χρηματοοικονομικοί υπεύθυνοι των επιχειρήσεων χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τα αποτελέσματα της Ακαδημαϊκής έρευνας, ενώ ανταποκρίνονται θετικά στην χρηματοοικονομική θεωρία και στις αναθεωρήσεις της μέσα από την έρευνα και τις εξελίξεις στο περιβάλλον δράσεως των οικονομικών μονάδων και των οικονομιών γενικότερα. Έξαλλου, **η αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνας, σε συνδυασμό με την αξιοποίηση της εμπειρίας που αποκτάται από τον «πραγματικό κόσμο», ιδιαίτερα στις Επιστήμες των επιχειρήσεων, αποτελεί τη βασική οδό για την επίτευξη κορυφαίου ερευνητικού σκοπού: Προαγωγή Επιστήμης και Πράξεως.**

Οι τάσεις που εν συντομία προαναφέρθηκαν, σε συνδυασμό με την ακαδημαϊκή σκοπιμότητα και τη συμβολή της στην προσπάθεια προαγωγής της πράξεως μέσα από την επιστήμη και την έρευνα, αποτέλεσαν και το δικό μας κυρίαρχο κριτήριο, τόσο για την επιλογή της θεματικής ενότητας της παρούσας έρευνας, όσο και για την οριοθέτηση του περιεχομένου της. Ο μελετητής που θα εντυφώσει στις έννοιές της θα διαπιστώσει ότι εστιάζει σε θέματα που αντικατοπτρίζουν την πείρα, τόσο του συγγραφέα, όσο και των ακαδημαϊκών δασκάλων, καθώς και στο απαύγασμα της πείρας αμοτερόν από προγράμματα εκπαίδευσης στελεχών και από παροχή συμβουλών για χρηματοοικονομικά προβλήματα και στρατηγικές για διάρκεια ικανού αριθμού ετών.

Η εν λόγω πείρα, μας βοήθησε να αντιληφθούμε ακριβέστερα τις σημαντικές ευθύνες των χρηματοοικονομικών αναλυτών και υπευθύνων, τα βασικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν

οι επιχειρήσεις στον τομέα αυτόν, καθώς και τη συγκεκριμενοποίηση των ενδεδειγμένων-ορθών και εφικτών προσεγγίσεων, κυρίως, σε ό,τι αφορά στο πληροφοριακό υλικό της ανάλυσης που η Λογιστική παράγει και παρουσιάζει δια των Οικονομικών Καταστάσεων, με βάση της Αρχές της και το Δίκαιο που διέπει την επιχείρηση. Από τη σκοπιά αυτήν, ενδεχομένως ορισμένα θέματα που αναπτύσσονται στη διατριβή, να φαίνονται δύσκολα εννοιολογικά, όμως το ίδιο ισχύει και με τα προβλήματα που αντιμετωπίζονται στην πράξη. Τα χρηματοοικονομικά στελέχη πρέπει να είναι προετοιμασμένα να αντιμετωπίζουν πολύπλοκα προβλήματα που η λύση τους απαιτεί αναγκαστικά τη χρήση, όχι μόνο εξελιγμένων εργαλείων και τεχνικών, αλλά κυρίως βαθιά μελέτη και εξειδικευμένη γνώση που στηρίζεται στη επιστήμη και στην έρευνα.

Αναγνωρίζεται ότι το επίπεδο της ανάλυσης και ανάπτυξης των εννοιών που η διατριβή πραγματεύεται, καθώς και η δυσχέρεια στην προσπέλαση και εμβάθυνση του υλικού αυτού είναι αλλού χαμηλότερου βαθμού κατανόησης και αλλού υψηλότερου βαθμού κατανόησης. Αυτό συμβαίνει επειδή ορισμένες έννοιες που αναφέρονται σε συνοπτικές περιγραφές των θεσμικών, κυρίως χαρακτηριστικών της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, ίσως επειδή είναι γνωστές, είναι εύκολα κατανοητές και μόνον για την πληρότητα της μελέτης δεν θα μπορούσαν να παραλειφθούν. Όμως, οι περισσότερες έννοιες και ιδιαίτερα **το υλικό που σχετίζεται με τη μόρφωση και τον υπολογισμό των «όρων» των μετρήσεων στην ακριβέστερη δυνατή προσέγγισή τους, την κριτική διερεύνηση και αναμόρφωση αυτών των «όρων» λόγω των τάσεων και των χαρακτηριστικών των οικονομικών στοιχείων υπό το πρίσμα των Λογιστικών Αρχών και της διαφορετικότητας της Λογιστικής τυποποίησης διεθνικά** κυρίως, είναι δύσκολα από τη φύση τους, ιδιαίτερα γι' αυτούς που δεν διαθέτουν την απαιτούμενη συνδυαστική γνώση, αλλά και την ακαδημαϊκή θεωρητική και ερευνητική σκέψη και θεμελίωση. **Το γεγονός δε ότι για πρώτη φορά παρουσιάζονται οι τάσεις και οι περιοχές που χρήζουν περαιτέρω ανάλυσης και περαιτέρω αναμόρφωσης για τους σκοπούς της ανάλυσης στην εθνική και διεθνή βιβλιογραφία, όχι διάσπαρτα ή επαγωγικά, αλλά με κατάλληλα ταξινομημένη μορφή και τεκμηρίωση, καθιστά την σε βάθος αναφορά στις έννοιες αυτές επιβεβλημένη, παρά τις όποιες δυσκολίες αυτό συνεπάγεται.**

Ελπίζουμε, πάντως, το περιεχόμενο της παρούσας διατριβής, παρά τις δύσκολες έννοιες που πραγματεύεται και προπαντός που πρωτότυπα εισαγάγει, να αποτελέσει ερέθισμα για τον αναγνώστη ώστε, να προχωρήσει στη μελέτη τους, να τις αξιοποιήσει ως Γνώση, αλλά, κυρίως ως Εφαρμογή στο ιδιαίτερα υπεύθυνο και απαιτητικό επάγγελμα των χρηματοοικονομικών αναλυτών των επιχειρήσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Γενικά

Στο σημερινό δυναμικό επιχειρηματικό περιβάλλον, είναι σημαντικό για τους επαγγελματίες managers, να είναι σε θέση να εφαρμόσουν τις δεξιότητές τους, τόσο εντός όσο και εκτός της ειδικής λειτουργίας της χρηματοοικονομικής διαχείρισης και πολιτικής. Τα εξειδικευμένα διευθυντικά στελέχη και οι οικονομικοί αναλυτές, είναι δυνατό να καλούνται για να παρέχουν πληροφορίες, σχετικά με θέματα όπως ο στρατηγικός οικονομικός σχεδιασμός, η μέτρηση της επιτυχίας της επιχειρηματικής στρατηγικής ή ο προσδιορισμός της βιωσιμότητας μίας υποψήφιας εξαγοράς κ.α. Ακόμα κι έτσι, τα τυπικά προσόντα που απαιτούνται για την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και διαχείρισης, επιβάλλουν σε κάθε διευθυντικό στέλεχος και σε κάθε οικονομικό αναλυτή, να είναι εξοπλισμένοι με εκείνες τις εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες, που θα τους επιτρέψουν τη διεξαγωγή της οικονομικής ανάλυσης, με ταχύ και ουσιαστικό τρόπο (Isberg, 1998).

Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων ενδιαφέρει για πολλούς και διάφορους λόγους. Οι εξωτερικοί επενδυτές αναζητούν πληροφορίες σχετικά με τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της επιχείρησης και τις προοπτικές της για την παροχή ικανοποιητικής απόδοσης, λαμβάνοντας υπόψη τους κινδύνους που αναλαμβάνονται. Οι managers επιθυμούν να γνωρίζουν, εάν ένας δυνητικός δανειολήπτης ή πελάτης, μπορεί να εξυπηρετήσει τα δάνεια που θα συνάψει. Οι εσωτερικοί αναλυτές και η διοίκηση, χρησιμοποιούν την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, ως μέσο για την παρακολούθηση της έκβασης των πολιτικών αποφάσεων, την πρόβλεψη μελλοντικών στόχων και επιδόσεων, την ανάπτυξη επενδυτικών στρατηγικών και την αξιολόγηση των αναγκών σε κεφάλαια. Καθώς ο ρόλος διευθυντή πιστώσεων επεκτείνεται διαστρωματικά μέσα στην οικονομική οντότητα, μπορεί να χρειαστεί να ανταποκριθεί στο αίτημα για τη διεξαγωγή ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με οποιαδήποτε από αυτές τις συνθήκες. Η ανάλυση, αποτελεί ένα χρήσιμο εργαλείο που παρέχει ταυτόχρονα τόσο μία επισκόπηση, όσο και μια εστίαση, για την πραγματοποίηση μίας τέτοιας ανάλυσης (Isberg, 1998).

Μία ολοκληρωμένη ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, παρέχει πληροφορίες σχετικά με την απόδοση μιας επιχείρησης ή / και στέκεται στους τομείς της ρευστότητας, της μόχλευσης, της λειτουργικής απόδοσης και αποδοτικότητας. Μία πλήρης ανάλυση συνεπάγεται τόσο τη χρήση χρονοσειρών, όσο και διαστρωματικές προοπτικές. Η ανάλυση των χρονοσειρών, εξετάζει τις τάσεις, χρησιμοποιώντας τις επιδόσεις της επιχείρησης ως σημείο αναφοράς. Η διαστρωματική-διατμηματική ανάλυση, μεγεθύνει τη διαδικασία της ανάλυσης, με τη χρήση εξωτερικών σημείων αναφοράς για σκοπούς συγκρισιμότητας της απόδοσης. Κάθε ουσιαστική ανάλυση, ξεκινά με μία ποιοτική έρευνα, ως προς την στρατηγική και τις πολιτικές των υποκείμενων επιχειρήσεων, δημιουργώντας ένα πλαίσιο για την έρευνα. Στη συνέχεια, καθορίζονται οι σκοποί και οι στόχοι της ανάλυσης, παρέχοντας τη

βάση για την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Η χρήση των κατάλληλων δεικτών-αναλογιών για τα χρηματοοικονομικά μεγέθη (κονδύλια) κάθε οντότητας, μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως πυξίδα στη διαδικασία αυτή, κατευθύνοντας τον χρηματοοικονομικό αναλυτή προς σημαντικές περιοχές των οικονομικών καταστάσεων, όπου καταγράφεται η ευρωστία αλλά και οι αδυναμίες της επιχείρησης (Isberg, 1998).

Επιπρόσθετα, κεντρικό άξονα της ερευνητικής προσπάθειας, αποτελεί η εξέταση των τάσεων που υποκρύπτουν τα περιουσιακά στοιχεία της Κατάστασης του Ισολογισμού (Κατάστασης Οικονομικής Θέσης) μίας επιχείρησης, εξαιτίας της εφαρμοζόμενης λογιστικής τυποποίησης και των Αρχών της (ΔΠΧΑ και ΕΛΠ). Η ανάδειξη αυτών των τάσεων εξασφαλίζει την ασφαλή και ακριβή μέτρηση των περιουσιακών στοιχείων (τα οποία σχετίζονται με εκείνες τις περιοχές που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας για τους σκοπούς της ανάλυσης), ώστε να προσδίδεται ακρίβεια στις χρηματοοικονομικές μετρήσεις.

Η παρούσα διατριβή, στοχεύει να εντοπίσει, εάν και κατά πόσο, η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων / Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στην Ελλάδα, επηρεάζει την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών επιχειρήσεων. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων χρειάζεται να γνωρίζουν, ποιες μεταβολές στις οικονομικές καταστάσεις οφείλονται στη λειτουργία των επιχειρήσεων και, ποιες μεταβολές, οφείλονται σε άλλους παράγοντες, όπως είναι η καθιέρωση του λογιστικού πλαισίου των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η παρούσα ερευνητική προσπάθεια, φιλοδοξεί να βοηθήσει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, να διακρίνουν με καθαρότητα, σαφήνεια και μετρησιμότητα, αυτές τις μεταβολές που οφείλονται στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ¹.

Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα² που καλείται να απαντήσει η παρούσα διατριβή (και θα αναλυθούν περαιτέρω στην ενότητα 1.5) είναι τα ακόλουθα:

- Q1)** Αν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;
- Q2)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;
- Q3)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;

---

¹Βλ. αναλυτική αναφορά στις § 4.11 “Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Γενική Θεώρηση” και § 4.12 “Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Ειδικότερη Θεώρηση”.

² Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 5.1 “Ανάπτυξη ερευνητικών ερωτημάτων”.

- Q4)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;
- Q5)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, έναντι επιχειρήσεων μεγάλης διασποράς μετοχών;
- Q6)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών;

Τα παραπάνω αναλύονται περαιτέρω και σε συνάρτηση με το οικονομετρικό μοντέλο στην ενότητα 1.5.

1.2 Ο ρόλος και η συνεισφορά των Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης στο Οικονομικό Γίνεσθαι

Ένα σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης είναι ένα τυποποιημένο σύστημα με σκοπό την παροχή δημόσιας πληροφόρησης (Thomas, 1991). Για την παροχή δημόσιας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης βεβαίως, ακολουθούνται συγκεκριμένες πρακτικές. Αυτές οι πρακτικές, οπωσδήποτε, επιφέρουν οικονομικές συνέπειες επί των οικονομικών μονάδων, αλλά και επί της συνολικής οικονομικής επικράτειας, εντός της οποίας δραστηριοποιούνται οι οικονομικές μονάδες. Μεταξύ αυτών των οικονομικών συνεπειών διακρίνουμε (Beaver, 2002):

1. Την κατανομή του παραγόμενου πλούτου μεταξύ των φυσικών και νομικών προσώπων τα οποία δραστηριοποιούνται σε μία οικονομία.
2. Την κατανομή των οικονομικών πόρων μεταξύ των φυσικών και νομικών προσώπων τα οποία δραστηριοποιούνται σε μία οικονομία.
3. Τον επιμερισμό του κινδύνου ο οποίος προσιδιάζει στις οικονομικές δραστηριότητες μεταξύ των φυσικών και νομικών προσώπων τα οποία δραστηριοποιούνται σε μία οικονομία.
4. Την χρήση εκείνων των πόρων οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την παραγωγή, την πιστοποίηση, την διοχέτευση, την επεξεργασία, την ανάλυση και την ερμηνεία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.
5. Την χρήση εκείνων των πόρων οι οποίοι είναι απαραίτητοι για την ανάπτυξη, την συμμόρφωση, την επιβολή και τον διακανονισμό του ρυθμιστικού πλαισίου λειτουργίας της οικονομίας.

Μία από τις βασικές λειτουργίες της Λογιστικής ως επιστήμης και ως διακριτού επαγγελματικού πεδίου, είναι η κατάρτιση και παροχή ποσοτικής πληροφόρησης, σχετικά με

τις δραστηριότητες των οικονομικών οντοτήτων. Υπό το πρίσμα αυτό, η Λογιστική μας παρέχει πληροφόρηση για τη χρηματοοικονομική θέση μίας επιχείρησης, καθώς και για τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Με την έννοια αυτή, η παρεχόμενη από τη Λογιστική χρηματοοικονομική πληροφόρηση προσδίδει τη δυνατότητα για λήψη αποφάσεων οικονομικής φύσης και για την επιλογή, μεταξύ εναλλακτικών τρόπων δράσης στο οικονομικό πεδίο (Belkaoui, 2004). Τα δρώντα φυσικά πρόσωπα τα οποία δρουν ως λήπτες οικονομικών αποφάσεων είναι, λόγου χάριν, οι παράγοντες των κεφαλαιαγορών, οι μέτοχοι των επιχειρήσεων, τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων, οι λογιστές, οι οικονομικοί αναλυτές των κεφαλαιαγορών, οι ρυθμιστές του κανονιστικού πλαισίου.

Υπό την έννοια αυτή, η χρηματοοικονομική πληροφόρηση η οποία παρέχεται από τη Λογιστική μέσα από ένα οργανωμένο σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, αποτελεί γλώσσα συνεννόησης και κινητοποίησης για τα ενδιαφερόμενα μέρη, τα οποία δραστηριοποιούνται στο οικονομικό γίγνεσθαι (Jindřichovská & Kubíčková, 2014). Ταυτόχρονα, η παρεχόμενη λογιστική-χρηματοοικονομική πληροφόρηση αποτελεί και τη γλώσσα επικοινωνίας μεταξύ της δημοσιεύουσας επιχείρησης και των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων τις οποίες καταρτίζει και δημοσιεύει η επιχείρηση.

Σύμφωνα με τον Kothari (2001), η ποιότητα ενός συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αποτελεί συνάρτηση των προτύπων τα οποία διέπουν την σχετική χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Η επιβολή των προτύπων αυτών πραγματοποιείται από τις ρυθμιστικές αρχές και η εφαρμογή των προτύπων αυτών, υλοποιείται από τις οικονομικές μονάδες. Ο Charkham (1995) διατείνεται ότι ένα σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης πρέπει να διακρίνεται από συγκεκριμένα στοιχεία, ούτως ώστε να χαρακτηρίζεται επαρκές:

- i. Από μία επαρκή και έγκαιρη ροή χρηματοοικονομικής πληροφόρησης προς την διοίκηση της εκάστοτε οικονομικής μονάδας.
- ii. Από αναφορές και γνωστοποιήσεις οι οποίες πρέπει να καθίστανται επαρκώς αντιληπτές υπό των εκάστοτε χρηστών.
- iii. Από ικανότητα και εγγενή επιθυμία επιρροής των προσώπων τα οποία λαμβάνουν οικονομικές αποφάσεις.

Βεβαίως, το εκάστοτε σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης επηρεάζεται με την σειρά του από το γενικότερο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, στο οποίο καλούνται να δραστηριοποιηθούν οι οικονομικές μονάδες, αλλά και από τη συμπεριφορά των διοικήσεων των οικονομικών μονάδων (Hossain και Taylor, 2007).

Ακόμη, γενικότερα, το εκάστοτε σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης επηρεάζεται και από του πολιτισμικό περιβάλλον, εντός του οποίου καλείται να λειτουργήσει. Οι πολιτισμικές καταβολές και οι πολιτισμικές συνθήκες εντός των οποίων καλούνται να

δράσουν τα δρώντα φυσικά πρόσωπα και οι οικονομικές οντότητες μίας οικονομίας, καθορίζουν σε σημαντικό βαθμό την ποσότητα και την ποιότητα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Υπάρχουν ορισμένες έρευνες οι οποίες προσπάθησαν να αναλύσουν και να εξηγήσουν τις πολιτισμικές αυτές επιδράσεις στην παρεχόμενη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Μεταξύ αυτών, αξίζει να αναφερθεί η μελέτη του Hofstede (1983), μελέτη η οποία έλαβε υπ' όψη της πρωτογενή δεδομένα από 53 χώρες. Σε αυτή μελέτη, ο Hofstede διακρίνει τέσσερις πολιτισμικές διαστάσεις οι οποίες δύνανται να λειτουργήσουν ως παράγοντες επηρεασμού της παροχής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης:

1. Απόσταση από τα κέντρα εξουσίας.
2. Αποφυγή αβεβαιότητας.
3. Ατομικισμός.
4. Αρρενωπότητα.

Ένα σύστημα χρηματοοικονομικής αναφοράς το οποίο διακρίνεται από αποδοτικότητα, αποτελεί αναγκαίο προαπαιτούμενο του οποιουδήποτε συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης. Αυτό ισχύει, επειδή, είναι απαραίτητη η ορθή και πλήρης απεικόνιση της χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων και της χρηματοοικονομικής θέσης της εκάστοτε οικονομικής μονάδας ούτως ώστε να ακολουθηθεί η κατάλληλη πολιτική εταιρικής διακυβέρνησης. Επιπλέον, η μεγέθυνση και η ανάπτυξη μίας εθνικής οικονομίας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την επάρκεια του συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, το οποίο εφαρμόζεται στην οικονομία αυτή (Belkaoui, 1988). Βάσει του σκεπτικού αυτού, ένα επαρκές και αποτελεσματικό σύστημα χρηματοοικονομικής αναφοράς είναι απαραίτητο για την οικονομική μεγέθυνση και ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Στο σημείο αυτό, είναι σκόπιμο να αναφερθεί ότι ακόμη και εάν ένα σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης θεωρείται επαρκές και αποτελεσματικό, εντούτοις κατά την παραγωγή της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και κατά την εξέλιξη των οικονομικών δραστηριοτήτων, ενδέχεται να ανακύψουν συστηματικά προβλήματα, τα οποία δυσχεραίνουν την αποτελεσματική άσκηση της εταιρικής διακυβέρνησης. Ως τέτοια προβλήματα εντοπίζονται (Whittington, 2007):

- ✓ Τυχόν ελλείψεις και ατέλειες στις πρακτικές και στις διαδικασίες δημιουργίας και παροχής της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, οι οποίες επιφέρουν επιδείνωση της αποτελεσματικότητας του εκάστοτε συστήματος εταιρικής διακυβέρνησης.
- ✓ Αποτυχία των διαδικασιών παρακολούθησεως και ελέγχου από τους μετόχους εντός των πλαισίων εταιρικής διακυβέρνησης.
- ✓ Τα κόστη των διαδικασιών παρακολούθησεως και ελέγχου από τους μετόχους εντός των πλαισίων εταιρικής διακυβέρνησης.

Αρκετοί επιστημονικοί μελετητές έχουν ασχοληθεί με την διερεύνηση των αντιλήψεων των συντακτών των χρηματοοικονομικών αναφορών από την μία πλευρά και των χρηστών των χρηματοοικονομικών αναφορών από την άλλη, αναφορικά με την ποιότητα των χρηματοοικονομικών αναφορών (Benjamin και Stanga, 1977; Cooke, 1989; Wallace, 1988; Collett και Hrasky, 2005). Όλοι αυτοί οι ερευνητές, με τις σχετικές μελέτες τους, διέκριναν ένα χάσμα μεταξύ της παρεχόμενης από τους συντάκτες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και της επιθυμητής από τους χρήστες χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, τουλάχιστον όπως οι χρήστες αντιλαμβάνονται την παρεχόμενη χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, οι συντάκτες και οι εκδότες των οικονομικών καταστάσεων, αντιμετωπίζουν αντικειμενικούς περιορισμούς όσον αφορά στην ποσότητα και στην ποιότητα της παρεχόμενης πληροφόρησης. Οι περιορισμοί αυτοί συνίστανται, κυρίως, στους πόρους τους οποίους έχει στη διάθεσή της μία επιχείρηση για να συντάξει και για να εκδώσει οικονομικές καταστάσεις, καθώς και στην άμυνά της έναντι του ανταγωνισμού και, έναντι, οποιουδήποτε παράγοντα τυχόν επιβουλεύεται την οικονομική της υπόσταση. Παραδείγματος χάριν, ενδέχεται μία επιχείρηση να χρειάζεται να απασχολεί 10 υπαλλήλους-λογιστές για την κατάρτιση των οικονομικών της καταστάσεων, αλλά να μπορεί να μισθοδοτήσει μόνο 7 υπαλλήλους-λογιστές, για αυτήν την εργασία. Επίσης, μία επιχείρηση δύναται να επιλέξει, να μην γνωστοποιήσει ένα χρηματοοικονομικό μέγεθος, εάν δεν είναι νομικά υποχρεωμένη να πράξει κάτι τέτοιο, ούτως ώστε να μην λάβει γνώση αυτού του χρηματοοικονομικού μεγέθους μία ανταγωνίστρια επιχείρηση. Δεδομένων, λοιπόν, τέτοιων περιορισμών, μία επιχείρηση οφείλει να λαμβάνει αποφάσεις σχετικά με την ποσότητα και την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, την οποία γνωστοποιεί στη δημόσια σφαίρα (Jindřichovská & Kubíčková, 2014).

Άλλοι επιστημονικοί μελετητές διαπίστωσαν με τις σχετικές μελέτες τους ότι, η έκταση των σχετικών χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων συσχετίζεται σε μεγάλο βαθμό, με ορισμένους σημαντικούς σχετικούς παράγοντες, όπως π.χ. είναι το μέγεθος των οικονομικών μονάδων, η κερδοφορία τους, το εάν είναι εισηγμένες ή όχι στο χρηματιστήριο, η μορφή του ελέγχου επί των οικονομικών μονάδων, καθώς και ο χαρακτήρας της ιδιοκτησίας των οικονομικών μονάδων (Owusu-Ansah, 2005).

Σημειώνεται επιπλέον, ότι η επάρκεια και η αποτελεσματικότητα των συστημάτων χρηματοοικονομικής αναφοράς και των συστημάτων εταιρικής διακυβέρνησης, είναι απόλυτα συνυφασμένες με την εύρυθμη και αποτελεσματική λειτουργία των διεθνοποιημένων αγορών αξιογράφων. Εντός των πλαισίων αυτών, η ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών είναι δυνατό να χρηματοδοτηθεί, επαρκώς και καταλλήλως, μόνον εφόσον η λειτουργία των διεθνοποιημένων αγορών αξιογράφων υποστηρίζεται από επαρκή και αποτελεσματικά συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς και συστήματα εταιρικής διακυβέρνησης. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η πλήρης κατανόηση της ροής της

χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, μεταξύ των δρώντων παραγόντων μίας οικονομίας, είναι απαραίτητη για να δημιουργηθεί και να συντηρηθεί το κατάλληλο κανονιστικό-ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας της οικονομίας.

1.3 Αξιοπιστία της Λογιστικής-Χρηματοοικονομικής Πληροφορίας

Η όποια αναφορά, σχετικά με τη σύνταξη και την παροχή χρηματοοικονομικών αναφορών στους οποιουσδήποτε ενδιαφερόμενους χρήστες, θα πρέπει να λαμβάνει υπ' όψη της, το συχνό φαινόμενο της αλλοίωσης των λογιστικών-χρηματοοικονομικών πληροφοριών, οι οποίες περιέχονται στις χρηματοοικονομικές αναφορές. Εναπόκειται, λοιπόν, στη διακριτική ευχέρεια των διοικητικών στελεχών των επιχειρήσεων, να αλλοιώσουν τις λογιστικές-χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Τούτο γίνεται, συνήθως, για λόγους χειραγώγησης των κερδών (earnings management).

Με το σκεπτικό αυτό, τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων συχνότατα προσπαθούν να εμφανίζουν όσο υψηλότερα κέρδη είναι δυνατόν, εάν θέλουν, λόγω χάρη, να πωλήσουν την εκάστοτε επιχείρηση. Αυτό ισχύει επειδή, εμφανίζοντας διογκωμένα κέρδη, το τίμημα της ενδεχόμενης πώλησης της επιχείρησης, δύναται να αυξηθεί. Από την άλλη πλευρά, είναι δυνατό, σε άλλες περιπτώσεις, να επιδιώκεται από τα διοικητικά στελέχη μίας επιχείρησης, να εμφανίζουν υποτιμημένα κέρδη, ούτως ώστε να μειωθούν οι φορολογικές υποχρεώσεις της επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει επειδή, συνήθως, όσο μεγαλύτερα είναι τα απεικονιζόμενα κέρδη, τόσο μεγαλύτερος είναι ο επιβαλλόμενος από τη φορολογική διοίκηση φόρος. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η χειραγώγηση των κερδών επιδεινώνει την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Healy, 1985; DeFond και Jiambalvo, 1994; Burgstahler και Dichev, 1997; Teo, Wong και Rao, 1998).

Για να εμφανίζουν διογκωμένα κέρδη τα διοικητικά στελέχη των οικονομικών οντοτήτων, ενίοτε αναγνωρίζουν λογιστικά στο παρόν, κέρδη τα οποία ενδεχομένως, θα πραγματοποιηθούν στο μέλλον. Έτσι λοιπόν, είναι δυνατόν, προς την κατεύθυνση μίας τέτοιας προσπάθειας χειραγώγησης των κερδών, να αναγνωρίζονται στο παρόν έσοδα μη ολοκληρωμένων πωλήσεων. Παραδείγματος χάριν, έχει παρουσιασθεί το φαινόμενο να αναγνωρίζονται πωλήσεις χωρίς να έχει μεταβιβασθεί οριστικά και πλήρως η κυριότητα των πωληθέντων και οι κίνδυνοι οι οποίοι απορρέουν από αυτή τη μεταβίβαση στον αγοραστή. Για τον ίδιο σκοπό, είναι δυνατό να μην αναγνωρίζονται σε παρόντα χρόνο έξοδα τα οποία έχουν πραγματοποιηθεί και να μετατίθεται η αναγνώρισή τους σε μελλοντικό χρόνο. Για να εμφανίζονται υποτιμημένα κέρδη, είναι δυνατό να ακολουθούνται παρόμοιες, αλλά αντίστροφες πρακτικές. Λόγου χάριν, να μετατίθεται η αναγνώριση πραγματοποιηθέντων εσόδων πωλήσεων σε μελλοντικό χρόνο και να αναγνωρίζονται έξοδα, τα οποία δεν έχουν πραγματοποιηθεί ακόμη σε παρόντα χρόνο.

Καθίσταται φανερό ότι μία τέτοια χειραγώγηση των κερδών γίνεται εφικτή, συνήθως, εφόσον παραβιάζονται οι γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής (generally accepted accounting principles), όπως είναι η αρχή της συσχέτισης εσόδων-εξόδων (matching principle). Βεβαίως, ενίοτε δεν παραβιάζονται ευθέως οι γενικά αποδεκτές αρχές της λογιστικής για να χειραγωγηθούν τα κέρδη. Για παράδειγμα, εάν δίνεται η δυνατότητα στον εκάστοτε λογιστή, να επιλέξει μεταξύ περισσοτέρων της μίας λογιστικών πρακτικών, για να απεικονίσει ένα λογιστικό-οικονομικό γεγονός, τότε ο λογιστής δύναται να επιλέξει εκείνη την λογιστική πρακτική η οποία τον βοηθάει να χειραγωγήσει τα κέρδη, προς την κατεύθυνση την οποία επιθυμεί.

Αξίζει να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι, πέραν της αλλοίωσης των λογιστικών πληροφοριών οι οποίες απορρέουν από ένα σύστημα χρηματοοικονομικής αναφοράς, αρκετές φορές τα διοικητικά στελέχη παρακάμπτουν τα νομίμως προβλεπόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς, για να αποκομίζουν και για να μεταδίδουν οικονομικής φύσεως πληροφορίες. Μέσω της αποκομιδής και της μετάδοσης οικονομικής φύσεως πληροφοριών, εκτός των νομίμων συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, επιδιώκεται η προσπόριση ιδίων οφελών. Όμως, η προσπόριση ιδίων οφελών από αυτήν την οδό, υποσκάπτει τον πλήρη και ελεύθερο ανταγωνισμό, με επακόλουθο την άδικη και οικονομικά αναποτελεσματική κατανομή των οικονομικών πόρων. Τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων τα οποία προβαίνουν σε τέτοιο χειρισμό της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, εκμεταλλεύονται τη δυνατότητα την οποία διαθέτουν να έχουν περισσότερες πληροφορίες για την ικανότητα της επιχείρησης να πραγματοποιεί ταμειακές εισροές (Holthausen και Watts, 2001).

1.4 Ο Ρόλος των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) στην Ποιότητα της Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Ο όρος «ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον Lev (1979), για να αναλυθεί και για να αιτιολογηθεί η χαμηλή επεξηγηματική ισχύς των λογιστικών αποτελεσμάτων ως προς τις τρέχουσες εταιρικές αποδόσεις. Έπειτα από την πρώτη αυτή εμφάνιση του όρου «ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης», η ερμηνεία του όρου επεκτάθηκε, για να ορίσει και για να περιγράψει εκείνη την μορφή χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, η οποία διακρίνεται από υψηλής ποιότητας λογιστικά πρότυπα. Πιο συγκεκριμένα, η «ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης» καθορίζεται από (Francis et al., 2008):

- i. Τον βαθμό σταθερότητας και προβλεψιμότητας των λογιστικών αποτελεσμάτων. Ως σταθερότητα και προβλεψιμότητα των λογιστικών αποτελεσμάτων ορίζεται ο βαθμός στον οποίο τα τρέχοντα λογιστικά αποτελέσματα εμφανίζονται με σταθερότητα και η εμφάνισή τους, δεν διακόπτεται από τη μία εξεταζόμενη χρονική περίοδο στην άλλη

και, επίσης, ο βαθμός στον οποίο τα τρέχοντα λογιστικά αποτελέσματα προβλέπουν μελλοντικά λογιστικά αποτελέσματα και συναφείς ταμειακές ροές. Η σταθερότητα στην εμφάνιση των λογιστικών αποτελεσμάτων είναι επιθυμητή εφόσον τα σχετικά λογιστικά αποτελέσματα επαναλαμβάνονται (Penman και Zhang, 2002). Η δε προβλεψιμότητα των λογιστικών αποτελεσμάτων, αποτελεί θεμελιώδες συστατικό της επιτυχούς αποτίμησης των χρηματοοικονομικών μεγεθών (Lipe, 1986).

- ii. Την εξομάλυνση των λογιστικών αποτελεσμάτων. Ως εξομάλυνση των λογιστικών αποτελεσμάτων νοείται ο βαθμός στον οποίο τα λογιστικά αποτελέσματα απαλείφουν τον στατιστικό θόρυβο, ο οποίος, είναι εγγενής στις ταμειακές ροές της επιχείρησης (Leuz et al., 2003). Αυτό σημαίνει ότι, δύνανται να απαλείφονται μέσω των λογιστικών αποτελεσμάτων, οι μεγάλες αυξομειώσεις στο μέγεθος των ταμειακών ροών σε βάθος χρόνου.
- iii. Την υπό περιορισμούς συντηρητικότητα των χρηματοοικονομικών μεγεθών. Αυτό σημαίνει ότι η ισχύουσα λογιστική πρακτική, στην πλειοψηφία των συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, υπαγορεύει την αναγνώριση των αναμενομένων μελλοντικών ζημιών σε παρόντα χρόνο και την αναγνώριση των αναμενομένων μελλοντικών κερδών σε μέλλοντα χρόνο (Basu, 1997).
- iv. Την θετική συσχέτιση της αξίας των λογιστικών μεγεθών με την διαμόρφωση της αγοραίας αξίας των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των υπερκείμενων οικονομικών μονάδων (Holthausen και Watts, 2001). Η ύπαρξη θετικής συσχέτισης της αξίας των λογιστικών μεγεθών με την διαμόρφωση της αγοραίας αξίας των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των υπερκείμενων οικονομικών μονάδων έχει παρατηρηθεί σε αρκετές επιστημονικές μελέτες ότι διευκολύνει τις διαδικασίες αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων και, χρηματοοικονομικών μεγεθών γενικότερα (Barth et al., 2009, Daske et al., 2008).
- v. Την χειραγώγηση των κερδών και της ποιότητας των δεδουλευμένων (Dechow και Dichev, 2002). Ως εκτιμήτριες μεταβλητές της χειραγώγησης των κερδών και της ποιότητας των δεδουλευμένων, τίθενται το ύψος των δεδουλευμένων που διακρίνονται από μεγάλο βαθμό υποκειμενικότητας και επίσης, ο βαθμός εμφάνισης μη κανονικών λογιστικών αποτελεσμάτων. Για την εξαγωγή του βαθμού εμφάνισης μη κανονικών λογιστικών αποτελεσμάτων, ερευνάται η ύπαρξη τυχόν ανωμαλιών στην αναλογία παρουσίας στον γενικό στατιστικό πληθυσμό, χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων επιχειρήσεων με μικρά κέρδη ή μικρές θετικές μεταβολές των αποτελεσμάτων τους, σε σύγκριση με επιχειρήσεις οι οποίες, είτε απλώς επιτυγχάνουν τους στόχους τους, όσον αφορά στα κέρδη (άνευ ουσιωδών αποκλίσεων), είτε ξεπερνούν κατά πολύ τις προγνώσεις των οικονομικών αναλυτών.

vi. Τα μέτρα τα οποία υποδηλώνουν ασυμμετρία στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση (Leuz et al., 2003). Ως ασυμμετρία στην χρηματοοικονομική πληροφόρηση νοείται η διαφορά μεταξύ της πληροφόρησης την οποία ενσωματώνουν οι συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων στις καταστάσεις αυτές και της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης την οποία αντιλαμβάνονται οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων. Τέτοια μέτρα είναι η διαφορά των προσφερομένων και των ζητούμενων αγοραίων τιμών αξιογράφων, ο συγχρονισμός των τιμών των αξιογράφων και το εκτιμώμενο κόστος κεφαλαίου (Leuz et al., 2003).

Ωστόσο, τα ως άνω μέτρα της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης χαρακτηρίζονται από εγγενείς αδυναμίες. Τέτοιες εγγενείς αδυναμίες μετριάζουν την ερμηνευτική τους ισχύ, χωρίς όμως να την εξαλείφουν παντελώς. Πιο συγκεκριμένα, τα δεδουλευμένα που διακρίνονται από μεγάλη υποκειμενικότητα, συχνά έχουν χρησιμοποιηθεί από τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων ως εργαλεία καιροσκοπισμού. Παραδείγματος χάριν, χρησιμοποιούνται για την υπέρβαση των εκτιμήσεων των οικονομικών αναλυτών, για την αποφυγή ζημιών, για την αύξηση των αμοιβών των ίδιων των διοικητικών στελεχών, τα οποία είναι σε θέση να χειρίζονται τα δεδουλευμένα αυξημένης υποκειμενικότητας (Wahlen et al., 1999). Εντούτοις, έχει αποδειχθεί ότι, οι παράγοντες των κεφαλαιαγορών, αποδίδουν πληροφοριακή αξία στα δεδουλευμένα υψηλής υποκειμενικότητας, αν και όχι τόσο μεγάλη αξία όσο αποδίδουν στα δεδουλευμένα χαμηλής υποκειμενικότητας (Subramanyam, 1996).

Επίσης, σε συγκεκριμένες επιστημονικές μελέτες η εμφάνιση της εξομάλυνσης των λογιστικών αποτελεσμάτων, έχει ερμηνευθεί ως ένδειξη καιροσκοπισμού από την πλευρά των διοικητικών στελεχών των επιχειρήσεων και, ακόμη, ως ένδειξη χαμηλής ποιότητας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Leuz et al., 2003). Τα πορίσματα της έρευνας αυτής, αφορούν σε περισσότερες από μία χώρες. Αντιθέτως, τα πορίσματα της έρευνας των Tucker και Zarowin (2006) για τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, δείχνουν ότι η εμφάνιση της εξομάλυνσης των λογιστικών αποτελεσμάτων, συσχετίζεται με αύξηση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής αναφοράς/πληροφόρησης, αφού μειώνει τον στατιστικό θόρυβο παρατηρήσεων, όσον αφορά στις παρατηρούμενες ταμειακές ροές των επιχειρήσεων και, επιπλέον, αφού διευκολύνει τις εκάστοτε διαδικασίες αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων. Εξ' άλλου, έχει αναφερθεί ότι, οι παράγοντες της κεφαλαιαγοράς ανταμείβουν την εμφάνιση και την διατήρηση εξομαλυμένων εταιρικών λογιστικών αποτελεσμάτων με μειώσεις του απαιτούμενου κόστους κεφαλαίου (Francis et al., 2008). Η ανταμοιβή αυτή, για την εμφάνιση και την διατήρηση εξομαλυμένων εταιρικών λογιστικών αποτελεσμάτων, υποδηλώνει ότι οι παράγοντες της κεφαλαιαγοράς διακρίνουν (ή τουλάχιστον επιδιώκουν να διακρίνουν), μεταξύ της εξομάλυνσης η οποία διενεργείται όντως για την απαλοιφή των ασυνάρτητων παρατηρήσεων ταμειακών ροών σε μία επιχείρηση και, της εξομάλυνσης η οποία διενεργείται για να χειραγωγήθούν τα λογιστικά αποτελέσματα μίας επιχείρησης.

Στο συγκεκριμένο πεδίο της επιστημονικής έρευνας, η παρούσα διατριβή προσφέρει μία σημαντική συνεισφορά στη λογιστική αρθρογραφία διεθνώς, με την εξέταση του ζητήματος των λογιστικών πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής», οι οποίες πρακτικές επηρεάζουν σημαντικά και με ουσιώδη τρόπο, τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων³ και, μάλιστα, των εισηγμένων.

Οι ιδιαίτερα υψηλές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης των αριθμοδεικτών ρευστότητας, οι οποίες παρατηρούνται περισσότερο υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, έρχονται προς επίρρωση της συλλογιστικής της παρούσας έρευνας, πως η απουσία μεταβολής στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των εξεταζομένων χρηματοοικονομικών δεικτών κατόπιν της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενδεχομένως να εξηγείται -έστω εν μέρει- από την εκτεταμένη εφαρμογή πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής», προκειμένου για παράδειγμα, να επιτευχθεί χειραγώγηση των κερδών. Αυτή η επιπρόσθετη επισήμανση δημιουργεί ερωτηματικά και, την υποψία, μήπως οι διοικήσεις και οι λογιστές των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, έχουν ανακαλύψει περιοχές εντός του εννοιολογικού πλαισίου των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι οποίες προσφέρουν ευρύ περιθώριο τέτοιας χειραγώγησης των δεικτών ρευστότητας, εάν όντως πρόκειται περί αυτού.

1.5 Αντικείμενο διδακτορικής διατριβής

Οι οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται από τη διοίκηση της οικονομικής οντότητας, σύμφωνα με ένα σύνολο κανόνων, που αναφέρονται ως γενικά αποδεκτές λογιστικές αρχές (GAAP). Συνεπώς, οι οικονομικές καταστάσεις δημιουργούνται (καταρτίζονται), με την εφαρμογή διάφορων υποθέσεων, οι οποίες επηρεάζουν τον τρόπο που χρησιμοποιούνται και ερμηνεύονται τα οικονομικά στοιχεία. Η χρηματοοικονομική ανάλυση, αποτελεί την «εργαλειοθήκη», η οποία παρέχει τα κατάλληλα εργαλεία για την ερμηνεία των οικονομικών στοιχείων, μέσα από την αξιολόγηση της βιωσιμότητας, της σταθερότητας και της κερδοφορίας μιας επιχείρησης.

Η παρούσα διατριβή έχει ως στόχο να διερευνήσει και να αναδείξει, τις περιοχές (περιουσιακά στοιχεία, μεμονωμένα ή κατηγορίες αυτών) που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας για τους σκοπούς της ανάλυσης. Η ερευνητική μελέτη, έχει ως πρωταρχικό στόχο, να εντοπίσει τις περιοχές αυτές, στις οποίες οφείλει να εστιάζει την προσοχή του ο οικονομικός αναλυτής.

Συνακόλουθα, κεντρικό άξονα της ερευνητικής προσπάθειας, αποτελεί η εξέταση των τάσεων που υποκρύπτουν τα περιουσιακά στοιχεία της Κατάστασης του Ισολογισμού (Κατάστασης Οικονομικής Θέσης) μίας επιχείρησης, εξ' αιτίας της εφαρμοζόμενης λογιστικής τυποποίησης και των Αρχών της (ΔΠΧΑ και ΕΛΠ). Η ανάδειξη αυτών των τάσεων

---

³Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 8.2 “Αξιολόγηση των Ευρημάτων από τη Μεθοδολογική Προσέγγιση της Παρούσας Έρευνας”.

εξασφαλίζει την ασφαλή και ακριβή μέτρηση των περιουσιακών στοιχείων (τα οποία σχετίζονται με εκείνες τις περιοχές που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας για τους σκοπούς της ανάλυσης), ώστε να προσδίδεται ακρίβεια στις χρηματοοικονομικές μετρήσεις.

Επιπλέον, η παρούσα διατριβή στοχεύει να εντοπίσει, εάν και κατά πόσο, η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων / Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στην Ελλάδα, επηρεάζει την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών επιχειρήσεων. Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων χρειάζεται να γνωρίζουν, ποιες μεταβολές στις οικονομικές καταστάσεις οφείλονται στη λειτουργία των επιχειρήσεων και, ποιες μεταβολές, οφείλονται σε άλλους παράγοντες, όπως είναι η καθιέρωση του λογιστικού πλαισίου των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η παρούσα ερευνητική προσπάθεια, φιλοδοξεί να βοηθήσει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, να διακρίνουν με καθαρότητα, σαφήνεια και μετρησιμότητα, αυτές τις μεταβολές που οφείλονται στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ⁴.

Συγκεκριμένα, τα ερευνητικά ερωτήματα⁵ που καλείται να απαντήσει η παρούσα διατριβή είναι τα ακόλουθα:

- Q1)** Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;
- Q2)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;
- Q3)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;
- Q4)** Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Η αποτίμηση των τυχόν μεταβολών που επέρχονται σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και χρηματοοικονομικούς δείκτες, εξ' αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Ελληνική πραγματικότητα και, για ένα σύνολο χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών i υπό διερεύνηση, όπου $i = \{X_1, X_2, \dots, X_{19}\}$, πραγματοποιείται με τη διατύπωση της παρακάτω υπόθεσης εργασίας⁶:

H₀: Δεν υπάρχει καμία μεταβολή στο χρηματοοικονομικό μέγεθος (ή στον χρηματοοικονομικό δείκτη) i εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

---

⁴Βλ. αναλυτική αναφορά στις § 4.11 “Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Γενική Θεώρηση” και § 4.12 “Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Ειδικότερη Θεώρηση”.

⁵ Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 5.1 “Ανάπτυξη ερευνητικών ερωτημάτων”.

⁶Βλ. αναλυτική αναφορά στις § 5.1 “Ανάπτυξη ερευνητικών ερωτημάτων” και § 5.3 “Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου”.

H1: Υπάρχει μεταβολή στο χρηματοοικονομικό μέγεθος (ή στον χρηματοοικονομικό δείκτη) *i* εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Λαμβάνοντας υπ' όψη την ανάγκη περαιτέρω εξειδικευμένης διερεύνησης επί τη βάση της διαφοροποίησης σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, έναντι επιχειρήσεων μεγάλης διασποράς μετοχών, τα προαναφερθέντα επιστημονικά ερωτήματα διαφοροποιούνται επίσης ως εξής:

Q5) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, έναντι επιχειρήσεων μεγάλης διασποράς μετοχών;

Q6) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών;

Για τη διερεύνηση των ανωτέρω ερωτημάτων, σύμφωνα και με την προϋπάρχουσα από δεκαετιών επιστημονική διεθνή βιβλιογραφία, προσφέρονται δύο τρόποι μεθοδολογικής προσέγγισης: **α)** η ποσοτική διερεύνηση και **β)** η ποιοτική διερεύνηση.

Συνεκτιμώντας τα χαρακτηριστικά της ποσοτικής και της ποιοτικής διερεύνησης, ελήφθη η απόφαση για τη χρήση της ποσοτικής διερεύνησης στην παρούσα έρευνα. Βασικό άξονα στη λήψη της απόφασης για την επιλογή της ερευνητικής μεθόδου, αποτελεί η επιδίωξη για τη συγκρισιμότητα των πορισμάτων της παρούσας έρευνας με αντίστοιχα πορίσματα αντίστοιχων μελετών, οι οποίες έχουν ασχοληθεί με επιστημονικά ερωτήματα παρόμοια με αυτά που τίθενται στην παρούσα διατριβή. Επιπλέον, η μεθοδολογία της ποσοτικής διερεύνησης, επιτρέπει τη διενέργεια μετρήσεων και τη διενέργεια ελέγχου επί των μετρήσεων αυτών, ως προς τις παρατηρήσεις που σημειώνονται κατά τη συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων.

1.6 Μεθοδολογία έρευνας

Οι επιστημονικές αναζητήσεις του ερευνητή, η προσπάθεια του οποίου εστιάζεται στον εντοπισμό και τη χάραξη της βέλτιστης δυνατής πορείας για την απάντηση των ερευνητικών του ερωτημάτων, αποτελούν και την εναρκτήρια βάση, για τη μεθοδολογική διαδικασία της έρευνας. Αυτή η αντικειμενική αλήθεια αποτελεί και τον οδοδείκτη για τον ερευνητή, κατά τη φάση του σχεδιασμού και της υλοποίησης, εκείνης της ερευνητικής μεθόδου (μεθοδολογίας), που συμβαδίζει με τους προβληματισμούς του και χαρακτηρίζεται από συνάφεια και συναρτησιακή συσχέτιση με τα εκάστοτε εξεταζόμενα ζητήματα, μέσα το ερευνητικό του πεδίο.

Η επιστημονική ερευνητική διαδικασία, συνεπώς, κατανοείται με τον καλύτερο τρόπο, μέσω της μεθοδολογίας της έρευνας η οποία, ουσιαστικά, αποτελεί τη σύνθεση των συστατικών μερών και παραμέτρων της ερευνητικής προσπάθειας (ενδεικτικά, των εφαρμοζόμενων μεθόδων και τεχνικών, των χρησιμοποιούμενων μέσων, υλικών και διαδικασιών και της μεθοδολογικής προσέγγισης εν γένει). Ο ερευνητής, επομένως, θέτει τη φύση και το περιεχόμενο των ερευνητικών ερωτημάτων, ως ακρογωνιαίο λίθο, στη βάση επί της οποίας θεμελιώνει τη διεξαγωγή της έρευνάς του⁷.

Μέσα από την ενδελεχή μελέτη των πορισμάτων και ευρημάτων της διεθνούς αρθρογραφίας και βιβλιογραφίας, που εστιάζουν στη διερεύνηση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της λογιστικής εν γένει πληροφορίας, κατέστη σαφές και ξεκάθαρο ότι, στην περίπτωση της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας, η πλέον ενδεδειγμένη μεθοδολογική διαδικασία για την επιστημονική προσέγγιση των ερευνητικών ερωτημάτων, συνίσταται στην εφαρμογή των αρχών και μεθόδων της ποσοτικής διερεύνησης⁸.

Η χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών που λαμβάνονται από τις κύριες εκθέσεις των οικονομικών καταστάσεων είναι το κύριο εργαλείο της ανάλυσης χρηματοοικονομικών καταστάσεων [BAR87] [FOS86] [FRI95]. Η ανάλυση των δεικτών χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά ως μέσα εντοπισμού αστοχίας όπως φαίνεται στο πρωτοπόρο έργο του Beaver [BEA66].

Πολυπαραγοντικά μοντέλα που βασίζονται σε οικονομικούς δείκτες έχουν εφαρμοστεί ευρέως σε προβλέψεις πτώχευσης, δεδομένου του έργου του Altman [ALT68]. Πρόσφατα η βασική πρόβλεψη που χρησιμοποιείται από τον Altman έχει διαμορφωθεί από τον ANN με καλύτερα αποτελέσματα όσον αφορά την πρόβλεψη και το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι δεν απαιτούν την πολλαπλή διακριτική ανάλυση [LAR95], [ODO90], [OHL80].

Η χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω χρηματοοικονομικών δεικτών σηματοδοτούν διαφορετικές οικονομικές περιοχές εντός μιας επιχείρησης που μπορούν να αναλυθούν περαιτέρω ώστε να διαγνωστεί η αποτελεσματικότητά τους. Επιπλέον, διάφορες έρευνες στη συγκεκριμένη γνωστική περιοχή, συμπεραίνουν ότι η χρηματοοικονομική ανάλυση μέσω αριθμοδεικτών βελτιώνει την ποιότητα των αποφάσεων μειώνοντας την υπερφόρτωση πληροφοριών [CAS80], [ISE88], [ISE93].

Οποιοδήποτε σύστημα χρηματοοικονομικής ανάλυσης το οποίο βασίζεται στη χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών μπορεί να λαμβάνει υπόψη πολλούς άλλους παράγοντες, όπως τη γενική οικονομική κατάσταση, τη στρατηγική της επιχείρησης, τον επιχειρηματικό τομέα

---

⁷Βλ. κατωτέρω, στην §5.1 “Ανάπτυξη ερευνητικών ερωτημάτων”, στην οποία γίνεται εκτενής αναφορά στην ανάπτυξη των ερευνητικών ερωτημάτων και, συγκεκριμένα, εάν και κατά πόσο η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στην Ελλάδα επηρεάζει την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών επιχειρήσεων.

⁸Βλ. §5.3 “Επιλογή ερευνητικής μεθόδου”.

και τις εφαρμοζόμενες αρχές λογιστικής, που επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης.

Όταν οι διαφορετικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες αναλύονται, πρέπει κανείς να εξετάσει την πιθανή συσχέτιση μεταξύ των διαφορετικών δεικτών. Άλλες σημαντικές πτυχές που πρέπει να εξεταστούν είναι τα ακόλουθα:

α) *δεν είναι απαραίτητο ο ερευνητής να εξετάσει έναν μεγάλο αριθμό χρηματοοικονομικών δεικτών, προκειμένου να αναλύσει μια συγκεκριμένη κατάσταση, εξαιτίας του γεγονότος ότι πολλοί δείκτες έχουν κοινές μεταβλητές.*

β) *η συνάφεια των διαφόρων δεικτών, εξαρτάται εξ' ολοκλήρου από τη σύγκριση των δεικτών με παρόμοια δεδομένα, από την ίδια οικονομική δραστηριότητα [BER89].*

Σε σχέση με τη μορφή κατανομής των δεικτών και τη στατιστική συμπεριφορά τους, δεν υπάρχει ομοφωνία στη βιβλιογραφία. Οι διαφορετικές μορφές κατανομής των δεικτών εξαρτώνται κυρίως από το είδος του δείκτη και την οικονομική δραστηριότητα της επιχείρησης [BAR87], [EZZ90], [FOS87].

Σε σχέση με τη συμπεριφορά των χρηματοοικονομικών δεικτών κατά τη διάρκεια του χρόνου, στις περισσότερες περιπτώσεις, οι χρηματοοικονομικοί δείκτες έχουν μια μη τυχαία συμπεριφορά και η προσαρμογή τους εξαρτάται από τις περιβαλλοντικές συνθήκες του κλάδου, τους γενικούς στρατηγικούς στόχους και τις διαθέσιμες πληροφορίες [EZZ90], [CHU92], [LEE88].

Οι κύριοι τομείς έρευνας των χρηματοοικονομικών δεικτών είναι:

- η λειτουργικότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών,
- οι στατιστικές ιδιότητες στην πάροδο του χρόνου και
- η κατηγοριοποίηση των οικονομικών προβλημάτων.

Λόγω της βαρύνουσας σημασίας των χρηματοοικονομικών δεικτών, στους τομείς ανάλυσης της παρούσας έρευνας, παρέχεται αναλυτική επισκόπηση στις επόμενες ενότητες.

Αυτή η περιοχή της έρευνας, στηρίζει τη χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών ως εργαλείο σύγκρισης μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων, των οικονομικών τομέων και του χρόνου. Το έργο πρόδρομος σε αυτόν τον τομέα της έρευνας είναι το έργο που επιτέλεσαν οι Lev και Sunder [LEV79]. Προκειμένου να επικυρωθεί η υπόθεση της αναλογικότητας, πρέπει να ληφθούν κάποιες παραδοχές σε σχέση με το μέγεθος της επιχείρησης και τον οικονομικό τομέα. Η λειτουργικότητα του παρονομαστή του δείκτη είναι πολύ σημαντική σε σχέση με την εγκυρότητα της αναφερόμενης υπόθεσης.

Ορισμένες έρευνες [BAR82] έχουν δείξει ότι, τα μη φυσιολογικά χαρακτηριστικά των διαφόρων χρηματοοικονομικών δεικτών, δύνανται να αφαιρεθούν από την ανάλυση της αναλογικότητας του κάθε δείκτη. Συνακόλουθα, αποδεικνύεται αναγκαίο να τονιστεί ότι, ο χρηματοοικονομικός αναλυτής, δύναται να επικεντρωθεί στην πρακτική σημασία του κάθε

δείκτη διακριτά και, όχι στη σημασία του συνόλου δεικτών, ως παράγοντα που αντανακλά την ποιότητα της ανάλυσης [HOR83].

Οι McDonald και Morris [MCD84], [MCD85] ήταν οι πρώτοι που ερευνήσαν τη θεμελιώδη στατιστική χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών. Οι συγγραφείς που αναφέρονται έχουν μελετήσει την ετεροσκεδαστικότητα της υπόθεσης του μοντέλου Y / X όπου $Y = \alpha + \beta X (i) + \varepsilon (i)$. Η έρευνά τους στήριξε τη χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών σε παρόμοιες οικονομικές δραστηριότητες, σε διακλαδικές συγκρίσεις, ενώ η αναλογικότητα δεν υποστηρίζεται. Μερικοί συγγραφείς, όπως οι Berry και Nix [BER91] αμφισβητούν τα συμπεράσματα του έργου σε σχέση με την γενικότητα της. Συγκρίνοντας την αξία και το ίσο σταθμισμένο άθροισμα των χρηματοοικονομικών δεικτών, οι McLey και Fieldsend [MCL87] κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, η μη ανάλογη συμπεριφορά ορισμένων χρηματοοικονομικών δεικτών, ποικίλλει και είναι διαφορετική για κάθε δείκτη, το μέγεθος δε της επιχείρησης και η οικονομική δραστηριότητα, θα πρέπει να μετατραπούν σε μετρητά κατά τη διάρκεια του κύκλου λειτουργίας. Ο όρος «πάγια περιουσιακά στοιχεία» δεν είναι σωστός και ανταποκρίνεται σε μια ιστορική πτυχή. Πιο συγκεκριμένα, τα πάγια περιουσιακά στοιχεία αποτελούνται από περιουσιακά στοιχεία που η επιχείρηση διατηρεί για αρκετές περιόδους, προκειμένου να διευθύνει τη δραστηριότητά της. Οι τρέχουσες υποχρεώσεις, αποτελούν το βραχυπρόθεσμο χρέος, που, στις περισσότερες περιπτώσεις, η αποπληρωμή του σχετίζεται με τη μετατροπή του κυκλοφορούντος ενεργητικού σε μετρητά. Οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, αποτελούνται από τα χρέη, των οποίων οι ημερομηνίες λήξης υπερβαίνουν το ένα έτος, από την ημερομηνία του τρέχοντος ισολογισμού. Η κατηγορία των ιδίων κεφαλαίων, αντιπροσωπεύει το ποσό των περιουσιακών στοιχείων, που χρηματοδοτείται από τους ιδιοκτήτες της επιχείρησης.

Αξίζει να αναφερθεί ότι, η απόκλιση από την αρχή της αναλογικότητας, όντως συνδέεται με την υπόθεση κατανομής. Για παράδειγμα, οι Fieldsend, Longford και McLeay [FIELD87] έχουν επισημάνει ότι ορισμένοι δείκτες που αναμένεται να κατανεμηθούν με κανονική λογαριθμική κατανομή, λόγω τεχνικών ορίων κάτω του μηδενός. Άλλα έργα που βρίσκονται σε αντιστοιχία με τους συγκεκριμένους ερευνητές αναφέρουν ότι, η υπόθεση της αναλογικότητας έχει θεωρητική βάση, και αυτό, μόνο στην περίπτωση κατά την οποία, ληφθούν υπόψη οι επιπτώσεις της συγκεκριμένης οικονομικής δραστηριότητας.

Υπήρχε ένα επιπλέον κίνητρο κατά την έναρξη των πρακτικών εφαρμογών των οικονομικών, ώστε να εξεταστεί η υπόθεση ότι, αρκετοί δείκτες είναι κανονικά κατανεμημένοι. Ο κύριος λόγος αυτής της προσέγγισης ήταν ότι, οι δοκιμές σημαντικότητας των παραμετρικών μεθόδων, όπως η γραμμική παλινδρόμηση και η διακριτική ανάλυση, βασίζονται στην υπόθεση κανονικής κατανομής.

Μία από τις πρωτοποριακές εργασίες σε αυτόν τον τομέα, έγινε από τον Mecimore [MEC68]. Χρησιμοποιώντας περιγραφικές στατιστικές μετρήσεις, βρήκε διαστρωματική μη

κανονικότητα και θετική ασυμμετρία σε ένα δείγμα τυχαία επιλεγμένων επιχειρήσεων από τη λίστα 'Fortune500'⁹.

Αρκετές άλλες, μεταγενέστερες έρευνες [DEA76], [BIR77], επιβεβαίωσαν την υπόθεση της μη κανονικότητας. Αυτά τα αποδεικτικά στοιχεία, οδήγησαν πολλούς ερευνητές στην αναζήτηση εκείνων των κατάλληλων μεθόδων, μέσω των οποίων θα μπορούσαν να επαναφέρουν την υπόθεση της κανονικότητας. Οι πιο κοινές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται, είναι η χρήση των λειτουργικών μετασχηματισμών και η αφαίρεση ακραίων τιμών [FRE83], [FOS78].

Τέλος, αξίζει να αναφερθεί η έρευνα που διεξήχθη από τον Watson [WAT90], ο οποίος ανέλυσε τις κατανομές τεσσάρων δεικτών από δείγμα τετρακοσίων επιχειρήσεων. Το κύριο αποτέλεσμα ήταν ότι, η πολυμεταβλητή κανονική κατανομή απορρίπτεται, αν οι ακραίες τιμές δεν αφαιρούνται.

1.6.1 Μεθοδολογική Προσέγγιση της έρευνας

Η συλλογή και η περιληπτική παρουσίαση των οικονομικών στοιχείων στην χρηματοοικονομική επιχειρηματική πρακτική, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάλυση των οικονομικών επιδόσεων. Η περιληπτική αυτή παρουσίαση και η συλλογή των δεδομένων, δύναται να πραγματοποιηθεί συνοπτικά με ευκολία, συνήθως μέσα από τη χρήση τριών οικονομικών καταστάσεων: **α)** του Ισολογισμού (Κατάστασης Οικονομικής Θέσης), **β)** της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσεως (Κατάστασης Συνολικού Εισοδήματος) και **γ)** της Κατάστασης Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων. Οι καταστάσεις αυτές, αποτελούν την πηγή των πρωτογενών στοιχείων της ανάλυσης. Οι επιχειρήσεις σε όλους τους κλάδους δραστηριοποίησης, χρησιμοποιούν πρότυπες αναλυτικές τεχνικές, που παρέχουν επιχειρηματικές πληροφορίες για τη λήψη των αποφάσεων διαχείρισης. Ουσιαστικά, μια ανάλυση της χρηματοοικονομικής επίδοσης της επιχειρηματικής πρακτικής, επηρεάζεται με τρεις τρόπους. Κατ' αρχήν, ο αναλυτής υπολογίζει τα ποσοστά κοινού μεγέθους για όλους τους λογαριασμούς στον ισολογισμό και στην κατάσταση λογαριασμού αποτελεσμάτων. Σε ένα δεύτερο στάδιο, επιλέγονται ορισμένοι λογαριασμοί προκειμένου για την ανάλυση των τάσεων και του ρυθμού ανάπτυξης, και, σε ένα τρίτο στάδιο, υπολογίζονται ορισμένοι σχετικοί οικονομικοί δείκτες, που απαιτούνται για τη σύγκριση των λογαριασμών (κονδυλίων) μεταξύ τους και, την ανάλυση της δομής κάθε λογαριασμού (κονδυλίου) χωριστά. Κάθε μία από αυτές τις τρεις τεχνικές, δύναται να εκτελεσθεί, τόσο για μία χρονική στιγμή, όσο και κατά τη διάρκεια συγκεκριμένων χρονικών περιόδων, επιτρέποντας έτσι στον

---

⁹Το Fortune 500' είναι ένας ετήσιος κατάλογος καταρτίζεται και δημοσιεύεται από το περιοδικό "Fortune" το οποίο κατατάσσει τις 500 μεγαλύτερες αμερικανικές εταιρείες, λαμβάνοντας ως κριτήριο, το σύνολο των εσόδων για τα αντίστοιχα φορολογικά τους χρόνια. Ο κατάλογος περιλαμβάνει τόσο δημόσιες επιχειρήσεις, όσο και ιδιωτικές εταιρείες, για τις οποίες υπάρχουν διαθέσιμα δημόσια έσοδα.

αναλυτή, να συγκρίνει τη μεθοδολογική πρακτική της ανάλυσής του με άλλες εφαρμοζόμενες πρακτικές, καθώς και να συγκρίνει τα πορίσματά του, με τα ισχύοντα σε άλλους, παρεμφερείς εταιρικούς κλάδους.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της ποσοτικής διερεύνησης¹⁰. Η ποσοτική διερεύνηση, σε κάθε σχετική επιστημονική μελέτη, προσχεδιάζεται και καταστρώνεται με τέτοιον τρόπο, ώστε να επιτρέπει και να υποστηρίζει την απαραίτητη αξιοπιστία και ακρίβεια στις διενεργούμενες μετρήσεις. Η αξιοπιστία και η ακρίβεια στις διενεργούμενες μετρήσεις είναι απαραίτητες, ούτως ώστε να δύναται να διενεργηθεί στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων των μετρήσεων. Εντός των πλαισίων τέτοιας στατιστικής ανάλυσης χρησιμοποιούνται δοκιμασμένες και έγκριτες στατιστικές τεχνικές, όπως η παλινδρόμηση, η συσχέτιση, η συσταδοποίηση (cluster analysis), η παραγοντική ανάλυση (factor analysis), και άλλες. Τέτοιες στατιστικές τεχνικές χρησιμοποιούνται εφόσον τα πρωτογενή δεδομένα είναι αρκετά από ποσοτικής άποψης και εφόσον η μορφή, η αξιοπιστία και η ακρίβεια των πρωτογενών δεδομένων επιτρέπουν τέτοιες αναλύσεις (Hancick 1998). Η μεθοδολογική προσέγγιση βάσει της ποσοτικής διερεύνησης, κατ' ουσίαν προσπαθεί να προγνώσει, βασιζόμενη σε μετρήσεις από παρατηρήσεις και πειράματα, εάν ένα προτεινόμενο υπόδειγμα θα συμπεριφερθεί με έναν συγκεκριμένο, περιγράψιμο και μετρήσιμο τρόπο (Elbakry, 2010).

Τα πρωτογενή δεδομένα, τα οποία ήταν απαραίτητα για τη διενέργεια της έρευνας και για την εξαγωγή των συμπερασμάτων, συνελέγησαν από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, οι οποίες ανακτήθηκαν από το διαδίκτυο με μηδαμινό κόστος. Τα βασικότερα στάδια¹¹ κατά την εφαρμογή των τεχνικών της ποσοτικής διερεύνησης των ερευνητικών ερωτημάτων, είναι τα ακόλουθα:

- 1) Επιλογή συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών μεγεθών από τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, ούτως ώστε να διερευνηθεί εάν παρουσιάζονται μεταβολές σε αυτά τα μεγέθη από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο (ΕΛΠ-ΔΛΠ/ΔΠΧΑ).
- 2) Επιλογή συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών, οι οποίοι απαρτίζονται από χρηματοοικονομικά μεγέθη από τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων εταιρειών και, διερεύνηση, εάν παρουσιάζονται μεταβολές σε αυτούς τους χρηματοοικονομικούς δείκτες, καθώς και στα υποκείμενα των δεικτών χρηματοοικονομικά μεγέθη, από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο (ΕΛΠ-ΔΛΠ/ΔΠΧΑ).

---

¹⁰Βλ. κατωτέρω, στην §5.3 “Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου”, όπου τεκμηριώνεται, ως η πλέον ενδεδειγμένη, η χρήση της ποσοτικής διερεύνησης.

¹¹Βλ. αναλυτικά κατωτέρω, στην § 5.3 “Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου”

- 3) Υπολογισμός των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών για κάθε μία από τις επιχειρήσεις του στατιστικού δείγματος. Ο υπολογισμός αφορά σε δύο τιμές για κάθε αριθμοδείκτη: μία τιμή βάσει των ΕΛΠ και μία τιμή βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.
- 4) Υπολογισμός, παράθεση και αξιολόγηση των βασικότερων μέτρων κεντρικής τάσης (διάμεσος και μέσος) και διασποράς (απόκλιση, ασυμμετρία και κύρτωση) για τις κατανομές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών, τόσο βάσει των ΕΛΠ, όσο και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.
- 5) Υπολογισμός, παράθεση και αξιολόγηση των μέγιστων, καθώς και των ελάχιστων τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών, βάσει αμφοτέρων των λογιστικών πλαισίων (ΕΛΠ-ΔΛΠ/ΔΠΧΑ).
- 6) Μελέτη της συσχέτισης μεταξύ των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, αλλά και υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.
- 7) Εφαρμογή και εκτέλεση υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$
- 8) Εφαρμογή και εκτέλεση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \beta_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Από τα προαναφερόμενα, καθίσταται σαφές ότι, η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας, αντιμετώπισε δύο πληθυσμιακά δείγματα, από τα οποία υπολογίστηκαν τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής:

- α)** τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Δείγμα 1ο) και
- β)** τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δείγμα 2ο).

Για την πληρότητα της έρευνας, προέκυψε η ανάγκη να πραγματοποιηθούν στατιστικοί έλεγχοι (tests), εάν το κάθε δείγμα παρατηρήσεων διαφέρει στατιστικά, σημαντικά από το άλλο¹². Οι στατιστικοί αυτοί έλεγχοι πραγματοποιήθηκαν με την εκτέλεση μη παραμετρικών

¹²Βλ. εκτενή αναφορά στην § 5.4 “Στατιστικές δοκιμασίες (tests) για τον Έλεγχο των Στατιστικών Υποθέσεων Εργασίας και για τον Έλεγχο των Στατιστικών Υποδειγμάτων”.

δοκιμασιών. Η πρακτική αυτή κρίθηκε επιβεβλημένο να ακολουθηθεί, διότι, οι ανεξάρτητες μεταβλητές περιγράφουν, ουσιαστικά, χρονολογικές σειρές λογιστικών μεγεθών και, οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων για κάθε δείγμα, δεν είναι βέβαιο ότι ανταποκρίνονται σε κανονικές κατανομές. Επιπλέον, μέσω της διεθνούς βιβλιογραφίας καταδεικνύεται ότι, οι μη παραμετρικές δοκιμασίες, δύνανται να αποκαλύπτουν διαφορές μεταξύ διαφορετικών δειγμάτων πληθυσμών, σχεδόν στον ίδιο βαθμό που αποκαλύπτουν και οι παραμετρικές δοκιμασίες (Mendenhall et al., 1996).

Για το λόγο αυτό χρησιμοποιήθηκαν:

- η στατιστική δοκιμασία Wilcoxon προσημασμένης σειράς (Wilcoxon signed-rank test),
- η F-δοκιμασία,
- στατιστική δοκιμασία Durbin-Watson και
- η t στατιστική δοκιμασία.

Τα ποσοτικά δεδομένα της έρευνας, αντλήθηκαν από τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, **εκατόν επτά (107)** εισηγμένων επιχειρήσεων που τέθηκαν υπό εξέταση. Οι οικονομικές καταστάσεις αναφέρονταν στα λογιστικά γεγονότα εντός της χρονικής περιόδου 01/01/2014-31/12/2014. Από αυτές τις καταστάσεις, αντλήθηκαν όλα τα ξεχωριστά αναφερόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Ως προς τα συγκεκριμένα ζητήματα χρηματοοικονομικής ανάλυσης τα οποία απασχόλησαν και καταγράφονται στη θεωρητική θεμελίωση της παρούσας ερευνητικής προσπάθειας (και απασχόλησαν επίσης στην ποσοτική διερεύνηση), αναφέρεται ότι, τα σχετικά χρηματοοικονομικά μεγέθη, αναπροσαρμόστηκαν βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων¹³.

Για να εδραιωθεί η στατιστική σημαντικότητα του συνολικού δείγματος εταιρειών, καθώς και η στατιστική σημαντικότητα των επί μέρους δειγμάτων, ο ερευνητής προέβη σε «φιλτράρισμα» των επιχειρήσεων, των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις θα αξιολογούνταν. Έτσι, αποκλείστηκαν από το δείγμα, οι εισηγμένες εταιρείες των οποίων η διαπραγμάτευση είχε ανασταλεί, κατά το χρονικό διάστημα από την 01/01/2013, μέχρι και το πέρας της παρούσης μελέτης.

Το δείγμα αποτελείται κυρίως από μικρές και μεσαίες οντότητες. Σύμφωνα με πολλές επιστημονικές μελέτες, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα, αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία των δραστηριοποιούμενων οικονομικών μονάδων και, προσφέρουν τη συντριπτική πλειοψηφία των θέσεων εργασίας. Το γεγονός αυτό αποτελεί θετικό παράγοντα για τη διασφάλιση της αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος. Για τους λόγους αυτούς, αλλά και επειδή, οι επιδράσεις της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων είναι ισχυρότερες για τις μικρές και μεσαίες Ελληνικές επιχειρήσεις, τα συμπεράσματα της

---

¹³Βλ. εκτενή αναφορά στην § 5.5 “Πηγές Δεδομένων και Δεδομένα”

παρούσας έρευνας, αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τους επενδυτές, τους μετόχους των εταιρειών, τους οικονομικούς αναλυτές και τα στελέχη των ρυθμιστικών αρχών.

Στη συνέχεια, το δείγμα των εισηγμένων επιχειρήσεων κατηγοριοποιήθηκε σε οντότητες μικρής διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων και σε οντότητες μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων. Η κατηγοριοποίηση αυτή επιτρέπει την εξειδικευμένη διερεύνηση δυνατικών παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν, σημαντικά, την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

1.7 Συνεισφορά και Σπουδαιότητα

Προκειμένου να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά της διατριβής, θα πρέπει να διακριθεί η συνεισφορά της σε δύο θεμελιώδεις κατευθύνσεις, ως ακολούθως:

- Συνεισφορά εκ των ευρημάτων της Έρευνας.
- Συνεισφορά εκ της θεωρητικής προσέγγισης των εννοιών της Έρευνας.

Με βάση τη διάκριση αυτήν, αναδεικνύεται μεταξύ άλλων:

- Η προσπάθεια του συγγραφέα-ερευνητή, αφ' ενός να λειτουργήσει με επιτυχία στο καθαρά ακαδημαϊκό-ερευνητικό πεδίο που έχει υιοθετηθεί διεθνώς από την Ακαδημαϊκή κοινότητα και τα μέλη που την υπηρετούν, προσφέροντας έστω τα ελάχιστα στην προαγωγή της Χρηματοοικονομικής Επιστήμης. Στον τομέα αυτόν η συμβολή των Ακαδημαϊκών Καθηγητών συνετέλεσε τα μέγιστα κατά τη διάρκεια διεξαγωγής και ολοκλήρωσης της παρούσας έρευνας.
- Η προσπάθεια του συγγραφέα αλλά και της Ακαδημαϊκής Κοινότητας να προσφέρει στην Επαγγελματική κοινότητα που εφαρμόζει τις Αρχές και τους κανόνες μιας «εφαρμοσμένης» Επιστήμης, πολύτιμο και αξιοποιήσιμο υλικό, συνεισφέροντας τοιουτοτρόπως στην προαγωγή της Πράξεως (σε εθνικό ή διεθνικό επίπεδο). Ο σκοπός αυτός και η επίτευξή του αποτέλεσαν την πυξίδα ανάλυσης και ανάπτυξης του θεωρητικού πλαισίου της παρούσας διατριβής. Σημειωτέον ότι, ταξινομημένα (τουλάχιστον) στο βαθμό που να είναι αξιοποιήσιμη η θεωρητική προσέγγιση του θέματος της διατριβής από την Πράξη, πρώτη φορά παρουσιάζεται στη διεθνή βιβλιογραφία, από τον ερευνητή συγγραφέα και τους Καθηγητές του. Ειδικότερα:

1.7.1 Συνεισφορά από ευρήματα

Πρώτον, η παρούσα διατριβή είναι η πρώτη έρευνα που εξετάζει ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας: Συγκεκριμένα, εστιάζει στην ανάγκη, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να είναι πλήρως και, ανά πάσα στιγμή, σε θέση να ξεχωρίζουν, τότε μία μεταβολή στο εταιρικό χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα είναι προϊόν μεταβολής στις ακολουθούμενες λογιστικές πρακτικές και, τότε, είναι προϊόν μεταβολής στην οικονομική απόδοση της

επιχείρησης¹⁴. Κατά την εξέλιξη της διαδικασίας διερεύνησης και, μέσω της μεθοδολογικής προσέγγισης που εφαρμόστηκε, κατέστη αντιληπτό ότι, το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της εκάστοτε επιχείρησης, αναμενόταν να διακρίνεται από μεγάλη μεταβλητότητα, λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Επιπλέον, αρκετοί ερευνητές έχουν προβεί σε εκτιμήσεις ότι, η εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, θα επιφέρει ουσιώδεις και στατιστικά σημαντικές μεταβολές σε χρηματοοικονομικούς δείκτες (Yalama&Coskun, 2007; Stent, Bradbury&Hooks, 2010).

Δεδομένης, λοιπόν, της εκτίμησης του ερευνητή της παρούσας έρευνας και των εκτιμήσεων και άλλων σχετικών ερευνητών και, προϊόντων των απαντήσεων οι οποίες προέκυψαν από τη μεθοδική και συστηματική διερευνητική προσπάθεια της παρούσας διατριβής, καθίσταται διακριτή μία διάσταση μεταξύ αυτών των εκτιμήσεων και των αντίστοιχων απαντήσεων. Ενώ, δηλαδή, **αναμενόταν μεταβολή των χρηματοοικονομικών δεικτών, προέκυψε απουσία μεταβολής των χρηματοοικονομικών δεικτών.**

Συνεπώς, στη διατριβή πραγματοποιείται μια σημαντική συνεισφορά στη λογιστική αρθρογραφία διεθνώς, ενώ για πρώτη φορά, καταβάλλεται προσπάθεια να τεκμηριωθεί, η συσχέτιση στατιστικά σημαντικών και ουσιωδών μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών, έπειτα από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο ελληνικό επιχειρηματικό περιβάλλον.

Η απουσία στατιστικά σημαντικών και ουσιωδών μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών έπειτα από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως αποδεικνύεται από την παρούσα διατριβή, θέτει σε σκέψεις αμφιβολίας και αμφισβήτησης. Δεδομένων δε των ραγδαίων μεταβολών στο ελληνικό οικονομικό γίγνεσθαι, αναφύεται το λογικό ερώτημα: *Μήπως τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ δεν λειτουργούν κατά τον αναμενόμενο και, εν πολλοίς, επιθυμητό τρόπο στην Ελληνική οικονομία;*

Δεύτερον, ένα επιπλέον χαρακτηριστικό που αποτελεί συνεισφορά στη βιβλιογραφία είναι ότι, τα ευρήματα που αναδεικνύονται από τα χρησιμοποιούμενα στην παρούσα έρευνα μεθοδολογικά εργαλεία:

- 1) Αποτελούν κίνητρο για τις επιχειρήσεις να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ.

---

¹⁴Βλ. αναλυτικότερα στις § 7.5 “Γενικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων” και § 8.2 “Αξιολόγηση των Ευρημάτων από τη Μεθοδολογική Προσέγγιση της Παρούσας Έρευνας”, στις οποίες αναφέρονται τα ευρήματα της έρευνας και αναπτύσσεται εκτενώς η αξιολόγηση αυτών.

2) Δύνονται να επηρεάζουν τις αντιλήψεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων (επενδυτών, μετόχων, οικονομικών αναλυτών, στελεχών των ρυθμιστικών αρχών) για την ποιότητα της παρεχόμενης σε αυτούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης¹⁵.

Αναφορικά με το μετοχικό κεφάλαιο των επιχειρήσεων, **τα ευρήματα της παρούσας διατριβής, δεν υποστηρίζουν τις θεωρίες που ανέφεραν πως τα ΕΛΠ είναι συντηρητικότερα των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ**, τουλάχιστον με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται και τα μεν και τα δε.

Το εύρημα αυτό επιτρέπει την επισήμανση ότι, η γενικότερη ποιότητα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έχει βελτιωθεί σημαντικά και ουσιωδώς, εξ' αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αφού η γενικότερη ποιότητα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έχει βελτιωθεί σημαντικά και ουσιωδώς, εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε η σημασία της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στην διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των χρηματοοικονομικών στοιχείων, αναμένεται να αυξηθεί.

Τρίτον, η παρούσα διατριβή προσφέρει μία σημαντική συνεισφορά στη λογιστική αρθρογραφία διεθνώς, με την εξέταση του ζητήματος των λογιστικών πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής», οι οποίες πρακτικές επηρεάζουν σημαντικά και με ουσιώδη τρόπο, τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων¹⁶ και, μάλιστα, των εισηγμένων.

Οι πρακτικές της «δημιουργικής λογιστικής», εφαρμόζονται, συνήθως, για λόγους χειραγώγησης των κερδών (earnings management). Μέσω αυτού του πλαισίου λήψης των αποφάσεων του 'management' των οικονομικών μονάδων, τα διοικητικά στελέχη συχνότατα προσπαθούν να εμφανίζονται όσο υψηλότερα κέρδη είναι δυνατόν, εάν υπάρχει, λόγου χάριν, πρόθεση να πωληθεί η εκάστοτε επιχείρηση. Αυτό ισχύει επειδή, εμφανίζοντας διογκωμένα κέρδη, το τίμημα της ενδεχόμενης πώλησεως της επιχειρήσεως δύναται να αυξηθεί. Από την άλλη πλευρά, είναι δυνατό, σε άλλες περιπτώσεις, να επιδιώκεται από τα διοικητικά στελέχη μίας επιχείρησης, να εμφανίζουν υποτιμημένα κέρδη, ούτως ώστε να μειωθούν οι φορολογικές υποχρεώσεις της επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει επειδή, συνήθως, όσο μεγαλύτερα είναι τα απεικονιζόμενα κέρδη, τόσο μεγαλύτερος είναι ο επιβαλλόμενος από τη φορολογική διοίκηση φόρος. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η χειραγώγηση των κερδών επιδεινώνει την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Healy, 1985; DeFond και Jambalvo, 1994; Burgstahler και Dichev, 1997; Teo, Wong και Rao, 1998).

Οι ιδιαίτερα υψηλές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης των αριθμοδεικτών ρευστότητας, οι οποίες παρατηρούνται περισσότερο υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ,

---

¹⁵Βλ. στην § 7.5 “Γενικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων”, όπου αναφέρονται λεπτομερώς τα συμπεράσματα της έρευνας.

¹⁶Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 8.2 “Αξιολόγηση των Ευρημάτων από τη Μεθοδολογική Προσέγγιση της Παρούσας Έρευνας”.

έρχονται προς επίρρωση της συλλογιστικής της παρούσας έρευνας, πως η απουσία μεταβολής στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών κατόπιν της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενδεχομένως να εξηγείται -έστω εν μέρει- από την εκτεταμένη εφαρμογή πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής», προκειμένου για παράδειγμα, να επιτευχθεί χειραγώγηση των κερδών. Αυτή η επιπρόσθετη επισήμανση δημιουργεί ερωτηματικά και, την υποψία, μήπως οι διοικήσεις και οι λογιστές των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, έχουν ανακαλύψει περιοχές εντός του εννοιολογικού πλαισίου των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι οποίες προσφέρουν ευρύ περιθώριο τέτοιας χειραγώγησης των δεικτών ρευστότητας, εάν όντως πρόκειται περί αυτού.

1.7.2 Συνεισφορά της διατριβής

Η παρούσα ερευνητική προσπάθεια, όπως άλλωστε αναφέρεται και παραπάνω, είχε, μεταξύ άλλων, και ως στόχο, να διερευνήσει και να αναδείξει τις περιοχές εκείνες (περιουσιακά στοιχεία, μεμονωμένα ή κατηγορίες αυτών), που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας για τους σκοπούς της ανάλυσης. Η ερευνητική μελέτη, προέταξε στη στόχευσή της, τον εντοπισμό των περιοχών αυτών, στις οποίες οφείλει να εστιάζει την προσοχή του ο οικονομικός αναλυτής.

Εξάλλου, το θέμα και το αντικείμενο της παρούσας διατριβής είναι τέτοιο, όπου θα αποτελούσε παράλειψη, η μη ενασχόληση και η διαφυγή από την προσοχή του ερευνητή, εννοιών και πρακτικών, οι οποίες, ανάγονται μεν στο πεδίο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, η ορθή ερμηνεία και επεξήγησή τους δε, υπάρχουν ενδείξεις ότι μάλλον ενισχύεται, από την εφαρμογή των Αρχών της Λογιστικής, κατά τη διαδικασία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των επιχειρήσεων.

Στην παρούσα διατριβή παρουσιάζονται πρώτη φορά, με κριτική μάλιστα διάθεση, τέτοιες ενδείξεις. Ενδεικτικά, αναφέρονται σε συνοπτική μορφή τα ακόλουθα:

Βασική πηγή, από την οποία εκπορεύονται τα συμπεράσματα της έρευνας, αποτελεί και η εξέταση των τάσεων που υποκρύπτουν τα περιουσιακά στοιχεία της Κατάστασης του Ισολογισμού (Κατάσταση Οικονομικής Θέσης) μίας επιχείρησης, εξαιτίας της εφαρμοζόμενης λογιστικής τυποποίησης και των Αρχών της (ΔΠΧΑ και ΕΛΠ). Η ανάδειξη αυτών των τάσεων εξασφαλίζει την ασφαλή και ακριβή μέτρηση των περιουσιακών στοιχείων (τα οποία σχετίζονται με εκείνες τις περιοχές που χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας για τους σκοπούς της ανάλυσης), ώστε να προσδίδεται ακρίβεια σε αντίστοιχες μετρήσεις.

Οι περισσότεροι από τους ενδιαφερόμενους χρήστες (εσωτερικοί και εξωτερικοί) των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, είναι εξοικειωμένοι, με την ταξινόμηση των κονδυλίων των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων στον ισολογισμό, κατηγοριοποιημένων με βάση τη μακροβιότητα - τρέχουσα ή μη τρέχουσα. Η ταξινόμηση αυτή, χρησιμοποιεί ως κριτήριο το χρόνο πρόθεσης ρευστοποίησης, όσον αφορά στα μέσα

δράσης και το κριτήριο του χρόνου πρόθεσης πληρωμής, όσον αφορά στις υποχρεώσεις. Τούτο αποτελεί τη συμβατική πρακτική, η οποία όμως δεν είναι η και η πλέον αρμόζουσα.

Οι περισσότερες επιχειρήσεις ακολουθούν τυποποιημένες διαδικασίες για την κατάρτιση των κύριων οικονομικών τους καταστάσεων. Αυτές οι διαδικασίες έχουν σχεδιαστεί με σκοπό να επιτρέπουν την εύκολη και ακριβοδίκαιη σύγκριση των επιδόσεων μίας οικονομικής μονάδας από τις ανταγωνίστριες επιχειρήσεις και, να επιτρέπει στους πιθανούς επενδυτές, όταν εξετάζουν ένα χρηματοοικονομικό έγγραφο-κατάσταση, να αναγνωρίζουν το εννοιολογικό πλαίσιο, με το οποίο καταρτίστηκε. Το πρόβλημα είναι ότι, η εφαρμογή αυτών των διαδικασιών, που είναι γνωστές και ως πρότυπα αναφοράς (reporting standards) ή χρηματοοικονομικά πρότυπα (financial standards), δεν δημιουργούν, πάντα, τις προϋποθέσεις, για την εξέταση συγκεκριμένων πτυχών της επιχείρησης (Lister, 2017).

Για παράδειγμα, κατά τον υπολογισμό του παραδοσιακού αριθμοδείκτη Αποδοτικότητας Ενεργητικού (Return on Assets-ROA) ως μέτρο της λειτουργικής αποτελεσματικότητας, ο παρονομαστής περιλαμβάνει «περιφερειακά» περιουσιακά στοιχεία, που μειώνουν την υπολογισμένη τιμή του δείκτη. Με αυτόν το χειρισμό οι επιχειρήσεις, για παράδειγμα, με επενδύσεις σε ακίνητα, με υψηλά ταμειακά διαθέσιμα, «τιμωρούνται» κατά μία έννοια, εμφανίζοντας μη ικανοποιητικά εξαγόμενα για τον εν λόγω αριθμοδείκτη.

Για την αντιμετώπιση των ατελειών του «συμβατικού» ισολογισμού, η παρούσα έρευνα προχώρησε σε αναδιατύπωση του ισολογισμού των εξεταζόμενων επιχειρήσεων. Αντί της ταξινόμησης των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων, σύμφωνα με το χρόνο πρόθεσης και δυνατότητας ρευστοποίησης, καθώς και το χρόνο πρόθεσης αποπληρωμής τους αντίστοιχα, τα συγκεκριμένα κονδύλια στους ισολογισμούς τον υπό εξέταση οικονομικών μονάδων, αναμορφώθηκαν με βάση τη διάκρισή τους, σε λειτουργικά ή χρηματοοικονομικά. Τα περιουσιακά στοιχεία δηλαδή και οι υποχρεώσεις, αναδιατάχθηκαν, κατά πρώτον, σε λειτουργικά ή χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού / παθητικού (Penman, 2013).

Αναμόρφωση, επομένως, των οικονομικών καταστάσεων, σημαίνει επαναδιατύπωση, με τρόπο που επιτρέπει τη σαφέστερη δυνατή εξέταση, των διαφόρων στοιχείων των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Ως γενική αρχή, αναδιατύπωση σημαίνει την παρουσίαση τις ίδιων πληροφοριών, με τα ίδια σύνολα, αλλά με ανάλυση σε διαφορετικές κατηγορίες, σε σχέση με εκείνες που χρησιμοποιούνται στις τυπικές μορφές παρουσίασης των οικονομικών καταστάσεων. Με άλλα λόγια ο αναμορφωμένος ισολογισμός είναι η ανακατάταξη, που διακρίνει σαφώς τις επιχειρηματικές δραστηριότητες από τη χρηματοδότηση αυτών των δραστηριοτήτων. Διακρίνει δηλαδή και ξεχωρίζει σε χωριστές κατηγορίες, τις λειτουργικές δραστηριότητες από τις χρηματοδοτικές δραστηριότητες (Penman, 2013). Η έρευνα κατέδειξε ότι, σε πολλές περιπτώσεις, μία επιχείρηση αναδιατυπώνει τις οικονομικές καταστάσεις της, για να αποδείξει ότι η απόδοσή της παρουσιάζεται καλύτερη, όταν την εξετάσει κανείς σε ένα διαφορετικό πλαίσιο (Lister, 2017).

Επομένως, η βασική λογιστική ισότητα που εμφανίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία ως εξής:

$$\text{Μέσα Δράσης} = \text{Πηγές Προέλευσης Μέσων Δράσης}$$

ή

$$\text{Ενεργητικό} = \text{Παθητικό}$$

ή

$$\text{Ενεργητικό} = \text{Ίδια Κεφάλαια (Καθαρή Θέση)} + \text{Υποχρεώσεις προς Τρίτους}$$
$$(\text{Καθαρό Παθητικό ή Ξένα Κεφάλαια ή απλά Υποχρεώσεις})$$

ή

$$\text{Ίδια Κεφάλαια} = \text{Ενεργητικό} - \text{Υποχρεώσεις προς Τρίτους}$$

αναμορφώνεται και η ισορροπία αναδιατυπώνεται με τον ακόλουθο τρόπο (Penman, 2013):

$$\text{Καθαρά λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία} = \text{Λειτουργικά Περιουσιακά Στοιχεία}$$

$$\text{Ενεργητικού} - \text{Λειτουργικές Υποχρεώσεις Παθητικού}$$

$$[\text{Net Operating Assets (NOA)} = \text{Operating Assets} - \text{Operating Liabilities}]$$

ή

$$\text{Καθαρές Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις} = \text{Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις} -$$

$$\text{Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία}$$

$$[\text{Net Financial Obligations (NFO)} = \text{Financial Obligations} - \text{Financial Assets}]$$

ή

$$\text{Καθαρή Θέση Μετόχων} = \text{Καθαρά λειτουργικά περιουσιακά στοιχεία} - \text{Καθαρές}$$

$$\text{Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις}$$

$$[\text{Common Shareholders' Equity (CSE)} = \text{NOA} - \text{NFO}]$$

Με ανάλογο τρόπο, μία επιχείρηση μπορεί να αναδιατυπώσει την κατάσταση αποτελεσμάτων της, για να παρουσιάσει μια σαφή διάκριση μεταξύ των εσόδων και των εξόδων που αφορούν στην κύρια δραστηριότητά της και, εκείνων, που σχετίζονται με τη χρηματοδοτική λειτουργία. Τα χρήματα που δαπανώνται για τους τόκους των δανείων, ταξινομούνται στη δεύτερη κατηγορία. Η αναμόρφωση αυτή θα μπορούσε να είναι χρήσιμη π.χ. σε έναν δυνητικό αγοραστή, ο οποίος θα μπορούσε να διευθετήσει το δάνειο ή να λάβει καλύτερη χρηματοδότηση. Η κατάτμηση της πληροφορίας με αυτόν τον τρόπο, παρουσιάζει με ένα πιο εύκολο και ξεκάθαρο τρόπο, κατά πόσον η καθημερινή δραστηριοποίηση της επιχείρησης, είναι ουσιαστικά κερδοφόρα (Lister, 2017).

Συνακόλουθα, η παρούσα διατριβή, ανέδειξε ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας. Το ζήτημα αυτό εξειδικεύεται στην ανάγκη των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, να είναι πλήρως και, ανά πάσα στιγμή, σε θέση να ξεχωρίζουν, πότε μία μεταβολή στο εταιρικό χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα είναι αποτέλεσμα μεταβολής στις ακολουθούμενες λογιστικές πρακτικές και, πότε, είναι αποτέλεσμα μεταβολής στην οικονομική απόδοση της

επιχείρησης. Η αναζήτηση ικανοποιητικών απαντήσεων στο ζήτημα αυτό, κατέστη μία από τις βασικότερες ερευνητικές παραμέτρους της παρούσας διατριβής.

Η ύπαρξη μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών θα μπορούσε να αποδοθεί, εν μέρει, στην καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και, εν μέρει, στη μεταβολή της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και της ελληνικής οικονομίας, γενικότερα. Εντούτοις, η απουσία στατιστικά σημαντικών και ουσιωδών μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών, έπειτα και από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως αποδεικνύεται στην παρούσα διατριβή, θέτει ένα σκεπτικό αμφιβολίας και αμφισβήτησης:

Δεδομένων των ραγδαίων μεταβολών στο ελληνικό οικονομικό γίγνεσθαι, μήπως τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν λειτουργούν κατά τον αναμενόμενο και, εν πολλοίς, επιθυμητό τρόπο στην Ελληνική οικονομία;

Για τη διατύπωση οριστικών συμπερασμάτων, με διεθνή αποδοχή, επί της παρατηρούμενης απουσίας μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών την οποία εντόπισε η παρούσα έρευνα και αποτυπώθηκε στην παρούσα διατριβή, πιθανότατα χρειάζεται η διενέργεια περαιτέρω σχετικών ερευνών.¹⁷

1.8 Περίληψη Ευρημάτων¹⁸

Τα ευρήματα που αναδεικνύονται από τα μεθοδολογικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα, έχουν μεγάλη αξία για συγκεκριμένους λόγους. Ειδικότερα, σύμφωνα με τα ευρήματα της παρούσας διατριβής, προκύπτουν τα ακόλουθα:

➤ *Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Κεντρικής Τάσης*

Από λογιστικής-χρηματοοικονομικής άποψης, τα ευρήματα¹⁹ για τα μέτρα κεντρικής τάσης των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών, καταδεικνύουν ότι, δεν σημειώθηκε στατιστικά σημαντική μεταβολή, σε όρους μέτρων κεντρικής τάσης των δεικτών αυτών, στους συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες, εξ' αιτίας της μετάβασης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Ωστόσο, πάντοτε από λογιστικής-χρηματοοικονομικής άποψης, συμπεραίνεται ,επίσης, ότι το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια μεταβλήθηκαν, εξ' αιτίας της μετάβασης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Της περίπτωσης αυτής συμπεριλαμβανομένης, η εν λόγω

¹⁷Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 8.4“Προτάσεις για Περαιτέρω Επιστημονική Έρευνα”.

¹⁸Βλ. αναλυτική αναφορά στις § 7.1 έως § 7.5 και στην § 8.2.

¹⁹Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 7.1“Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Κεντρικής Τάσης”.

μεταβολή νοείται σε όρους μέτρων κεντρικής τάσης (μέσος, διάμεσος). Η σημειωθείσα αυτή μεταβολή, ωθεί τον ερευνητή στη σκέψη πως η απουσία μεταβολής στους μέσους των περισσότερων χρηματοοικονομικών δεικτών εξ' αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οφείλεται, πιθανόν, σε μεταβολές των υποκείμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων, τα οποία αποτελούν συστατικούς όρους των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών, μεταβολές οι οποίες εξουδετερώνουν η μία την άλλη.

Για παράδειγμα, ο αριθμοδείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, πιθανότατα, δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντική μεταβολή εξ' αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, λόγω της αλληλεξουδετέρωσης των μεταβολών στα ίδια κεφάλαια και στο καθαρό αποτέλεσμα. Η σημειούμενη αυτή ταυτόχρονη και, εκ παραλλήλου, αύξηση των ιδίων κεφαλαίων από τη μία πλευρά και, του καθαρού αποτελέσματος από την άλλη, εξηγεί κατά μία βασική έννοια, την απουσία που σημειώνεται αναφορικά με τη στατιστικά σημαντική μεταβολή σε όρους μέσου των παρατηρούμενων τιμών χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων.

➤ *Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Διασποράς*

Από λογιστικής-χρηματοοικονομικής άποψης, τα ευρήματα²⁰ για τα μέτρα διασποράς των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών, καταδεικνύουν ότι, δεν σημειώθηκε στατιστικά σημαντική μεταβολή, σε όρους μέτρων διασποράς των δεικτών αυτών, στους συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες, εξ' αιτίας της μετάβασης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Ιδιαίτερα, επισημαίνονται, οι υψηλές τιμές σε όλα τα μέτρα διασποράς, δηλαδή τόσο στην τυπική απόκλιση, όσο και στην ασυμμετρία και στην κύρτωση. Οι τιμές αυτές θεωρούνται υψηλές σε σχέση με τιμές των ιδίων στατιστικών μέτρων, οι οποίες απαντώνται στη διεθνή βιβλιογραφία. Θεωρείται ότι, σε πολλές από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών, η μεταβολή της παρατηρούμενης τυπικής απόκλισης εξ' αιτίας της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, εκτός από στατιστικά σημαντική, είναι και πολύ ουσιώδης. Βεβαίως, τονίζεται ότι, σύμφωνα με τα ευρήματα της έρευνας, σε όλες τις περιπτώσεις πλην μίας (πλην δηλαδή της περίπτωσης του δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων), η μεταβολή αυτή συνίσταται στην αύξηση της τυπικής απόκλισης από τις τιμές τις οποίες αυτή ελάμβανε, υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.

---

²⁰Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 7.2“Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Διασποράς”.

Ωστόσο, υπάρχουν και εξαιρέσεις στο φαινόμενο της αύξησης της τυπικής απόκλισης των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών εξ' αιτίας της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Εκτιμάται ότι, οι παρατηρούμενες υψηλές τιμές όλων των εξεταζόμενων μέτρων διασποράς των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των χρηματοοικονομικών μεγεθών, αποτελούν ένδειξη της μεγαλύτερης εγγενούς μεταβλητότητας που χαρακτηρίζει το πλαίσιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σε σχέση με το πλαίσιο των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Η εκτίμηση αυτή, πηγάζει από τα αναφερόμενα ευρήματα της έρευνας, σύμφωνα με τα οποία, η εισαγωγή καινοφανών μεθόδων αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων στην Ελληνική πραγματικότητα, είχε ως αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη παρατηρούμενη διασπορά των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών.

Συνεπώς, τέθηκε εύλογα στον ερευνητή η σκέψη, μήπως αυτή η απουσία μεταβολής στα μέτρα κεντρικής τάσης των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών αντικατοπτρίζει τη -μερική έστω- χειραγώγηση από πλευράς των διοικήσεων και των λογιστών των επιχειρήσεων των απεικονιζόμενων στις οικονομικές καταστάσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων, με απώτερο στόχο τη χειραγώγηση των εταιρικών χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων, καθώς και της χρηματοοικονομικής θέσης των οικονομικών μονάδων. Είναι ευρέως γνωστό ότι, υφίστανται συγκεκριμένες τιμές αριθμοδεικτών, οι οποίες αποτελούν κριτήριο λήψης αποφάσεων (benchmarking) για επαγγελματίες οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη λήψη τέτοιων αποφάσεων.

➤ *Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Απλής Γραμμικής Παλινδρόμησης*

Ένα επιπλέον εύρημα²¹ της παρούσας έρευνας, είναι ότι, για τους περισσότερους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες και, για όλα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη, οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης με τον κάθετο άξονα (α_0), χαρακτηρίζονται από ανύπαρκτη στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η διαπίστωση αυτή ισχύει για:

- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες κερδοφορίας πλην του δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους.
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας.

---

²¹Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 7.3“Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Απλής Γραμμικής Παλινδρόμησης”.

- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες φερεγγυότητας πλην του δείκτη φερεγγυότητας (I).
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων και
- Τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη του μετοχικού κεφαλαίου και του καθαρού αποτελέσματος.

Εντούτοις, διαπιστώθηκε από την έρευνα ότι, υπάρχουν και χρηματοοικονομικοί δείκτες για τους οποίους ισχύει, πως, οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης, με τον κάθετο άξονα (α_0), χαρακτηρίζονται από ισχυρή στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Τούτη η διαπίστωση ισχύει για:

- Τον δείκτη μεικτού περιθωρίου κέρδους και
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας

Ένα αξιοσημείωτο ακόμη εύρημα αυτής της έρευνας είναι ότι, σε όλες τις περιπτώσεις των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών στοιχείων, οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 χαρακτηρίζονται από ισχυρή στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$.

➤ *Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης*

Συνοψίζοντας τα ευρήματα²² της παρούσας μελέτης, αναφορικά με το μοντέλο πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης που εφαρμόστηκε, αναφέρονται πρώτα απ' όλα, οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη, τα οποία, για το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, χαρακτηρίζονται από αναπροσαρμοσμένη R^2 μεγαλύτερη του 50%, ή αλλιώς, μεγαλύτερη του 0,500:

- ✓ Καθαρό Περιθώριο Κέρδους.
- ✓ Μικτό Περιθώριο Κέρδους.
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποδοτικότητας.
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες φερεγγυότητας.
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων.
- ✓ Τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος.

²²Βλ. αναλυτική αναφορά στην § 7.4 “Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης”.

Στη συνέχεια, αναφέρονται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία, για το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, χαρακτηρίζονται από αναπροσαρμοσμένη R^2 μικρότερη του 50%, ή αλλιώς, μικρότερη του 0,500:

- Περιθώριο EBITDA.
- Περιθώριο EBIT.
- Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας.

Οι παρατηρούμενες τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας, οι οποίες κυμαίνονται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις κάτω του 50% (ή αλλιώς κάτω του 0,500), οδηγούν στη σκέψη πως, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, των δεικτών περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας, υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και, των μεταβολών των τιμών των αντίστοιχων δεικτών υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, είναι *μη γραμμική*. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, των δεικτών περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας, υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και, των μεταβολών των τιμών των αντίστοιχων δεικτών υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, διακρίνεται από *μη αναλογικότητα*. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των αντίστοιχων δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως διαφαίνεται από την παρούσα έρευνα, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση, χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά.

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο προτεινόμενο υπόδειγμα επέφερε βελτίωση στην ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείματος, στην πλειοψηφία των εξεταζόμενων περιπτώσεων. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι αυξάνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών (ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος), πλην της περίπτωσης των δεικτών αποδοτικότητας. Η βελτίωση αυτή νοείται έναντι του υποδείματος χωρίς την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Υπενθυμίζεται ότι, εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως λαμβάνονται υπ' όψη στην ανάλυση, χρηματοοικονομικοί δείκτες και χρηματοοικονομικά στοιχεία επιχειρήσεων, με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων.

1.9 Δομή Διδακτορικής Διατριβής

Η διδακτορική διατριβή αποτελείται από δύο μέρη, το θεωρητικό και το εμπειρικό. Το Μέρος Α΄ περιλαμβάνει την επισκόπηση της ειδικής βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας. Αποτελείται από τέσσερα κεφάλαια που στοχεύουν στην παρουσίαση του θεωρητικού υπόβαθρου, στο οποίο στηρίχτηκε η ανάπτυξη του οικονομετρικού μοντέλου της εμπειρικής μελέτης. Αναλύονται διεξοδικά οι τομείς ενδιαφέροντος, που περιλαμβάνουν τη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, τα εργαλεία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση, στη σημασία και τη χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών. Το Μέρος Β΄ αποτελείται, ουσιαστικά, από την ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου ποσοτικού-οικονομετρικού μοντέλου, για τον έλεγχο συγκεκριμένων υποθέσεων, μέσω του οποίου εξετάζονται εμπειρικά τα ερευνητικά ερωτήματα, σχετικά με τέσσερις ιδιαίτερες ποσοτικές κατευθύνσεις των μετρήσεων του μοντέλου:

- Αναφορικά με τα Μέτρα Κεντρικής Τάσης.
- Αναφορικά με τα Μέτρα Διασποράς.
- Αναφορικά με το Υπόδειγμα Απλής Γραμμικής Παλινδρόμησης.
- Αναφορικά με το Υπόδειγμα Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης.

Η δομή της παρούσας διατριβής είναι η ακόλουθη: Στο **Κεφάλαιο 1** αναπτύσσονται οι βασικές έννοιες της λογιστικής πληροφορίας και παρουσιάζεται, συνοπτικά μία επιτομή της παρούσας διατριβής. Στο **Κεφάλαιο 2** παρουσιάζονται τα ευρήματα προηγούμενων ερευνών σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, που εξετάζουν το πλαίσιο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, στο πλαίσιο της διεθνούς εναρμόνισης των λογιστικών πρακτικών. Αναπτύσσεται, επίσης, η σύγκριση των ειδικότερων διαφορές μεταξύ Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, στους σημαντικότερα πεδία ενδιαφέροντος της χρηματοοικονομικής ανάλυσης και, εξάγονται σημαντικά συμπεράσματα, τα οποία επαληθεύονται στην παρούσα διατριβή. Στο **Κεφάλαιο 3** αναπτύσσεται η σημασία και η χρησιμότητα των Χρηματοοικονομικών Δεικτών, που αποτελούν την πλέον διαδεδομένη μέθοδο ανάλυσης των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων. Στο **Κεφάλαιο 4** αναλύονται τα ερευνητικά ερωτήματα και παρουσιάζεται η μεθοδολογία για την εξέταση των ερευνητικών ερωτημάτων. Στο **Κεφάλαιο 5** αναπτύσσονται οι απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Στο **Κεφάλαιο 6** αναλύονται τα ειδικότερα συμπεράσματα επί των επιστημονικών ερευνητικών ερωτημάτων. Στο **Κεφάλαιο 7** αξιολογούνται τα ευρήματα από τη μεθοδολογική προσέγγιση της παρούσας έρευνας, παρουσιάζονται τα τελικά συμπεράσματα, οι περιορισμοί της έρευνας και διατυπώνονται προτάσεις για μελλοντική έρευνα. Τέλος, στο **Κεφάλαιο 8** διατυπώνονται προτάσεις για τη βέλτιστη υποστήριξη των στόχων της ανάλυσης των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΥΛΙΚΟ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ (ΕΛΠ-ΔΛΠ). ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

2.1 Το Περιβάλλον της Δημιουργίας των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Η ανάγκη για τη δημιουργία λογιστικών προτύπων τα οποία θα εναρμόνιζαν επαρκώς τις λογιστικές πρακτικές σε διαφορετικές εθνικές οικονομίες οι οποίες, εξαιτίας της διαφορετικότητας του οικονομικού περιβάλλοντος που τις χαρακτήριζε, εφαρμόζαν διαφορετικές λογιστικές πρακτικές, είχε εντοπιστεί εδώ και δεκαετίες. Οι λογιστικές αυτές πρακτικές εν γένει, αποσκοπούσαν στην αναγνώριση, αποτίμηση και παρουσίαση χρηματοοικονομικών-λογιστικών γεγονότων. Η χρηματοοικονομική πληροφόρηση, η οποία συνδέονταν με την παρουσίαση χρηματοοικονομικών-λογιστικών γεγονότων, λάμβανε διαφορετικές μορφές (και ενίοτε διαφορετικό περιεχόμενο), αναλόγως με τους τελικούς αποδέκτες των σχετικών οικονομικών καταστάσεων.

Κατά συνέπεια, διάφορες κατηγορίες χρηστών των οικονομικών καταστάσεων, πολλά μέλη της κατηγορίας των παραγόντων των διεθνών κεφαλαιαγορών ενδιαφέρθηκαν από πολύ νωρίς για την επίτευξη της κατάλληλης και μέγιστης δυνατής εναρμόνισης των λογιστικών προτύπων τα οποία διέπουν τις οικονομικές καταστάσεις που χρησιμοποιούνται από τους παράγοντες των διεθνών κεφαλαιαγορών. Λέγοντας «παράγοντες των κεφαλαιαγορών» εννοούνται ομάδες επαγγελματιών όπως οι οικονομικοί αναλυτές εισηγμένων εταιρειών, οι υποψήφιοι επενδυτές, οι ρυθμιστικές αρχές οι οποίες ρυθμίζουν το κανονιστικό πλαίσιο της λειτουργίας των διεθνών κεφαλαιαγορών, οι λογιστές οι οποίοι καταρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων εταιρειών, οι ελεγκτές οι οποίοι ελέγχουν τις καταστάσεις αυτές και άλλοι.

Το γενικότερο μικροοικονομικό και επιχειρησιακό περιβάλλον στο οποίο καλούνται οι διαφορετικές ομάδες επαγγελματιών να κινηθούν, επίσης, έχει αρχίσει να μεταβάλλεται με ταχύτατους ρυθμούς. Πιο συγκεκριμένα, θεωρείται απαραίτητο να αναφερθεί ότι, για παράδειγμα, η δομή και ο προσανατολισμός του λογιστικού επαγγέλματος μεταβάλλεται με ταχύτατους ρυθμούς και οι λογιστές τείνουν να μετουσιωθούν από «καταχωρητές» σε «επιχειρησιακούς εταίρους» (business partners) (Granlund & Lukka, 1998; Järvenpää, 2002; 2007; Burns & Baldvinsdottir, 2005). Με άλλα λόγια, πλέον, αναμένεται από την ανώτατη διοίκηση της εκάστοτε εταιρείας και από τις διαφορετικές διευθύνσεις της εκάστοτε εταιρείας ο λογιστής να μην καταγράφει μόνον τη λογιστική πληροφορία. Απαιτείται να παρέχεται από τον λογιστή-επιχειρησιακό εταίρο η σχετική χρηματοοικονομική πληροφόρηση, η οποία πληροφόρηση να δύναται να υποστηρίξει τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων στις επιμέρους επιχειρηματικές μονάδες (business units) της εκάστοτε επιχείρησης (Friedman & Lyne, 1997; Emsley, 2005).

Σύμφωνα με επιστημονικούς αναλυτές, η εξελικτική διαφοροποίηση του επαγγέλματος των λογιστών εδράζεται και πυροδοτείται από την αυξανόμενη αποκέντρωση της λειτουργίας της διοικητικής λογιστικής (management accounting) (Granlund & Lukka, 1998; Burns & Baldvinsdottir, 2005; Järvenpää, 2007). Αυτή η αυξανόμενη αποκέντρωση συνίσταται στην τοποθέτηση διοικητικών λογιστών δίπλα στους διευθυντές και δίπλα στα στελέχη των επιμέρους επιχειρηματικών μονάδων (business units). Πιο συγκεκριμένα, ο διοικητικός λογιστής σε αυτήν την περίπτωση λειτουργεί ως σύμβουλος των διευθυντικών στελεχών της επιχειρηματικής μονάδας (επιχειρηματικός εταίρος). Συνεργάζεται πολύ στενά με τα κέντρα διοίκησης και μέσω εργαλείων όπως η εξειδικευμένη χρηματοοικονομική πληροφόρηση με τη μορφή αναφορών προσαρμοσμένων στις ανάγκες της επιχειρηματικής μονάδας υποστηρίζει τη λήψη αποφάσεων από μέρους των διευθυντικών στελεχών (Granlund & Lukka 1997, 1998). Σε ένα τέτοιο μεταβαλλόμενο περιβάλλον, οι κλασικές λογιστικές εγγραφές ενέχουν ρόλο βάσης δεδομένων για τη δημιουργία αναφορών (reporting), αλλά και ρόλο εργαλείου το οποίο χρησιμεύει στη μέτρηση της αποδοτικότητας της επιχείρησης (Lantto, 2014). Εντωμεταξύ, η δημιουργία αναφορών συνίσταται στη δημιουργία αναφορών κατευθυνόμενων προς το εσωτερικό της επιχείρησης, αλλά και προς το εξωτερικό της επιχείρησης. Αυτό που είναι αρκετά ενδιαφέρον είναι ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης για πολλές εταιρείες αποτελούν βάση εναρμόνισης για την κατάρτιση είτε εσωτερικών, είτε εξωτερικών αναφορών, γενικότερα, όπως φαίνεται σε μία μελέτη με πρωτογενή δεδομένα από Ευρωπαϊκές εισηγμένες εταιρείες (Jermakowicz and Gornik-Tomazewski, 2006).

Οι ομάδες επαγγελματιών οι οποίες κατήρτιζαν και χρησιμοποιούσαν τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων είχαν διαπιστώσει, επανειλημμένως, ότι υπήρχε δυσκολία στη σύγκριση οικονομικών καταστάσεων επιχειρήσεων, όταν αυτές οι επιχειρήσεις υπάγονταν σε διαφορετικά λογιστικά καθεστάτα. Η δυσκολία αυτή πήγαζε από το γεγονός ότι παρόμοια οικονομικά-λογιστικά γεγονότα αναγνωρίζονταν, αποτιμούνταν και παρουσιάζονταν με διαφορετικό τρόπο από επιχειρήσεις οι οποίες υπάγονταν σε διαφορετικά λογιστικά καθεστάτα. Όμως, αυτή η δυσκολία στη σύγκριση μεταξύ εταιρικών οικονομικών καταστάσεων δημιουργούσε πολλαπλές δυσκολίες στη συγκριτική αξιολόγηση και συγκριτική εκτίμηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων επιχειρήσεων οι οποίες υπάγονταν σε διαφορετικά λογιστικά καθεστάτα. Εξαιτίας αυτών των πολλαπλών δυσκολιών αξιολόγησης και εκτίμησης, οι επενδύσεις από τη μία εθνική οικονομία στην άλλη δυσχεραίνονταν και αποθαρρύνονταν. Για παράδειγμα, όταν οι υποψήφιοι επενδυτές δυσκολεύονταν να εκτιμήσουν τη χρηματοοικονομική εικόνα μίας εταιρείας με της οποίας το λογιστικό καθεστώς δεν ήταν εξοικειωμένοι, δίσταζαν να προβούν σε επενδύσεις σε μία τέτοια εταιρεία.

Το 1973 παράγοντες των διεθνών κεφαλαιαγορών ένωσαν τις δυνάμεις τους για να άρουν το εμπόδιο αυτό στην κίνηση επενδυτικών κεφαλαίων ανάμεσα στις εθνικές οικονομίες. Λογιστικές ομοσπονδίες από 16 διαφορετικές χώρες με βαρύνουσα σημασία στο παγκόσμιο οικονομικό γίνεσθαι δημιούργησαν εκείνη τη χρονιά την IASC(International Accounting Standards Committee). Με την πάροδο του χρόνου, η IASC απέκτησε ως μέλη όλα τα μέλη της IFAC (International Federation of Accountants). Η IASC είχε ως σκοπό:

- την κατάρτιση, την προώθηση και τη συμμόρφωση με διεθνώς αποδεκτά λογιστικά πρότυπα υψηλής ποιότητας
- τη γενικότερη υποστήριξη της εναρμόνισης των οικονομικών παραγόντων με διεθνώς αποδεκτά λογιστικά πρότυπα υψηλής ποιότητας

Αν και η IASC ιδρύθηκε από λογιστικές ομοσπονδίες, εντούτοις με το πέρασμα του χρόνου ενσωμάτωσε στους κόλπους της ομάδες επαγγελματιών από όλο το φάσμα των παραγόντων των κεφαλαιαγορών. Κατά το πρότυπο του αμερικανικού FASB, η IASC άλλαξε ριζικά την οργανωτική της δομή και μετονομάστηκε, τον Απρίλιο του έτους 2001, σε Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board- IASB), τα πρότυπα δε τα οποία θα εκδίδονται στο εξής από το IASB θα φέρουν την ονομασία Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης- ΔΠΧΑ (International Financial Reporting Standards- IFRS). Το IASB δεν υπάγεται στην δικαιοδοσία κάποιου κράτους, αλλά είναι υπερεθνικό όργανο το οποίο εδρεύει στην Μεγάλη Βρετανία και σκοπός του είναι η έκδοση υψηλού επιπέδου και γενικής αποδοχής λογιστικών προτύπων.

Καθίσταται σαφές, λοιπόν, ότι εξ' αρχής τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απευθύνονταν σε χρήστες των οικονομικών καταστάσεων οι οποίοι δραστηριοποιούνταν είτε μόνο σε εγχώριες κεφαλαιαγορές, είτε σε διεθνείς κεφαλαιαγορές. Άλλωστε, η δυσχέρεια στις κινήσεις επενδυτικών κεφαλαίων μεταξύ διαφορετικών εθνικών οικονομιών εξαιτίας της διαφοροποίησης των εθνικών λογιστικών προτύπων είχε ήδη διαγνωσθεί ως ασθένεια του παγκοσμίου επενδυτικού περιβάλλοντος. Για το λόγο αυτό ο IOSCO είχε ασχοληθεί επισταμένως και είχε προχωρήσει προς την κατεύθυνση της ίασης αυτού του προβλήματος.

Ο IOSCO (International Organisation of Securities Commissions) είχε ιδρυθεί το 1983 με μέλη τις ρυθμιστικές αρχές οργανωμένων αγορών αξιογράφων και προθεσμιακών συμβολαίων. Η αποστολή και οι αρμοδιότητες αυτού του σημαίνοντος διεθνούς οργανισμού συνίστανται στην υποστήριξη των μελών του στην καθιέρωση υψηλών ρυθμιστικών προτύπων και στην παροχή πρόσφορου περιβάλλοντος για συνεργασία μεταξύ των μελών του. Ειδικότερα, η Τεχνική Επιτροπή του IOSCO έχει σκοπό να ασχολείται με ζητήματα ρύθμισης συναλλαγών οι οποίες έχουν ως αντικείμενο αξιόγραφα και προθεσμιακά συμβόλαια.

Ο IOSCO, λοιπόν, είχε διαγνώσει την ανάγκη για την καθιέρωση Διεθνών Λογιστικών Προτύπων. Για να καλύψει αυτήν την ανάγκη, απευθύνθηκε στην IASC, αναγνωρίζοντάς την

ως το καταλληλότερο όργανο για την ευόδωση μίας τέτοιας μαραθώνιας προσπάθειας, ο IOSCO, ορθά, δε δέχτηκε ανεπιφύλακτα ακέραιο το σώμα των ΔΛΠ, αλλά αντιθέτως διατύπωσε επιφυλάξεις ως προς τη μορφή και το περιεχόμενο των ΔΛΠ. Οι επιφυλάξεις αυτές ήταν οπωσδήποτε σχετικές με την καταλληλότητα των ΔΛΠ για ενστερνισμό και χρήση από τα μέλη του IOSCO. Ένα από τα βασικά ζητήματα για τα οποία εκδηλωνόταν σκεπτικισμός ήταν η παρουσία εναλλακτικών επιτρεπτών λογιστικών πρακτικών. Πολλά μέλη υποστήριζαν ότι η δυνατότητα την οποία έδιναν κάποια λογιστικά πρότυπα στους λογιστές να επιλέγουν ποια πρακτική θα εφαρμόζουν σε συγκεκριμένα ζητήματα αποτελούσε εφιαλτήριο για γενικότερη δόλια λογιστική πολιτική εκ μέρους μερικών εταιρειών με σκοπό τη διαστρέβλωση της πλήρους και ορθής χρηματοοικονομικής εικόνας των επιχειρήσεων. Το βασικό αυτό ζήτημα το αντιμετώπισε η IASC μέσω ενός συγκεκριμένου προγράμματος/ έργου (project), πρόγραμμα το οποίο αποσκοπούσε στη βελτίωση της συγκρισιμότητας των ισχυόντων ΔΛΠ. Μετά το τέλος του προγράμματος/ έργου αυτού το 1993 η IASC είχε απαλείψει τις περισσότερες από τις εναλλακτικές πρακτικές οι οποίες διατυπώνονταν σε πολλά ισχύοντα ΔΛΠ. Εντούτοις, σε κάποια από τα ισχύοντα ΔΛΠ ίσχυε και προτεινόταν μία κύρια λογιστική πρακτική αλλά ακόμη δίνονταν εναλλακτικές λογιστικές πρακτικές. Ο IOSCO έλαβε υπ' όψη του τις σχετικές τροποποιήσεις Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στις οποίες προέβη η IASC εντός των πλαισίων του προαναφερθέντος προγράμματος και ακολούθως προχώρησε σε αντίστοιχα σχόλια και παρατηρήσεις, αιτούμενος την περαιτέρω βελτίωση των ΔΛΠ.

Από το 2002 (Ernst&Young) είχε διαγνωσθεί μία ευρύτερη προτίμηση μεταξύ πολλών χωρών (59 στη συγκεκριμένη έρευνα) προς την υιοθέτηση των ΔΛΠ. Με τον τρόπο αυτό οι εν λόγω χώρες απέδιδαν ουσιαστική εγκυρότητα στις διαδικασίες προτυποποίησης και εναρμόνισης οι οποίες ελάμβαναν χώρα στους κόλπους του IASB.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε τον σημαντικό ρόλο των ΔΛΠ στην εναρμόνιση των διεθνών λογιστικών κανονισμών/ πρακτικών/ αρχών και πρότεινε, από το 2005, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να εφαρμόζονται υποχρεωτικά από όλες τις εισηγμένες σε χρηματιστήρια αξιών εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι, σύμφωνα με τον κανονισμό 1606/2002 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον νόμο 3229/2004 (όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 3301/2004) της Ελληνικής Δημοκρατίας, και οι ελληνικές εταιρείες οι οποίες είναι εισηγμένες σε οποιαδήποτε χρηματιστηριακή αγορά, υποχρεούνται από της 1^{ης} Ιανουαρίου 2005 να συντάσσουν τις οικονομικές καταστάσεις των σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Επιπλέον, όσες εταιρείες (Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) επιθυμούν οικειοθελώς να εφαρμόσουν τα πρότυπα αυτά, έχουν το δικαίωμα να το πράξουν, αρκεί να λάβει σχετική απόφαση η Γενική των Συνέλευση. Μία τέτοια απόφαση είναι δεσμευτική για μία 5ετία και υφίσταται και η υποχρέωση για εφαρμογή των προτύπων αυτών και από τις θυγατρικές εταιρείες της, εάν υπάρχουν.

Η διαδικασία υιοθέτησης και εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τυπικώς περιλαμβάνει απόδοση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ νομικής ισχύος. Σημειώνεται ακόμη, ότι τουλάχιστον στα πλέον αρχικά στάδια, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αφορά στις δημοσιευμένες και ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις των εισηγμένων σε οργανωμένα χρηματιστήρια εταιρειών. Σε επόμενα στάδια αυτή η καθιέρωση θα περιλαμβάνει και τις μη εισηγμένες εταιρείες, πράγμα το οποίο πρόκειται να ισχύσει προσεχώς και στη χώρα μας. Βεβαίως, οι μη εισηγμένες εταιρείες και δη οι μικρές και μεσαίες εταιρείες αντιμετωπίζουν μεγαλύτερα κόστη και μεγαλύτερους περιορισμούς στην προσπάθειά τους να εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Σε πολλές μελέτες έχει αναφερθεί η έλλειψη ετοιμότητας από μέρους των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο να συμμετέχουν στις παγκόσμιες διαδικασίες και διεργασίες εναρμόνισης των λογιστικών πρακτικών (ενδεικτικά, Jindřichovská & Kubíčková, 2014).

Είναι προφανές, ότι η εισαγωγή και καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς απαιτεί την ύπαρξη ορισμένων προϋποθέσεων σε επίπεδο επιχείρησης. Εν πολλοίς, οι προϋποθέσεις αυτές είναι κοινές από χώρα σε χώρα, αν και στην Ελλάδα ορισμένες εξ αυτών των προϋποθέσεων είναι πιο επιτακτικές από ότι σε άλλες χώρες. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα εξής προαπαιτούμενα για την επιτυχή καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο επίπεδο της επιχείρησης:

- Εκτίμηση των αναμενόμενων συνεπειών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις οικονομικές καταστάσεις, στην οικονομική διεύθυνση, στις κύριες επιχειρηματικές δραστηριότητες και στην όλη εν γένει επιχείρηση
- Εκτίμηση των απαιτούμενων πόρων για την υλοποίηση της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (χρηματοδοτικοί, οργανωτικοί, ανθρώπινοι, υλικοτεχνικοί, και άλλοι πόροι)
- Παροχή της απαραίτητης εκπαίδευσης στους εμπλεκόμενους εργαζόμενους. Εννοείται ότι η παροχή τέτοιας εκπαίδευσης δεν περιορίζεται μόνο στο χρονικό διάστημα αμέσως πριν την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά οπωσδήποτε απαιτείται συνεχής εκπαίδευση και ενημέρωση.
- Προετοιμασία των πληροφοριακών συστημάτων της επιχείρησης ούτως ώστε να μπορούν να υποστηρίξουν επί μέρους εφαρμογές όπως, λόγου χάριν, τα μητρώα στοιχείων του ενεργητικού.
- Ύπαρξη και πιστή τήρηση χρονοδιαγράμματος εισαγωγής και εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.
- Επιχειρησιακή ετοιμότητα ομάδων εργασίας οι οποίες θα είναι ικανές να αντιμετωπίζουν ad hoc προβλήματα τα οποία, αναπόφευκτα, θα προκύπτουν πριν, κατά και μετά την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

- Ύπαρξη και λειτουργία αποτελεσματικών διαδικασιών επανατροφοδότησης των εμπλεκόμενων εργαζομένων και της διοίκησης της επιχείρησης με τα συμπεράσματα από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.
- Ύπαρξη και λειτουργία αποτελεσματικών διαδικασιών τροποποίησης των δομών και των λειτουργιών της επιχείρησης ούτως ώστε να επωφελείται η επιχείρηση από τα συμπεράσματα από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Επιπλέον, για να καταστεί η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποτελεσματική εντός της επιχείρησης, απαιτείται η διενέργεια και παρακολούθηση συγκεκριμένων προγραμμάτων (projects), ούτως ώστε να καταστούν λειτουργικά συγκεκριμένα υπο-συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, όπως:

- ✓ Ενσώματα στοιχεία ενεργητικού (ιδίως Μητρώο Παγίων)
- ✓ Ασώματα στοιχεία ενεργητικού
- ✓ Αποτίμηση αποθεμάτων
- ✓ Ληξιάριο απαιτήσεων
- ✓ Ληξιάριο υποχρεώσεων
- ✓ Μητρώο Συμμετοχών σε Συνδεδεμένες Επιχειρήσεις
- ✓ Μητρώο Αξιογράφων

Επιπρόσθετα, χρειάζεται να υποστηριχθεί η διενέργεια αποτιμήσεων περιουσιακών στοιχείων, όπως αυτές οι αποτιμήσεις απαιτούνται από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Για να διενεργούνται αυτές οι αποτιμήσεις χρειάζεται να μπορούν να διενεργούνται συγκεκριμένες λογιστικές και εξω-λογιστικές εργασίες ως βάση για τη διενέργεια αυτών των αποτιμήσεων. Ειδικότερα, χρειάζεται να μπορούν να διενεργούνται λογιστικές και εξω-λογιστικές εργασίες, όπως:

- Υπολογισμός της παρούσας αξίας αναμενόμενων μελλοντικών ταμειακών εισροών
- Υπολογισμός της ωφέλιμης οικονομικής ζωής παγίων
- Υπολογισμός λιανικών τιμών πώλησης των αποθεμάτων
- Παρακολούθηση και έλεγχος της ηλικίας των απαιτήσεων

Η υποστήριξη της διενέργειας τέτοιων απαιτούμενων αποτιμήσεων απαιτεί με τη σειρά της την ανάπτυξη και τη συντήρηση των απαραίτητων πληροφοριακών συστημάτων. Βεβαίως, αυτά τα πληροφοριακά συστήματα μπορούν να αναπτυχθούν και να συντηρηθούν είτε εντός, είτε εκτός της επιχείρησης.

2.2 Η ανάγκη για εφαρμογή Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Οι σημαντικές εξελίξεις που συντελέστηκαν τις τελευταίες δεκαετίες στο εγχώριο και το διεθνές οικονομικό γίνεσθαι, είχαν ως συνέπεια να αποκτήσει ιδιαίτερη σημασία το περιεχόμενο της λογιστικής πληροφορίας. Παράγοντας -καταλύτης των εξελίξεων- υπήρξε η ριζική μεταβολή στην μετοχική σύνθεση της σύγχρονης επιχείρησης, η οποία ενώ αρχικά

αφορούσε ένα πολύ περιορισμένο πλήθος μετόχων, μετετράπη, μέσω του Χρηματιστηρίου, σε κοινωνικό αγαθό. Πράγματι, άνοδος που σημειώθηκε στις οικονομίες των χωρών του Δυτικού Κόσμου μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, δημιούργησε την σύγχρονη, μεγάλη και πολύπλοκη επιχείρηση, η οποία για να χρηματοδοτήσει τα επενδυτικά της σχέδια και για να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες απευθύνθηκε, μέσω των κεφαλαιαγορών, στο ευρύ επενδυτικό κοινό.

Η συμμετοχή του κοινού στο κεφάλαιο των επιχειρήσεων είχε αρχικά τοπικό χαρακτήρα, καθώς η κίνηση κεφαλαίων μεταξύ χωρών ήταν από δύσκολη έως αδύνατη. Έτσι, ο δεύτερος κρίσιμος παράγοντας ο οποίος συνέβαλε στο αυξημένο ενδιαφέρον για την λογιστική τυποποίηση ήταν η απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων στην πλειονότητα των ανεπτυγμένων χωρών και η περαιτέρω διεύρυνση της μετοχικής σύνθεσης. Στο μετοχικό κεφάλαιο των περισσότερων επιχειρήσεων δεν συμμετέχουν, πλέον, μόνον εγχώριοι επενδυτές αλλά επενδυτές από όλα τα μέρη του κόσμου. Κλασικό παράδειγμα αποτελούν οι μεγάλες ελληνικές τράπεζες (Εθνική, Alpha, Eurobank, Πειραιώς, κ.ά.) στις οποίες το ποσοστό συμμετοχής των ξένων επενδυτών είναι σημαντικό, έναντι του μικρού έως ελαχίστου ποσοστού το οποίο παρατηρούνταν 15 και 20 έτη πριν.

Τα παραπάνω οδήγησαν τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων στο να γίνουν αντικείμενο εξέτασης από επενδυτές από διαφορετικές χώρες. Γενικά, είναι γνωστό ότι οι οικονομικές πληροφορίες για την κατάσταση και για τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων ρυθμίζονται από την εκάστοτε εθνική νομοθεσία. Η νομοθεσία αυτή περιγράφει την ισχύουσα σε κάθε επικράτεια λογιστική παρακολούθηση, καταγραφή και χειρισμό των οικονομικών πληροφοριών για τις επιχειρήσεις. Αυτό δημιουργούσε προβλήματα στους μετόχους, επενδυτές, εθνικούς ρυθμιστικούς φορείς και αναλυτές των οικονομικών καταστάσεων, καθώς δεν υπήρχε σαφής συγκρισιμότητα των καταστάσεων των επιχειρήσεων διαφορετικών χωρών.

Επιπρόσθετα, οι πληροφορίες που παρέχονται από τις οικονομικές καταστάσεις δεν ρυθμίζονται μόνον από το λογιστικό καθεστώς αλλά περιορίζονται και από την εκάστοτε φορολογική νομοθεσία. Με αυτό τον τρόπο, οι λογιστικές πληροφορίες μετατρέπονται συχνά σε φορολογικές, εξυπηρετώντας διαφορετικούς σκοπούς από τους κύριους σκοπούς για τους οποίους κατ' αρχήν συντάσσονται. Με το άνοιγμα των αγορών και τη διεθνοποίηση της αγοράς κεφαλαίου, καθίστατο επιτακτική η ανάγκη καθιέρωσης και εφαρμογής κοινώς αποδεκτών λογιστικών προτύπων, τα οποία αφ' ενός θα καθιστούσαν συγκρίσιμες τις οικονομικές καταστάσεις επιχειρήσεων διαφορετικών χωρών και αφ' ετέρου θα απεγκλώβιζαν τις λογιστικές πληροφορίες από τον φορολογικό τους χαρακτήρα.

2.3 Η ιστορική εξέλιξη των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων

Το 1973 άρχισε η προσπάθεια να δημιουργηθούν πρότυπα τα οποία θα ίσχυαν σε παγκόσμια κλίμακα, εκτός Η.Π.Α., από αντιπροσώπους διαφόρων χωρών, οι οποίοι ίδρυσαν την IASC (International Accounting Standards Committee). Η IASC λειτούργησε από το 1973 έως το 2001 και εξέδωσε συνολικά 41 πρότυπα, εκ των οποίων ορισμένα έχουν καταργηθεί ή αντικατασταθεί από άλλα. Τα πρότυπα που εκδόθηκαν από την IASC λέγονται Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.) και είναι γνωστά και ως IAS (International Accounting Standards).

Κατά το πρότυπο του αμερικανικού FASB, η IASC άλλαξε ριζικά την οργανωτική της δομή και μετονομάστηκε, τον Απρίλιο του έτους 2001, σε Διεθνές Συμβούλιο Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board - IASB). Τα πρότυπα τα οποία θα εκδίδονται στο εξής από το IASB θα φέρουν την ονομασία Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς - ΔΠΧΑ (International Financial Reporting Standards - IFRS). Το IASB δεν υπάγεται στην δικαιοδοσία κάποιου κράτους, αλλά είναι υπερεθνικό όργανο το οποίο εδρεύει στην Μεγάλη Βρετανία και σκοπός του είναι η έκδοση υψηλού επιπέδου και γενικής αποδοχής λογιστικών προτύπων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αναγνώρισε τον σημαντικό ρόλο των ΔΛΠ στην εναρμόνιση των διεθνών λογιστικών κανονισμών/ πρακτικών/ αρχών και πρότεινε, από το 2005, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ να εφαρμόζονται υποχρεωτικά από όλες τις εισηγμένες σε χρηματιστήρια αξιών εταιρείες στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι, σύμφωνα με τον κανονισμό 1606/2002 της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τον νόμο 3229/2004 (όπως τροποποιήθηκε με το νόμο 3301/2004) της Ελληνικής Δημοκρατίας, και οι ελληνικές εταιρείες οι οποίες είναι εισηγμένες σε οποιαδήποτε χρηματιστηριακή αγορά, υποχρεούνται από της 1^{ης} Ιανουαρίου 2005 να συντάσσουν τις οικονομικές καταστάσεις τους σύμφωνα με τα ΔΛΠ. Επιπλέον, όσες εταιρείες (Α.Ε. και Ε.Π.Ε.) επιθυμούν οικειοθελώς να εφαρμόσουν τα πρότυπα αυτά, έχουν το δικαίωμα να το πράξουν, αρκεί να λάβει σχετική απόφαση η Γενική τους Συνέλευση. Μία τέτοια απόφαση είναι δεσμευτική για μία 5ετία και υφίσταται και η υποχρέωση για εφαρμογή των προτύπων αυτών και από τις θυγατρικές εταιρείες τους, εάν υπάρχουν.

Η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ήταν μία μακρόχρονη διαδικασία με πολλά εμπόδια. Ειδικότερα, οι επιχειρήσεις οι οποίες είτε όφειλαν να εφαρμόσουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, είτε προαιρετικά εισήγαγαν και εφάρμοσαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αντιμετώπισαν αυξημένα κόστη και συσχετιζόμενα ευθέως με τη διαδικασία της εισαγωγής και της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι, σε αρκετές επιστημονικές μελέτες αναφέρθηκε ότι η διαδικασία εισαγωγής και εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαίτησε επιπρόσθετη, λεπτομερή και κοπιαστική προσπάθεια από τους λογιστές, και ότι απεδείχθη πολύπλοκη και προβληματική (Jermakowicz & Gornik-Tomazewski 2006; Jones & Higgins, 2006). Άλλες μελέτες κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η

κλίμακα μεγέθους των προγραμμάτων (projects) για την εισαγωγή και εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ήταν μεγαλύτερη στις μεγαλύτερες εταιρείες (Jones & Higgins 2006).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι, σύμφωνα με μία από τις προαναφερθείσες έρευνες (Jermakowicz & Gornik-Tomazewski, 2006) οι περισσότερες των εταιρειών οι οποίες είναι εισηγμένες σε μεγάλες Ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές δεν θα εφαρμόζαν προαιρετικά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης εάν δεν ήταν υποχρεωμένες από τον νόμο. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι, σύμφωνα με τους κατ' εξοχήν χρήστες των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, δηλαδή τους λογιστές, η διαδικασία παροχής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έχει καταστεί σημαντικά δυσχερέστερη μετά την εισαγωγή και καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, το Βρετανικό Chartered Institute of Management Accountants, CIMA (Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Διοικητικών Λογιστών) διενήργησε μία έρευνα μεταξύ των μελών του το 2009, στην οποία το 94% των ερωτηθέντων απάντησε ότι η πολυπλοκότητα της διαδικασίας παροχής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης είχε αυξηθεί τα τελευταία 5 χρόνια.

Γενική πεποίθηση των ακαδημαϊκών, παραγόντων της κεφαλαιαγοράς και λογιστών είναι ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ χαρακτηρίζονται ως σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης βασισμένο επί λογιστικών αρχών (principles-based) και όχι βασισμένο επί λογιστικών κανονισμών (rules-based). Παλαιότερα, τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης τα οποία υπήρχαν στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου ήταν κατ' εξοχήν συστήματα βασισμένα σε λογιστικούς κανονισμούς (rules-based). Η προοδευτική αυτή διαφοροποίηση δημιουργεί απαιτήσεις όσον αφορά στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση την οποία λαμβάνουν οι λογιστές προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις υποχρεώσεις του επαγγελματικού τους ρόλου. Μάλιστα, αρκετοί επιστημονικοί μελετητές υποστηρίζουν ότι «τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απαιτούν από τους λογιστές να έχουν πλήρη κατανόηση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και της οικονομικής θεμελίωσης που διέπει τις επιχειρηματικές συναλλαγές πριν να αποφασίζουν για τη λογιστική τους αντιμετώπιση» (Carmona & Trombetta, 2008).

Επιπλέον, η προώθηση της χρήσης της μεθόδου της εύλογης αξίας (fair value) για την αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων εγείρει επιπλέον απαιτήσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης των λογιστών. Σύμφωνα με μελετητές (Schipper, 2003; 2005) η ανάγκη αυτή για περαιτέρω εκπαίδευση και κατάρτιση των λογιστών οι οποίοι εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προκύπτει από τον διαφορετικό τρόπο επαγγελματικής σκέψης και από τη διαφορετική φύση των επαγγελματικών δεξιοτήτων οι οποίες είναι αναγκαίες προκειμένου να εφαρμόζεται ορθά και αποτελεσματικά η μέθοδος της εύλογης αξίας.

2.4 Διαδικασίες Καθορισμού των Προτύπων

Η ακολουθούμενη διαδικασία για τον καθορισμό των προτύπων συνήθως περιλαμβάνει τα εξής βήματα:

- 1) Καταχώρηση και αναθεώρηση γενικών λογιστικών ζητημάτων λαμβάνοντας υπόψη την εφαρμογή του γενικότερου πλαισίου λογιστικών ζητημάτων
- 2) Μελέτη των εθνικών λογιστικών απαιτήσεων και πρακτικών και ανταλλαγή απόψεων με εκείνους που καθορίζουν τα εθνικά πρότυπα
- 3) Συνεννόηση με το Συμβούλιο Προτύπων (SAC) σχετικά με την προσθήκη του εκάστοτε ζητήματος στην ημερήσια διάταξη του IASB
- 4) Δημιουργία μιας συμβουλευτικής ομάδας για να συμβουλεύει το IASB
- 5) Έκδοση Εγγράφου Συζήτησης (DD) για δημόσια σχόλια
- 6) Έκδοση προσχεδίου (ED) για δημόσια σχόλια
- 7) Μελέτη όλων των σχολίων που έχουν παραλειφθεί κατά την περίοδο διαβουλεύσεως
- 8) Εάν θεωρηθεί επιθυμητό, διεξάγεται δημόσια ακρόαση και δοκιμές
- 9) Έγκριση του προτύπου με τουλάχιστον οκτώ ψήφους από το IASB

Επιπλέον το IASB μπορεί να ετοιμάσει και να εκδώσει Έγγραφο προς Συζήτηση για δημόσια σχόλια. Το Έγγραφο προς Συζήτηση καθορίζει το πρόβλημα, το σκοπό του συγκεκριμένου σχεδίου και τα επί μέρους θέματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει το εκάστοτε εξεταζόμενο σχέδιο. Ακόμη, διαπραγματεύεται τα αποτελέσματα της σχετικής έρευνας και τα σχετικά ερευνητικά έγγραφα και παρουσιάζει εναλλακτικές λύσεις στα υπό μελέτη θέματα. Εν κατακλείδι, συνοψίζει τα επιχειρήματα και τις επιπτώσεις της εκάστοτε εναλλακτικής λύσης.

Κατά την παραλαβή και εξέταση των σχολίων, το IASB αναπτύσσει και εκδίδει ένα δεύτερο προσχέδιο, το οποίο τίθεται επίσης σε δημόσιο σχολιασμό. Αυτό το δεύτερο προσχέδιο ασχολείται με τα επί μέρους σχόλια σε οποιοδήποτε συγκεκριμένο θέμα στο προτεινόμενο ΔΠΧΑ, καθορίζοντας σε μεγάλο βαθμό το προτεινόμενο πρότυπο και τις τυχόν αναγκαίες μεταβατικές διατάξεις.

Η έκδοση ενός Προτύπου, Εγγράφου προς Συζήτηση, ή τελικής Διερμηνείας χρειάζεται έγκριση από τα 8 μέλη του IASB. Αντιθέτως, η έκδοση του Εγγράφου για Σχολιασμό απαιτεί απλή πλειοψηφία από τα παρόντα στην συνεδρία μέλη του IASB. Για την ύπαρξη απαρτίας απαιτείται η παρουσία τουλάχιστον του 60% των μελών του IASB. Επιπλέον, στο Καταστατικό του IASB (όπως έχει αναθεωρηθεί το 2002) η περίοδος σχολιασμού πρέπει να είναι μια «λογική περίοδος». Πριν από την αναθεώρηση, η περίοδος σχολιασμού ήταν, κατά μέσο όρο, 120 ημέρες για Προσχέδια και Έγγραφα προς Συζήτηση για δημόσιο σχολιασμό. Πλέον, η περίοδος σχολιασμού για Προσχέδιο είναι, κατά μέσο όρο, 60 ημέρες.

2.5 Η Χρηματοοικονομική Πληροφόρηση ως Παράγοντας Επηρεασμού της Ποιότητας της Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Πολλοί μελετητές, για να αναλύσουν και για να εξηγήσουν τις παρατηρούμενες αποκλίσεις από χώρα σε χώρα, όσον αφορά στην ποιότητα της χρηματοοικονομικής αναφοράς,

θεώρησαν αναγκαίο, κατά την έρευνά τους, να λάβουν υπ' όψη τις διαφορές μεταξύ συστημάτων χρηματοοικονομικής αναφοράς από χώρα σε χώρα. Συγκεκριμένα, σε πολλές επιστημονικές έρευνες, ως επί μέρους αντικείμενο έρευνας εμφανίζονται οι διαφορές μεταξύ των συστημάτων χρηματοοικονομικής αναφοράς τα οποία εντοπίζονται κυρίως στην ηπειρωτική Ευρώπη και των συστημάτων χρηματοοικονομικής αναφοράς τα οποία εντοπίζονται κυρίως σε χώρες αγγλοσαξονικών καταβολών, όπως είναι το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής.

Τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης τα οποία εντοπίζονται κυρίως στην ηπειρωτική Ευρώπη προσανατολίζονται κυρίως στην ικανοποίηση των αναγκών για πληροφόρηση τις οποίες έχουν οι εθνικές φορολογικές διοικήσεις και τα κατά τόπους τραπεζικά και εν γένει χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Nobes, 1998; d'Arcy, 2001; Virtanen, 2009, Näsi&Virtanen, 2003; Järvenpää 1996). Η σύνταξη και η επιβολή λογιστικών αρχών και λογιστικών προτύπων σε χώρες όπως η Γερμανία, η Γαλλία, η Ελλάδα είναι ευθύνη, συνήθως, δημοσίων ή κρατικών οργανισμών (και πάντως όχι οργανισμών του ιδιωτικού τομέα). Το φαινόμενο αυτό δεν ήταν τυχαίο: η σύνταξη και η επιβολή λογιστικών αρχών και λογιστικών προτύπων σε χώρες σαν τις παραπάνω, συχνά, αποτελούσε αντικείμενο πολιτικής διαμάχης (Lantto, 2014).

Επιπρόσθετα, συνήθως, η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα αντλείται κυρίως από τα τραπεζικά ιδρύματα και δευτερευόντως από καθιερωμένες κεφαλαιαγορές. Αυτό σημαίνει ότι οι παρεχόμενες χρηματοοικονομικές αναφορές έχουν ως κύριο σκοπό να καλύπτουν τις ανάγκες των τραπεζικών ιδρυμάτων για πληροφόρηση ως προς τα χρηματοοικονομικά μεγέθη των επιχειρήσεων. Επιπρόσθετα, μέσω του δημοσίου χαρακτήρα των οργανισμών λογιστικής προτυποποίησης τα περισσότερα κράτη της ηπειρωτικής Ευρώπης - ή όπως αλλιώς αναφέρονται ως κράτη κωδικοποιημένου δικαίου (code law) - προσπαθούν να διασφαλίζουν ως πρώτη προτεραιότητα την απρόσκοπτη συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τις επιταγές των κατά τόπους φορολογικών διοικήσεων (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2015).

Το γεγονός ότι η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου βασίζεται πρωτίστως σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, συνήθως μέσω ενός δικτύου επαγγελματικών (αλλά και διαπροσωπικών) σχέσεων, καθιστά τις δημόσιες χρηματοοικονομικές γνωστοποιήσεις δευτερεύουσας σημασίας (Rajan και Zingales, 2003). Επίσης, η σύνταξη και η καθιέρωση λογιστικών αρχών και προτύπων βάσει φορολογικών σκοπιμοτήτων επηρεάζει τους κανόνες των αποτιμήσεων περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών μεγεθών εν γένει στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου (Alexander et al., 2007). Ακόμη, ο φορολογικός χαρακτήρας των λογιστικών αρχών και προτύπων σε συνδυασμό με τον προσανατολισμό της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης προς την κάλυψη των αναγκών των πιστωτικών ιδρυμάτων για χρηματοοικονομική πληροφόρηση,

ευνοεί στο μέγιστο βαθμό τη συντηρητικότητα των στοιχείων της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Qiang, 2007). Το φαινόμενο αυτό της έντονης ενίσχυσης της συντηρητικότητας η οποία διέπει τα χρηματοοικονομικά στοιχεία, κατά μερικούς ερευνητές εξασθενεί την συσχέτιση των λογιστικών αξιών με την διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των αντιστοίχων χρηματοοικονομικών μεγεθών και περιουσιακών στοιχείων (value relevance) (Joos, 1997).

Σε χώρες αγγλοσαξονικών καταβολών, ή αλλιώς αγγλοσαξονικού δικαίου (common law), η χρηματοδότηση των επιχειρήσεων του ιδιωτικού τομέα γίνεται κατά κύριο λόγο μέσω καθιερωμένων και οργανωμένων κεφαλαιαγορών, όπως είναι τα χρηματιστήρια αξιών. Το δεδομένο αυτό καθορίζει ότι οι δημόσιες γνωστοποιήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων καθίστανται απόλυτη προτεραιότητα, ούτως ώστε να εξυπηρετηθούν οι ανάγκες για πληροφόρηση των παραγόντων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις κεφαλαιαγορές (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2015).

Εντός του προσανατολισμού εξυπηρέτησης πρωτίστως των παραγόντων οι οποίοι δραστηριοποιούνται στις κεφαλαιαγορές, στα αγγλοσαξονικού δικαίου λογιστικά καθεστώτα λαμβάνεται ιδιαίτερη μέριμνα για την παροχή χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για την αποδοτικότητα της εκάστοτε επιχείρησης, καθώς και για την εκτίμηση των μελλοντικών ταμειακών ροών από μία επιχειρηματική δραστηριότητα (Nobes, 1998; d'Arcy, 2001; Lantto, 2014). Η βαρύτητα που δίδεται για παροχή χρηματοοικονομικής πληροφόρησης σχετικά με την αποδοτικότητα μίας επιχείρησης και με τις εκτιμώμενες μελλοντικές ταμειακές ροές από μία επιχειρηματική δραστηριότητα λαμβάνεται για να υποστηριχθεί η διαδικασία λήψης επενδυτικών αποφάσεων (Lantto, 2014). Μάλιστα, σύμφωνα με μελέτες (Nobes, 1998), διαφαίνεται ότι η χρηματοοικονομική πληροφόρηση η οποία παρέχεται στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, στην Αυστραλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και η παρεχόμενη από την IASC χρηματοοικονομική πληροφόρηση, αποσκοπεί, γενικώς και κυρίως, στην εξυπηρέτηση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων μεγάλων εταιρειών.

Η σύνταξη και η επιβολή λογιστικών αρχών και λογιστικών προτύπων σε χώρες όπως το Ηνωμένο Βασίλειο και οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι ευθύνη συνήθως ιδιωτικών οργανισμών (και πάντως όχι οργανισμών του δημοσίου τομέα). Σε αυτές τις χώρες, ως βάση για την σύνταξη λογιστικών αρχών και λογιστικών προτύπων λαμβάνονται οι καθιερωμένες λογιστικές πρακτικές. Οι κρατικοί μηχανισμοί των παραπάνω χωρών συνδράμουν στην προσπάθεια παροχής δημοσίων χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων υψηλής ποιότητας με εξειδικευμένα όργανα παρακολούθησης και ελέγχου των διαδικασιών και των διεργασιών παραγωγής των δημοσίων αυτών χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων, καθώς και παρακολούθησης και ελέγχου των ιδίων των δημοσίων χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων (Rajan και Zingales, 2003).

Επειδή από την παρακολούθηση και τον έλεγχο που διενεργείται από τα αρμόδια δημόσια όργανα δημιουργούνται υψηλά κόστη σε περίπτωση μη συμμόρφωσης για τα διοικητικά στελέχη των εταιρειών και για τους εξωτερικούς ελεγκτές των εταιρειών, γι' αυτό και αναμένεται βελτίωση της ποιότητας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στις χώρες αγγλοσαξονικών καταβολών (Ball et al., 2000).

Πολλές έρευνες έχουν διενεργηθεί για να τεκμηριωθεί, επιστημονικά, η παραπάνω θεωρία σχετικά με καλύτερης ποιότητας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στις χώρες αγγλοσαξονικών καταβολών, σε σχέση με την ποιότητα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου. Σε αρκετές έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι τα γνωστοποιούμενα λογιστικά αποτελέσματα στις χώρες αγγλοσαξονικού δικαίου ερμηνεύουν επαρκώς τις αγοραίες αξίες των αντιστοίχων χρηματοοικονομικών στοιχείων σε μεγαλύτερη αναλογία περιπτώσεων, από ότι στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου (value relevance) (Harris et al., 1994; Joos και Lang, 1994; King και Langli, 1998; Ali και Hwang, 2000; Arce και Mora, 2002). Παρομοίως, σε αρκετές έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι η αρχή της συντηρητικότητας όσον αφορά στην αναγνώριση και στην αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων δεν τηρείται στις χώρες αγγλοσαξονικού δικαίου σε τόσο μεγάλο βαθμό, όσο στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου (Ball et al., 2000; Lara και Mora, 2004; Gassen et al, 2006). Για να καταστεί δυνατό να συγκριθούν σε ποσοτικοποιημένη βάση τα δύο γενικά λογιστικά καθεστώτα υπό εξέταση, ο Ding (2007) εισήγαγε και καθιέρωσε πίνακες δεικτών οι οποίοι μετρούν την απουσία (absence) ή την απόκλιση (divergence) χρηματοοικονομικών μεγεθών από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο.

Θεωρείται, επίσης, ότι τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης τα οποία ισχύουν σε χώρες Αγγλοσαξονικών καταβολών κινητοποιούν καλύτερα τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων προς την κατεύθυνση της έγκαιρης και αποτελεσματικής διόρθωσης επιχειρηματικών ενεργειών και επενδύσεων οι οποίες είτε είναι, είτε αναμένεται να καταστούν ζημιογόνες. Αυτό συμβαίνει, επειδή τα λογιστικά αυτά συστήματα υποχρεώνουν τα διοικητικά στελέχη να αναγνωρίζουν εγκαίρως τις όποιες ζημίες από ότι τα λογιστικά συστήματα των χωρών κωδικοποιημένου δικαίου. Με την έννοια αυτή, τα διοικητικά στελέχη στις χώρες Αγγλοσαξονικών καταβολών θεωρείται ότι έχουν περισσότερα κίνητρα στο να καθιστούν τις επιχειρήσεις τους αποδοτικές.

Στις χώρες κωδικοποιημένου δικαίου θεωρείται ότι η πληροφοριακή αξία της ιδιωτικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης υπερβαίνει την πληροφοριακή αξία της δημόσιας χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Δηλαδή, αποτιμάται ως σπουδαιότερη η άμεση -και συνήθως κρυφή- επικοινωνία με τον οικονομικό διευθυντή μίας επιχείρησης με αντικείμενο την ενημέρωση για τα πραγματικά χρηματοοικονομικά μεγέθη της επιχείρησης, παρά η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων της επιχείρησης με σκοπό πάλι την ενημέρωση για τα πραγματικά χρηματοοικονομικά μεγέθη της επιχείρησης. Αυτό ισχύει για τα διοικητικά

στελέχη των εταιρειών, για τα στελέχη των τραπεζικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων τα οποία δανείζουν τις επιχειρήσεις, αλλά πολλές φορές και για τις ρυθμιστικές αρχές. Άλλωστε, στις περισσότερες των χωρών κωδικοποιημένου δικαίου δεν τίθεται ως προϋπόθεση η αρχή των ίσων αποστάσεων (arm's length principle) για τις συναλλαγές μεταξύ των δρώντων προσώπων της οικονομίας. Αυτό σημαίνει πως δεν θεωρείται δεδομένο στις οικονομίες αυτές ότι η υποκείμενη αξία των προϊόντων και των υπηρεσιών υπό συναλλαγή είναι η αγοραία τους αξία. Το γεγονός αυτό καθιστά λιγότερο σημαντική τη δημόσια χρηματοοικονομική πληροφόρηση.

Αξίζει να αναφερθεί ότι τα λογιστικά συστήματα των χωρών κωδικοποιημένου δικαίου παρέχουν μεγαλύτερη ευχέρεια στα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων να χειραγωγούν τα αποτελέσματα των επιχειρήσεών τους. Έτσι, σε καιρούς με ευνοϊκές οικονομικές συνθήκες υπάρχει μεγαλύτερη ευχέρεια να παρουσιάζεται μειωμένο αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων της επιχείρησης. Αυτό δύναται να καταστεί εφικτό μέσω της υπερτίμησης των εξόδων της επιχείρησης, μέσω της αναγνώρισης λιγότερων πραγματοποιηθέντων εσόδων, ή ακόμη και με τη μεταφορά κονδυλίων σε κρυφά αποθεματικά. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται κρυφές πηγές χρηματοδότησης οι οποίες μπορούν να χρησιμοποιηθούν όταν οι οικονομικές συνθήκες καθίστανται δυσχερέστερες.

Ως παράδειγμα διαφοράς στην αναγνώριση οικονομικών-λογιστικών γεγονότων μεταξύ χωρών Αγγλοσαξονικών καταβολών και χωρών κωδικοποιημένου δικαίου αναφέρεται και η περίπτωση των χρηματοδοτικών μισθώσεων, τουλάχιστον πριν την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι λοιπόν, στο Ηνωμένο Βασίλειο τα περιουσιακά στοιχεία που μια επιχείρηση κατείχε με χρηματοδοτική μίσθωση, συνήθως, εμφανίζονταν στον ισολογισμό της επιχείρησης, παρ' όλο που η επιχείρηση δεν ήταν ο νόμιμος ιδιοκτήτης αυτών των περιουσιακών στοιχείων. Αντιθέτως, και επειδή η επιχείρηση δεν ήταν ο νόμιμος ιδιοκτήτης αυτών των περιουσιακών στοιχείων, στη Γερμανία αυτά τα χρηματοδοτικά μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης δεν εμφανίζονταν στον ισολογισμό της επιχείρησης. Η διαφορά αυτή στην αναγνώριση των χρηματοδοτικών μισθώσεων ενδεχομένως να είχε πολύ μεγάλη επίδραση στο δείκτη δανειακών υποχρεώσεων των επιχειρήσεων (Alexander, Britton και Jorisson 2009).

Τα λογιστικά καθεστάτα των χωρών κωδικοποιημένου δικαίου διακρίνονταν από έμφαση στην ομοιομορφία. Ένας σημαντικός κλάδος της σχετικής επιστημονικής έρευνας τονίζει ότι η ομοιομορφία είναι ένα βασικό προαπαιτούμενο της εναρμόνισης της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στις διάφορες περιοχές της υφηλίου. Μάλιστα, για μερικούς η ομοιομορφία είναι ένα υποχρεωτικό προαπαιτούμενο της εναρμόνισης. Επειδή τα επιμέρους χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία απαρτίζουν τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις είναι, σε όλες τις χώρες, πάρα πολλά, καθώς και αλληλοεπηρεαζόμενα μεταξύ τους, για τον λόγο αυτό θεωρείται πως δεν είναι εφικτή η εναρμόνιση των

χρηματοοικονομικών αυτών καταστάσεων εάν δεν έχει προηγηθεί ομοιομορφία στη γενικότερη δομή και μορφή αυτών των καταστάσεων.

Στα λογιστικά καθεστώτα των χωρών κωδικοποιημένου δικαίου, διακρινόταν η έμφαση στην ομοιομορφία των οικονομικών καταστάσεων. Στη Γερμανία, λόγω χάριν, ορίζονταν από τους σχετικούς κανονισμούς λεπτομερή λογιστικά σχέδια, καθώς και ομοιόμορφοι ισολογισμοί και ομοιόμορφες καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως, ως προς τη μορφή και ως προς τη δομή τους. Γενικότερα, έχει παρατηρηθεί σε διαφορετικά οικονομικά περιβάλλοντα ότι όσο περισσότερο εμπλέκονται δημόσιοι οργανισμοί στο κανονιστικό πλαίσιο της κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων, τόσο περισσότερο καθίσταται ομοιόμορφη η μορφή και η δομή των καταστάσεων αυτών.

Από την άλλη πλευρά, από το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καθορίζεται έκταση μεγαλύτερη για τις επεξηγηματικές σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων από την αντίστοιχη έκταση που καθορίζεται συνήθως για τις επεξηγηματικές σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων σε χώρες κωδικοποιημένου δικαίου όπου δεν εφαρμόζονται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Επίσης, οι ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, καθώς και η διαδικασία κατάρτισής τους, εμφανίστηκαν πολύ νωρίτερα σε χώρες Αγγλοσαξονικών καταβολών από τον χρόνο που εμφανίστηκαν σε χώρες κωδικοποιημένου δικαίου. Επιπλέον, στις χώρες Αγγλοσαξονικών καταβολών προέκυψαν ως αποτέλεσμα εφαρμογής συγκεκριμένων λογιστικών πρακτικών, ενώ σε πολλές χώρες κωδικοποιημένου δικαίου η καθιέρωση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων εισήχθη με νόμο (Alexander et al., 2009).

Σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες, τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης σε χώρες κωδικοποιημένου δικαίου προσφέρουν περισσότερα κίνητρα και ευκαιρίες για τέτοια χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων ώστε να παρουσιάζονται τα ελάχιστα δυνατά αποτελέσματα ή έτσι ώστε να εξομαλύνονται τα αποτελέσματα σε βάθος χρόνου διαφορετικών χρήσεων (Elbakry, 2010). Μία τέτοια χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων δύναται να επιτευχθεί σε βάρος της έγκαιρης παροχής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, τέτοιας πληροφόρησης που να επηρεάζει την αγοραία αξία της εκάστοτε επιχείρησης.

2.6 Διερεύνηση της Ενδεχόμενης Ποιοτικής Ανωτερότητας των ΔΛΠ/ ΔΠΧΑ Έναντι των Εγχώριων Λογιστικών Προτύπων

Εξαιτίας της ευρείας αποδοχής, από διαφορετικές κατηγορίες παραγόντων της οικονομικής ζωής, της τεκμηριωμένης ποιοτικής ανωτερότητας της χρηματοοικονομικής αναφοράς σε χώρες Αγγλοσαξονικού δικαίου, έχουν διενεργηθεί έρευνες με παρόμοιο σκεπτικό για να εξετάσουν και την ενδεχόμενη ποιοτική ανωτερότητα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η συγκεκριμένη επιστημονική υπόθεση στηρίζεται στη συγγένεια των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης με τα συστήματα λογιστικών

αρχών και προτύπων τα οποία έχουν αναπτυχθεί στις χώρες Αγγλοσαξονικού δικαίου (Barth et al., 2008). Αφού, δηλαδή, έχει επανειλημμένως τεκμηριωθεί ότι τα λογιστικά συστήματα των Αγγλοσαξονικών καταβολών κρατών διακρίνονται από καλύτερη ποιότητα παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έναντι των κρατών κωδικοποιημένου δικαίου, επομένως είναι πολύ πιθανό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ως συγγενή των λογιστικών αυτών συστημάτων, να διακρίνονται και αυτά από καλύτερη ποιότητα έναντι των λογιστικών προτύπων τα οποία έχουν αναπτυχθεί και εφαρμοσθεί σε κράτη κωδικοποιημένου δικαίου.

Εντούτοις, τα πορίσματα των σχετικών επιστημονικών μελετών οι οποίες διενεργήθηκαν με σκοπό την απόδειξη της παραπάνω υπόθεσης είναι αντιφατικά. Έτσι, οι Barth et al (2008), χρησιμοποιώντας ένα στατιστικό δείγμα οικονομικών μονάδων οι οποίες εφάρμοσαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε εθελοντική βάση σε 21 χώρες, καταλήγουν στο συμπέρασμα πως τα λογιστικά αποτελέσματα και η έγκαιρη αναγνώριση τυχόν οικονομικών ζημιών συσχετίζονται ουσιωδώς και στατιστικώς σημαντικά, με θετικό πρόσημο, με την διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των αντιστοίχων χρηματοοικονομικών στοιχείων, όπως είχε προβλεφθεί.

Αντιθέτως, οι Hung και Subramanyam (2007), μελετώντας τις συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Γερμανία, διαπίστωσαν ασθενείς ενδείξεις βελτίωσης της θετικής συσχέτισης λογιστικών και αγοραίων αξιών εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Μεταξύ άλλων, στα πορίσματα αυτής της έρευνας διαπιστώθηκε ότι, κατόπιν της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ίδια κεφάλαια συσχετίζονται με την αγοραία αξία των υπό έρευνα επιχειρήσεων περισσότερο από ότι συσχετίζεται με την αγοραία αξία των υπό έρευνα επιχειρήσεων το καθαρό εισόδημα. Ως μέτρο ανάλυσης των όποιων διαφορών μεταξύ των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και των Γερμανικών Λογιστικών Προτύπων τέθηκαν τα ίδια κεφάλαια και το καθαρό εισόδημα των ερευνώμενων επιχειρήσεων. Στη συνέχεια, τα ίδια κεφάλαια και το καθαρό εισόδημα απετέλεσαν αντικείμενο διερεύνησης για το εάν συσχετίζονται με την αγοραία αξία των ερευνώμενων επιχειρήσεων.

Για να διενεργήσουν την έρευνά τους, οι Hung και Subramanyam χρησιμοποίησαν δεδομένα από 80 Γερμανικές εταιρείες από τις οποίες υιοθετήθηκαν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης για πρώτη φορά σε κάποιο χρονικό σημείο του χρονικού διαστήματος των ετών 1998-2002. Οι μελετητές αυτοί ενδιαφέρθηκαν για τις συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες εκάστης των επιχειρήσεων του εξεταζόμενου δείγματος: του δείκτη δανειακής μόχλευσης, του δείκτη απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (return on equity- ROE), του δείκτη των συνολικών πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού (asset turnover), του δείκτη λογιστικής αξίας της εταιρείας προς την αγοραία αξία της εταιρείας (book-to-market ratio), του δείκτη κερδών ανά μετοχή προς την τιμή της μετοχής (earnings yield).

Διαπίστωσαν, λοιπόν, οι ερευνητές πως το σύνολο του ενεργητικού και η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ήταν σημαντικά μεγαλύτερα από ότι με

τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα. Επίσης, σημαντικά μεγαλύτερη ήταν και η μεταβλητότητα του συνόλου του ενεργητικού, καθώς και η μεταβλητότητα της λογιστικής αξίας των ιδίων κεφαλαίων υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Το φαινόμενο αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των δεικτών απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων και συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού.

Όπως η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων, έτσι και η αξία των συνολικών υποχρεώσεων εμφανιζόταν αυξημένη στη μελέτη αυτή. Ως εκ τούτου, ο δείκτης δανειακής μόχλευσης εμφανίζεται αμετάβλητος από τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Όμως, ο δείκτης λογιστικής αξίας της εταιρείας προς την αγοραία αξία της εταιρείας εμφανίζεται αυξημένος από τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενώ ο δείκτης κερδών ανά μετοχή προς την τιμή της μετοχής εμφανίζεται μειωμένος από τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Οι μεταβολές στα χρηματοοικονομικά μεγέθη υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων οφείλονται- τουλάχιστον εν μέρει- στην αύξηση επιμέρους χρηματοοικονομικών στοιχείων υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και σε σχέση με τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα, όπως είναι οι προβλέψεις, τα χρηματοοικονομικά μέσα, η υπεραξία, τα αποθέματα και οι ενσώματες ακινητοποιήσεις.

Σε παρόμοια συμπεράσματα με τους Hung και Subramanyam οδηγήθηκαν και οι Athianos, Vazakidis και Dritsakis (2004). Στη σχετική τους μελέτη συνέκριναν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Η έρευνα αυτή βασίστηκε σε χρηματοοικονομικά στοιχεία παρμένα από 40 Ελληνικές εταιρείες οι οποίες είχαν ξεκινήσει από το 2003 να παρέχουν ένα μέρος της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Οι Athianos, Vazakidis επανήλθαν στη διερεύνηση των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με μία νεότερη μελέτη (2010). Στη νεότερη αυτή μελέτη οι εν λόγω μελετητές χρησιμοποιούν το υπόδειγμα αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων (capital asset pricing model- CAPM) και διερευνούν τις διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ, ούτως ώστε να αιτιολογήσουν τυχόν διαφορές σε χρηματοοικονομικά μεγέθη των εξεταζόμενων εταιρειών, διαφορές οι οποίες εμφανίζονται μετά την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα ευρήματα της μελέτης αυτής συνηγορούν στο ότι υφίσταται η δυνατότητα πρόγνωσης της τιμής μίας εταιρικής μετοχής εφόσον τίθενται ως δεδομένα:

- Το πλέγμα των αναμενόμενων κινδύνων της επιχείρησης
- Διαφορές στην εταιρική αποτίμηση
- Κυκλοφορούν Ενεργητικό
- Τρέχουσες υποχρεώσεις
- Κύκλος εργασιών πραγματοποιηθείς

Ενδιαφέρουσα, επίσης, είναι και η μελέτη της Petreski (2006), μελέτη η οποία βασίστηκε εξ ολοκλήρου στον πολυεθνικό όμιλο εταιρειών Saint-Gobain. Ο όμιλος αυτός ξεκίνησε να συντάσσει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τη λογιστική χρήση 2004. Η σύνταξη των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων του ομίλου βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέφερε μείωση των απεικονιζόμενων ιδίων κεφαλαίων κατά 7,6% και αύξηση των απεικονιζόμενων συνολικών δανειακών υποχρεώσεων κατά 11,7%. Ως εκ τούτου, ο σχετικός δείκτης δανειακής μόχλευσης αυξήθηκε από 46,5% σε 57% βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Στην εν λόγω μελέτη (Petreski; 2006), σημειώνεται πως η μείωση των απεικονιζόμενων ιδίων κεφαλαίων επήλθε ως αποτέλεσμα της επίδρασης της εφαρμογής συγκεκριμένων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, επήλθε αυτή η μείωση εξαιτίας της εφαρμογής του ΔΠΧΑ 1 «Πρώτη Εφαρμογή των ΔΠΧΑ», του ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων», του ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια», του ΔΛΠ 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού», του ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους», του ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» και επίσης εξ αιτίας της εφαρμογής των ΔΛΠ 32 και 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση».

Αναφέρεται ακόμη ότι η κατάρτιση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων του ομίλου Saint-Gobain βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν επέφερε μόνο μεταβολές στα απεικονιζόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ισολογισμού, αλλά και στα απεικονιζόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων. Έτσι λοιπόν, τα απεικονιζόμενα έσοδα από πωλήσεις και το καθαρό εισόδημα της επιχείρησης παρουσιάζονται πλέον αυξημένα μετά την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, με αποτέλεσμα το αντίστοιχο περιθώριο κέρδους να παρουσιάζεται αυξημένο κατά 0,3%. Η αύξηση του καθαρού εισοδήματος ανέρχεται στο 14,4%. Το καθαρό εισόδημα του ομίλου Saint-Gobain αυξήθηκε εξ αιτίας της εφαρμογής των ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια», του ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους» και του ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων». Ειδικότερα, κάποιο τμήμα της αύξησης του καθαρού εισοδήματος επήλθε εξαιτίας της απαγόρευσης της διενέργειας αποσβέσεων επί της υπεραξίας της επιχείρησης, όπως αυτή η απαγόρευση προβλέπεται στο ΔΠΧΑ 3.

Ο Daske (2006) επίσης συνέταξε μία μελέτη με αντικειμενικό διερευνητικό στόχο την επιβεβαίωση ή την άρση της υπόθεσης ότι η εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης μειώνει το κόστος κεφαλαίου των εταιρειών οι οποίες τα χρησιμοποιούν. Ως πρωτογενή δεδομένα χρησιμοποίησε χρηματοοικονομικά στοιχεία από Γερμανικές εταιρείες οι οποίες εφάρμοζαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η αρχική υπόθεση όχι μόνο δεν αποδεικνύεται, αλλά αντιθέτως ο Daske καταλήγει στο συμπέρασμα ότι εμφανίζεται σχετική αύξηση του κόστους κεφαλαίου για τις Γερμανικές εταιρείες οι οποίες εφάρμοζαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Μία από τις ενδιαφέρουσες μελέτες επί του επιστημονικού πεδίου της διερεύνησης των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ήταν και αυτή της Grant Thornton (2006). Η

μελέτη αυτή αφορούσε στην εισαγωγή της χρήσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης στην Ελληνική οικονομία. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή:

- Τα συνολικά ίδια κεφάλαια των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά 1,87 δισεκατομμύρια ευρώ εξ αιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ήτοι αύξηση 5%.
- Τα λογιστικά αποτελέσματα των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών επιχειρήσεων αυξήθηκαν κατά 0,182 εκατομμύρια ευρώ εξ αιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ήτοι αύξηση 4%.
- Η μεγαλύτερη αυξητική επίδραση στα συνολικά ίδια κεφάλαια προήλθε από την εφαρμογή του ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια» και ειδικότερα από την αναπροσαρμογή της λογιστικής αξίας των σχετικών περιουσιακών στοιχείων βάσει της μεθόδου της εύλογης αξίας. Η μεγαλύτερη μειωτική επίδραση στα συνολικά ίδια κεφάλαια προήλθε από την εφαρμογή του ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους» και από τη διενέργεια προβλέψεων επισφαλών απαιτήσεων.
- Η μεγαλύτερη αυξητική επίδραση στα λογιστικά αποτελέσματα προήλθε από την αναπροσαρμογή των διενεργούμενων αποσβέσεων εξ αιτίας της αναπροσαρμογής της ωφέλιμης ζωής των ενσωμάτων παγίων. Η μεγαλύτερη μειωτική επίδραση στα λογιστικά αποτελέσματα προήλθε από την αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων.

Για ένα χρονικό διάστημα στην Ισπανία επιτρεπόταν η εφαρμογή αμφοτέρων των συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, ούτως ειπείν και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, αλλά και των Ισπανικών Λογιστικών Προτύπων. Σε σχετική επιστημονική τους μελέτη οι Callao και Lainez (2007) διερεύνησαν Ισπανικές επιχειρήσεις εκ των οποίων ορισμένες εφάρμοζαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ορισμένες άλλες εφάρμοζαν τα Ισπανικά Λογιστικά Πρότυπα. Οι εταιρείες που συμμετείχαν στην έρευνα ήταν εισηγμένες σε Ισπανικό χρηματιστήριο. Τελικά, κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η ταυτόχρονη ισχύς αμφοτέρων αυτών των συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης συσχετίζεται αρνητικά με την συγκρισιμότητα των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων. Επίσης, η ταυτόχρονη ισχύς αμφοτέρων αυτών των συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης δεν επέφερε μεταβολή στην όποια συσχέτιση των λογιστικών αξιών των υπό έρευνα επιχειρήσεων σε σχέση με τη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των υπό έρευνα επιχειρήσεων. Εντούτοις, οι Callao και Lainez (2007) διαπίστωσαν ότι συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μεγέθη των υπό έρευνα Ισπανικών εταιρειών είχαν επηρεασθεί με τρόπο στατιστικά σημαντικό από τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα χρηματοοικονομικά αυτά μεγέθη ήταν τα εξής: σύνολο υποχρεώσεων,

σύνολο μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων, μετρητά και ισοδύναμα μετρητών και ίδια κεφάλαια.

Σε άλλες μελέτες με αντικείμενο την υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης διαπιστώθηκε ότι επιτυγχάνεται εύρος και βάθος της εκάστοτε αγοράς εφόσον δίνονται ισχυρά κίνητρα στους συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων για να παρέχουν χρηματοοικονομική πληροφόρηση πλήρη διαφάνειας (Daske et al., 2008). Σύμφωνα με αυτές τις μελέτες, η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και οι ιδιότητες των χρηματοοικονομικών μεγεθών, εν τέλει, καθορίζονται από τα κίνητρα των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων (διοικητικών στελεχών και ελεγκτών) και όχι από τα λογιστικά πρότυπα τα οποία εφαρμόζονται (Daske et al., 2008; Ball et al., 2000, 2003). Επίσης, τα κίνητρα των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων επηρεάζονται σε μέγιστο βαθμό από παράγοντες όπως είναι το νομικό καθεστώς, το κόστος απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, η συμμόρφωση με τους φορολογικούς κανονισμούς και ο γενικότερος παρεμβατισμός των κυβερνητικών υπηρεσιών. Εάν αυτοί οι θεσμικοί παράγοντες διακρίνονται από ενάντια χαρακτηριστικά, τότε τα αντίστοιχα κίνητρα των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων κινητοποιούν προς την κατεύθυνση της σύνταξης οικονομικών γνωστοποιήσεων χαμηλής ποιότητας.

Σε άλλη σχετική μελέτη, εξετάστηκαν οι επιδράσεις των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης σε βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες 238 Ελληνικών εταιρειών (Tsalavoutas και Evans, 2010). Σύμφωνα με την έρευνα αυτή, η μετάβαση από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συνοδεύτηκε από στατιστικώς σημαντική αύξηση της καθαρής θέσης, του καθαρού εισοδήματος και των ιδίων κεφαλαίων των εξεταζόμενων επιχειρήσεων. Αντιθέτως, διαπιστώθηκε στατιστικά σημαντική μείωση των δεικτών δανειακής μόχλευσης και ρευστότητας, στην ίδια έρευνα.

Σε παρόμοια προγενέστερη έρευνα, ο Ιατρίδης(2010) εξέτασε τα χρηματοοικονομικά στοιχεία 241 Βρετανικών επιχειρήσεων και κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εμφανίζει θετικές επιδράσεις στη χρηματοοικονομική θέση και στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα των επιχειρήσεων. Πιο συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε σημαντική αύξηση σε χρηματοοικονομικά μεγέθη όπως η μεγέθυνση των επιχειρήσεων και η κερδοφορία των επιχειρήσεων. Επίσης, διαπιστώθηκε σημαντική μείωση σε χρηματοοικονομικά μεγέθη όπως η δανειακή μόχλευση των επιχειρήσεων.

Το 2010 και πάλι, ο Ιατρίδης και ο Ρουβόλης εξέτασαν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία Ελληνικών επιχειρήσεων αυτήν τη φορά. Εξετάστηκαν Ελληνικές επιχειρήσεις οι οποίες παρείχαν επιπρόσθετες γνωστοποιήσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Δηλαδή, ενώ ήταν ακόμη υποχρεωτικά τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ) κατά τον χρόνο λήψης των πρωτογενών δεδομένων, οι επιχειρήσεις αυτές δημοσίευσαν οικονομικές καταστάσεις οι

οποίες προβλέπονταν υποχρεωτικά από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά όχι από τα ΕΛΠ. Ο σκοπός της μελέτης αυτής συνίστατο στην ανίχνευση των συνεπειών της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, προϋπάρχοντος του λογιστικού καθεστώτος των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ΕΛΠ). Διερευνήθηκαν οι επιδράσεις της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και χρηματοοικονομικούς δείκτες όπως η κερδοφορία, η ρευστότητα η δανειακή μόχλευση και η μεγέθυνση των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, καθώς και οι τυχόν προσπάθειες χειραγώγησης των αποτελεσμάτων (earnings management) από την πλευρά των διοικητικών στελεχών των Ελληνικών επιχειρήσεων. Για τη διενέργεια της έρευνας, ελήφθησαν υπ' όψη τα χρηματοοικονομικά στοιχεία δύο συναπτών ετών.

Τα πορίσματα της μελέτης αυτής (Ιατρίδης και Ρουβόλης, 2010) έδειξαν μείωση των δεικτών κερδοφορίας και ρευστότητας εξαιτίας της χρήσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα πορίσματα της μελέτης αυτής έδειξαν ακόμη ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέφερε αύξηση της μεταβλητότητας χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων Ελληνικών επιχειρήσεων. Αξιοσημείωτο, επίσης, ήταν ότι διαπιστώθηκε σημαντική χειραγώγηση των αποτελεσμάτων από τα διοικητικά στελέχη κατά τον πρώτο χρόνο λήψης των πρωτογενών δεδομένων, φαινόμενο το οποίο ελαττώθηκε πολύ κατά τον δεύτερο χρόνο λήψης των πρωτογενών δεδομένων. Μία παρόμοια τάση διερευνήθηκε και όσον αφορά στη συσχέτιση των λογιστικών αξιών των ερευνώμενων επιχειρήσεων υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με τη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, διαπιστώθηκε ότι η παραπάνω συσχέτιση αυξήθηκε τον δεύτερο χρόνο λήψης των πρωτογενών δεδομένων, σε σχέση με τον πρώτο χρόνο λήψης των πρωτογενών δεδομένων.

Σε μεταγενέστερη μελέτη, πάλι για Ελληνικές εταιρείες οι οποίες εφάρμοζαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (Iatridis και Dalla, 2011), διαπιστώθηκε σημαντική αύξηση της κερδοφορίας για την πλειονότητα των εξεταζόμενων επιχειρήσεων, αλλά και σημαντική μείωση της ρευστότητας. Πάλι η ερευνητική σύγκριση γινόταν μεταξύ χρηματοοικονομικών στοιχείων βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και χρηματοοικονομικών στοιχείων βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ΕΛΠ). Μόνο στις περιπτώσεις όπου παρατηρήθηκε θετική συσχέτιση της δανειακής μόχλευσης με τη μεγέθυνση της επιχείρησης και αρνητική συσχέτιση της δανειακής μόχλευσης με την κερδοφορία και τη ρευστότητα, μόνο στις περιπτώσεις αυτές διαπιστώθηκε αύξηση της δανειακής μόχλευσης. Ο Ιατρίδης (2012) επανήλθε με νεότερη έρευνα και προσπαθώντας να μελετήσει πάλι την επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί χρηματοοικονομικών δεικτών εταιρειών οι οποίες μετέβησαν από τις Βρετανικές Γενικές Παραδεκτές Λογιστικές Αρχές(UK GAAP) στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου 2004-Δεκεμβρίου 2005. Αυτή τη φορά, ο Ιατρίδης διαπίστωσε σημαντική μείωση στη δανειακή μόχλευση των

επιχειρήσεων. Ωστόσο, διαπίστωσε και πάλι αύξηση της μεγέθυνσης των εξεταζόμενων εταιρειών. Διαπίστωσε, ακόμη, αύξηση του δείκτη απόδοσης του ενεργητικού (return on assets- ROA).

Σε άλλη μελέτη για την επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες και μεγέθη, εξετάστηκαν 135 Αυστραλιανές εταιρείες οι οποίες εφάρμοζαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (Goodwin και Ahmed, 2006). Διαπιστώθηκε ότι η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις επιχειρήσεις αυτές επέφερε αύξηση των αναφερόμενων ιδίων κεφαλαίων. Αξιοσημείωτο είναι ότι στις μικρότερες επιχειρήσεις του σχετικού δείγματος σημειώθηκε μείωση των ιδίων κεφαλαίων, η οποία έβαινε αυξανόμενη του μεγέθους των εξεταζόμενων επιχειρήσεων.

Οι επιδράσεις στα ίδια κεφαλαία, αλλά και στο καθαρό εισόδημα, αποτέλεσαν το αντικείμενο της μελέτης και του Haller (2009). Ειδικότερα, ο ερευνητής αυτός μελέτησε αυτές τις επιδράσεις της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης σε εταιρείες οι οποίες προηγουμένως εφάρμοζαν τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα. Συγκεκριμένα, διαπίστωσε αυξήσεις στα απεικονιζόμενα ίδια κεφάλαια και στο απεικονιζόμενο καθαρό εισόδημα εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ως υπεύθυνα για την αύξηση των ιδίων κεφαλαίων θεωρήθηκαν το ΔΛΠ 11 «Κατασκευαστικές Συμβάσεις», το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια», το ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδιάμεσες Απαιτήσεις», το ΔΛΠ 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού» και το ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων». Ως υπεύθυνο για την αύξηση του εισοδήματος θεωρήθηκε το ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων».

Σε μία άλλη μελέτη για την επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βασικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες και μεγέθη, εξετάστηκαν Γαλλικές επιχειρήσεις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών του Παρισιού (Zeghal, Chtourou και Sellami, 2011). Από τη μελέτη αυτή διαπιστώθηκε ότι υφίστατο θετική συσχέτιση μεταξύ της καθιέρωσης ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και μείωσης του φαινομένου της χειραγώγησης των κερδών από τα διοικητικά στελέχη.

Μία ακόμη ενδιαφέρουσα έρευνα προσπάθησε να ανιχνεύσει και να μετρήσει τον αντίκτυπο της υιοθέτησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σε συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μεγέθη (Stent, Bradbury και Hooks, 2010). Ειδικότερα, η έρευνα αυτή κατέληξε στο πόρισμα ότι στο 75% των εταιρειών που εξετάστηκαν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέφερε αύξηση των συνολικών υποχρεώσεων. Επίσης, στο 57% των εταιρειών που εξετάστηκαν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέφερε μείωση των ιδίων κεφαλαίων. Το σύνολο των υποχρεώσεων αυξήθηκε κυρίως λόγω της αύξησης των απεικονιζόμενων φόρων, καθώς και λόγω της αύξησης των απεικονιζόμενων υποχρεώσεων από συνταξιοδοτικά σχήματα για τους υπαλλήλους. Αντίστοιχα, το σύνολο του ενεργητικού μειώθηκε κυρίως λόγω των τροποποιήσεων στο λογισμό των χρηματοοικονομικών μέσων.

Σε συνέχεια των προηγούμενων ερευνών, ο Beke (2012) συμπέρανε ότι η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ βελτιώνει την ποιότητα της παρεχομένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης και διευκολύνει τη σύναψη συμβάσεων μεταξύ εταιρειών και δανειστών. Ο ίδιος ερευνητής παρατήρησε αύξηση στα μερίσματα προς τους μετόχους μετά τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επίσης, συμπέρανε ότι οι οικονομικές καταστάσεις οι οποίες συντάσσονται βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι λιγότερο χειραγωγήσιμες από τις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες συντάσσονται βάσει των κατά τύπους εθνικών λογιστικών προτύπων.

Όπως και σε άλλες σχετικές μελέτες, οι Jaruga et al. (2007) διαπιστώνουν αύξηση στις ενσώματες ακινητοποιήσεις που απεικονίζονται βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης σε σχέση με τις ενσώματες ακινητοποιήσεις που απεικονίζονται βάσει των Πολωνικών Λογιστικών Προτύπων. Παρομοίως, οι ερευνητές διαπιστώνουν αύξηση της εταιρικής υπεραξίας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε σχέση με την εταιρική υπεραξία η οποία απεικονίζεται βάσει των Πολωνικών Λογιστικών Προτύπων. Επιπρόσθετα, παρατηρούν μία μείωση των λειτουργικών εσόδων, καθώς και των εισπρακτέων λογαριασμών εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Εξαιτίας της μείωσης των λειτουργικών εσόδων, παρατηρούν και μείωση στο απεικονιζόμενο εισόδημα των επιχειρήσεων. Οι Jaruga et al. (2007) δέχονται ότι συνήθως οι επιχειρήσεις δυσκολεύονται να εφαρμόσουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην αρχή, αλλά καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, μετά την αρχική φάση υιοθέτησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, εν συνεχεία οι επιχειρήσεις δύνανται να απολαύσουν την καλύτερη πρόσβαση στις διεθνείς κεφαλαιαγορές. Αύξηση παρουσιάστηκε και στο λογιστικό αποτέλεσμα και στην καθαρή θέση των υπό διερεύνηση επιχειρήσεων εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και σε άλλη σχετική επιστημονική μελέτη (Fifield et al., 2011). Οι υπό διερεύνηση εταιρείες της μελέτης αυτής προέρχονταν από τη Μεγάλη Βρετανία, την Ιταλία και την Ιρλανδία. Διαπιστώθηκε, λοιπόν, στην εν λόγω έρευνα, αύξηση στα ίδια κεφάλαια των Βρετανικών και των Ιταλικών επιχειρήσεων της ίδιας μελέτης.

2.7 Η Διεθνής Εναρμόνιση των Λογιστικών Πρακτικών

Τα προβλήματα τα οποία αναφέρονται παραπάνω και αφορούσαν στην ποιότητα της παρεχομένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δεν ήταν τα μοναδικά προβλήματα σε οποιαδήποτε προσπάθεια βελτίωσης της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Άλλα προβλήματα τα οποία αφορούσαν στη συγκρισιμότητα των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων εντοπίζονταν στη χρησιμοποιούμενη γλώσσα και ορολογία αυτών των οικονομικών καταστάσεων. Για παράδειγμα, ο όρος '*stock*' στην αγγλική γλώσσα και δη στο πεδίο της χρηματοοικονομικής, στις Η.Π.Α. συνήθως σημαίνει «μετοχές» εταιρειών, ενώ στο Ηνωμένο Βασίλειο συνήθως σημαίνει «απόθεμα».

Ακόμη, διαφορές μεταξύ λογιστικών πρακτικών εντοπίζονταν στον τρόπο παρουσίασης των καταγεγραμμένων λογιστικών γεγονότων. Έτσι λοιπόν, η καθιερωμένη μορφή και δομή των δημοσιευμένων οικονομικών καταστάσεων διέφερε σημαντικά και ουσιωδώς από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο. Αυτό σήμαινε ότι οι οικονομικές καταστάσεις από διαφορετικά λογιστικά καθεστώτα δεν ήταν πρωτογενώς συγκρίσιμες, αλλά αντιθέτως τα συμπεριλαμβανόμενα σε αυτές χρηματοοικονομικά στοιχεία και χρηματοοικονομικοί δείκτες έπρεπε να τροποποιηθούν κατάλληλα για να είναι συγκρίσιμοι. Αυτό, οπωσδήποτε, επέφερε και το αντίστοιχο επιπλέον κόστος για τις απαιτούμενες τροποποιήσεις.

Ακόμη, σημειωνόταν συχνά το φαινόμενο σε ορισμένα λογιστικά καθεστώτα ο βαθμός γνωστοποίησης των οικονομικών-λογιστικών γεγονότων να είναι μικρότερος του βαθμού γνωστοποίησης των ίδιων οικονομικών-λογιστικών γεγονότων σε άλλα λογιστικά καθεστώτα. Αυτό πήγαζε και από τις καθιερωμένες λογιστικές πρακτικές στα επιμέρους καθεστώτα και από διαφοροποιημένους σχετικούς κανονισμούς μεταξύ των λογιστικών καθεστώτων.

Ένα ακόμη σημαντικό και ουσιώδες ζήτημα το οποίο καθιστούσε δυσχερή τη σύγκριση μεταξύ οικονομικών καταστάσεων εταιρειών από διαφορετικά λογιστικά καθεστώτα ήταν και το ζήτημα της εφαρμοζόμενης αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων και λογιστικών γεγονότων. Αξίζει να αναφερθεί ως προς το ζήτημα αυτό ότι σε πολλές χώρες όπου ίσχυε δίκαιο κωδικοποιημένο (code law), χρησιμοποιούνταν πολύ συχνά η μέθοδος του ιστορικού κόστους για να αποτιμήσει περιουσιακά στοιχεία. Αντιθέτως, σε χώρες Αγγλοσαξονικών καταβολών, όπως οι Η.Π.Α., δεν ήταν σπάνια η χρήση της μεθόδου της εύλογης αξίας (*fair value*) για σκοπούς αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων. Πολλές φορές, τα ίδια περιουσιακά στοιχεία, την ίδια χρονική στιγμή αποτιμώνται αποδίδοντας κατά πολύ διαφορετικό αποτέλεσμα αποτίμησης, αναλόγως του ποια μέθοδος αποτίμησης εφαρμόζεται. Επίσης, η μέθοδος της εύλογης αξίας διακρίνεται από μεταβλητότητα πολύ μεγαλύτερη της μεθόδου του ιστορικού κόστους. Αυτή η μεγαλύτερη μεταβλητότητα πηγάζει από τη μεγάλη μεταβλητότητα των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών βάσει των οποίων διαμορφώνεται η εύλογος αξία.

Όσον αφορά στην ανάγκη για εναρμόνιση των διεθνών λογιστικών πρακτικών μέσω της σύνταξης και εφαρμογής διεθνώς αποδεκτών, υψηλής ποιότητας λογιστικών προτύπων, δεν πρέπει να λησμονείται ότι αυτή η ανάγκη καθίσταται επιτακτικότερη αφού η ανάγκη των επιχειρήσεων για άντληση κεφαλαίων καθίσταται ολοένα και μεγαλύτερη και πολύ συχνά δεν καλύπτεται από τις εθνικές αγορές κεφαλαίων. Πολύ συχνά, πλέον, οι ανάγκες χρηματοδότησης των επενδυτικών σχεδίων των επιχειρήσεων είναι τόσο μεγάλες ώστε χρειάζεται να απευθύνονται για τον σκοπό αυτό οι επιχειρήσεις στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων. Η άντληση κεφαλαίων από διεθνείς επενδυτές απαιτεί οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων που αντλούν κεφάλαια να είναι στο μέγιστο βαθμό συγκρίσιμες με τις οικονομικές καταστάσεις άλλων επιχειρήσεων, δραστηριοποιούμενων σε

διαφορετικές εθνικές οικονομίες. Για να επιτευχθεί αυτή η συγκρισιμότητα, χρειάζεται οι καταστάσεις αυτές να καταρτίζονται βάσει διεθνώς αποδεκτών, υψηλής ποιότητας λογιστικών προτύπων.

Εντός αυτών των πλαισίων, ένας από τους βασικούς λόγους για την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση, ήταν και η προσδοκία ότι, εξ αιτίας της καθιέρωσης Διεθνών Λογιστικών Προτύπων προτιμώμενων από τους διεθνείς επενδυτές, οι Ευρωπαϊκές αγορές κεφαλαίων θα ωφελούνταν από αύξηση εισροών κεφαλαίων σε αυτές. Αυτό θα είχε ως συνέπεια την αύξηση των διαθέσιμων κεφαλαίων για τις Ευρωπαϊκές επιχειρήσεις.

Να σημειωθεί εδώ ότι η συνεχής εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων μειώνει τους επενδυτικούς κινδύνους οι οποίοι σχετίζονται με τη λανθασμένη ή έστω την όποια ακατάλληλη αξιολόγηση των οικονομικών καταστάσεων. Αυτό σημαίνει ότι ένα συγκεκριμένο σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, το οποίο καθορίζεται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, περιορίζει τους κινδύνους που εγκυμονεί η διαφοροποίηση των λογιστικών πρακτικών από χώρα σε χώρα για τους υποψηφίους επενδυτές: Εάν ένας υποψήφιος επενδυτής έχει στα χέρια του τις οικονομικές καταστάσεις μίας εταιρείας για να τις αναλύσει, τότε η ανάλυση και η αξιολόγησή του δυσχεραίνεται κατά πολύ εάν δεν μπορεί να στραφεί σε ένα σταθερό, διεθνώς αποδεκτό, σύστημα χρηματοοικονομικής αναφοράς για να στηρίξει σε αυτό την όποια ανάλυσή του. Ας τονιστεί, ακόμη, ότι οι επενδυτικοί κίνδυνοι οι οποίοι προέρχονται από τη διαφοροποίηση των λογιστικών πρακτικών τις οποίες καλούνται να λαμβάνουν υπ' όψη τους οι διεθνείς επενδυτές, αυξάνονται για εκείνους τους επενδυτές που έχουν λιγότερους πόρους στη διάθεσή τους (ανθρώπινους, οικονομικούς, εργατοώρες) για να προβαίνουν στις σχετικές αναλύσεις. Επομένως, με την έννοια αυτή, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενδεχομένως, να έχει θετικές συνέπειες ως προς την αποδοτικότητα των αγορών κεφαλαίων (Glosten και Milgrom 1985; Diamond 1991; Leuz και Verrecchia 2000).

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί η πιθανότητα ύπαρξης επενδυτικών κινδύνων όπως ο κίνδυνος της λανθασμένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, είτε ακόμη και ο κίνδυνος της διαστρεβλωτικής χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Με τον όρο «διαστρεβλωτική χρηματοοικονομική πληροφόρηση» εννοείται εκείνη η χρηματοοικονομική πληροφόρηση όπου έχουν χρησιμοποιηθεί λογιστικές πρακτικές με σκοπό την παρουσίαση τέτοιων εταιρικών χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων και τέτοιας εταιρικής χρηματοοικονομικής θέσης τα οποία να αποκλίνουν σε μεγάλο βαθμό από τα πραγματικά οικονομικά-λογιστικά γεγονότα. Συνήθως, τέτοιου είδους διαστρεβλωτική χρηματοοικονομική πληροφόρηση διενεργείται εντός των πλαισίων δόλιων προσπαθειών χειραγώγησης των αποτελεσμάτων (earnings management).

Θεωρείται από πολλούς ερευνητές ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ περιορίζουν ουσιαδώς και σημαντικά αυτόν τον κίνδυνο για τους υποψηφίους επενδυτές. Άλλωστε, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ενσωματώνουν αρκετές λογιστικές πρακτικές οι οποίες σκοπό έχουν τον περιορισμό της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων από τα διοικητικά στελέχη των εταιρειών. Εφόσον ο επιμέρους αυτός κίνδυνος για τους υποψηφίους επενδυτές μειώνεται, τότε αναμένεται από τους επενδυτές να ζητούν μικρότερες αποδόσεις για τις επενδύσεις τους. Με τον τρόπο αυτό δύναται να μειωθεί το κόστος του κεφαλαίου για τις επιχειρήσεις εξαιτίας της υιοθέτησης και εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

Ωστόσο, σε πολλές περιπτώσεις, τα κατά χώρες λογιστικά καθεστώτα διαφοροποιήθηκαν το ένα από το άλλο για να ανταποκριθούν σε ιδιαιτερότητες των εκάστοτε εθνικών οικονομιών. Δηλαδή, συχνά διατυπώνονταν λογιστικοί κανόνες για να αντιμετωπίσουν οικονομικές συνθήκες οι οποίες παρατηρούνταν στη συγκεκριμένη χώρα και πουθενά αλλού, ή τουλάχιστον πουθενά αλλού στον ίδιο βαθμό. Με τον τρόπο αυτό, δίδονταν τοπικές απαντήσεις σε τοπικά προβλήματα. Συμπεραίνεται, λοιπόν, ότι η καθιέρωση Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, παραμερίζοντας ουσιαστικά τα εθνικά τοπικά πρότυπα, θα στερούσε από τη Λογιστική τη δυνατότητα να απαντήσει σε αυτά τα τοπικά προβλήματα, σε αυτές τις τοπικές ιδιαιτερότητες.

Μία άλλη ενδιαφέρουσα πτυχή της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι ότι διευκολύνονται οι συνεργασίες μεταξύ εταιρειών από διαφορετικά εθνικά οικονομικά περιβάλλοντα, οι οποίες όμως χρησιμοποιούν τα ίδια διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Πολύ συχνά τέτοιου είδους συνεργασίες (λόγου χάριν, κοινοπραξίες, εξαγορές, συγχωνεύσεις) προϋποθέτουν την ορθή και κατάλληλη αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων τα οποία το κάθε συμβαλλόμενο μέρος συνεισφέρει. Εφόσον οι λογιστές του κάθε συμβαλλομένου μέρους χρησιμοποιούν τα ίδια ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε η συμφωνία των συμβαλλομένων ως προς τις απαραίτητες διενεργούμενες αποτιμήσεις καθίσταται ευχερέστερη και ταχύτερη. Με παρόμοιο τρόπο, διευκολύνονται και οι συνεργασίες μεταξύ εταιρειών και δανειστών από διαφορετικά εθνικά οικονομικά περιβάλλοντα, καθώς και μεταξύ εταιρειών και διοικητικών στελεχών από διαφορετικά εθνικά οικονομικά περιβάλλοντα, εφόσον οι λογιστές του κάθε συμβαλλομένου μέρους χρησιμοποιούν τα ίδια λογιστικά πρότυπα (Watts 1977; Watts and Zimmerman 1986).

2.8 Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των Διαδεδομένων Λογιστικών Πρακτικών-Γενική Θεώρηση

Εδώ και αρκετά χρόνια έχουν συνταχθεί και δημοσιευθεί αρκετές επιστημονικές μελέτες με αντικείμενο ανάλυσης και αξιολόγησης τις συνέπειες της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, είτε σε υποχρεωτική, είτε σε προαιρετική βάση (ενδεικτικά, Harris et al., 1994; Niskanen et al., 2000; Arce & Mora, 2002; Jermakowicz, 2004; Callao et al., 2007; Haverals, 2007; Jermakowicz et

al., 2007; Lantto & Sahlström, 2009; Gaston et al., 2010; Iatridis, 2010; Jarva & Lantto, 2010; Zeghal et al., 2011).

Παρατηρούνται δύο γενικότερες κατευθύνσεις τις οποίες ακολουθεί η επιστημονική έρευνα όσον αφορά στη μελέτη των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ως πρώτη κατεύθυνση διακρίνεται η μελέτη των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε ακολουθούμενες λογιστικές πρακτικές από χώρα σε χώρα. Πριν από την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ η κάθε χώρα εφάρμοζε το δικό της σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, υπό την επίδραση του οποίου διαμορφωνόταν ένα σύστημα ακολουθούμενων λογιστικών πρακτικών στην κάθε χώρα. Έτσι λοιπόν, πολλοί σχετικοί επιστήμονες ανέμεναν ότι με την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα μεταβάλλονταν αυτές οι λογιστικές πρακτικές, περισσότερο ή λιγότερο, και προσπάθησαν να αναλύσουν και να αξιολογήσουν εάν παρουσιάζονται τέτοιες μεταβολές και, εάν ναι, προς ποια κατεύθυνση στρέφονται και σε ποιο μέγεθος εμφανίζονται (Jermakowicz, 2004; Agca & Aktas, 2007; Callao et al., 2007; Lantto&Sahlström, 2009; Gaston et al., 2010; Iatridis, 2010; Kabir et al., 2010). Για να επιτύχουν σε μία τέτοια διερεύνηση οι παραπάνω μελετητές χρησιμοποιούσαν ένα μεθοδολογικό σχήμα το οποίο διακρινόταν από τη χρήση μέτρων περιγραφικής στατιστικής. Χρησιμοποιούσαν επίσης – συνήθως- δύο σύνολα δειγμάτων πληθυσμού: το ένα υποσύνολο εμπειρείχε ανεξάρτητα δείγματα υποκειμένα σε t-δοκιμασίες για παραμετρικά δεδομένα και τη δοκιμασία του Wilcoxon για μη παραμετρικά δεδομένα. Επίσης, σε αυτήν τη μελετητική κατεύθυνση συνηθιζόταν η ανάλυση βάσει παλινδρόμησης (regression analysis).

Πέραν της προαναφερθείσας ερευνητικής κατεύθυνσης, υπήρχε και η επιστημονική κατεύθυνση η οποία μελετούσε τις συσχετίσεις μεταξύ λογιστικών αξιών και αγοραίων αξιών των χρηματοοικονομικών στοιχείων μίας επιχείρησης ή πολλές φορές και της ίδιας της επιχείρησης. Ακόμη, πολύ συχνά μελετούσε η επιστημονική αυτή τάση (value relevance analysis) εάν οι λογιστικές αξίες διαμόρφωναν τις αγοραίες αξίες και, εάν όντως τις διαμόρφωναν, σε ποιο βαθμό τις διαμόρφωναν (Harris et al., 1994; Harris&Muller, 1999; Niskanen et al., 2000; Arce&Mora, 2002; Callao et al., 2007; Hung&Subramanyam, 2007; Jermakowicz et al., 2007; Gaston et al., 2010; Jarva&Lantto, 2010; Zeghal et al., 2011).

Επίσης, αναφέρεται ως βασική συνέπεια της υιοθέτησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ότι στο λογιστικό καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ γίνεται ευρεία χρήση της μεθόδου της εύλογης αξίας για την αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Στην περίπτωση των παραγώγων (derivatives) χρηματοοικονομικών προϊόντων και λόγω της αποτίμησής τους με τη μέθοδο της εύλογης αξίας, αναμένεται να παρουσιάζεται μεγάλη μεταβλητότητα στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα εταιρείας η οποία διακρατεί για οποιαδήποτε αιτία τέτοια χρηματοοικονομικά προϊόντα (PwC & IBRI, 2011).

Μεγάλη μεταβλητότητα στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της εκάστοτε επιχείρησης λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέρχεται και εξαιτίας απαιτήσεων των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως η

απαγόρευση των αποσβέσεων επί της υπεραξίας. Ας αναφερθεί ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαγορεύουν τις αποσβέσεις επί της υπεραξίας, πλην όμως προβλέπουν έναν ετήσιο έλεγχο για το εάν εξακολουθούν να συντρέχουν οι λόγοι για τους οποίους αναγνωρίστηκε το ποσό της υπεραξίας το οποίο έχει καταγραφεί στα βιβλία της επιχείρησης.

Δεδομένου ότι αναμένεται το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της εκάστοτε επιχείρησης να διακρίνεται από μεγάλη μεταβλητότητα λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, προκύπτει εξ αυτού ένα ζήτημα κεφαλαιώδους σημασίας. Ειδικότερα, χρειάζεται οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να είναι πλήρως και ανά πάσα στιγμή σε θέση να ξεχωρίζουν πότε μία μεταβολή στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα το εταιρικό είναι αποτέλεσμα μεταβολής στις ακολουθούμενες λογιστικές πρακτικές και πότε είναι αποτέλεσμα μεταβολής στην οικονομική απόδοση της επιχείρησης. Για να καταστεί αυτό εφικτό, είναι απολύτως σκόπιμο οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να λαμβάνουν επιπρόσθετη εκπαίδευση όσον αφορά στη φύση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και όσον αφορά στη φύση και στο βαθμό των αναμενόμενων συνεπειών από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (PwC & IBRI, 2011).

Μία ακόμη σημαντική πτυχή της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι ότι, με βάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ο όγκος των χρηματοοικονομικών γνωστοποιήσεων, καθώς και ο όγκος των χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις όποιες γνωστοποιήσεις είναι σαφώς μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο όγκο όταν εφαρμόζονταν άλλα λογιστικά καθεστάτα. Σε μία έρευνα στο Ηνωμένο Βασίλειο σχεδόν αμέσως μετά την υιοθέτηση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ το 2005, αποδείχτηκε ότι ο αριθμός των σελίδων των οικονομικών καταστάσεων εισηγμένων εταιρειών αυξήθηκε κατά 56%, σε μέσο όρο, μετά την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (PwC & IBRI, 2011). Τέτοια σημαντική αύξηση στον όγκο των γνωστοποιούμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων παρατηρείται πολλές φορές στις επεξηγηματικές σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις. Επίσης, σημαντική αύξηση στον όγκο των γνωστοποιούμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων επέρχεται και εξ αιτίας της απαίτησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για ξεχωριστές γνωστοποιήσεις ανά κλάδο επιχειρηματικής δραστηριότητας της επιχείρησης.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης έρχονται επίσης να διευθετήσουν το ζήτημα της αναγνώρισης των εσόδων. Πρόκειται για ένα ζήτημα το οποίο απασχολεί όλα τα υφιστάμενα λογιστικά καθεστάτα. Βεβαίως, σε αυτό το ζήτημα δεν υπάρχει περιθώριο αποφυγής διατύπωσης ειδικών κανόνων, οι οποίοι θα καθορίζουν τον χρόνο αναγνώρισης των εσόδων αναλόγως του επιχειρηματικού κλάδου.

Ειδικότερα, εάν, για παράδειγμα, μία πώληση αφορά, ειδικά, στην πώληση ενός αυτοκινήτου, τότε στα περισσότερα λογιστικά καθεστάτα το έσοδο από πώληση αυτοκινήτου αναγνωρίζεται όταν ο αγοραστής παραλάβει το αυτοκίνητο. Το ενδεχόμενο ο αγοραστής να μην έχει εξοφλήσει πλήρως την αξία αγοράς του αυτοκινήτου δεν μας εμποδίζει από το να αναγνωρίσουμε το σχετικό έσοδο, είτε στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε στα Διεθνή

Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Μία εκ διαμέτρου αντίθετη περίπτωση είναι η περίπτωση ενός τεχνικού έργου, όπως είναι ένας δρόμος. Η τεχνική εταιρεία κατασκευής του δρόμου, παρ' όλο που μπορεί να έχει κατασκευάσει πλήρως τον δρόμο, δικαιούται να εγγράψει στα βιβλία της το σχετικό έσοδο μόνον εφόσον ο παραλήπτης του έργου το παραλάβει και η παραλαβή έχει πλήρη νομική ισχύ. Μάλιστα, συχνότατα ένα τέτοιο τεχνικό έργο παραδίδεται και παραλαμβάνεται σε τμήματα, επομένως και το σχετικό έσοδο αναγνωρίζεται τμηματικώς, αναλόγως της φάσης της τμηματικής παραλαβής του δρόμου.

Η σημαντική μεταβλητότητα που χαρακτηρίζει το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα επιχειρήσεων υποκείμενων στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιβάλλει και μεγάλη προσοχή στα καταβαλλόμενα μερίσματα τους μετόχους. Όσον αφορά στο ύψος των κερδών προς διάθεση στους μετόχους, η διοίκηση της επιχείρησης πρέπει να είναι βέβαιη ότι τα κέρδη προς διάθεση ανταποκρίνονται σε καλύτερη επίδοση της εταιρείας ως προς τις κύριες δραστηριότητές της και ότι δεν απορρέουν από αναπροσαρμογές στις λογιστικές μεθόδους και στα λογιστικά στοιχεία μη σχετιζόμενες με καλύτερη επίδοση της εταιρείας ως προς τις κύριες δραστηριότητές της.

Ένα ακόμη ζήτημα, το οποίο αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα, είναι πώς οι συγχωνεύσεις και οι εξαγορές επιχειρήσεων επηρεάζονται από την εισαγωγή και την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτούν να γίνεται η αποτίμηση της αποκτώμενης υπεραξίας από μία εξαγορά ή από μία συγχώνευση με τη μέθοδο του υπολογισμού εύλογης αξίας όλων των εξαγοραζόμενων ή συγχωνευόμενων περιουσιακών στοιχείων χωριστά. Στα περισσότερα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης εκτός των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ η υπεραξία από μία εξαγορά ή από μία συγχώνευση προέκυπτε ως η διαφορά μεταξύ του αντίτιμου της εξαγοράς ή της συγχώνευσης και του από μεταφορά λογιστικού υπολοίπου της αξίας της υπό συγχώνευση ή υπό εξαγορά εταιρείας.

Σύμφωνα, λοιπόν, με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, μία εταιρεία οφείλει να αποτιμήσει στην εύλογη αξία τους όλα τα στοιχεία του ενεργητικού και όλα τα στοιχεία παθητικού μίας εξαγοραζόμενης ή συγχωνευόμενης εταιρείας κατά την ημερομηνία ολοκλήρωσης της εξαγοράς ή της συγχώνευσης. Εν συνεχεία, η υπεραξία της συγχωνευόμενης ή της εξαγοραζόμενης εταιρείας θα πρέπει να θεωρηθεί η διαφορά μεταξύ του αντίτιμου της εξαγοράς ή της συγχώνευσης και του συνόλου (αθροίσματος) των υπεραξιών των στοιχείων υπό εξέταση.

Ας υπενθυμισθεί εδώ ότι η υπεραξία υπόκειται σε ετήσιο έλεγχο για να διαπιστωθεί εάν συντρέχει λόγος απομείωσής της ή όχι. Εάν διενεργηθεί μία τέτοια απομείωση, τότε ενδεχομένως το αποτέλεσμα αυτής της απομείωσης να είναι μεγάλο. Σε μία τέτοια περίπτωση, είναι απαραίτητο να εξηγηθεί επαρκώς και με σαφήνεια στους μετόχους της

εταιρείας, στους δυνητικούς επενδυτές και στους οικονομικούς αναλυτές πώς η εταιρεία κατέληξε σε αυτό το αποτέλεσμα εξαιτίας της απομείωσης της υπεραξίας.

Να σημειωθεί, επίσης, ότι κατά τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, τυχόν αρνητική υπεραξία δεν καταγράφεται στον ισολογισμό, αλλά πιστώνεται ως κέρδος στην κατάσταση αποτελεσμάτων.

Είναι αρκετά ενδιαφέρον το πόρισμα σχετικών ερευνών ότι εταιρείες δραστηριοποιούμενες σε χώρες με καθεστώς πιο έγκαιρης αναγνώρισης ζημιών, είναι λιγότερο πιθανό να επιδοθούν σε επενδύσεις με αρνητική καθαρή παρούσα αξία (net present value) (Bushman και Piotroski, 2006). Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θεωρείται ότι προσφέρουν πιο έγκαιρη αναγνώριση ζημιών και για τον λόγο αυτό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δημιουργεί κίνητρα για τα διοικητικά στελέχη των εταιρειών ούτως ώστε να μην εφαρμόζουν ριψοκίνδυνες επενδυτικές και επεκτατικές πολιτικές, εφόσον τα αρνητικά αποτελέσματα τέτοιων πολιτικών αναμένεται να αναγνωρίζονται λογιστικά νωρίτερα από ότι σε σχέση με ένα άλλο λογιστικό καθεστώς.

Επιπλέον, εφόσον θεωρείται ότι προσφέρουν έγκαιρη αναγνώριση ζημιών τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, τότε είναι αναμενόμενο πως θα επηρεασθούν από ένα τέτοιο φαινόμενο και οι δανειακές συμβάσεις τις οποίες τυχόν συνάπτουν οι εταιρείες. Συχνά, η αναγνώριση μίας ζημίας επιφέρει συνέπειες όσον αφορά είτε στους χρεωστικούς τόκους δανεισμού μίας επιχείρησης, είτε στους επιμέρους όρους δανεισμού, με συνέπειες, τελικώς, στο κόστος δανεισμού. Οι συνέπειες αυτές στο κόστος δανεισμού δύνανται να είναι είτε αρνητικές, είτε θετικές.

Ιδιαίτερη προσοχή, επίσης, πρέπει να επιφυλάσσεται στην αποτίμηση των χρηματοοικονομικών μέσων (ΔΠΧΑ 9). Αυτό προκύπτει από το γεγονός ότι, από την πλειονότητα των ειδημόνων, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θεωρούνται πολυπλοκότερα άλλων συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, όπως είναι τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Ειδικότερα πρέπει η εκάστοτε εταιρεία η οποία εφαρμόζει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να μεριμνά για τη σωστή λογιστική παρακολούθηση των κινήσεων της εταιρείας για την αντιστάθμιση, για παράδειγμα, του συναλλαγματικού κινδύνου, του κινδύνου των επιτοκίων δανεισμού, και άλλων. Αυτό σημαίνει, επίσης, ότι οι οποιοσδήποτε σημαντικές μεταβολές στα στοιχεία ισολογισμού ή στα αποτελέσματα της εκάστοτε επιχείρησης εξαιτίας του λογισμού των χρηματοοικονομικών μέσων πρέπει να τυγχάνουν πλήρους και σαφούς επεξήγησης στους δυνητικούς επενδυτές, στους μετόχους της επιχείρησης και στους οικονομικούς αναλυτές.

Εντός των πλαισίων αυτής της πλήρους και σαφούς επεξήγησης συμπεριλαμβάνεται και απαιτείται ρητά από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ η γνωστοποίηση των μεθόδων αποτίμησης οι οποίες χρησιμοποιούνται για την αποτίμηση της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων στη διάθεση της επιχείρησης (PwC & IBRI, 2011).

Ως παράδειγμα της πολυπλοκότητας που αναφέρεται παραπάνω, παρουσιάζεται ο λογισμός των δανείων τα οποία είναι μετατρέψιμα σε μετοχές. Ενδεικτικά, στην περίπτωση των

σύνθετων χρηματοοικονομικών μέσων, δηλαδή χρηματοοικονομικών προϊόντων των οποίων ένα μέρος συνίσταται σε ίδια κεφάλαια, ένα άλλο μέρος συνίσταται σε ξένα κεφάλαια και ενδεχομένως να ενσωματώνονται σε ένα σύνθετο προϊόν και παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα. Ο λογισμός τέτοιων σύνθετων χρηματοοικονομικών μέσων επηρεάζει τους δείκτες φερεγγυότητας της εταιρείας: βεβαίως, γίνεται λόγος για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι αποτελούν ένα από τα βασικά κριτήρια για το εάν μία εταιρεία θα χρηματοδοτηθεί από χρηματοπιστωτικό ίδρυμα και, εάν ναι, με ποιους όρους θα δανειοδοτηθεί.

Είναι απαραίτητο να εξηγηθούν οι πτυχές της υιοθέτησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις εταιρείες αξιολόγησης του αξιόχρεου της εκάστοτε επιχείρησης, δεδομένης της πολυπλοκότητας του λογισμού των χρηματοοικονομικών μέσων από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και δεδομένης της συνεπακόλουθης μεταβλητότητας των στοιχείων του ισολογισμού.

Ωστόσο, ας σημειωθεί εδώ πως ενίοτε η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μία εθνική οικονομία δεν σημαίνει οπωσδήποτε την πλήρη και κατάλληλη εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε αυτήν την οικονομία και προπαντός δεν σημαίνει οπωσδήποτε την πλήρη και αποτελεσματική συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η πλήρης, κατάλληλη και αποτελεσματική εφαρμογή και συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προϋποθέτει ότι η εταιρική διακυβέρνηση και η εταιρική διοίκηση θα είναι δεσμευμένη και αποτελεσματική προς αυτήν την κατεύθυνση. Επίσης, προϋποθέτει ότι οι υπεύθυνες ρυθμιστικές αρχές θα είναι δεσμευμένες και αποτελεσματικές προς αυτήν την κατεύθυνση. Ενδέχεται ο υποψηφίος επενδυτής να επαναπαυθεί από το γεγονός ότι μία χώρα έχει υιοθετήσει τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και να θεωρήσει ως δεδομένη την εφαρμογή και τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων προς τα πρότυπα αυτά, ενώ κάτι τέτοιο να μην ισχύει, ή τουλάχιστον να μην ισχύει σε βαθμό αποδεκτό από τους υποψηφίους επενδυτές.

Γενικά, η υιοθέτηση και η εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης αρκετές φορές σημαίνει τη γνωστοποίηση στο ευρύ κοινό χρηματοοικονομικών πληροφοριών οι οποίες θεωρούνται στρατηγικής σημασίας για τη διοίκηση της εταιρείας. Σε λογιστικά καθεστώτα όπως αυτό των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων η γνωστοποίηση χρηματοοικονομικών πληροφοριών στρατηγικής σημασίας για τη διοίκηση της εταιρείας δεν ήταν τόσο συχνή, καθώς τα ΕΛΠ επικεντρώνονταν περισσότερο στη νομική πλευρά των λογιστικών-οικονομικών γεγονότων και καταστάσεων και λιγότερο στην οικονομική σημασία των οικονομικών-λογιστικών γεγονότων ή καταστάσεων.

Εάν θεωρηθεί η αποκάλυψη στρατηγικών χρηματοοικονομικών πληροφοριών για την εκάστοτε εταιρεία ως υποχρεωτική και αναπόφευκτη, εξαιτίας των απαιτήσεων για γνωστοποίηση οι οποίες απορρέουν από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε ίσως κάποιος να μπορέσει να

δει αυτήν την αποκάλυψη ως ευκαιρία για την εταιρεία. Η ευκαιρία συνίσταται στο ότι, μέσω της αποκάλυψης των χρηματοοικονομικών πληροφοριών, μπορεί η εταιρεία να παρουσιάσει τις κύριες δραστηριότητές της και την οικονομική της απόδοση σε υποψήφιους επενδυτές. Μπορεί δε να προβεί σε μία τέτοια παρουσίαση με τέτοιον τρόπο ώστε η εταιρεία και οι μετοχές της να αποτελέσουν πόλο έλξης για τους υποψήφιους επενδυτές.

Υφίστανται αρκετές μελέτες οι οποίες διαβεβαιώνουν ότι η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μία επιχείρηση επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την ίδια την επιχείρηση. Στη μελέτη της Jermakowicz (2004), στην οποία χρησιμοποιήθηκαν πρωτογενή δεδομένα από Βελγικές επιχειρήσεις, εξετάστηκε το πώς η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επηρεάζει τις στρατηγικές της εκάστοτε επιχείρησης σε οργανωτικά, λογιστικά και χρηματοοικονομικά ζητήματα. Η Jermakowicz μαζί με άλλους (Jermakowicz et al., 2007) επέμεινε και σε κατοπινά χρόνια στη μελέτη της συσχέτισης των λογιστικών αξιών των επιχειρήσεων με τις αγοραίες αξίες των επιχειρήσεων αυτών. Πάντοτε, βεβαίως, τους ερευνητές που προχωρούν σε μία τέτοια διερευνητική διαδικασία τους ενδιαφέρει και το πώς οι λογιστικές αξίες των επιχειρήσεων διαμορφώνουν τις αγοραίες αξίες των επιχειρήσεων, εφόσον όντως τις διαμορφώνουν. Οι Jermakowicz et al., 2007 προέβησαν σε μία τέτοια διερεύνηση ειδικά υπό το πρίσμα της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η δεύτερη έρευνα του 2007, διενεργήθηκε λαμβάνοντας υπ' όψη πρωτογενή δεδομένα από Γερμανικές εταιρείες των οποίων οι μετοχές ήταν εισηγμένες σε Γερμανική κεφαλαιαγορά. Ένα πολύτιμο συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε αυτή η έρευνα ήταν ότι η εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης επέφερε βελτίωση στη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Σε άλλη μελέτη οι Gaston et al. (2010) προέβησαν σε μία συγκριτική ανάλυση της επίδρασης της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συγκρίνοντας πρωτογενή δεδομένα μεταξύ επιχειρήσεων της Ισπανίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Απώτερος στόχος της μελέτης ήταν η σύγκριση της ποιότητας της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης μεταξύ των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και των παλαιότερων συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Αποδείχτηκε ότι και στις δύο εξεταζόμενες χώρες, η επίδραση της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ήταν στατιστικά σημαντική. Εντούτοις, από την εν λόγω μελέτη αποδεικνύεται ότι η επίδραση της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ήταν μεγαλύτερη στο Ηνωμένο Βασίλειο από ότι ήταν στην Ισπανία.

Μία από τις λίγες επιστημονικές μελέτες η οποία ασχολήθηκε με την επίδραση της εισαγωγής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ήταν αυτή του Haverals (2007). Ο Haverals προσπάθησε να διερευνήσει το πώς διαμορφώνονταν τα φορολογικά βάρη σε Βελγικές επιχειρήσεις κατόπιν της φορολογικής εναρμόνισης βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, την οποία επέβαλλε η Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, η φορολογική εναρμόνιση βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είχε,

πράγματι, μεγάλη επίδραση στα φορολογικά βάρη των Βελγικών εταιρειών. Το μέγεθος της επίδρασης αυτής διαφοροποιούνταν από τον έναν κλάδο της Βελγικής οικονομίας στον άλλο. Οι Kabir et al. (2010) ανέλυσαν και αξιολόγησαν τις συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην ποιότητα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στη Νέα Ζηλανδία. Διαπίστωσαν πως τα παρακάτω χρηματοοικονομικά μεγέθη επιχειρήσεων είχαν υποστεί αύξηση εξαιτίας της μετάβασης στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης: α) σύνολο ενεργητικού, β) σύνολο υποχρεώσεων, γ) καθαρό κέρδος, δ) υπεραξία και ε) άυλα στοιχεία ενεργητικού. Από την άλλη πλευρά, οι προαναφερθείσες αυξήσεις οδήγησαν στην μείωση των παροχών προς εργαζόμενους, γενικότερα, και στις παροχές προς εργαζόμενους βάσει δικαιωμάτων επί μετοχών, ειδικότερα. Το 2006 η PriceWaterhouseCoopers διενήργησε μία σειρά ερευνών στην Ευρώπη, στην οποία ζήτησε από διοικητικά στελέχη εταιρειών, από οικονομικούς αναλυτές και από επενδυτές να εκθέσουν τις προσδοκίες τους από την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Υπενθυμίζεται ότι το 2005 ήταν η πρώτη χρονιά υποχρεωτικής εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τις εισηγμένες εταιρείες σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ανάμεσα στα συμπεράσματα των ερευνών αυτών ξεχωρίζουν οι μεγάλες προσδοκίες των οικονομικών αναλυτών όσον αφορά στην ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων εταιρειών, όπως αυτή θα προέκυπτε από την εισαγωγή και εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αναφέρεται, επιπλέον, στα συμπεράσματα των προαναφερθεισών ερευνών, ότι εξειδικευμένη καθοδήγηση επέτρεψε στους οικονομικούς αναλυτές να αντιληφθούν καλύτερα τις συνέπειες της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Επίσης, από τις προαναφερθείσες έρευνες της PwC (2006) προκύπτει ότι το 73% των ερωτηθέντων επενδυτών δηλώνει ότι η μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ άσκησε επίδραση επί της αποτίμησής τους για μία δεδομένη εταιρεία. Ακόμη πιο ενδιαφέρον ήταν το εύρημα ότι 12% των ερωτηθέντων επενδυτών δήλωσε ότι η μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επηρέασε την απόφασή τους να μην επενδύσουν σε μία δεδομένη εταιρεία, ενώ το 21% των ερωτηθέντων επενδυτών δήλωσε ότι η μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επηρέασε την απόφασή τους να επενδύσουν σε μία δεδομένη εταιρεία. Στο ερώτημα για το τι θεωρούν ως σημαντικότερο στις οικονομικές καταστάσεις οποιασδήποτε εταιρείας, οι ερωτηθέντες επενδυτές απάντησαν κατά 63% ότι θεωρούν ως σημαντικότερο σημείο των οικονομικών καταστάσεων την παρεχόμενη πληροφόρηση για τις ταμειακές ροές της εκάστοτε εταιρείας.

Το ένα τρίτο των διοικητικών στελεχών που συμμετείχε στην έρευνα της PwC (2006), δήλωσε ότι αντιμετώπισε απροσδόκητες συνέπειες από την υιοθέτηση και εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Ανάμεσα στα ευρήματα που ανέκυψαν, εντοπίστηκαν και δυνητικώς ανησυχητικά ευρήματα από την πλευρά των ερωτηθέντων διοικητικών στελεχών: πιο συγκεκριμένα, ένα

εντυπωσιακό 85% των ερωτηθέντων διοικητικών στελεχών δήλωσε ότι είναι πιο δύσκολο να εξηγήει στα ενδιαφερόμενα μέρη τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της εκάστοτε επιχείρησης βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από όσο δύσκολο ήταν να εξηγήει στα ενδιαφερόμενα μέρη τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της εκάστοτε επιχείρησης βάσει των προηγούμενων λογιστικών προτύπων κάθε χώρας. Εντούτοις, το 55% του 85% που απάντησε με τον τρόπο αυτό δήλωσε ότι ήταν «λίγο» πιο δύσκολο να εξηγήει στα ενδιαφερόμενα μέρη τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της εκάστοτε επιχείρησης βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ένα, επίσης, εν δυνάμει ανησυχητικό εύρημα ήταν ότι το 58% των ερωτηθέντων διοικητικών στελεχών των εταιρειών δεν είχαν τροποποιήσει όλες τις απαραίτητες εσωτερικές εταιρικές διαδικασίες σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τρεις μήνες μετά τη δημοσίευση του πρώτου ισολογισμού με βάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Η εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης επέφερε μεταβολές στις λογιστικές πρακτικές και στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αρκετές επιστημονικές μελέτες έχουν ασχοληθεί με το φαινόμενο αυτό. Γενικά, από πολλούς επιστημονικούς μελετητές υποστηρίζεται ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης προσεγγίζουν τις Βρετανικές Γενικώς Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (UK GAAP) περισσότερο από ότι προσεγγίζουν τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της ηπειρωτικής Ευρώπης (ενδεικτικά Asbitt, 2006).

Σύμφωνα με την Asbitt (2006) η γενική επίδραση της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην καθαρή θέση των εταιρειών του FTSE 100 είναι μικρή. Ωστόσο, η επίδραση αυτή σε επιμέρους χρηματοοικονομικά στοιχεία καταγράφεται σημαντική. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με την προαναφερθείσα μελέτη, συγκεκριμένα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα επιφέρουν μεγαλύτερη επίδραση στην καθαρή θέση των επιχειρήσεων από ότι άλλα: το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε εργαζομένους» (7% επίδραση στην καθαρή θέση), το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια» (11% επίδραση στην καθαρή θέση), το ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» (6% επίδραση στην καθαρή θέση), το ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων» (4% επίδραση στην καθαρή θέση) και το ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» (4% επίδραση στην καθαρή θέση).

Σύμφωνα, λοιπόν, με την Aisbitt (2006), αλλά και σύμφωνα και με άλλους μελετητές για το συγκεκριμένο θέμα (Dunne, 2008), η μέγιστη επίδραση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης παρατηρείται εξαιτίας εκείνων των συγκεκριμένων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τα οποία προβλέπουν τη χρησιμοποίηση της μεθόδου της εύλογης αξίας ως μεθόδου αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων. Αυτό συμβαίνει επειδή η μέθοδος της εύλογης αξίας, βάσει εμπειρικών παραδειγμάτων, επιτρέπει μεγαλύτερη μεταβλητότητα στα αποτελέσματα των όποιων αποτιμήσεων, σε σχέση με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους, για παράδειγμα, η οποία χρησιμοποιούταν κατά κόρον σε πολλά συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης πριν από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Μάλιστα, υποστηρίζεται από αρκετούς ερευνητές ότι, σε περιπτώσεις χρήσης της μεθόδου

της εύλογης αξίας, τα αποτελέσματα της αποτίμησης δύνανται να εμφανίζουν μεγαλύτερες αποκλίσεις, άνω ή κάτω της κλίμακας αποδεκτών τιμών, αναλόγως με την τρέχουσα κατάσταση της αγοράς από όπου λαμβάνονται οι αγοραίες αξίες (Clarkson et al. 2010).

Στην Ελληνική πραγματικότητα είχε πραγματοποιηθεί μία έρευνα (Ballas et al., 2010) η οποία έλαβε υπόψη της στοιχεία από διαφορετικές πηγές. Έτσι, οι ερευνητές αυτής της έρευνας ανέλυσαν πρωτογενή δεδομένα υπό τη μορφή απαντήσεων σε ερωτηματολόγιο (οι απαντήσεις προήλθαν από οικονομικούς διευθυντές 24 Ελληνικών εταιρειών) και χρηματοοικονομικών στοιχείων οικονομικών καταστάσεων, αλλά και δευτερογενή δεδομένα υπό τη μορφή σχετικών νομικών διατάξεων και εκθέσεων για τις συνέπειες της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Ελλάδα. Οι ερωτώμενοι στην έρευνα αυτή, οικονομικοί διευθυντές, δήλωσαν στην πλειονότητά τους ότι η υιοθέτηση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέφερε βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης στην Ελλάδα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Εντούτοις, οι ερωτώμενοι δήλωσαν ακόμη ότι πιστεύουν πως η Ελληνική κρατική διοίκηση δεν ήταν σε θέση να υποστηρίξει με κατάλληλο τρόπο την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ένα γενικότερο συμπέρασμα της έρευνας των Ballas et al. (2010) ήταν πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είχε ως αποτέλεσμα τη βελτίωση της αξιοπιστίας, της συγκρισιμότητας και της διαφάνειας των οικονομικών καταστάσεων στην Ελλάδα.

Αναφορικά με τη μελέτη της πιθανής συσχέτισης λογιστικών αξιών και αγοραίων αξιών της ίδιας επιχείρησης, ο Harris (1994) μελέτησε έναν αριθμό Γερμανικών και Αμερικανικών εταιρειών. Διαπίστωσε ότι οι λογιστικές αξίες συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών μεγεθών των Γερμανικών εταιρειών ερμήνευαν, ως ένα βαθμό, τις αποδόσεις των μετοχών αυτών των εταιρειών .

Οι Hung και Subramanyam (2007) μελέτησαν την περίπτωση να υπάρχει συσχέτιση μεταξύ των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των εταιρειών. Διαπίστωσαν ότι οι λογιστικές αξίες της επιχείρησης μετά την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επηρέαζαν σε μεγαλύτερο βαθμό τη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών από τον βαθμό στον οποίον επηρέαζαν τη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των επιχειρήσεων οι λογιστικές αξίες πριν την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επίσης, διαπίστωσαν ότι το καθαρό εισόδημα μίας επιχείρησης παίζει μικρότερο ρόλο στη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών της επιχείρησης με βάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τον αντίστοιχο ρόλο που παίζει με βάση τα προϋπάρχοντα τοπικά Λογιστικά Πρότυπα. Ένα επιπλέον εύρημα των Hung και Subramanyam (2007) ήταν ότι οι μεταβολές στις λογιστικές αξίες εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επηρέαζαν τη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των εταιρειών, ενώ οι μεταβολές στο καθαρό εισόδημα εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν επηρέαζαν τη διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των εταιρειών.

Οι Harris και Muller (1999) προχώρησαν και αυτοί σε διερεύνηση της πιθανής συσχέτισης λογιστικών αξιών και αγοραίων αξιών. Πιο συγκεκριμένα, ενδιαφέρθηκαν να συγκρίνουν την

επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των κερδών ανά μετοχή, όπως επίσης και την επίδραση των Αμερικανικών Γενικών Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (United States Generally Accepted Accounting Principles – US GAAP) επί των κερδών ανά μετοχή. Βρήκαν ότι εφόσον τα κέρδη ανά μετοχή υπολογίζονται με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, τότε ερμηνεύουν καλύτερα τη διαμορφούμενη τιμή της μετοχής από ότι την ερμηνεύουν τα κέρδη ανά μετοχή τα οποία υπολογίζονται με βάση τα US GAAP. Από την άλλη πλευρά, πάλι οι Harris και Muller (1999) βρήκαν ότι οι τιμές των αξιογράφων συσχετίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό με τις λογιστικές αξίες που προκύπτουν βάσει των US GAAP, παρά με τις λογιστικές αξίες που προκύπτουν βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Σε μία άλλη μελέτη, πάλι προς την κατεύθυνση της διερεύνησης πιθανής συσχέτισης λογιστικών και αγοραίων αξιών εταιρειών, οι Arce και Moga (2002) ανέλυσαν πρωτογενή δεδομένα από επιχειρήσεις των οποίων οι μετοχές ήταν εισηγμένες σε κάποια οργανωμένη κεφαλαιαγορά. Ο κατάλογος των υπό διερεύνηση εταιρειών συμπεριελάμβανε εταιρείες από τη Γερμανία, τη Γαλλία, την Ισπανία, την Ιταλία, την Ολλανδία, το Ηνωμένο Βασίλειο, την Ελβετία και το Βέλγιο. Οι ερευνητές διαπίστωσαν πως υπήρχε στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων και υπολοίπων λογιστικών αξιών από τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων επιχειρήσεων.

2.9 Αναγνώριση Εσόδων και Ακολουθούμενες Φορολογικές Πρακτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 18, το έσοδο από πώληση ή από υπηρεσία αναγνωρίζεται κατά τον χρόνο πραγματοποίησης της πώλησης ή της υπηρεσίας, με τον όρο ότι το έσοδο δύναται να μετρηθεί με αξιόπιστο τρόπο και με τον όρο ότι η είσπραξη του εσόδου είναι εύλογα εξασφαλισμένη. Όσον αφορά στην πώληση αγαθών, η πώληση θεωρείται πραγματοποιημένη εφόσον οι όποιοι σημαντικοί κίνδυνοι και οφέλη των πωληθέντων αγαθών έχουν μεταβιβασθεί στον αγοραστή. Την εκπεφρασμένη αυτή θέση στο Δ.Λ.Π. 18 ενστερνίζεται η πλειοψηφία των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επτά κράτη-μέλη θέτουν την παράδοση των αγαθών στον αγοραστή ως το χρονικό σημείο πραγματοποίησης της πώλησης και συνεπώς αναγνώρισης του εσόδου. Τα υπόλοιπα κράτη-μέλη δεν θέτουν ως προαπαιτούμενη την παράδοση στον αγοραστή για να αναγνωρισθεί το σχετικό έσοδο. Αξιοσημείωτο, επίσης, είναι ότι όλα τα κράτη-μέλη απαιτούν λογιστική αναφορά των πραγματοποιηθέντων εσόδων στη βάση του δεδουλευμένου (*accrual basis*) και όχι σε ταμειακή βάση (*cash basis*).

Αναφορικά με τις πωλήσεις που αφορούν σε παροχή υπηρεσιών και στον κατασκευαστικό κλάδο, τα Δ.Λ.Π. 11 και 18 ορίζουν ότι τα σχετικά έσοδα αναγνωρίζονται κατ' αναλογία του βαθμού ολοκλήρωσης της σχετικής συναλλαγής κατά την ημερομηνία του ισολογισμού και εφόσον το αντίτιμο της συναλλαγής είναι δυνατό να υπολογισθεί εύλογα. Επομένως, η εκάστοτε οικονομική οντότητα απαιτείται να εκτιμήσει με αξιοπιστία το συνολικό

αναμενόμενο έσοδο, τον βαθμό ολοκλήρωσης της αντίστοιχης συναλλαγής και τα κόστη ολοκλήρωσης της αντίστοιχης συναλλαγής. Πέραν αυτής της θέσεως, όπως παρουσιάζεται στα Δ.Λ.Π. 11 και 18, υπάρχει στην διεθνή βιβλιογραφία και η μέθοδος σύμφωνα με την οποία δεν αναγνωρίζεται το έσοδο από παροχή υπηρεσιών και κατασκευαστικών εργασιών εάν δεν έχει ολοκληρωθεί πλήρως και τελειωτικά η αντίστοιχη συναλλαγή.

Οι φορολογικές πρακτικές οι οποίες σχετίζονται με πωλήσεις που αφορούν σε παροχή υπηρεσιών και στον κατασκευαστικό κλάδο διαφέρουν μεταξύ κρατών-μελών. Έτσι, σε εννέα κράτη-μέλη ακολουθείται η μέθοδος σύμφωνα με την οποία δεν αναγνωρίζεται το έσοδο από την παροχή υπηρεσιών και κατασκευαστικών εργασιών εάν δεν έχει ολοκληρωθεί πλήρως και τελειωτικά η αντίστοιχη συναλλαγή, με σκοπό τον υπολογισμό της φορολογητέας ύλης. Άλλα επτά κράτη-μέλη επιτρέπουν στο φορολογούμενο νομικό πρόσωπο την επιλογή μεταξύ των δύο προαναφερθεισών μεθόδων αναγνώρισης των εσόδων από πωλήσεις που αφορούν σε παροχή υπηρεσιών και στον κατασκευαστικό κλάδο. Τα υπόλοιπα κράτη-μέλη εφαρμόζουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα όσο αφορά στην αναγνώριση εσόδων από πωλήσεις που αφορούν σε παροχή υπηρεσιών και στον κατασκευαστικό κλάδο.

Σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π και συγκεκριμένα σύμφωνα με το Δ.Λ.Π. 16, μία οικονομική οντότητα δικαιούται να επιλέξει εάν θα εφαρμόσει επαναοτίμηση στις ακινητοποιήσεις της, ενσώματες και ασώματες, ή όχι, με την υποχρέωση να εφαρμόζει την αυτή μέθοδο για όλες ανεξαιρέτως τις ακινητοποιήσεις της. Παρομοίως και ως προς αυτό το ζήτημα, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα απαιτούν όλα τα σχετικά στοιχεία του ενεργητικού να μπορούν να αποτιμηθούν στην εύλογη αξία τους. Κατά το Δ.Λ.Π. 16, λοιπόν, οι ακινητοποιήσεις μπορούν να επαναοτιμηθούν στην εύλογη κατά τον χρόνο της επαναοτίμησης αξία τους, απομειωμένες κατά την αξία των σχετικών αποσβέσεων και απαξιώσεων. Επίσης, κατά το Δ.Λ.Π. 16, οι σχετικές επαναοτιμήσεις πρέπει να διενεργούνται τόσο τακτικά, ώστε η εύλογη αξία των επαναοτιμώμενων στοιχείων να μπορεί να υπολογισθεί κατά την ημερομηνία του ισολογισμού χωρίς ουσιώδη σφάλματα. Εάν κατά την όποια επαναοτίμηση η αξία του επαναοτιμώμενου στοιχείου αυξηθεί, τότε η αύξηση αυτή πρέπει να πιστωθεί στα ίδια κεφάλαια ως πλεόνασμα επαναοτίμησης, διακρινόμενη σαφώς από τα υπόλοιπα στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων. Εάν όμως, για το ίδιο επαναοτιμώμενο στοιχείο, έχει σημειωθεί υποτίμηση της αξίας του πριν σημειωθεί η προαναφερθείσα υπερτίμηση και εάν αυτή η υποτίμηση έχει χρεωθεί απομειώνοντας τον αποτελεσματικό λογαριασμό των εσόδων, τότε πρέπει η υπερτίμηση/αύξηση να πιστωθεί, επίσης, στην κατάσταση των αποτελεσμάτων. Η επαναοτίμηση προς υπολογισμό της αντιστοίχου εύλογης αξίας είναι πιο κοινή στα άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία του ενεργητικού, μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Και πάλι όμως, όσον αφορά σε αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού, είναι υποχρεωτική η διάκριση μεταξύ στοιχείων διακρατουμένων μακροπρόθεσμα και στοιχείων για αποκόμιση υπεραξίας από τρέχουσες βραχυπρόθεσμες αγοραπωλησίες. Τα

μακροπρόθεσμα διακρατούμενα και άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού, γενικά, δεν επιτρέπεται να επιφέρουν μεταβολές στην κατάσταση αποτελεσμάτων δια της επαναποτιμήσεώς τους. Οποιοσδήποτε σχετικές με την επαναποτίμηση μεταβολές των μακροπροθέσμων διακρατούμενων και άμεσα ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού επηρεάζουν τα αποθεματικά.

Αντιθέτως, τα βραχυπρόθεσμα διακρατούμενα και άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού (ιδίως αγοραία αξιόγραφα) αναγνωρίζονται στην παρούσα αγοραία αξία τους σε μερικά κράτη-μέλη και τα συνεπαγόμενα κέρδη ή ζημίες υπόκεινται σε φορολογία εισοδήματος. Παρόμοια αντιμετώπιση επιφυλάσσεται για τα βραχυπρόθεσμα διακρατούμενα και άμεσα ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού και από το Δ.Λ.Π. 39. Εάν δε, τα οποιαδήποτε αμέσως ρευστοποιήσιμα στοιχεία ενεργητικού διακρατούνται έως τη λήξη τους, τότε αποτιμώνται στην αξία κτήσης τους.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αντιπαρέρχονται πλήρως το πρόβλημα αυτό. Τα Δ.Λ.Π. δεν εξετάζουν καθόλου εάν τα εκάστοτε άυλα περιουσιακά στοιχεία είναι αγοραία ή όχι. Το μόνο που εξετάζουν είναι εάν τα εκάστοτε άυλα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται στην φάση της έρευνας(*research*) ή στην φάση της ανάπτυξης (*development*), ή ακόμη και σε φάση επόμενη της φάσεως της ανάπτυξης. Εάν τα άυλα περιουσιακά στοιχεία βρίσκονται στην φάση της έρευνας, τότε οι σχετικές δαπάνες είναι δυνατό να απεικονισθούν στα έξοδα της οντότητας, καθώς «στην φάση της έρευνας ενός εσωτερικού προγράμματος (project), δεν μπορεί να αποδείξει ότι ένα άυλο στοιχείο υφίσταται ούτως ώστε να παράγει πιθανά μελλοντικά οικονομικά οφέλη» (IAS 38.55 (2006)).

Η φορολογική αντιμετώπιση του κόστους έρευνας διαφέρει μεταξύ των κρατών-μελών. Τα περισσότερα κράτη-μέλη συμπεριλαμβάνουν στην κατηγορία των εξόδων τα κόστη έρευνας, από φορολογικής απόψεως, σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π.. Δέκα κράτη-μέλη επιτρέπουν στους φορολογούμενους να κεφαλαιοποιήσουν τα κόστη έρευνας, χωρίς να τους υποχρεώνουν για κάτι τέτοιο. Μόνον η Κύπρος και η Ιρλανδία απαιτούν την κεφαλαιοποίηση του κόστους έρευνας και ανάπτυξης για φορολογικούς σκοπούς.

Τα κόστη ανάπτυξης πολλές φορές αποτελούν μία ιδιαίζουσα περίπτωση λογιστικής αντιμετώπισης. Δέκα χώρες-μέλη διακρίνουν μεταξύ κόστους έρευνας και κόστους ανάπτυξης, αν και μία τέτοια διάκριση δεν είναι πάντοτε εύκολη/ευδιάκριτη. Στις μισές περίπου χώρες-μέλη, οι φορολογικές διοικήσεις επιτρέπουν ως προαιρετική την κεφαλαιοποίηση του κόστους ανάπτυξης. Δέκα χώρες από τα κράτη-μέλη συμφωνώντας με τα Δ.Λ.Π., απαιτούν την κεφαλαιοποίηση του κόστους ανάπτυξης. Συνήθως τα κόστη ανάπτυξης κεφαλαιοποιούνται σε περισσότερες περιπτώσεις από ότι τα κόστη έρευνας. Άλλωστε, οι προσδοκίες οι οποίες απορρέουν από την φάση ανάπτυξης για μελλοντικά οικονομικά οφέλη είναι πιο εδραιωμένες από τις αντίστοιχες προσδοκίες κατά τη φάση έρευνας. Με παρόμοιο σκεπτικό, στις Σλοβενία, Σλοβακία, Ισπανία, Ηνωμένο Βασίλειο,

Ιρλανδία, Μάλτα, Πολωνία η κεφαλαιοποίηση του κόστους ανάπτυξης επιτρέπεται, όπως επιτρέπεται και από τα Δ.Λ.Π., μόνον εάν αποδεικνύεται η εδραιωμένη πρόθεση ολοκλήρωσης της φάσης ανάπτυξης και η εύλογη προσδοκία σχετικών μελλοντικών οικονομικών οφελών. Στις Γερμανία, Λετονία, Αυστρία και Λιθουανία δεν επιτρέπεται η κεφαλαιοποίηση των εξόδων ανάπτυξης.

Οι μισές περίπου χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν επιτρέπουν την κεφαλαιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με πνευματικά δικαιώματα. Οι χώρες αυτές επιτρέπουν την κεφαλαιοποίηση πνευματικών δικαιωμάτων κεκτημένων από αγορά. Αυτό αποτελεί και παράγοντα αντικειμενικότητας ως προς την αξία των πνευματικών δικαιωμάτων. Βεβαίως, αυτές οι χώρες επιτρέπουν ταυτόχρονα την κεφαλαιοποίηση του κόστους ανάπτυξης, έστω υπό όρους. Ο συνδυασμός των δύο αυτών θέσεων έχει ως αποτέλεσμα ότι δεν καταγράφονται όλα τα σχετικά με πνευματικά δικαιώματα κόστη στα έξοδα.

2.10 Οι λογιστικές Συνέπειες της Αναγνώρισεως Υποχρεώσεων

Οι παραπάνω λογιστικές πρακτικές στην Ευρωπαϊκή Ένωση εδράζονται σε γενικότερες λογιστικές αρχές. Δηλαδή, σύμφωνα με την αρχή του δεδουλευμένου (*accrual basis*), οι συνέπειες των οποιωνδήποτε συναλλαγών και γενικά των οποιωνδήποτε γεγονότων λογιστικού-χρηματοοικονομικού ενδιαφέροντος αναγνωρίζονται όταν λαμβάνουν χώρα. Με την λογική αυτή, οι πληρωμές μετρητών ή ισοδυνάμων μετρητών, αλλά και, γενικότερα, οι οποιεσδήποτε εκροές πόρων από την εταιρεία, καταγράφονται ως λογιστικές εγγραφές, αλλά, επίσης, αναφέρονται στις αντίστοιχες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και ιδίως για τις χρονικές περιόδους με τις οποίες σχετίζονται.

Ενώ όμως η αναγκαιότητα λογιστικής καταγραφής και αναφοράς είναι δεδομένη για τις υποχρεώσεις της εταιρείας, δεν είναι καθολικώς και αδιαμφισβητήτως ξεκαθαρισμένη η χρονική διάσταση της καταγραφής και παρακολούθησης των υποχρεώσεων της εταιρείας. Ειδικότερα, και η καταγραφή της πλήρους αξίας της υποχρέωσης μέχρι της χρονικής στιγμής, όπου η υποχρέωση αυτή εκτελείται και η σχετική εκροή πόρων πραγματοποιείται, αλλά και ο επιμερισμός της υποχρέωσης αυτής σε διαφορετικές χρονικές περιόδους είναι αμφότερες μέθοδοι ευρέως αποδεκτές. Εντούτοις, οποιαδήποτε εκ των δύο αυτών μεθόδων και εάν εφαρμόζει κάποιος, είναι σημαντικό οποιαδήποτε εκροή να καταγράφεται και να αναφέρεται την ίδια χρονική περίοδο με την εισροή με την οποία αντιστοιχεί. Αυτό σημαίνει ότι εάν καταγραφούν και αναφερθούν πληρωμές/εκροές λόγω ανειλημμένων υποχρεώσεων της εταιρείας κατά την χρονική περίοδο οπότε οι πληρωμές/εκροές αυτές καθίστανται απαιτητές, θα πρέπει να σημειωθούν αντίστοιχες εισροές μετρητών ή ισοδυνάμων μετρητών, οι οποίες να καλύπτουν τις εκροές αυτές και επίσης να καλύπτουν και τις πιθανές αντίστοιχες φορολογικές οφειλές που απορρέουν από τις προαναφερθείσες υποχρεώσεις.

Εάν καταγραφεί και αναφερθεί η πλήρης αξία της εκάστοτε υποχρέωσης αμέσως μόλις αυτή προκύψει, τότε ενδεχομένως να πρέπει να καταγραφεί αξία μεγαλύτερη της τελικής αξίας που θα διακρίνει τη σχετική πληρωμή όταν αυτή η πληρωμή εκτελεσθεί. Αυτό, ενδεχομένως, θα συμβεί επειδή συχνά οι εκάστοτε υποχρεώσεις φέρουν τόκο. Για παράδειγμα, φέρουν τόκο οι υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από συνημμένα τραπεζικά δάνεια. Θεωρητικά, το πρόβλημα αυτό λύνεται εάν η σχετική καταγραφή και αναφορά εκτελείται με δόσεις, υπολογιζόμενης της παρούσας αξίας της τελικής πληρωμής. Η συνήθης λογιστική πρακτική σε αυτές τις περιπτώσεις προβλέπει ότι οι σχετικές δόσεις θα καταγράφονται ισομερώς καθ' όλο το χρονικό διάστημα από την δημιουργία της υποχρέωσης έως και της πλήρους αποπληρωμής της.

Γενικότερα, αρκετοί ερευνητές έχουν παρατηρήσει ότι τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, σε σχέση με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, διακρίνονται από μία έλλειψη απαιτήσεων, όσον αφορά στην αναγνώριση υποχρεώσεων, ή όσον αφορά στον αντιλογισμό της αναγνώρισης ορισμένων περιουσιακών στοιχείων (Ding et al., 2007). Το γεγονός αυτό οδηγεί στην αναγνώριση λιγότερων υποχρεώσεων από τα ΕΛΠ, σε σχέση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και συνεπώς στην αύξηση του ύψους της καθαρής θέσης της επιχείρησης. Αναφορά, ειδικά, σε αναπροσαρμογές βάσει των ΔΛΠ 19, ΔΛΠ 36, ΔΛΠ 37, ΔΛΠ 32, ΔΛΠ 39. Επιπρόσθετα, σημαντική στατιστικά, αλλά επουσιώδης -κατά τα άλλα- είναι η αντίστοιχη μειωτική του μετοχικού κεφαλαίου επίδραση της εφαρμογής των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 26, ΔΛΠ 38.

2.11 Γενικότερες και Συνολικές Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ

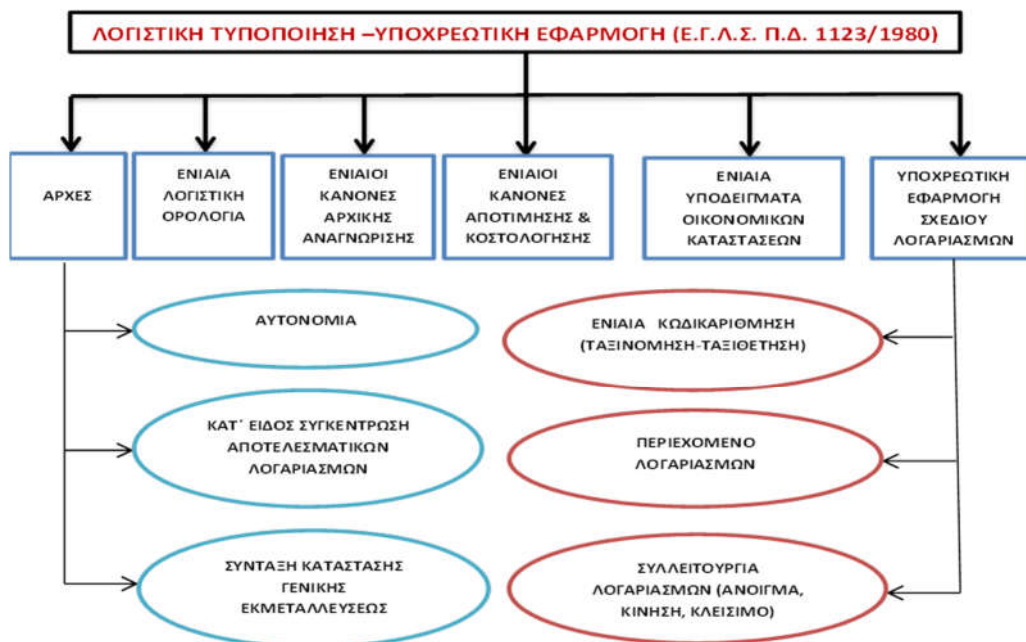
Η χώρα μας δεν είχε και δεν έχει εκσυγχρονίσει τον εμπορικό της νόμο και, για το λόγο, αυτό ανέπτυξε ίδιο φορολογικό δίκαιο για τον τρόπο απεικόνισης και εμφάνισης των συναλλαγών σε στοιχεία και βιβλία. Αναπτύχθηκαν ιδιαίτερα νομοθετικά κείμενα και, κατακτήθηκε στη διαδρομή του χρόνου, νομοθετική τεχνογνωσία σε θέματα οργανωτικού φορολογικού δικαίου.

Μία σύντομη ιστορική καταγραφή της νομοθετικής εξέλιξης σχετικά με τον τρόπο τήρησης των βιβλίων και έκδοσης των στοιχείων από τις επιχειρήσεις, έχει ως ακολούθως (Σταματόπουλος 2015):

- Αρχικά, με το από 27 Απριλίου 1956 Βασιλικό Διάταγμα, θεσπίστηκε νομοθέτημα με τον τίτλο «περί Κώδικος Φορολογικών Στοιχείων», το οποίο μεταγενέστερα κωδικοποιήθηκε με τον Α.Ν. 238/1967.
- Στη συνέχεια, με το Ν.Δ. 4/1968, θεσπίστηκε αυτοτελές κείμενο με γενικές και ειδικές διατάξεις, 63 άρθρων, περί βιβλίων και στοιχείων.
- Το 1977, αναδιατάχθηκαν και κωδικοποιήθηκαν όλες οι διατάξεις σε ένα ενιαίο κείμενο με το Π.Δ.99/1977, 50 άρθρων, με τον τίτλο «Κώδικας Φορολογικών Στοιχείων» (ΚΦΣ).

- Το 1992 εισήχθη ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ) με το Π.Δ.186/1992, όπου με ένα σύνολο 40 άρθρων, θεσπίστηκε εκσυγχρονισμένο για την εποχή κείμενο, το οποίο περιελάμβανε προβλέψεις για όλη την έκταση των τηρουμένων βιβλίων, στοιχείων, απογραφών, αποτιμήσεων, κύρους, κυρώσεων, προβλέψεις μηχανογραφικής τήρησης. Το κείμενο αυτό, ως κώδικας αλλά και κορμός με ίδιους άξονες, ίσχυσε με τροποποιήσεις και προσθήκες για 21 χρόνια.
- Το 2012, θεσπίστηκε ως νέο νομοθέτημα ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών – ΚΦΑΣ (Ν.4093/2012 Υποπαρ. Ε1). Ίσχυσε για δύο χρόνια (2013 και 2014) και καταργήθηκε με το νόμο 4308/2014 για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.
- Για τη λογιστική απεικόνιση και τήρηση των λογαριασμών, ίσχυσε το Π.Δ. 1123/1980 (Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο) που θεσπίστηκε στη συνέχεια των διατάξεων των άρθρων 47-49 του Ν.1041/1980, ως σύστημα κανόνων ταξινόμησης των λογιστικών μεγεθών.

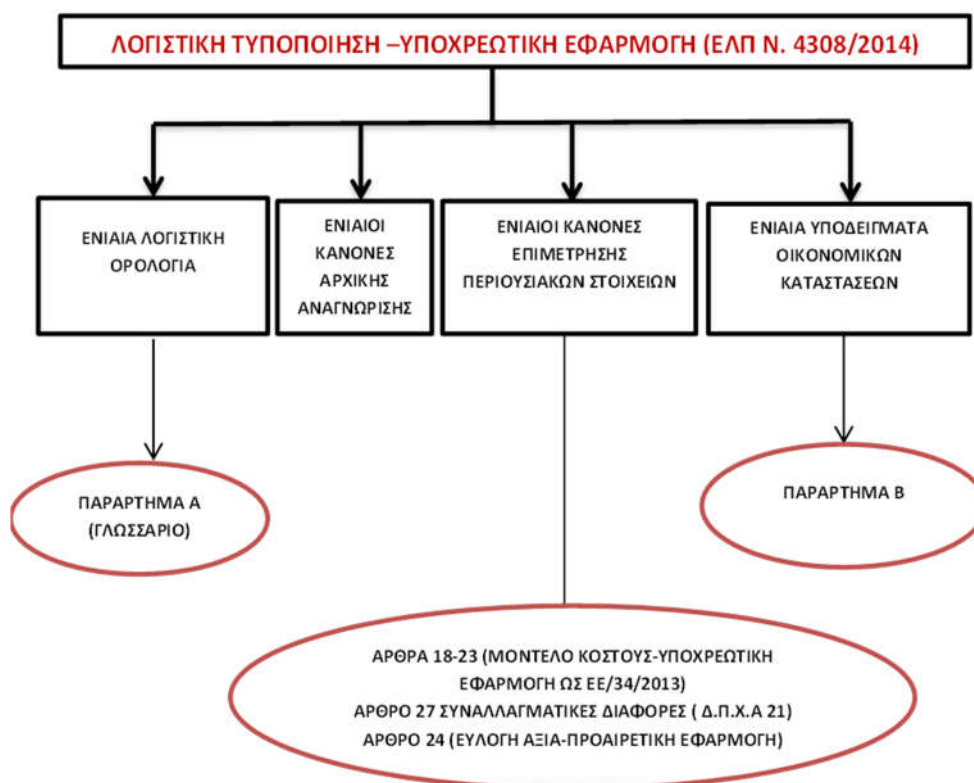
Πίνακας 2.1

- Με το ν. 4308/2014 θεσπίστηκαν τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και, από 1-1-2015, καταργήθηκαν μεταξύ άλλων, ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών, το Π.Δ. 1123/1980 περί εφαρμογής του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, οι λογιστικές διατάξεις του Κ.Ν. 2190/1920, και σειρά άλλων διατάξεων

νόμων που αναλυτικά αναφέρονται στο άρθρο 38 του ως άνω νόμου. Σημειώνεται ότι, με το νομοθέτημα αυτό δεν καταργήθηκε μόνο κάθε αντίθετη διάταξη όπως συνηθίζεται στο Ελληνικό Φορολογικό Δίκαιο, αλλά ως προς τον ΚΦΑΣ και ΚΒΣ, καταργήθηκε και κάθε ερμηνευτική εγκύκλιος ή οδηγία που έχει εκδοθεί βάσει αυτών των νομοθετημάτων.

Πίνακας 2.2

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ), συνεπώς, στην πλέον σύγχρονη μορφή τους, αναπτύχθηκαν στο πέρασμα των τελευταίων τριών δεκαετιών, μέσα στο γενικότερο πνεύμα των συστημάτων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της ηπειρωτικής Ευρώπης και αποσκοπώντας να ικανοποιήσουν τις ειδικότερες ανάγκες της Ελληνικής οικονομίας και της Ελληνικής φορολογικής διοίκησης. Έτσι λοιπόν, όπως και τα αντίστοιχα λογιστικά πρότυπα και των άλλων χωρών κωδικοποιημένου δικαίου, τα ΕΛΠ ελάμβαναν υπ' όψη το γεγονός ότι ανέκαθεν στην Ελληνική οικονομία οι Ελληνικές επιχειρήσεις κάλυπταν τις χρηματοδοτικές τους ανάγκες απευθυνόμενες στα Ελληνικά τραπεζικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Επίσης, τα ΕΛΠ ελάμβαναν κυρίως υπ' όψη τις ανάγκες της Ελληνικής φορολογικής διοίκησης. Αυτό σήμαινε ότι οι προβλέψεις και οι απαιτήσεις των ΕΛΠ συντονίζονταν απολύτως με τις προβλέψεις και τις απαιτήσεις της Ελληνικής φορολογικής νομοθεσίας.

Με την έννοια αυτή, η χρηματοοικονομική εικόνα της ελληνικής επιχείρησης παρουσιαζόταν σύμφωνα με την οικονομική πραγματικότητα μόνον εφόσον ικανοποιούνταν η ανάγκη της

ελληνικής φορολογικής διοίκησης για προσδιορισμό του εταιρικού φορολογητέου εισοδήματος και επίσης η ανάγκη των δανειστριών τραπεζών για γνωστοποίηση συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών μεγεθών. Για παράδειγμα, τα ΕΛΠ όριζαν ότι οι χρηματοδοτικές μισθώσεις παρουσιάζονταν στις δανειακές υποχρεώσεις, δηλαδή στο παθητικό της επιχείρησης. Αυτό απαιτούνταν αφού η κυριότητα των εκμισθωμένων περιουσιακών στοιχείων παρακρατούνταν από τον εκμισθωτή. Ωστόσο, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ όριζαν ότι οι χρηματοδοτικές μισθώσεις παρουσιάζονταν στα ενσώματα πάγια, δηλαδή στο ενεργητικό της επιχείρησης. Αυτό απαιτούνταν από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αφού από οικονομικής άποψης τα εκμισθωμένα περιουσιακά στοιχεία λειτουργούσαν μέσα στην επιχείρηση όπως ακριβώς λειτουργούσαν και τα υπόλοιπα ενσώματα πάγια τα οποία δεν ήταν εκμισθωμένα.

Μία ακόμη βασική διαφορά μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι ότι τα ΕΛΠ δεν αφήνουν κανένα περιθώριο στα διοικητικά στελέχη και στους λογιστές της επιχείρησης να ακολουθούν εναλλακτικές οδούς όσον αφορά στην αποτίμηση περιουσιακών και γενικά χρηματοοικονομικών στοιχείων. Ειδικότερα και για χάρη του προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος, πολύ συχνά τα ΕΛΠ υποδείκνυαν στους λογιστές όχι μόνο τη γενικότερη λογιστική πρακτική αποτίμησης, αλλά και τα συγκεκριμένα βήματα υπολογισμού της αποτιμώμενης αξίας. Κατά τους υπολογισμούς αυτούς οι οποίοι καθορίζονταν απολύτως συγκεκριμένα πολλές φορές και οι όποιοι συντελεστές υπολογισμού καθορίζονταν κατά απόλυτο μέγεθος από τον νόμο.

Αντίθετα, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αν και συνηθέστατα καθορίζουν μία προτιμώμενη λογιστική πρακτική, εντούτοις ενίοτε επιτρέπουν τη χρήση διαφορετικών της προτιμώμενης λογιστικών πρακτικών. Επίσης, στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν καθορίζονται συγκεκριμένοι συντελεστές υπολογισμού. Περιπτώσεις όπου δίδεται αυτή η ευχέρεια αποτίμησης βάσει λογιστικών εκτιμήσεων οι οποίες ενδεχομένως να εμφανίζουν μεγάλο εύρος απόκλισης αποτιμώμενων μεγεθών είναι, για παράδειγμα, οι ωφέλιμες ζωές των αποσβεσμένων περιουσιακών στοιχείων. Από την στιγμή που τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν καθορίζουν διάρκεια ωφέλιμου λειτουργικού βίου για τα περιουσιακά στοιχεία σε απόλυτα μεγέθη ανά κατηγορία περιουσιακών στοιχείων (όπως καθόριζαν τα ΕΛΠ), αυτό σημαίνει ότι η γνωστοποιούμενη διάρκεια ζωής μπορεί να ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό. Ως εκ τούτου, η γνωστοποιούμενη λογιστική αξία των αποσβεσμένων περιουσιακών στοιχείων μπορεί να ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό.

Μία ακόμη απαίτηση-πρόβλεψη των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, η οποία παρατηρήθηκε στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα από λίγο έως καθόλου, είναι η συνεργασία και η καταφυγή σε ειδήμονες κατά περίπτωση. Λόγου χάριν, το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια» προβλέπει τη συνεργασία με εξειδικευμένους εκτιμητές για την αποτίμηση περιουσιακών στοιχείων. Βεβαίως, αυτή η συνεργασία προβλέπεται σε προαιρετική βάση. Αυτού του είδους η συνεργασία σε άλλες περιπτώσεις

προβλέπεται σε υποχρεωτική βάση, όπως στην περίπτωση του υπολογισμού της πρόβλεψης πληρωμών προς τους υπαλλήλους λόγω αποχώρησης από την υπηρεσία. Στην περίπτωση αυτή προβλέπεται υποχρεωτική συνεργασία με εξειδικευμένο αναλογιστή (ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους»).

Επίσης, μετά την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπεται μεγαλύτερη χρήση μεθοδολογικών εργαλείων από τη φαρέτρα της διεθνούς βιβλιογραφίας της χρηματοοικονομικής επιστήμης. Για παράδειγμα, σε πολλά εδάφια των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτείται ο υπολογισμός της παρούσας αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων, στοιχείων όπως αξιόγραφα τα οποία έχει στη διάθεσή της η επιχείρηση είτε με σκοπό την πώληση, είτε με σκοπό τη διακράτηση.

Αξιοσημείωτο είναι ακόμη ότι, ενώ στα ΕΛΠ δεν προβλέπονταν καθόλου, στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπονται αναβαλλόμενοι φόροι. Με την καθιέρωση των αναβαλλόμενων φόρων στην Ελληνική οικονομική πραγματικότητα επιτρέπεται πλέον η λογιστική αναγνώριση φορολογικών βαρών (ή φορολογικών ελαφρύνσεων) στην τρέχουσα λογιστική χρήση εξαιτίας ενός φορολογικού γεγονότος το οποίο αναμένεται να συμβεί σε μέλλοντα χρόνο. Εάν αναμένεται σε μέλλοντα χρόνο φορολογικό βάρος τότε αναγνωρίζεται στην τρέχουσα λογιστική χρήση αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση ως στοιχείο του παθητικού της επιχείρησης, ενώ εάν αναμένεται σε μέλλοντα χρόνο φορολογική ελάφρυνση τότε αναγνωρίζεται στην τρέχουσα λογιστική χρήση αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ως στοιχείο του ενεργητικού της επιχείρησης.

Επιπλέον, αναφέρεται ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς απαιτούν τη γνωστοποίηση «Πίνακα Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων», πράγμα το οποίο δεν απαιτούνταν από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Ακόμη, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτούν τη γνωστοποίηση πολύ πιο εκτεταμένων επεξηγηματικών σημειώσεων, ως συνοδεία των απαιτούμενων οικονομικών καταστάσεων. Το Προσάρτημα το οποίο προβλεπόταν από τα ΕΛΠ, από την άλλη πλευρά, δεν απαιτούνταν να είναι τόσο εκτεταμένο όσο οι προαναφερθείσες επεξηγηματικές σημειώσεις.

Στις 24 Νοεμβρίου 2014, δημοσιεύτηκε στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης ο Νόμος 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» («νέα ΕΛΠ»). Με τον ν. 4308/2014 ενσωματώθηκαν με πληρότητα και ορθότητα στο εσωτερικό δίκαιο, οι λογιστικές διατάξεις της Οδηγίας 2013/34/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και συναφείς εκθέσεις επιχειρήσεων ορισμένων μορφών, την τροποποίηση της οδηγίας 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου. Επιπρόσθετα, υλοποιείται η περαιτέρω

απλοποίηση του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.) του ν. 4093/2012.

Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση στο σχέδιο νόμου, το νομοθέτημα στοχεύει στην ενοποίηση, συμπλήρωση και εκσυγχρονισμό των λογιστικών κανόνων της χώρας, ώστε να δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο και λειτουργικό λογιστικό-ρυθμιστικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις και λοιπές υποκείμενες οντότητες. Η εφαρμογή του νέου πλαισίου καταπολεμά τη λογιστική πολυνομία και υπηρετεί την ανάγκη για διαφάνεια, αξιοπιστία και συγκρισιμότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, συνθήκες που συμβάλλουν στην ομαλή λειτουργία της αγοράς. Έχει ληφθεί δε, ιδιαίτερα υπόψη, η αρχή «προτεραιότητα στις μικρές επιχειρήσεις» της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τη μείωση του διοικητικού κόστους.

Με το νέο νόμο υιοθετούνται εκ νέου λογιστικές ρυθμίσεις που είχαν υιοθετηθεί από το προηγούμενο λογιστικό πλαίσιο (Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και οι περί αποτιμήσεως διατάξεις του κ.ν. 2190/1920) και εισάγονται νέες ρυθμίσεις, οι οποίες, μέσα από τη μελέτη της διαθέσιμης βιβλιογραφίας, αξιολογούνται αναλυτικά στις επόμενες παραγράφους του παρόντος κεφαλαίου.

Τα νέα ΕΛΠ, καταργούν τον ισχύοντα Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών («ΚΦΑΣ»), αντικαθιστούν το επί τρεις δεκαετίες ισχύον Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο («ΕΓΛΣ») και ταυτόχρονα καταργούν τις λογιστικές διατάξεις του κ.ν.2190/1920.

Αναλυτικότερα, ο ν. 4308/2014 για τα «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα», αποτελείται από οκτώ (8) κεφάλαια και σαράντα τέσσερα(44)άρθρα.

Έχει επίσης τέσσερα (4) παραρτήματα:

Α: Ορισμοί.

Β: Υποδείγματα χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Γ: Σχέδιο λογαριασμών και

Δ: Σύνδεση σχεδίου λογαριασμών με τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Η ύλη του νόμου διαχωρίζεται στις εξής βασικές ενότητες:

Κεφάλαιο 1: Πεδίο εφαρμογής και κατηγορίες οντοτήτων (άρθρα 1 και 2).

Αναφέρεται στο πεδίο εφαρμογής και στην ταξινόμηση των υποκείμενων οντοτήτων βάσει μεγέθους.

Κεφάλαιο 2: Λογιστικά αρχεία (άρθρα 3 έως 7).

Κεφάλαιο 3: Παραστατικά πωλήσεων Τιμολόγια, αποδείξεις, Παραστατικά διακίνησης, Παραστατικά συναλλαγών (άρθρα 8 έως 15).

Κεφάλαιο 4: Αρχές σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων (άρθρα 16 και 17).

Κεφάλαιο 5: Κανόνες επιμέτρησης- αποτίμησης (άρθρα 18 έως 28).

Κεφάλαιο 6: Προσάρτημα και απαλλαγές (άρθρα 29 και 30).

Κεφάλαιο 7: Ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις (άρθρα 31 έως 36).

Κεφάλαιο 8: Πρώτη εφαρμογή και μεταβατικές διατάξεις (άρθρα 37 έως 44). Σημειώνεται ότι, τα άρθρα 41 έως και 43 αναφέρονται σε τροπολογίες σε άλλα νομοθετήματα και, συνεπώς, δεν αφορούν στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

Τα κεφάλαια 2 (Λογιστικά αρχεία) και 3 (Παραστατικά πωλήσεων) εφαρμόζονται από το σύνολο των οντοτήτων που κατά το άρθρο 1 (Πεδίο εφαρμογής) υπόκεινται σε αυτό το νόμο, ανεξάρτητα από τη νομική μορφή ή το μέγεθος ή από το εάν είναι κερδοσκοπικές ή μη κερδοσκοπικές, ή εμπίπτουν στον ιδιωτικό ή στο δημόσιο τομέα. Η υποχρέωση αυτή υφίσταται, όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο 1, έστω και εάν οι οντότητες απαλλάσσονται από τις αμιγώς λογιστικές διατάξεις των κεφαλαίων 4 έως 8 καθόσον, σύμφωνα με το νόμο αυτό, εφαρμόζουν άλλους λογιστικούς κανόνες (Σχετ. Εγκ. ΠΟΛ. 1003/2015).

Μετά την ψήφιση του Νόμου 4308/2014, το Υπουργείο Οικονομικών εξέδωσε ερμηνευτικές εγκυκλίους, (με βασικότερη την ΠΟΛ. 1003/2014) σχετικά **α)** με τις νέες διατάξεις που ρυθμίζουν τον τρόπο τήρησης των λογιστικών αρχείων και στοιχείων από τις οντότητες και **β)** με την εφαρμογή των νέων λογιστικών προτύπων, δηλαδή την εφαρμογή των νέων λογιστικών κανόνων για την απεικόνιση και επιμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων.

Βασικά θέματα που χρήζουν προσοχής είναι:

- ❖ Αλλάζει η μορφή των οικονομικών καταστάσεων που καλούνται να καταρτίζουν και να δημοσιεύουν οι οντότητες.
- ❖ Αλλάζουν οι κανόνες επιμέτρησης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων των οντοτήτων. Οι νέοι κανόνες επιμέτρησης, όπως και η μορφή των οικονομικών καταστάσεων έχουν κοινά σημεία με τα Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ).
- ❖ Υπάρχουν απλοποιήσεις και απαλλαγές ανάλογα με το μέγεθος των οντοτήτων.
- ❖ Δημιουργείται η υποχρέωση παρακολούθησης πέραν της Λογιστικής Βάσης και της Φορολογικής Βάσης των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και καθαρής θέσης.
- ❖ Τίθενται νέοι χρόνοι στην τιμολόγηση των πωλούμενων προϊόντων και παρεχόμενων υπηρεσιών.

Συνοπτικά, μέσα από τη μελέτη της περιορισμένης βιβλιογραφίας που είναι διαθέσιμη, καθώς το νέο πλαίσιο αναπτύσσεται από το έτος 2015 και ύστερα, οι βασικές αναφορές για το ν. 4308/2014 και τα «νέα ΕΛΠ», συνοψίζονται στα ακόλουθα (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015):

- Καταργείται το Π.Δ. 1123/1980 (δηλαδή το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο – ΕΓΛΣ), οι λογιστικές διατάξεις του ν.2190/1920, καθώς και ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ). Αντ’ αυτών, εισάγονται τα νέα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ).

- Δίνεται η δυνατότητα στις υποκείμενες οντότητες να χρησιμοποιούν εναλλακτικά το σχέδιο λογαριασμών που ίσχυε κατά την 31.12.2014. Οι οντότητες υποχρεούνται όμως, να προβαίνουν στις απαραίτητες προσαρμογές και προσθήκες στο σχέδιο λογαριασμών που τηρούσαν μέχρι 31.12.2014, για την πλήρωση των απαιτήσεων του εν λόγω νόμου και των πληροφοριακών αναγκών τους.
- Διευρύνονται οι οντότητες που υποχρεούνται στην εφαρμογή των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς (ΔΠΧΑ). Υποχρεούνται οι οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος, να συντάσσουν τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις βάσει των ΔΠΧΑ. Στις οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος συμπεριλαμβάνονται ασφαλιστικές και ανασφαλιστικές επιχειρήσεις, πιστωτικά ιδρύματα καθώς και οντότητες που καθορίζονται από τη νομοθεσία ως δημοσίου ενδιαφέροντος.
- Καθιερώνεται η κατηγοριοποίηση των οντοτήτων με βάση το σύνολο ενεργητικού, το καθαρό ύψος κύκλου εργασιών τους κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, καθώς και το μέσο όρο των απασχολούμενων σε αυτές κατά τη διάρκεια της φορολογικής περιόδου.
- Εισάγονται οι όροι «Λογιστικά Αρχεία» (accounting records) και «Λογιστικά Στοιχεία» (supporting documentation), οι οποίοι ουσιαστικά αντικαθιστούν τους όρους «τήρηση βιβλίων» και «βιβλία και στοιχεία» που ίσχυαν στο παρελθόν.
- Υποχρεούνται οι οντότητες, να παρέχουν αναλυτικά και σε σύνοψη όλα τα δεδομένα και τις πληροφορίες που απαιτούνται, προκειμένου να καθίσταται ευχερής η διενέργεια οποιουδήποτε ελέγχου. Το νέο πλαίσιο όμως, δεν είναι πια τόσο αναλυτικό και περιγραφικό, για το ποια πρέπει να είναι αυτά τα δεδομένα.
- Εισάγεται η υποχρέωση το λογιστικό σύστημα της οντότητας να παρακολουθεί πέρα από τη λογιστική βάση και τη φορολογική βάση των στοιχείων των εσόδων, εξόδων, περιουσιακών στοιχείων, υποχρεώσεων και καθαρής θέσης. Η υποχρέωση αυτή σε συνδυασμό με την εισαγωγή νέων κανόνων επιμέτρησης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, οδηγεί στην ανάγκη προσδιορισμού των διαφορών μεταξύ λογιστικής και φορολογικής βάσης και απεικόνισης τους στο λογιστικό σύστημα της οντότητας.
- Εισάγεται η υποχρέωση παρακολούθησης και τεκμηρίωσης των αποθεμάτων που διακινούνται (και όχι μόνο των πωλούμενων εμπορευμάτων), είτε με την έκδοση παραστατικού στοιχείου διακίνησης, είτε με τιμολόγιο είτε με απόδειξη λιανικής πώλησης (όταν τα αποθέματα πωλούνται).
- Δεν ορίζεται συγκεκριμένος τόπος τήρησης και διαφύλαξης αρχείων και στοιχείων, τα οποία μπορούν να τηρούνται και να φυλάσσονται οπουδήποτε, ακόμη και κατά τη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου, με την προϋπόθεση να μπορούν να τίθενται στη διάθεση του ελέγχου, σε περίπτωση που ζητηθούν.

- Παρέχεται η δυνατότητα μη αναγραφής στο τιμολόγιο του είδους και της έκτασης των παρεχόμενων υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση ότι οι ενδείξεις αυτές προκύπτουν από άλλα υποστηρικτικά έγγραφα (πχ. συμβάσεις, συμφωνητικά κλπ).
- Εισάγεται η δυνατότητα για τις πωλήσεις αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, να εκδίδεται τιμολόγιο μέχρι τη 15η ημέρα του επόμενου μήνα από την εν λόγω πώληση ή παροχή των υπηρεσιών. Η ημερομηνία που αναγράφεται στο τιμολόγιο, είναι η ημερομηνία έκδοσής του. Το τιμολόγιο πρέπει να αναφέρει την έκταση, το είδος των παρεχόμενων υπηρεσιών και την ημερομηνία που πραγματοποιήθηκε ή ολοκληρώθηκε η παράδοση των αγαθών ή η παροχή υπηρεσιών.
- Καταχωρούνται οι πραγματοποιούμενες συναλλαγές σύμφωνα με την αρχή του δεδουλευμένου (π.χ. αν δεν έχει ληφθεί το σχετικό παραστατικό την περίοδο που πραγματοποιήθηκε η συναλλαγή) και η υποχρέωση/απαίτηση θα απεικονιστεί με την έκδοση/λήψη του παραστατικού.
- Προβλέπεται ότι, για τις περιπτώσεις συνεχιζόμενης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών ή κατασκευής έργου, το τιμολόγιο εκδίδεται μέχρι τη 15η ημέρα του επόμενου μήνα από την οποία μέρος της σχετικής αμοιβής καθίσταται απαιτητό για τα ήδη παρασχεθέντα αγαθά ή υπηρεσίες.
- Καθορίζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που πρέπει να συντάσσονται από τις υποκείμενες στον παρόντα νόμο οντότητες, σύμφωνα με το μέγεθος τους. Υιοθετούνται νέα υποδείγματα χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Υποχρεούνται οι μεσαίες και μεγάλες οντότητες να συντάσσουν Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης, η οποία αντικαθιστά τον Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων, Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, Κατάσταση Αποτελεσμάτων και Προσάρτημα. Οι μεγάλες οντότητες πρέπει να συντάσσουν επιπλέον Κατάσταση Χρηματοροών.
- Εφαρμόζεται ο κανόνας, τα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων να παρακολουθούνται λογιστικά και να παρουσιάζονται λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική ουσία των συναλλαγών ή γεγονότων. Υιοθετείται επομένως η αρχή, ότι η συναλλαγή πρέπει να απεικονίζει την οικονομική ουσία και όχι τον τύπο («substance over form»). Στις περιπτώσεις αυτές θα πρέπει να εξετάζεται η αντίστοιχη φορολογική βάση των στοιχείων που απεικονίζονται.
- Παρέχεται η δυνατότητα στις οντότητες που καταρτίζουν τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις με βάση τον παρόντα νόμο, να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση από τα σχετικά ΔΠΧΑ, στο βαθμό που οι ρυθμίσεις των προτύπων αυτών είναι συμβατές με τον παρόντα νόμο.

- Εισάγονται νέοι όροι για την κατηγοριοποίηση των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού και την απεικόνιση τους, όπως εύλογη αξία, αξία χρήσης, επιμέτρηση, ανακτήσιμη αξία.
- Καθιερώνεται η βασική αρχή, τα στοιχεία ενεργητικού και παθητικού να αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος, ενώ μεταγενέστερα απαιτείται η επιμέτρηση (π.χ. έλεγχος απομείωσης) των στοιχείων αυτών.
- Εισάγεται η έννοια της προεξόφλησης μελλοντικών αξιών (παρούσα αξία) με την υιοθέτηση χρηματοοικονομικών όρων και πρακτικών, που δεν προβλέπονταν στο ΕΓΛΣ, το οποίο ίσχυε μέχρι 31.12.2014.
- Παρέχεται η δυνατότητα, η επιμέτρηση επιλεγμένων περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, να διενεργείται βάσει της εύλογης αξίας (και όχι στο κόστος).
- Υιοθετείται η αρχή του δεδουλευμένου για την αναγνώριση των εσόδων, ενώ εξειδικεύεται ο χρόνος αναγνώρισης των εσόδων, για τα έσοδα από τη χρήση παγίων περιουσιακών στοιχείων από τρίτους (για τόκους, μερίσματα και δικαιώματα), για την παροχή υπηρεσιών και για τα κατασκευαστικά συμβόλαια.
- Ισχύουν απλοποιήσεις και απαλλαγές για τις πολύ μικρές οντότητες.
- Καταργούνται για περιόδους που αρχίζουν μετά την 31 Δεκεμβρίου 2014, τα άρθρα 90 έως και 107 του κ.ν.2190/1920 με τα οποία ορίζονταν οι υποχρεώσεις σχετικά με την κατάρτιση ενοποιημένων λογαριασμών (ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων), και ορίζονται νέοι κανόνες για τη σύνταξη ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.
- Προβλέπονται σχετικές απλοποιήσεις για την ομαλή μετάβαση και πρώτη εφαρμογή των κανόνων του παρόντος νόμου.

Με την ψήφιση του ν. 4308/2014 περί των νέων Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην χώρα μας, θεσπίστηκαν στο εννοιολογικό πλαίσιο των γενικά παραδεκτών λογιστικών αρχών ορισμένες νέες έννοιες, οι βασικότερες των οποίων, σύμφωνα με τους ορισμούς που εμπεριέχονται στο Παράρτημα Α του νόμου, είναι οι ακόλουθες:

- **Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση:** το ποσό του ανακτήσιμου φόρου εισοδήματος σε μελλοντικές περιόδους από μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές, από μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους και από εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές.
- **Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση:** το οφειλόμενο ποσό του φόρου εισοδήματος σε μελλοντικές περιόδους, σχετικά με φορολογητέες προσωρινές διαφορές.
- **Αποσβέσιμο κόστος για τα πάγια περιουσιακά στοιχεία:** το ποσό στο οποίο ένα πάγιο περιουσιακό στοιχείο επιμετράται στην αρχική αναγνώριση, μειωμένο με τις σωρευμένες αποσβέσεις και απομειώσεις.

- **Αρχική αναγνώριση:** η πρώτη καταχώρηση στο λογιστικό σύστημα της οντότητας ενός στοιχείου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- **Διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις:** μη παράγωγα χρηματοοικονομικά πάγια περιουσιακά στοιχεία με καθορισμένη λήξη και πληρωμές, τα οποία η οντότητα προτίθεται και δύναται να διακρατήσει μέχρι τη λήξη, με εξαίρεση αυτά που εμπίπτουν στον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων και αυτά που κατά την αρχική αναγνώριση καθορίζονται ως στοιχεία του εμπορικού χαρτοφυλακίου ή ως διαθέσιμα προς πώληση.
- **Επιμέτρηση:** η διαδικασία προσδιορισμού της αξίας ενός στοιχείου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων κατά την αρχική του αναγνώριση ή μεταγενέστερα.
- **Εύλογη αξία:** η τιμή ανταλλαγής ενός πάγιου στοιχείου ή διακανονισμού μιας υποχρέωσης, ανάμεσα σε πρόθυμα και ενήμερα μέρη τα οποία, κατά την ημερομηνία μέτρησης, ενεργούν σε κανονικές συνθήκες στην αγορά.
- **Καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία:** η εκτιμώμενη τιμή διάθεσης ενός περιουσιακού στοιχείου, μειωμένη κατά το πιθανό κόστος ολοκλήρωσης του και πραγματοποίησης της διάθεσης του.
- **Παρούσα αξία:** η αξία από την προεξόφληση στο παρόν, ενός μελλοντικού ποσού ή μιας σειράς ταμειακών ροών με κατάλληλο επιτόκιο⁹⁸.
- **Πραγματικό επιτόκιο:** το επιτόκιο το οποίο προεξοφλεί ακριβώς το σύνολο των εκτιμώμενων μελλοντικών πληρωμών ή εισπράξεων στην καθαρή λογιστική αξία ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης.
- **Προσωρινή διαφορά:** η διαφορά της λογιστικής αξίας με την φορολογική βάση ενός στοιχείου, που αναμένεται να επηρεάσει τα φορολογητέα αποτελέσματα μελλοντικά, στην περίπτωση που η λογιστική αξία ανακτηθεί ή διακανονιστεί ή επηρεαστούν τα φορολογητέα αποτελέσματα.
- **Συγγενής οντότητα:** μια οντότητα στην οποία συμμετέχει μια άλλη οντότητα και επί της οποίας αυτή ασκεί σημαντική επιρροή στις λειτουργίες και στις χρηματοοικονομικές πολιτικές της (δεν είναι θυγατρική ή κοινοπραξία).
- **Ταμειακά ισοδύναμα:** βραχυπρόθεσμες επενδύσεις με υψηλή ρευστότητα, οι οποίες είναι άμεσα μετατρέψιμες σε γνωστά ποσά μετρητών και υπόκεινται σε ασήμαντο κίνδυνο μεταβολής της αξίας τους.
- **Ωφέλιμη οικονομική ζωή:** η εκτιμώμενη περίοδος όπου ένα περιουσιακό στοιχείο πρόκειται να χρησιμοποιείται οικονομικά ή ο αριθμός των παραγομένων μονάδων που πρόκειται να αποκτηθούν από αυτό.

Βασικός κανόνας αποτιμήσεως των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων, τόσο κατά την αρχική τους καταχώριση, όσο και μεταγενέστερα, παραμένει ο κανόνας αποτιμήσεως στο

ιστορικό κόστος, παρέχεται όμως η δυνατότητα μεταγενέστερης αποτιμήσεως ορισμένων κατηγοριών περιουσιακών στοιχείων με χρήση του κανόνα της εύλογης αξίας. Ο κανόνας της εύλογης αξίας εισάγει στην ουσία την αποτίμηση στο τρέχων κόστος (Ξένος, 2016).

Αντιστοίχιση του ν. 4308/2014 με τα Δ.Π.Χ.Α.

Οι νέοι κανόνες επιμέτρησης όπως και οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις του νόμου 4308/2014 (Κεφάλαια 4 και 5) βασίζονται στις βασικές αρχές του εννοιολογικού πλαισίου των Δ.Π.Χ.Α. Παρουσιάζεται ακόλουθα, μία αντιστοίχιση των άρθρων του ν. 4308/2014 με τα Δ.Π.Χ.Α.:

1)Άρθρο 18: « Ενσώματα και άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία»

- ΔΛΠ 16 « Ενσώματα πάγια»
- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΛΠ 36 «Απομείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων»
- ΔΛΠ 38 « Άυλα περιουσιακά στοιχεία»

2)Άρθρο 19: «Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία»

- ΔΛΠ 36 «Απομείωση της αξίας των περιουσιακών στοιχείων»
- ΔΛΠ 32 & 39 «Χρηματοοικονομικά μέσα παρουσίαση αναγνώριση και επιμέτρηση»

3)Άρθρο 20: «Επιμέτρηση αποθεμάτων και υπηρεσιών»

- ΔΛΠ 23 «Κόστος δανεισμού»

4)Άρθρο 22: «Υποχρεώσεις»

- ΔΛΠ 32 & 39 «Χρηματοοικονομικά μέσα παρουσίαση αναγνώριση και επιμέτρηση»

5) Άρθρο 23: «Κρατικές επιχορηγήσεις και αναβαλλόμενοι φόροι»

- ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»

6)Άρθρο 24: «Επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στην εύλογη αξία»

- ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια»
- ΔΛΠ 32 & 39 «Χρηματοοικονομικά μέσα παρουσίαση αναγνώριση και επιμέτρηση»
- ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε Ακίνητα»

7)Άρθρο 25: «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων»

- ΔΛΠ 11 «Συμβάσεις κατασκευής»

8)Άρθρο 26: «Στοιχεία της καθαρής θέσης»

- ΔΛΠ 32 & 39 «Χρηματοοικονομικά μέσα παρουσίαση αναγνώριση και επιμέτρηση»

9)Άρθρο 28: «Μεταβολές λογιστικών πολιτικών και εκτιμήσεων και διόρθωση λαθών»

- ΔΛΠ 8 « Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη»

Η ως άνω αντιστοίχιση των διατάξεων των Κεφαλαίων 4 και 5 του ν. 4308/2014 με το πλαίσιο των ΔΠΧΑ, λαμβάνει και τη μορφή του πίνακα που παρατίθεται ακόλουθα (TMSA.E.)

ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Μεταβολές των Λογιστικών Εκτιμήσεων και Λάθη»	Άρθρο 28
ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια»	Άρθρο 18 § 1 έως 4 Άρθρο 24 § 5
ΔΛΠ 11 «Συμβάσεις Κατασκευής»	Άρθρο 25 § 4
ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»	Άρθρο 23 § 3 έως 5
ΔΛΠ 10 «Γεγονότα Μετά την Ημερομηνία του Ισολογισμού»	Άρθρο 17 § 8
ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»	Άρθρο 18 § 5 έως 6
ΔΛΠ 20 «Κρατικές Επιχορηγήσεις»	Άρθρο 23
ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού»	Άρθρο 18 § 2 Άρθρο 20 § 5
ΔΛΠ 36 «Απομείωση Αξίας Περιουσιακών Στοιχείων»	Άρθρο 18 § 3 Άρθρο 19 § 4 και §6 έως 8
ΔΛΠ 38 «Άυλα Περιουσιακά Στοιχεία»	Άρθρο 18 § 1 και § 3
ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε Ακίνητα»	Άρθρο 24 § 6
ΔΛΠ 32&39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Παρουσίαση, Αναγνώριση και Επιμέτρηση»	Άρθρο 19 Άρθρο 22 Άρθρο 24 Άρθρο 26
ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις»	Άρθρο 31 Άρθρο 32 Άρθρο 33 Άρθρο 34
ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις» - «Καθαρή Θέση»	Άρθρο 35

2.12 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ-ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στην Παρουσίαση των Οικονομικών Καταστάσεων

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων», προβλέπονται οι εξής οικονομικές καταστάσεις:

1. Ισολογισμός
2. Κατάσταση Αποτελεσμάτων
3. Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων
4. Κατάσταση Ταμειακών Ροών
5. Επεξηγηματικές Σημειώσεις

Πριν από την εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, το άρθρο 42α του ν.2190/1920 όριζε τα περί οικονομικών καταστάσεων σε ό,τι αφορά στις μεμονωμένες επιχειρήσεις και το άρθρο 100 του ίδιου νόμου όριζε τα περί ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Σύμφωνα, λοιπόν, με το άρθρο 42α του ν.2190/1920, προβλέπονταν οι εξής οικονομικές καταστάσεις:

1. Ισολογισμός

2. Κατάσταση Αποτελεσμάτων
3. Πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων
4. Προσάρτημα

Ωστόσο, για τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις δεν προβλέπονταν Πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων. Επίσης, οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες υποχρεούνταν στην κατάρτιση και δημοσίευση Κατάστασης Ταμειακών Ροών από το 2000, από την απόφαση της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

Κατ' αρχήν, λοιπόν, διαπιστώνεται ότι το ΔΛΠ 1 προβλέπει Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων, ενώ σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία προβλέπονταν Πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων. Αφού δεν προβλέπονταν Πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων για τις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις, η απουσία τέτοιας πρόβλεψης σήμαινε ότι ενδεχομένως στις προβλεπόμενες από τα ΕΛΠ Καταστάσεις Αποτελεσμάτων να εντοπίζονταν λογιστικά σφάλματα. Τέτοιου είδους σφάλματα δεν εντοπίζονται πάντοτε και, ακόμη και εάν εντοπισθούν, δεν προβλέπεται με ξεκάθαρο τρόπο στα ΕΛΠ το πώς θεραπεύονται αυτά τα σφάλματα (Φίλος, 2003).

Υπάρχουν και άλλες αξιοσημείωτες διαφορές μεταξύ ΔΛΠ 1 και ΕΛΠ. Έτσι, ο τυχόν φόρος εισοδήματος ο οποίος επιβαρύνει την επιχείρηση, βάσει του καθεστώτος των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, συμπεριλαμβάνεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων, ενώ βάσει του καθεστώτος Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων συμπεριλαμβάνονταν στον Πίνακα Διαθέσεως Αποτελεσμάτων. Επίσης, σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στον Ισολογισμό δεν παρατίθενται σε πλήρη ανάλυση τα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης. Για να έχει κανείς πλήρη ανάλυση των περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης τότε θα πρέπει να στραφεί στις αντίστοιχες Επεξηγηματικές Σημειώσεις.

Ακόμη, τα δικαιώματα μειοψηφίας επί των Ιδίων Κεφαλαίων, σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πρέπει να καταγράφονται σε ξεχωριστό λογαριασμό, ενώ σύμφωνα με τα ΕΛΠ συμπεριλαμβάνονταν στον λογαριασμό των Ιδίων Κεφαλαίων. Το ίδιο ισχύει και με τις επιχορηγήσεις: σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πρέπει να καταγράφονται σε ξεχωριστό λογαριασμό, ενώ σύμφωνα με τα ΕΛΠ συμπεριλαμβάνονταν στον λογαριασμό των Ιδίων Κεφαλαίων. Να σημειωθεί ακόμη ότι ένας λογαριασμός του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου ήταν δυνατό να αντιστοιχεί σε περισσότερους του ενός λογαριασμού που προβλέπονται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και το αντίστροφο (Φίλος, 2003).

Ως μια ακόμη διαφορά του ΔΛΠ 1 και των αντιστοίχων ΕΛΠ αναφέρεται ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτούν την κατάρτιση Κατάστασης Ταμειακών Ροών σε κάθε περίπτωση εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενώ σύμφωνα με το Ελληνικό σχετικό κανονιστικό πλαίσιο η κατάρτιση της Κατάστασης Ταμειακών Ροών απαιτούνταν μόνο για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες.

Σχετικά με τις Επεξηγηματικές Σημειώσεις, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς προβλέπουν ότι:

1. Εμφανίζονται πληροφορίες για τις βάσεις κατάρτισης των οικονομικών καταστάσεων και για τις συγκεκριμένες λογιστικές πρακτικές οι οποίες επελέγησαν για συγκεκριμένες διακριτές, σημαντικές και ουσιώδεις συναλλαγές και γεγονότα.
2. Γνωστοποιούνται οι απαιτούμενες από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πληροφορίες, οι οποίες δεν εμφανίζονται αλλού στις οικονομικές καταστάσεις.
3. Παρέχονται οποιεσδήποτε πρόσθετες πληροφορίες είναι απαραίτητες για να σχηματισθεί μία ορθή και εύλογη χρηματοοικονομική εικόνα της απεικονιζόμενης επιχείρησης.

Οι Επεξηγηματικές Σημειώσεις πρέπει να εμφανίζονται με τρόπο συστηματικό, έτσι ώστε κάθε χρηματοοικονομικό στοιχείο συμπεριλαμβανόμενο στις οικονομικές καταστάσεις να δύναται να αντιστοιχισθεί με τυχόν σχετικό σημείο των Επεξηγηματικών Σημειώσεων. Αυτή η συστηματική αντιστοίχιση, βεβαίως, δεν είναι πάντοτε εφικτή, όμως πρέπει να επιδιώκεται και να εφαρμόζεται όπου είναι δυνατό να εφαρμοσθεί.

Επίσης, πρέπει να γνωστοποιούνται, εάν αυτό δεν γίνεται οπουδήποτε αλλού στις οικονομικές καταστάσεις, η έδρα της απεικονιζόμενης επιχείρησης, η νομική μορφή της επιχείρησης, η χώρα ίδρυσης, μία περιγραφή της φύσης των εργασιών και των κυριότερων δραστηριοτήτων της, η επωνυμία της μητρικής εάν πρόκειται για όμιλο επιχειρήσεων και ο αριθμός των εργαζομένων σε αυτήν στο τέλος της χρήσης ή ο μέσος όρος των εργαζομένων σε αυτήν κατά τη διάρκεια της χρήσης (Σύνδεσμος Ελλήνων Οικονομικών Διευθυντών, 2002).

Από τα παραπάνω, συμπεραίνεται ότι από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτείται η αναφορά πολύ περισσότερων πληροφοριών στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις από τις πληροφορίες που απαιτούνταν να αναφέρονται στο Προσάρτημα σύμφωνα με τα ΕΛΠ.

Με την ψήφιση και θέση σε ισχύ του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 251), ορίζονται οι βασικοί κανόνες σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων, κατά τα Νέα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Οι περισσότεροι κανόνες που διέπουν εφεξής το εννοιολογικό πλαίσιο των «νέων ΕΛΠ», αλλά και η γενικότερη νοοτροπία που διέπει αυτούς τους κανόνες, εναρμονίζεται με τη λογική του εννοιολογικού πλαισίου των ΔΠΧΑ.

Στην ενότητα που περιλαμβάνει τις διατάξεις του Τέταρτου Κεφαλαίου (άρθρα 16-17) του ν. 4308/2014, παρουσιάζονται οι βασικές αρχές σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και ορίζονται οι καταστάσεις που συντάσσουν οι υποκείμενες οντότητες με βάση το μέγεθος τους. Επιχειρείται η ενσωμάτωση στην Ελληνική Νομοθεσία της Οδηγίας 34/2013/ΕΕ περί των υποχρεώσεων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των μικρομεσαίων

επιχειρήσεων (MME) και ταυτόχρονα πραγματοποιείται διεύρυνση της χρήσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων («ΔΛΠ») στην Ελλάδα (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015).

Στο άρθρο 16, ορίζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται από τις υποκείμενες οντότητες, σύμφωνα πάντα με το μέγεθος τους. Παρουσιάζονται επίσης, όλα τα γεγονότα και οι συναλλαγές που καταχωρούνται στα λογιστικά αρχεία και ενσωματώνονται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της περιόδου. Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογα τα αναγνωριζόμενα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις, την καθαρή θέση τα στοιχεία εσόδων- εξόδων, κερδών και ζημιών καθώς και τις χρηματοροές της εκάστοτε περιόδου.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις περιλαμβάνουν:

- α) Τον Ισολογισμό ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης (Πίνακας).
- β) Την Κατάσταση Αποτελεσμάτων (Πίνακας).
- γ) Την Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης (Πίνακας).
- δ) Την Κατάσταση Χρηματοροών (Πίνακας).
- ε) Το Προσάρτημα (Σημειώσεις).

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, σύμφωνα με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, προβλέπονταν οι εξής οικονομικές καταστάσεις: (κεφάλαιο 4.1 «*Οικονομικές Καταστάσεις*»)

- α) Η κατάσταση του ισολογισμού τέλους χρήσεως.
- β) Η κατάσταση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσεως.
- γ) Ο πίνακας διαθέσεως αποτελεσμάτων.
- δ) Η κατάσταση του λογαριασμού γενικής εκμεταλλεύσεως.
- ε) Το προσάρτημα του ισολογισμού και των αποτελεσμάτων χρήσεως.

Οι πολύ μικρές και μικρές οντότητες του άρθρου 2 των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καταρτίζουν:

- α) Τον Ισολογισμό ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.
- β) Την Κατάσταση Αποτελεσμάτων.
- γ) Το Προσάρτημα.

Οι μεσαίες οντότητες του άρθρου 2 των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καταρτίζουν:

- α) Τον Ισολογισμό ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.
- β) Την Κατάσταση Αποτελεσμάτων.
- γ) Την Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης.
- δ) Το Προσάρτημα.

Οι μεγάλες οντότητες του άρθρου 2 των χρηματοοικονομικών καταστάσεων καταρτίζουν:

- α) Τον Ισολογισμό ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης.

- β) Την Κατάσταση Αποτελεσμάτων.
- γ) Την Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης.
- δ) Την Κατάσταση Χρηματοροών.
- ε) Το Προσάρτημα.

Οι σχετικές υποχρεώσεις σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων, ανάλογα με το μέγεθος των οντοτήτων, παρουσιάζονται σχηματικά στον ακόλουθο πίνακα:

Μέγεθος Οντοτήτων	Ισολογισμός ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης	Κατάσταση Αποτελεσμάτων	Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης	Κατάσταση Χρηματοροών	Προσάρτημα
Μεγάλες	✓	✓	✓	✓	✓
Μεσαίες	✓	✓	✓	X	✓
Μικρές	✓	✓	X	X	✓
Πολύ Μικρές	✓	✓	X	X	✓
Πολύ Μικρές του αρ.1 παρ.2(γ)	X	✓	X	X	X

Ο πίνακας του ισολογισμού

Το υπόδειγμα έχει τύχει ευρύτατης αποδοχής διεθνώς και είναι συμβατό με το υπόδειγμα που χρησιμοποιούν οι οντότητες που εφαρμόζουν τα Δ.Π.Χ.Α. (Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς). Έτσι, διασφαλίζεται η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τον παρόντα νόμο με τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τα Δ.Π.Χ.Α. (ORION AUDIT, 2015)

Ο πίνακας της κατάστασης των αποτελεσμάτων

Περιλαμβάνει δύο μορφές παρουσίασης (καταρτίζεται η μια από τις δύο κατ' επιλογή της επιχείρησης), την «κατά λειτουργία» (την οποία προέβλεπε και το Π.Δ. 1123/1980) και την «κατ' είδος» που προβλέπεται τόσο από τα Δ.Π.Χ.Α., όσο και από την Οδηγία 34/2013 της Ε.Ε. Σημειώνεται ότι, η «κατ' είδος» κατάσταση αποτελεσμάτων περιλαμβάνει παρουσίαση στην οποία εμφανίζονται κατ' είδος οι βασικοί λογαριασμοί των εσόδων και εξόδων, αποτελώντας στην ουσία μια σύννοψη της καταργηθείσας «Κατάστασης Λογαριασμού Γενικής Εκμετάλλευσης» του ΕΓΛΣ. Διευκρινίζεται ότι στην κατ' είδος παρουσίαση της κατάστασης αποτελεσμάτων, στο κονδύλι «Μεταβολές αποθεμάτων»

περιλαμβάνεται το άθροισμα των μεταβολών του συνόλου των αποθεμάτων (εμπορεύματα, προϊόντα, πρώτες και βοηθητικές ύλες και λοιπά υλικά). (ORION AUDIT, 2015)

Ο πίνακας της κατάστασης μεταβολών καθαρής θέσης

Είναι μια νέα κατάσταση που αντικαθιστά τον «Πίνακα διάθεσης κερδών» του Π.Δ. 1123/1980, **(καταρτίζεται μόνο από τις « Μεσαίες » και τις «Μεγάλες » οντότητες)**, παρέχοντας πληρέστερη πληροφόρηση για τους λογαριασμούς της καθαρής θέσης. Συγκεκριμένα, η νέα αυτή κατάσταση παρουσιάζει αναλυτικά την κίνηση όλων των κονδυλίων της καθαρής θέσης στη διάρκεια της περιόδου και τη συμφωνία υπολοίπων αρχής και τέλους, ώστε να υπάρχει πλήρης διαφάνεια για το πώς μεταβλήθηκαν τα σχετικά κονδύλια (ORION AUDIT, 2015).

Ο πίνακας της κατάστασης χρηματοροών

Είναι μία νέα, επίσης πολύ σημαντική χρηματοοικονομική κατάσταση, **(καταρτίζεται μόνο από τις «Μεγάλες» οντότητες)** στην οποία παρουσιάζονται οι ταμειακές εισροές και εκροές της περιόδου, διαχωριζόμενες σε τρεις κατηγορίες: **(α)** τις ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες, **(β)** τις ταμειακές ροές από επενδυτικές δραστηριότητες και **(γ)** τις ταμειακές ροές από χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Η κατάσταση ταμειακών ροών παρουσιάζεται με την έμμεση μορφή της που είναι και η πλέον συνήθης (ORION AUDIT, 2015).

Το Προσάρτημα ή Σημειώσεις των χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Στο προσάρτημα παρέχονται περιγραφές, αναλύσεις και πρόσθετη **πληροφόρηση (ανάλογα με το μέγεθος της οντότητας)** για τα διάφορα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, καθώς και για άλλα στοιχεία τα οποία δεν προβλέπεται να εμφανίζονται στους πίνακες των προαναφερθέντων τεσσάρων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Το προσάρτημα παρουσιάζεται με συστηματικό τρόπο και με παραπομπές στα επιμέρους κονδύλια των υπόλοιπων χρηματοοικονομικών καταστάσεων (πίνακες), όταν συντρέχει περίπτωση, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 29 (ORION AUDIT, 2015).

Όπως αναφέρεται στο άρθρο 17 του ν. 4308/2014, η δομή και το περιεχόμενο των χρηματοοικονομικών καταστάσεων δεν μεταβάλλονται από περίοδο σε περίοδο. Μεταβολή της δομής και του περιεχομένου των χρηματοοικονομικών καταστάσεων επιτρέπεται μόνο στις εξής περιπτώσεις (παράγραφος 11, άρθρου 16 του ν.4308/2014):

α) Περαιτέρω ανάλυση των κονδυλίων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων υπό τον όρο ότι θα τηρείται η διάρθρωση των υποδειγμάτων.

β) Νέα κονδύλια μπορούν να προστίθενται, υπό τον όρο ότι το περιεχόμενό τους δεν περιλαμβάνεται σε άλλο κονδύλι προβλεπόμενο στα υποδείγματα.

γ) Τα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μπορούν να συγχωνεύονται όταν:

γ1) τα ποσά τους είναι ασήμαντα σε σχέση με τους σκοπούς της εύλογης παρουσίασης της παρ.2 του άρθρου 16 ή και

γ2) η συγχώνευση παρέχει μεγαλύτερη σαφήνεια.

Η προσαρμογή της μορφής του περιεχομένου και της ονοματολογίας των κονδυλίων και των λογαριασμών των χρηματοοικονομικών καταστάσεων πραγματοποιείται, εφόσον, απαιτείται από την ιδιαίτερη φύση του κλάδου δραστηριότητας της οντότητας.

Γενικές αρχές σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων

Στο άρθρο 17 παρουσιάζονται οι γενικές αρχές σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων Συνοπτικά, τα κύρια σημεία, έχουν ως εξής (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015):

- Ορίζεται ότι τα στοιχεία του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων που προκύπτουν στην τρέχουσα περίοδο αναγνωρίζονται στην περίοδο αυτή βάσει της αρχής του δεδουλευμένου. Εκείνα τα στοιχεία του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων που προέκυψαν σε προηγούμενη περίοδο, αλλά δεν έχουν αναγνωριστεί κατάλληλα βάσει προβλέψεων σε προηγούμενες περιόδους, αναγνωρίζονται στην τρέχουσα περίοδο.
- Ισχύει ο κανόνας ότι τα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων παρακολουθούνται λογιστικά και παρουσιάζονται λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική ουσία των συναλλαγών ή γεγονότων.
Κατά την απεικόνιση της συναλλαγής θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η οικονομική ουσία και όχι ο τύπος της συναλλαγής (substance over form).
- Δίνεται η δυνατότητα στις οντότητες που καταρτίζουν τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με το πλαίσιο που προβλέπεται στον παρόντα νόμο, να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση από τα σχετικά ΔΠΧΑ, στο βαθμό που οι ρυθμίσεις των προτύπων αυτών είναι συμβατές με τον παρόντα νόμο.
- Ορίζεται ότι, γεγονότα που έγιναν εμφανή μετά τη λήξη της περιόδου, αλλά πριν από την ημερομηνία έγκρισης των οικονομικών καταστάσεων, αναγνωρίζονται στην κλειόμενη περίοδο.
- Προκύπτει ότι, οι απαιτήσεις του νόμου σχετικά με την αναγνώριση, επιμέτρηση, παρουσίαση, γνωστοποίηση και ενοποίηση, μπορεί να παραβλέπονται μόνο εάν η επίπτωση της μη συμμόρφωσης προς αυτές δεν είναι σημαντική.
Επισημαίνεται ότι, δεν έχει προσδιοριστεί η έννοια της σημαντικότητας.
- Παρέχεται η δυνατότητα παρέκκλισης από τις παραπάνω γενικές αρχές, κατ' εξαίρεση, εάν η εφαρμογή μιας διάταξης του παρόντος νόμου έρχεται σε σύγκρουση με την υποχρέωση της οντότητας περί εύλογης παρουσίασης.

Σε περίπτωση παρέκκλισης, θα πρέπει αυτή να αναφέρεται και να τεκμηριώνεται στο προσάρτημα, ενώ θα πρέπει να παρατίθενται και οι επιπτώσεις αυτής.

Σύμφωνα επίσης με το άρθρο 17 του ν. 4308/2014, η σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων γίνεται με σαφήνεια και, σύμφωνα, με τις θεμελιώδεις παραδοχές του δουλευμένου και της συνέχισης της δραστηριότητας καθώς και τις παρακάτω γενικές αρχές (Σταματόπουλος, 2015):

Αρχή του δεδουλευμένου

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 17 των ΕΛΠ, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με σαφήνεια, σύμφωνα με τη θεμελιώδη παραδοχή του δεδουλευμένου. Όλα τα στοιχεία του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων που προκύπτουν στην τρέχουσα περίοδο αναγνωρίζονται στην περίοδο αυτή βάσει της αρχής του δεδουλευμένου. Τονίζεται ότι, η αρχή του δουλευμένου (accrual accounting), εφαρμόζεται ανεξάρτητα από την κατηγορία τήρησης βιβλίων (απλογραφικά ή διπλογραφικά) ή την υποχρέωση σύνταξης ισολογισμού.

Ένα έξοδο καταχωρείται και βαρύνει τη χρήση που αφορά και όχι τη χρήση στην οποία εξοφλείται.

Επίσης σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 25 των ΕΛΠ, τα έσοδα αναγνωρίζονται εντός της περιόδου στην οποία καθίστανται δεδουλευμένα. Τα έσοδα ανήκουν στη χρήση στην οποία τα αγαθά παραδίδονται ή οι υπηρεσίες παρέχονται.

Ακόμα, θα πρέπει να αναφερθεί ότι, τα έσοδα και οι δαπάνες, ανήκουν στη χρήση που το τίμημα καθίσταται απαιτητό, ανεξάρτητα του χρόνου της είσπραξης ή πληρωμής του τιμήματος αυτού, είτε αυτό καταβάλλεται προκαταβολικά είτε σε δόσεις είτε οφείλεται.

Αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 17 των ΕΛΠ, οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με σαφήνεια, σύμφωνα με τη θεμελιώδη παραδοχή της συνέχισης της δραστηριότητας.

Η θεμελιώδης αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας (going concern) θεωρείται ότι ισχύει για μια οντότητα, εκτός εάν η διοίκησή της προτίθεται να την ρευστοποιήσει, ή να παύσει την δραστηριότητά της, ή εάν λόγω των συνθηκών δεν έχει καμία άλλη ρεαλιστική επιλογή παρά να διακόψει τη λειτουργία της. Η διοίκηση της οντότητας έχει την ευθύνη της εκτίμησης του κατά πόσο η αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας γίνεται δεκτή κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Κατά τη σχετική εκτίμηση, η διοίκηση της οντότητας οφείλει να λάβει υπόψη της όλες τις διαθέσιμες, κατά το χρόνο της εκτίμησης, πληροφορίες για το μέλλον. Η εκτίμηση πρέπει να εκτείνεται σε χρονικό διάστημα τουλάχιστον δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού.

✚ Άλλες γενικές αρχές σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων

– **Συνέπεια στην εφαρμογή των λογιστικών πολιτικών.** Ως λογιστικές πολιτικές νοούνται οι συγκεκριμένες αρχές, βάσεις επιμέτρησης, παραδοχές, κανόνες και πρακτικές που εφαρμόζονται από μια οντότητα στην κατάρτιση και παρουσίαση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Η αρχή αυτή αποσκοπεί στη διασφάλιση της συγκρισιμότητας των χρηματοοικονομικών πληροφοριών.

– **Συγκρισιμότητα.** Τα ποσά της προηγούμενης περιόδου να είναι συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα ποσά της τρέχουσας περιόδου.

– Σαφήνεια σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων

– **Σύνεση στην επιμέτρηση των στοιχείων.** Η αρχή της σύνεσης προϋποθέτει υπολογισμούς με λογική αναφορά και με στήριξη σε αξιόπιστα στοιχεία και δεδομένα αποκλείοντας ουσιαστικά και μη λαμβάνοντας υπόψη ακραίες εκτιμήσεις. Στόχος της αρχής αυτής είναι τα περιουσιακά στοιχεία του ενεργητικού και τα έσοδα να μην είναι υπερεκτιμημένα και αντιστοίχως οι υποχρεώσεις και τα έξοδα να μην είναι υποτιμημένα.

– **Αναγνώριση όλων των αρνητικών προσαρμογών αξιών.** Όλες οι αρνητικές προσαρμογές της αξίας των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (π.χ. αποσβέσεις, απομειώσεις κ.λπ.) αναγνωρίζονται στην περίοδο που λαμβάνουν χώρα, ανεξάρτητα από το εάν το αποτέλεσμα της περιόδου είναι κέρδος ή ζημία.

2.13 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στον Λογισμό των Αποθεμάτων

Όσον αφορά στον λογισμό των αποθεμάτων, το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης συμπεριλαμβάνει το σχετικό ΔΛΠ 2 «Αποθέματα». Το λογιστικό αυτό πρότυπο καθορίζει την αναγνώριση, την αποτίμηση και την παρουσίαση της αξίας των αποθεμάτων μίας επιχείρησης. Επίσης, το πρότυπο αυτό συνιστά λογιστικές πρακτικές έτσι ώστε να υπολογίζεται το κόστος αποθεμάτων και επίσης καθορίζει τον τρόπο εξοδοποίησης του κόστους αυτού και εμφάνισής του στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Επιπλέον, καθορίζει λογιστικές πρακτικές για την αποτίμηση των αποθεμάτων βάσει της αγοραίας αξίας τους. Εντός αυτών των πλαισίων, καθορίζονται και οι σχετικές με τα αποθέματα πληροφορίες οι οποίες θα πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις.

Μία βασική διαφορά μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ, όσον αφορά στα αποθέματα, έγκειται στις επιτρεπόμενες μεθόδους κοστολόγησης. Έτσι, σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπεται η χρήση, ως μεθόδων κοστολόγησης, μόνο της FIFO (First In - First Out) και του σταθμισμένου μέσου. Αντιθέτως, σύμφωνα με τα ΕΛΠ προβλέπονταν και η χρήση και άλλων μεθόδων κοστολόγησης πέραν των FIFO και του σταθμισμένου μέσου, όπως είναι η LIFO, η μέθοδος των διαδοχικών υπολοίπων (ή του κυκλοφοριακού μέσου), η μέθοδος του

βασικού αποθέματος και η μέθοδος του προτύπου κόστους. Βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπεται ότι για τα αποθέματα τα οποία δεν αντικαθίστανται με κανονική ροή ή για τα αποθέματα τα οποία παράγονται και διαχωρίζονται για ειδικούς σκοπούς ακολουθείται η μέθοδος του εξατομικευμένου κόστους. Βάσει της Ελληνικής νομοθεσίας προβλέπονταν ότι μέθοδος κοστολόγησης διατηρείται η ίδια από χρήση σε χρήση και μπορούσε να αλλάξει μόνο εάν υπάρχει ουσιωδέστατη μεταβολή συνθηκών ή άλλος εξαιρετικός λόγος.

Μία ακόμη αξιοσημείωτη διαφορά μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ, όσον αφορά στα αποθέματα, έγκειται στον υπολογισμό του κόστους κτήσεως των αποθεμάτων. Σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπεται να συμπεριληφθούν στο κόστος κτήσεως των αποθεμάτων τόκοι δανείων, συναλλαγματικές διαφορές δανείων και διαφορές πιστώσεων (διαφορές μεταξύ της τιμής αγοράς των αποθεμάτων βάσει των συνήθων πιστωτικών ορίων και του πραγματικά καταβληθέντος ποσού), εφόσον συντρέχουν οι αναγκαίες προϋποθέσεις, όπως αυτές αναφέρονται στο ΔΛΠ 23 «Κόστος Δανεισμού». Αντίθετα, τα ΕΛΠ δεν επέτρεπαν τον συνυπολογισμό των δαπανών αυτών στο κόστος κτήσεως των αποθεμάτων.

Αναφορικά και με την αποτίμηση των αποθεμάτων, σημειώνονται και στον τομέα αυτόν σημαντικές και ουσιώδεις διαφορές. Ειδικότερα, το σχετικό ΔΛΠ 2 καθορίζει ότι τα αποθέματα αποτιμώνται στη μικρότερη αξία μεταξύ του κόστους κτήσεως και της καθαρής αγοραίας αξίας των αποθεμάτων. Από την άλλη πλευρά, τα ΕΛΠ καθόριζαν πως τα αποθέματα αποτιμώνται στη μικρότερη αξία μεταξύ του κόστους κτήσεως και της τρέχουσας αξίας τους κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν προβαίνουν σε καμία μνεία της τρέχουσας αξίας των αποθεμάτων κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Επίσης, κατά τα ΕΛΠ, η τρέχουσα αξία των αποθεμάτων κατά την ημερομηνία του ισολογισμού δεν λαμβάνονταν υπόψη εφόσον η τρέχουσα αξία είναι μικρότερη της καθαρής αγοραίας αξίας των αποθεμάτων. Στην περίπτωση αυτή τα αποθέματα αποτιμούνταν στην καθαρή αγοραία αξία τους.

Ακόμη, τα μεγάλου πλήθους και μεγάλης κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθέματα δύνανται να αποτιμηθούν βάσει της μεθόδου των «Λιανικών Πωλήσεων», σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτό δεν επιτρέπεται βάσει των ΕΛΠ. Αξιοσημείωτο είναι επίσης ότι τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα επέβαλλαν την κοστολόγηση των αποθεμάτων αποκλειστικά κατ' είδος, ενώ τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επιτρέπουν την κοστολόγηση των αποθεμάτων βάσει κατηγοριών αποθεμάτων οι οποίες συμπεριλαμβάνουν περισσότερα του ενός είδη αποθεμάτων.

Εάν υφίσταται αιτία υποτίμησης της αξίας των αποθεμάτων κάτω του κόστους κτήσεως τους, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπουν ότι η προκύπτουσα διαφορά εξαιτίας της υποτίμησης επιβαρύνει το κόστος πωληθέντων. Εάν η αγοραία αξία των αποθεμάτων τα οποία έχουν υποτιμηθεί αυξηθεί μετά την πώλησή τους, τότε αντλογίζεται η διαφορά από την υποτίμηση και το κέρδος ή ζημία από την πώληση των αποθεμάτων καθορίζεται ως η διαφορά τιμής

πώλησης των αποθεμάτων από το αρχικό κόστος κτήσης των αποθεμάτων. Αντιθέτως, βάσει των ΕΛΠ, δεν αντιλογίζονταν η διαφορά από την υποτίμηση σε περίπτωση που η αγοραία αξία των αποθεμάτων τα οποία έχουν υποτιμηθεί αυξηθεί μετά την πώλησή τους (Σακέλλης, 2005).

Η επιμέτρηση των αποθεμάτων και υπηρεσιών σύμφωνα με τα «νέα ΕΛΠ», πραγματοποιείται από 1-1-2015 και εφεξής, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 20 του ν. 4308/2014, στο οποίο καθορίζονται οι κανόνες προσδιορισμού του κόστους κτήσης αποθεμάτων και υπηρεσιών καθώς και της μεταγενέστερης επιμέτρησής τους. Οι διατάξεις του άρθρου 20, όπως αναφέρεται παραπάνω, αντιστοιχίζονται με τα προβλεπόμενα στο ΔΛΠ 23. Σε γενικές γραμμές, η έννοια των αποθεμάτων είναι παρεμφερής και στα δυο πλαίσια λογιστικών προτύπων, με τη διαφορά ότι στα ΔΠΧΑ περιλαμβάνονται ορισμένες ιδιαίτερες διευκρινίσεις. Ειδικότερα, συμπεριλαμβάνονται την έννοια των αποθεμάτων και τα κόστη των υπηρεσιών, για τα οποία η επιχείρηση δεν έχει καταχωρήσει ακόμη τα σχετικά έσοδα. Τα βασικά σημεία του πλαισίου των νέων Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, σχετικά με τα 'Αποθέματα', έχουν ως ακολούθως (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015):

- Αναγνωρίζονται αρχικά τα αποθέματα στο κόστος κτήσης.
- Προσδιορίζεται το κόστος κτήσης του τελικού αποθέματος με βάση τη μέθοδο «Πρώτο Εισαχθέν - Πρώτο Εξαχθέν» (FIFO) ή τη μέθοδο του μέσου σταθμικού όρου ή άλλη τεκμηριωμένα γενικά αποδεκτή μέθοδο. Δεν επιτρέπεται η χρήση της μεθόδου «Τελευταίο Εισαχθέν - Πρώτο Εξαχθέν» (LIFO).
- Εισάγεται ο κανόνας, η μεταγενέστερη επιμέτρηση του αποθέματος να γίνεται στη χαμηλότερη αξία μεταξύ της αξίας κτήσης και της καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας. *Με τον Κ.Ν.2190/1920 η σύγκριση γινόταν μεταξύ κόστους κτήσης και τρέχουσας αξίας, και εάν η τρέχουσα αξία ήταν χαμηλότερη της κτήσης γινόταν σύγκριση με την καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία.*
- Ορίζεται πως οι αγορές των αναλώσιμων υλικών που δεν είναι σημαντικές για το μέγεθος της οντότητας, μπορούν να αντιμετωπίζονται ως έξοδα περιόδου. *Δεν αποσαφηνίζεται όμως το μέγεθος της σημαντικότητας.*
- Εμπορεύματα οι τιμές των οποίων διαπραγματεύονται σε οργανωμένες αγορές μπορούν να επιμετρώνται στην εύλογη αξία τους μείον το κόστος που απαιτείται για τη διάθεσή τους (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015 - KPMG A.E., 2015).

2.14 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στην Παρουσίαση των Καταστάσεων Ταμειακών Ροών

Όπως αναφέρθηκε, η Κατάσταση Ταμειακών Ροών πριν από την καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στην Ελλάδα δεν ήταν υποχρεωτική ως προς την κατάρτιση και ως προς τη γνωστοποίησή της, παρά μόνο για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών επιχειρήσεις. Από την άλλη πλευρά, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καθορίζουν ότι η Κατάσταση Ταμειακών Ροών είναι υποχρεωτική ως προς την κατάρτισή της και ως προς τη δημοσίευσή της εφόσον είναι υποχρεωτική η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Επιπλέον, σύμφωνα με το κανονιστικό πλαίσιο της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, για την κατάρτιση της Κατάστασης Ταμειακών Ροών χρησιμοποιείται η έμμεση μέθοδος. Η έμμεση μέθοδος κατάρτισης της Κατάστασης Ταμειακών Ροών συνίσταται στην αναπροσαρμογή του κέρδους ή της ζημίας της χρήσης βάσει των επιδράσεων συναλλαγών μη ταμειακής φύσεως, βάσει των δεδουλευμένων εισπράξεων ή πληρωμών, καθώς και βάσει στοιχείων εξόδων ή εσόδων που σχετίζονται με επενδυτικές ή χρηματοδοτικές δραστηριότητες. Δεν επιτρέπεται η χρήση άλλης μεθόδου σύνταξης της Κατάστασης Ταμειακών Ροών πέραν της έμμεσης μεθόδου, βάσει του κανονιστικού πλαισίου της Ελληνικής Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Ωστόσο, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπουν και τη χρήση της άμεσης μεθόδου, πέραν της έμμεσης μεθόδου, για τη σύνταξη της Κατάστασης Ταμειακών Ροών. Η άμεση αυτή μέθοδος συνίσταται στον συνυπολογισμό των ακαθάριστων πληρωμών (πχ. προς προμηθευτές) και των ακαθάριστων εισπράξεων (πχ. από πελάτες), βάσει του οποίου προκύπτουν οι καθαρές ταμειακές ροές.

Από τα παραπάνω, καθίσταται σαφές ότι, Κατάσταση Ταμειακών Ροών, αποτελεί μια πολύ βασική κατάσταση, για τη χρηματοοικονομική δραστηριότητα μίας οικονομικής οντότητας. Αποτελεί τον γνώμονα για τη διοίκηση, προκειμένου να αναγνωρίζει την πορεία, την εξέλιξη και τη διάρθρωση των ταμειακών ροών. Επίσης, συμβάλλει στην ανάλυση των επιπτώσεων από τις μεταβολές των ταμειακών ροών. Με αυτό το εργαλείο, συνεπώς, η διοίκηση είναι σε θέση να διαμορφώσει σαφή εικόνα για την πορεία της ρευστότητας της οντότητας και να επιλύει άμεσα, όποια δυσχέρεια τυχόν προκύπτει.

Η ψήφιση του ν. 4308/2014 για τα «νέα ΕΛΠ», επέφερε σημαντικές αλλαγές στο πλαίσιο της παρουσίασης των Καταστάσεων Ταμειακών Ροών για τις οικονομικές οντότητες. Σύμφωνα με τις νέες ρυθμίσεις, προβλέπεται, πλέον, η κατάρτιση της λεγόμενης Κατάστασης Χρηματοροών και για τις μη εισηγμένες επιχειρήσεις (και όχι μόνο σε περιπτώσεις ομίλων, όπως οριζόταν στο ΕΓΛΣ). Πρόκειται για μία νέα, πολύ σημαντική χρηματοοικονομική κατάσταση, που καταρτίζεται όμως, μόνο από τις λεγόμενες «Μεγάλες» οντότητες, σύμφωνα με τον ως άνω νόμο, σε απλή και ενοποιημένη βάση. Επίσης, λαμβάνοντας υπόψη το Παράρτημα των υποδειγμάτων οικονομικών καταστάσεων του

νόμου, προκύπτει ότι δεν επιτρέπεται η κατάρτιση της Κατάστασης Χρηματοροών με την άμεση μέθοδο.

2.15 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ στο Χειρισμό Λογιστικών Σφαλμάτων και στο Χειρισμό της Αλλαγής στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Πολιτικές

Είναι ενδιαφέρον και συνάμα αξιοσημείωτο ότι τα ΕΛΠ δεν προέβλεπαν τίποτα για τα λογιστικά σφάλματα προηγούμενων χρήσεων, παρά μόνο για τις διαφορές στο φόρο εισοδήματος προηγούμενων χρήσεων. Στην περίπτωση του φόρου εισοδήματος προηγούμενων χρήσεων προβλέπονταν ιδιαίτερος λογαριασμός από τα ΕΛΠ (Σακέλλης, 2005). Επίσης, βάσει του καθεστώτος των ΕΛΠ, δεν διερευνούνταν αναλυτικά τα λογιστικά σφάλματα.

Αντίθετα, στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ υπάρχουν λεπτομερείς απαιτήσεις όσον αφορά στα λογιστικά σφάλματα. Ειδικότερα, το σχετικό ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη» διακρίνει μεταξύ θεμελιωδών και μη ουσιωδών λογιστικών σφαλμάτων. Ως θεμελιώδη σφάλματα εννοούνται τα λογιστικά σφάλματα εξαιτίας των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις μίας ή περισσοτέρων προηγούμενων χρήσεων παύουν να θεωρούνται αξιόπιστες. Εάν, ωστόσο, τα όποια λογιστικά σφάλματα δεν επισύρουν αναξιοπιστία των σχετικών οικονομικών καταστάσεων, τότε τα σφάλματα αυτά θεωρούνται επουσιώδη.

Εάν τα λογιστικά σφάλματα είναι θεμελιώδη και εντοπίζονται σε λογιστική χρήση προγενέστερη της χρήσης στην οποία αφορούν, τότε καταρτίζονται εκ νέου διορθωμένες οικονομικές καταστάσεις των προηγούμενων λογιστικών χρήσεων στις οποίες αφορούν τα σφάλματα με ενσωματωμένες τις κατάλληλες και αντίστοιχες διορθώσεις. Η λογιστική αναγνώριση των απαραίτητων σχετικών διορθώσεων γίνεται στο υπόλοιπο έναρξης του λογαριασμού «Αποτελέσματα εις νέον». Επίσης, οι σχετικές διορθώσεις τυγχάνουν αναλυτικής γνωστοποίησης στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις.

Εάν τα λογιστικά σφάλματα είναι επουσιώδη, τότε οι σχετικές διορθώσεις αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης, χωρίς να απαιτείται η επανακατάρτιση διορθωμένων οικονομικών καταστάσεων οι οποίες αφορούν σε προηγούμενες λογιστικές χρήσεις και χωρίς επίσης να απαιτείται η σχετική διόρθωση των συνοδευτικών Επεξηγηματικών Σημειώσεων.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο ότι τα ΕΛΠ δεν αποσαφήνιζαν τις λογιστικές πρακτικές οι οποίες έπρεπε να ακολουθηθούν για να λογισθεί η επίδραση των αλλαγών των λογιστικών εκτιμήσεων επί των χρηματοοικονομικών στοιχείων της επιχείρησης. Σε κάθε περίπτωση, σύμφωνα με την λογιστική πρακτική η οποία είχε επικρατήσει πριν από την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ η επίδραση των αλλαγών των λογιστικών εκτιμήσεων αναγνωριζόταν μόνο στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων. Η αναγνώριση αυτή γινόταν στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων είτε στην τρέχουσα, είτε σε μεταγενέστερες λογιστικές χρήσεις, αναλόγως

του σε ποια χρήση αφορούσε η όποια αλλαγή λογιστικών εκτιμήσεων. Σε αντίθεση με τα ΕΛΠ, το σχετικό ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη» προβλέπει τη δυνατότητα αναγνώρισης της επίδρασης της αλλαγής λογιστικών εκτιμήσεων επί της καθαρής θέσης της επιχείρησης και όχι μόνο επί της Κατάστασης Αποτελεσμάτων.

Εδώ θα πρέπει να αναφερθεί ότι κατά το σχετικό ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη» οι όποιες λογιστικές εκτιμήσεις συνήθως αφορούν στη διενέργεια προβλέψεων. Πιο συγκεκριμένα, σε αρκετές περιπτώσεις οι λογιστές χρειάζεται να προβαίνουν σε εκτιμήσεις όσον αφορά στην αξία εγγραφών προβλέψεων οι οποίες απεικονίζουν την αναμενόμενη επίδραση συγκεκριμένων μελλοντικών οικονομικών γεγονότων επί των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων και επί της χρηματοοικονομικής θέσης της εκάστοτε επιχείρησης. Τέτοιες προβλέψεις δύνανται να αφορούν σε απαιτήσεις από πελάτες, σε επαναποτίμηση αποθεμάτων, σε αποσβέσεις περιουσιακών στοιχείων, για να παραθέσουμε μερικές ενδεικτικές περιπτώσεις. Επίσης, ως αναφέρουμε ότι σε περίπτωση λογισμού αλλαγής λογιστικών εκτιμήσεων, οι όποιες λογιστικές εγγραφές λογίζονται έναντι του λογαριασμού στον οποίο είχε καταχωρηθεί η αρχική λογιστική εκτίμηση.

Ένας άλλος επιμέρους τομέας μέριμνας των λογιστών τον οποίον αποσαφηνίζει το ΔΛΠ 8 ενώ δεν τον αποσαφηνίζουν πλήρως τα ΕΛΠ είναι τα έκτακτα αποτελέσματα. Λέγοντας έκτακτα αποτελέσματα, κατά το ΔΛΠ 8, εννοούνται μεταβολές στα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα μίας επιχείρησης οι οποίες προκύπτουν από οικονομικά γεγονότα εξαιρετικά σπάνια, απρόβλεπτα και πέρα από κάθε επήρεια ή έλεγχο. Τέτοια οικονομικά γεγονότα μπορεί να είναι μία πυρκαγιά στις εγκαταστάσεις της επιχείρησης ή μία κλοπή περιουσιακών στοιχείων ή αποθεμάτων μεγάλης αξίας. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη», τα όποια έκτακτα αποτελέσματα (είτε έκτακτα κέρδη, είτε έκτακτες ζημίες) εμφανίζονται σε ξεχωριστή γραμμή της Κατάστασης Αποτελεσμάτων κάτω από το αποτέλεσμα από τις κύριες και συνήθεις δραστηριότητες της επιχείρησης. Επιπλέον, χρειάζεται να παρατίθεται αναλυτική περιγραφή τέτοιων εκτάκτων αποτελεσμάτων στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις. Στα ΕΛΠ, ωστόσο, δεν περιγράφονταν με ακρίβεια και πληρότητα τα έκτακτα αποτελέσματα.

Άλλο εξειδικευμένο πεδίο στο οποίο παρατηρείται διαφοροποίηση μεταξύ του ΔΛΠ 8 «Λογιστικές Πολιτικές, Αλλαγές στις Λογιστικές Εκτιμήσεις και Λάθη» και των ΕΛΠ είναι ο λογισμός των αλλαγών των λογιστικών αρχών. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8 η οποιαδήποτε αλλαγή λογιστικών αρχών καθίσταται αποδεκτή μόνον επειδή α) είτε απαιτείται από νόμο της Ελληνικής Δημοκρατίας, β) είτε απαιτείται από Λογιστικό Πρότυπο, γ) είτε απαιτείται αλλαγή των εφαρμοζόμενων λογιστικών αρχών για να απεικονισθεί καλύτερα ένα οικονομικό-λογιστικό γεγονός.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 8, η όποια αλλαγή λογιστικών αρχών λογίζεται στο υπόλοιπο έναρξης του λογαριασμού «Αποτελέσματα εις νέον» και επίσης επανακαταρτίζονται κατά την αξία των απαραίτητων διορθώσεων οι αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις προηγούμενων ετών, εφόσον οι αντίστοιχες διορθώσεις αφορούν σε προηγούμενες χρήσεις. Εάν δεν είναι εφικτό να επανακαταρτισθούν οι οικονομικές καταστάσεις προηγούμενων λογιστικών χρήσεων, τότε οι αντίστοιχες διορθώσεις λογίζονται στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης και συνεπώς επανακαταρτίζονται κατά την αξία των απαραίτητων διορθώσεων οι αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις της τρέχουσας χρήσης. Αντίστοιχα, χρειάζεται να παρατεθεί και ανάλυση των σχετικών αλλαγών στις εφαρμοζόμενες λογιστικές αρχές στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις. Τα ΕΛΠ προέβλεπαν τον λογισμό των αλλαγών στις εφαρμοζόμενες λογιστικές αρχές στη χρήση στην οποία λαμβάνουν χώρα αυτές οι αλλαγές. Εάν υφίστανται αλλαγές στις εφαρμοζόμενες λογιστικές αρχές, τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα προέβλεπαν, επίσης παράθεση σχετικής σημείωσης στον Ισολογισμό ή στο Προσάρτημα.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 28 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», ορίζεται ο χειρισμός των μεταβολών των λογιστικών πολιτικών και της διόρθωσης λαθών στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις καθώς και στις μεταβολές των λογιστικών εκτιμήσεων. Τα κύρια σημεία αυτών των διατάξεων, έχουν ως εξής (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015):

- Ορίζεται ότι, τυχόν αλλαγές στις λογιστικές πολιτικές αναγνωρίζονται αναδρομικά για τη σωρευτική επίδραση της μεταβολής των στοιχείων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της συγκριτικής και της τρέχουσας περιόδου.

Λογιστικές πολιτικές θεωρούνται οι συγκεκριμένες αρχές που εφαρμόζονται από μία οντότητα στην κατάρτιση των χρηματοοικονομικών καταστάσεων (π.χ. αρχές επιμέτρησης).

- Προβλέπεται ότι, η μεταβολή των λογιστικών εκτιμήσεων αναγνωρίζεται μόνο στην περίοδο που διαπιστώνεται και δεν αναγνωρίζονται αναδρομικά.

Λογιστικές εκτιμήσεις είναι οι εκτιμήσεις της οικονομικής μονάδας για την παρούσα κατάσταση των στοιχείων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Λογιστικές Πολιτικές είναι οι συγκεκριμένες αρχές, κανόνες και πρακτικές που υιοθετούνται από μία επιχείρηση για την κατάρτιση και παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων.

Η συνέπεια στις ακολουθούμενες λογιστικές πολιτικές, αλλά και η συγκρισιμότητα των συντασσόμενων οικονομικών καταστάσεων, είναι αναγκαίες προκειμένου οι χρήστες να λαμβάνουν όλες εκείνες τις πληροφορίες που είναι απαραίτητες για τη λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων.

Επιτρέπεται η αλλαγή των λογιστικών πολιτικών, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- Όταν αυτό απαιτείται από τον νόμο ή
- Εφόσον η αλλαγή θα καταλήξει σε μία, όσο το δυνατόν, αξιόπιστη παρουσίαση των οικονομικών γεγονότων ή των συναλλαγών στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Παράδειγμα αλλαγής λογιστικής πολιτικής, αποτελεί η αλλαγή της χρησιμοποιούμενης αποτίμησης των αποθεμάτων από LIFO σε Μέσο Σταθμικό.

Λογιστικές Εκτιμήσεις. Οι λογιστικές εκτιμήσεις αποτελούν βασικό στοιχείο για την κατάρτιση των οικονομικών καταστάσεων μίας επιχείρησης. Οι λογιστικές εκτιμήσεις είναι αποτέλεσμα της κρίσης της Διοίκησης και βασίζονται στις διαθέσιμες πληροφορίες που υπήρχαν κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων.

Λογιστικές εκτιμήσεις απαιτούνται για διάφορα κονδύλια του Ισολογισμού όπως:

- τους επισφαλείς πελάτες,
- την απαξίωση αποθεμάτων,
- την εύλογη αξία των χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού ή των υποχρεώσεων,
- την ωφέλιμη ζωή ή τον τρόπο ανάλωσης των οικονομικών οφελών των αποσβέσιμων στοιχείων του ενεργητικού.

Οι λογιστικές εκτιμήσεις είναι αντικείμενο συχνής αναθεώρησης και επισκόπησης καθότι οι συνθήκες στις οποίες βασίστηκε η αρχική εκτίμηση μπορεί να έχουν μεταβληθεί εξαιτίας της εμπειρίας ή νέων γεγονότων και πληροφοριών (TMSA.E., 2015).

Για την πληρέστερη δυνατή κατανόηση των προαναφερομένων, παρατίθεται ο ακόλουθος συγκριτικός πίνακας:

Πίνακας 2.3

Στοιχεία Οικονομικών Καταστάσεων	Λογιστική Εκτίμηση	Λογιστική Πολιτική
Πάγια στοιχεία ενεργητικού	Εκτίμηση ωφέλιμης ζωής των παγίων	α) Επιλογή μεθόδου απόσβεσης π.χ. σταθερή ή φθίνουσα β) Αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων σε εύλογες αξίες αντί χρήσης του αναπόσβεστου κόστους κτήσης.
Αποθέματα	Εκτίμηση σε ετήσια βάση του ύψους των απαξιωμένων αποθεμάτων	Μέθοδος αποτίμησης π.χ. Μέση τιμή ή FIFO
Προβλέψεις	Εκτίμηση του απαιτούμενου ύψους προβλέψεων με βάση τις συνθήκες που έχουν διαμορφωθεί κατά την ημερομηνία σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων	Διενέργεια προβλέψεων για την κάλυψη πιθανών κινδύνων

Λάθη προηγούμενων χρήσεων

Πρόκειται για λάθη τα οποία ανακαλύφθηκαν στην παρούσα χρήση και αφορούν σε παραλείψεις και λανθασμένη απεικόνιση γεγονότων, που περιλαμβάνονταν στις οικονομικές καταστάσεις για μία ή περισσότερες προηγούμενες χρήσεις.

Οι κυριότερες αιτίες λαθών μπορεί να προκύψουν από:

- Λανθασμένη εφαρμογή λογιστικών πολιτικών κατά το παρελθόν.
- Ανακάλυψη κλοπής (απάτης).
- Μαθηματικά λάθη.

2.16 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς καθορίζουν ως γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού τα γεγονότα εκείνα τα οποία μεταβάλλουν ουσιωδώς τη χρηματοοικονομική εικόνα της επιχείρησης και τα οποία λαμβάνουν χώρα στο χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας κλεισίματος του Ισολογισμού και της ημερομηνίας κατά την οποία εγκρίνονται οι οικονομικές καταστάσεις για δημοσίευση. Με το σκεπτικό αυτό, απαιτείται από το σχετικό ΔΛΠ 10 «Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού» να καθίσταται γνωστή από την επιχείρηση η ημερομηνία έγκρισης του Ισολογισμού προς δημοσίευση. Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα δεν καθόριζαν επακριβώς το χρονικό διάστημα που σχετίζεται με γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Γενικότερα, δεν παρέχονταν από τα ΕΛΠ σαφείς και ακριβείς συστάσεις για τον ενδεδειγμένο λογισμό γεγονότων μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Το ΔΛΠ 10 «Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού» διακρίνει δύο κατηγορίες γεγονότων μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού: α) τα διορθωτικά (γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα χωρίς να διαφοροποιούνται ουσιωδώς οι οικονομικές συνθήκες οι οποίες επικρατούσαν κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού) και β) τα μη διορθωτικά (γεγονότα τα οποία έλαβαν χώρα κατόπιν ουσιώδους διαφοροποίησης των οικονομικών συνθηκών οι οποίες επικρατούσαν κατά την ημερομηνία του Ισολογισμού). Βεβαίως, στα ΕΛΠ δεν νοούνταν η ως άνω διάκριση μεταξύ των γεγονότων μετά την ημερομηνία Ισολογισμού.

Εάν καταστούν αντιληπτά διορθωτικά γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού, κατά το ΔΛΠ 10, τότε η επιχείρηση υποχρεούται να διορθώσει αντίστοιχα και ανάλογα τις σχετικές οικονομικές καταστάσεις, αντιμετώπιση την οποία δεν υποχρεούται να ακολουθήσει εάν καταστούν αντιληπτά μη διορθωτικά γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού.

Όσον αφορά στα μερίσματα τα οποία σκοπεύει να δώσει η επιχείρηση, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, λογίζονταν πάντοτε στις υποχρεώσεις της επιχείρησης, εκτός εάν η επιχείρηση σκόπευε να τα χρησιμοποιήσει για αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου, οπότε λογίζονταν στο μετοχικό κεφάλαιο. Βασική προϋπόθεση, κατά τα ΕΛΠ, για την αναγνώριση των μερισμάτων

αποτελούσε η έγκριση από το Διοικητικό Συμβούλιο της επιχείρησης. Αντίθετα, σύμφωνα με το ΔΛΠ 10, μόνο τα μερίσματα προς διάθεση στους μετόχους για τα οποία η επιχείρηση έχει προβεί σε σχετική γνωστοποίηση πριν από την ημερομηνία του Ισολογισμού λογίζονται στις υποχρεώσεις της επιχείρησης. Εάν η επιχείρηση έχει προβεί σε σχετική γνωστοποίηση πριν από την ημερομηνία του Ισολογισμού, τότε τα μερίσματα προς διάθεση στους μετόχους αναφέρονται στην επεξηγηματική σημείωση η οποία προβλέπεται από το ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων».

Σύμφωνα με τις διατάξεις του νόμου 4308/2014 για τα νέα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, γεγονότα που έγιναν εμφανή μετά την λήξη της περιόδου, αλλά πριν την ημερομηνία κατά την οποία το αρμόδιο όργανο εγκρίνει τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις για δημοσιοποίηση και, εφόσον, αναφέρονται στο τέλος αυτής της περιόδου και επηρεάζουν τα κονδύλια του ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων, αναγνωρίζονται στην κλειόμενη περίοδο.

Η οντότητα για τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις της χρήσεως 2015 και εφεξής θα εμφανίζει τα μερίσματα στον 'ΠΙΝΑΚΑ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ', ως υποχρεώσεις, με μείωση των αποτελεσμάτων εις νέο, κατά το χρόνο έγκρισής τους από τη γενική συνέλευση και όχι στον ισολογισμό της κλειόμενης περιόδου.

Το ΔΛΠ 10 «Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού», συσχετίζεται με τις διατάξεις του άρθρου 17, καθώς και του άρθρου 8. Η υποχρέωση γνωστοποίησης αυτών των γεγονότων, αφορά στις «Μεσαίες» και «Μεγάλες» οντότητες. Στα προβλεπόμενα του ΔΛΠ 10, αναλύονται δύο βασικές έννοιες που σχετίζονται με τα γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού. Τα γεγονότα αυτά διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:

- **Διορθωτικά :** Είναι τα γεγονότα του Ισολογισμού που ανάλογα με τις συνθήκες έχουν διαφορετική έκβαση κατά την ημερομηνία σύνταξης τους (π.χ. έκβαση δικαστικών υποθέσεων, απομείωση αξίας περιουσιακών στοιχείων, τυχόν απάτη ή λάθος, πτώχευση πελάτη, θέματα συνέχισης της δραστηριότητας κ.λ.π.).
- **Μη διορθωτικά:** Είναι τα γεγονότα, τα οποία προέκυψαν μετά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού και, επιβάλλεται, εφόσον αυτά είναι σημαντικά, να γνωστοποιηθούν στις σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων (π.χ. αλλαγές στις αγορές, αποφάσεις διοικητικών συμβουλίων, φυσικές καταστροφές, συγχωνεύσεις, πτώση της αξίας των επενδύσεων, μερίσματα κ.λ.π.).

Οι οικονομικές καταστάσεις εγκρίνονται από τη Διοίκηση. Με τον όρο Διοίκηση, εννοούμε το Διοικητικό Συμβούλιο της επιχείρησης και όχι τη Γενική Συνέλευση των Μετόχων.

Λογιστικός χειρισμός διορθωτικών και μη διορθωτικών γεγονότων

Ο λογιστικός χειρισμός των διορθωτικών γεγονότων μετά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού, πραγματοποιείται με προσαρμογή των ποσών, έτσι ώστε μετά την ημερομηνία

σύνταξης του Ισολογισμού τα ποσά να αντανakλούν στις οικονομικές καταστάσεις της οντότητας.

Για τα μη διορθωτικά γεγονότα, η οντότητα μετά την ημερομηνία σύνταξης του Ισολογισμού, δεν προσαρμόζει τα ποσά των οικονομικών καταστάσεων της. Εφόσον, αυτά τα γεγονότα είναι σημαντικά, θα πρέπει να γνωστοποιηθούν, για το λόγο ότι, η μη γνωστοποίηση τους, θα επηρεάσει τη λήψη των αποφάσεων που θα έπαιρναν οι χρήστες με βάση τις οικονομικές καταστάσεις. Η οντότητα γνωστοποιεί τα ακόλουθα μη διορθωτικά γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού:

α) Τη φύση του γεγονότος.

β) Μία εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων του γεγονότος

γ) Μία δήλωση ότι μία τέτοια εκτίμηση δεν είναι εφικτή.

Προκειμένου τα παραπάνω να γίνουν περισσότερο κατανοητά, παρατίθενται τα ακόλουθα (ΣΟΛ Α.Ε., 2016):

Στην επόμενη χρήση 20X2 συνέβησαν τα ακόλουθα γεγονότα, τα οποία αξιολογήθηκαν από την Εταιρεία ως μη διορθωτικά των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και, κατά συνέπεια, οι επιδράσεις τους θα καταχωριστούν στην επόμενη χρήση 20X2, στην οποία συνέβησαν:

➤ **Καταστροφή περιουσιακών στοιχείων**

Στις 10/2/20X2 καταστράφηκαν από πλημύρα ανασφάλιστα εμπορεύματα αξίας € XXX. Το γεγονός αυτό αξιολογήθηκε από τη διοίκηση ως μη διορθωτικό και, κατά συνέπεια, η ζημία αυτή θα βαρύνει τα αποτελέσματα της επόμενης περιόδου 20X2.

➤ **Μετατροπή σε μετοχές μετατρέψιμων ομολογιών**

Στις 20/2/20X2 ολοκληρώθηκε η διαδικασία μετατροπής XXX μετατρέψιμων ομολογιών εκδόσεως της εταιρείας ΑΛΦΑ Α.Ε., τις οποίες είχε αποκτήσει η Εταιρεία αντί ποσού € XXX, σε XXX κοινές με δικαίωμα ψήφου μετοχές της ίδιας εταιρείας. Μετά την μετατροπή των ομολογιών η Εταιρεία θα κατέχει ποσοστό XX% των δικαιωμάτων ψήφου στην εταιρεία ΑΛΦΑ Α.Ε.

➤ **Εξόφληση Δανείου**

Στις 10/3/20X2 αποπληρώθηκε η υποχρέωση της Εταιρείας προς την τράπεζα XX ποσού € XXX.

Μία εξόχως σημαντική πτυχή της ορθής και εύλογης παρουσίασης της χρηματοοικονομικής εικόνας μίας επιχείρησης είναι η παραδοχή ότι οι οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης καταρτίζονται και δημοσιεύονται δεδομένης της συνεχιζόμενης δραστηριότητας της επιχείρησης (going concern principle). Με άλλα λόγια, αντιμετωπίζεται ως βέβαιο το ενδεχόμενο ότι στο μέλλον η επιχείρηση θα εξακολουθεί να ασκεί τις κύριες δραστηριότητές της.

Τα ΕΛΠ για τις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεν θεωρείται δεδομένο ότι η επιχείρηση θα εξακολουθεί να ασκεί τις κύριες δραστηριότητές της δεν προβλέπουν καμία ρητή και διακεκριμένη αναφορά στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Ως συνηθισμένη πρακτική ενίοτε αναφερόταν στο Πιστοποιητικό Ελέγχου των ελεγκτών οποιαδήποτε διαπίστωση η οποία αναιρούσε το δεδομένο της συνεχιζόμενης δραστηριότητας της επιχείρησης, πάντοτε κατά τα ΕΛΠ.

Από την άλλη πλευρά, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προέβλεπαν ρητές και σαφείς γνωστοποιήσεις στις περιπτώσεις στις οποίες δεν ισχύει η αρχή της συνεχιζόμενης δραστηριότητας της εταιρείας. Στο πνεύμα αυτό, το ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων» ορίζει πως πρέπει η επιχείρηση να προβαίνει στις κατάλληλες γνωστοποιήσεις εφόσον:

α) οι οικονομικές καταστάσεις δεν έχουν καταρτιστεί στη βάση της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern) ή

β) η διοίκηση είναι ενήμερη για ουσιώδεις αβεβαιότητες που αφορούν σε γεγονότα ή συνθήκες, που μπορεί να δημιουργήσουν ουσιώδη αμφιβολία για την ικανότητα της οντότητας να συνεχίσει ως συνεχιζόμενη δραστηριότητα.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση, οι οικονομικές καταστάσεις μίας εταιρείας δεν πρέπει να συντάσσονται στη βάση της συνεχιζόμενης δραστηριότητας (going concern) εάν:

1. Η διοίκηση της εταιρείας προτίθεται μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού να ρευστοποιήσει την εταιρεία, ή εάν,
2. Η διοίκηση της εταιρείας προτίθεται μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού να παύσει τη λειτουργία της εταιρείας, ή εάν
3. Η διοίκηση της εταιρείας δεν έχει εναλλακτική πραγματιστική λύση από το να πράξει ένα από τα παραπάνω ή αμφότερα τα παραπάνω.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», στις βασικές αρχές που ακολουθούνται για τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, συμπεριλαμβάνεται και η αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας (going concern).

Η θεμελιώδης αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας (going concern) θεωρείται ότι ισχύει για μια οντότητα, εκτός εάν η Διοίκησή της προτίθεται να την ρευστοποιήσει, ή να παύσει την δραστηριότητά της, ή εάν λόγω των συνθηκών δεν έχει καμία άλλη ρεαλιστική επιλογή παρά να διακόψει τη λειτουργία της.

Η Διοίκηση της οντότητας έχει την ευθύνη της εκτίμησης του κατά πόσον η αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας γίνεται δεκτή κατά τη σύνταξη των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Κατά τη σχετική εκτίμηση, η Διοίκηση της οντότητας οφείλει να λάβει υπόψη της όλες τις διαθέσιμες, κατά το χρόνο της εκτίμησης, πληροφορίες για το μέλλον. Η εκτίμηση πρέπει να εκτείνεται σε χρονικό διάστημα τουλάχιστον δώδεκα μηνών από την ημερομηνία του ισολογισμού.

Στο Προσάρτημα των οικονομικών καταστάσεων και στην κατηγορία γνωστοποιήσεων παραγόντων κινδύνου, θα πρέπει να περιλαμβάνεται ιδιαίτερη σημείωση, με μνεία στο εάν υπάρχουν παράγοντες που θέτουν σε κίνδυνο την προοπτική της οντότητας να συνεχίσει απρόσκοπτα την δραστηριότητά της (going concern). Στην περίπτωση αυτή γνωστοποιείται η φύση αυτών των παραγόντων, καθώς και τα μέτρα που έχουν ληφθεί από τη Διοίκηση για την αντιμετώπισή τους.

Παράγοντες που θέτουν σε κίνδυνο την προοπτική της οντότητας να συνεχίσει απρόσκοπτα τη δραστηριότητά της, είναι τα αρνητικά Ίδια Κεφάλαια, οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις να υπερβαίνουν το σύνολο των κυκλοφορούντων περιουσιακών στοιχείων, οι αρνητικές ταμειακές ροές κ.λ.π. (TMS A.E., 2015)

2.17 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Κατασκευαστικές Συμβάσεις

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επιφυλάσσουν ιδιαίτερη μεταχείριση στις κατασκευαστικές συμβάσεις, δηλαδή σε εταιρικές οργανικές δραστηριότητες οι οποίες αφορούν σε κατασκευές και τεχνικά έργα, αλλά επίσης εκτείνονται σε περισσότερες λογιστικές χρήσεις και όχι μόνο σε μία λογιστική χρήση. Ειδικότερα το ΔΛΠ 11 «Κατασκευαστικές Συμβάσεις» ασχολείται με τους αποτελεσματικούς λογαριασμούς που σχετίζονται με τις κατασκευαστικές συμβάσεις.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 11, η αναγνώριση των εσόδων ή εξόδων τα οποία προκύπτουν από τέτοιες συμβάσεις εξαρτάται από το ποσοστό ολοκλήρωσης της εκάστοτε σύμβασης (percentage of completion). Οι λογαριασμοί εσόδων και εξόδων λογίζονται επί τη βάση κάθε σύμβασης ξεχωριστά. Δεν τηρείται λογισμός των εσόδων και των εξόδων επί τη βάση της κάθε σύμβασης ξεχωριστά εάν περισσότερες της μίας συμβάσεις μπορούν να θεωρηθούν ότι συστήνουν ένα ενιαίο μεγαλύτερο έργο. Επίσης, είναι σημαντικό να αναφερθεί ότι αναγνωρίζεται μόνο εκείνο το μέρος των εσόδων για το οποίο πιστεύεται ότι το αντίστοιχο κόστος θα ανακτηθεί (cost recovery method). Το ποσοστό ολοκλήρωσης της εκάστοτε σύμβασης (percentage of completion) πρέπει να υπολογίζεται κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού. Κατά την ημερομηνία αυτή πρέπει ο εκάστοτε λογιστής να μπορεί να προβεί σε μία αξιόπιστη εκτίμηση του τελικού χρηματοοικονομικού αποτελέσματος της σύμβασης. Εάν δεν μπορεί να διενεργηθεί μία τέτοια εκτίμηση με αξιοπιστία, τότε ο υπεύθυνος λογιστής οφείλει να αναγνωρίσει το κόστος που σχετίζεται με τη σύμβαση στη λογιστική χρήση στην οποία πραγματοποιήθηκε αυτό το κόστος. Είναι πολύ σημαντικό να αναφερθεί ότι, εάν εκτιμάται ότι θα πραγματοποιηθεί ζημία από τη σύμβαση στο μέλλον, τότε η ζημία αυτή θα πρέπει να αναγνωρίζεται στην τρέχουσα χρήση και όχι στη μελλοντική λογιστική χρήση κατά την οποία αναμένεται να πραγματοποιηθεί.

Αντιθέτως, σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, στην περίπτωση των κατασκευαστικών συμβάσεων, έστω και εάν εκτιμούνταν ότι θα πραγματοποιηθεί ζημία στο

μέλλον από μία τέτοια σύμβαση, ακόμη και τότε δεν αναγνωρίζονταν η ζημία αυτή στην τρέχουσα χρήση. Τα ΕΛΠ επέτρεπαν, πέραν της μεθόδου του ποσοστού ολοκλήρωσης του έργου, την οποία προβλέπουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, και τη μέθοδο τμηματικής περάτωσης του έργου. Στην πρακτική όμως που ακολουθείται στην ελληνική πραγματικότητα, τα έσοδα από κατασκευαστικές συμβάσεις αναγνωρίζονταν επί τη βάσει των τμηματικών τιμολογήσεων που έπονται των τμηματικών παραλαβών του κάθε μέρους του έργου. Το κόστος που αντιστοιχεί στην εκάστοτε σύμβαση αναγνωρίζονταν στη χρήση στην οποία πραγματοποιούνταν.

Όσον αφορά στο ΔΛΠ 11 «Κατασκευαστικές Συμβάσεις», προβλέπονται συγκεκριμένες γνωστοποιήσεις στις οποίες πρέπει να προβαίνει η εταιρεία που δραστηριοποιείται στο χώρο των κατασκευαστικών συμβάσεων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η αξία των εσόδων που αναγνωρίστηκαν στην τρέχουσα λογιστική χρήση
- Τις μεθόδους αποτίμησης των εσόδων που αναγνωρίστηκαν στην τρέχουσα λογιστική χρήση
- Τις μεθόδους αποτίμησης του ποσοστού ολοκλήρωσης των συμβάσεων εν εξελίξει
- Αναφορικά με τις συμβάσεις εν εξελίξει, το συνολικό ποσό των πραγματοποιηθέντων δαπανών και των πραγματοποιηθέντων κερδών (απομειωμένων κατά την αξία τυχόν πραγματοποιηθεισών ζημιών), το συνολικό ποσό των εισπραχθεισών προκαταβολών και των καταβληθεισών παρακρατήσεων
- Τη συνολική αξία των μικτών απαιτήσεων από τους πελάτες
- Τη συνολική αξία των μικτών υποχρεώσεων προς τους πελάτες
- Κάθε ενδεχόμενη υποχρέωση ή απαίτηση

Το εννοιολογικό πλαίσιο του ΔΛΠ 11 «Κατασκευαστικές Συμβάσεις», συσχετίζεται με τις διατάξεις άρθρου 25, του ν. 4308/2014 για τα «νέα ΕΛΠ». Το άρθρο 25 παραθέτει τα διάφορα στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων και παρέχει τους κανόνες αναγνώρισης, το λογιστικό χειρισμό τους, καθώς και την εμφάνιση τους στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Πιο συγκεκριμένα, προβλέπονται συγκεκριμένες αρχές αναγνώρισης των εσόδων (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015):

- Τα έσοδα αναγνωρίζονται με την αρχή του δεδουλευμένου.

- Προβλέπεται ειδικά ο χρόνος αναγνώρισης των εσόδων, για τα έσοδα από τη χρήση παγίων περιουσιακών στοιχείων από τρίτους (για τόκους, μερίσματα και δικαιώματα), για την παροχή υπηρεσιών και κατασκευαστικά συμβόλαια.

Οι γενικές αρχές συμβαδίζουν με τις αρχές αναγνώρισης των εσόδων που προβλέπουν τα ΔΛΠ. Η αναγνώριση των εσόδων λαμβάνει υπόψη την οικονομική ουσία της συναλλαγής.

Σύμφωνα με την καθημερινή πρακτική, μία σύμβαση έργου, συνήθως, δεν άρχεται και ολοκληρώνεται στην ίδια λογιστική περίοδο.

Σύμφωνα με την αρχή του δεδουλευμένου, οφείλει να εξεταστεί ο τρόπος κατανομής, τόσο των συμβατικών εσόδων, όσο και των δαπανών μιας σύμβασης εκτέλεσης έργου, με την ανάλογη διασπορά στις λογιστικές περιόδους στις οποίες εκτελείται το κατασκευαστικό έργο ή λαμβάνει χώρα η παροχή υπηρεσίας.

Σύμφωνα με το τις διατάξεις τις παραγράφου 4 του άρθρου 20 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», η εν λόγω κατανομή (διασπορά), πραγματοποιείται με τη μέθοδο του ποσοστού ολοκλήρωσης.

Με βάση το ποσοστό της ολοκλήρωσης, οι δαπάνες που αναλογούν στην προσφερθείσα υπηρεσία ή στο μέρος του έργου που ολοκληρώθηκε εντός της περιόδου, αντιμετωπίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως έξοδα και ταυτόχρονα, αναγνωρίζεται στην ίδια περίοδο το αναλογούν μέρος του συνολικού τιμήματος ως έσοδο. Δουλευμένες αλλά μη πληρωμένες δαπάνες και δουλευμένα, αλλά μη εισπραγμένα έσοδα, αναγνωρίζονται στον ισολογισμό ως υποχρεώσεις ή απαιτήσεις αντίστοιχα.

Η εφαρμογή της μεθόδου του ποσοστού ολοκλήρωσης προϋποθέτει ότι μπορούν να γίνουν αξιόπιστες εκτιμήσεις σχετικά με το οικονομικό αποτέλεσμα (έσοδο και κόστος) μιας σύμβασης παροχής υπηρεσιών ή κατασκευαστικού συμβολαίου. Οι δαπάνες που αναλογούν στη προσφερθείσα υπηρεσία ή στο μέρος του έργου που ολοκληρώθηκε εντός της περιόδου αντιμετωπίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων ως έξοδα.

Η εφαρμογή της μεθόδου του ποσοστού ολοκλήρωσης, προϋποθέτει την ενημέρωση του λήπτη της υπηρεσίας ή του έργου από τον προμηθευτή, για το μέρος που έχει ολοκληρωθεί και λογισθεί από αυτόν σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού.

Ο νόμος ορίζει ότι, όταν χρησιμοποιείται η μέθοδος της ολοκλήρωσης (ή μέθοδος της ολοκληρωμένης σύμβασης), μέχρι την ολοκλήρωση της σύμβασης δεν αναγνωρίζεται κανένα έσοδο ή έξοδο. Σε αυτό το χρονικό διάστημα, οι πραγματοποιούμενες δαπάνες καταχωρούνται ως «Απόθεμα» στο ενεργητικό και, τα εισπραττόμενα από τον πελάτη ποσά, ως προκαταβολές πελατών, στις υποχρεώσεις.

Η μέθοδος της ολοκλήρωσης, δύναται να χρησιμοποιείται, όταν εκτιμάται τεκμηριωμένα ότι δεν υπάρχει σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, έναντι της μεθόδου του ποσοστού ολοκλήρωσης. Θεωρείται, ενδεικτικά, ότι δεν υπάρχει σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις:

α) όταν τα έργα που αναλαμβάνει η οντότητα είναι σχετικά μεγάλου αριθμού, μικρής διάρκειας (π.χ. λίγων μηνών) και μικρής σχετικά αξίας το κάθε ένα.

β) σε συμβάσεις παροχής υπηρεσιών και κατασκευαστικών συμβολαίων, όταν η δαπάνη που έχει αναληφθεί στο τέλος της περιόδου αποτελεί ένα μικρό ποσοστό του συνολικού κόστους του έργου (π.χ. μέχρι 5%) και η αξιόπιστη εκτίμηση του ποσοστού προόδου του έργου είναι πρακτικά δυσχερής ή δεν δικαιολογείται από πλευράς κόστους-οφέλους. Στην περίπτωση

αυτή, το αναληφθέν κόστος εμφανίζεται ως απόθεμα στον ισολογισμό της τρέχουσας περιόδου (TMS A.E., 2015).

Για την καλύτερη δυνατή κατανόηση των προαναφερομένων παρατίθεται το ακόλουθο παράδειγμα:

Σύμβαση τριετούς διάρκειας με συμβατικό έσοδο € 1.500.000 και συμβατικό κόστος € 1.200.000 που στο δεύτερο έτος αναθεωρείται σε € 1.300.000.

Πίνακας 2.4

Εισπράξεις από πελάτες		300.000	
Καταβολές σε προμηθευτές		350.000	
Δεδομένα Σύμβασης	Έτος (1)	Έτος (2)	Έτος (3)
Σωρευτικό κόστος (Α)	400.000	1.000.000	1.300.000
Εκτιμώμενο κόστος μέχρι την ολοκλήρωση (Β)	1.200.000	1.300.000	1.300.000
% Ολοκλήρωσης (Α/Β)=(Γ)	33%	77%	100%
Συνολικό συμβατικό έσοδο (Δ)	1.500.000	1.500.000	1.500.000
Σωρευτικό έσοδο από έναρξη της σύμβασης (Ε)=(Δ)Χ(Γ)	500.000	1.153.846	1.500.000
(Μείον) Έσοδο που αναγνωρίστηκε σε προηγούμενα έτη (Ζ)		500.000	1.153.846
Αναλογία εσόδου έτους (Ε)-(Ζ)	500.000	653.846	346.154
Παρουσίαση στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων	Έτος (1)	Έτος (2)	Έτος (3)
Έσοδα κατασκευαστικών συμβάσεων	500.000	653.846	346.154
Δαπάνες της σύμβασης	400.000	600.000	300.000
Μικτό αποτέλεσμα	100.000	53.846	46.154
Κατάσταση Ισολογισμού	Έτος (1)	Έτος (2)	Έτος (3)
Απαιτήσεις από πελάτες	200.000		
Υποχρεώσεις προς προμηθευτές	50.000		

2.18 Ειδικότερες Διαφορές ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Φόρους Εισοδήματος

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12, με τίτλο Φόροι Εισοδήματος, είναι ένα εκ των πλέον συζητημένων προτύπων. Αποτελεί επίσης ένα εκ των βασικότερων προτύπων και αφορά στο κρίσιμο για όλες τις επιχειρήσεις θέμα της φορολογίας. Το πρότυπο αυτό εισήγαγε σοβαρές καινοτομίες οι οποίες ανατρέπουν πάγιες τακτικές λογιστικής παρακολούθησας των φόρων, επηρεάζει και συνδέεται με πλήθος άλλων προτύπων και για την αποσαφήνισή του έχουν απαιτηθεί διερμηνείες και διαβουλεύσεις. Αδιαμφισβήτητα, ένα εκ των θεμάτων τα οποία αφορούν στην φορολόγηση είναι ο τρόπος λογιστικής παρακολούθησας των τρεχουσών και των μελλοντικών φορολογικών συνεπειών οι οποίες προκύπτουν από συναλλαγές και άλλα οικονομικά γεγονότα της τρέχουσας χρήσεως. Οι φορολογικές αυτές συνέπειες αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε επιχείρησης. Τέτοιες φορολογικές συνέπειες αφορούν και στην μελλοντική ανάκτηση (ή διακανονισμό) της λογιστικής αξίας στοιχείων του ενεργητικού (ή των υποχρεώσεων) και αναγνωρίζονται στον ισολογισμό της εκάστοτε επιχείρησης.

Το ΔΛΠ 12, για να καλύψει τους παραπάνω προβληματισμούς, αναφέρεται στην τρέχουσα φορολογία, αλλά εισάγει και για πρώτη φορά την έννοια της αναβαλλόμενης φορολογικής υποχρέωσης. Ιδιαίτερη βαρύτητα έχουν, πέραν των εννοιών της φορολογίας σύμφωνα με το

πρότυπο αυτό, οι κανόνες υπολογισμού και αναγνώρισης των σχετικών φορολογικών συνεπειών, καθώς και ο τρόπος παρουσίασης και οι σχετικές πληροφορίες οι οποίες πρέπει να συμπεριλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις.

2.19 Χρήσιμες Έννοιες και Βασικές Αρχές Σχετικές με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 12
Για την αναλυτική παρουσίαση των καινοτομιών του ΔΛΠ 12 κρίνεται σκόπιμο να παρατεθούν ορισμένες χρήσιμες έννοιες, οι οποίες θα βοηθήσουν στην καλύτερη κατανόηση όσων θα περιγραφούν στην συνέχεια.

Φορολογική βάση ενός στοιχείου του ενεργητικού ή μίας υποχρέωσης είναι το αποδιδόμενο στο στοιχείο αυτό ποσό για φορολογικούς σκοπούς. Το ΔΛΠ 12 συγκρίνει την λογιστική αξία των στοιχείων του ενεργητικού και των υποχρεώσεων με την αντίστοιχη φορολογική των βάση, προκειμένου να αναγνωρίσει την προκύπτουσα αναβαλλόμενη φορολογία.

Αναλυτικότερα, φορολογική βάση ενός στοιχείου του *ενεργητικού* είναι το ποσό το οποίο θα είναι εκπεστέο φορολογικά και το οποίο προκύπτει από μελλοντικά φορολογητέα οικονομικά οφέλη τα οποία θα εισρεύσουν σε μία επιχείρηση, όταν αυτή ανακτήσει την λογιστική αξία του στοιχείου. Αυτό θα συμβεί είτε με την πώληση του στοιχείου (π.χ. εμπορεύματα), είτε με την χρήση του για την απόκτηση άλλων στοιχείων (π.χ. μηχανήματα παραγωγής). Στην περίπτωση που τα οικονομικά οφέλη δεν θα είναι φορολογητέα, τότε η φορολογική βάση του στοιχείου του ενεργητικού είναι ίση με την λογιστική του αξία.

Φορολογική βάση μίας *υποχρέωσης* είναι η λογιστική αξία της υποχρέωσης, μείον κάθε ποσό που θα είναι εκπεστέο φορολογικά σε σχέση με την υποχρέωση αυτή σε *μελλοντικές* χρήσεις. Στην περίπτωση εσόδου το οποίο εισπράττεται προκαταβολικά (προεισπραχθέντα έσοδα), η φορολογική βάση της προκύπτουσας υποχρέωσης είναι η λογιστική της αξία, μείον κάθε ποσό του εσόδου το οποίο δεν θα είναι φορολογητέο σε μελλοντικές χρήσεις.

Μόνιμες διαφορές είναι οι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός στοιχείου του ενεργητικού ή μίας υποχρέωσης στον ισολογισμό και της φορολογικής του βάσης, οι οποίες δεν πρόκειται ποτέ να αντिलογισθούν. Πρόκειται για έσοδα ή έξοδα που έχουν αναγνωρισθεί στα λογιστικά αποτελέσματα, αλλά δεν πρόκειται ποτέ να αναγνωρισθούν φορολογικά. Αν είναι έσοδο δεν πρόκειται ποτέ να φορολογηθεί και αν είναι έξοδο δεν πρόκειται ποτέ να εκπέσει από τα φορολογητέα κέρδη.

Προσωρινές διαφορές είναι οι διαφορές μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός στοιχείου του ενεργητικού ή μίας υποχρέωσης στον ισολογισμό και της φορολογικής του βάσης, οι οποίες όμως στο μέλλον πρόκειται να αντिलογισθούν. Αυτές οι διαφορές αφορούν σε κονδύλια τα οποία, ενώ επηρεάζουν το λογιστικό αποτέλεσμα της τρέχουσας χρήσης, ωστόσο αναγνωρίζονται λογιστικά ως έξοδα στην εκάστοτε χρήση οπότε καθίστανται δεδουλευμένες, ενώ αντιθέτως εκπίπτουν φορολογικά κατά την χρήση στην οποία θα καταβληθούν.

Οι προσωρινές διαφορές μπορεί να είναι:

α) *Φορολογητέες προσωρινές διαφορές*, οι οποίες είναι διαφορές που θα καταλήξουν σε φορολογητέα ποσά κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή φορολογικής ζημίας) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται και

β) *Εκπεστέες προσωρινές διαφορές*, οι οποίες είναι προσωρινές διαφορές που θα καταλήξουν σε ποσά εκπεστέα κατά τον προσδιορισμό του φορολογητέου κέρδους (ή φορολογικής ζημίας) των μελλοντικών χρήσεων, καθώς η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού ή της υποχρέωσης ανακτάται ή διακανονίζεται.

Εκ του προσδιορισμού των φορολογικών και εκπεστέων προσωρινών διαφορών, προκύπτουν και οι ορισμοί των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και απαιτήσεων. Έτσι, *αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις* είναι τα ποσά των πληρωτέων φόρων εισοδήματος σε μελλοντικές περιόδους, τα οποία αφορούν σε προσωρινές φορολογητέες διαφορές, και *αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις* είναι τα ποσά των φόρων εισοδήματος τα οποία είναι επιστρεπτέα σε μελλοντικές περιόδους και αφορούν σε: α) εκπεστέες προσωρινές διαφορές, β) μεταφερόμενες στο μέλλον φορολογικές ζημίες και γ) μεταφερόμενους στο μέλλον πιστωτικούς φόρους.

Το ΔΛΠ 12 διέπουν οι παρακάτω βασικές αρχές:

1. Με την αναγνώριση ενός περιουσιακού στοιχείου (ή μίας υποχρέωσης) η επιχείρηση αναμένεται να ανακτήσει ή να διακανονήσει τη λογιστική αξία του στοιχείου αυτού. Στην περίπτωση που η ανάκτηση ή ο διακανονισμός της λογιστικής αξίας του στοιχείου είναι πιθανό να καταστήσει τις μελλοντικές πληρωμές φόρων μεγαλύτερες (ή μικρότερες) από ό,τι αυτές θα ήταν, εάν η ανάκτηση ή ο διακανονισμός αυτός δεν είχε καμία φορολογική επίδραση, τότε η επιχείρηση, με ορισμένες εξαιρέσεις, πρέπει να αναγνωρίσει αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση (ή αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση).
2. Ο φόρος εισοδήματος αποτελεί έξοδο το οποίο αναγνωρίζεται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως, αν οι συναλλαγές και τα οικονομικά γεγονότα που αφορούν σε αυτήν την φορολογική επίδραση αναγνωρίζονται επίσης στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως.
3. Ο φόρος εισοδήματος αποτελεί έξοδο το οποίο αναγνωρίζεται απ' ευθείας στα ίδια κεφάλαια, αν οι συναλλαγές και τα οικονομικά γεγονότα που αφορούν σε αυτήν την φορολογική επίδραση αναγνωρίζονται επίσης στα ίδια κεφάλαια.

Υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όσον αφορά στη φορολογία εισοδήματος των εταιρειών. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, οι φόροι εισοδήματος δεν αναδιαμόρφωναν το λογιστικό αποτέλεσμα, αλλά διατίθεντο από το ήδη αναδιαμορφωμένο λογιστικό αποτέλεσμα. Η ελληνική νομοθεσία προέβλεπε ότι δεν ακολουθούνταν σε όλες τις περιπτώσεις οι κανόνες της Λογιστικής για τον λογισμό των

εσόδων και των εξόδων και ειδικά όσον αφορά στον υπολογισμό της φορολογικής επιβάρυνσης των επιχειρήσεων. Ως εκ τούτου, το λογιστικό αποτέλεσμα αναπροσαρμόζονταν για να υπολογισθεί το φορολογητέο αποτέλεσμα (εισόδημα) από τις διαφορές που προέκυπταν από τη διαφορετική αντιμετώπιση συγκεκριμένων εσόδων-εξόδων βάσει της Λογιστικής και βάσει του Ελληνικού φορολογικού κανονιστικού πλαισίου. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, το λογιστικό αποτέλεσμα αποτελούσε την αρχική βάση επί της οποίας υπολογιζόταν το φορολογικό αποτέλεσμα. Μία ακόμη ουσιωδέστατη διαφορά μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι ότι στα ΕΛΠ δεν προβλεπόταν η έννοια του αναβαλλόμενου φόρου, είτε αφορά σε αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση, είτε αφορά σε αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, οι φόροι εισοδήματος παρουσιάζονταν στον πίνακα διανομής κερδών.

Σε γενικότερο επίπεδο, σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι φόροι εισοδήματος αποτελούν έξοδο που βαρύνει τα αποτελέσματα της χρήσεως, ενώ, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, οι φόροι εισοδήματος δεν συνιστούσαν έξοδο, αλλά συμμετοχή της φορολογικής διοίκησης στο αποτέλεσμα της επιχείρησης.

Συνεπώς, αποτελεί γεγονός ότι, οι διατάξεις των ΕΛΠ (ΕΓΛΣ) αδυνατούσαν να παρακολουθήσουν τις εξελίξεις στις εμπορικές συναλλαγές, και αυτό είχε ως αποτέλεσμα, να καθίσταται ελλιπής η λογιστική πληροφόρηση. Πιο συγκεκριμένα, στην κατηγορία των φόρων εισοδήματος, δεν υπήρχαν διατάξεις που να αναφέρονται στη λογιστική της αναβαλλόμενης φορολογίας, εμφανίζοντας τη διάσταση του χρόνου στη φορολογία των δεδουλευμένων αλλά μη εκταμιευμένων εσόδων και εξόδων.

Άλλη σημαντική διαφορά που αφορά στους φόρους εισοδήματος και εντοπίζεται μεταξύ του σχετικού ΔΛΠ 12 και των αντιστοίχων ΕΛΠ είναι ο λογισμός τρεχουσών ζημιών προς μεταφορά σε επόμενη λογιστική χρήση, ούτως ώστε να συμψηφισθούν με αναμενόμενα μελλοντικά φορολογικά οφέλη. Δηλαδή, η επιχείρηση δικαιούται βάσει του ΔΛΠ 12 να μεταφέρει σε επόμενη μελλοντική λογιστική χρήση ζημίες πραγματοποιούμενες στην τρέχουσα χρήση μόνο με σκοπό να συμψηφίσει αυτές τις ζημίες με αναμενόμενες μελλοντικές φορολογικές επιστροφές ή με αναμενόμενες μελλοντικές φορολογικές εκπτώσεις. Μία τέτοια μεταφορά επιτρέπεται μόνο εφόσον τα όποια αναμενόμενα μελλοντικά φορολογικά οφέλη θεωρείται, απολύτως, βέβαιο ότι θα πραγματοποιηθούν. Αντιθέτως, τα ΕΛΠ δεν προέβλεπαν τέτοιο λογισμό μεταφοράς τρεχουσών ζημιών προς συμψηφισμό με βέβαια μελλοντικά φορολογικά οφέλη.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παραγράφων 3 έως 5 του άρθρου 23του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», ο Φόρος Εισοδήματος και οι Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων, εμφανίζονται στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως. Αναγνωρίζονται, δηλαδή, ως λειτουργικά

έξοδα, που διαμορφώνουν αποτέλεσμα στη χρήση και όχι ως εταιρικά βάρη που μειώνουν το αποτέλεσμα της διάθεσης σύμφωνα με τα οριζόμενα στο ΕΓΛΣ.

Επιπρόσθετα, παρέχεται η δυνατότητα στις υποκείμενες οντότητες, να αναγνωρίσουν στις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις αναβαλλόμενο φόρο εισοδήματος. Εισάγεται δηλαδή, μία νέα λογιστική έννοια, για την οποία προβλέπονται πολύπλοκοι λογιστικοί χειρισμοί, αυτή της αναβαλλόμενης φορολογίας.

Ο προσδιορισμός των καθαρών λογιστικών κερδών των επιχειρήσεων πρέπει να γίνεται με βάση τις θεμελιώδεις λογιστικές αρχές, της αυτοτέλειας των χρήσεων και της αντιπαράθεσης-συσχέτισης (matching principle) εσόδων και εξόδων.

Οι αρχές αυτές όμως δεν τηρούνται πάντα κατά τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών τα οποία προσδιορίζονται σύμφωνα με τους κανόνες που επιβάλλουν οι φορολογικές αρχές και που σε πολλές περιπτώσεις είναι διαφορετικοί από τους λογιστικούς κανόνες. Δηλαδή μία δαπάνη μπορεί να συμμετέχει στον προσδιορισμό των λογιστικών κερδών και να μη συμμετέχει στον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών και το αντίστροφο (TMS A.E., 2015).

Αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση (deferred tax asset) είναι το ποσό του φόρου εισοδήματος που είναι ανακτήσιμος σε μελλοντικές περιόδους από εκπιπτόμενες προσωρινές διαφορές, μεταφερόμενες φορολογικές ζημιές και μεταφερόμενους αχρησιμοποίητους πιστωτικούς φόρους (tax credits).

Αναβαλλόμενη φορολογική υποχρέωση (deferred tax liability) είναι το ποσό του φόρου εισοδήματος που οφείλεται σε μελλοντικές περιόδους, σε σχέση με φορολογητέες προσωρινές διαφορές.

Φορολογική βάση (tax basis) είναι η αξία που αναγνωρίζεται για ένα περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση για σκοπούς φορολογίας εισοδήματος.

Συγκρινόμενη με τη λογιστική αξία του, η φορολογική βάση ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης δύναται (TMS A.E., 2015):

α. Να είναι **μικρότερη** από τη λογιστική αξία του. Στην περίπτωση αυτή, στις επόμενες χρήσεις τα φορολογητέα κέρδη θα είναι αυξημένα σε σχέση με τα λογιστικά. Η διαφορά αυτή είναι αναβαλλόμενη **φορολογική υποχρέωση**.

β. Να είναι **μεγαλύτερη** από τη λογιστική αξία του. Στην περίπτωση αυτή, στις επόμενες χρήσεις τα φορολογητέα κέρδη θα είναι μειωμένα σε σχέση με τα λογιστικά. Η διαφορά αυτή είναι αναβαλλόμενη **φορολογική απαίτηση**.

γ. Να είναι **ίση** με τη λογιστική αξία του και συνεπώς δεν προκύπτει αναβαλλόμενος φόρος. Συνακόλουθα και αναφορικά με τις έννοιες που αναλύονται παραπάνω, το άρθρο 17 του ίδιου ν. 4308/2014, ορίζει ότι οι οντότητες που καταρτίζουν τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με το λογιστικό πλαίσιο του νόμου, δύναται να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση από τα σχετικά ΔΛΠ, στο βαθμό που οι ρυθμίσεις των προτύπων

αυτών είναι συμβατές με τον παρόντα νόμο. Η προαιρετική αυτή διάταξη εισάγει μια σημαντική ρύθμιση στο Ελληνικό λογιστικό πλαίσιο, αφού οι υποκείμενες οντότητες αποκτούν πρόσβαση στο πλέον αξιόπιστο και ευρέως χρησιμοποιούμενο λογιστικό πλαίσιο παγκοσμίως, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, για θέματα που ρυθμίζονται συνοπτικά από το νόμο. Συνεπώς, η πρόνοια του νόμου για δυνατότητα αναζήτησης ερμηνευτικής καθοδήγησης από τα ΔΛΠ, μπορεί να είναι ιδιαίτερα χρήσιμη σε μεγάλες και με πολύπλοκες δραστηριότητες επιχειρήσεις και, για σύνθετα λογιστικά θέματα, όπως είναι οι αναβαλλόμενοι φόροι.

2.20 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τις Οικονομικές Πληροφορίες ανά Επιχειρησιακό ή Γεωγραφικό Τομέα

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης επιφυλάσσουν επίσης ιδιαίτερη μεταχείριση όσον αφορά στη χρηματοοικονομική πληροφόρηση για επιμέρους επιχειρησιακούς ή γεωγραφικούς τομείς των συγχρόνων επιχειρήσεων. Αυτό έχει καταστεί αναγκαίο εξαιτίας της μεγάλης επιχειρησιακής και γεωγραφικής εξάπλωσης των συγχρόνων επιχειρήσεων. Η εξάπλωση αυτή έχει δημιουργήσει επιμέρους τμήματα-τομείς των επιχειρήσεων, των οποίων το μέγεθος και η πολυπλοκότητα θα αντιστοιχούσαν σε ξεχωριστές, αυτόνομες επιχειρήσεις. Πολλές φορές μάλιστα αυτοί οι επιμέρους τομείς ανεξαρτητοποιούνται και σχηματίζουν όντως ξεχωριστές, αυτόνομες επιχειρήσεις. Έτσι, σε μία επιχείρηση τροφίμων και ποτών ενδέχεται να υφίσταται ξεχωριστός τομέας για τα τρόφιμα ψυγείου και ξεχωριστός τομέας για τα τρόφιμα εκτός ψυγείου. Παρομοίως, σε μία πολυεθνική επιχείρηση ενδέχεται να υφίσταται ξεχωριστός τομέας Ευρώπης, για παράδειγμα, και ξεχωριστός τομέας Αμερικής.

Το σχετικό ΔΛΠ 14 «Οικονομικές Πληροφορίες Κατά Τομέα» καθορίζει με σαφήνεια ποιοι επιχειρησιακοί ή γεωγραφικοί τομείς επιχειρήσεων πρέπει να αναφέρουν ξεχωριστά χρηματοοικονομικά στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, για να αναφέρει ξεχωριστά χρηματοοικονομικά στοιχεία πρέπει ο κάθε τέτοιος τομέας να αντιστοιχεί τουλάχιστον στο 10% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης. Πρέπει ακόμη το σύνολο των επιμέρους τομέων που τυγχάνουν ξεχωριστής αναφοράς να ανέρχεται τουλάχιστον στο 75% του συνολικού κύκλου εργασιών της επιχείρησης.

Εάν κριθεί ότι ένας επιμέρους τομέας πρέπει να αναφέρει ξεχωριστά χρηματοοικονομικά στοιχεία, τότε ο τομέας αυτός οφείλει να αναφέρει ξεχωριστά αποτελέσματα εκ των δραστηριοτήτων του, όπως και να αναφέρει ξεχωριστά στοιχεία παθητικού και ενεργητικού τα οποία αντιστοιχούν στις συγκεκριμένες δραστηριότητες. Και στην περίπτωση του ΔΛΠ 14 εφαρμόζεται η λογιστική αρχή της αντιστοίχισης εσόδων και εξόδων (matching principle). Με την έννοια αυτή, έκαστος επιμέρους τομέας αναφέρει μόνο εκείνα τα έσοδα/έξοδα τα οποία αντιστοιχούν επακριβώς στα διακριτά εκείνα περιουσιακά στοιχεία και στις διακριτές εκείνες υποχρεώσεις οι οποίες αφορούν με ακρίβεια, σαφήνεια και σχετικότητα τις συγκεκριμένες διακριτές οικονομικές δραστηριότητες του αναφερόμενου

τομέα. Σε περίπτωση που υπάρχουν περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις οι οποίες χρησιμοποιούνται από κοινού από δύο ή περισσότερους τομείς, τότε αυτά τα στοιχεία ισολογισμού πρέπει να κατανέμονται στους τομείς μόνον εφόσον και τα σχετικά έσοδα/έξοδα κατανέμονται στους τομείς.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το ΔΛΠ 14, οι λογιστικές αρχές οι οποίες εφαρμόζονται και τηρούνται για την κατάρτιση των ενοποιημένων καταστάσεων μίας επιχείρησης, οι ίδιες λογιστικές αρχές πρέπει να εφαρμόζονται και να τηρούνται και στις επιμέρους οικονομικές καταστάσεις οι οποίες αναφέρονται από τους επιμέρους οικονομικούς τομείς. Ακόμη, η συνολική καθαρή θέση και το συνολικό χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα, όπως αναφέρονται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης, δεν πρέπει να επηρεάζονται από τα όποια επιμέρους χρηματοοικονομικά αποτελέσματα και την όποια καθαρή θέση των ξεχωριστών οικονομικών τομέων.

Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, δεν προβλέπονταν ιδιαίτερη λογιστική μεταχείριση για επιμέρους οικονομικούς τομείς των επιχειρήσεων. Άλλωστε, ακόμη και σήμερα, στην Ελλάδα ο αριθμός των επιχειρήσεων οι οποίες είναι πολύ εξαπλωμένες είτε επιχειρησιακά, είτε γεωγραφικά είναι πολύ περιορισμένος. Το μόνο σχετικό προβλεπόμενο είναι η γνωστοποίηση στοιχείων πωλήσεων ανά επιμέρους οικονομικό τομέα (Σακέλλης, 2005).

Εντούτοις, εξαιτίας του ελληνικού φορολογικού κανονιστικού πλαισίου μία επιχείρηση ενδεχομένως να χρειάζεται να τηρεί επιμέρους χρηματοοικονομικά στοιχεία για επιμέρους οικονομικούς τομείς, ή τουλάχιστον να είναι σε θέση να ανασύρει τέτοια στοιχεία. Αυτό ισχύει επειδή στον Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος προβλέπεται φόρος 20% επί της υπεραξίας μετασχηματιζόμενων τομέων εντός της επιχείρησης, ή ακόμη επί της υπεραξίας αποσχιζόμενων τομέων από την επιχείρηση.

2.21 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τα Ενσώματα Πάγια

Τα ενσώματα πάγια συνιστούν μία μεγάλη, αξιοσημείωτη και αυτοτελή κατηγορία χρηματοοικονομικών στοιχείων, τα οποία χρήζουν προσεκτικής λογιστικής αντιμετώπισης από το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Για τον σκοπό αυτό έχει σχεδιασθεί, συνταχθεί και δημοσιευθεί το σχετικό ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια». Το ΔΛΠ 16 αντιμετωπίζει και περιγράφει λογιστικές πρακτικές σχετιζόμενες:

1. Με την αναγνώριση των παγίων,
2. Με την αποτίμηση της λογιστικής τους αξίας,
3. Με τις αποσβέσεις της λογιστικής αξίας των παγίων στοιχείων,
4. Με την επαναποτίμηση της λογιστικής αξίας των παγίων στοιχείων,
5. Με την απομείωση της λογιστικής τους αξίας λόγω φθοράς ή λόγω τεχνικής απαξίωσης

6. Με τις γνωστοποιήσεις περί των παγίων στοιχείων τις οποίες οφείλει να συμπεριλαμβάνει η επιχείρηση στις επεξηγηματικές σημειώσεις.

Στο σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συμπεριλαμβάνεται επίσης και το ξεχωριστό ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε Ακίνητα». Το ΔΛΠ 40 καθορίζει τις τηρούμενες λογιστικές πρακτικές σε περίπτωση που η επιχείρηση κατέχει ακίνητα όχι με σκοπό τη χρησιμοποίησή αυτών των ακινήτων στις κύριες-οργανικές δραστηριότητές της, αλλά με σκοπό τη μακροπρόθεσμη επένδυση. Εάν ένα ακίνητο δεν τηρεί τις προϋποθέσεις για να καθορίζεται η λογιστική του αντιμετώπιση από το ΔΛΠ 40, τότε η λογιστική αντιμετώπιση αυτού του ακινήτου καθορίζεται από το ΔΛΠ 16.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 16, ως πάγια περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονται εκείνα τα οικονομικά μέσα τα οποία έχουν ακριβώς προσδιοριστέα υλική μορφή και τα οποία κατέχονται από την επιχείρηση με σκοπό τη χρησιμοποίησή τους στις κύριες-οργανικές δραστηριότητες της επιχείρησης. Απώτερος σκοπός αυτής της χρησιμοποίησης των ενσώματων παγίων είναι η αποκομιδή μελλοντικών οικονομικών οφελών, οφελών τα οποία αναμένεται να εισρεύσουν στο μέλλον στην επιχείρηση. Ακόμη, για να λογισθούν οποιαδήποτε περιουσιακά στοιχεία ως «πάγια», χρειάζεται η ωφέλιμη οικονομικώς ζωή τους να επεκτείνεται σε περισσότερες της μίας λογιστικές χρήσεις. Παρομοίως, καθορίζεται από το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια» ότι η απόσβεση της λογιστικής αξίας των παγίων πρέπει να είναι συστηματική και ότι πρέπει να παρακολουθεί την ωφέλιμη οικονομική ζωή των παγίων.

Επιπλέον, σύμφωνα με το ΔΛΠ 16, η αρχική αναγνώριση των παγίων γίνεται στο κόστος κτήσης τους, ενώ τα όποια σχετικά γενικά έξοδα δεν συμπεριλαμβάνονται σε αυτό το κόστος κτήσης, αλλά λογίζονται στα έξοδα της τρέχουσας χρήσης. Το ΔΛΠ 16 επιτρέπει την προσαύξηση του αρχικού κόστους κτήσης ενός παγίου μόνον εφόσον διενεργούνται δαπάνες αμέσως σχετιζόμενες με το συγκεκριμένο πάγιο, δαπάνες οι οποίες αναμένεται να επιφέρουν αύξηση των μελλοντικών οικονομικών οφελών από τη χρήση του παγίου. Εάν διενεργούνται δαπάνες σχετιζόμενες άμεσα με το συγκεκριμένο πάγιο, αλλά οι δαπάνες αυτές δεν αναμένεται να επιφέρουν αύξηση των μελλοντικών οικονομικών οφελών από τη χρήση του παγίου.

Βάσει του ΔΛΠ 16, επιτρέπονται δύο μέθοδοι αποτίμησης της λογιστικής αξίας των ενσώματων παγίων, η βασική μέθοδος και η εναλλακτική μέθοδος. Μέσω της βασικής μεθόδου η λογιστική αξία του ενσώματου παγίου αναγνωρίζεται στο κόστος κτήσης του παγίου και απομειώνεται από τις διενεργούμενες αποσβέσεις και από άλλες τυχόν απομειώσεις λόγω τεχνικής απαξίωσης ή λόγω φθοράς. Με την εναλλακτική μέθοδο επιτρέπεται η επαναποτίμηση της λογιστικής αξίας του ενσώματου παγίου στη βάση της εύλογης αξίας του παγίου.

Το σκεπτικό της τήρησης της εναλλακτικής μεθόδου συνίσταται στο ότι η λογιστική αξία του ενσώματου παγίου δεν πρέπει να αποκλίνει σε μεγάλο βαθμό από την εύλογη αξία του

παγίου. Εάν επαναποτιμάται ένα ακίνητο, τότε η σχετική επαναποτίμηση πρέπει να διενεργείται από εξειδικευμένους επαγγελματίες εκτιμητές ακινήτων. Εάν επαναποτιμάται μηχανολογικός εξοπλισμός, τότε η επαναποτίμηση πρέπει να διενεργείται στη βάση της αγοραίας αξίας του μηχανολογικού εξοπλισμού. Εάν, επίσης, επαναποτιμάται ένα ενσώματο πάγιο, τότε πρέπει να αναπροσαρμόζεται ανάλογα η συνολική αξία ολόκληρης της κατηγορίας παγίων στην οποία αυτό ανήκει. Κανονικά, η διαφορά που προκύπτει από την όποια επαναποτίμηση της αξίας ενσώματου παγίου πρέπει να πιστώνεται σε διακριτό λογαριασμό της καθαρής θέσης της επιχείρησης, εκτός εάν αυτή η διαφορά αντιλογίζει προηγούμενη υποτίμηση της αξίας του παγίου, οπότε αναφέρεται στα αποτελέσματα (έσοδα) της τρέχουσας χρήσης. Όσον αφορά στα ΕΛΠ, η επαναποτίμηση ενσωμάτων παγίων με τη μέθοδο της εύλογης αξίας επιτρέπονταν μόνο στα ακίνητα και μόνο για τις επιχειρήσεις που υποχρεούνται στην εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Εάν η λογιστική αξία ενός παγίου απομειωθεί κάτω από το ποσό το οποίο μπορεί να ανακτηθεί (με πώληση, χρησιμοποίηση του παγίου στις κύριες δραστηριότητες της επιχείρησης, με αποζημίωση από τρίτους), τότε αμφότερα τα λογιστικά συστήματα υπό εξέταση αντιμετωπίζουν αυτό το φαινόμενο. Βεβαίως, τα λογιστικά συστήματα υπό εξέταση το αντιμετωπίζουν αυτό το φαινόμενο με τρόπο διαφοροποιημένο. Έτσι, ενώ υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην περίπτωση αυτή απομειώνεται η λογιστική αξία του παγίου, υπό το καθεστώς των ΕΛΠ διενεργούνταν ανάλογη πρόβλεψη, εφόσον η απομείωση αυτή δεν υπήρχε περίπτωση να αντιλογισθεί.

Ακόμη, το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια», αναφορικά με τις αποσβέσεις των παγίων, διαπνέεται από την αρχή της αντιστοίχισης εσόδων και εξόδων (matching principle). Με την έννοια αυτή, το Πρότυπο αυτό καθορίζει ότι η διενεργούμενη συστηματική απόσβεση ενός παγίου πρέπει να παρακολουθεί τις φάσεις του ωφέλιμου οικονομικού βίου του αυτού παγίου στοιχείου. Δηλαδή, οι διενεργούμενες αποσβέσεις πρέπει να αντιστοιχίζονται χρονικά με τις εισροές οικονομικών οφελών από τη χρήση του παγίου αυτού. Επιπρόσθετα, πρέπει να γίνονται επανεκτιμήσεις της ωφέλιμης οικονομικής ζωής ενός παγίου από την επιχείρηση, λαμβανομένης υπ' όψη της φθοράς του παγίου και της προϊούσας τεχνικής του απαξίωσης.

Αναφέρεται εδώ ότι η έντονη συσχέτιση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων με τις ανάγκες της Ελληνικής φορολογικής διοίκησης διαφαίνεται και σε ενδεχόμενες περιπτώσεις επαναποτίμησης της αξίας ενσώματου παγίου. Συγκεκριμένα, κατά καιρούς είχαν εκδοθεί ειδικές νομοθετικές διατάξεις οι οποίες επέβαλαν την επαναποτίμηση ακινήτων και ειδικότερα οικοπέδων, γηπέδων, κτιρίων και εγκαταστάσεων και μάλιστα υποχρεωτικά προς την κατεύθυνση της αύξησης της αξίας των εν λόγω ενσωμάτων παγίων. Για την αύξηση αυτή η σχετική νομοθεσία εμπεριέχει συγκεκριμένους, προκαθορισμένους συντελεστές. Σε τουλάχιστον μία περίπτωση είχε εισαχθεί και νομοθετική διάταξη η οποία επιτρέπει, χωρίς να επιβάλλει, την επαναποτίμηση προς την κατεύθυνση της αύξησης της αξίας μηχανολογικού

εξοπλισμού. Στην περίπτωση αυτή της αύξησης της λογιστικής αξίας του μηχανολογικού εξοπλισμού η σχετική νομοθεσία εμπεριείχε επίσης συγκεκριμένους, προκαθορισμένους συντελεστές.

Στις περιπτώσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, η αύξηση της λογιστικής αξίας των ενσώματων παγίων λόγω Ελληνικών ειδικών νομοθετικών διατάξεων αφορούσε αμφότερα στο κόστος κτήσεως των ανατιμώμενων ενσωμάτων παγίων και στις διενεργηθείσες αποσβέσεις επί των ενσωμάτων παγίων αυτών. Το πλεόνασμα αυτών των επαναποτιμήσεων μεταφέρονταν σε ειδικά αποθεματικά και κατόπιν κεφαλαιοποιούνταν. Εάν η επιχείρηση της οποίας ενσώματα πάγια υπέστησαν αυξήσεις λογιστικής αξίας εξαιτίας νομοθετικών διατάξεων σημείωνε ζημίες, τότε επιτρέπονταν ο συμψηφισμός του πλεονάσματος των αυξήσεων αυτών με τις ζημίες της επιχείρησης (Maggina and Tsaklanganos, 2011). Παρατηρείται, λοιπόν, εδώ άλλη μία περίπτωση επιβολής συγκεκριμένων, προκαθορισμένων συντελεστών αποτίμησης από την ελληνική. Μία ακόμη σημαντική διαφορά μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ, όσον αφορά στον λογισμό των αποσβέσεων, είναι ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπουν τη διάκριση υποσυστημάτων, εξαρτημάτων και ανταλλακτικών των παγίων, τα οποία συνιστούν οπωσδήποτε σημαντικό μέρος του συνολικού κόστους των σύνθετων παγίων. Η διάκριση αυτή επιτρέπεται με σκοπό τη διενέργεια ξεχωριστών αποσβέσεων για τα υποσυστήματα αυτά. Στο καθεστώς των ΕΛΠ επιτρέπονταν ξεχωριστή διενέργεια αποσβέσεων για υποσυστήματα, εξαρτήματα και ανταλλακτικά των σύνθετων παγίων, μόνο εφόσον κάτι τέτοιο προβλεπόταν ρητά σε σχετική Υπουργική Απόφαση. Παρομοίως, τα ΕΛΠ δεν επέτρεπαν σε καμία περίπτωση τον λογισμό των ανταλλακτικών ως ενσωμάτων παγίων, αλλά αντιθέτως αντιμετωπίζουν πάντοτε τα ανταλλακτικά ως αποθέματα. Συνεπώς και σύμφωνα με τα ΕΛΠ, το κόστος ανάλωσης των ανταλλακτικών επιβάρυνε είτε το κόστος των αποθεμάτων, είτε τα αποτελέσματα χρήσεως.

Οι διαφορές μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ όσον αφορά στη λογιστική αξία ενός ενσώματου παγίου δεν σταματούν εδώ. Διαφορές στην αναγνώριση συστατικών στοιχείων του κόστους κτήσεως ενός παγίου στοιχείου παρατηρούνται και λόγω της διαφορετικής αντιμετώπισης που επιφυλάσσουν στις αντικαταστάσεις και στις επιθεωρήσεις τα δύο εξεταζόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Έτσι, εάν το υποσύστημα, εξάρτημα ή ανταλλακτικό ενός ενσώματου παγίου πληροί τα κριτήρια αναγνώρισης τα οποία θέτει το ΔΛΠ 16 τότε το υποσύστημα, εξάρτημα ή ανταλλακτικό αναγνωρίζεται ως ενσώματο πάγιο. Η αναπόσβεστη αξία των μερών που αντικαθίστανται και τυχόν αναπόσβεστο κόστος προηγούμενης επιθεώρησης διαγράφονται. Αντιθέτως, σύμφωνα με τα ΕΛΠ δεν προβλέπονταν πουθενά διαγραφή της λογιστικής αξίας της αναπόσβεστης αξίας των μερών που αντικαθίστανται και του τυχόν αναπόσβεστου κόστους προηγούμενης επιθεώρησης. Επιπλέον, τα όποια κόστη επιθεώρησης, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, δεν λογίζονταν ποτέ ως μέρος του κόστους κτήσης του παγίου, αλλά λογίζονταν πάντοτε ως έξοδα (Σακέλλης, 2005).

Βεβαίως, επιτρεπόταν στην επιχείρηση είτε να αναγνωρίσει τα έξοδα αυτά ως έξοδα της τρέχουσας χρήσεως, είτε να τα αναγνωρίσει ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως.

Διατυπώνεται επίσης στο σχετικό πρότυπο ΔΛΠ 16 η πρόβλεψη ότι η επιχείρηση οφείλει να προβαίνει στις δέουσες γνωστοποιήσεις περί μεθόδων αναγνώρισης των ενσώματων παγίων, περί μεθόδων επαναποτίμησης των παγίων στοιχείων, περί μεθόδων αποσβέσεων των παγίων στοιχείων, περί αναθεώρησης των μεθόδων αποσβέσεων των παγίων στοιχείων και περί οποιουδήποτε επιπρόσθετου κόστους ή επιπρόσθετης δαπάνης βαρύνει ευθέως ένα συγκεκριμένο πάγιο ενσώματο. Διατυπώνεται επιπλέον στο ΔΛΠ 16 η απαίτηση να λογίζονται ως αυτοτελή και διακριτά οικονομικά-λογιστικά γεγονότα οποιαδήποτε ζημία ή αποζημίωση σχετιζόμενη με ενσώματο πάγιο, οποιαδήποτε απαίτηση προς τρίτους για αποζημίωση σχετιζόμενη με ενσώματο πάγιο, καθώς και οποιοδήποτε κόστος προσθήκης ή αντικατάστασης σχετιζόμενο με ενσώματο πάγιο. Παρομοίως, τυχόν αποζημίωση για την απομείωση της αξίας ενσώματου παγίου από τρίτους πρέπει να λογίζεται οπωσδήποτε ως έσοδο στην τρέχουσα λογιστική χρήση.

Γενικότερα, το όποιο κόστος επισκευής ή επιθεώρησης ενός παγίου στοιχείου πρέπει να βαρύνει τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης. Τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης δεν βαρύνονται από το κόστος επισκευής ή επιθεώρησης ενός παγίου στοιχείου μόνον όταν συντρέχουν οι παρακάτω λόγοι:

- i. Η επιχείρηση είναι σε θέση να τεκμηριώσει με ασφάλεια ότι τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από το κόστος επισκευής ή επιθεώρησης του παγίου στοιχείου έχουν ήδη εισρεύσει και συνεπώς μπορεί το κόστος αυτό να έχει ήδη αναλωθεί με τη μορφή διενεργηθεισών αποσβέσεων επί του παγίου.
- ii. Εκτιμάται ότι μελλοντικά οικονομικά οφέλη σχετιζόμενα με το ενσώματο πάγιο θα εισρεύσουν στην επιχείρηση
- iii. Το κόστος της επισκευής ή της επιθεώρησης δύναται να αποτιμηθεί με ασφάλεια

Σε αυτό το σημείο, γίνεται αναφορά των όσων ορίζει το Ελληνικό λογιστικό και φορολογικό πλαίσιο για τον λογισμό των ενσώματων παγίων. Σύμφωνα, λοιπόν, με τα ΕΛΠ, τα ενσώματα πάγια αναγνωρίζονταν στο κόστος κτήσης τους, προσαυξημένο με τα ειδικά έξοδα αγοράς. Τα έξοδα κτήσεως των ακινήτων αναγνωρίζονταν ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως.

Ένα επιπλέον σπουδαίο σημείο είναι ότι στο Ελληνικό λογιστικό και φορολογικό πλαίσιο για τον λογισμό των ενσώματων παγίων καθορίζονταν εκ των προτέρων και με ακρίβεια από τη φορολογική διοίκηση οι συντελεστές βάσει των οποίων υπολογίζονταν οι αποσβέσεις των παγίων, καθώς και η επιτρεπτή επαναποτίμηση των παγίων σε απόλυτα μεγέθη. Δηλαδή, οι επιχειρήσεις που υπόκεινται στην Ελληνική φορολογική διοίκηση δεν είχαν απεριόριστη ελευθερία χρήσης συντελεστών αποσβέσεων, όπως προβλέπεται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πάντοτε βεβαίως βάσει της ωφέλιμης οικονομικής ζωής των παγίων στοιχείων. Ωστόσο, να σημειωθεί εδώ ότι η διενέργεια αποσβέσεων με συντελεστές οι οποίοι να υπερβαίνουν τους

τεθέντες συντελεστές αποσβέσεων στα ΕΛΠ δεν απαγορευόταν εντελώς, αλλά πάντως εάν οι συντελεστές των διενεργούμενων αποσβέσεων υπερέβαιναν τους τεθέντες συντελεστές αποσβέσεων από τις Ελληνικές νομοθετικές διατάξεις, τότε η υπερβάλλουσα αξία αποσβέσεων που προέκυπτε δεν εξέπιπτε από το φορολογητέο εισόδημα της επιχείρησης.

Πιο συγκεκριμένα, η Ελληνική νομοθεσία καθορίζει *φορολογικούς* συντελεστές αποσβέσεων για κάθε κατηγορία αποσβέσεων, απαγορεύοντας τη διενέργεια αποσβέσεων με συντελεστές μεγαλύτερους των προκαθορισμένων αυτών φορολογικών συντελεστών. Επέτρεπε ακόμη τη μη διενέργεια αποσβέσεων εάν ένα ενσώματο πάγιο δεν χρησιμοποιούνταν. Επιπλέον, επέτρεπε και τη διενέργεια αποσβέσεων νωρίτερα από ότι ο νόμος προέβλεπε κατά περίπτωση. Μάλιστα, ενίοτε έχουν εισαχθεί νομοθετικές διατάξεις βάσει των οποίων δίδονταν φορολογικά και άλλα κίνητρα για τη διενέργεια αποσβέσεων με ρυθμό ταχύτερο από το μέγιστο προβλεπόμενο από τους σχετικούς νόμους (Maggina and Tsaklanganos, 2011). Οι διενεργηθείσες αποσβέσεις με ρυθμό ταχύτερο από το μέγιστο προβλεπόμενο από τους σχετικούς νόμους αναγνωρίζονταν στα αποτελέσματα της χρήσης και ειδικά στα ανόργανα έσοδα. Στην περίπτωση αυτή καθίσταται εμφανές ότι η συνέπεια με τις αρχές τις Λογιστικής υποτάσσονταν στις ανάγκες του Ελληνικού φοροεισπρακτικού μηχανισμού.

Μία διαφορά σημαντική μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ είναι ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπουν επαναοτιμήσεις όλων των ενσωμάτων παγίων σε τακτά χρονικά διαστήματα, ενώ τα ΕΛΠ επιτρέπουν επαναοτιμήσεις μόνο των ακινήτων και αυτές πάλι τις επαναοτιμήσεις των ακινήτων τις επιτρέπουν μόνο κάθε 4 έτη και μόνο με συντελεστές επακριβώς προκαθορισμένους από Υπουργικές Αποφάσεις. Αντίθετα, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν προκαθορίζουν με κανέναν τρόπο, ούτε έστω εν μέρει, ποιο θα είναι το ύψος της λογιστικής αξίας των επαναοτιμώμενων ενσωμάτων παγίων.

Σε ένα γενικότερο, ανώτερο επίπεδο, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς διακρίνουν τουλάχιστον τρεις κατηγορίες ενσωμάτων παγίων, αναλόγως της σκοπιμότητας κατοχής του παγίου από την επιχείρηση. Έτσι, εάν η επιχείρηση διαθέτει το πάγιο για να το χρησιμοποιήσει στις κύριες-οργανικές της δραστηριότητες, τότε ο λογισμός του παγίου αντιμετωπίζεται από το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια». Εάν, όμως, το πάγιο το κατέχει η επιχείρηση ως μακροπρόθεσμη επένδυση, τότε ο λογισμός του παγίου αντιμετωπίζεται από το ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε Ακίνητα». Εάν δε το πάγιο κατέχεται από την επιχείρηση με σκοπό τη μεταπώληση, τότε ο λογισμός του παγίου αντιμετωπίζεται από το ΔΠΧΑ 5 «Πάγια Στοιχεία του Ενεργητικού Κατεχόμενα προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες». Ωστόσο, τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα δεν ξεχωρίζουν διαφορετικές κατηγορίες παγίων.

Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, τα πάγια περιουσιακά στοιχεία έπρεπε να αναγνωρίζονται όταν η επιχείρηση αποκτήσει την κυριότητά τους. Αυτός δεν είναι υποχρεωτικός κανόνας για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον λόγο αυτό, στο λογιστικό καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αναγνωρίζονται

ως πάγια τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι χρηματοδοτικώς μισθωμένα. Τα χρηματοδοτικώς μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία δεν αναγνωρίζονται ως πάγια στο καθεστώς των ΕΛΠ, καθώς η επιχείρηση δεν κατέχει την κυριότητά τους. Αντιθέτως, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αναγνωρίζουν ως πάγια τέτοια στοιχεία εφόσον:

1. Εκτιμάται ότι από τα στοιχεία αυτά η επιχείρηση θα προσπορίσει μελλοντικά οικονομικά οφέλη και
2. Το κόστος των στοιχείων αυτών μπορεί να αποτιμηθεί με ακρίβεια και ασφάλεια

Στο αρχικό κόστος κτήσης ενός ενσώματου παγίου, κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συμπεριλαμβάνονται και οι τόκοι δανείων της κατασκευαστικής περιόδου και τα έξοδα κτήσης. Ωστόσο, κατά τα ΕΛΠ, τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία συνιστούν έξοδα πολυετούς απόσβεσης.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 18 του ν. 4308/2014 για τα Νέα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, τα ενσώματα περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονται αρχικά στο κόστος κτήσης και μεταγενέστερα επιμετρώνται στο αποσβέσιμο κόστος κτήσεως. Στο νόμο δηλαδή, ορίζονται οι κανόνες αρχικής αναγνώρισης και μεταγενέστερης επιμέτρησης διαφόρων κατηγοριών ενσώματων (και άυλων) περιουσιακών στοιχείων, είτε αποκτώνται από τρίτους είτε αυτά παράγονται με ιδίους πόρους της υποκείμενης οντότητας. Τα κύρια σημεία των διατάξεων αυτών, συνοψίζονται στα ακόλουθα:

Το κόστος κτήσης περιλαμβάνει κάθε δαπάνη που απαιτείται για να περιέλθει ένα περιουσιακό στοιχείο στην παρούσα κατάσταση ή θέση ή επιδιωκόμενη χρήση. Δηλαδή, περιλαμβάνει το σύνολο των ταμειακών διαθεσίμων ή ταμειακών ισοδύναμων ή την εύλογη αξία άλλου που δόθηκε ως αντάλλαγμα. Επίσης περιλαμβάνονται :

Το κόστος αποσυναρμολόγησης, απομάκρυνσης ή αποκατάστασης ενσώματων παγίων στοιχείων που προσαυξάνει την αξία του παγίου, όταν η σχετική υποχρέωση γεννάται για την επιχείρηση ως αποτέλεσμα της εγκατάστασης του παγίου ή της χρήσης του στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, για σκοπούς άλλους από την παραγωγή αποθεμάτων στη διάρκεια αυτής της περιόδου.

Η προσαύξηση της αξίας του παγίου κατά την αρχική αναγνώρισή του με τις δαπάνες αποσυναρμολόγησης, απομάκρυνσης ή αποκατάστασης, προσδιορίζεται βάσει της παρούσας αξίας του ποσού που εκτιμάται ότι θα απαιτηθεί μελλοντικά και αναγνωρίζεται αντίστοιχη πρόβλεψη (υποχρέωση) στον ισολογισμό.

Εάν η χρήση του παγίου αποσκοπεί στην παραγωγή αποθεμάτων ή υπηρεσιών το κόστος αυτό επιβαρύνει τα παραχθέντα αποθέματα.

Ένα πάγιο είναι δυνατόν να αποτελείται από περισσότερα συστατικά στοιχεία, κάθε ένα εκ των οποίων δύναται να έχει σημαντική αξία κτήσης, διαφορετική ωφέλιμη οικονομική ζωή

και ποικίλλουσα υπολειμματική αξία. Στην περίπτωση αυτή, το κάθε συστατικό παρακολουθείται ως διακεκριμένο πάγιο (component account).

Κάποια πάγια ενδεχομένως να απαιτούν σημαντικές επιθεωρήσεις/συντηρήσεις σε τακτά διαστήματα, για εντοπισμό τεχνικών προβλημάτων ή ελαττωμάτων, ανεξαρτήτως του εάν θα λάβει χώρα αντικατάσταση μερών. Το κόστος τέτοιων επιθεωρήσεων/συντηρήσεων ενδέχεται να είναι σημαντικό. Στην περίπτωση αυτή, το αρχικό κόστος κτήσης του παγίου θεωρείται ότι περιλαμβάνει και συστατικό επιθεώρησης/συντήρησης, το οποίο αναγνωρίζεται ως ξεχωριστό πάγιο, συστατικό του κτηθέντος παγίου.

Το κόστος κτήσης ενός ιδιοπαραγόμενου παγίου περιλαμβάνει:

- ✓ Το σύνολο των δαπανών που απαιτούνται για να φθάσει το στοιχείο στην κατάσταση λειτουργίας για την οποία προορίζεται.
- ✓ Το κόστος πρώτων υλών, αναλώσιμων υλικών, εργασίας και άλλο κόστος που σχετίζεται άμεσα με το εν λόγω πάγιο στοιχείο.
- ✓ Μια εύλογη αναλογία σταθερών και μεταβλητών εξόδων που σχετίζονται έμμεσα με το εν λόγω πάγιο στοιχείο, στο βαθμό που τα ποσά αυτά αναφέρονται στην περίοδο κατασκευής.
- ✓ Μπορεί (είναι επιλογή της Διοίκησης) να επιβαρύνεται με τόκους εντόκων υποχρεώσεων κατά το μέρος που αναλογούν σε αυτό.

Ημιτελή ιδιοπαραγόμενα πάγια στοιχεία επιμετρώνται στο κόστος που έχουν απορροφήσει κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

Ο νόμος επίσης, ρυθμίζει και ειδικότερα θέματα αναφορικά με τα ενσώματα περιουσιακά στοιχεία, όπως π.χ. το χειρισμό των αποσβέσεων, των στοιχείων από χρηματοδοτική μίσθωση κ.λ.π. Τα ζητήματα αυτά, παρουσιάζονται συνοπτικά ως ακολούθως (KPMG A.E., 2015 - PricewaterhouseCoopers Business Solutions AE, 2015):

- Η αξία των παγίων περιουσιακών στοιχείων που έχουν περιορισμένη ωφέλιμη ζωή υπόκειται σε απόσβεση. Η απόσβεση αρχίζει όταν το περιουσιακό στοιχείο είναι έτοιμο για χρήση (ασχέτως δηλαδή εάν έχει ξεκινήσει η οντότητα να το χρησιμοποιεί) για την οποία προορίζεται και υπολογίζεται με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη οικονομική ζωή του.
- Η απόσβεση διενεργείται, με ευθύνη της διοίκησης της οντότητας, είτε με τη σταθερή μέθοδο είτε με τη φθίνουσα μέθοδο είτε με τη μέθοδο των παραγόμενων μονάδων.
- Δεν υπόκειται σε απόσβεση η γη καθώς και έργα τέχνης, αντίκες, κοσμήματα και άλλα πάγια στοιχεία που δεν υπόκεινται σε φθορά ή αχρήστευση.
- Δεν προβλέπεται αναπροσαρμογή αξίας των παγίων με βάση ειδικές διατάξεις της νομοθεσίας.

- Προβλέπονται διατάξεις αναφορικά με ενδείξεις απομείωσης παγίων περιουσιακών στοιχείων.
- Τα περιουσιακά στοιχεία που περιέρχονται στην Εταιρεία με χρηματοδοτική μίσθωση αναγνωρίζονται ως περιουσιακά στοιχεία ιδιοκτησίας της Εταιρείας και υπόκεινται στους ίδιους κανόνες με αυτά.
- Παρέχεται η δυνατότητα επιμέτρησης των περιουσιακών στοιχείων, μεταγενέστερα της αρχικής τους αναγνώρισης, στην εύλογη αξία τους (ιδιοχρησιμοποιούμενα ακίνητα, επενδυτικά ακίνητα).
- Υποχρεούνται οι υποκείμενες οντότητες να πραγματοποιούν αποσβέσεις στην αξία των παγίων περιουσιακών τους στοιχείων, σύμφωνα με την ωφέλιμη οικονομική ζωή τους, είτε με τη σταθερή μέθοδο είτε με τη φθίνουσα μέθοδο, είτε με τη μέθοδο των παραγόμενων μονάδων.

Επομένως, σε περιπτώσεις που η αξία απόσβεσης που πραγματοποιείται σύμφωνα με το παρόντα νόμο είναι διαφορετική από αυτή που προβλέπεται από την κείμενη φορολογική νομοθεσία, γεννάται η υποχρέωση παρακολούθησης τόσο της φορολογικής βάσης όσο και της λογιστικής βάσης.

- Καθορίζεται ο λογιστικός χειρισμός συναλλαγών χρηματοδοτικής και λειτουργικής μίσθωσης, τόσο από την πλευρά του εκμισθωτή, όσο και από την πλευρά του μισθωτή.

Στα πλαίσια της χρηματοδοτικής μίσθωσης αναγνωρίζει πλέον ο μισθωτής το αντικείμενο της μίσθωσης ως περιουσιακό του στοιχείο, με ταυτόχρονη αναγνώριση αντίστοιχης υποχρέωσης προς την εκμισθώτρια οντότητα (υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης).

- Εισάγεται η έννοια της πραγματοποίησης ελέγχου απομείωσης της αξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων που επιμετρώνται στο κόστος κτήσης ή στο αποσβέσιμο κόστος, εφόσον υπάρχουν σχετικές ενδείξεις. Η ύπαρξη ενδείξεων δεν αποτελεί από μόνη της αναγκαία συνθήκη για την πραγματοποίηση απομείωσης καθώς αυτή πραγματοποιείται μόνο όταν η οντότητα εκτιμά ότι η απομείωση φέρει μόνιμο χαρακτήρα. Ζημίες απομείωσης προκύπτουν όταν η ανακτήσιμη αξία ενός παγίου καταστεί μικρότερη από τη λογιστική του αξία.

Για τον έλεγχο αυτό απαιτείται να γίνεται εξέταση της παρούσας αξίας των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη συνεχή χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου και από τη διάθεση του. Τυχόν ζημίες απομείωσης μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης της οντότητας ως έξοδο.

2.22 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τις Μισθώσεις

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα αντιμετώπιζαν όλες τις μισθώσεις ως λειτουργικές μισθώσεις (operational leases). Αντίθετα, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης διακρίνουν μεταξύ λειτουργικών μισθώσεων, χρηματοδοτικών μισθώσεων (financial leases) και κεφαλαιουχικών μισθώσεων (capital leases). Η πρακτική σημασία μίας τέτοιας διαφοράς στη διάκριση των μισθώσεων είναι ότι στα ΕΛΠ, σε κάθε περίπτωση, τα μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονταν ως υποχρέωση του μισθωτή, χωρίς τα μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία να αναγνωρίζονται ως πάγια.

Η έννοια της χρηματοδοτικής ή κεφαλαιουχικής μίσθωσης, βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνίσταται στη μεταβίβαση από τον εκμισθωτή στον μισθωτή όλων των κινδύνων και των ωφελειών που απορρέουν από το μισθούμενο περιουσιακό στοιχείο, ανεξαρτήτως της μεταβίβασης κυριότητας του εν λόγω περιουσιακού στοιχείου ή μη. Έτσι λοιπόν, για να επιτρέπεται από το σχετικό ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις» η αναγνώριση ενός περιουσιακού στοιχείου ως χρηματοδοτικής ή κεφαλαιουχικής μισθωμένου από τον μισθωτή, απαιτείται:

1. Η μεταβίβαση της κυριότητας του μισθωμένου παγίου στον μισθωτή κατά τη λήξη της μίσθωσης
2. Να παρέχεται στον μισθωτή η δυνατότητα αγοράς του μισθωμένου παγίου κατά τη λήξη της μίσθωσης με αντίτιμο σημαντικά χαμηλότερο της αναμενόμενης αγοραίας αξίας του παγίου κατά τη χρονική στιγμή αυτή. Προϋποτίθεται επίσης ο μισθωτής να έχει πρόθεση να αγοράσει το μισθωμένο περιουσιακό στοιχείο.
3. Η διάρκεια της μίσθωσης να καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της ωφέλιμης οικονομικά ζωής του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου, ανεξαρτήτως της μεταβίβασης κυριότητας ή μη
4. Η παρούσα αξία των μισθωμάτων να είναι μεγαλύτερη ή περίπου ίση με την αγοραία αξία του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου, ανεξαρτήτως της μεταβίβασης κυριότητας ή μη

Στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τα χρηματοδοτικώς μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονται ως πάγια του μισθωτή και, βεβαίως, ως υποχρέωση του μισθωτή. Το γεγονός ότι τα ΕΛΠ δεν αναγνώριζαν τα χρηματοδοτικώς μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία ως πάγια συνεπάγονταν πως το σύνολο των μισθωμάτων αναγνωρίζονταν και συνυπολογίζονταν στα αποτελέσματα χρήσεως. Εν αντιθέσει με τα ΕΛΠ, στην περίπτωση των χρηματοδοτικών μισθώσεων, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καθορίζουν ότι το μέρος του μισθώματος που αντιστοιχεί στο αρχικό κεφάλαιο της μίσθωσης πιστώνεται έναντι της υποχρέωσης την οποία αναγνωρίζει ο μισθωτής στα βιβλία του, ενώ το μέρος των μισθωμάτων το οποίο αντιστοιχεί στους τόκους της μίσθωσης χρεώνεται στα αποτελέσματα χρήσεως του μισθωτή ως χρηματοοικονομικός χρεωστικός τόκος περιόδου.

Ενδιαφέρον είναι ότι, αν και υπό αμφότερα τα εξεταζόμενα λογιστικά καθεστάτα τα μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία θεωρούνται αποσβέσιμα, εντούτοις στα ΕΛΠ τις σχετικές αποσβέσεις τις διενεργούσε ο εκμισθωτής συστηματικά κατά τη διάρκεια της σχετικής σύμβασης, ενώ υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τις σχετικές αποσβέσεις τις διενεργεί ο μισθωτής. Αυτό συμβαίνει επειδή, κατά τα ΕΛΠ τα χρηματοδοτικώς μισθωμένα στοιχεία δεν αποτελούσαν πάγια περιουσιακά στοιχεία για τον μισθωτή. Ας σημειωθεί εδώ ότι, σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα χρηματοδοτικώς μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία αποσβένονται βάσει της ωφέλιμης οικονομικής ζωής τους. Εάν δεν πρόκειται να μεταβιβασθεί η κυριότητα των χρηματοδοτικώς μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων στον μισθωτή, τότε τα στοιχεία αυτά αποσβένονται στη μικρότερη χρονική περίοδο μεταξύ ωφέλιμης οικονομικής ζωής και διάρκειας μίσθωσης.

Μία ακόμη διαφορά μεταξύ Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς εντοπίζεται στον λογισμό των περιπτώσεων πώλησης και επαναμίσθωσης ενός περιουσιακού στοιχείου. Τα ΕΛΠ καθόριζαν ότι σε οποιαδήποτε περίπτωση η διαφορά μεταξύ αντιτίμου και υπολειμματικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσεως. Αντιθέτως, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καθορίζουν ότι, σε περιπτώσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης, η διαφορά μεταξύ αντιτίμου και υπολειμματικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου κεφαλαιοποιείται και αποσβένεται κατά τη διάρκεια της νέας μίσθωσης. Βεβαίως, λέγοντας «υπολειμματική αξία» νοείται το υπόλοιπο της λογιστικής αξίας του περιουσιακού στοιχείου μετά την απομείωση κατά την αξία των διενεργούμενων αποσβέσεων.

Η αντιμετώπιση της «Χρηματοδοτικής μίσθωσης» (leasing), σαν αγορά παγίου και ταυτόχρονη λήψη δανείου, είναι μια από τις αλλαγές που έχει ήδη νομοθετηθεί, τόσο στη Φορολογική όσο και στη Λογιστική Νομοθεσία. Πλέον, μετά την ψήφιση του ν. 4308/2014 για τα «νέα» ΕΛΠ, παρόμοια ζητήματα αντιμετωπίζονται με τρόπο ανάλογο των αντίστοιχων διεθνών προτύπων. Επίσης, γίνεται και καθορισμός ενός σημαντικότερου θέματος, της πώλησης περιουσιακών στοιχείων και επαναμίσθωσης αυτών με leasing (sale and leaseback). Σύμφωνα με τους παρατιθέμενους ορισμούς στο παράρτημα Α του ν.4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις»:

Χρηματοδοτική μίσθωση είναι μία μίσθωση με την οποία μεταβιβάζονται ουσιαστικά όλοι οι κίνδυνοι και τα οφέλη του περιουσιακού στοιχείου ανεξάρτητα από την τελική μεταβίβαση ή μη της κυριότητας.

Λειτουργική μίσθωση είναι μία μίσθωση που δεν είναι χρηματοδοτική.

Ελάχιστο σύνολο μισθωμάτων είναι το σύνολο των μισθωμάτων που ο μισθωτής υποχρεούται να καταβάλλει κατά τη διάρκεια της μίσθωσης και κάθε άλλο εγγυημένο ποσό. Στην περίπτωση που ο μισθωτής έχει το δικαίωμα αγοράς του περιουσιακού στοιχείου τότε

το ελάχιστο σύνολο μισθωμάτων αποτελείται και από το ποσό που θα απαιτηθεί για την άσκηση του δικαιώματος αγοράς.

Τεκμαρτό επιτόκιο της μίσθωσης είναι το προεξοφλητικό επιτόκιο με βάση το οποίο κατά την έναρξη της μίσθωσης, προκύπτει ισότητα μεταξύ της πραγματικής αξίας του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου και της συνολικής παρούσας αξίας του ελαχίστου των μισθωμάτων.

Οι μισθώσεις, επομένως, διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, τη χρηματοδοτική και τη λειτουργική. Ως χρηματοδοτική χαρακτηρίζεται η σύμβαση μισθώσεως με την οποία ο εκμισθωτής μεταφέρει ουσιαστικά στο μισθωτή όλους τους κινδύνους και τα οφέλη που είναι σύμφυτα με την κατοχή του περιουσιακού στοιχείου. Όσες μισθώσεις δεν ανήκουν στην παραπάνω κατηγορία, χαρακτηρίζονται ως λειτουργικές.

Στη χρηματοδοτική μίσθωση, ο μισθωτής αναγνωρίζει στον ισολογισμό του το μισθωμένο πάγιο, με ισόποση αναγνώριση υποχρέωσης προς τον εκμισθωτή. Μεταγενέστερα το πάγιο τυγχάνει του χειρισμού των ιδιόκτητων παγίων.

Η υποχρέωση προς τον εκμισθωτή αντιμετωπίζεται ως ένα τοκοχρεωλυτικό δάνειο. Δηλαδή, το καταβαλλόμενο «μίσθωμα» αντιπροσωπεύει κατά ένα μέρος χρεολύσιο (μείωση υποχρέωσης) και κατά το άλλο μέρος τόκο (έξοδο).

Στις περισσότερες περιπτώσεις των χρηματοδοτικών μισθώσεων και ειδικά σε αυτές που γίνονται μέσω εταιρειών χρηματοδοτικής μίσθωσης, η αξία του αποκτώμενου παγίου είναι η τιμολογιακή του αξία τοις μετρητοίς (που συνήθως είναι η εύλογη αξία) και ισούται με την υποχρέωση προς τον εκμισθωτή κατά τον χρόνο σύναψης της μίσθωσης. Τυχόν πρόσθετες δαπάνες που απαιτούνται για να φέρουν το μισθωμένο πάγιο σε κατάσταση λειτουργίας για τη χρήση που προορίζεται, προσανξάνουν το κόστος κτήσης. Ως γενική αρχή πάντως, η αναγνώριση του μισθωμένου στοιχείου από τον μισθωτή γίνεται στη μικρότερη αξία μεταξύ της εύλογης αξίας του στοιχείου και της παρούσας αξίας των μελλοντικών μισθωμάτων, προεξοφλούμενων με το επιτόκιο της μίσθωσης (ORION AUDIT, 2015).

Καθορίζεται, επομένως, ο λογιστικός χειρισμός συναλλαγών χρηματοδοτικής και λειτουργικής μίσθωσης, τόσο από την πλευρά του εκμισθωτή, όσο και από την πλευρά του μισθωτή. Στα πλαίσια της χρηματοδοτικής μίσθωσης αναγνωρίζει πλέον ο μισθωτής το αντικείμενο της μίσθωσης ως περιουσιακό του στοιχείο, με ταυτόχρονη αναγνώριση αντίστοιχης υποχρέωσης προς την εκμισθώτρια οντότητα (υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης). (PricewaterhouseCoopers Business Solutions AE, 2015)

Η κατάταξη της μίσθωσης σε χρηματοδοτική ή λειτουργική, εξαρτάται από την ουσία της συναλλαγής και όχι από τον τύπο. Ενδείξεις ότι μία μίσθωση είναι χρηματοδοτική είναι οι παρακάτω:

- Με την λήξη της μίσθωσης προβλέπεται το δικαίωμα αγοράς από τον μισθωτή του περιουσιακού στοιχείου σε τιμή πολύ χαμηλότερη από την πραγματική του αξία ώστε να θεωρείται μάλλον βέβαιο ότι το δικαίωμα θα ασκηθεί.

- Η μίσθωση έως την λήξη της μεταβιβάζει την κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου στον μισθωτή.
- Η έκταση της διάρκειας της μίσθωσης είναι το μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής ζωής του περιουσιακού στοιχείου, αν και δεν μεταβιβάζεται η κυριότητα (το FASB ορίζει εάν είναι ίση με το 75% της οικονομικής του ζωής). Με το άρθρο 24 του ν.4172/2013 είναι ίση με το 90% της οικονομικής ζωής του περιουσιακού στοιχείου.
- Κατά την έναρξη της μίσθωσης η παρούσα αξία του ελαχίστου συνόλου των μισθωμάτων, ισούται, ουσιαστικά με την πραγματική αξία του περιουσιακού στοιχείου (σύμφωνα με το FASB και το άρθρο 24 του ν.4172/2013, τουλάχιστον το 90% της τρέχουσας αξίας των μισθωμένων περιουσιακών στοιχείων).
- Τα μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία είναι ειδικής φύσης και μόνο ο μισθωτής μπορεί να τα χρησιμοποιεί χωρίς σοβαρές τροποποιήσεις.

Πρόσθετες ενδείξεις που χαρακτηρίζουν μία σύμβαση ως χρηματοδοτική είναι: εάν ο μισθωτής μπορεί να ακυρώσει την σύμβαση, εάν οι ζημιές του εκμισθωτή καλύπτονται από τον μισθωτή ή εάν ο μισθωτής έχει το δικαίωμα να παρατείνει την μίσθωση, με μίσθωμα ουσιωδώς χαμηλότερο από το τρέχον (TMSA.E., 2015).

Σχετικά με τους λογιστικούς χειρισμούς για τις μισθώσεις στις καταστάσεις των μισθωτών, ισχύει ότι, η καταχώρηση γίνεται βάση της ουσίας της μίσθωσης.

Οι μισθωτές καταχωρούν τις χρηματοδοτικές μισθώσεις ως περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στους ισολογισμούς τους με το χαμηλότερο ποσό μεταξύ της πραγματικής αξίας του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου και της παρούσας αξίας του ελαχίστου συνόλου των μισθωμάτων.

Για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας χρησιμοποιείται ως συντελεστής προεξόφλησης το τεκμαρτό επιτόκιο της μίσθωσης, ή εάν αυτό είναι δύσκολο να υπολογιστεί, το επιτόκιο παρόμοιων μισθώσεων.

Οι αρχικές δαπάνες για την σύναψη της μίσθωσης προσαυξάνουν το κόστος του περιουσιακού στοιχείου στον Ισολογισμό.

Τα μισθώματα επιμερίζονται στο μέρος που αφορά χρηματοοικονομικό έξοδο και μείωση της υποχρέωσης. Το δε χρηματοοικονομικό κόστος πρέπει να κατανέμεται σε όλη τη διάρκεια της μίσθωσης με τέτοιο τρόπο ώστε στο απομένον υπόλοιπο της υποχρέωσης κάθε χρήσης να προκύπτει ένα σταθερό επιτόκιο. Κάθε χρήση βαρύνεται με δαπάνη απόσβεσης του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου και με το χρηματοοικονομικό έξοδο.

Η μέθοδος απόσβεσης των μισθωμένων παγίων στοιχείων πρέπει να είναι όμοια με την ακολουθούμενη μέθοδο απόσβεσης των λοιπών αποσβέσιμων στοιχείων (TMSA.E.).

Σχετικά με τη λογιστική των μισθώσεων στις καταστάσεις των εκμισθωτών, ισχύει ότι, ο εκμισθωτής σε μια χρηματοδοτική μίσθωση αναγνωρίζει αρχικά απαίτηση από τον μισθωτή

(χορηγηθέν δάνειο), με ποσό που ισούται με την «καθαρή επένδυση στη μίσθωση». Η «καθαρή επένδυση στη μίσθωση» είναι στην πράξη, το ποσό του κεφαλαίου που, επί της ουσίας, δανείζει ο εκμισθωτής τον μισθωτή. Δηλαδή, η καθαρή επένδυση στη μίσθωση είναι η παρούσα αξία των μισθωμάτων της μίσθωσης με το προκύπτον επιτόκιο της μίσθωσης. Μετά την αρχική αναγνώριση, η απαίτηση αντιμετωπίζεται ως τοκοχρεωλυτικό δάνειο. Δηλαδή, το εισπραττόμενο ενοίκιο αντιπροσωπεύει κατά ένα μέρος χρεολύσιο (μείωση απαίτησης) και κατά το άλλο μέρος τόκο (έσοδο).

Σε περίπτωση που κατασκευαστής ή έμπορος μισθώνει περιουσιακά στοιχεία με χρηματοδοτική μίσθωση, αναγνωρίζει αρχικά κέρδος ή ζημία βάσει της κανονικής τιμής πώλησης του μισθωμένου στοιχείου και χρηματοοικονομικό έσοδο στη διάρκεια της μίσθωσης που προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ μελλοντικών μισθωμάτων και τιμής πώλησης του στοιχείου (TMS A.E., 2015).

2.23 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τα Έσοδα

Σύμφωνα με το Ελληνικό λογιστικό κανονιστικό πλαίσιο, ως έσοδα αναγνωρίζονταν οικονομικά οφέλη τα οποία εισρέουν στην επιχείρηση και τα οποία διακρίνονται σε:

1. Πωλήσεις εμπορευμάτων και προϊόντων.
2. Πωλήσεις υπηρεσιών.
3. Επιχορηγήσεις και επιδοτήσεις, εκτός από εκείνες που χορηγούνται με σκοπό την κτήση πάγιων περιουσιακών στοιχείων.
4. Επενδύσεις των διαθέσιμων κεφαλαίων της επιχείρησης.

Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, έσοδο θεωρούνταν η αγοραστική δύναμη η οποία αποκτάται από τις κύριες δραστηριότητες της επιχείρησης (αμέσως ή εμμέσως) και η οποία εκφράζεται σε χρηματικές μονάδες.

Το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ακολουθεί μία σημαντικά διαφοροποιημένη κατηγοριοποίηση και προσέγγιση των εσόδων. Έτσι λοιπόν, σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι επιχορηγήσεις και οι επιδοτήσεις οποιουδήποτε είδους δεν θεωρούνται έσοδα. Επίσης, οι επενδύσεις των διαθέσιμων κεφαλαίων της επιχείρησης δεν αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο, όπως αντιμετωπίζονται οι πωλήσεις εμπορευμάτων και προϊόντων και οι πωλήσεις υπηρεσιών.

Αυτό συμβαίνει επειδή το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιδιώκει να αντιμετωπίσει με παρόμοιο τρόπο όλα τα έσοδα τα οποία προέρχονται από τις κύριες-οργανικές δραστηριότητες της επιχείρησης. Αυτό καθορίζεται στο σχετικό ΔΛΠ 18 «Έσοδα». Επιπρόσθετα, το ΔΛΠ 18 καθορίζει ότι τα έσοδα δύνανται να επιφέρουν αύξηση των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης, αύξηση η οποία διακρίνεται και διαφέρει από την

αύξηση των ιδίων κεφαλαίων λόγω εισφοράς των μετόχων ή των εταίρων. Κατά το ΔΛΠ 18, ως έσοδα δεν μπορούν να νοούνται ποσά που εισπράττονται για λογαριασμό τρίτων.

Βάσει του προαναφερθέντος σκεπτικού, το ΔΛΠ 18 αναγνωρίζει ρητά ως έσοδα τους τόκους, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και τα μερίσματα που απορρέουν από τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας από τρίτους. Ωστόσο, τα ΕΛΠ δεν αναγνώριζαν ρητά ως έσοδα τους τόκους, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης και τα μερίσματα που απέρρεαν από τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας από τρίτους.

Οι τόκοι από τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας από τρίτους αναγνωρίζονται βάσει της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου, κατά το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα». Αντίθετως, τα ΕΛΠ δεν απαιτούσαν την εφαρμογή της μεθόδου του πραγματικού επιτοκίου για την αναγνώριση των εσόδων από τόκους από τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας από τρίτους.

Αναφορικά με τα έσοδα από μερίσματα τα οποία προέρχονται από τη χρησιμοποίηση των περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας από τρίτους, σύμφωνα με τον Ελληνικό ν.2190/1920, τέτοια μερίσματα λογίζονταν ως έσοδα σε κάθε περίπτωση. Αντίθετα, το ΔΛΠ 18 καθορίζει ότι εάν τα σχετικά μερίσματα προέρχονται από κέρδη πραγματοποιηθέντα πριν από την απόκτηση μετοχών από τους μετόχους, τότε αυτά τα μερίσματα δεν λογίζονται στα έσοδα, αλλά μειώνουν το κόστος αγοράς των μετοχών.

Από τις τρέχουσες οικονομικές δραστηριότητες σε παγκόσμιο επίπεδο και από τις μέχρι τώρα ισχύουσες λογιστικές πρακτικές, πάλι σε παγκόσμιο επίπεδο, προκύπτει ότι το μείζον θέμα που χαρακτηρίζει τον λογισμό των εσόδων είναι ο προσδιορισμός του χρόνου αναγνώρισης των εσόδων. Τα ΕΛΠ δεν έχουν να πουν κάτι το ιδιαίτερο επ' αυτού του ζητήματος, πέραν της γενικής διαπίστωσης ότι, για να αναγνωρισθεί το έσοδο, πρέπει η σχετική πώληση να θεωρείται πραγματοποιημένη.

Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι πιο περιγραφικά και πιο επεξηγηματικά, όσον αφορά στο ζήτημα του προσδιορισμού του χρόνου αναγνώρισης των εσόδων. Έτσι, επιτρέπεται η αναγνώριση των εσόδων από πωλήσεις αγαθών, βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όταν:

1. Η επιχείρηση έχει μεταβιβάσει στον αγοραστή τους κινδύνους και τα οφέλη από την κυριότητα των πωλούμενων αγαθών ή υπηρεσιών
2. Η επιχείρηση δεν σχετίζεται πλέον με την κυριότητα των πωλούμενων αγαθών ή υπηρεσιών
3. Το ποσό του εσόδου δύναται να αποτιμηθεί με ασφάλεια και με ακρίβεια
4. Εκτιμάται ότι τα σχετικά με τη συγκεκριμένη πώληση οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν όντως στην εταιρεία
5. Τα πραγματοποιηθέντα κόστη ώστε να επιτευχθεί σχετική συναλλαγή δύναται να αποτιμηθούν με ασφάλεια και με ακρίβεια

Η αναγνώριση των εσόδων από πωλήσεις υπηρεσιών επιτρέπεται, βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όταν

- i. Συμβαδίζει με τον βαθμό ολοκλήρωσης της παροχής της πωλούμενης υπηρεσίας. Αναφορικά με τις δημοσιευόμενες οικονομικές καταστάσεις μίας εταιρείας, μας ενδιαφέρει ο βαθμός ολοκλήρωσης της παροχής της πωλούμενης υπηρεσίας κατά την ημερομηνία κλεισίματος του ισολογισμού
- ii. Το ποσό του εσόδου δύναται να αποτιμηθεί με ασφάλεια και με ακρίβεια
- iii. Εκτιμάται ότι τα σχετικά με τη συγκεκριμένη πώληση οικονομικά οφέλη θα εισρεύσουν όντως στην εταιρεία
- iv. Τα πραγματοποιηθέντα κόστη ώστε να επιτευχθεί σχετική συναλλαγή δύνανται να αποτιμηθούν με ασφάλεια και με ακρίβεια

Είναι σημαντικό να αναφερθεί εδώ ότι ο βαθμός ολοκλήρωσης της παροχής μίας πωλούμενης υπηρεσίας πρέπει να εκτιμάται με ασφαλή και αρκετά ακριβή τρόπο. Επίσης, η μέθοδος βάσει της οποίας εκτιμάται ο βαθμός ολοκλήρωσης της παροχής μίας πωλούμενης υπηρεσίας πρέπει να τυγχάνει επαρκούς και ξεκάθαρης γνωστοποίησης στις επεξηγηματικές σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις της εταιρείας.

Ένα άλλο ζήτημα το οποίο διέπει τον λογισμό των εσόδων είναι η αποτίμηση των εσόδων. Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εισάγουν την έννοια της εύλογης αξίας των εσόδων, έννοια η οποία εν πολλοίς είναι άγνωστη στα ΕΛΠ. Με την έννοια αυτή, το έσοδο πρέπει να αποτιμάται στην εύλογη αξία του εισπραχθέντος ή εισπρακτέου ανταλλάγματος. Ως εύλογη αξία νοείται το ποσό με το οποίο μπορεί να ανταλλαχθεί ή να διακανονισθεί ένα αγαθό ή μία υπηρεσία, μεταξύ μερών τα οποία έχουν πλήρη γνώση των παραμέτρων της σχετικής συναλλαγής. Εάν το ποσό με το οποίο διακανονίζεται ένα αγαθό ή μία υπηρεσία πιστώνεται στον αγοραστή (δηλαδή δεν καταβάλλεται μετρητοίς), τότε η εύλογη αξία του πωλούμενου αγαθού ή της πωλούμενης υπηρεσίας συνίσταται στη συνολική προεξόφληση όλων των σχετικών μελλοντικών εισπράξεων/πληρωμών, με την εφαρμογή ενός τεκμαρτού επιτοκίου. Η διαφορά μεταξύ της τελικής εύλογης αξίας και του αρχικού ονομαστικού αντιτίμου καταχωρείται ως έσοδο τόκου.

Επίσης, σημειώνεται ότι αν και σε αμφότερα τα εξεταζόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αποδίδεται ιδιαίτερη βαρύνουσα σημασία στις γνωστοποιήσεις που αφορούν στα έσοδα, εντούτοις στο σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβλέπονται ορισμένες επιπρόσθετες γνωστοποιήσεις εσόδων. Αυτές οι επιπρόσθετες γνωστοποιήσεις αφορούν σε ειδικές κατηγορίες εσόδων. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 18 «Έσοδα» προβλέπει ότι πρέπει να γνωστοποιούνται:

- Οι λογιστικές μέθοδοι βάσει των οποίων γίνεται ο λογισμός των εσόδων, καθώς και οι μέθοδοι εκτίμησης του βαθμού ολοκλήρωσης της παροχής μίας πωλούμενης υπηρεσίας, όπου αυτό βρίσκει εφαρμογή

- Το ποσό της κάθε σημαντικής κατηγορίας εσόδων που αφορούν στην τρέχουσα/κλειόμενη χρονική περίοδο
- Το ποσό των εσόδων που προκύπτει από ανταλλαγές αγαθών ή υπηρεσιών, το οποίο συμπεριλαμβάνεται σε κάθε σημαντική κατηγορία εσόδων

Ο νόμος 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», επέφερε αλλαγές και στη συγκεκριμένη κατηγορία κονδυλίων. Με το προϋπάρχον αυτού πλαίσιο, κατά την πώληση αγαθών, ο λογισμός των εσόδων συντελούνταν με τη έκδοση του φορολογικού παραστατικού της πώλησης, π.χ. του τιμολογίου. Συνεπώς, η αναγνώριση του εσόδου λάμβανε χώρα με την παρουσία του παραστατικού, αποδεικτικού της παροχής της υπηρεσίας ή τη μεταβίβαση της κυριότητας του αγαθού, απαραίτητης προϋπόθεσης για την αναγνώριση του εσόδου ανεξαρτήτως του χρόνου εξόφλησης.

Με τις διατάξεις του ν. 4308/2014, επήλθε σύγκλιση των ελληνικών προτύπων με τα αντίστοιχα διεθνή, καθώς η αναγνώριση των εσόδων συντελείται πλέον, αφού έχουν συμβεί οι μεταβιβάσεις όλων των κινδύνων, αλλά και των ωφελειών, που συνδέονται με το υποκείμενο αγαθό ή την υποκείμενη υπηρεσία.

Ειδικότερα, με το άρθρο 23 του ως άνω νόμου, ρυθμίζεται ο λογιστικός χειρισμός των κρατικών επιχορηγήσεων που αφορούν σε περιουσιακά στοιχεία και σε έξοδα. Αναγνωρίζονται ως υποχρεώσεις, οι επιχορηγήσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία και έξοδα, όταν καταβάλλονται ή όταν καθίσταται οριστική η έγκριση τους και υπάρχει η βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι σχετικές επιχορηγήσεις μεταφέρονται στα έσοδα της υποκείμενης οντότητας:

- *Αναφορικά με περιουσιακά στοιχεία* - Αντιστοίχως με τις αποσβέσεις των ανωτέρω περιουσιακών στοιχείων.
- *Αναφορικά με έξοδα* - Κατά την περίοδο που τα επιχορηγούμενα έξοδα βαρύνουν τα αποτελέσματα.

Περαιτέρω, στο Κεφάλαιο 3 του ν.4308/2014 (άρθρα 8 - 15), ρυθμίζονται τα ζητήματα που σχετίζονται με τα παραστατικά πωλήσεων. Προσδιορίζεται η έννοια του τιμολογίου πώλησης, το περιεχόμενο και ο χρόνος έκδοσης του, καθώς και το περιεχόμενο του στοιχείου λιανικής πώλησης ή παροχής υπηρεσιών. Επίσης, ορίζονται οι προϋποθέσεις αυθεντικότητας των παραστατικών πωλήσεων και η δυνατότητα έκδοσης ηλεκτρονικού τιμολογίου. Τα κύρια σημεία των εν λόγω διατάξεων συνοψίζονται στα ακόλουθα (PricewaterhouseCoopers Business Solutions AE, 2015):

- Εισάγεται η υποχρέωση αύξουσας αρίθμησης των τιμολογίων.
- Αναγράφεται στα τιμολόγια η ημερομηνία παράδοσης των αγαθών ή παροχής των υπηρεσιών και η έκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών, προκειμένου να προκύπτει η αρχή του δεδουλευμένου.

- Απαιτείται η διασφάλιση του τρόπου αποδοχής του τιμολογίου από τον λήπτη με κάθε πρόσφορο τρόπο.
- Παρέχεται η δυνατότητα μη αναγραφής στο τιμολόγιο του είδους και της έκτασης των παρεχόμενων υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση ότι τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από άλλα έγγραφα όπως συμβάσεις, συμφωνητικά καθώς και λοιπά έγγραφα στα οποία πρέπει να παραπέμπει το τιμολόγιο.
- Προβλέπεται ότι για τις πωλήσεις αγαθών και την παροχή υπηρεσιών, το τιμολόγιο εκδίδεται μέχρι και τη 15η ημέρα του επόμενου μήνα από την εν λόγω πώληση ή παροχή υπηρεσιών. Ιδίως για τις περιπτώσεις συνεχιζόμενης παροχής αγαθών ή υπηρεσιών ή κατασκευής έργου, το τιμολόγιο εκδίδεται μέχρι τη 15η ημέρα του επόμενου μήνα από την οποία μέρος της σχετικής αμοιβής καθίσταται απαιτητό για τα ήδη παρασχεθέντα αγαθά ή υπηρεσίες.
- Αποσυνδέεται ο χρόνος έκδοσης του τιμολογίου από το χρόνο αναγνώρισης του εσόδου. Το έσοδο αναγνωρίζεται όταν είναι δεδουλευμένο, ενώ το τιμολόγιο εκδίδεται όταν ολοκληρώνεται η παροχή/πώληση ή όταν αναγνωρίζεται η σχετική απαίτηση.

Παράδειγμα:

Σε περίπτωση πώλησης/παράδοσης αγαθών ή παροχής υπηρεσίας στις 23 Δεκεμβρίου του έτους 20X1, το σχετικό τιμολόγιο πρέπει να εκδοθεί μέχρι και τις 15 Ιανουαρίου 20X2, φέροντας αυτήν την ημερομηνία έκδοσής του (δηλ. 15 Ιανουαρίου 20X2).

Τονίζεται ότι, βάσει της αρχής του δεδουλευμένου το έσοδο της παροχής υπηρεσίας ή της πώλησης/παράδοσης αγαθών του Δεκεμβρίου 20X1 θα αναγνωριστεί υποχρεωτικά για την περίοδο 20X1 (Δεκέμβριος), έστω και εάν το τιμολόγιο εκδοθεί τον Ιανουάριο του 20X2.

(αποσύνδεση τιμολόγησης από την αναγνώριση του εσόδου).

- Επιτρέπεται η έκδοση απλοποιημένου τιμολογίου, το οποίο παρουσιάζει λιγότερες πληροφορίες, σε περίπτωση που το ποσό του τιμολογίου δεν υπερβαίνει τα 100 Ευρώ ή όταν το τιμολόγιο (έγγραφο ή μήνυμα) τροποποιεί αρχικό τιμολόγιο.
- Δεν προβλέπεται η υποχρέωση έκδοσης τιμολογίου για την είσπραξη αποζημιώσεων, επιδοτήσεων, οικονομικών ενισχύσεων, όπως ίσχυε με τις διατάξεις του ΚΒΣ/ΚΦΑΣ. Αντ' αυτού, η συναλλαγή τεκμηριώνεται από παραστατικό που εκδίδει ο χορηγών το σχετικό ποσό.
- Προβλέπεται η υποχρέωση διασφάλισης της αυθεντικότητας της προέλευσης, της ακεραιότητας του περιεχομένου και της αναγνωσιμότητας του τιμολογίου που λαμβάνεται ή εκδίδεται από την οντότητα (τούτο αφορά τόσο το ηλεκτρονικό τιμολόγιο όσο και το τιμολόγιο) από το χρόνο της έκδοσης του έως τη λήξη της περιόδου διαφύλαξης του.

- Προβλέπεται για τις περιπτώσεις πώλησης αγαθών ή παροχής υπηρεσιών σε ιδιώτες καταναλωτές - πελάτες, η δυνατότητα έκδοσης στοιχείων λιανικής πώλησης, αντί της έκδοσης τιμολογίου. Στην περίπτωση αυτή το τιμολόγιο πρέπει να φέρει σήμανση.
- Εισάγεται η δυνατότητα «να τίθενται στη διάθεση του πελάτη» τα αντίγραφα των παραστατικών στοιχείων λιανικής πώλησης, χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται, σε ποιες περιπτώσεις μπορεί να θεωρείται, ότι έχουν τεθεί στη διάθεση του πελάτη.
Με αυτόν τον τρόπο, φαίνεται να διευκολύνεται η διεκπεραίωση των συναλλαγών, μέσω της έκδοσης ηλεκτρονικών αποδεικτικών στοιχείων και ανάρτησής τους στο διαδίκτυο.
- Εισάγεται γενική υποχρέωση χρήσης Φορολογικών Ηλεκτρονικών Μηχανισμών του Ν.1809/1988 για την έκδοση στοιχείων λιανικής πώλησης. Ειδικά σε περίπτωση έκδοσης τιμολογίου αντί απόδειξης για λιανικές πωλήσεις ή παροχές υπηρεσιών, αυτό θα πρέπει να εκδίδεται μηχανογραφικά και να έχει σημειωθεί με τη χρήση του εν λόγω φορολογικού μηχανισμού, εκτός εάν προβλέπεται ρητή απαλλαγή από τη χρήση φορολογικού μηχανισμού.
Επισημαίνεται ότι, με τις διατάξεις του αρ.38 παρ.2 του παρόντος Νόμου καταργείται από την 1η Ιανουαρίου 2015 ο εν λόγω Ν.1809/1988, καθώς και κάθε σχετική διάταξη, ερμηνευτική εγκύκλιος ή Οδηγία. Επίσης, διευκρινίζεται με το αρ.40 παρ.1 του παρόντος Νόμου ότι, ειδικά οι φορολογικοί ηλεκτρονικοί μηχανισμοί του Ν.1809/1988 δύναται να συνεχίσουν να χρησιμοποιούνται, εκτός εάν εκδοθεί απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, που να προβλέπει ότι δεν πληρούνται οι τεχνικές προδιαγραφές και τα λοιπά χαρακτηριστικά που απαιτούνται. Επιπλέον, προβλέπεται ότι εξακολουθούν να ισχύουν και οι σχετικές αποφάσεις 1220/2012, 1221/2012 του Υπουργείου Οικονομικών σχετικά με τις ιδιότητες και τα τεχνικά χαρακτηριστικά των φορολογικών ηλεκτρονικών μηχανισμών. Στο πλαίσιο αυτό, η διατύπωση περί κατάργησης του Ν.1809/1988 δημιουργεί ερωτηματικά.
- Εισάγεται η δυνατότητα έκδοσης στοιχείων λιανικής πώλησης με τη χρήση των παρεχόμενων υπηρεσιών από τρίτα μέρη - παρόχους ηλεκτρονικής έκδοσης στοιχείων λιανικής πώλησης, κατ' εντολή και για λογαριασμό της υπόχρεης οντότητας.
- Επιτρέπεται η έκδοση πιστωτικού στοιχείου λιανικής πώλησης σε περίπτωση εκπτώσεων ή επιστροφών.
- Ορίζεται, ανά περίπτωση, ο χρόνος έκδοσης στοιχείων λιανικής πώλησης με βάση την ακόλουθη κατηγοριοποίηση:

Πίνακας 2.5 Περιπτώσεις συναλλαγών		Χρόνος έκδοσης στοιχείου	
Πώληση αγαθών	Με την παράδοση του αγαθού	Με την έναρξη αποστολής	Μέχρι το τέλος του επόμενου από την παράδοση μήνα, όταν η παράδοση γίνεται από τρίτο πρόσωπο
Παροχή υπηρεσιών		Με την ολοκλήρωση της παροχής της υπηρεσίας	
Απόκτηση δικαιώματος λήξης υπηρεσίας		Με την απόκτηση του δικαιώματος	
Συνεχιζόμενη παροχή υπηρεσίας	Όταν καθίσταται απαιτητή αμοιβή για μέρος της υπηρεσίας που έχει ήδη παρασχεθεί	Με την ολοκλήρωση της υπηρεσίας	
Συνεχιζόμενη κατασκευή έργου	Όταν καθίσταται απαιτητή αμοιβή για μέρος του έργου που έχει ήδη κατασκευαστεί	Με την ολοκλήρωση του έργου	

2.24 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τις Παροχές προς Εργαζομένους

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους», οι παροχές σε εργαζομένους κατηγοριοποιούνται ως εξής:

- i. Βραχυχρόνιες παροχές προς εργαζομένους
- ii. Παροχές λόγω λήξης της εργασιακής σχέσης
- iii. Παροχές μετά τη λήξη της απασχόλησης
- iv. Άλλες μακροχρόνιες παροχές σε εργαζομένους

Οι μόνες παροχές προς εργαζομένους οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται από το ΔΛΠ 19 είναι όσες παροχές προς εργαζομένους αντιμετωπίζονται από το ΔΠΧΑ 2 «Πληρωμές Βασισμένες σε Συμμετοχικούς Τίτλους».

Καθίσταται φανερό ότι, σύμφωνα με το ΔΛΠ 19, προβλέπεται ο λογισμός και άλλων παροχών πέραν των παροχών μετά τη λήξη της απασχόλησης, δηλαδή πέραν των συνταξιοδοτικών παροχών. Αυτό που είναι ενδιαφέρον, όμως, είναι ότι η Ελληνική φορολογική νομοθεσία αποδέχονταν ως φορολογικά εκπιπτόμενη δαπάνη μόνο τη δαπάνη που αφορά στις συνταξιοδοτικές παροχές προς εργαζομένους που πρόκειται να συνταξιοδοτηθούν το αργότερο εντός του επόμενου έτους.

Αντίθετα, το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επιδιώκει την απεικόνιση των βαρών με τα οποία πρόκειται να επιβαρυνθεί η επιχείρηση στο ορατό μέλλον και τα οποία αφορούν σε όλων των ειδών τις παροχές προς τους εργαζομένους. Για τον σκοπό αυτό, το σχετικό ΔΛΠ 19 και το σχετικό ΔΛΠ 26 «Λογιστική και Πληροφόρηση Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης από την Υπηρεσία», κατανέμουν τα σχετικά οικονομικά βάρη που βαρύνουν τα αποτελέσματα της κάθε χρήσης και ειδικότερα τα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης. Για να είναι εφικτή μία τέτοια απεικόνιση, ουσιαστικά υποχρεώνουν την εκάστοτε

εταιρεία στη συστηματική εκπόνηση ενός μακροπρόθεσμου προγράμματος παροχών σε εργαζομένους, το οποίο να μπορεί να γνωστοποιηθεί με σαφή τρόπο.

Αναφέρεται εδώ ότι το ΔΛΠ 26 πραγματεύεται τον τρόπο παρουσίασης των προγραμμάτων αποχώρησης από την υπηρεσία.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 19, οι παροχές σε εργαζομένους πρέπει να διαχωρίζονται σε:

- ✓ Υπεσχημένες παροχές
- ✓ Καθορισμένες καταβολές

Η κατάταξη των παροχών σε μία από τις παραπάνω κατηγορίες εξαρτάται από τα νομικά έγγραφα τα οποία δεσμεύουν την επιχείρηση ως προς τις παροχές σε εργαζομένους, καθώς και από το κανονιστικό πλαίσιο των οργανισμών που ευθύνονται για τη συγκέντρωση και διαχείριση των κεφαλαίων εκ των οποίων καταβάλλονται οι αντίστοιχες παροχές σε εργαζομένους. Στην περίπτωση των υπεσχημένων παροχών, η επιχείρηση οφείλει να αναγνωρίσει λογιστικά την υποχρέωση που της αναλογεί. Μία τέτοια υποχρέωση πρέπει να τύχει αναγνώρισης από την εταιρεία, έστω και αν η υποχρέωση για ταμειακές εκροές με σκοπό τις παροχές προς εργαζομένους δεν πηγάζει από αντίστοιχη υποχρέωση νομικής φύσης. Όντως, μία υποχρέωση για ταμειακές εκροές με σκοπό τις παροχές προς εργαζομένους μπορεί να πηγάζει από συνήθεις πρακτικές παροχών σε εργαζομένους, λόγου χάριν, τις οποίες εφαρμόζει η εταιρεία για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα.

Ως σημαντική διαφορά μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προβάλλει η λογιστική αντιμετώπιση της κατηγορίας «υπεσχημένων παροχών» σε εργαζομένους (όπως αυτή αναφέρεται στο ΔΛΠ 19). Συγκεκριμένα, υπό το καθεστώς των ΕΛΠ δεν απαιτούνταν ρητά η δημιουργία πρόβλεψης για παροχές σε εργαζομένους οι οποίες θα ενέπιπταν στην κατηγορία των «υπεσχημένων παροχών», όπως αυτή η κατηγορία αναφέρεται στο ΔΛΠ 19. Στη λογιστική πρακτική η οποία ίσχυε στην Ελλάδα πριν την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, δεν καταγραφόταν τέτοιου είδους πρόβλεψη για υπεσχημένες παροχές από καμία εταιρεία, αν και ο σχετικός ν.2190/1920 απαιτούσε γενικά τη διενέργεια προβλέψεων για όλους τους πιθανούς κινδύνους.

Επιπλέον, αν και απαιτείτο από τα ΕΛΠ η λογιστική αντιμετώπιση μόνο των συνταξιοδοτικών παροχών σε εργαζομένους, ωστόσο δεν απαιτείτο ρητώς η σύνταξη και έκδοση σχετικής αναλογιστικής μελέτης. Ειδικότερα, απαιτούνταν η διενέργεια πρόβλεψης για τις αποζημιώσεις συνταξιοδότησης και απόλυσης εργαζομένων, βάσει των σχετικών πινάκων του ν. 2112/1920. Επιπρόσθετα, αρκούσε η αναγνώριση μόνο του 40% της όποιας υποχρέωσης της επιχείρησης για αποζημιώσεις συνταξιοδότησης και απόλυσης εργαζομένων, βάσει σχετικής γνωμοδότησης του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Αντίθετα, το ΔΛΠ 19 απαιτεί τη διενέργεια σχετικής αναλογιστικής μελέτης, ούτως ώστε να υπολογισθεί το ποσό της πρόβλεψης για υπεσχημένες παροχές. Επίσης, το ΔΛΠ 19 υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να χρησιμοποιούν τη μέθοδο της αναμενόμενης μονάδας πίστωσης (projected unit credit

method) για την κατάρτιση μίας τέτοιας αναλογιστικής μελέτης. Το ποσό της πρόβλεψης για υπεσχημένες παροχές, κατά το ΔΛΠ 19, πρέπει να υπολογίζεται με τη χρήση προεξοφλητικού επιτοκίου ομολόγων πολύ χαμηλού κινδύνου.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 26 «Λογιστική και Πληροφόρηση Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης από την Υπηρεσία», στην περίπτωση που ισχύουν προγράμματα καθορισμένων εισφορών (defined contribution plans), η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί μία ανάλυση των καθαρών περιουσιακών της στοιχείων τα οποία προσφέρονται για παροχές σε εργαζομένους, καθώς και περιγραφή των μεθόδων κεφαλαιοδότησης.

Επίσης, στην περίπτωση που ισχύουν προγράμματα καθορισμένων παροχών (defined benefits plans), η επιχείρηση θα πρέπει να γνωστοποιεί:

- Είτε μία ανάλυση των καθαρών περιουσιακών της στοιχείων τα οποία προσφέρονται για παροχές σε εργαζομένους, την αναλογιστική παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών αποχώρησης (με διάκριση μεταξύ κατοχυρωμένων ή μη κατοχυρωμένων παροχών) και το σχετικό πλεόνασμα ή έλλειμμα στο σχηματισθέν σχετικό κεφάλαιο
- Είτε μία ανάλυση των καθαρών περιουσιακών της στοιχείων τα οποία προσφέρονται για παροχές σε εργαζομένους, την αναλογιστική παρούσα αξία των υπεσχημένων παροχών αποχώρησης (με διάκριση μεταξύ κατοχυρωμένων ή μη κατοχυρωμένων παροχών), με παραπομπή στη σχετική αναλογιστική μελέτη, η οποία θα επισυνάπτεται

Σημειώνεται εδώ ότι τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν τίποτε με τρόπο ρητό για τις κατηγορίες παροχών σε εργαζομένους οι οποίες προβλέπονται στο ΔΛΠ 26, παρά μόνο, υπό το καθεστώς των ΕΛΠ, ακολουθούνταν οι γενικές γραμμές του ν. 2190/1920, εάν υφίσταντο προγράμματα καθορισμένων εισφορών και καθορισμένων παροχών.

Στην ελληνική πραγματικότητα πλέον, οι συγκεκριμένες παροχές καθορίζονται, επίσης, από τις διατάξεις του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα». Αναφορικά με την αποτίμηση των προβλέψεων για τις παροχές σε εργαζόμενους, ο ν. 4308/2014 προβλέπει το σχηματισμό τους, είτε στα ονομαστικά ποσά που προκύπτουν κατά την ημερομηνία του ισολογισμού, είτε σύμφωνα με αποδεικτική αναλογιστική μέθοδο, προϋποθέτοντας ότι η μέθοδος επιδρά σημαντικά στις οικονομικές καταστάσεις της οικονομικής οντότητας.

Σχετική με το συγκεκριμένο ζήτημα είναι και η με αριθμ. πρωτ. 1963 ΕΞ / 30.09.2016 γνωμοδότηση του Συμβουλίου Λογιστικής Τυποποίησης (ΣΛΟΤ), σύμφωνα με την οποία:

Κατά την ημερομηνία μετάβασης στα ΕΛΠ, με το σωρευμένο ποσό των αποζημιώσεων βάσει των διατάξεων του ν. 4308/2014, χρεώνονται τα αποτελέσματα εις νέον με πίστωση του λογαριασμού της πρόβλεψης για παροχές σε εργαζομένους.

Μεταγενέστερα, τα ποσά που καταβάλλονται ως αποζημιώσεις αναγνωρίζονται ως έξοδα στο σχετικό λογαριασμό στην κατάσταση αποτελεσμάτων και γίνεται προσαρμογή του υπολοίπου

της πρόβλεψης με επηρεασμό των αποτελεσμάτων (κέρδος ή ζημία), ώστε το υπόλοιπο της πρόβλεψης σε κάθε ημερομηνία ισολογισμού να εμφανίζει το υπόλοιπο βάσει των προβλέψεων του νόμου.

Παράδειγμα

Έστω ότι το σωρευμένο υπόλοιπο την 31.12.2013 (01.01.2014) για παροχές σε εργαζομένους είναι 100.000. Με το ποσό αυτό γίνεται εγγραφή με ημερομηνία αναφοράς την εν λόγω ημερομηνία:

<u>ΕΛΠ</u>		<u>Χ</u>	<u>Π</u>
	<u>Λογαριασμός</u>		
	Αποτελέσματα εις νέο	100.000	
	Προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους (υποχρέωση)		100.000

Στη χρήση 2014 καταβλήθηκαν αποζημιώσεις 30.000, το δε σωρευμένο υπόλοιπο των προβλέψεων κατά την 31.12.2014 βάσει των σχετικών διατάξεων του ν. 4308/2014, είναι 96.000. Οι σχετικές λογιστικές εγγραφές θα έχουν ως εξής:

<u>ΕΛΠ</u>		<u>Χ</u>	<u>Π</u>
	<u>Λογαριασμός</u>	30.000	
	Καταβληθείσες παροχές σε εργαζομένους (έξοδο)		
	Ταμείο		30.000
	Προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους (υποχρέωση)	4.000	
	Προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους (έσοδο)		4.000

Με την ίδια λογική γίνονται οι εγγραφές και για τις επόμενες περιόδους.

2.25 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τη Λογιστική των Επιχορηγήσεων και τη Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης

Αν και τα ΕΛΠ αντιμετώπιζαν την έννοια των επιχορηγήσεων και της κρατικής υποστήριξης με παρόμοιο τρόπο, όπως την αντιμετωπίζουν και τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ωστόσο ο προβλεπόμενος από τα ΕΛΠ λογισμός των επιχορηγήσεων και της κρατικής υποστήριξης διαφέρει σε αρκετά σημεία από τον προβλεπόμενο από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ λογισμό των επιχορηγήσεων και της κρατικής υποστήριξης.

Έτσι, στο σχετικό ΔΛΠ 20 «Λογιστική των Επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης» ως κρατική επιχορήγηση νοείται η ενίσχυση που παρέχεται από το κράτος προς μία επιχείρηση με τη μορφή μεταβίβασης πόρων. Αυτή η μεταβίβαση πόρων μπορεί να αποτιμηθεί με ασφάλεια και σχετική ακρίβεια. Η μεταβίβαση αυτή δίδεται μόνο κατόπιν της δέσμευσης της επιχείρησης ότι θα τηρήσει συγκεκριμένους όρους, οι οποίοι σχετίζονται απολύτως με αυτήν την κρατική επιχορήγηση ή υποστήριξη.

Έχει σημασία να τονισθεί η πρόβλεψη του ΔΛΠ 20 ότι η όποια κρατική επιχορήγηση καταχωρείται στα λογιστικά βιβλία της επιχείρησης μόνον εφόσον η επιχείρηση μετά βεβαιότητας θα συμμορφωθεί με τους όρους της επιχορήγησης και μόνον εφόσον είναι βέβαιο ότι θα εισπραχθεί η επιχορήγηση από την επιχείρηση. Κατά τα ΕΛΠ, αρκεί η βεβαιότητα ότι θα εισπραχθεί η επιχορήγηση από την επιχείρηση, χωρίς να εξετάζεται εάν είναι βέβαιο ότι η επιχείρηση θα συμμορφωθεί με τους όρους της επιχορήγησης.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 20, οι επιχορηγήσεις περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού καταχωρούνται είτε στην πίστωση λογαριασμού αναβαλλόμενου εισοδήματος, είτε στη χρέωση ειδικών υπο-λογαριασμών των επιχορηγούμενων περιουσιακών στοιχείων και πάντως δεν επιτρέπεται η καταχώρηση επιχορηγήσεων περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού κατευθείαν σε προϋπάρχοντες των επιχορηγήσεων λογαριασμούς καθαρής θέσης. Ωστόσο, τα ΕΛΠ επέβαλλαν την καταχώρηση επιχορηγήσεων περιουσιακών στοιχείων ενεργητικού κατευθείαν σε προϋπάρχοντες των επιχορηγήσεων λογαριασμούς καθαρής θέσης. Επίσης, δεν επιτρέπεται από τα ΕΛΠ η χρέωση ειδικών υπο-λογαριασμών των επιχορηγούμενων περιουσιακών στοιχείων με το ποσό των επιχορηγήσεων.

Αναφορικά με τις επιχορηγήσεις που δίδονται με σκοπό την κάλυψη ζημιών ή πραγματοποιηθέντων δαπανών, το ΔΛΠ 20 επιτρέπει την καταχώρηση τέτοιων επιχορηγήσεων στην πίστωση εκείνων των αποτελεσματικών λογαριασμών- είτε λογαριασμών εσόδων, είτε λογαριασμών εξόδων- οι οποίοι προϋπήρχαν των επιχορηγήσεων και οι οποίοι αντιστοιχούν στη ζημία ή στη δαπάνη που καλύπτεται από την επιχορήγηση. Ωστόσο, τα ΕΛΠ δεν επέτρεπαν την καταχώρηση επιχορηγήσεων που καλύπτουν ζημίες ή πραγματοποιηθείσες δαπάνες στην πίστωση λογαριασμού εξόδων, παρά μόνο στην πίστωση λογαριασμού εσόδων.

Μία άλλη σημαντική διαφορά στον λογισμό των επιχορηγήσεων και των κρατικών υποστηρίξεων, μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, για την κάλυψη πραγματοποιημένων εξόδων ή ζημιών, έγκειται στο ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης αντιμετωπίζουν τέτοιου είδους επιχορηγήσεις ως ανόργανα έσοδα, ενώ τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα αντιμετώπιζαν τέτοιου είδους επιχορηγήσεις ως οργανικά έσοδα. Για τον λόγο αυτό, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, τέτοιου είδους επιχορηγήσεις καταχωρούνταν στους υπο-λογαριασμούς του λογαριασμού «Επιχορηγήσεις και διάφορα έσοδα πωλήσεων». Ο λογαριασμός αυτός προβλέπεται από το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο και ανήκει στα οργανικά έσοδα.

Επίσης, το ΔΛΠ 20 αντιμετωπίζει ως επιχορήγηση την έκπτωση που παρέχει το κράτος σε επιχειρήσεις έναντι διαπιστωμένων οφειλών των επιχειρήσεων αυτών προς το κράτος. Αυτό σημαίνει ότι οι εκπτώσεις αυτές λογίζονται ως κρατικές επιχορηγήσεις. Αντίθετα, το Ελληνικό φορολογικό κανονιστικό πλαίσιο δεν αντιμετωπίζει ως επιχορηγήσεις τις εκπτώσεις

που παρέχει το κράτος σε επιχειρήσεις έναντι διαπιστωμένων οφειλών των επιχειρήσεων αυτών προς το κράτος.

Το ΔΛΠ 20 πραγματεύεται και την περίπτωση των χαριστικών δανείων προς επιχειρήσεις από το κράτος. Δηλαδή, πραγματεύεται τη χορήγηση δανείων από το κράτος προς μία επιχείρηση. Τέτοια δάνεια θεωρούνται κρατικές επιχορηγήσεις εφόσον το κράτος ουσιαστικώς και υπό συγκεκριμένους όρους παραιτείται από την απαίτησή του να εξοφληθεί το δάνειο από την επιχείρηση. Δεδομένου ότι τέτοιου είδους δάνεια δεν συνηθίζονταν στην Ελληνική οικονομική πραγματικότητα, για αυτό και τα ΕΛΠ δεν προβαίνουν σε καμία σχετική αναφορά ή πρόβλεψη.

Σύμφωνα με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του άρθρου 23 του ν. 4308/2014, προβλέπεται διαφορετικός λογιστικός χειρισμός από αυτόν που προβλέπεται από τη Γνωμάτευση του Ε.ΣΥ.Λ. 29/1016/1988, σύμφωνα με τον οποίο, οι επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων εμφανίζονται στα Ίδια Κεφάλαια και αποσβένονται αναλογικά με την απόσβεση του παγίου το οποίο αφορούν.

Με τις νέες διατάξεις ορίζεται ότι:

1. Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονται αρχικά ως υποχρεώσεις στην περίοδο που εισπράττονται ή στην περίοδο που καθίσταται οριστική η έγκρισή τους και υπάρχει βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις αναγνωρίζονται με τα ποσά που εισπράττονται ή εγκρίνονται οριστικά.

Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι κρατικές επιχορηγήσεις αποσβένονται με τη μεταφορά τους στα αποτελέσματα ως έσοδα, στην ίδια περίοδο και με τρόπο αντίστοιχο της μεταφοράς στα αποτελέσματα της λογιστικής αξίας του στοιχείου που επιχορηγήθηκε.

Σε περίπτωση που οι επιχορηγήσεις αφορούν περιουσιακά στοιχεία που δεν υπόκεινται σε απόσβεση βάσει των προβλέψεων του νόμου, τα σχετικά ποσά μεταφέρονται στα αποτελέσματα ως έσοδα βάσει της γενικής αρχής του δουλευμένου, δηλαδή στην περίοδο που η οντότητα έχει εκπληρώσει οριστικά όλες τις δεσμεύσεις που σχετίζονται με την χορήγηση της επιχορήγησης. Για παράδειγμα, αγρο/κτηνοτροφική επιχείρηση έλαβε επιχορήγηση ποσού 40.000 ευρώ για την ανάπτυξη μονάδας εκτροφής βοοειδών. Αν η οντότητα επιλέξει την επιμέτρηση των αγελάδων (βιολογικά περιουσιακά στοιχεία) στην εύλογη αξία τους, όπως προβλέπεται από το άρθρο 24 του νόμου, δεν θα διενεργούνται αποσβέσεις επί των αγελάδων και συνεπώς δεν νοείται μεταφορά της επιχορήγησης στα αποτελέσματα ως έσοδο με τρόπο ανάλογο των αποσβέσεων. Στην περίπτωση αυτή η επιχορήγηση θεωρείται δουλευμένο έσοδο που το δικαιούται η οντότητα αυτό θα έχει εκπληρώσει οριστικά τους όρους της επιχορήγησης και συνεπώς το σύνολο αυτής των 40.000 ευρώ, θα μεταφερθεί από τις υποχρεώσεις στα αποτελέσματα.

2. Κρατικές επιχορηγήσεις εξόδων.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα αναγνωρίζονται αρχικά ως υποχρεώσεις στην περίοδο που εισπράττονται ή στην περίοδο που καθίσταται οριστική η έγκρισή τους και υπάρχει βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν. Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα μεταφέρονται στα αποτελέσματα ως έσοδα (ή ως μειωτικό στοιχείο του κόστους) στην περίοδο στην οποία τα επιχορηγηθέντα έξοδα βαρύνουν τα αποτελέσματα.

Καταργείται συνεπώς με τις νέες διατάξεις ο λογαριασμός 41.10 «Επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων» του ΕΓΛΣ και οι επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων αντιμετωπίζονται, εφεξής, ως υποχρέωση (έσοδο επομένων περιόδων), που μεταφέρεται στα έσοδα με τρόπο ανάλογο των αποσβέσεων των επιχορηγηθέντων παγίων και όχι ως καθαρή θέση.

2.26 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με το Κόστος Δανεισμού

Μιλώντας για κόστος δανεισμού, ομιλούμε για τους τόκους των δανείων και τα συναφή των δανείων έξοδα, τα οποία σχετίζονται αμέσως με συγκεκριμένα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης. Ειδικότερα, ομιλούμε για περιουσιακά στοιχεία τα οποία απαραίτητως χρειάζονται μία χρονική περίοδο προετοιμασίας για να μπορέσουν να είναι έτοιμα για την προβλεπόμενη χρήση ή πώλησή τους, όπως προβλέπει το σχετικό ΔΛΠ 23 «Κόστος δανεισμού». Οποσδήποτε στα δάνεια τα οποία αντιστοιχούν στα περιγραφόμενα περιουσιακά στοιχεία δεν συμπεριλαμβάνονται δάνεια τα οποία σχετίζονται καθ' οιονδήποτε τρόπο με τα ίδια κεφάλαια της εκάστοτε εταιρείας.

Το ΔΛΠ 23 έχει καταρτισθεί για να επιτρέψει και για να καθορίσει την κεφαλαιοποίηση του κόστους δανεισμού των προαναφερθέντων περιουσιακών στοιχείων, το οποίο κόστος δανεισμού εγείρεται για συγκεκριμένους σκοπούς. Ειδικότερα, επιτρέπεται η κεφαλαιοποίηση του κόστους δανεισμού το οποίο εγείρεται λόγω της αγοράς, της κατασκευής ή της παραγωγής των ως άνω περιγραφέντων περιουσιακών στοιχείων. Δηλαδή, σε περιπτώσεις όπου το κόστος δανεισμού- τόκοι και έξοδα δανείων- των σχετικών περιουσιακών στοιχείων δεν προκύπτει από την αγορά, κατασκευή ή παραγωγή των ως άνω περιγραφέντων περιουσιακών στοιχείων, τότε το κόστος αυτό δεν επιτρέπεται να κεφαλαιοποιηθεί, αλλά λογίζεται ως έξοδο.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το ΔΛΠ 23, οι τόκοι και τα έξοδα των σχετικών δανείων συνυπολογίζονται στο κόστος των προαναφερθέντων περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα, όμως, με τα ΕΛΠ, οι τόκοι και τα έξοδα των σχετικών δανείων λογίζονται ως έξοδα πολυετούς απόσβεσης και όχι ως κεφαλαιοποιημένο κόστος περιουσιακών στοιχείων. Σε αμφότερα τα εξεταζόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης προβλέπεται η απόσβεση του κόστους δανεισμού. Βεβαίως, η ακολουθούμενη μέθοδος αποσβέσεων διαφέρει μεταξύ των εξεταζόμενων λογιστικών καθεστώτων. Έτσι, κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, το

κόστος δανεισμού το οποίο έχει κεφαλαιοποιηθεί και συνυπολογίζεται στο κόστος των περιουσιακών στοιχείων αποσβένεται με συντελεστές αποσβέσεων παρόμοιους με τους συντελεστές αποσβέσεων των σχετικών περιουσιακών στοιχείων. Αντιθέτως, κατά τα ΕΛΠ, το κόστος δανεισμού το οποίο λογίζεται στα έξοδα πολυετούς απόσβεσης αποσβένεται με έναν από τους εξής δύο τρόπους:

- i. Εφάπαξ στη λογιστική χρήση κατά την οποία το σχετικό περιουσιακό στοιχείο έχει τεθεί σε χρήση ή έχει πωληθεί
- ii. Τμηματικώς και ισόποσα, εντός πέντε ετών από τη λογιστική χρήση κατά την οποία το σχετικό περιουσιακό στοιχείο έχει τεθεί σε χρήση ή έχει πωληθεί

Το ΔΛΠ 23 «Κόστος δανεισμού» αποδέχεται την κεφαλαιοποίηση του κόστους δανεισμού σε ένα πιο ευρύ φάσμα περιπτώσεων, καθώς προβλέπει την κεφαλαιοποίηση αυτή όταν αφορά στην αγορά, κατασκευή ή παραγωγή ενός περιουσιακού στοιχείου. Σημειωτέον ότι για την κεφαλαιοποίηση αυτή λαμβάνονται υπ' όψη όχι οπωσδήποτε πάγια περιουσιακά στοιχεία, αλλά οπωσδήποτε όχι ταχείας κυκλοφορίας περιουσιακά στοιχεία, αφού τα στοιχεία αυτά απαραίτητως χρειάζονται μία χρονική περίοδο προετοιμασίας για να μπορέσουν να είναι έτοιμα για την προβλεπόμενη χρήση ή πώλησή τους. Αντιθέτως, τα ΕΛΠ είναι πιο περιοριστικά στο ποια περιουσιακά στοιχεία δύνανται να επιλεγθούν για εξοδοποίηση του κόστους δανεισμού τους ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως, αφού επιτρέπουν την εξοδοποίηση του κόστους δανεισμού ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως μόνο παγίων περιουσιακών στοιχείων τα οποία βρίσκονται στην κατασκευαστική περίοδο. Στις περιπτώσεις στις οποίες δεν καθορίζεται ρητώς ότι επιτρέπεται η εξοδοποίηση του κόστους δανεισμού στα έξοδα πολυετούς αποσβέσεως, επιβάλλεται η εξοδοποίηση του κόστους αυτού στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης, όπως παρομοίως επιβάλλεται η εξοδοποίηση του κόστους αυτού και βάσει του ΔΛΠ 23.

Η «κατασκευαστική περίοδος», την οποία αναφέρουν τα ΕΛΠ, δεν βρίσκει απόλυτο αντίστοιχο στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, η έναρξη της κατασκευαστικής αυτής περιόδου τοποθετείται στην έναρξη λήψης του σχετικού δανείου, οπότε και επιτρέπεται ο λογισμός των τόκων και των εξόδων του σχετικού δανείου ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως. Εν αντιθέσει με τα ΕΛΠ, το ΔΛΠ 23 ορίζει ότι η κεφαλαιοποίηση των τόκων και των εξόδων του σχετικού δανείου στο πάγιο ενεργητικό γίνεται όταν:

- Διενεργούνται οι δαπάνες οι οποίες είναι απαραίτητες για την αγορά, κατασκευή ή παραγωγή του περιουσιακού στοιχείου
- Χρεώνονται από τον δανειστή οι τόκοι και τα έξοδα του σχετικού δανείου και
- Λαμβάνουν χώρα οι ενέργειες οι οποίες είναι αναγκαίες για την αγορά, κατασκευή ή παραγωγή του περιουσιακού στοιχείου

Σύμφωνα με τον ως άνω καθορισμό των απαραίτητων προϋποθέσεων για να επιτρέπεται η κεφαλαιοποίηση του κόστους δανεισμού κατά το ΔΛΠ 23, η αναγνώριση του κόστους δανεισμού περιουσιακών στοιχείων στο πάγιο ενεργητικό πρέπει να αναστέλλεται όταν έχει διακοπή η διενέργεια των δαπανών οι οποίες είναι απαραίτητες για την αγορά, κατασκευή ή παραγωγή του περιουσιακού στοιχείου, ή όταν δεν εξακολουθούν να λαμβάνουν χώρα οι ενέργειες οι οποίες είναι αναγκαίες για την αγορά, κατασκευή ή παραγωγή του περιουσιακού στοιχείου. Βεβαίως, κατά τα ΕΛΠ, δεν νοείται η αναστολή της αναγνώρισης του κόστους δανεισμού ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως για τους προαναφερθέντες λόγους.

Με παρόμοιο σκεπτικό, δεν νοείται, κατά τα ΕΛΠ, η τμηματική αναγνώριση του κόστους δανεισμού ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως στην περίπτωση στην οποία η αγορά, κατασκευή ή πώληση του περιουσιακού στοιχείου δύναται να συντελεσθεί μόνο σε τμηματικές χρονικές φάσεις και πάντως δεν συντελείται αμέσως και δια μιας. Σε τέτοιες περιπτώσεις, το ΔΛΠ 23 προβλέπει ότι η αναγνώριση του κόστους δανεισμού περιουσιακών στοιχείων στο πάγιο ενεργητικό πρέπει να γίνεται τμηματικώς, ακολουθώντας κατά πόδας τις τμηματικές χρονικές φάσεις της αγοράς, κατασκευής ή πώλησης του περιουσιακού στοιχείου

Μία ακόμη βασική διαφορά μεταξύ Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης συνίσταται στο ότι, κατά το ΔΛΠ 23, το σύνολο των δανεισθέντων κεφαλαίων τα οποία χρηματοδοτούν την αγορά, κατασκευή ή πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν στο πάγιο ενεργητικό. Το ΔΛΠ 23 δεν διακρίνει, λοιπόν, εάν τα κεφάλαια αυτά τα οποία χρηματοδοτούν την αγορά, κατασκευή ή πώληση του περιουσιακού στοιχείου προέρχονται από ειδικά δάνεια τα οποία είχαν συναφθεί ειδικά για τον σκοπό αυτό, ή εάν τα κεφάλαια αυτά τα οποία χρηματοδοτούν την αγορά, κατασκευή ή πώληση του περιουσιακού στοιχείου συνιστούν τμήμα του γενικότερου δανεισμού της εταιρείας. Αντιθέτως, τα ΕΛΠ αποδέχονται ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως μόνο τους τόκους και τα έξοδα ειδικών δανείων τα οποία είχαν συναφθεί ειδικά για να χρηματοδοτήσουν την αγορά, κατασκευή ή πώληση του περιουσιακού στοιχείου και δεν αποδέχονται ως έξοδα πολυετούς αποσβέσεως τους τόκους και τα έξοδα δανείων τα οποία χρηματοδοτούν την αγορά, κατασκευή ή πώληση του περιουσιακού στοιχείου, εφόσον αυτοί οι τόκοι και αυτά τα έξοδα συνιστούν τμήμα του γενικότερου δανεισμού της εταιρείας.

Είναι σημαντικό ακόμη να αναφέρουμε ότι τα ΕΛΠ δεν απαιτούν επιπλέον γνωστοποιήσεις, πέραν της γνωστοποίησης των συνολικών εξόδων πολυετούς αποσβέσεως στον ισολογισμό.

Εν αντιθέσει με τα ΕΛΠ, το ΔΛΠ 23 απαιτεί:

- ✓ Τη γνωστοποίηση του κόστους δανεισμού το οποίο κεφαλαιοποιήθηκε στην τρέχουσα περίοδο και
- ✓ Τη γνωστοποίηση του προεξοφλητικού επιτοκίου βάσει του οποίου υπολογίσθηκε το προαναφερθέν κόστος δανεισμού

Σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 18 και 25 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», οι τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου, αναγνωρίζονται ως κόστος των ιδιοπαραγόμενων παγίων ή αποθεμάτων μακράς κατασκευής ή παραγωγής (δυνητική εφαρμογή), άλλως αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα αποτελέσματα χρήσεως.

Το κόστος δανεισμού αφορά στους τόκους και στις λοιπές δαπάνες που πραγματοποιούνται από μία επιχείρηση για τη λήψη δανείων.

Τις περισσότερες φορές, για την απόκτηση ενός μη άμεσα εκμεταλλεύσιμου περιουσιακού στοιχείου χρησιμοποιούνται κεφάλαια που προέρχονται από το γενικό δανεισμό της επιχείρησης και για να εξευρεθεί το κόστος δανεισμού που θα μεταφερθεί στο περιουσιακό στοιχείο προσδιορίζεται ένα επιτόκιο κεφαλαιοποίησης.

Επιτόκιο κεφαλαιοποίησης είναι ο μέσος σταθμικός όρος του κόστους δανεισμού, σε σχέση με τα αχρησιμοποίητα δάνεια κατά τη διάρκεια της χρήσης εξαιρουμένων αυτών που αφορούν ειδικά (ειδικός δανεισμός) την απόκτηση των μη άμεσα εκμεταλλεύσιμων περιουσιακών στοιχείων.

Ισχύει δηλαδή η σχέση:

$$\frac{(\text{Υπόλοιπο δανείου 1} \times i) + (\text{Υπόλοιπο δανείου 2} \times i)}{\text{Υπόλοιπο δανείου 1} + \text{Υπόλοιπο δανείου 2}}$$

Το ποσό του κόστους δανεισμού που μεταφέρεται στα πάγια σε δεδομένη χρήση δεν πρέπει να υπερβαίνει το κόστος του πραγματοποιημένου μέσα στην ίδια χρήση κόστους δανεισμού.

Στην περίπτωση που οι δαπάνες είναι δύσκολο να αναχθούν σε συγκεκριμένες περιόδους μέσα στη χρήση το επιτόκιο κεφαλαιοποίησης εφαρμόζεται στη μέση λογιστική αξία του παγίου αφού έχουν αφαιρεθεί τυχόν επιχορηγήσεις και υποχρεώσεις σε πιστωτές ειδικά για το πάγιο αυτό (TMS A.E., 2015)

2.27 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Γνωστοποιήσεις Συνδεδεμένων Μερών

Στη σύγχρονη παγκόσμια, αλλά και Ελληνική οικονομική πραγματικότητα, είναι πολύ συχνό το φαινόμενο διακριτές οικονομικές οντότητες, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο να συνδέονται μεταξύ τους. Η αποκάλυψη και η σαφής και λεπτομερής γνωστοποίηση οποιασδήποτε τέτοιας σύνδεσης είναι απολύτως αναγκαία στους υποψήφιους επενδυτές, στους παράγοντες εν γένει των κεφαλαιαγορών, στους οικονομικούς αναλυτές, αλλά και στην κρατική και φορολογική διοίκηση. Αυτή η αναγκαιότητα εξηγείται από την ανάγκη των προαναφερθέντων παραγόντων του οικονομικού γίνεσθαι να γνωρίζουν ποια νομικά ή φυσικά πρόσωπα αποτελούν τα δρώντα υποκείμενα των οικονομικών οντοτήτων στις οποίες

έχουν επενδύσει (ή πρόκειται να επενδύσουν), τις οποίες έχουν χρηματοδοτήσει και τις οποίες φορολογούν.

Ο ορισμός των συνδεδεμένων μερών διαφέρει εν μέρει μεταξύ των ΕΛΠ και των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι, κατά τα ΕΛΠ (ν.2190/1920), συνδεδεμένες επιχειρήσεις θεωρούνται:

- Επιχειρήσεις μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής και θυγατρικής (μέσω συμμετοχικής σχέσης ή δεσπόζουσας επιρροής)
- Θυγατρικές των επιχειρήσεων με σχέση μητρικής και θυγατρικής ή συνδεδεμένες με τις επιχειρήσεις με σχέση μητρικής και θυγατρικής

Κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ο ορισμός των συνδεδεμένων μερών είναι αρκετά ευρύτερος του ορισμού των συνδεδεμένων μερών που απαντάται στον ν.2190/1920. Κάτι τέτοιο αποδεικνύεται απαραίτητο αφού στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα του 21^{ου} αιώνα το περιεχόμενο και η μορφή των συνδέσεων μεταξύ διακριτών οικονομικών οντοτήτων είναι σημαντικά πολυπλοκότερη του φάσματος των συνδέσεων μεταξύ οικονομικών οντοτήτων το οποίο προσπαθούσε να αντιμετωπίσει ο ν.2190/1920. Κατά το ΔΛΠ 24 «Γνωστοποιήσεις Συνδεδεμένων Μερών», συνδεδεμένο μέρος μπορεί να θεωρείται ένα πρόσωπο ή μία οντότητα. Στην περίπτωση του φυσικού προσώπου, συνδεδεμένο θεωρείται το πρόσωπο το οποίο:

- i. Ασκήι έλεγχο, καθ' οιονδήποτε τρόπο, στην οικονομική οντότητα
- ii. Ασκήι σημαντική επιρροή επί της οικονομικής οντότητας
- iii. Είναι βασικό στέλεχος της οικονομικής οντότητας ή της μητρικής της οικονομικής οντότητας

Στην περίπτωση της οντότητας, συνδεδεμένη θεωρείται η οντότητα η οποία:

- a. Ανήκει στον ίδιο όμιλο εταιρειών με την οντότητα υπό εξέταση
- b. Ανήκει στην ίδια κοινοπραξία εταιρειών με την οντότητα υπό εξέταση
- c. Ανήκει στον ίδιο όμιλο εταιρειών ή στην ίδια κοινοπραξία εταιρειών με μία τρίτη οντότητα η οποία συνδέεται με την οντότητα υπό εξέταση.
- d. Αποτελεί τον οργανισμό ο οποίος είναι υπεύθυνος για τη διαχείριση του συνταξιοδοτικού ταμείου υπαλλήλων της οντότητας υπό εξέταση
- e. Υπόκειται, καθ' οιονδήποτε τρόπο, στον έλεγχο ενός προσώπου το οποίο ασκήι έλεγχο, καθ' οιονδήποτε τρόπο, στην οντότητα υπό εξέταση
- f. Υπόκειται, καθ' οιονδήποτε τρόπο, σε σημαντική επιρροή ενός προσώπου το οποίο ασκήι σημαντική επιρροή, καθ' οιονδήποτε τρόπο, επί της εξεταζόμενης οικονομικής οντότητας
- g. Συμπεριλαμβάνει στη διοίκησή της ως βασικό στέλεχος ένα πρόσωπο το οποίο είναι βασικό στέλεχος της εξεταζόμενης οικονομικής οντότητας

Σε ένα μεγάλο βαθμό, το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ασχολείται

εκτενώς και λεπτομερώς με τις συνδεδεμένες οικονομικές οντότητες με σκοπό να καθορίσει εκείνες τις γνωστοποιήσεις οι οποίες είναι απαραίτητες ούτως ώστε τα δρώντα υποκείμενα της οικονομίας να έχουν την ελάχιστη απαραίτητη γνώση των συνδεδεμένων οικονομικών οντοτήτων, καθώς και των δραστηριοτήτων των συνδεδεμένων οικονομικών οντοτήτων.

Εντός των πλαισίων των απαιτητών γνωστοποιήσεων, όπως αυτές ορίζονται από το ΔΛΠ 24, μία οικονομική οντότητα η οποία συνδέεται με μία άλλη οντότητα οφείλει να γνωστοποιεί το σύνολο των απολαβών των βασικών στελεχών της, καθώς και ανάλυση των απολαβών των βασικών στελεχών που εμπίπτουν στις ως κάτω κατηγορίες:

- i. Βραχυπρόθεσμες παροχές σε εργαζομένους
- ii. Παροχές λόγω συνταξιοδότησης σε εργαζομένους
- iii. Άλλες μακροπρόθεσμες παροχές σε εργαζομένους
- iv. Παροχές λόγω αποχώρησης από την οικονομική οντότητα και
- v. Παροχές εξαρτώμενες από την αξία των εταιρικών μετοχών

Βεβαίως, τα ΕΛΠ δεν κάνουν καθόλου λόγο για γνωστοποιήσεις από συνδεδεμένες οντότητες, σαν τις προαναφερθείσες γνωστοποιήσεις.

Πέραν των προαναφερθεισών γνωστοποιήσεων, το ΔΛΠ 24 «Γνωστοποιήσεις Συνδεδεμένων Μερών» επιδιώκει να υποχρεώσει τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις να γνωστοποιούν με τρόπο επαρκή και ξεκάθαρο εκείνα τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία χαρακτηρίζουν τη σχέση σύνδεσης μεταξύ των επιχειρήσεων και τα οποία ταυτοχρόνως επηρεάζουν με σημαντικό και ουσιώδη τρόπο τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των συνδεδεμένων επιχειρήσεων. Για τον λόγο αυτό, το ΔΛΠ 24 ορίζει ότι οι συνδεδεμένες επιχειρήσεις οφείλουν να γνωστοποιούν:

- a) Τα ποσά των συναλλαγών μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών
- b) Τα ανοικτά λογιστικά υπόλοιπα, παντός είδους, μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών, καθώς και
  - i. Τυχόν όρους και προϋποθέσεις που διέπουν αυτά τα ανοικτά υπόλοιπα
  - ii. Τη φύση και το περιεχόμενο τυχόν εκκρεμών διακανονισμών μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών
  - iii. Τη φύση και το περιεχόμενο τυχόν εγγυήσεων μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών
- c) Τυχόν προβλέψεις για επισφαλή δάνεια που σχετίζονται με τα ανοικτά λογιστικά υπόλοιπα, παντός είδους, μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών
- d) Τα αναγνωρισμένα έξοδα της τρέχουσας λογιστικής περιόδου για ανείσπρακτα ή επισφαλή δάνεια που σχετίζονται με τα ανοικτά λογιστικά υπόλοιπα, παντός είδους, μεταξύ των συνδεδεμένων εταιρειών

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα δεν απαιτούν τη γνωστοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των συνδεδεμένων επιχειρήσεων σε ευρύτητα και βάθος αντίστοιχη των Διεθνών

Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Πιο συγκεκριμένα, η μητρική εταιρεία οφείλει να γνωστοποιεί στο προσάρτημα των οικονομικών της καταστάσεων, για όλες τις θυγατρικές εταιρείες στις οποίες κατέχει τουλάχιστον το 10% των ιδίων κεφαλαίων:

- i. Την έδρα των θυγατρικών εταιρειών
- ii. Την επωνυμία των θυγατρικών εταιρειών
- iii. Το ποσοστό συμμετοχής της μητρικής εταιρείας στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής εταιρείας
- iv. Το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής εταιρείας
- v. Το συνολικό αποτέλεσμα της θυγατρικής εταιρείας

Εάν στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις που γνωστοποιούνται από τη μητρική εταιρεία αναφέρονται α) το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής εταιρείας και β) το συνολικό αποτέλεσμα της θυγατρικής εταιρείας, τότε τα χρηματοοικονομικά μεγέθη αυτά δεν χρειάζεται να τύχουν αναφοράς στο προσάρτημα της μητρικής εταιρείας.

Ωστόσο, υπάρχει μία σημαντική πτυχή του Ελληνικού λογιστικού κανονιστικού πλαισίου όπου εμφανίζονται τα ΕΛΠ να συμβαδίζουν, τρόπον τινά, με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Ειδικότερα, τα ΕΛΠ επιβάλλουν την αναγνώριση των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων από και προς συνδεδεμένες επιχειρήσεις σε διακριτούς λογαριασμούς του ισολογισμού.

Σύμφωνα με το λογιστικό πλαίσιο, το οποίο διαμορφώθηκε από τις διατάξεις του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», συνδεδεμένο μέρος (Related party) είναι (KPMG A.E., 2015):

- ❖ Πρόσωπο ή στενό μέλος της οικογένειας αυτού του προσώπου είναι συνδεδεμένο μέρος με την οντότητα που καταρτίζει χρηματοοικονομικές καταστάσεις εάν:
  - Είναι μέλος των βασικών διοικητικών στελεχών της καταρτίζουσας οντότητας ή μιας μητρικής της, ή
  - Έχει τον έλεγχο της καταρτίζουσας οντότητας, ή
  - Ασκεί από κοινού έλεγχο ή ουσιώδη επιρροή επί της καταρτίζουσας οντότητας ή έχει σημαντικά δικαιώματα ψήφου σε αυτή.
- ❖ Μία οντότητα είναι συνδεδεμένη με την καταρτίζουσα οντότητα, αν ισχύει μία από τις παρακάτω προϋποθέσεις:
  - Η οντότητα και η καταρτίζουσα οντότητα είναι μέλη του ίδιου ομίλου (που σημαίνει ότι κάθε μητρική, θυγατρική και αδελφή θυγατρική είναι συνδεδεμένα μέρη μεταξύ τους).
  - Οποιαδήποτε οντότητα είναι συγγενής ή κοινοπραξία της άλλης οντότητας (ή ενός μέλους ομίλου στον οποίο η άλλη οντότητα είναι μέλος).
  - Και οι δύο οντότητες είναι κοινοπραξίες μιας τρίτης οντότητας.

- Οποιαδήποτε οντότητα είναι κοινοπραξία μιας τρίτης οντότητας και η άλλη οντότητα είναι συγγενής της τρίτης οντότητας.
- Η οντότητα είναι ένα πρόγραμμα καθορισμένων παροχών μετά την έξοδο από την υπηρεσία, προς όφελος των εργαζομένων είτε της καταρτίζουσας οντότητας είτε μιας οντότητας συνδεδεμένης με αυτήν. Εάν η καταρτίζουσα οντότητα είναι η ίδια ένα πρόγραμμα καθορισμένων παροχών, οι εργοδότες-χρηματοδότες του προγράμματος, είναι επίσης συνδεδεμένοι στο πρόγραμμα.
- Η οντότητα ελέγχεται ή ελέγχεται από κοινού από πρόσωπο αναφερόμενο στην παραπάνω πρώτη υποπερίπτωση.
- Ένα πρόσωπο αναφερόμενο στην παραπάνω πρώτη υποπερίπτωση διαθέτει σημαντική δύναμη ψήφων στην οντότητα.
- Ένα πρόσωπο αναφερόμενο στην παραπάνω πρώτη υποπερίπτωση ασκεί ουσιώδη επιρροή επί της οντότητας ή διαθέτει σημαντική δύναμη ψήφων σε αυτή.
- Ένα πρόσωπο ή ένα στενό μέλος της οικογένειάς του ταυτόχρονα διαθέτει ουσιώδη επιρροή ή σημαντική δύναμη ψήφων επί της οντότητας και ασκεί από κοινού έλεγχο στην καταρτίζουσα οντότητα.
- Ένα μέλος των βασικών διοικητικών στελεχών της καταρτίζουσας οντότητας ή μιας μητρικής της οντότητας, ή ένα στενό μέλος της οικογένειας αυτού του προσώπου, ασκεί έλεγχο ή από κοινού έλεγχο επί της καταρτίζουσας οντότητας ή διαθέτει σημαντική δύναμη ψήφων σε αυτή.

Η οντότητα γνωστοποιεί:

- Τα ποσά προκαταβολών και πιστώσεων που χορηγήθηκαν στα μέλη διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών συμβουλίων, με μνεία του επιτοκίου, των όρων χορήγησης και των ποσών που επιστράφηκαν, διαγράφηκαν καθώς και τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν για λογαριασμό τους, με οποιαδήποτε εγγύηση. Τα στοιχεία αυτά γνωστοποιούνται αθροιστικά για κάθε κατηγορία των προσώπων αυτών.
- Τα ποσά που δόθηκαν στην περίοδο για αμοιβές σε μέλη διοικητικών, διαχειριστικών και εποπτικών συμβουλίων στα πλαίσια των καθηκόντων τους, καθώς και τις δεσμεύσεις που προέκυψαν ή αναλήφθηκαν για παροχές μετά την έξοδο από την υπηρεσία σε αποχωρήσαντα μέλη των εν λόγω συμβουλίων, συνολικά κατά κατηγορία συμβουλίου.
- Οι συναλλαγές που πραγματοποιεί η οντότητα με τα συνδεδεμένα μέρη, περιλαμβανομένου και του ποσού αυτών των συναλλαγών, τη φύση της σχέσης του συνδεδεμένου μέρους, καθώς και άλλα πληροφοριακά στοιχεία για τις συναλλαγές, τα οποία είναι απαραίτητα για την κατανόηση της χρηματοοικονομικής θέσης της

οντότητας. Ανάλογες πληροφορίες παρέχονται και για τα υπόλοιπα των σχετικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων κατά την ημερομηνία του ισολογισμού.

- Επωνυμία, έδρα και νομική μορφή κάθε άλλης οντότητας, στην οποία η οντότητα είναι απεριόριστα υπεύθυνος εταίρος.
- Επωνυμία και έδρα της οντότητας η οποία καταρτίζει ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του τελικού συνόλου επιχειρήσεων, μέρους του οποίου αποτελεί η οντότητα ως θυγατρική, εάν συντρέχει περίπτωση.

2.28 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις

Αναφορικά με το Ελληνικό κανονιστικό λογιστικό πλαίσιο, εκ του ν. 2190/1920 προβλέπονται συγκεκριμένοι κανόνες που αφορούν στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ενός ομίλου επιχειρήσεων και ειδικότερα στο ποια πρέπει να είναι η μορφή και το περιεχόμενο των καταστάσεων προς γνωστοποίηση. Από την άλλη πλευρά, το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εμπεριέχει αρκετά εκτεταμένες και λεπτομερείς προβλέψεις για τη μορφή και το περιεχόμενο των καταστάσεων προς γνωστοποίηση. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» προβλέπει ότι, στην περίπτωση ενός ομίλου επιχειρήσεων, μία μητρική εταιρεία, γενικώς, πρέπει να δημοσιοποιεί ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις.

Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, υποχρεούνται στην έκδοση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων οι επιχειρήσεις οι οποίες πληρούν τουλάχιστον δύο από τις παρακάτω προϋποθέσεις:

- 1) Ενοποιημένη συνολική αξία ενεργητικού άνω των 3,7 εκατομμυρίων ευρώ
- 2) Ενοποιημένη συνολική αξία κύκλου εργασιών άνω των 7,4 εκατομμυρίων ευρώ
- 3) Μέσο αριθμό εργαζομένων στην επιχείρηση άνω των 250 ατόμων

Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν προβλέπουν σε καμία απαίτηση ως προς τα χρηματοοικονομικά μεγέθη και ως προς τον αριθμό των εργαζομένων για να υποχρεώσουν μία μητρική εταιρεία στην έκδοση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Γενικότερα τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης υποχρεώνουν όλες τις μητρικές εταιρείες να δημοσιεύουν ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Εντούτοις, τηρουμένων μερικών προϋποθέσεων, μία μητρική εταιρεία δεν υποχρεούται στην έκδοση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Οι προϋποθέσεις αυτές έχουν ως εξής:

1. Είναι θυγατρική εταιρεία μίας άλλης μητρικής εταιρείας, η άλλη μητρική εταιρεία κατέχει το σύνολο του μετοχικού της κεφαλαίου (ή σχεδόν το σύνολο του μετοχικού της κεφαλαίου) και οι μέτοχοι της μειοψηφίας συμφωνούν στη μη δημοσίευση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Ακόμη, όμως, και σε αυτήν την περίπτωση, υποχρεούται να δημοσιεύσει τουλάχιστον την επωνυμία και την έδρα της μητρικής της εταιρείας

2. Οι τίτλοι βάσει των οποίων κατέχει τη θυγατρική εταιρεία δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά
3. Δεν έχει εκδηλώσει έμπρακτο ενδιαφέρον να θέσει τους τίτλους βάσει των οποίων κατέχει τη θυγατρική εταιρεία ως αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά
4. Η τελική ή οποιαδήποτε ενδιάμεση μητρική εταιρεία της μητρικής εταιρείας παρουσιάζει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις καταρτισμένες βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ
5. Η θυγατρική εταιρεία αποτελεί μη κυκλοφορούν περιουσιακό στοιχείο κατεχόμενο από τη μητρική εταιρεία με σκοπό την πώλησή της.

Όπως τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, έτσι και τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα απαιτούν οι εταιρείες του ομίλου των οποίων οι μετοχές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης να υποχρεούνται στην έκδοση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων. Η μόνη διαφορά είναι ότι αυτή η απαίτηση των ΕΛΠ ισχύει μόνο για εταιρείες με μετοχές που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης ειδικώς.

Ακόμη, σύμφωνα με τα ΕΛΠ δεν υποχρεούνται στην έκδοση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων οι επιχειρήσεις οι οποίες:

- a. Ανήκουν στη μητρική εταιρεία σε ποσοστό 90% και άνω και η μητρική αυτή εταιρεία συντάσσει ενοποιημένες καταστάσεις
- b. Η ενοποίηση των οικονομικών καταστάσεων συναντά απαγορευτικούς περιορισμούς ή το κόστος ενοποίησης είναι απαγορευτικό
- c. Η μητρική εταιρεία ελέγχει σε προσωρινή και όχι σε μόνιμη βάση τη θυγατρική εταιρεία

Ο ν.2190/1920 ορίζει ότι μία εταιρεία ασκεί έλεγχο σε μία άλλη εταιρεία εάν:

- i. κατέχει τουλάχιστον το 20% του μετοχικού κεφαλαίου της ελεγχόμενης ή
- ii. κατέχει τουλάχιστον το 20% των δικαιωμάτων ψήφου της ελεγχόμενης ή
- iii. όταν η διοίκηση της μίας εταιρείας ελέγχει και την ελεγχόμενη εταιρεία
- iv. όταν υφίσταται σύμβαση η οποία προβλέπει τη συμμετοχή της ελέγχουσας στη διοίκηση της ελεγχόμενης.

Όπως ο ν.2190/1920, έτσι και το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 27 προσπαθεί να περιγράψει και να καθορίσει το καθεστώς το οποίο συνιστά έλεγχο μίας οικονομικής οντότητας επί μίας άλλης. Σε κάποια σημεία ο καθορισμός του ελέγχου μίας οικονομικής οντότητας επί μίας άλλης δεν παραλλάσσεται ουσιωδώς, σε σχέση με τα ΕΛΠ, σε άλλα σημεία όμως διατυπώνονται ορισμένες ρήτρες οι οποίες περί ελέγχου, οι οποίες προσιδιάζουν περισσότερο

στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα. Πιο συγκεκριμένα, θεωρείται ότι υφίσταται έλεγχος μίας θυγατρικής εταιρείας από μία μητρική όταν:

- a. Η μητρική εταιρεία κατέχει άνω του 50% των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής εταιρείας. Το ποσοστό αυτό μπορεί να το κατέχει η μητρική εταιρεία είτε αυτή η ίδια, είτε δια μέσου άλλων θυγατρικών της εταιρειών.
- b. Η μητρική εταιρεία κατέχει άνω του 50% των δικαιωμάτων ψήφου της θυγατρικής εταιρείας χάρη σε σύμβαση με άλλα φυσικά ή νομικά πρόσωπα
- c. Η μητρική εταιρεία έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει τις αποφάσεις της διοίκησης της θυγατρικής εταιρείας επί τη βάση συμβάσεως ή εκ του καταστατικού της θυγατρικής εταιρείας.
- d. Η μητρική εταιρεία έχει τη δυνατότητα να διορίζει ή να παύει την πλειονότητα των στελεχών της διοίκησης της θυγατρικής εταιρείας
- e. Η μητρική εταιρεία έχει τη δυνατότητα να επηρεάζει την πλειοψηφία των στελεχών της διοίκησης της θυγατρικής εταιρείας

Πέραν του ποιες μητρικές εταιρείες είναι υποχρεωμένες προς έκδοση ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και πέραν του καθορισμού της μορφής και του περιεχομένου του ελέγχου τον οποίο ασκεί η μία εταιρεία επί της άλλης, ανακύπτουν και πολύ σημαντικά ζητήματα τα οποία σχετίζονται με τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ενοποιούνται τα στοιχεία ισολογισμού και τα αποτελέσματα των μητρικών και των θυγατρικών εταιρειών. Έτσι, ο τρόπος ενοποίησης των στοιχείων ισολογισμού και των αποτελεσμάτων μεταξύ μητρικών και θυγατρικών εταιρειών σε μεγάλο βαθμό είναι παρόμοιος μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΠ.

Γενικότερα, οι οικονομικές καταστάσεις των θυγατρικών ενοποιούνται γραμμή με γραμμή με τις οικονομικές καταστάσεις της μητρικής επιχείρησης σε αμφότερα τα εξεταζόμενα λογιστικά καθεστώτα. Ειδικότερα, από το ΔΛΠ 27 απαιτείται ο συμψηφισμός της συμμετοχής της μητρικής στα ίδια κεφάλαια των θυγατρικών. Ο αυτός συμψηφισμός απαιτείται και από τα ΕΛΠ. Εντούτοις, τα ΕΛΠ απαιτούν επιπλέον την απεικόνιση της διαφοράς μεταξύ συμμετοχής της μητρικής και της συνολικής αξίας των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής στον ισολογισμό της μητρικής.

Πιο συγκεκριμένα, κατά τον συμψηφισμό της συμμετοχής της μητρικής στα ίδια κεφάλαια της θυγατρικής, δημιουργείται, *κατά την πρώτη ενοποίηση*, χρεωστική ή πιστωτική διαφορά ενοποίησης. Η πιστωτική διαφορά ενοποίησης δημιουργείται όταν η αξία κτήσης της συμμετοχής της μητρικής είναι μικρότερη από την αξία των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής και εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό στα ίδια κεφάλαια της μητρικής. Η χρεωστική διαφορά ενοποίησης δημιουργείται όταν η αξία κτήσης της συμμετοχής της μητρικής είναι μεγαλύτερη από την αξία των ιδίων κεφαλαίων της θυγατρικής και εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό στα άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία της μητρικής. Ακόμη, στην περίπτωση της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης και της

συνακόλουθης απεικόνισής της στα άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία, επιτρέπεται η απόσβεσή της εντός πέντε ετών.

Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για αμφότερα τα λογιστικά καθεστάτα υπό εξέταση είναι η λογιστική αντιμετώπιση των δικαιωμάτων μειοψηφίας. Σύμφωνα με το ΔΛΠ 27, ως δικαιώματα μειοψηφίας ορίζουμε το μέρος των καθαρών αποτελεσμάτων και της καθαρής θέσης της θυγατρικής το οποίο αναλογεί στις μετοχές ή στα εταιρικά μερίδια της θυγατρικής τα οποία δεν ανήκουν στη μητρική εταιρεία, αμέσως ή εμμέσως δι' άλλων θυγατρικών.

Κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, τα δικαιώματα μειοψηφίας πρέπει να προσδιορίζονται επακριβώς στο καθαρό εισόδημα και στην καθαρά θέση της θυγατρικής επιχείρησης. Το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων» ορίζει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίζονται τα δικαιώματα μειοψηφίας. Έπειτα, τα δικαιώματα μειοψηφίας πρέπει να απεικονίζονται ξεχωριστά στον ενοποιημένο ισολογισμό της μητρικής εταιρείας. Με την πάροδο των λογιστικών χρήσεων η λογιστική αξία των δικαιωμάτων μειοψηφίας αναπροσαρμόζεται αναλόγως των αναπροσαρμογών στην καθαρά θέση της θυγατρικής εταιρείας. Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, τα δικαιώματα μειοψηφίας λογίζονται στα ίδια κεφάλαια, όπως και οι πιστωτικές διαφορές ενοποίησης.

Επίσης, σύμφωνα με το ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις», τα λογιστικά υπόλοιπα και οι συναλλαγές μεταξύ μητρικής και θυγατρικών πρέπει να συμψηφίζονται πλήρως. Επιπλέον, τα αποτελέσματα της θυγατρικής συνυπολογίζονται στην ενοποίηση από την ημερομηνία εξαγοράς από τη μητρική και έπειτα. Ας αναφέρουμε επίσης ότι, σύμφωνα πάλι με το ΔΛΠ 27, εάν τυχόν ζημίες της θυγατρικής, οι οποίες αντιστοιχούν ευθέως στα δικαιώματα μειοψηφίας, είναι μεγαλύτερες των δικαιωμάτων μειοψηφίας της θυγατρικής, τότε το σύνολο των ζημιών της θυγατρικής μεταφέρεται και ενοποιείται στα ενοποιημένα αποτελέσματα. Η μόνη περίπτωση όπου δεν διενεργείται αυτή η μεταφορά και ενοποίηση των ζημιών της θυγατρικής στα ενοποιημένα αποτελέσματα –δεδομένης της μεγαλύτερης λογιστικής αξίας των ζημιών της θυγατρικής από τα δικαιώματα μειοψηφίας– είναι η περίπτωση κατά την οποία η μειοψηφία δεσμεύεται και έχει την ικανότητα να καλύψει τις ζημίες της θυγατρικής εταιρείας. Οι ζημίες της θυγατρικής επιχείρησης, οι οποίες αντιστοιχούν ευθέως στα δικαιώματα μειοψηφίας και οι οποίες τυχόν απεικονίζονται στα ενοποιημένα αποτελέσματα, ανακτώνται με τον συμψηφισμό τους με τα τυχόν συνολικά κέρδη της θυγατρικής. Ο συμψηφισμός αυτός διενεργείται μέχρι του ποσού που αντιλογίζονται πλήρως οι προαναφερθείσες ζημίες.

Πάλι σύμφωνα με το ΔΛΠ 27, οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής και των θυγατρικών μπορούν να συντάσσονται με διαφορετικές ημερομηνίες. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, όμως, οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής και των θυγατρικών δεν επιτρέπεται να απέχουν μεταξύ τους χρονικώς για διάστημα άνω των τριών μηνών. Εάν δε οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής και των θυγατρικών απέχουν μεταξύ τους χρονικώς για διάστημα

άνω των τριών μηνών, τότε ως συνοδευτική σημείωση στις καταστάσεις αυτές πρέπει να γνωστοποιείται ο λόγος για αυτήν τη χρονική απόσταση.

Ένα άλλο ζήτημα για το οποίο μεριμνά το ΔΛΠ 27 «Ενοποιημένες και Ατομικές Οικονομικές Καταστάσεις» είναι η ομοιομορφία των λογιστικών πρακτικών οι οποίες εφαρμόζονται κατά την κατάρτιση και κατά τη γνωστοποίηση των οικονομικών καταστάσεων της μητρικής και των θυγατρικών επιχειρήσεων. Άλλωστε, η ομοιομορφία των λογιστικών πρακτικών μεταξύ διαφορετικών οικονομικών καταστάσεων αποτελεί εκπεφρασμένο γενικότερο στόχο των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Ειδικότερα, ορίζεται ρητώς από το ΔΛΠ 27 ότι πρέπει να εφαρμόζονται ομοιόμορφες λογιστικές πρακτικές κατά την κατάρτιση και κατά τη γνωστοποίηση των οικονομικών καταστάσεων της μητρικής και των θυγατρικών επιχειρήσεων. Εάν αυτό δεν είναι εφικτό για οποιονδήποτε λόγο, τότε πρέπει να γνωστοποιείται η οποιαδήποτε ανομοιομορφία από τη θυγατρική εταιρεία στις οικονομικές της καταστάσεις. Επίσης, πρέπει να γνωστοποιούνται τα χρηματοοικονομικά μεγέθη στα οποία έχουν εφαρμοσθεί διαφορετικές λογιστικές πρακτικές.

Στο Κεφάλαιο 7 του ν.4308/2014«Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» και με τα άρθρα από 31 έως 36, θεσπίζονται οι προϋποθέσεις και οι κανόνες σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 3α του άρθρου 38 του ν.4308/2014, καταργούνται για περιόδους μετά την 31 Δεκεμβρίου 2014, τα άρθρα 90 έως και 107 του κ.ν.2190/1920 με τα οποία ορίζονταν οι υποχρεώσεις σχετικά με την κατάρτιση ενοποιημένων λογαριασμών (ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων). Σύμφωνα με τις προαναφερόμενες διατάξεις, οι κανόνες σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, συνοψίζονται στα ακόλουθα κύρια σημεία (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015):

- Εισάγεται κατηγοριοποίηση οντοτήτων και ομίλων σε μικρούς, μεσαίους και μεγάλους με βάση τα κριτήρια της Οδηγίας 34/2013/ΕΕ για σκοπούς ενοποίησης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
- Προβλέπεται απαλλαγή των μικρών και μεσαίων ομίλων από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εκτός των περιπτώσεων ομίλων των οποίων μία ή περισσότερες από τις συνδεδεμένες οντότητες είναι δημοσίου συμφέροντος.
- Ορίζονται συγκεκριμένες προϋποθέσεις για την απαλλαγή από την σύνταξη ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων μητρικών εταιρειών που είναι θυγατρικές οντοτήτων που υπόκεινται στο δίκαιο ενός κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Παρέχονται υποδείγματα ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων και αναλυτικοί κανόνες για την κατάρτισή τους.

- Προβλέπεται προαιρετική εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης για την ενσωμάτωση των συγγενών οντοτήτων και των κοινοπραξιών στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις όταν η αξία των σχετικών συμμετοχικών δικαιωμάτων στο κεφάλαιο της συγγενούς ή της κοινοπραξίας δεν είναι σημαντική.
- Καθορίζονται πρόσθετες πληροφορίες που πρέπει να περιλαμβάνονται στις σημειώσεις των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Επιπρόσθετα, οι κανόνες κατάρτισης των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, περιλαμβάνουν και τα εξής (KPMG A.E., 2015):

- Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται στο σύνολό τους στον ενοποιημένο ισολογισμό.
- Οι λογιστικές αξίες των μετοχών στο κεφάλαιο των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση συμψηφίζονται έναντι της αναλογίας που αντιπροσωπεύουν στην καθαρή θέση εκείνων των οντοτήτων.
- Η διαφορά που απομένει μετά την εφαρμογή της άνωθεν περίπτωσης αφορά υπεραξία (Goodwill).
- Όταν μετοχές θυγατρικών οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση κατέχονται από πρόσωπα, άλλα εκτός του ομίλου, το ποσό που αποδίδεται σε αυτές τις μετοχές εμφανίζεται ξεχωριστά στην καθαρή θέση του ενοποιημένου ισολογισμού ως «δικαιώματα που δεν ασκούν έλεγχο» (non-controlling interests).
- Τα έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημίες των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται πλήρως στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.
- Το ποσό του κέρδους ή ζημίας που αποδίδεται στα δικαιώματα που δεν ασκούν έλεγχο εμφανίζεται ξεχωριστά στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων, ως κέρδος ή ζημία που αποδίδεται στα δικαιώματα που δεν ασκούν έλεγχο.
- Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις, τις χρηματοοικονομικές θέσεις, τα κέρδη ή τις ζημίες των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, ως να ήταν μια οντότητα.
- Ιδιαίτερα, τα κατωτέρω **απαλείφονται** από τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις:
  - ❖ Υποχρεώσεις και απαιτήσεις μεταξύ των οντοτήτων.
  - ❖ Έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημίες που σχετίζονται με συναλλαγές μεταξύ των οντοτήτων.
  - ❖ Κέρδη και ζημίες που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ των οντοτήτων, όταν περιλαμβάνονται στις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων.

Η βασική προϋπόθεση για να προκύπτει η σχέση μητρικής προς θυγατρική βάσει της παραγράφου 2 (περιπτώσεις α έως δ) και λαμβάνοντας υπόψη και τις παραγράφους 3, 4 και 5

του άρθρου 32, είναι η άμεση ή έμμεση συμμετοχή στο κεφάλαιο της άλλης (θυγατρικής) οντότητας, η οποία είτε από μόνη της (συμμετοχική ιδιότητα) είτε σε συνδυασμό με άλλες προϋποθέσεις, παρέχει στη μητρική τη δυνατότητα ελέγχου επί της άλλης οντότητας (θυγατρικής).

Σχέση μητρικής προς θυγατρική προκύπτει επίσης και από την άσκηση κυριαρχικής επιρροής ή ελέγχου επί της άλλης οντότητας, έστω και αν δεν υπάρχει συμμετοχή [περίπτωση (ε) της παραγράφου 2 του άρθρου 32].

Το άρθρο 31 αναγνωρίζει τρεις κατηγορίες ομίλων βάσει μεγέθους: μικρούς, μεσαίους και μεγάλους. Δεν αναγνωρίζεται κατηγορία «πολύ μικρών» (που αναγνωρίζεται για τις οντότητες κατά το άρθρο 2 του νόμου).

Μικροί όμιλοι είναι οι όμιλοι που αποτελούνται από μία μητρική και θυγατρικές οντότητες προς υπαγωγή σε ενοποίηση, οι οποίοι σε ενοποιημένη βάση κατά την ημερομηνία ισολογισμού της μητρικής οντότητας δεν υπερβαίνουν τα όρια, τουλάχιστον σε δύο από τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

α) Σύνολο ενεργητικού: ΕΥΡΩ 4.000.000.

β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών: ΕΥΡΩ 8.000.000.

γ) Μέσος όρος απασχολούμενων κατά τη διάρκεια της περιόδου: 50 άτομα

Μεσαίοι όμιλοι είναι οι όμιλοι, εξαιρουμένων των μικρών, που αποτελούνται από μια μητρική και θυγατρικές οντότητες προς υπαγωγή σε ενοποίηση, οι οποίοι σε ενοποιημένη βάση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού της μητρικής οντότητας δεν υπερβαίνουν τα όρια, τουλάχιστον σε δύο από τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

α) Σύνολο ενεργητικού: ΕΥΡΩ 20.000.000.

β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών: ΕΥΡΩ 40.000.000.

γ) Μέσος όρος απασχολούμενων κατά τη διάρκεια της περιόδου: 250 άτομα

Μεγάλοι όμιλοι είναι οι όμιλοι που αποτελούνται από μία μητρική και θυγατρικές οντότητες προς υπαγωγή σε ενοποίηση, οι οποίοι σε ενοποιημένη βάση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού της μητρικής οντότητας, υπερβαίνουν τα όρια τουλάχιστον, σε δύο από τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

α) Σύνολο ενεργητικού: ΕΥΡΩ 20.000.000.

β) Καθαρό ύψος κύκλου εργασιών: ΕΥΡΩ 40.000.000.

γ) Μέσος όρος απασχολούμενων κατά τη διάρκεια της περιόδου: 250 άτομα.

Τα προαναφερόμενα στοιχεία, παρουσιάζονται σε παράθεση, στον ακόλουθο πίνακα:

Πίνακας 2.6			
Κριτήρια			
Είδος κατάταξης του μεγέθους του Ομίλου	Σύνολο ισολογισμού (Ενεργητικού)	Καθαρό ύψος Κύκλου Εργασιών	Μέσος όρος απασχολουμένων κατά τη διάρκεια της χρήσης
Μικροί Όμιλοι	<4.000.000	<8.000.000	<50
Μεσαίοι Όμιλοι	<20.000.000	<40.000.000	<250
Μεγάλοι Όμιλοι	>20.000.000	>40.000.000	>250

* Τα όρια μεγέθους είναι σε ενοποιημένη βάση

** Σε ενοποιημένη βάση δεν υπερβαίνουν τα όρια τουλάχιστον δύο κριτηρίων μεγέθους

*** Σε ενοποιημένη βάση υπερβαίνουν τα όρια τουλάχιστον δύο κριτηρίων μεγέθους

Οι μικροί και οι μεσαίοι όμιλοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εκτός και εάν κάποια από τις οντότητες του ομίλου είναι δημοσίου συμφέροντος (ενδιαφέροντος).

Μια μητρική οντότητα απαλλάσσεται από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εάν αυτή η μητρική οντότητα (απαλλασσόμενη οντότητα) είναι επίσης θυγατρική οντότητα μιας άλλης οντότητας, η οποία, υπόκειται στο δίκαιο ενός κράτους-μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και συντρέχουν οι καθοριζόμενες στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 33 του νόμου, πρόσθετες προϋποθέσεις.

Οι προϋποθέσεις υποχρεωτικής ενοποίησης, σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα του ν. 4308/2014, συνοψίζονται στα ακόλουθα βασικά σημεία (KPMG A.E. 2015):

- Οι μητρικές οντότητες με τη μορφή ΑΕ, ΕΠΕ, ΕΕ κατά μετοχές, ΙΚΕ, και ΟΕ ή ΕΕ όταν όλοι οι άμεσοι ή έμμεσοι εταίροι των προσώπων αυτών έχουν περιορισμένη ευθύνη λόγω του ότι είναι ΑΕ, ΕΠΕ, ΕΕ κατά μετοχές ή ΙΚΕ, καθώς και κάθε άλλη οντότητα όταν επιλέγει ή υποχρεώνεται από άλλη νομοθεσία.
- Μια μητρική οντότητα συντάσσει ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις για την ίδια και κάθε άλλη οντότητα, εάν για την εν λόγω μητρική οντότητα ισχύει **οποιοδήποτε** από τα παρακάτω:
  - ❖ Έχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων, εταίρων ή μελών της άλλης οντότητας (θυγατρική οντότητα).
  - ❖ Έχει το δικαίωμα να διορίζει ή να παύει την πλειοψηφία των μελών του διοικητικού, διαχειριστικού ή εποπτικού οργάνου της άλλης οντότητας (θυγατρική οντότητα) και είναι ταυτόχρονα μέτοχος, εταίρος ή μέλος αυτής της οντότητας.
  - ❖ Έχει το δικαίωμα να ασκεί κυριαρχική επιρροή στην άλλη οντότητα (θυγατρική οντότητα), της οποίας είναι μέτοχος, εταίρος ή μέλος, είτε βάσει σύμβασης που έχει συνάψει με την οντότητα αυτή είτε βάσει πρόβλεψης του ιδρυτικού εγγράφου ή του καταστατικού της.
  - ❖ Είναι μέτοχος, εταίρος ή μέλος της άλλης οντότητας και είτε:

- ελέγχει από μόνη της, δυνάμει συμφωνίας που έχει συνάψει με άλλους μετόχους, εταίρους ή μέλη της οντότητας αυτής (θυγατρική οντότητα), την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου των μετόχων, εταίρων ή μελών της είτε ισχύουν αθροιστικά οι κατωτέρω προϋποθέσεις:
  - ✓ Η πλειοψηφία των μελών των διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων της οντότητας αυτής (θυγατρικής οντότητας) που είχαν τη διοίκηση κατά τη διάρκεια της τρέχουσας περιόδου, καθώς και κατά την προηγούμενη περίοδο και μέχρι την κατάρτιση των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, έχει διοριστεί μόνο ως αποτέλεσμα της άσκησης των δικαιωμάτων ψήφου αυτής.
  - ✓ Τα δικαιώματα ψήφου που κατέχονται από τη μητρική οντότητα αντιπροσωπεύουν τουλάχιστον το 20% των συνολικών δικαιωμάτων ψήφου στη θυγατρική οντότητα.
  - ✓ Κανένα τρίτο μέρος δεν έχει τα δικαιώματα που αναφέρονται στα προαναφερθέντα σημεία, αναφορικά με αυτή την οντότητα (θυγατρική οντότητα).
  - ✓ Έχει την εξουσία να ασκεί ή πράγματι ασκεί κυριαρχική επιρροή ή έλεγχο στην άλλη οντότητα(θυγατρική οντότητα).
- Κάθε οντότητα που υπάγεται στην ελληνική νομοθεσία συντάσσει ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, εάν αυτή η οντότητα και μία άλλη(ες) οντότητα(ες) με την (τις) οποία(ες) δεν συνδέεται με τις σχέσεις που ορίζονται παραπάνω, διοικούνται σε ενιαία βάση, σύμφωνα με σύμβαση που έχει υπογραφεί με την άλλη οντότητα ή προβλέψεις στο ιδρυτικό έγγραφο ή το καταστατικό της άλλης οντότητας.

Οι κατηγορίες των οντοτήτων που απαλλάσσονται από ενοποίηση, σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις του ν. 4308/2014 παρουσιάζονται ακόλουθα:

- Οι μικροί και οι μεσαίοι όμιλοι απαλλάσσονται από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εκτός και εάν κάποια από τις οντότητες του ομίλου είναι δημοσίου συμφέροντος.
- Μια μητρική οντότητα απαλλάσσεται από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εάν αυτή η μητρική οντότητα (απαλλασσόμενη οντότητα) είναι επίσης θυγατρική οντότητα μιας άλλης οντότητας η οποία υπόκειται στο δίκαιο ενός κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και:
  - ❖ η μητρική οντότητα της απαλλασσόμενης οντότητας κατέχει όλες τις μετοχές της απαλλασσόμενης οντότητας. Οι μετοχές στην απαλλασσόμενη οντότητα που κατέχονται από μέλη των διοικητικών, διαχειριστικών ή εποπτικών οργάνων βάσει

- νομικής δέσμευσης ή δέσμευσης στο ιδρυτικό έγγραφο της ή στο καταστατικό της, δεν λαμβάνονται υπόψη για το σκοπό της απαλλαγής, ή
- ❖ η μητρική οντότητα της απαλλασσόμενης οντότητας, κατέχει το 90% ή περισσότερο των μετοχών της απαλλασσόμενης και οι υπόλοιποι μέτοχοι ή μέλη αυτής έχουν εγκρίνει την απαλλαγή.
- Για την ανωτέρω απαλλαγή πρέπει να πληρούνται όλες τις κατωτέρω προϋποθέσεις:
    - ❖ Η απαλλασσόμενη οντότητα και όλες οι θυγατρικές της οντότητες ενοποιούνται στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις ενός μεγαλύτερου συνόλου οντοτήτων, η μητρική οντότητα του οποίου διέπεται από το δίκαιο κράτους-μέλους.
    - ❖ Οι εν λόγω ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις του μεγαλύτερου συνόλου οντοτήτων συντάσσονται από την μητρική οντότητα αυτού του συνόλου, σύμφωνα με το δίκαιο του κράτους - μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης που διέπει αυτή τη μητρική οντότητα, σύμφωνα με την Οδηγία 2013/34/ΕΕ, ή τα ΔΠΧΑ που έχουν υιοθετηθεί βάσει του Κανονισμού 1606/2002 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
    - ❖ Αναφορικά με την απαλλασσόμενη οντότητα, πρέπει να δημοσιεύονται οι προαναφερθείσες ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και η έκθεση ελέγχου.
    - ❖ Στις σημειώσεις των ετησίων χρηματοοικονομικών καταστάσεων της απαλλασσόμενης οντότητας γνωστοποιούνται η επωνυμία και η έδρα της μητρικής οντότητας που συντάσσει τις προαναφερθείσες ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις και η απαλλαγή από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων.
  - Μια οντότητα, περιλαμβανομένης μιας οντότητας δημοσίου συμφέροντος, δεν απαιτείται να περιλαμβάνεται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, όταν πληρείται μία τουλάχιστον από τις κατωτέρω προϋποθέσεις:
    - ❖ σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις που οι αναγκαίες πληροφορίες για την κατάρτιση των ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, σύμφωνα με τον παρόντα νόμο δεν μπορούν να αποκτηθούν χωρίς δυσανάλογα έξοδα ή υπερβολική καθυστέρηση ή
    - ❖ οι μετοχές αυτής της οντότητας κατέχονται αποκλειστικά με σκοπό τη μεταγενέστερη διάθεσή τους, ή
    - ❖ αυστηροί μακροπρόθεσμοι περιορισμοί παρεμποδίζουν ουσιαστικά τη μητρική οντότητα να ασκεί τα δικαιώματά της στα περιουσιακά στοιχεία ή στη διοίκηση αυτής της οντότητας ή την άσκηση της ενοποιημένης διοίκησης αυτής της οντότητας όταν διοικούνται σε ενιαία βάση, σύμφωνα με σύμβαση που έχει υπογραφεί με την άλλη οντότητα ή προβλέψεις στο ιδρυτικό έγγραφο ή το καταστατικό της άλλης οντότητας.

- Κάθε μητρική οντότητα, περιλαμβανομένης μιας οντότητας δημοσίου συμφέροντος, απαλλάσσεται από την υποχρέωση σύνταξης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, εάν:
  - ❖ έχει μόνο θυγατρικές οντότητες που δεν είναι σημαντικές, τόσο ατομικά όσο και συνολικά, ή /και όλες οι θυγατρικές της οντότητες μπορούν να εξαιρεθούν από την ενοποίηση βάσει των αμέσως παραπάνω διατάξεων.

Σύμφωνα με τους κανόνες κατάρτισης ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όπως αυτοί περιγράφονται στο ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις»:

Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται στο σύνολό τους στον ενοποιημένο ισολογισμό.

Οι λογιστικές αξίες των μετοχών στο κεφάλαιο των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση συμψηφίζονται έναντι της αναλογίας που αντιπροσωπεύουν στην καθαρή θέση και εν λόγω συμψηφισμός γίνεται με βάση τις λογιστικές αξίες που υπάρχουν κατά την ημερομηνία που εκείνες οι οντότητες περιλήφθηκαν στην ενοποίηση για πρώτη φορά.

Οι διαφορές που προκύπτουν από τον συμψηφισμό κατανέμονται, στο βαθμό που είναι δυνατόν, σε εκείνα τα στοιχεία του ενοποιημένου ισολογισμού, των οποίων οι εύλογες αξίες είναι μεγαλύτερες ή μικρότερες από τις λογιστικές αξίες τους.

Συνεπάγεται ότι, κατά την ενοποίηση, δύνανται να αναγνωρίζονται και στοιχεία τα οποία δεν υπάρχουν στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ενοποιούμενων εταιρειών. Για παράδειγμα, σε μια απόκτηση θυγατρικής μπορεί για σκοπούς ενοποίησης να αναγνωρισθούν υπάρχοντα στην θυγατρική άυλα στοιχεία, τα οποία βάσει των προβλέψεων του νόμου δεν επιτρέπεται να αναγνωρισθούν στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις της ίδιας, όπως για παράδειγμα στοιχεία που έχουν δημιουργηθεί εσωτερικά από αυτή (π.χ. σήματα).

Όταν μετοχές θυγατρικών οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση κατέχονται από πρόσωπα, άλλα εκτός του ομίλου, το ποσό που αποδίδεται σε αυτές τις μετοχές εμφανίζεται ξεχωριστά στην καθαρή θέση του ενοποιημένου ισολογισμού ως «Δικαιώματα που δεν ασκούν έλεγχο».

Τα έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημίες των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση ενσωματώνονται πλήρως στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων.

Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις εμφανίζουν τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις, τις χρηματοοικονομικές θέσεις, τα κέρδη ή τις ζημίες των οντοτήτων που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, ως να ήταν μια οντότητα. Ιδιαίτερα, τα κατωτέρω απαλείφονται από τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις:

α) Υποχρεώσεις και απαιτήσεις μεταξύ των οντοτήτων.

β) Έσοδα, κέρδη, έξοδα και ζημίες που σχετίζονται με συναλλαγές μεταξύ των οντοτήτων.

γ) Κέρδη και ζημιές που προκύπτουν από συναλλαγές μεταξύ των οντοτήτων, όταν περιλαμβάνονται στις λογιστικές αξίες των περιουσιακών στοιχείων.

Επιπλέον, ορίζονται και τα ακόλουθα:

- Οι ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται κατά την ίδια ημερομηνία με τις ετήσιες χρηματοοικονομικές καταστάσεις της μητρικής οντότητας.
- Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση επιμετρώνται με τις ίδιες μεθόδους.
- Όταν τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις που περιλαμβάνονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις έχουν επιμετρηθεί, από οντότητες που περιλαμβάνονται στην ενοποίηση, με τη χρήση διαφορετικών λογιστικών πολιτικών από αυτές που χρησιμοποιούνται για σκοπούς της ενοποίησης, τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις επαναμετρούνται, σύμφωνα με τις λογιστικές πολιτικές της μητρικής οντότητας.
- Αναβαλλόμενοι φόροι αναγνωρίζονται στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, Δεν επιτρέπεται συμψηφισμός στον ισολογισμό αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων με αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις, όταν τα σχετικά ποσά προέρχονται από οντότητες που λειτουργούν σε διαφορετικές φορολογικές δικαιοδοσίες.
- Όταν η θυγατρική μιας μητρικής οντότητας καταρτίζει τις χρηματοοικονομικές της καταστάσεις σε ένα νόμισμα άλλο από το νόμισμα στο οποίο καταρτίζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της μητρικής οντότητας, τα στοιχεία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων της θυγατρικής μετατρέπονται στο νόμισμα στο οποίο καταρτίζονται οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις της μητρικής οντότητας ως εξής:
  - α)** Τα στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων μετατρέπονται με τη μέση ισοτιμία της περιόδου αναφοράς.
  - β)** Τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις μετατρέπονται με τη συναλλαγματική ισοτιμία κλεισίματος της ημερομηνίας του ισολογισμού.
  - γ)** Τα στοιχεία της καθαρής θέσης μετατρέπονται με τη συναλλαγματική ισοτιμία της ημερομηνίας κατά την οποία εισφέρθηκαν ή σχηματίστηκαν.
  - δ)** Οι συναλλαγματικές διαφορές που προκύπτουν από τις παραπάνω μετατροπές αναγνωρίζονται κατευθείαν ως στοιχείο (διαφορά) στην καθαρή θέση. Το στοιχείο αυτό της καθαρής θέσης μεταφέρεται στην ενοποιημένη κατάσταση αποτελεσμάτων κατά την εκποίηση της θυγατρικής (TMSA.E., 2015).

2.29 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις

Πέραν των συνδεδεμένων επιχειρήσεων οι οποίες συνδέονται με σχέση μητρικής-θυγατρικής, συναντούμε και τις περιπτώσεις συνδεδεμένων επιχειρήσεων οι οποίες διακρίνονται ως *συγγενείς*. Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις» ορίζει ότι ως συγγενής επιχείρηση θεωρείται η επιχείρηση επί της οποίας ασκεί μία άλλη επιχείρηση σημαντική επιρροή. Ως «σημαντική επιρροή» ορίζεται η δύναμη μίας επιχείρησης να συμμετέχει στη λήψη αποφάσεων που αφορούν στις χρηματοοικονομικές και λειτουργικές δραστηριότητες της συγγενούς, χωρίς ωστόσο να ασκεί έλεγχο επί της συγγενούς. Ως επαρκές τεκμήριο σημαντικής επιρροής θεωρείται η κατοχή τουλάχιστον του 20% των δικαιωμάτων ψήφου της συγγενούς, εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η κατοχή τέτοιου ποσοστού δικαιωμάτων δεν οδηγεί σε σημαντική επιρροή. Αντιστρόφως, η κατοχή ποσοστού των δικαιωμάτων ψήφου της συγγενούς μικρότερου του 20% δείχνει απουσία σημαντικής επιρροής, εκτός εάν μπορεί να αποδειχθεί πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η κατοχή τέτοιου ποσοστού δικαιωμάτων όντως οδηγεί σε σημαντική επιρροή.

Ως παραδείγματα εκδήλωσης της σημαντικής επιρροής μίας οικονομικής οντότητας επί μίας άλλης οντότητας παρατίθενται τα εξής:

- Αντιπροσώπευση στη διοίκηση της συγγενούς
- Συμμετοχή στη διαδικασία λήψης αποφάσεων
- Συναλλαγές σημαντικού μεγέθους και συχνότητας μεταξύ των συγγενών επιχειρήσεων
- Ανταλλαγές διοικητικού προσωπικού μεταξύ των συγγενών επιχειρήσεων
- Ανταλλαγή σημαντικής τεχνικής πληροφόρησης μεταξύ των συγγενών επιχειρήσεων

Η συμμετοχή σε συγγενείς επιχειρήσεις πρέπει να εμφανίζεται στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις ως αποτέλεσμα υπολογισμού βάσει της μεθόδου της καθαρής θέσης, εν γένει. Η μέθοδος της καθαρής θέσης συνίσταται στην αρχική αναγνώριση της συμμετοχής στο κόστος και στη μετέπειτα αναπροσαρμογή κατά το μέγεθος της μεταβολής της συμμετοχής στην καθαρά θέση της συγγενούς εταιρείας. Το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της συμμετέχουσας εταιρείας συμπεριλαμβάνει το μερίδιό της στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της συγγενούς εταιρείας. Το μερίδιο της συμμετέχουσας επιχείρησης υπολογίζεται από το χρονικό σημείο της απόκτησης της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία. Ακόμη, σε περίπτωση μεταβίβασης οικονομικών πόρων από τη συγγενή εταιρεία στη συμμετέχουσα εταιρεία (λόγου χάριν, καταβολή μερισμάτων), η λογιστική αξία της συμμετοχής της συμμετέχουσας απομειώνεται κατά τη συνολική αξία των μεταβιβασθέντων οικονομικών πόρων.

Σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, η λογιστική αντιμετώπιση των συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις δεν διαφέρει πολύ από τη λογιστική αντιμετώπιση των συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις σύμφωνα με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ωστόσο, σημειώνεται ότι, όπως και στην περίπτωση των διαφορών ενοποίησης για μητρικές και θυγατρικές επιχειρήσεις, έτσι και στην περίπτωση των συγγενών επιχειρήσεων τα ΕΛΠ απαιτούσαν τη διακριτή απεικόνιση τυχόν διαφορών κατά την αρχική αναγνώριση της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 106 του ν.2190/1920 ορίζει ότι, *κατά την πρώτη αναγνώριση* της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία και κατά την πρώτη χρήση της μεθόδου της καθαρής θέσης, δημιουργείται χρεωστική ή πιστωτική διαφορά. Η πιστωτική διαφορά δημιουργείται όταν η αξία κτήσης της συμμετοχής της συμμετέχουσας είναι μικρότερη από την αξία των ιδίων κεφαλαίων της συγγενούς και εμφανίζεται στον ισολογισμό της συμμετέχουσας στα ίδια κεφάλαια της συμμετέχουσας. Η χρεωστική διαφορά δημιουργείται όταν η αξία κτήσης της συμμετοχής της συμμετέχουσας είναι μεγαλύτερη από την αξία των ιδίων κεφαλαίων της συγγενούς και εμφανίζεται στον ισολογισμό της συμμετέχουσας στα άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία της συμμετέχουσας. Ακόμη, στην περίπτωση της χρεωστικής διαφοράς ενοποίησης και της συνακόλουθης απεικόνισής της στα άυλα πάγια περιουσιακά στοιχεία, επιτρέπεται η απόσβεσή της εντός πέντε ετών. Οποιαδήποτε μεταγενέστερη μεταβολή της αξίας των ιδίων κεφαλαίων της συγγενούς εταιρείας καταχωρείται στα αποτελέσματα.

Κατ' εξαίρεση, δεν εφαρμόζεται η μέθοδος της καθαρής θέσης για συγκεκριμένες περιπτώσεις λογισμού της συμμετοχής σε συγγενείς επιχειρήσεις, όπως όταν:

- ✓ Η συμμετοχή/επένδυση στη συγγενή εταιρεία αρχικώς αναγνωρίζεται ως υποκείμενη στο ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα» επειδή ανήκει είτε σε εταιρεία επιχειρηματικών κεφαλαίων υψηλού κινδύνου (venture capital), είτε σε εταιρεία αμοιβαίων κεφαλαίων. Βάσει του ΔΛΠ 39, αυτού του είδους οι συμμετοχές/επενδύσεις αναγνωρίζονται στην εύλογο αξία τους και οι αναπροσαρμογές στην εύλογο αυτή αξία αναγνωρίζονται στην κατάσταση αποτελεσμάτων
- ✓ Η συμμετοχή/επένδυση στη συγγενή εταιρεία αρχικώς αναγνωρίζεται ως υποκείμενη στο ΔΠΧΠ 5 «Πάγια Στοιχεία του Ενεργητικού Κατεχόμενα προς Πώληση και Διακοπείσες Δραστηριότητες» επειδή κατέχεται προς πώληση
- ✓ Η συμμετέχουσα εταιρεία εξαιρείται της έκδοσης ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων και εκδίδει ξεχωριστές, μη ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις. Σε αυτές τις ξεχωριστές, μη ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις η συμμετέχουσα εταιρεία μπορεί να αναγνωρίζει τη συμμετοχή/επένδυση στη συγγενή εταιρεία στο κόστος κτήσης ή στην εύλογο αξία

Επίσης, η συμμετέχουσα εταιρεία δεν υποχρεούται να χρησιμοποιεί τη μέθοδο της καθαρής θέσης για τη λογιστική αντιμετώπιση της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία όταν συντρέχουν σωρευτικά οι παρακάτω προϋποθέσεις:

1. Η συμμετέχουσα εταιρεία είναι θυγατρική άλλης εταιρείας και η μητρική εταιρεία δεν έχει αντίρρηση στο να μην χρησιμοποιεί τη μέθοδο της καθαρής θέσης η συμμετέχουσα εταιρεία
2. Τα χρηματοοικονομικά μέσα/ χρηματοοικονομικά προϊόντα τα οποία βρίσκονται στην κατοχή της συμμετέχουσας εταιρείας δεν αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά
3. Η συμμετέχουσα εταιρεία δεν έχει υποβάλλει αίτηση στις αρμόδιες αρχές ώστε τα χρηματοοικονομικά της μέσα/ χρηματοοικονομικά προϊόντα να αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά
4. Εάν η συμμετέχουσα εταιρεία είναι θυγατρική άλλης εταιρείας και η μητρική εταιρεία εκδίδει ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Ας σημειωθεί ότι η χρήση της μεθόδου καθαρής θέσης πρέπει να παύει εφόσον διαπιστώνεται ότι η «σημαντική επιρροή» της συμμετέχουσας εταιρείας στη συγγενή εταιρεία έχει παύσει να υφίσταται. Στην περίπτωση αυτή το τρέχον λογιστικό υπόλοιπο της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία αντιμετωπίζεται ως υπολειμματικό κόστος κτήσης της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία.

Κατά την απόκτηση της συμμετοχής στη συγγενή επιχείρηση, λογίζεται ως υπεραξία (goodwill) η τυχόν διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης της συμμετοχής και της συνολικής εύλογης αξίας της καθαρής θέσης (net assets), όπως ορίζει το ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων». Επίσης, το ΔΛΠ 28 καθορίζει ότι οι συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις πρέπει να απεικονίζονται στον ισολογισμό της συμμετέχουσας στα μακροπρόθεσμα στοιχεία του ενεργητικού ως διακριτό χρηματοοικονομικό μέγεθος και το μερίδιο της συμμετέχουσας στο χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της συγγενούς εταιρείας πρέπει να απεικονίζεται στην κατάσταση αποτελεσμάτων της συγγενούς εταιρείας πάλι ως διακριτό χρηματοοικονομικό μέγεθος. Επίσης, το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα το οποίο αναλογεί στη συμμετέχουσα εταιρεία από το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της συγγενούς εταιρείας πρέπει να απεικονίζεται στις οικονομικές καταστάσεις της συμμετέχουσας ξεχωριστά από το κονδύλι της καθ' εαυτής συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία.

Σύμφωνα με τα ΕΛΠ, η αξία της συμμετοχής σε συγγενή εταιρεία αναγνωρίζεται στη μικρότερη αξία μεταξύ της αξίας κόστους κτήσης και της τρέχουσας αξίας της συμμετοχής. Ωστόσο, κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ οι συμμετοχές σε συγγενείς εταιρείες πρέπει να αναγνωρίζονται είτε στο κόστος κτήσης, είτε βάσει της μεθόδου της καθαρής θέσης, είτε βάσει του αποτελέσματος της μεθόδου της καθαρής θέσης αναπροσαρμοσμένου κατά τις μεταβολές της καθαρής θέσης της συγγενούς επιχείρησης.

Οι απαραίτητες γνωστοποιήσεις, κατά το ΔΛΠ 28 «Επενδύσεις σε Συγγενείς Επιχειρήσεις», στις οποίες πρέπει να προβαίνει η συμμετέχουσα εταιρεία:

- Γνωστοποίηση για την εύλογο αξία της συμμετοχής στη συγγενή εταιρεία, εφόσον η συγγενής εταιρεία έχει αποτελέσει αντικείμενο δημοσιευμένης προσφοράς εξαγοράς από άλλη, τρίτη εταιρεία
- Περιληπτική χρηματοοικονομική πληροφόρηση για τη συγγενή εταιρεία. Η περιληπτική αυτή πληροφόρηση θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής:
  - Σύνολο ενεργητικού συγγενούς εταιρείας
  - Σύνολο υποχρεώσεων συγγενούς εταιρείας
  - Συνολικό κύκλο εργασιών συγγενούς εταιρείας
  - Χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα συγγενούς εταιρείας
- Επεξηγηματικές σημειώσεις για τις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται η μέθοδος της καθαρής θέσης για τον λογισμό συμμετοχών σε εταιρείες στις οποίες η συμμετέχουσα κατέχει ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου μικρότερο του 20%. Αντίστροφα, επεξηγηματικές σημειώσεις για τις περιπτώσεις που δεν χρησιμοποιείται η μέθοδος της καθαρής θέσης για τον λογισμό συμμετοχών σε εταιρείες στις οποίες η συμμετέχουσα κατέχει ποσοστό δικαιωμάτων ψήφου μεγαλύτερο του 20%.
- Γνωστοποίηση στην περίπτωση που η ημερομηνία των οικονομικών καταστάσεων της συμμετέχουσας διαφέρει της ημερομηνίας των οικονομικών καταστάσεων της συγγενούς
- Επεξηγηματικές σημειώσεις στην περίπτωση που υπάρχει σημαντική αδυναμία καταβολής μερισμάτων, αποπληρωμής δανείων ή αποπληρωμής προκαταβολών από τη συγγενή εταιρεία προς τη συμμετέχουσα εταιρεία
- Το μη αναγνωρισμένο μερίδιο των ζημιών της συγγενούς, για τη λογιστική περίοδο και σωρευτικά, εφόσον η συμμετέχουσα εταιρεία έχει παύσει να αναγνωρίζει το μερίδιό της επί των ζημιών της συγγενούς
- Επεξηγηματικές σημειώσεις για οποιαδήποτε συγγενή εταιρεία για την οποία η συμμετοχή της συμμετέχουσας δεν λογίζεται με τη μέθοδο της καθαρής θέσης
- Επεξηγηματικές σημειώσεις για ενδεχόμενες υποχρεώσεις τις οποίες δυνητικώς θα κληθεί να αντιμετωπίσει η συμμετέχουσα εταιρεία ως υπεύθυνη, ολικώς ή μερικώς, για τις ενδεχόμενες υποχρεώσεις της συγγενούς εταιρείας.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 28, οι οικονομικές καταστάσεις της συμμετέχουσας και των συγγενών μπορούν να συντάσσονται με διαφορετικές ημερομηνίες. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, όμως, οι οικονομικές καταστάσεις της μητρικής και των θυγατρικών δεν επιτρέπεται να απέχουν

μεταξύ τους χρονικώς για διάστημα άνω των τριών μηνών. Εάν δε οι οικονομικές καταστάσεις της συμμετέχουσας και των συγγενών απέχουν μεταξύ τους χρονικώς για διάστημα άνω των τριών μηνών, τότε ως συνοδευτική σημείωση στις καταστάσεις αυτές πρέπει να γνωστοποιείται ο λόγος για αυτήν τη χρονική απόσταση.

Αναφορικά, λοιπόν, με το ζήτημα της ημερομηνίας έκδοσης των οικονομικών καταστάσεων, τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα διαφέρουν μερικώς από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Ενώ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπεται η χρονική απόσταση έως και τρεις μήνες μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων της συμμετέχουσας επιχείρησης και των συγγενών επιχειρήσεων, στα ΕΛΠ επιβάλλονταν γενικά η έκδοση οικονομικών καταστάσεων από τις επιχειρήσεις οποιασδήποτε φύσης και μορφής να γίνεται είτε στις 30 Ιουνίου, είτε στις 31 Δεκεμβρίου ετησίως.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 35 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», η μέθοδος της καθαρής θέσης εφαρμόζεται για την ενοποίηση συγγενών επιχειρήσεων και κοινοπραξιών. Σύμφωνα με τις ισχύουσες ρυθμίσεις του νόμου:

1. Όταν μια οντότητα που περιλαμβάνεται στην ενοποίηση έχει μια συμμετοχή σε συγγενή ή κοινοπραξία, αυτή η συμμετοχή εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό σε ιδιαίτερο κονδύλι με τον τίτλο «συμμετοχή σε συγγενή ή και κοινοπραξία», βάσει της μεθόδου της καθαρής θέσης.
2. Με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, μια συγγενής ή κοινοπραξία αναγνωρίζεται κατά την απόκτησή της στο κόστος κτήσης.
3. Το ποσό που αντιστοιχεί στην αναλογία της καθαρής θέσης της συγγενούς ή της κοινοπραξίας, που προκύπτει από την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 αυτού του άρθρου, αυξάνεται ή μειώνεται με το ποσό της μεταβολής της καθαρής θέσης της κατά τη διάρκεια της περιόδου που αντιστοιχεί στα συμμετοχικά δικαιώματα της οντότητας (επενδυτής) και μειώνεται με το ποσό των εισπραττόμενων μερισμάτων που αναλογούν σε αυτά τα συμμετοχικά δικαιώματα.
4. Στο βαθμό που η θετική διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της αναλογίας της καθαρής θέσης που αποκτήθηκε δεν μπορεί να συσχετισθεί με κάποια κατηγορία περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων, αντιμετωπίζεται ως «υπεραξία», σύμφωνα με τα οριζόμενα, στο άρθρο 18 του νόμου.
5. Η αναλογία των αποτελεσμάτων των συγγενών ή των κοινοπραξιών που αποδίδεται στα συμμετοχικά δικαιώματα της οντότητας εμφανίζεται στα ενοποιημένα αποτελέσματα ως ξεχωριστό κονδύλι με τον τίτλο «αποτέλεσμα από συγγενείς και κοινοπραξίες».
6. Οι απαλοιφές γίνονται στο βαθμό που τα γεγονότα είναι γνωστά ή μπορούν να επιβεβαιωθούν.

7. Όταν μια συγγενής ή κοινοπραξία συντάσσει ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, τα παραπάνω εφαρμόζονται στην καθαρή θέση που εμφανίζεται σε αυτές τις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

8. Όταν η αξία των συμμετοχικών δικαιωμάτων στο κεφάλαιο συγγενούς ή κοινοπραξίας δεν είναι σημαντική, τα προβλεπόμενα περί συγγενών και κοινοπραξιών, δεν εφαρμόζονται.

Από τα παραπάνω αναφερόμενα, αναδεικνύονται τα βασικά σημεία που χρήζουν ιδιαίτερης μνείας, τα οποία είναι τα ακόλουθα (KPMG A.E., 2015):

- Προβλέπεται προαιρετική εφαρμογή της μεθόδου της καθαρής θέσης για την ενσωμάτωση των συγγενών οντοτήτων και των κοινοπραξιών στις ενοποιημένες χρηματοοικονομικές καταστάσεις όταν η αξία των σχετικών συμμετοχικών δικαιωμάτων στο κεφάλαιο της συγγενούς ή της κοινοπραξίας δεν είναι σημαντική
- Όταν μια οντότητα που περιλαμβάνεται στην ενοποίηση έχει μια συμμετοχή σε συγγενή (20% - 50% συμμετοχή) ή κοινοπραξία, αυτή η συμμετοχή εμφανίζεται στον ενοποιημένο ισολογισμό σε ιδιαίτερο κονδύλι με τον τίτλο «Συμμετοχή σε συγγενή ή και κοινοπραξία», βάσει της μεθόδου της καθαρής θέσης.
- Με τη μέθοδο της καθαρής θέσης, μια συγγενής ή κοινοπραξία αναγνωρίζεται κατά την απόκτησή της στο κόστος κτήσης.
- Το ποσό που αντιστοιχεί στην αναλογία της καθαρής θέσης της συγγενούς ή της κοινοπραξίας αυξάνεται ή μειώνεται με το ποσό της μεταβολής της καθαρής θέσης της κατά τη διάρκεια της περιόδου που αντιστοιχεί στα συμμετοχικά δικαιώματα της οντότητας (επενδυτής) και μειώνεται με το ποσό των εισπραττόμενων μερισμάτων που αναλογούν σε αυτά τα συμμετοχικά δικαιώματα.
- Στο βαθμό που η θετική διαφορά μεταξύ του κόστους κτήσης και της αναλογίας της καθαρής θέσης που αποκτήθηκε δεν μπορεί να συσχετισθεί με κάποια κατηγορία περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων, αντιμετωπίζεται ως «Υπεραξία».

Σύμφωνα με τη μέθοδο καθαρής θέσης, το αρχικό κόστος κτήσεως ή της προηγούμενης αποτίμησης κάθε συμμετοχής σε συγγενή εταιρία αναπροσαρμόζεται στο τέλος της κάθε παρουσιαζόμενης χρήσης (ή άλλης λογιστικής περιόδου) ανάλογα με:

α) τα καθαρά κέρδη ή ζημιές της κάθε συγγενούς, που προέκυψαν κατά την παρουσιαζόμενη χρήση,

β) τις τυχόν διαφορές αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων της συγγενούς, οι οποίες καταχωρήθηκαν απευθείας σε λογαριασμό των ιδίων κεφαλαίων, και

γ) τα μερίσματα που εγκρίθηκαν για διανομή από κάθε συγγενή εταιρία. (TMS A.E., 2015)

Η λογιστική για τις μεταβολές του λογαριασμού συμμετοχών σε συγγενείς επιχειρήσεις, προβλέπει τους ακόλουθους χειρισμούς. Ο λογαριασμός:

Χρεώνεται:

- Με τα καθαρά, μετά από φόρους, κέρδη της συγγενούς, κατά το μέρος που αναλογούν στο ακριβές ποσοστό συμμετοχής.
- Με τις απευθείας αυξήσεις κονδυλίων των ιδίων κεφαλαίων της συγγενούς, προερχόμενες από διαφορές αναπροσαρμογής.
- Με τις πιστωτικές συναλλαγματικές διαφορές αποτίμησης των συμμετοχών με ξένο νόμισμα.
- Με την αγορά πρόσθετου ποσοστού συμμετοχής σε συγγενή.

Πιστώνεται:

- Με τις καθαρές ζημίες χρήσεως της συγγενούς εταιρίας, κατά το μέρος που αναλογούν στο ακριβές ποσοστό συμμετοχής στην εταιρία αυτή.
- Με τις απευθείας μειώσεις κονδυλίων των ιδίων κεφαλαίων της συγγενούς, προερχόμενες από διαφορές αναπροσαρμογής.
- Από χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές αποτίμησης των συμμετοχών με ξένο νόμισμα.
- Με την τυχόν απομείωση της εμφανιζόμενης αξίας συμμετοχής σε συγγενή.
- Με τις συμπληρωματικές αποσβέσεις και τις συμπληρωματικές απομειώσεις, που γίνονται από τη συμμετέχουσα επί των θετικών διαφορών εύλογης αξίας των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της συγγενούς, σε σχέση με τις λογιστικές αξίες τους κατά την ημερομηνία απόκτησης των μετοχών ή μεριδίων της.
- Με τα εισπρακτέα μερίσματα που έχουν εγκριθεί για καταβολή από τη συγγενή.
- Με την πώληση σε τρίτους μέρους ή του συνόλου της συμμετοχής στη συγγενή.

2.30 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τη Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού

Σε αμφότερα τα υπό εξέταση λογιστικά καθεστάτα (Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς και Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα) υπάρχει η έννοια της μείωσης της αξίας στοιχείων του ενεργητικού. Μία συνήθης περίπτωση μείωσης της αξίας στοιχείων ενεργητικού είναι η μείωση της αξίας του μηχανολογικού εξοπλισμού στη γραμμή παραγωγής ενός εργοστασίου, λόγου χάριν, μείωση η οποία οφείλεται στην ανάλωση της ωφέλιμης οικονομικής ζωής του μηχανολογικού εξοπλισμού. Άλλη συνήθης περίπτωση μείωσης της αξίας στοιχείων ενεργητικού είναι η μείωση της αγοραίας αξίας των χρεογράφων που κατέχει η επιχείρηση. Σε τέτοιες περιπτώσεις, κρίνεται ως σκόπιμο από αμφότερα τα εξεταζόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης να απεικονισθεί στις οικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε επιχείρησης μία τέτοια μείωση αξίας στοιχείων ενεργητικού. Βεβαίως, για να καταστεί εφικτή μία τέτοια απεικόνιση πρέπει, πρωτίστως, να αναγνωρισθεί η μείωση αυτή της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού και κατόπιν να αποτιμηθεί καταλλήλως.

Ας σημειωθεί εδώ ότι τα ΕΛΠ δεν υποστήριζαν τόσο αναλυτικές και εκτεταμένες μεθόδους αναγνώρισης και αποτίμησης της όποιας μείωσης της αξίας στοιχείου του ενεργητικού, όσο αναλυτικές και εκτεταμένες είναι οι μέθοδοι αναγνώρισης και αποτίμησης της όποιας μείωσης της αξίας στοιχείου του ενεργητικού οι οποίες παρατίθενται στο σχετικό ΔΛΠ 36 «Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού».

Έτσι λοιπόν, τα ΕΛΠ γενικά ανέφεραν ότι ένδειξη για ανάγκη μείωσης της αξίας του εκάστοτε στοιχείου του ενεργητικού αποτελεί η αγοραία αξία του στοιχείου, καθώς και οι μεταβολές αυτής. Επίσης, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, η αγοραία αξία του στοιχείου αποτελεί και γνώμονα του απαιτούμενου μεγέθους της μείωσης της αξίας του στοιχείου του ενεργητικού, εφόσον συντρέχουν οι απαραίτητες προϋποθέσεις. Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πηγαίνουν ένα βήμα παραπέρα και καθορίζουν και την έννοια της ανακτήσιμης αξίας του στοιχείου του ενεργητικού, έννοια την οποία η οποία θα επεξηγηθεί στη συνέχεια.

Πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 36 καθορίζει ότι, εν πρώτοις, μία επιχείρηση οφείλει να εξετάζει την ύπαρξη ή μη πιθανών ενδείξεων μείωσης της αξίας στοιχείων του ενεργητικού κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Τα ΕΛΠ απαιτούσαν από μία επιχείρηση να εξετάζει την ύπαρξη ή μη πιθανών ενδείξεων μείωσης της αξίας στοιχείων του ενεργητικού κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Ακόμη πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 36 παραθέτει έναν κατάλογο ενδείξεων, εσωτερικών και εξωτερικών, οι οποίες πρέπει να πυροδοτήσουν μία διαδικασία επαναποτίμησης των εξεταζόμενων στοιχείων του ενεργητικού:

Εσωτερικές Ενδείξεις

1. Οικονομική απαξίωση ή φυσική καταστροφή του στοιχείου
2. Αχρησία του στοιχείου, πρόθεση διάθεσης του στοιχείου εκτός της επιχείρησης ή περαιωτική του στοιχείου σε διαδικασία αναδιάρθρωσης
3. Αποδοτικότητα του στοιχείου χειρότερη της αναμενόμενης
4. Για την περίπτωση των συμμετοχών σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, το τρέχον λογιστικό υπόλοιπο της συμμετοχής είναι μικρότερο του τρέχοντος λογιστικού υπολοίπου των περιουσιακών στοιχείων της συνδεδεμένης επιχείρησης, ή τα καταβληθέντα μερίσματα στην εταιρεία που κατέχει τη συμμετοχή είναι μεγαλύτερα του συνολικού χρηματοοικονομικού αποτελέσματος της συνδεδεμένης

Εξωτερικές ενδείξεις

- a) Μειώσεις της αγοραίας αξίας του στοιχείου του ενεργητικού
- b) Αρνητικές μεταβολές στην αγορά, στην τεχνολογία, στη γενικότερη οικονομία, στο νομικό πλαίσιο
- c) Αυξήσεις στα επιτόκια της αγοράς
- d) Η καθαρά θέση της εταιρείας εμφανίζεται μεγαλύτερη της συνολικής κεφαλαιοποίησης της εταιρείας σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά

Βεβαίως, τα ΕΛΠ δεν παραθέτουν καθόλου συγκεκριμένες ενδείξεις, σαν τις παραπάνω που παραθέτουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, οι οποίες να πυροδοτούν διαδικασίες επαναποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού. Η μόνη σχετική παρατήρηση στην οποία προβαίνουν, είναι η διερεύνηση για το εάν υπάρχει ανάγκη για επαναποτίμηση σε περίπτωση μείωσης της αγοραίας αξίας του στοιχείου του ενεργητικού.

Σύμφωνα πάλι με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, εάν η εκάστοτε επιχείρηση, μετά την όποια διερευνητική διαδικασία παρουσίας σχετικών ενδείξεων, θελήσει να επαναποτιμήσει την αξία ενός στοιχείου του ενεργητικού, τότε οφείλει να υπολογίσει πρωτίστως την ανακτήσιμη αξία του στοιχείου. Ως ανακτήσιμη αξία θεωρούμε τη μεγαλύτερη αξία μεταξύ α) της εύλογης αξίας του στοιχείου, απομειωμένης κατά το κόστος διάθεσης του στοιχείου εκτός επιχείρησης και β) της αξίας χρήσης του στοιχείου.

Περαιτέρω, ως εύλογο αξία τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ θεωρούν την τιμή που θα εισέπραττε η επιχείρηση εάν πωλούσε στην αγορά ένα περιουσιακό στοιχείο. Ως αξία χρήσης του στοιχείου θεωρούν τη συνολική παρούσα αξία των μελλοντικών αναμενόμενων ταμειακών εισροών, εισροών οι οποίες αναμένεται να εισρεύσουν στην επιχείρηση εξ αιτίας της χρήσης του στοιχείου από την επιχείρηση. Παρατηρούμε ότι τα ΕΛΠ δεν κάνουν καθόλου λόγο για «εύλογο αξία» και για «αξία χρήσης» του εκάστοτε στοιχείου του ενεργητικού: οι έννοιες αυτές δεν εμφανίζονται στα ΕΛΠ.

Ας τονίσουμε ότι, σύμφωνα με το ΔΛΠ 36 «Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού», η επαναποτίμηση πρέπει να γίνεται για κάθε εξεταζόμενο στοιχείο του ενεργητικού ξεχωριστά και όχι συνολικώς για όλα τα εξεταζόμενα στοιχεία του ενεργητικού. Τέτοια πρόνοια δεν υφίσταται στα ΕΛΠ, αν και οι λογιστικές πρακτικές που ακολουθούνταν υπό το καθεστώς των ΕΛΠ σαφώς παρέπεμπαν σε επαναποτίμηση για κάθε εξεταζόμενο στοιχείο του ενεργητικού ξεχωριστά.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 36, η όποια μείωση αξίας στοιχείου του ενεργητικού λογίζεται ως ζημία στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης. Παρομοίως και τα ΕΛΠ απαιτούν τον λογισμό της όποιας μείωσης αξίας στοιχείου του ενεργητικού ως ζημίας στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης. Εντούτοις, το ΔΛΠ 36 προβλέπει μία σχετική εξαίρεση: η όποια μείωση αξίας στοιχείου του ενεργητικού λογίζεται κατ' ευθείαν στο κονδύλι αναπροσαρμογής του στοιχείου του ενεργητικού υπό εξέταση, εφόσον η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού είναι ήδη αναπροσαρμοσμένη. Τα ΕΛΠ δεν την επιτρέπουν αυτήν την εξαίρεση, ούτε και άλλη σχετική εξαίρεση, για να είμαστε ακριβείς. Αντιθέτως, σύμφωνα με τα ΕΛΠ, εάν διαπιστωθεί ότι η μείωση της αξίας του στοιχείου ενεργητικού η οποία αναγνωρίσθηκε σε προηγούμενη λογιστική χρήση πλέον είναι λιγότερη, τότε αναπροσαρμόζονται αναλόγως τα έσοδα των αντιστοίχων προηγούμενων λογιστικών χρήσεων.

Τα ζητήματα που αφορούν στην απομείωση των περιουσιακών στοιχείων, ρυθμίζονται πλέον, για τις λογιστικές περιόδους από 01-01-2015 και εφεξής, από τις διατάξεις του ν. 4308/2014

«Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις». Τα ισχύοντα έχουν συγκλίνει με το εννοιολογικό πλαίσιο του ΔΛΠ 36 «Απομείωση αξίας περιουσιακών στοιχείων, το οποίο ρυθμίζει τα θέματα που σχετίζονται με το συγκεκριμένο τομέα.

Ο ακρογωνιαίος λίθος της λογιστικής του ιστορικού κόστους που καθιερώνεται ως βασική αρχή με τα οριζόμενα στο ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα», είναι η αναγνώριση των ζημιών απομείωσης, εφόσον υπάρχουν, ώστε τα στοιχεία του ενεργητικού να εμφανίζονται στη μικρότερη αξία μεταξύ αξίας κτήσης και ανακτήσιμης αξίας τους, δηλαδή στο ποσό που θα ανακτήσουν από τη ρευστοποίηση ή το διακανονισμό των στοιχείων και όχι στη μεγαλύτερη και πλασματική αξία του κόστους κτήσης.

Η διάταξη αυτή είναι σαφής και απόλυτα ευθυγραμμισμένη στο άρθρο 12, παράγραφοι 6 και 7, της Οδηγίας 34/2013/ΕΕ, για όλα ανεξαιρέτως τα στοιχεία του ενεργητικού.

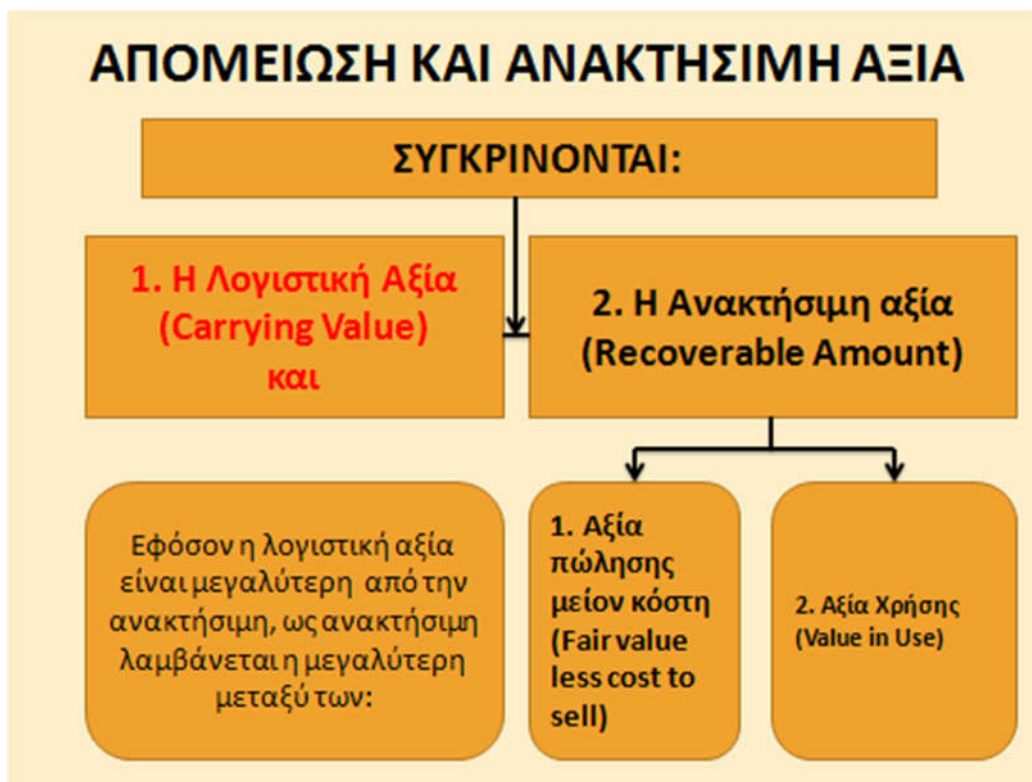
Σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγρ. 3 του άρθρου 18 του ν. 4308/2014, εισάγεται η έννοια της πραγματοποίησης ελέγχου απομείωσης της αξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων που επιμετρώνται στο κόστος κτήσης ή στο αποσβέσιμο κόστος, εφόσον υπάρχουν σχετικές ενδείξεις. Η απομείωση ενός παγίου προκύπτει, όταν η ανακτήσιμη αξία του καταστεί μικρότερη από τη λογιστική του αξία. Ανακτήσιμη αξία ενός παγίου είναι το μεγαλύτερο ποσό μεταξύ της εύλογης αξίας του, μειωμένης με το κόστος διάθεσής του, και της αξίας χρήσης αυτού. Αξία χρήσης ενός παγίου, είναι η παρούσα αξία των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη συνεχή χρήση του, και από τη διάθεσή του στο τέλος της ωφέλιμης οικονομικής ζωής του (TMS A.E., 2015).

Η ύπαρξη ενδείξεων δεν αποτελεί από μόνη της αναγκαία συνθήκη για την πραγματοποίηση απομείωσης, καθώς, αυτή πραγματοποιείται μόνο όταν η οντότητα εκτιμά ότι η απομείωση φέρει μόνιμο χαρακτήρα. Ενδείξεις απομείωσης, μεταξύ άλλων, αποτελούν οι δυσμενείς μεταβολές στο τεχνολογικό, οικονομικό και νομικό περιβάλλον της οντότητας, η αύξηση των επιτοκίων της αγοράς ή άλλων ποσοστών αποδόσεων μιας επένδυσης που είναι πιθανόν να οδηγήσει σε σημαντική μείωση της ανακτήσιμης αξίας του στοιχείου και η απαξίωση ή φυσική βλάβη ενός στοιχείου. Συνεπώς, προκύπτουν ζημίες απομείωσης όταν η ανακτήσιμη αξία ενός παγίου καταστεί μικρότερη από τη λογιστική του αξία.

Για τον έλεγχο αυτό απαιτείται να γίνεται εξέταση της παρούσας αξίας των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη συνεχή χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου και από τη διάθεση του. Τυχόν ζημίες απομείωσης μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης της οντότητας ως έξοδο.

Πίνακας 2.7

ΑΠΟΜΕΙΩΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΚΤΗΣΙΜΗ ΑΞΙΑ

Όσον αφορά στο άρθρο 18 παρ. 3β του ν. 4308/2014 και τις ενδείξεις απομείωσης των στοιχείων του πάγιου ενεργητικού, εάν δεν αναφερθούν οι ενδείξεις απομείωσης, η διάταξη δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη.

Η αναφορά του νόμου σε ενδείξεις απομείωσης δεν οδηγεί σε αναγνώριση ζημιάς οπωσδήποτε. Οι ενδείξεις δεν τεκμηριώνουν από μόνες τους ζημιά. Εάν η επιχείρηση κρίνει και μπορεί να τεκμηριώσει ότι η ζημιά είναι αναστρέψιμη, δεν οφείλει να τη λογίσει.

2.31 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με Προβλέψεις, Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα Περιουσιακά Στοιχεία

Αμφότερα τα εξεταζόμενα λογιστικά καθεστάτα (Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς) επιφυλάσσουν ιδιαίτερη μεταχείριση στον λογισμό των προβλέψεων, των ενδεχόμενων υποχρεώσεων και των ενδεχόμενων περιουσιακών στοιχείων. Ωστόσο, για να είμαστε ακριβέστεροι, στα ΕΛΠ δεν αναφέρονταν ρητά οι έννοιες των «ενδεχόμενων υποχρεώσεων» και των «ενδεχόμενων περιουσιακών στοιχείων». Ωστόσο, αρκετά από τα ζητήματα τα οποία αντιμετωπίζονται στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με τη χρήση αυτών των εννοιών, αντιμετωπίζονται και στα ΕΛΠ, είτε με παρόμοιο, είτε με διαφορετικό τρόπο.

Η έννοια της «πρόβλεψης», αν και απαντάται σε αμφότερα τα λογιστικά καθεστάτα υπό εξέταση, εντούτοις διαφοροποιείται ουσιαστικά από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο. Έτσι λοιπόν, στο ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία» αναφέρεται ότι πρόβλεψη θεωρείται μία υποχρέωση αβέβαιου ποσού ή αβέβαιου χρόνου. Η υποχρέωση δε θεωρείται ότι παράγεται εκ παρελθόντων γεγονότων και

αναμένεται να επιφέρει μία μελλοντική εκροή οικονομικών πόρων, συνήθως υπό τη μορφή πληρωμής χρηματικών ποσών. Στα ΕΛΠ ορίζονταν ότι απαιτούνταν να διενεργείται πρόβλεψη για κάθε κίνδυνο ο οποίος είναι δυνατό να εντοπισθεί. Εάν δεν ήταν δυνατή η εκτίμηση του σχετιζομένου με τον κίνδυνο ποσού της πρόβλεψης, αυτό έπρεπε να αναφέρεται στο προσάρτημα. Με άλλα λόγια, στα ΕΛΠ γινόταν δεκτή και η πιθανότητα να μην πραγματοποιηθεί η εκροή οικονομικών πόρων, ως αποτέλεσμα της υποχρέωσης. Αντίθετα, στο ΔΛΠ 37 απαιτείται να θεωρείται ως βεβαιότερη η πραγματοποίηση της εκροής των οικονομικών πόρων, παρά η μη πραγματοποίηση της εκροής των οικονομικών πόρων, ούτως ώστε να διενεργηθεί η σχετική πρόβλεψη. Επίσης, είναι σκόπιμο να τονίσουμε ότι το ΔΛΠ 37 απαιτεί τον αντιλογισμό της όποιας πρόβλεψης εάν η συναφής αναμενόμενη μελλοντική εκροή οικονομικών πόρων παύσει να είναι πιθανή.

Στα ΕΛΠ απαγορευόταν ρητά να διενεργούνται προβλέψεις εσόδων. Στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ο κανόνας αυτός εξακολουθεί να τηρείται και επιπλέον καθίσταται πιο διευρυμένος. Έτσι, το ΔΛΠ 37 απαγορεύει την αναγνώριση ενδεχόμενων περιουσιακών στοιχείων, αν και επιβάλλει τη γνωστοποίηση (εκτός οικονομικών καταστάσεων) μίας πιθανής μελλοντικής εισροής οικονομικών οφελών στην επιχείρηση. Εάν η εισροή μελλοντικών οικονομικών οφελών θεωρείται απολύτως βέβαιη, χωρίς να συνοδεύεται από την ελάχιστη πιθανότητα μη πραγματοποίησης, τότε μόνο επιτρέπεται να αναγνωρισθεί.

Το ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες υποχρεώσεις και Ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία», λοιπόν, καθορίζει ως ευρύτερο σύνολο τα «ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία». Εντός του συνόλου αυτού συμπεριλαμβάνονται και χρηματικές εισροές, οι οποίες αντιστοιχούν στην απαγόρευση πρόβλεψης εσόδων των ΕΛΠ, χωρίς ωστόσο να αποκλείονται και οι περιπτώσεις ενδεχόμενες εισροές πόρων διαφορετικών από τα χρηματικά διαθέσιμα, όπως είναι, λόγου χάριν, τα πάγια στοιχεία ενεργητικού. Ειδικότερα, ως ενδεχόμενα περιουσιακά στοιχεία ορίζονται από το σχετικό ΔΛΠ 37 εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης των οποίων η ύπαρξη πιθανολογείται για το μέλλον και τα οποία πιθανά περιουσιακά στοιχεία προκύπτουν, εάν προκύπτουν, εξαιτίας παρελθόντων γεγονότων. Επιπλέον, η ύπαρξη τέτοιων ενδεχόμενων περιουσιακών στοιχείων δύναται να επιβεβαιωθεί μόνον εφόσον συντελεσθούν –ή δεν συντελεσθούν- ένα ή περισσότερα σχετικά μελλοντικά γεγονότα, γεγονότα τα οποία δεν εξαρτώνται από τη βούληση της επιχείρησης.

Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και τα ΕΛΠ περιγράφουν με παρόμοιο τρόπο τη φύση και το περιεχόμενο του ποσού της πρόβλεψης. Δηλαδή, τόσο κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όσο και κατά τα ΕΛΠ, το ποσό της πρόβλεψης συνίσταται στο ορθώς εκτιμώμενο ποσό που πρέπει να δαπανηθεί για να διακανονισθεί πλήρως η συναφής υποχρέωση κατά την ημερομηνία του ισολογισμού. Ωστόσο, ο υπολογισμός του ορθώς εκτιμώμενου ποσού μίας πρόβλεψης συχνά διαφέρει στην πράξη μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ εξαιτίας του γεγονότος ότι, πολλές φορές, ο τρόπος

υπολογισμού του ποσού της πρόβλεψης στην Ελλάδα ορίζεται από ειδικούς φορολογικούς κανονισμούς, πράγμα το οποίο δεν ισχύει στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ γίνεται αναφορά και για ορισμένες περιπτώσεις υπολογισμού του ποσού της πρόβλεψης, οι οποίες, αν και είναι ειδικότερες, ωστόσο συναντώνται με μεγαλύτερη συχνότητα στο σύγχρονο οικονομικό γίνεσθαι. Ως τέτοια περίπτωση αναφέρεται ότι, για να εκτιμηθεί ορθώς το ποσό της πρόβλεψης, χρειάζεται να συνυπολογισθούν ορθώς οι συνέπειες της χρονικής αξίας του χρήματος επί του ποσού αυτού. Παρόλα αυτά, δεν επιτρέπεται να συνυπολογισθούν στο εκτιμώμενο ποσό της πρόβλεψης τα κέρδη μίας πιθανής σχετικής διάθεσης περιουσιακών στοιχείων εκτός της επιχείρησης.

Ακόμη, προβλέπονται και οι παρακάτω εξειδικευμένες περιπτώσεις:

- Προβλέψεις για γεγονότα συμβαίνοντα *άπαξ* πρέπει να αποτιμώνται στο περισσότερο πιθανό εκτιμώμενο ποσό (παραδείγματος χάριν, πρόβλεψη για τον διακανονισμό μίας δικαστικής αγωγής)
- Προβλέψεις για γεγονότα συμβαίνοντα κατ' επανάληψη και πολλές φορές πρέπει να αποτιμώνται με τη μέθοδο σταθμισμένης αναμενόμενης αξίας, όπου η στάθμιση διενεργείται βάσει των τρεχουσών πιθανοτήτων

Ακόμη, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα παρακινούν με τρόπο ρητό και κατηγορηματικό τους λογιστές να χρησιμοποιούν τη διαθέσιμη τεχνολογία για να εκτιμούν ορθώς τα ποσά των προβλέψεων. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 37 παρακινεί τους λογιστές να προβλέπουν τις όποιες μεταβολές στα εκτιμώμενα ποσά των προβλέψεων χρησιμοποιώντας την κατάλληλη τεχνολογία για τη διενέργεια αυτών των προγνώσεων. Τα ΕΛΠ δεν προέβιναν σε καμία τέτοια προτροπή για χρήση της τεχνολογίας. Επίσης, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιβάλλουν την αναγνώριση προβλέψεων εξαιτίας μεταβολών του νομικού πλαισίου μόνον εφόσον οι αναμενόμενες μεταβολές είναι σχεδόν βέβαιο ότι θα πραγματοποιηθούν.

Το ΔΛΠ 37 προβαίνει και σε μία περαιτέρω απαίτηση, απαίτηση η οποία δεν αναφέρεται ρητά στα ΕΛΠ, πλην όμως ακολουθείται ως συνηθισμένη λογιστική πρακτική υπό το καθεστώς των ΕΛΠ: απαιτείται, συγκεκριμένα, η τακτική επισκόπηση και επανέλεγχος των τρεχουσών προβλέψεων σε κάθε κλείσιμο του ισολογισμού.

Σε περίπτωση που το εκτιμώμενο ποσό της πρόβλεψης είναι σημαντικό και η χρονική αξία του χρήματος επιδρά ουσιωδώς στην εκτίμηση αυτού του ποσού, τότε επιτρέπεται η αποτίμηση του ποσού της πρόβλεψης στην παρούσα αξία, κατά το ΔΛΠ 37. Ωστόσο, η αποτίμηση του ποσού της πρόβλεψης στην παρούσα αξία δεν επιτρέπονταν από τα ΕΛΠ.

Στα ΕΛΠ δεν γινόταν, επίσης, καμία αναφορά για προβλέψεις που απέρρεαν από επαχθείς συμβάσεις. Αυτό το γεγονός θα πρέπει να ιδωθεί υπό το πρίσμα της σχετικής παλαιότητας των περισσότερων κανονισμών των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, παλαιότητα η οποία σε περιπτώσεις όπως αυτή των επαχθών συμβάσεων έθετε εκτός της εμβέλειας του λογιστικού καθεστώτος των ΕΛΠ φαινόμενα της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας.

Από την άλλη πλευρά, το λογιστικό καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ασχολείται με το φαινόμενο των επαχθών συμβάσεων με επιμέλεια. Ως επαχθείς συμβάσεις ορίζονται οι συμβάσεις εκείνες κατά τις οποίες το αναπόφευκτο κόστος που αντιμετωπίζει η επιχείρηση προκειμένου να εκπληρωθούν οι συμβατικές υποχρεώσεις υπερβαίνει τα οικονομικά οφέλη που απορρέουν από την αυτή σύμβαση. Από τη στιγμή που δεν γίνεται καμία αναφορά σε προβλέψεις που απορρέουν από επαχθείς συμβάσεις, συνεπώς και κατά τη συνήθη πρακτική δεν διενεργούνται προβλέψεις λόγω επαχθών συμβάσεων στο καθεστώς των ΕΛΠ.

Αν και οι αναδιαρθρώσεις των επιχειρήσεων είναι ένα φαινόμενο το οποίο εντάθηκε τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ωστόσο τα ΕΛΠ ασχολούνταν με τον λογισμό του φαινομένου αυτού, παρ' όλο που το κύριο σώμα των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων δεν ασχολούνταν με τα προσφάτως εμφανισμένα φαινόμενα της σύγχρονης οικονομικής πραγματικότητας. Πιο συγκεκριμένα, τα ΕΛΠ όριζαν ότι δεν τηρούνται προβλέψεις για αναδιαρθρώσεις. Για την περίπτωση των αναδιαρθρώσεων, τα ΕΛΠ απαιτούσαν τον λογισμό τους ως εξόδων πολυετούς απόσβεσης.

Αντιθέτως, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτούν τη διενέργεια προβλέψεων για την περίπτωση των αναδιαρθρώσεων. Παρατηρείται ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς παραθέτουν και ορισμό των αναδιαρθρώσεων. Σύμφωνα με τον ορισμό αυτό, ως αναδιαρθρώσεις νοούνται:

- Η πώληση ή η διακοπή μίας διακριτής επιχειρηματικής δραστηριότητας μίας εταιρείας
- Η διακοπή επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, εντοπισμένων σε συγκεκριμένες τοποθεσίες
- Μεταβολές στη δομή της διοίκησης της εταιρείας
- Θεμελιώδεις αναδιοργανώσεις

Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καθορίζουν επίσης τις προϋποθέσεις διενέργειας προβλέψεων για εταιρικές αναδιαρθρώσεις, καθώς και τον τρόπο διενέργειας των προβλέψεων αυτών. Πιο συγκεκριμένα, καθορίζουν τις εξής περιπτώσεις:

- ✓ *Πώληση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων*- επιτρέπεται η διενέργεια πρόβλεψης μόνο κατόπιν της υπογραφής μίας δεσμευτικής συμφωνίας μεταξύ των αντισυμβαλλομένων με σκοπό την πώληση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων
- ✓ *Διακοπή εταιρικών λειτουργιών ή αναδιοργάνωση εταιρικών λειτουργιών*- επιτρέπεται η διενέργεια πρόβλεψης εφόσον έχει ανακοινωθεί ένα λεπτομερές σχέδιο αναδιοργάνωσης ή ένα λεπτομερές σχέδιο διακοπής. Για να επιτρέπεται η διενέργεια της πρόβλεψης απαιτείται επίσης το σχέδιο αυτό να έχει ξεκινήσει να εφαρμόζεται, ή τουλάχιστον να έχει κοινοποιηθεί επηρεάζονται αμέσως από το σχέδιο αυτό. Το ΔΛΠ 37 αναφέρει ρητώς ότι δεν αρκεί μία απόφαση του

διοικητικού συμβουλίου της εκάστοτε εταιρείας για να διενεργηθεί η αντίστοιχη πρόβλεψη για την όποια αναδιάρθρωση.

- ✓ *Μελλοντικές αναμενόμενες ζημίες*- Το ΔΛΠ 37 δεν επιτρέπει τη διενέργεια προβλέψεων για μελλοντικές αναμενόμενες ζημίες.
- ✓ *Διενέργεια προβλέψεων για αναδιρθρώσεις κατά την απόκτηση μίας άλλης εταιρείας*- Οι σχετικές προβλέψεις διενεργούνται λαμβάνοντας υπ' όψη την ημερομηνία απόκτησης της εταιρείας.

Σε κάθε περίπτωση οι προβλέψεις αναδιάρθρωσης θα πρέπει να αφορούν τις καταβληθείσες δαπάνες οι οποίες ήταν απαραίτητες για την ολοκλήρωση της συγκεκριμένης αναδιάρθρωσης και όχι δαπάνες οι οποίες δεν μπορούν να αποδοθούν, αποκλειστικά, στη διαδικασία αναδιάρθρωσης.

Το ισχύον πλαίσιο, ορίζεται από τις διατάξεις του άρθρου 22 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα» και ορίζει τους κανόνες που διέπουν την αρχική αναγνώριση και τη μεταγενέστερη επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών και μη υποχρεώσεων, καθώς και των προβλέψεων. Σύμφωνα με τους ορισμούς που περιέχονται στο νόμο, πρόβλεψη (provision) είναι μία υποχρέωση, σαφώς καθορισμένη φύσης, η οποία κατά την ημερομηνία του ισολογισμού είναι περισσότερο πιθανό να συμβεί από το να μη συμβεί ή βέβαιο ότι θα προκύψει, αλλά είναι αβέβαιη ως προς το ποσό ή/και το χρόνο που θα προκύψει. Η πρόβλεψη αντιπροσωπεύει την βέλτιστη εκτίμηση του ποσού που θα απαιτηθεί για την κάλυψη της σχετικής υποχρέωσης.

Συνεπώς, πρόβλεψη αφορά συγκεκριμένη αιτία και είναι υποχρέωση. Η ειδοποιός διαφορά μεταξύ μιας υποχρέωσης και μιας πρόβλεψης είναι ότι για την πρόβλεψη υπάρχει αβεβαιότητα (μικρότερη του 50%) ως προς το εάν η απορρέουσα από αυτήν υποχρέωση θα επέλθει τελικά αλλά και αβεβαιότητα ως προς το χρόνο που θα προκύψει ή / και ως προς το ακριβές ποσό που θα απαιτηθεί για το διακανονισμό της.

Συνήθεις περιπτώσεις προβλέψεων είναι οι προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους, οι προβλέψεις για διάφορες εκκρεμοδικίες και αυτές που προέρχονται από εγγυήσεις καλής λειτουργίας πωληθέντων αγαθών.

Οι προβλέψεις αναγνωρίζονται αρχικά και επιμετρώνται μεταγενέστερα στο ονομαστικό ποσό που αναμένεται να απαιτηθεί για το διακανονισμό τους. Το ποσό αυτό προσδιορίζεται ως «**η βέλτιστη εκτίμηση**».

Επιπρόσθετα, σε περιπτώσεις προβλέψεων σημαντικού ποσού ή και χρόνου διακανονισμού που εκτιμάται ότι θα έχουν σημαντική επίπτωση στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις, ενδεχομένως να απαιτείται προεξόφληση του ονομαστικού ποσού της πρόβλεψης. Στην περίπτωση που γίνεται προεξόφληση, η πρόβλεψη ανελίσσεται εφεξής με το επιτόκιο της προεξόφλησης, με επιβάρυνση των αποτελεσμάτων (TMS A.E., 2015). Υπάρχει δηλαδή σε

αυτό το σημείο, απόλυτη εναρμόνιση των διατάξεων του ν. 4308/2014, με τα οριζόμενα στο εννοιολογικό πλαίσιο του ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδεχόμενες Απαιτήσεις», το οποίο παρέχει κατευθύνσεις προς την προεξόφληση των προβλέψεων.

Οι προβλέψεις «απαξίωσης και υποτίμησης» περιουσιακών στοιχείων ως στοιχείο του ισολογισμού παρακολουθούνται εφεξής εντός του αντίστοιχου λογαριασμού του ενεργητικού με τη χρήση αντίθετου, και όχι στις προβλέψεις του λογαριασμού 44 στο παθητικό.

Οι προβλέψεις για παροχές σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία, που προκύπτουν από προγράμματα καθορισμένων παροχών (defined benefit plans), αναγνωρίζονται και επιμετρούνται στα προκύπτοντα ονομαστικά ποσά. Για παράδειγμα οι προβλέψεις για αποζημιώσεις μετά την έξοδο από την υπηρεσία, βάσει του Ν. 2112/1920, σχηματίζονται σε ποσοστό 40% της δικαιούμενης κατά την ημερομηνία του ισολογισμού αποζημίωσης. Ωστόσο, οι προβλέψεις αυτές επιμετρούνται με βάση αποδεκτή αναλογιστική μέθοδο, όταν η αναλογιστική μέθοδος έχει σημαντική επίπτωση στα ποσά των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όπως για παράδειγμα σε περιπτώσεις μεγάλων οντοτήτων με σημαντικό αριθμό υπαλληλικού προσωπικού, με μικρή κινητικότητα και υψηλές αποδοχές για τα εκάστοτε οικονομικά δεδομένα.

Κατά τον υπολογισμό των προβλέψεων για παροχές σε εργαζομένους μετά την έξοδο από την υπηρεσία λαμβάνεται υπόψη η κινητικότητα του προσωπικού, στην περίπτωση που αυτή είναι ουσιώδης και επιδρά σημαντικά στον προσδιορισμό του ύψους αυτών των προβλέψεων. Για παράδειγμα, μια οντότητα που δεν κάνει χρήση αναλογιστικής μεθόδου και της οποίας σημαντικό μέρος του προσωπικού της ανακυκλώνεται τεκμηριωμένα σε σύντομο σχετικά χρονικό διάστημα, χωρίς οι αποχωρούντες να δικαιούνται αποζημίωση, για το εν λόγω προσωπικό δεν σχηματίζει πρόβλεψη. Εάν η οντότητα κάνει χρήση αναλογιστικής μεθόδου, προφανώς η μέθοδος αυτή λαμβάνει υπόψη την παράμετρο της κινητικότητας.

Διαφορές που προκύπτουν κατά την επανεκτίμηση στο τέλος κάθε περιόδου των μη χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων, συμπεριλαμβανομένων των προβλέψεων, αναγνωρίζονται ως κέρδη ή ζημιές της περιόδου στην οποία προκύπτουν (TMS A.E., 2015).

Για παράδειγμα, το έξοδο της πρόβλεψης για παροχές στους εργαζόμενους που αναγνωρίζεται λογιστικά σε μια χρήση δεν εκπίπτει στην ίδια χρήση για φορολογικούς σκοπούς, αλλά θα εκπέσει στο μέλλον, όταν το σχετικό ποσό θα καταβληθεί. Καταγράφεται, επομένως, μία προσωρινή διαφορά φορολογικής και λογιστικής βάσης, η οποία αντιστρέφεται σε μελλοντική περίοδο.

Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημανθεί ότι, οι κανόνες επιμέτρησης που αναφέρονται στο κεφάλαιο 5 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα», εφαρμόζονται στην περίπτωση που οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με βάση την αρχή της συνέχισης της δραστηριότητας. Σε αντίθετη περίπτωση, οι προβλέψεις επιμετρούνται στα

ποσά που αναμένεται να καταβληθούν, μετά από σχετική διαπραγμάτευση, για το τελικό διακανονισμό τους.

2.32 Ειδικότερες Διαφορές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ Αναφορικά με τα Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού

Ενώ πριν από κάποιες δεκαετίες ο πλούτος των βιομηχανικών οικονομιών υλοποιείτο σε μεγάλες ενσώματες ακινητοποιήσεις, πλέον ο πλούτος των μεταβιομηχανικών οικονομιών υλοποιείται, σε μεγάλο βαθμό, σε ασώματες ακινητοποιήσεις. Στις μεταβιομηχανικές οικονομίες, σε πολλούς κλάδους των οικονομιών αυτών, συνήθως ένα σημαντικό ποσοστό της συνολικής αξίας του ενεργητικού των επιχειρήσεων αντιστοιχεί σε άυλα στοιχεία του ενεργητικού.

Αυτή η γενικότερη οικονομική εξέλιξη έτυχε της προσοχής των συντακτών και των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, αλλά και των συντακτών των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Συναντώνται ομοιότητες στον τρόπο λογιστικής αντιμετώπισης των άυλων στοιχείων του ενεργητικού μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ, πλην όμως συναντώνται και διαφοροποιήσεις μεταξύ των δύο λογιστικών καθεστώτων όσον αφορά στον λογισμό αυτής της κατηγορίας στοιχείων του ενεργητικού, καθώς πρόκειται για μία κατηγορία χρηματοοικονομικών στοιχείων η οποία εμπεριέχει έντονα διαφοροποιημένες περιπτώσεις οικονομικών-λογιστικών γεγονότων και καταστάσεων.

Ειδικότερα και όσον αφορά στην έννοια του άυλου στοιχείου του ενεργητικού, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ορίζουν με πιο αναλυτικό τρόπο την έννοια αυτή από ότι τα ΕΛΠ. Το σχετικό ΔΛΠ 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού» αναφέρει συγκεκριμένες προαπαιτούμενες προϋποθέσεις ώστε να χαρακτηριστεί ένα στοιχείο ως άυλο στοιχείο ενεργητικού. Κατά πρώτον, το στοιχείο πρέπει να είναι ταυτοποιήσιμο. Για να είναι η ταυτοποίηση του στοιχείου εφικτή πρέπει:

- a) Το στοιχείο να μπορεί να αποσπασθεί από την επιχείρηση, δηλαδή να μπορεί να πωληθεί, να μεταβιβασθεί, να ενοικιασθεί, να αποδοθεί προς δικαιοχρησία (franchise), να παραχωρηθεί ή να ανταλλαχθεί, ή
- b) Το στοιχείο προκύπτει από συμβατικά ή γενικότερα νομικά δικαιώματα, ανεξαρτήτως του εάν τα δικαιώματα αυτά μπορούν να αποσπασθούν ή όχι από την επιχείρηση, ή ακόμη αν μπορούν να αποσπασθούν από ένα ευρύτερο σύνολο συμβατικών ή νομικών δικαιωμάτων.

Επίσης, εκτός από ταυτοποιήσιμο, το στοιχείο πρέπει να μπορεί και να αναγνωρισθεί λογιστικώς ούτως ώστε να θεωρηθεί άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Για να αναγνωρισθεί, λοιπόν, ένα στοιχείο ως στοιχείο άυλο του ενεργητικού χρειάζεται να:

- i. Αναμένεται ότι θα εισρεύσουν στην επιχείρηση οικονομικά οφέλη εξ αιτίας του στοιχείου αυτού
- ii. Μπορεί να αποτιμηθεί το κόστος του στοιχείου αυτού με αξιοπιστία

Τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα δεν προέβαιναν σε τόσο αναλυτικό ορισμό προϋποθέσεων για να χαρακτηριστεί ένα στοιχείο ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Εντούτοις, όριζαν σαφώς ότι, για να χαρακτηριστεί ένα στοιχείο άυλο του ενεργητικού ως τέτοιο πρέπει να αναμένεται ότι θα προσφέρει έργο μακράς αξιοποίησης.

Η αρχική αναγνώριση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού είναι παρόμοια σε αμφότερα τα εξεταζόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ωστόσο, υπάρχουν συγκεκριμένες υποπεριπτώσεις όπου εμφανίζονται διαφοροποιήσεις. Μία πρώτη διαφοροποίηση συνίσταται στο ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπουν τη μεταγενέστερη της αρχικής αναγνώρισης αποτίμηση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού στην εύλογη αξία τους. Η αρχική αναγνώριση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού διενεργείται σε αμφότερα τα συστήματα στο κόστος κτήσης. Τα ΕΛΠ δεν ανέφεραν καθόλου την εύλογη αξία ως αποδεκτή μέθοδο αποτίμησης των άυλων στοιχείων του ενεργητικού, μετά την αρχική αναγνώριση στο κόστος κτήσης. Το σχετικό ΔΛΠ 38, όπως και τα ΕΛΠ, επιτρέπουν τη μεταγενέστερη αποτίμηση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού στο κόστος κτήσης.

Στο σημείο αυτό αναφέρεται η πολύ βασική διαφοροποίηση μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ αναφορικά με τα έξοδα κτήσης στοιχείων του ενεργητικού. Συγκεκριμένα, τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα επέτρεπαν την αναγνώριση εξόδων -όπως είναι τα έξοδα ίδρυσης, τα έξοδα πρώτης εγκατάστασης, τα έξοδα κτήσης ακινήτων, και άλλα- ως εξόδων πολυετούς απόσβεσης. Κατόπιν της αναγνώρισής τους ως εξόδων πολυετούς απόσβεσης, τέτοιου είδους έξοδα μπορούν να αποσβένονται είτε τμηματικά και ισόποσα εντός πέντε ετών το πολύ, είτε εντός της χρήσης κατά την οποία αναγνωρίστηκαν (Σακέλλης, 2005). Από την άλλη πλευρά, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν επιτρέπουν την κεφαλαιοποίηση τέτοιου είδους εξόδων και επιβάλλουν την αναγνώρισή τους ως εξόδων εντός της χρήσης κατά την οποία αναγνωρίστηκαν.

Επίσης, αμφότερα τα εξεταζόμενα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης προβλέπουν την απόσβεση των άυλων στοιχείων του ενεργητικού. Ωστόσο, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, η ακολουθούμενη μέθοδος απόσβεσης διαφέρει από σύστημα σε σύστημα. Το ΔΛΠ 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού» ορίζει ότι τα άυλα στοιχεία του ενεργητικού αποσβένονται, εν γένει, κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης οικονομικής ζωής τους. Επίσης, κατά την αρχή της αντιστοίχισης των εσόδων και των εξόδων (matching principle), το ΔΛΠ 38 ορίζει ότι η διαδικασία απόσβεσης ενός στοιχείου άυλου του ενεργητικού πρέπει να παρακολουθεί τον τρόπο με τον οποίο αναμένεται να καταναλωθούν από την επιχείρηση τα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από το συγκεκριμένο άυλο στοιχείο του ενεργητικού.

Πάλι για την ακολουθούμενη μέθοδο απόσβεσης, το ΔΛΠ 38 διακρίνει μεταξύ στοιχείων άυλων του ενεργητικού με πεπερασμένη ωφέλιμη οικονομική ζωή και στοιχείων άυλων του ενεργητικού με μη πεπερασμένη ωφέλιμη οικονομική ζωή. Για τη δεύτερη κατηγορία άυλων στοιχείων του ενεργητικού, το ΔΛΠ 38 προβλέπει ότι δεν διενεργούνται αποσβέσεις, παρά επανεκτιμάται η λογιστική αξία των στοιχείων αυτών σε τουλάχιστον ετήσια βάση για να

διαπιστωθεί μήπως συντρέχει λόγος απομείωσης της λογιστικής αυτής αξίας. Από την άλλη πλευρά, τα ΕΛΠ διέκριναν ειδικά τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας μεταξύ των στοιχείων άυλων του ενεργητικού, για τα οποία απαιτούσαν να αποσβένονται ισόποσα κατ' έτος κατά τη διάρκεια της ωφέλιμης οικονομικής ζωής τους. Για τα άλλα άυλα στοιχεία του ενεργητικού τα ΕΛΠ απαιτούσαν να αποσβένονται ισόποσα κατ' έτος κατά τη διάρκεια που προβλέπεται βάσει σύμβασης. Με παρόμοιο σκεπτικό, τα ΕΛΠ απαιτούσαν συγκεκριμένα άυλα στοιχεία του ενεργητικού να αποσβένονται ισόποσα κατ' έτος κατά τη διάρκεια που προβλέπεται βάσει νόμου. Για παράδειγμα, η άδεια χρήσης αιγιαλού διάρκειας 15 ετών έπρεπε να αποσβένεται εντός των 15 αυτών ετών.

Σημαντική διαφοροποίηση παρουσιάζεται επίσης όσον αφορά στην περίπτωση της υπεραξίας. Έτσι λοιπόν, ενώ τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα προβλέπουν την απόσβεση της υπεραξίας, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης δεν την επιτρέπουν. Ειδικότερα, τα ΕΛΠ προέβλεπαν ότι η υπεραξία αποσβένεται με δύο τρόπους:

- Ολοσχερώς και εντός της λογιστικής χρήσης οπότε έγινε η σχετική αναγνώριση, ή
- Τμηματικά και ισόποσα εντός πέντε ετών το πολύ από την αρχική αναγνώριση

Το ΔΛΠ 38, από την άλλη πλευρά, δεν επιτρέπει την απόσβεση της υπεραξίας, παρά μόνο προβλέπει την επανεπισκόπηση του λογιστικού υπολοίπου της υπεραξίας, τουλάχιστον σε ετήσια βάση, ούτως ώστε να διαπιστωθεί εάν συντρέχει λόγος απομείωσης του λογιστικού αυτού υπολοίπου.

Άλλη σημαντική διαφοροποίηση μεταξύ Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς διαπιστώνεται ότι υφίσταται στην κατηγορία των εξόδων έρευνας και ανάπτυξης. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΛΠ 38 διακρίνει μεταξύ εξόδων έρευνας και εξόδων ανάπτυξης. Τα έξοδα έρευνας εξοδοποιούνται οπωσδήποτε εντός της λογιστικής χρήσης κατά την οποία αναγνωρίζονται. Τα έξοδα ανάπτυξης μπορούν να κεφαλαιοποιηθούν εφόσον συντρέχουν σφαιρτικώς οι παρακάτω προϋποθέσεις:

- i. Αποδεικνύεται η τεχνική δυνατότητα ολοκλήρωσης του αναπτυσσόμενου στοιχείου του ενεργητικού ούτως ώστε το αναπτυσσόμενο στοιχείο να είναι διαθέσιμο για χρήση ή για πώληση,
- ii. Αποδεικνύεται η πρόθεση της επιχείρησης που αναπτύσσει το στοιχείο του ενεργητικού ότι σκοπεύει να το χρησιμοποιήσει ή να το πωλήσει.
- iii. Αποδεικνύεται η ικανότητα της επιχείρησης που αναπτύσσει το στοιχείο του ενεργητικού να το χρησιμοποιήσει ή να το πωλήσει.
- iv. Αποδεικνύεται η ικανότητα του αναπτυσσόμενου στοιχείου του ενεργητικού να παράγει οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση.

- v. Αποδεικνύεται η διαθεσιμότητα των απαραίτητων πόρων (λόγου χάριν, οικονομικών, τεχνικών και άλλων) που είναι απαραίτητοι για να τεθεί σε χρήση ή σε πώληση το αναπτυσσόμενο στοιχείο του ενεργητικού.
- vi. Αποτιμάται με αξιοπιστία η συνολική αξία των δαπανών οι οποίες είναι απαραίτητες για την ανάπτυξη του αναπτυσσόμενου περιουσιακού στοιχείου.

Εφόσον, λοιπόν, συντρέχουν σωρευτικά αυτές οι προϋποθέσεις, τότε μπορούν τα έξοδα ανάπτυξης να αναγνωρισθούν ως μέρος του κόστους κτήσης του αναπτυσσόμενου πάγιου στοιχείου.

Τα ΕΛΠ, από την άλλη πλευρά, ρωτούσαν εάν τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης διενεργούνταν για να παραχθεί στοιχείο περιουσιακό ικανό με τη σειρά του να παράξει έργο μακροπρόθεσμης αξιοποίησης. Εάν η απάντηση ήταν αρνητική, τότε τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης αναγνωρίζονταν στα αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης κατά την οποία διενεργήθηκαν. Εάν η απάντηση ήταν καταφατική, τότε τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης αναγνωρίζονταν ως άυλο στοιχείο του ενεργητικού. Ακόμη τα έξοδα έρευνας είτε εξέπιπταν καθ' ολοκληρία κατά τη λογιστική χρήση στην οποία διενεργήθηκαν, είτε αποσβένονταν εντός τριών ετών, εφόσον αφορούν σε πάγιο εξοπλισμό.

Το ισχύον πλαίσιο των γενικά παραδεκτών λογιστικών αρχών στην ελληνική πραγματικότητα, αναφορικά με τα άυλα περιουσιακά στοιχεία, ορίζεται από τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 3 του άρθρου 18 του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», στο οποίο ορίζονται οι κανόνες αρχικής αναγνώρισης και μεταγενέστερης επιμέτρησης διαφόρων κατηγοριών ενσώματων και άυλων περιουσιακών στοιχείων, είτε αποκτώνται από τρίτους είτε αυτά παράγονται με ιδίους πόρους της υποκείμενης οντότητας. Τα κύρια σημεία των νέων διατάξεων, συνοψίζονται στα ακόλουθα (PricewaterhouseCoopers Business Solutions A.E., 2015–KPMG A.E., 2015 – TMSA.E., 2015):

- Ορίζεται ότι, οι προκύπτοντες τόκοι από τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται ως έξοδα στα αποτελέσματα, εκτός αν βαρύνουν το κόστος των περιουσιακών στοιχείων, οπότε προσαυξάνουν το κόστος του περιουσιακού στοιχείου.
- Υποχρεούνται οι υποκείμενες οντότητες να πραγματοποιούν αποσβέσεις στην αξία των παγίων περιουσιακών τους στοιχείων, σύμφωνα με την ωφέλιμη οικονομική ζωή τους, είτε με τη σταθερή μέθοδο είτε με τη φθίνουσα μέθοδο, είτε με τη μέθοδο των παραγόμενων μονάδων.

Επομένως, σε περιπτώσεις που η αξία απόσβεσης που πραγματοποιείται σύμφωνα με το παρόντα νόμο είναι διαφορετική από αυτή που προβλέπεται από την κείμενη

φορολογική νομοθεσία, γεννάται η υποχρέωση παρακολούθησης τόσο της φορολογικής βάσης όσο και της λογιστικής βάσης.

- Καθορίζεται ο λογιστικός χειρισμός συναλλαγών χρηματοδοτικής και λειτουργικής μίσθωσης, τόσο από την πλευρά του εκμισθωτή, όσο και από την πλευρά του μισθωτή.

Στα πλαίσια της χρηματοδοτικής μίσθωσης αναγνωρίζει πλέον ο μισθωτής το αντικείμενο της μίσθωσης ως περιουσιακό του στοιχείο, με ταυτόχρονη αναγνώριση αντίστοιχης υποχρέωσης προς την εκμισθώτρια οντότητα (υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης).

- Εισάγεται η έννοια της πραγματοποίησης ελέγχου απομείωσης της αξίας των παγίων περιουσιακών στοιχείων που επιμετρώνται στο κόστος κτήσης ή στο αποσβέσιμο κόστος, εφόσον υπάρχουν σχετικές ενδείξεις. Η ύπαρξη ενδείξεων δεν αποτελεί από μόνη της αναγκαία συνθήκη για την πραγματοποίηση απομείωσης καθώς αυτή πραγματοποιείται μόνο όταν η οντότητα εκτιμά ότι η απομείωση φέρει μόνιμο χαρακτήρα. Ζημίες απομείωσης προκύπτουν όταν η ανακτήσιμη αξία ενός παγίου καταστεί μικρότερη από τη λογιστική του αξία.

Για τον έλεγχο αυτό απαιτείται να γίνεται εξέταση της παρούσας αξίας των μελλοντικών ταμειακών ροών που αναμένεται να προκύψουν από τη συνεχή χρήση ενός περιουσιακού στοιχείου και από τη διάθεση του. Τυχόν ζημίες απομείωσης μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσης της οντότητας ως έξοδο.

- Δεν ορίζονται πλέον τα έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης.

Έτσι, οι δαπάνες αγοράς των παγίων (π.χ. συμβολαιογραφικά έξοδα) προσαυξάνουν το κόστος κτήσης των περιουσιακών στοιχείων, ενώ λοιπές δαπάνες που δεν συνδέονται με την αγορά των παγίων και αφορούν περίοδο πριν την έναρξη της παραγωγικής - συναλλακτικής δράσης της επιχείρησης μεταφέρονται στα αποτελέσματα χρήσεως. Διευκρινίζεται ωστόσο, ότι κονδύλια του ισολογισμού που δεν πληρούν τα κριτήρια αναγνώρισης του παρόντος νόμου, αλλά αναγνωρίζονταν με το προηγούμενο λογιστικό πλαίσιο, δύναται να συνεχίσουν να εμφανίζονται στον ισολογισμό μετά τις 31.12.2014 και μέχρι την ολοσχερή απόσβεση τους, βάσει των κείμενων φορολογικών διατάξεων ή την καθ' οιονδήποτε τρόπο διάθεσή τους.

- Αναγνωρίζονται ως άυλο περιουσιακό στοιχείο τα έξοδα ανάπτυξης και μόνο στην περίπτωση που πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Έξοδα έρευνας, καθώς και ανάπτυξης που δεν πληρούν τις οριζόμενες προϋποθέσεις αναγνωρίζονται ως έξοδα κατά την διαχειριστική χρήση που πραγματοποιούνται.

- Στα πάγια περιλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, η υπεραξία, ως άυλο στοιχείο. Αναγνωρίζεται αρχικά στο κόστος κτήσης και μεταγενέστερα επιμετράται στο

αποσβέσιμο κόστος κτήσεως (δηλ. κόστος κτήσης μείον αποσβέσεις μείον απομειώσεις). Σημειώνεται ότι, η υπεραξία και τα άυλα περιουσιακά στοιχεία με απεριόριστη ζωή, δεν υπόκεινται σε απόσβεση αλλά σε ετήσιο έλεγχο απομείωσης της αξίας τους.

- Ιδιοπαραγόμενα πάγια στοιχεία - Ιδιοπαραγωγή δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας. Εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα στοιχεία δεν αναγνωρίζονται και δεν λογιστικοποιούνται πλέον, εκτός και αν αφορούν δαπάνες ανάπτυξης οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 18 του ν. 4308/2014 για την αναγνώρισή τους ως περιουσιακά στοιχεία. Στα εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα στοιχεία τα οποία δεν αναγνωρίζονται, συμπεριλαμβάνεται η υπεραξία.

Εξυπακούεται ότι, κατά την ενοποίηση χρηματοοικονομικών καταστάσεων, είναι δυνατό να αναγνωρίζονται και στοιχεία τα οποία δεν υπάρχουν στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις των ενοποιούμενων εταιρειών. Για παράδειγμα, σε μια απόκτηση θυγατρικής, μπορεί για σκοπούς ενοποίησης, να αναγνωρισθούν υπάρχοντα στη θυγατρική άυλα στοιχεία, τα οποία βάσει των προβλέψεων του ν. 4308/2014, δεν επιτρέπεται να αναγνωρισθούν στις ατομικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις της ίδιας, όπως για παράδειγμα στοιχεία που έχουν δημιουργηθεί εσωτερικά από αυτήν (π.χ. σήματα).

Αξίζει να αναφερθεί πως τα «νέα» Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, εναρμονίζονται με το ΔΛΠ 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού», σε ένα πολύ σημαντικό ζήτημα της κατηγορίας των άυλων περιουσιακών στοιχείων, αυτό των αποσβέσεων. Ειδικότερα, για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιορισμένη διάρκεια ζωής, προβλέπεται απόσβεσή τους, η οποία βασίζεται στην ωφέλιμη ζωή τους. Αν δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθεί αξιόπιστος προσδιορισμός για την ωφέλιμη ζωή, οι διατάξεις του ν. 4308/2014, ορίζουν την περίοδο απόσβεσης σε μια δεκαετία. Από την άλλη πλευρά, δεν προβλέπεται η διενέργεια αποσβέσεων για εκείνα τα στοιχεία που χαρακτηρίζονται από αόριστη διάρκεια ζωής.

Ο έλεγχος απομείωσης διενεργείται, υποχρεωτικά, σε ετήσια βάση, για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία (υπεραξία, δαπάνες ανάπτυξης και τα λοιπά άυλα περιουσιακά στοιχεία) που η οντότητα δεν αποσβένει επειδή κρίνει, παραθέτοντας σχετικά τεκμήρια, ότι έχουν απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή (TMS A.E., 2015).

Οι ζημίες απομείωσης αναστρέφονται στα αποτελέσματα, όταν οι συνθήκες που τις προκάλεσαν παύουν να υφίστανται. Η μείωση της αξίας του παγίου στοιχείου λόγω απομείωσης παρακολουθείται μέσω αντίθετου λογαριασμού. Ειδικά, η απομείωση υπεραξίας δεν αναστρέφεται.

Επισημαίνεται ότι, η υπεραξία και τα άυλα πάγια στοιχεία, θεωρείται ότι έχουν απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή, όταν βάσει ανάλυσης, προκύπτει ότι, δεν δύναται να προβλεφθεί

χρονικό όριο για την περίοδο κατά την οποία αναμένεται εισροή οφέλους στην οντότητα από τα εν λόγω στοιχεία. Σε κάθε άλλη περίπτωση, προαναφερόμενα στοιχεία θεωρείται ότι έχουν περιορισμένη ωφέλιμη οικονομική ζωή.

Για παράδειγμα, η υπεραξία που προκύπτει κατά την απόκτηση μιας επιχείρησης, η οποία (επιχείρηση) είναι υγιής οικονομικά και παρουσιάζει ανάπτυξη ή σταθερή και επαρκή απόδοση, μπορεί να τεκμηριωθεί ότι δεν έχει περιορισμένη χρονικά ωφέλιμη οικονομική ζωή. Ομοίως, η απόκτηση ενός σήματος χωρίς χρονικό περιορισμό χρήσης, από την εκμετάλλευση του οποίου η οντότητα αποκτά τις αναμενόμενες από αυτό χρηματοροές, είναι ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο που μπορεί να τεκμηριωθεί ότι έχει απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή.

Η υπεραξία και τα άυλα πάγια στοιχεία που έχουν απεριόριστη ωφέλιμη οικονομική ζωή δεν υπόκεινται σε απόσβεση αλλά ελέγχονται για απομείωση ετησίως.

Σε περίπτωση που η ωφέλιμη οικονομική ζωή της υπεραξίας και των άυλων πάγιων στοιχείων, περιλαμβανομένων των δαπανών ανάπτυξης, δεν μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα, είτε αντικειμενικά, είτε επειδή ή ίδια η οντότητα δεν είναι διατεθειμένη να αναλάβει το κόστος τεκμηρίωσης, τα στοιχεία αυτά αποσβένονται σε δέκα έτη.

Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία με συγκεκριμένη (περιορισμένη) ωφέλιμη οικονομική ζωή, που δύναται να καθορίζεται από νομικούς, τεχνικούς, οικονομικούς κ.λ.π. παράγοντες, όπως για παράδειγμα, ένα άυλο περιουσιακό στοιχείο με συμβατικό χρόνο χρήσης τα 8 έτη, αποσβένονται στο συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (δηλαδή, επί του προκειμένου, στα 8 έτη). Οι δαπάνες ανάπτυξης αναγνωρίζονται ως πάγιο περιουσιακό στοιχείο όταν, και μόνον όταν, πληρούνται όλες οι κατωτέρω προϋποθέσεις (TMSA.E., 2015):

- Υπάρχει πρόθεση και τεχνική δυνατότητα εκ μέρους της οντότητας να ολοκληρώσει τα σχετικά πάγια, ούτως ώστε να είναι διαθέσιμα προς χρήση ή διάθεση.
- Εκτιμάται ως σφόδρα πιθανό ότι τα πάγια αυτά θα αποφέρουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη.
- Υπάρχει αξιόπιστο σύστημα επιμέτρησης των αποδοτέων σε αυτά ποσών κόστους.

Εάν δεν συντρέχουν οι ως άνω περιπτώσεις οι σχετικές δαπάνες καταχωρούνται στα έξοδα.

Δεν θεωρούνται άυλα περιουσιακά στοιχεία και συνεπώς αναγνωρίζονται ως έξοδα όταν προκύπτουν, τα κατωτέρω κονδύλια:

- α) Οι δαπάνες για τη δημιουργία και εκκίνηση μιας οντότητας, που περιλαμβάνουν νομικά κόστη και κόστη γραμματειακής υποστήριξης, το λανσάρισμα νέων προϊόντων κ.λ.π.
- β) Οι δαπάνες εκπαίδευσης προσωπικού.
- γ) Οι δαπάνες διαφήμισης και προώθησης.
- δ) Οι δαπάνες για μετεγκατάσταση ή αναδιοργάνωση μέρους ή του συνόλου μιας οντότητας.

Συνοψίζοντας και, προκειμένου, για την πληρέστερη κατανόηση των βασικών διαφορών στην κατηγορία των άυλων (και ενσώματων) περιουσιακών στοιχείων που σχετίζονται με την επιλογή των ΔΠΧΑ σε σχέση με τα ΕΛΠ, παρατίθεται ο ακόλουθος πίνακας:

Πίνακας 2.8

Ε.Λ.Π.	Δ.Π.Χ.Α.
Ενσώματα και άυλα περιουσιακά στοιχεία	
Δίνεται επιλογή σχετικά με την επιβάρυνση ή μη ιδιοπαραγόμενων παγίων με μακρά περίοδο κατασκευής με τόκους έντοκων υποχρεώσεων.	Οι τόκοι έντοκων υποχρεώσεων προσαυξάνουν την αξία κτήσης ενός ιδιοπαραγόμενου παγίου με μακρά περίοδο κατασκευής.
Οι δαπάνες ανάπτυξης εσωτερικά δημιουργούμενων άυλων περιουσιακών στοιχείων εμφανίζονται διακεκριμένα στις οικονομικές καταστάσεις και αποσβένονται σε δέκα έτη.	Οι δαπάνες ανάπτυξης καταχωρούνται ως άυλο περιουσιακό στοιχείο το οποίο αποσβένεται σε συστηματική βάση κατά τα έτη της ωφέλιμης ζωής του περιουσιακού στοιχείου.
Όταν δεν μπορεί να προσδιοριστεί αξιόπιστα η ωφέλιμη ζωή ενός άυλου περιουσιακού στοιχείου τότε υπόκειται σε απόσβεση με περίοδο απόσβεσης τα δέκα έτη.	Όταν δεν μπορεί να εκτιμηθεί αξιόπιστα η ωφέλιμη ζωή του άυλου περιουσιακού στοιχείου τότε το περιουσιακό στοιχείο δεν αποσβένεται.
Τα άυλα περιουσιακά στοιχεία μεταγενέστερα επιμετρούνται μόνο στο αποσβέσιμο κόστος κτήσεως.	Για τα άυλα περιουσιακά στοιχεία υπάρχει επιλογή λογιστικής πολιτικής μεταγενέστερης επιμέτρησης στην εύλογη αξία.
Στην περίπτωση επιλογής της λογιστικής πολιτικής μεταγενέστερης επιμέτρησης σε εύλογη αξία για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα και τα επενδυτικά ακίνητα προβλέπεται επαναπροσδιορισμός της εύλογης αξίας τουλάχιστον ανά τετραετία και διετία αντίστοιχα.	Στην περίπτωση επιλογής της λογιστικής πολιτικής μεταγενέστερης επιμέτρησης σε εύλογη αξία για τα ιδιοχρησιμοποιούμενα και τα επενδυτικά ακίνητα ο επαναπροσδιορισμός της εύλογης αξίας ορίζεται ότι πρέπει να γίνονται τακτικά δίχως να προσδιορίζεται χρονική περίοδος.

2.33 Επισκόπηση των Ειδικότερων Διαφορών μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ΕΛΠ

Κατόπιν ενδελεχούς επιστημονικής μελέτης, διαπιστώθηκε, ότι το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, ότι διακρίνεται από αρκετές διαφορές με το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, όπως αυτά ίσχυαν μέχρι και την 31-12-2014, πριν από την εφαρμογή, δηλαδή, των διατάξεων του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα». Οι διαφορές αυτές, όπως έχει αναφερθεί, ήταν αναμενόμενο να υφίστανται, εξαιτίας συγκεκριμένων συζητημένων παραγόντων.

Όπως έχει ήδη τονιστεί, το σύστημα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ έχει δομηθεί ούτως ώστε να εξυπηρετεί κυρίως την ανάγκη των στελεχών των διεθνών κεφαλαιαγορών για αξιόπιστη και συγκρίσιμη χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Αντιθέτως, το σύστημα των ΕΛΠ έχει δομηθεί ούτως ώστε να εξυπηρετεί κυρίως την ανάγκη της Ελληνικής φορολογικής διοίκησης για μεγιστοποίηση των αναμενόμενων φορολογικών εσόδων από τα υποκείμενα στα ΕΛΠ

νομικά πρόσωπα, τηρουμένων πάντοτε των περιορισμών τους οποίους επιβάλλει το Ελληνικό φορολογικό- κανονιστικό πλαίσιο. Δευτερευόντως, το σύστημα των ΕΛΠ λαμβάνει υπόψη του επίσης και την ανάγκη των Ελληνικών χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Αυτή η δευτερεύουσα πτυχή των ΕΛΠ εξηγείται εάν αναλογισθεί κανείς ότι η κύρια πηγή χρηματοδότησης των Ελληνικών επιχειρήσεων είναι τα Ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και όχι οι διεθνείς κεφαλαιαγορές.

Για παράδειγμα, το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού» προβλέπει πως οι διενεργούμενες αποσβέσεις επί των άυλων στοιχείων του ενεργητικού πρέπει να αντιστοιχίζονται με την αναμενόμενη κατανάλωση των οικονομικών οφελών από τα αποσβενόμενα άυλα στοιχεία του ενεργητικού, χωρίς να υποδεικνύει στις επιχειρήσεις προκαθορισμένους συντελεστές αποσβέσεων και προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα διενέργειας αποσβέσεων μέχρι την πλήρη απόσβεση της λογιστικής αξίας των στοιχείων του ενεργητικού.

Αντιθέτως, τα ΕΛΠ σε πολλές περιπτώσεις άυλων στοιχείων του ενεργητικού υποδείκνυαν στις επιχειρήσεις προκαθορισμένους συντελεστές αποσβέσεων και προκαθορισμένο χρονοδιάγραμμα διενέργειας αποσβέσεων μέχρι την πλήρη απόσβεση της λογιστικής αξίας των στοιχείων του ενεργητικού. Για την ακρίβεια, στην Ελλάδα εκδίδονται πολύ συχνά ειδικές φορολογικές διατάξεις οι οποίες προκαθορίζουν απολύτως τους συντελεστές αποσβέσεων και το χρονοδιάγραμμα διενέργειας αποσβέσεων μέχρι την πλήρη απόσβεση της λογιστικής αξίας των στοιχείων του ενεργητικού. Αυτό γίνεται για να εξυπηρετήσει τις – περιστασιακές ενίοτε- ανάγκες του φορο-εισπρακτικού μηχανισμού του Ελληνικού δημοσίου. Με τον τρόπο αυτό, βεβαίως, ενδεχομένως καταστρατηγείται η λογιστική αρχή της αντιστοιχίας εσόδων-εξόδων (matching principle) την οποία προσπαθεί να υπηρετήσει το ΔΛΠ 38, όπως και άλλα ΔΛΠ σε ανάλογες περιπτώσεις, προτείνοντας να αντιστοιχίζονται οι αποσβέσεις των άυλων στοιχείων του ενεργητικού με την αναμενόμενη κατανάλωση των οικονομικών οφελών από τα αποσβενόμενα άυλα στοιχεία του ενεργητικού.

Επισημαίνεται ακόμη ότι πολλές διαφορές μεταξύ των ΕΛΠ και των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προκύπτουν εξαιτίας της διαφορετικής ιεράρχησης των εφαρμοζόμενων λογιστικών αρχών που ακολουθείται σε κάθε ένα από τα λογιστικά αυτά καθεστάτα. Έτσι, τα ΕΛΠ κυριαρχούνταν από την αρχή της ιστορικότητας του κόστους και από την αρχή της συντηρητικότητας.

Αντιθέτως, στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ η αρχή της ιστορικότητας του κόστους γενικώς τηρείται αλλά σε πολλές περιπτώσεις δίδεται η δυνατότητα εναλλακτικής εφαρμογής της μεθόδου αποτίμησης βάσει της εύλογης αξίας. Επί παραδείγματι, είδαμε ότι το ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια» επιτρέπει την επαναποτίμηση ενός οποιουδήποτε παγίου ενσώματου με τη μέθοδο της εύλογης αξίας. Τα ΕΛΠ επέτρεπαν την επαναποτίμηση μόνο των ακινήτων βάσει της μεθόδου της εύλογης αξίας και όχι άλλων κατηγοριών ενσωμάτων παγίων και μόνο για τις

επιχειρήσεις που υποχρεούνταν στην εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μέθοδος της εύλογης αξίας προτείνεται πολύ συχνά στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για τον σκοπό της αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων. Στα ΕΛΠ, όμως, αυτή η μέθοδος αποτίμησης εν πολλοίς δεν απαντάται καθόλου.

Ένα παρεπόμενο της ευρείας χρήσης της εύλογης αξίας ως μεθόδου αποτίμησης βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι η ενδεχόμενη παρέκκλιση από την αρχή της συντηρητικότητας. Πολύ συχνά τα ΕΛΠ εφάρμοζαν την αρχή της συντηρητικότητας όσον αφορά στην αποτίμηση περιουσιακών στοιχείων. Εν αντιθέσει με την προσέγγιση των ΕΛΠ, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπουν την απόκλιση από την αρχή της συντηρητικότητας στην προσπάθειά τους, σε πολλές περιπτώσεις, να προσεγγίσουν την αγοραία αξία των εκάστοτε περιουσιακών στοιχείων, όπου αυτό είναι εφικτό.

Ως παράδειγμα, αναφέρεται η περίπτωση που κρίνεται βάσιμη η ανάγκη για μείωση της αξίας στοιχείου του ενεργητικού. Το σχετικό ΔΛΠ 36 «Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού» προβαίνει σε σαφή απαίτηση χρησιμοποίησης της εύλογης αξίας του εκάστοτε στοιχείου του ενεργητικού, εφόσον διαπιστωθεί η σχετική ανάγκη επαναποτίμησης. Τα ΕΛΠ, στην περίπτωση που έχει διαπιστωθεί η ανάγκη επαναποτίμησης στοιχείου του ενεργητικού, προέβαινε μεν στην προτροπή χρησιμοποίησης της αγοραίας αξίας του στοιχείου του ενεργητικού ως γνώμονα για το πόσο πρέπει να επαναποτιμηθεί η λογιστική αξία του στοιχείου του ενεργητικού, χωρίς ωστόσο να προβαίνει σε σαφή πρόταση χρήσης συγκεκριμένου τρόπου υπολογισμού της επαναποτιμώμενης αξίας του στοιχείου του ενεργητικού. Υπενθυμίζεται ότι το ΔΛΠ 36 προτείνει συγκεκριμένο τρόπο υπολογισμού της επαναποτιμώμενης αξίας του στοιχείου του ενεργητικού. Με τον τρόπο, όμως, αυτό προκρίνεται σε πρακτικό επίπεδο εφαρμογής από τα ΕΛΠ η αρχή της συντηρητικότητας ακόμη και στην περίπτωση όπου έχει διαπιστωθεί ότι το ιστορικό κόστος του περιουσιακού στοιχείου έχει αποκλίνει πολύ από την τρέχουσα οικονομική πραγματικότητα.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς ασχολούνται με αρκετά ζητήματα τα οποία δεν είχαν απασχολήσει τους Έλληνες λογιστές, ή τουλάχιστον δεν τους είχαν απασχολήσει σε σημαντική έκταση. Πιο συγκεκριμένα, ζητήματα όπως ο λογισμός της αντιστάθμισης των κινδύνων από επενδύσεις σε χρεόγραφα (βλέπε ΔΠΧΠ 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»), ο λογισμός των επενδύσεων σε κοινοπραξίες (ΔΛΠ 31 «Επενδύσεις σε Κοινοπραξίες»), ο λογισμός σε κατάσταση υπερπληθωρισμού (βλέπε ΔΛΠ 29 «Παρουσίαση Οικονομικών Στοιχείων σε Υπερ-πληθωριστικές Οικονομίες»), ο λογισμός για προβλέψεις εξαιτίας επαχθών συμβάσεων (βλέπε ΔΛΠ 37 «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδιάμεσες Απαιτήσεις»), ο λογισμός για την αναβαλλόμενη φορολογία (βλέπε ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»), είναι πρωτόγνωρα για τους Έλληνες λογιστές.

Πολλοί επιστημονικοί μελετητές, όπως και πολλοί επαγγελματίες του κόσμου των επιχειρήσεων, διατείνονται ότι τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα

Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αντιμετωπίζουν καλύτερα την οικονομική ουσία των λογιστικών γεγονότων. Επίσης, διατείνονται ότι τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, στην προσπάθειά τους να ικανοποιήσουν τις ανάγκες της Ελληνικής φορολογικής διοίκησης και να απεικονίσουν τη νομική διάσταση των λογιστικών γεγονότων, δεν αντιμετωπίζουν την οικονομική ουσία των λογιστικών γεγονότων με τόση πληρότητα και με τόση σαφήνεια, τουλάχιστον όχι με τόση όση χαρακτηρίζει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συνήθως.

Για παράδειγμα, το ΔΛΠ 36 «Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού» παραθέτει έναν κατάλογο ενδείξεων, εσωτερικών της επιχείρησης και εξωτερικών του οικονομικού περιβάλλοντος, οι οποίες πρέπει να πυροδοτήσουν μία διαδικασία επαναποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού μίας επιχείρησης. Αυτή η αναλυτική παράθεση ενδεχόμενων ενδείξεων στο ΔΛΠ αυτό επιτρέπει την αποτελεσματική διερεύνηση της οικονομικής πραγματικότητας και επομένως διευκολύνει πάρα πολύ την ορθή και έγκαιρη αναγνώριση του λογιστικού γεγονότος. Η αποτελεσματική διερεύνηση της οικονομικής πραγματικότητας στην περίπτωση της μείωσης της αξίας ενός στοιχείου του ενεργητικού δεν διευκολύνεται όμως από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, καθώς τα ΕΛΠ δεν έδιναν στους λογιστές καμία οδηγία συγκεκριμένης κατεύθυνσης για τη διερεύνηση της ύπαρξης ή μη ανάγκης για μείωση της αξίας των στοιχείων του ενεργητικού.

Έχοντας εξηγήσει με λεπτομέρειες και σαφήνεια τους γενικούς τομείς στους οποίους παρατηρείται διαφοροποίηση των ΕΛΠ από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, χρειάζεται τώρα να ξεκαθαριστεί ότι τα ΕΛΠ διακρίνονται και από ομοιότητες με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Λογιστικές αρχές όπως η αρχή της αντιστοίχισης εσόδων-εξόδων (matching principle) και η αρχή του παραστατικού απαντώνται και στα ΕΛΠ και στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι λοιπόν, είτε ένας Έλληνας λογιστής δουλεύει με τα ΕΛΠ, είτε δουλεύει με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, απαιτείται να αναγνωρίζει ένα λογιστικό γεγονός εάν και μόνον εάν αναγνωρίσει το αντίστοιχο δικαιολογητικό έγγραφο. Εάν δεν αναγνωρίσει έγγραφο ή έγγραφα τα οποία να αποδεικνύουν με αξιοπιστία και σαφήνεια ένα συγκεκριμένο λογιστικό γεγονός, τότε η αναγνώριση του λογιστικού αυτού γεγονότος δεν επιτρέπεται, είτε βάσει των ΕΛΠ, είτε βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Οι συντάκτες των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς έχουν μεριμνήσει ώστε η φύση και το περιεχόμενο των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να μην απέχει τεράστια απόσταση από τη φύση και τον χαρακτήρα του λογιστικού καθεστώτος της «ηπειρωτικής Ευρώπης» στο οποίο θεωρείται ότι ανήκουν και τα ΕΛΠ. Ένας πολύ βασικός λόγος για τη λήψη μίας τέτοιας μέριμνας είναι και η ανάγκη ελαχιστοποίησης του απαιτούμενου κόστους προσαρμογής στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ λογιστών οι οποίοι δεν είχαν χρησιμοποιήσει σε πρότερη φάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως είναι οι Έλληνες λογιστές. Με άλλα λόγια, έχει ληφθεί μέριμνα από τους υπέρμαχους της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ώστε να

μην χρειάζεται να καταβληθούν υπέρμετρος κόπος, υπέρμετρος χρόνος ή υπέρμετρα χρηματικά ποσά για τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Η ψήφιση από τη Βουλή των Ελλήνων, του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ Α' 251/24.11.2014), αποτελεί σταθμό, για το μετασχηματισμό του πλαισίου των γενικά παραδεκτών αρχών που ισχύουν και εφαρμόζονται στην Ελλάδα.

Θεμέλιο του νόμου αποτέλεσε η Ευρωπαϊκή Λογιστική Οδηγία 2013/34 της Ε.Ε., στην οποία βασίστηκε το συγκεκριμένο νομοθέτημα. Οι χώρες-μέλη της Ε.Ε. είχαν περιθώριο, το αργότερο, μέχρι τα τέλη του Ιουλίου του 2015 να ενσωματώσουν τη συγκεκριμένη οδηγία στις Εθνικές τους νομοθεσίες. Με το νόμο αυτό καταργήθηκαν διατάξεις των νόμων 2190/1920, 3190/1955, 4172/2012, που αφορούν στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων που λειτουργούν με τη μορφή Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ι.Κ.Ε. Επίσης, καταργήθηκε το Π.Δ. 1123/1980 περί εφαρμογής του Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου (όχι όμως το σχέδιο λογαριασμών του Ε.Γ.Λ.Σ.), ο Κ.Φ.Α.Σ. (ν. 4093/2012), τα άρθρα του ν. 2065/1992 που αφορούν στην αναπροσαρμογή αξίας ακινήτων, τα κλαδικά λογιστικά σχέδια των ασφαλιστικών και των τραπεζών, ο ν. 1809/1988, χωρίς ωστόσο να αλλάξει το καθεστώς των ταμειακών μηχανών και, σειρά άλλων διατάξεων νόμων, που αναλυτικά αναφέρονται στο άρθρο 38 του ως άνω νόμου.

Με τις διατάξεις του νόμου αυτού, όχι μόνο απλοποιούνται οι διαδικασίες που σχετίζονται με την λογιστική παρακολούθηση των πράξεων και συναλλαγών μιας επιχείρησης (έκδοση στοιχείων, καταχώρηση συναλλαγών στα λογιστικά βιβλία και τρόποι τήρησης αυτών), αλλά ταυτόχρονα, μεταβάλλεται σε μεγάλο βαθμό και η φιλοσοφία του σχεδίου λογαριασμών, καθώς και του τρόπου κατάρτισης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων. Οι νέοι κανόνες αφορούν σε βασικά θέματα επιμέτρησης (αποτίμησης) και σύνταξης των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, που οι επιχειρήσεις κλήθηκαν να εφαρμόσουν από τις αρχές του έτους 2016 και, για τις Οικονομικές Καταστάσεις της χρήσης 2015 (Grant Thornton Greece, 2015).

Βασικά θέματα που χρήζουν προσοχής είναι (KPMG Α.Ε., 2015):

- Ο ν. 4308/2014 έχει ενσωματώσει πλήρως το λογιστικό σκέλος της νέας κωδικοποιημένης Οδηγίας 2013/34/ΕΕ, καθώς και βέλτιστες διεθνείς πρακτικές.
- Απλοποιείται περαιτέρω ο Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (ΚΦΑΣ), και αφετέρου ενοποιεί, βελτιώνει και συμπληρώνει τους λογιστικούς κανόνες της χώρας, κωδικοποιώντας και εκσυγχρονίζοντας το πλαίσιο της λογιστικής τυποποίησης, που εισήγαγε το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο πριν από τριάντα πέντε περίπου χρόνια.

- Στα βασικά οφέλη συγκαταλέγεται αποτελεσματική αντιμετώπιση της λογιστικής πολυνομίας. Για πρώτη φορά, το σύνολο των λογιστικών κανόνων συγκεντρώνεται σε ένα νομοθέτημα, διαρθρωμένο με βάση τις βέλτιστες πρακτικές για όλες τις επιχειρήσεις και τους λογιστές.
- Καταργούνται οι κοστοβόρες και γραφειοκρατικές διαδικασίες του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων που είχε ξεκινήσει με τη θέσπιση του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών. Εισάγονται κανόνες τήρησης λογιστικών βιβλίων ευθυγραμμισμένοι με τις σύγχρονες επιχειρηματικές πρακτικές. Αυτοί οι κανόνες συνεπάγονται μειωμένο κόστος λειτουργίας, ενώ, ταυτόχρονα, διασφαλίζουν τη δυνατότητα διενέργειας ουσιαστικών φορολογικών ή άλλων ελέγχων.
- Οι οικονομικές καταστάσεις των ελληνικών επιχειρήσεων με το νέο πλαίσιο γίνονται, ευχερώς, κατανοητές από τους διεθνείς επενδυτές λόγω της ευθυγράμμισης που επιτυγχάνεται με τις διεθνείς λογιστικές πρακτικές.
- Ο νέος νόμος παρέχει εναλλακτικά τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις να συνεχίσουν να εφαρμόζουν το υπάρχον σχέδιο λογαριασμών με τους νέους κανόνες ή να υιοθετήσουν το νέο σχέδιο λογαριασμών.
- Καταργείται η αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων (Ν. 2065/1992). Επίσης, αλλάζει ο τρόπος αντιμετώπισης Χρηματοδοτικών Μισθώσεων (leasing).
- Οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται υποχρεωτικά βάσει του νέου νόμου αποτελούνται, αναλόγως του μεγέθους κάθε εταιρείας, από: (α) Ισολογισμό ή Κατάσταση Χρηματοοικονομικής Θέσης, (β) Κατάσταση Αποτελεσμάτων, (γ) Κατάσταση Μεταβολών Καθαρής Θέσης, (δ) Προσάρτημα και (ε) Κατάσταση Χρηματοροών.
- Σημαντική καινοτομία του νέου νόμου αποτελεί η δυνατότητα των οντοτήτων να επιμετρούν τα περιουσιακά στοιχεία και τις υποχρεώσεις τους στην εύλογη αξία (fair value), όταν αυτή καθίσταται αξιόπιστα εφικτή.
- Υποχρεούνται οι εταιρείες να προσαρμόσουν τα υπόλοιπα έναρξης του πρώτου Ισολογισμού που θα συντάξουν με τα νέα πρότυπα, σύμφωνα με τις νέες λογιστικές αρχές και το υπόδειγμα οικονομικών καταστάσεων που περιλαμβάνονται στα παραρτήματα του νόμου.

Συνεπώς, με την καθιέρωση των διατάξεων του ν. 4308/2014 «Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, συναφείς ρυθμίσεις και άλλες διατάξεις», επήλθαν διαφορές στο λογιστικό χειρισμό οικονομικών συναλλαγών σε σχέση με το προϋπάρχον σύστημα (ΕΓΛΣ).

Η προσεκτικότερη μελέτη των άρθρων 18-24 και του άρθρου 27 του ν. 4308/2014 για την επιμέτρηση όλων των περιουσιακών στοιχείων μιας επιχείρησης (παγίων, χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών στοιχείων, αποθεμάτων, απαιτήσεων, υποχρεώσεων, επιχορηγήσεων και στοιχείων σε Ξ.Ν.), αποδεικνύει ότι είναι διάχυτη η

προσπάθεια του νομοθέτη να εισάγει την εφαρμογή διατάξεων των Δ.Π.Χ.Α. σε όλες τις οντότητες, είτε με υποχρεωτικές διατάξεις, είτε με διατάξεις δυνητικές, με επιλεκτικό δικαίωμα των επιχειρήσεων να τις εφαρμόζουν.

Σύμφωνα δε, με την παράγραφο 7 του άρθρου 17 του ν. 4308/2014, ορίζεται ότι οι οντότητες που καταρτίζουν τις χρηματοοικονομικές τους καταστάσεις, σύμφωνα με το πλαίσιο που καθορίζεται στον παρόντα νόμο δύνανται να αναζητούν ερμηνευτική καθοδήγηση από τα σχετικά Δ.Π.Χ.Α., στο βαθμό που οι ρυθμίσεις των προτύπων αυτών είναι συμβατές με τον παρόντα νόμο.

Όπως προβλέπεται στο νόμο, τα Δ.Π.Χ.Α. εφαρμόζονται υποχρεωτικά από τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις και από άλλες οντότητες δημοσίου ενδιαφέροντος, χρηματοδοτικά ιδρύματα κ.λ.π.

Ουσιαστικά, με συγκεκριμένες διατάξεις, επιχειρείται η μερική εισαγωγή διατάξεων των Δ.Π.Χ.Α. και στις μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα, με την αιτιολογία, ότι οι κανόνες επιμέτρησης (αποτίμησης) διεθνοποιούνται.

Όμως, η υποχρεωτική εφαρμογή τους και από τις επιχειρήσεις αυτές, θα τις αναγκάσει στην τήρηση διπλών βιβλίων (λογιστικών και φορολογικών), υποχρέωση η οποία αυξάνει το ετήσιο λειτουργικό τους κόστος.

Οι σημαντικότερες αλλαγές στο λογιστικό χειρισμό πολλών οικονομικών συναλλαγών συνοψίζονται στα εξής:

A) Κατάργηση των λογαριασμών εξόδων πολυετούς αποσβέσεως και διαφορετικός τρόπος λογιστικής αντιμετώπισής τους (λογαριασμοί 16.10 έως 16.98 και 16.99.10 έως 16.99.90 του Ε.Γ.Λ.Σ.).

Αναλυτικότερα οι λογαριασμοί:

1) 16.10 «Εξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως».

2) 16.17 «Εξοδα αναδιοργανώσεως».

3) 16.19 «Λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως» στα οποία συμπεριλαμβάνεται π.χ. η αναπόσβεστη αξία κτιρίου σε περίπτωση κατεδαφίσεώς του, αντί της καταχώρησής τους στο ενεργητικό του ισολογισμού και της απόσβεσής τους εντός πενταετίας, αντιμετωπίζονται πλέον λογιστικά ως **οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων»**, σύμφωνα με το άρθρο 25 του Ν. 4308/2014.

4) 16.11 «Εξοδα ερευνών ορυχείων-μεταλλείων-λατομείων».

5) 16.12 «Εξοδα λοιπών ερευνών».

Ειδικά για τα έξοδα ερευνών και ανάπτυξης τα κριτήρια χαρακτηρισμού «ως εξόδων πολυετούς απόσβεσης» δεν προσδιορίζονται με σαφήνεια από το Ε.Γ.Λ.Σ. Με βάση το ν. 4308/2014, **ο χαρακτηρισμός των εξόδων ερευνών και ανάπτυξης ως εξόδων πολυετούς απόσβεσης επιτρέπεται υπό αυστηρές προϋποθέσεις, η τήρηση των οποίων επανεξετάζεται κάθε φορά που συντάσσονται οικονομικές καταστάσεις.**

Τα κριτήρια αυτά είναι:

α) Υπάρχει πρόθεση και τεχνική δυνατότητα εκ μέρους της οντότητας να ολοκληρώσει τα σχετικά στοιχεία, ούτως ώστε να είναι διαθέσιμα προς χρήση ή διάθεση.

β) Εκτιμάται ως σφόδρα πιθανό ότι τα στοιχεία αυτά θα αποφέρουν μελλοντικά οικονομικά οφέλη.

γ) Υπάρχει αξιόπιστο σύστημα επιμέτρησης των αποδοτέων σε αυτά ποσών κόστους.

Σε κάθε άλλη περίπτωση, η σχετική δαπάνη αναγνωρίζεται ως έξοδο, σύμφωνα με το άρθρο 25.

6) 16.13 «Έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων».

Αναφορικά με τα έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου, εάν αυτά είναι σημαντικά με το νέο νόμο **καταχωρούνται αφαιρετικά της Καθαρής θέσης,**

ενώ τα έξοδα εκδόσεως ομολογιακών δανείων **καταχωρούνται αφαιρετικά της σχετικής υποχρέωσης και αποσβένονται είτε με τη σταθερή μέθοδο είτε με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου κατά τη διάρκεια του δανείου.**

7) 16.14 «Έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων» που πραγματοποιούνται για την απόκτηση των ενσώματων ή ασώματων ακινητοποιήσεων και περιλαμβάνουν π.χ. το φόρο μεταβίβασης, τα συμβολαιογραφικά έξοδα, τα μεσιτικά και τις αμοιβές μελετητών και δικηγόρων, τα οποία με βάση το Ε.Γ.Λ.Σ. καταχωρούνται στο ενεργητικό του ισολογισμού και αποσβένονται εντός πενταετίας, αναγνωρίζονται πλέον ως **αρχικό κόστος των «ενσώματων και άυλων περιουσιακών στοιχείων», σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 4308/2014.**

8) 16.15 «Συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις πάγιων στοιχείων», αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά αποτελέσματα (έσοδα ή έξοδα) είτε προκύπτουν από το διακανονισμό αυτών των νομισματικών κονδυλίων είτε προκύπτουν από τη μετατροπή τους με ισοτιμία διαφορετική από αυτή που εφαρμόστηκε κατά την αρχική αναγνώρισή τους και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων», σύμφωνα με το άρθρο 27 του ν. 4308/2014.

9) 16.16 «Διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών», αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων», σύμφωνα με το άρθρο 22 του ν. 4308/2014. **Η καταχώρηση στα έξοδα, εφόσον η διαφορά (υπό το άρθριο) είναι σημαντική γίνεται τμηματικά κατά τη διάρκεια του δανείου είτε με τη σταθερή μέθοδο είτε με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, σύμφωνα με τη βασική αρχή του «δουλευμένου».**

10) 16.18 «Τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου», αναγνωρίζονται ως κόστος των ιδιοπαραγόμενων παγίων ή αποθεμάτων μακράς κατασκευής ή παραγωγής (δυννητική εφαρμογή), άλλως αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα αποτελέσματα χρήσεως, **σύμφωνα με τα άρθρα 18 και 25 του ν. 4308/2014.**

11) 16.90 «Έξοδα μετεγκαταστάσεως της επιχειρήσεως (Γνωμ. 26/2258/1996), στα οποία συμπεριλαμβάνονται το κόστος αποσυναρμολόγησης, απομάκρυνσης ή αποκατάστασης ενσώματων πάγιων στοιχείων, όταν η σχετική υποχρέωση γεννάται για την επιχείρηση ως αποτέλεσμα της εγκατάστασης του παγίου ή της χρήσης του στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, για σκοπούς άλλους από την παραγωγή αποθεμάτων στη διάρκεια αυτής της περιόδου, αναγνωρίζονται ως αρχικό κόστος, σύμφωνα με το άρθρο 18 του ν. 4308/2014.

Όταν το εν λόγω κόστος σχετίζεται με την παραγωγή αποθεμάτων στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, το κόστος αυτό επιβαρύνει τα παραχθέντα αποθέματα.

12) 16.96 «Ιδιοπαραγωγή δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας»,

ως εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα στοιχεία δεν αναγνωρίζονται και δεν λογιστικοποιούνται πλέον, εκτός και αν αφορούν δαπάνες ανάπτυξης οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 18 του Ν. 4308/2014 για την αναγνώρισή τους ως περιουσιακά στοιχεία.

13) 16.98 «Προκαταβολές κτήσεως ασώματων ακινητοποιήσεων», παρακολουθούνται πλέον στους λογαριασμούς 50.03.01 «Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία-μη συνδεδεμένες οντότητες» και 50.04.01 «Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία-συνδεδεμένες οντότητες», ως το Παράρτημα Γ «Σχέδιο λογαριασμών» του ν. 4308/2014.

Β) Αναγνώριση των λογαριασμών εκτάκτων αποτελεσμάτων ως οργανικών αποτελεσμάτων

- Το σύνολο των λογαριασμών εκτάκτων αποτελεσμάτων (έσοδα και έξοδα) (Κ.Α. 81-85 του Ε.Γ.Λ.Σ.) αναγνωρίζονται ως οργανικά αποτελέσματα και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων», σύμφωνα με το άρθρο 25 του ν. 4308/2014.
- Στο κονδύλι αυτό καταχωρούνται πλέον, μόνο τα αποτελέσματα πραγματικά έκτακτων γεγονότων (σεισμοί, πυρκαγιές κ.λ.π.).
- Επίσης, ο νέος νόμος δεν επιβάλλει το υποχρεωτικό κλείσιμο των βιβλίων μέσω των ειδικών εγγραφών της ομάδας 8 που ίσχυε σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και ως εκ τούτου καταργούνται οι λογαριασμοί συνθέσεως ή συγκεντρώσεως 80 «Γενική εκμετάλλευση», 86 «Αποτελέσματα χρήσεως», 88 «Αποτελέσματα προς διάθεση» και 89 «Ισολογισμός».

Γ) Εμφάνιση του Φόρου Εισοδήματος, των Διαφορών φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων και των μη ενσωματωμένων στο λειτουργικό κόστος φόρων στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσεως

- Ο φόρος εισοδήματος,
- Οι Διαφορές φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων και

- Οι μη ενσωματωμένοι στο λειτουργικό κόστος φόροι (λογαριασμοί 54.07 ή 88.08, 63.00, 63.98.02 ή 88.09 και 42.04 ή 88.06 αντίστοιχα),

αναγνωρίζονται ως λειτουργικά έξοδα που διαμορφώνουν αποτέλεσμα στη χρήση και όχι ως εταιρικά βάρη που μειώνουν το αποτέλεσμα της διάθεσης σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. (άρθρο 25 του ν. 4308/2014)

Δ) Λογιστική αντιμετώπιση της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing), σύμφωνα με το άρθρο 18 του Ν. 4308/2014 το οποίο ευθυγραμμίζεται με το Δ.Π.Χ.Α. 17

Μισθωτής:

Ένα περιουσιακό στοιχείο που περιέρχεται στην μισθώτρια επιχείρηση με χρηματοδοτική μίσθωση, αναγνωρίζεται από την μισθώτρια επιχείρηση ως περιουσιακό στοιχείο με το κόστος κτήσης που θα είχε προκύψει, εάν το περιουσιακό αυτό στοιχείο είχε αγοραστεί, με ταυτόχρονη αναγνώριση αντίστοιχης υποχρέωσης προς την εκμισθώτρια οντότητα (υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης).

Μεταγενέστερα:

Τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία αντιμετωπίζονται λογιστικά όπως τα ιδιόκτητα περιουσιακά στοιχεία, ενώ η υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης αντιμετωπίζεται ως δάνειο, το δε μίσθωμα που θα πληρώνεται θα διαχωρίζεται σε χρεολύσιο, το οποίο θα μειώνει το δάνειο και σε τόκο που θα αναγνωρίζεται ως χρηματοοικονομικό έξοδο.

Σχηματικά, τα αναφερόμενα παραπάνω ισχύοντα παρουσιάζονται ως ακολούθως:

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ (ΜΙΣΘΩΤΗΣ ΒΗΜΑ 2)

Εκμισθωτής:

Από την πλευρά του εκμισθωτή, τα περιουσιακά στοιχεία που εκμισθώνονται σε τρίτους δυνάμει χρηματοδοτικής μίσθωσης εμφανίζονται αρχικά ως απαιτήσεις με ποσό ίσο με την καθαρή επένδυση στη μίσθωση.

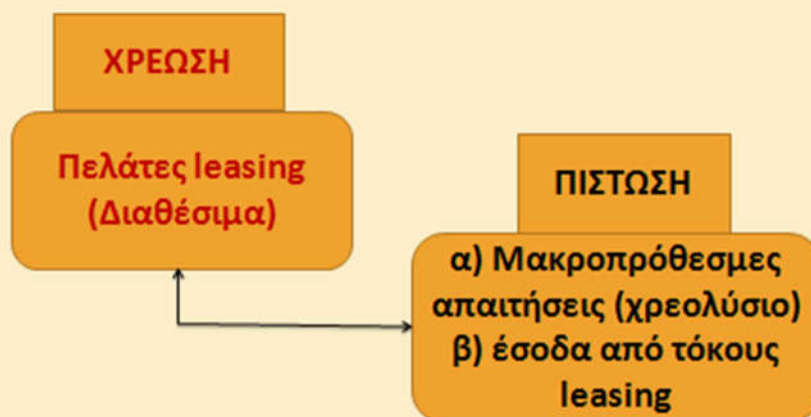
Μεταγενέστερα:

Η απαίτηση χρηματοδοτικής μίσθωσης αντιμετωπίζεται ως χορηγηθέν δάνειο, το δε μίσθωμα διαχωρίζεται σε χρεολύσιο, το οποίο μειώνει το χορηγηθέν δάνειο, και σε τόκο που αναγνωρίζεται ως χρηματοοικονομικό έσοδο.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ (ΕΚΜΙΣΘΩΤΗΣ ΒΗΜΑ 1)

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗ ΜΙΣΘΩΣΗ (ΕΚΜΙΣΘΩΤΗΣ ΒΗΜΑ 2)

Από τα ανωτέρω συνάγεται η κατάργηση των ακόλουθων λογαριασμών της Γνωμ. Ε.ΣΥ.Λ. 106/1804/1992:

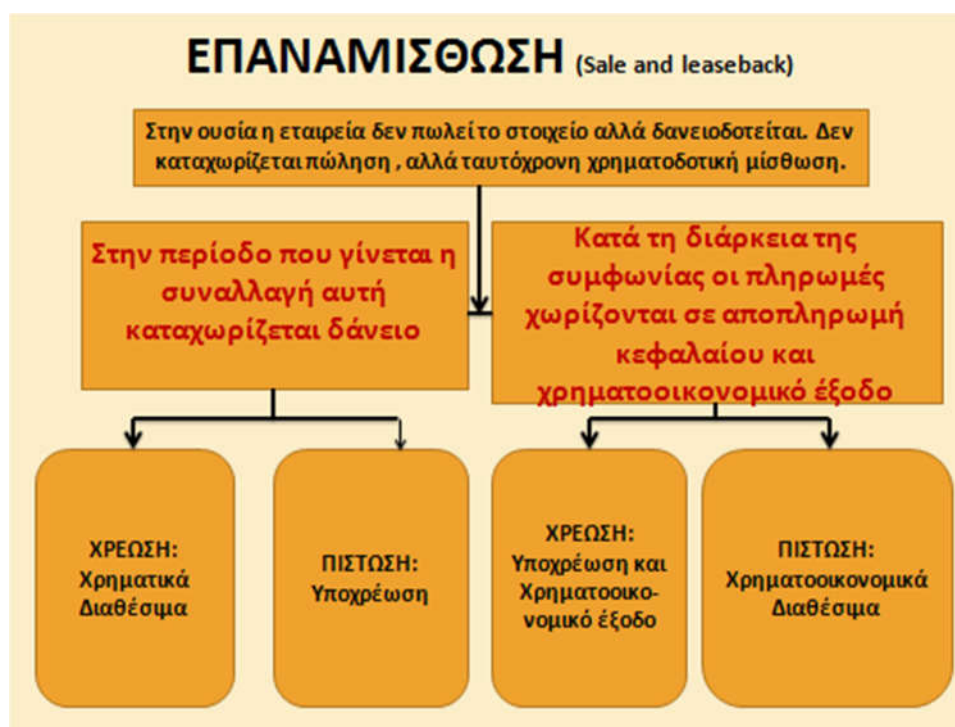
- 1) 62.04.20 «Ενοίκια μισθώσεως leasing εδαφικών εκτάσεων»,
- 2) 62.04.21 «Ενοίκια μισθώσεως leasing κτιρίων»,
- 3) 62.04.22 «Ενοίκια μισθώσεως leasing μηχανημάτων» και,
- 4) 62.04.23 «Ενοίκια μισθώσεως καθώς και,

5) των λογαριασμών τάξεως στους οποίους εμφανίζονται τα μίσθια (πάγια περιουσιακά στοιχεία).

Ε) Πώληση περιουσιακών στοιχείων που στην συνέχεια επαναμισθώνονται με χρηματοδοτική μίσθωση (Sale and leaseback)

Επίσης, σημαντική αλλαγή επέρχεται και στον λογιστικό χειρισμό της πώλησης περιουσιακών στοιχείων που στην συνέχεια επαναμισθώνονται με χρηματοδοτική μίσθωση (Sale and lease back).

- Το εισπραττόμενο από την πώληση ποσό αναγνωρίζεται ως υποχρέωση η οποία μειώνεται με τα καταβαλλόμενα χρεολύσια,
- ενώ οι σχετικοί τόκοι αναγνωρίζονται ως χρηματοοικονομικό έξοδο.
- Τα πωληθέντα στοιχεία συνεχίζουν να αναγνωρίζονται στον ισολογισμό ως περιουσιακά στοιχεία της οντότητας.

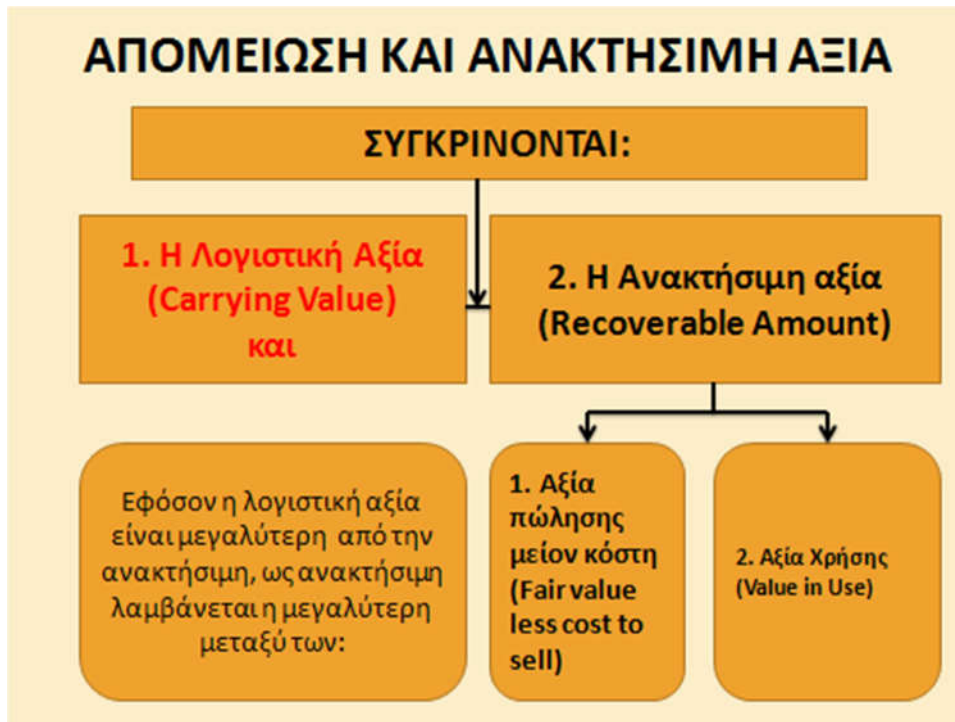
ΣΤ) Αποσβέσεις

- Τα πάγια περιουσιακά στοιχεία που έχουν περιορισμένη ωφέλιμη ζωή υπόκεινται σε απόσβεση με βάση την εκτιμώμενη ωφέλιμη οικονομική ζωή τους.
- Η διοίκηση της οντότητας έχει την ευθύνη επιλογής της κατάλληλης μεθόδου απόσβεσης και της συστηματικής κατανομής της αξίας του παγίου στην ωφέλιμη οικονομική ζωή του.
- Ως μέθοδοι για τον υπολογισμό των αποσβέσεων αναγνωρίζονται η σταθερή μέθοδος, η φθίνουσα μέθοδος και η μέθοδος των παραγόμενων μονάδων, ενώ ο Κ.Φ.Ε. (άρθρο 24 ν. 4172/23.7.2013) αναγνωρίζει μόνο τη μέθοδο του σταθερού ποσού.

- Για τις αποσβέσεις που ορίζονται στο άρθρο 18 παρ.3α, χρησιμοποιείται ο όρος «οικονομική χρησιμότητα-useful economic life».
- Σε ότι αφορά την ενδεχόμενη διαφοροποίηση λογιστικών και φορολογικών αποσβέσεων και την ανάγκη παρακολούθησης αυτών των διαφορών, η επιχείρηση με βάση τα πραγματικά περιστατικά δύναται να κρίνει ότι οι φορολογικές και λογιστικές αποσβέσεις συμπίπτουν, περίπτωση στην οποία δεν χρειάζεται καμία διαφορά στην παρακολούθηση.
- Οι φορολογικές αποσβέσεις καθορίζονται από το φορολογικό νόμο και οι επιχειρήσεις δεν έχουν καμία δυνατότητα να επηρεάσουν κατά το δοκούν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις.
- Από την άλλη πλευρά, είναι αντίθετο προς την Οδηγία να επιβληθούν για λογιστικούς σκοπούς η χρήση ενιαίων συντελεστών απόσβεσης.
- Στις πολύ μικρές και εκτός πεδίου Οδηγίας επιχειρήσεις, όπου υπάρχει η νομική δυνατότητα, εφαρμόζονται μόνο οι φορολογικές αποσβέσεις.

Z) Απομείωση και ανακτήσιμη αξία

- Ο ακρογωνιαίος λίθος της λογιστικής του ιστορικού κόστους που καθιερώνεται ως βασική αρχή, είναι η αναγνώριση των ζημιών απομείωσης, εφόσον υπάρχουν, ώστε τα στοιχεία του ενεργητικού να εμφανίζονται στη μικρότερη αξία μεταξύ αξίας κτήσης και ανακτήσιμης αξίας τους, δηλαδή στο ποσό που θα ανακτήσουν από τη ρευστοποίηση ή το διακανονισμό των στοιχείων και όχι στη μεγαλύτερη και πλασματική αξία του κόστους κτήσης.
- Η συγκεκριμένη διάταξη είναι σαφής και απόλυτα ευθυγραμμισμένη στο άρθρο 12 παράγραφοι 6 και 7 της Οδηγίας 34/2013/ΕΕ, για όλα ανεξαιρέτως τα στοιχεία του ενεργητικού.

- Όσον αφορά στο άρθρο 18 παρ. 3β και τις ενδείξεις απομείωσης των στοιχείων του πάγιου ενεργητικού, εάν δεν αναφερθούν οι ενδείξεις απομείωσης, η διάταξη δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην πράξη.
- Η αναφορά του νόμου σε ενδείξεις απομείωσης δεν οδηγεί σε αναγνώριση ζημιάς οπωσδήποτε.
- Οι ενδείξεις δεν τεκμηριώνουν από μόνες τους ζημιά. Εάν η επιχείρηση κρίνει και μπορεί να τεκμηριώσει ότι η ζημιά είναι αναστρέψιμη, δεν οφείλει να τη λογίσει.

Η) Αποθέματα και νέοι κανόνες επιμέτρησης (αποτίμησης)

1) Όταν απαιτείται σημαντική περίοδος χρόνου για να καταστούν τα αποθέματα έτοιμα για την προοριζόμενη χρήση ή πώλησή τους, το κόστος των αποθεμάτων μπορεί (δυναμική εφαρμογή) να επιβαρύνεται με τόκους εντόκων υποχρεώσεων, κατά το μέρος που οι τόκοι αυτοί αναλογούν στα εν λόγω αποθέματα και για την προαναφερθείσα περίοδο.

Αυτό σημαίνει, ότι το κόστος κτήσεως (αγοράς ή παραγωγής) των αποθεμάτων, που χρειάζονται σημαντική χρονική περίοδο για να καταστούν κατάλληλα προς πώληση (π.χ. παλαίωση οινοπνευματωδών ποτών, ωρίμανση τυριών κ.λπ.), δύνανται να επιβαρύνονται και με τόκους δανείων που δημιουργήθηκαν για την αιτία αυτή.

2) Μετά την αρχική αναγνώριση, τα αποθέματα (ανεξάρτητα αν είναι αγοραζόμενα, ή παραγόμενα), επιμετρώνται στην κατ' είδος χαμηλότερη αξία μεταξύ κόστους κτήσης (αγοράς ή παραγωγής) και καθαρής ρευστοποιήσιμης αξίας.

Για το λόγο αυτό δεν αναγνωρίζεται η έννοια της «τρέχουσας τιμής αγοράς» και του κόστους στο οποίο η επιχείρηση μπορεί να παράγει», ως τιμές επιμέτρησης-αποτίμησης των αποθεμάτων.

3. Το κόστος κτήσης του τελικού αποθέματος, προσδιορίζεται, σύμφωνα με τη μέθοδο «Πρώτο Εισαχθέν – Πρώτο Εξαχθέν» (F.I.F.O.) ή τη μέθοδο του μέσου σταθμικού όρου ή άλλη τεκμηριωμένα γενικά αποδεκτή μέθοδο, όπως τη μέθοδο του εξατομικευμένου κόστους που εφαρμόζεται για αποθέματα που δεν είναι συνήθως αντικαταστατά, καθώς και των αγαθών ή υπηρεσιών που παράγονται και προορίζονται για ειδικά έργα. **Η χρήση της μεθόδου «Τελευταίο Εισαχθέν – Πρώτο Εξαχθέν» (LIFO) ρητά δεν επιτρέπεται.**

Θ) Αναβαλλόμενη φορολογία

Το άρθρο 23 του ν. 4308/2014, εισάγει την έννοια της αναβαλλόμενης φορολογίας και παρέχει τη δυνατότητα στις οντότητες να αναγνωρίσουν αναβαλλόμενη φορολογική απαίτηση ή υποχρέωση υπό προϋποθέσεις.

Να σημειωθεί ότι, **ο αναβαλλόμενος φόρος προκύπτει, όταν υπάρχουν προσωρινές διαφορές** μεταξύ της λογιστικής αξίας ενός περιουσιακού στοιχείου ή υποχρέωσης στον ισολογισμό και της φορολογικής βάσης του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης.

Δ) Έντοκα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία

- Το άρθρο 19 παρ.3 αναφέρεται στη δυνατότητα χρήσης του αποσβέσιμου κόστους στην επιμέτρηση έντοκων χρηματοοικονομικών στοιχείων.
- Η χρήση της μεθόδου αυτής είναι υποχρεωτική, όταν η επίπτωση της μεθόδου αυτής είναι σημαντική στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις έναντι του κόστους κτήσης.

Αποσβέσιμο κόστος των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων (amortized cost-financial assets) είναι:

Το ποσό στο οποίο ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο επιμετρείται στην αρχική αναγνώριση,

α) μείον πληρωμές για κεφάλαιο,

β) μείον ή πλέον σωρευτική απόσβεση, με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου ή με τη σταθερή μέθοδο, κάθε διαφοράς μεταξύ του αρχικού ποσού και του ποσού κατά τη λήξη του και

γ) μείον κάθε μείωση (άμεσα ή με τη χρήση αντίθετου λογαριασμού) για ζημίες απομείωσης.

Κ) Συναλλαγματικές διαφορές (άρθρο 27 ν. 4308/2014)

- Καταργούνται οι λογαριασμοί 16.15, 44.14, 44.15, 81.00.04 και 81.01.04.
- Υιοθετούνται νέοι κανόνες αποτίμησης των λογαριασμών σε Ξένο Νόμισμα, που προσιδιάζουν με τους αντίστοιχους κανόνες που προβλέπονται από το ΔΛΠ 21 «Οι επιδράσεις μεταβολών των τιμών συναλλάγματος» και, είτε αναγνωρίζονται στα

αποτελέσματα της περιόδου που προκύπτουν, είτε αναγνωρίζονται ως διαφορά στην καθαρή θέση ανάλογα με τη φύση της συναλλαγής.

Λ) Κατάργηση των λογαριασμών 41.06 «Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας συμμετοχών και χρεογράφων» και 41.07 «Διαφορές από αναπροσαρμογή αξίας λοιπών περιουσιακών στοιχείων»

- Με ρητή διάταξη του άρθρου 38 παρ. 3β καταργούνται τα άρθρα 20 έως 27 του ν. 2065/1992 που αναφέρονται στην υποχρεωτικότητα αναπροσαρμογής των ακινήτων ανά τετραετία.
- Σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ., η αναπροσαρμογή της αξίας των ακινήτων, καθώς και οι συντελεστές αποσβέσεων των παγίων στοιχείων επιβάλλονταν από τη Φορολογική Νομοθεσία, ενώ με βάση τα ΕΛΠ του ν. 4308/2014, η επιχείρηση χρησιμοποιεί εκτιμητές προκειμένου να αναπροσαρμόσει την αξία των ακινήτων της και αποσβένει τα πάγια της βάσει της εκτιμώμενης οικονομικής ωφέλιμης διάρκειας ζωής τους.

Μ) Κατάργηση του λογαριασμού 41.09 «Αποθεματικό για ίδιες μετοχές»

- Με ρητή διάταξη του άρθρου 38 παρ. 3α καταργείται η παρ. 8δ του άρθρου 16 του Ν. 2190/1920 που αναφέρεται στην υποχρεωτικότητα σχηματισμού αποθεματικού για ίδιες μετοχές από τα κέρδη της κλειόμενης χρήσεως για το ισόποσο της αξίας κτήσεως των «ιδίων μετοχών» που έχει εγγράψει στον οικείο λογαριασμό 34.25.
- Το υπόλοιπο του λογαριασμού 34.25 εμφανίζεται εφεξής αφαιρετικά στην Καθαρή Θέση της οντότητας με τον τίτλο «Ίδιοι τίτλοι».

Ν) Κατάργηση του λογαριασμού 41.10 «Επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων»

Με τις διατάξεις των παρ. 1 και 2 του ν. 4308/2014 προβλέπεται διαφορετικός λογιστικός χειρισμός από αυτόν που προβλέπεται από την Γνωμ. Ε.ΣΥ.Λ. 29/1016/1988, σύμφωνα με τον οποίο οι επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων εμφανίζονται στα Ίδια Κεφάλαια και αποσβένονται αναλογικά με την απόσβεση του παγίου το οποίο αφορούν.

Με τις νέες διατάξεις ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονται αρχικά ως υποχρεώσεις στην περίοδο που εισπράττονται ή στην περίοδο που καθίσταται οριστική η έγκρισή τους και υπάρχει βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις αναγνωρίζονται με τα ποσά που εισπράττονται ή εγκρίνονται οριστικά.

Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι κρατικές επιχορηγήσεις αποσβένονται με τη μεταφορά τους στα αποτελέσματα ως έσοδα, στην ίδια περίοδο και με τρόπο αντίστοιχο της μεταφοράς στα αποτελέσματα της λογιστικής αξίας του στοιχείου που επιχορηγήθηκε.

2. Κρατικές επιχορηγήσεις εξόδων.

Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα αναγνωρίζονται αρχικά ως υποχρεώσεις στην περίοδο που εισπράττονται ή στην περίοδο που καθίσταται οριστική η έγκρισή τους και υπάρχει βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν. Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα μεταφέρονται στα αποτελέσματα ως έσοδα στην περίοδο στην οποία τα επιχορηγηθέντα έξοδα βαρύνουν τα αποτελέσματα.

Ξ) Επιμέτρηση περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στην εύλογη αξία (fair value)

- Το άρθρο 24 του ν. 4308/2014, παρέχει ως **εναλλακτική δυνατότητα** στις οντότητες, τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις τους να επιμετρούνται μεταγενέστερα της αρχικής τους αναγνώρισης, στην εύλογη αξία (fair value).
- Η επιμέτρηση στην εύλογη αξία γίνεται μόνο όταν η εύλογη αξία ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα.
- Για παράδειγμα, η εύλογη αξία των ακινήτων εκτιμάται από επαγγελματίες εκτιμητές, λαμβάνοντας υπόψη τα δεδομένα της αγοράς και σύμφωνα με τις αρχές των προτύπων του κλάδου της εκτιμητικής.
- Όταν ένα περιουσιακό στοιχείο ή μία υποχρέωση ενός κονδυλίου του ισολογισμού επιμετράται στην εύλογη αξία, τότε όλα τα επιμέρους περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις παρόμοιας φύσης του σχετικού κονδυλίου επιμετρούνται στην εύλογη αξία.
- Στο άρθρο 37, η ρύθμιση για τη δυνατότητα της εφάπαξ χρήσης εύλογων αξιών παρέχει τη δυνατότητα λογιστικής εξυγίανσης στον ισολογισμό των επιχειρήσεων που έχουν υπεραξίες σε ακίνητα με τις οποίες μπορούν να αντισταθμίσουν μειώσεις που θα προκύψουν από τις απομειώσεις αποθεμάτων και απαιτήσεων, καθώς και από την αναγνώριση προβλέψεων για την πρώτη εφαρμογή.

Ο) Συμψηφισμός

Δεν επιτρέπεται να συμψηφίζονται κονδύλια του ενεργητικού με κονδύλια των υποχρεώσεων ή κονδύλια των εξόδων με κονδύλια των εσόδων. Συμψηφισμοί διαφορετικών κονδυλίων γίνονται μόνον όταν τα ποσά προς συμψηφισμό είναι επουσιώδη ή όταν οι συμψηφισμοί επιτρέπονται ή επιβάλλονται ρητά από το νόμο. Τέτοιες περιπτώσεις για παράδειγμα είναι:

1. Ο συμψηφισμός στην κατάσταση αποτελεσμάτων των κερδών και ζημιών που προκύπτουν από αντισταθμισμένο στοιχείο και αντισταθμίζων μέσο, στην περίπτωση που εφαρμόζεται λογιστική αντιστάθμιση.
2. Ο συμψηφισμός τόσο στον ισολογισμό, όσο και στα αποτελέσματα χρήσεως των αναβαλλόμενων φορολογικών απαιτήσεων και των αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων και των αντίστοιχων ποσών στο κονδύλι του φόρου στα αποτελέσματα.

Π) Μερίσματα και Αποθεματικά

Με βάση το ΕΓΛΣ, τα προερχόμενα από τα κέρδη της χρήσεως μερίσματα και αποθεματικά εμφανίζονται στον Πίνακα Διάθεσης, ενώ με βάση τα ΕΛΠ εμφανίζονται στην Κατάσταση Μεταβολών Ιδίων Κεφαλαίων.

Ρ) Αλλαγή στη διαδικασία και στο λογιστικό χειρισμό των εγγραφών κλεισίματος της διαχειριστικής χρήσεως μεταξύ ΕΛΠ και ΕΓΛΣ

1) Λογαριασμός 82.01 «Συγκέντρωση αποτελεσματικών λογαριασμών»

Οι λογαριασμοί εξόδων - ζημιών (ομάδα 6) και εσόδων - κερδών (ομάδα 7) συγκεντρώνονται (μετά τις τυχόν τακτοποιήσεις, λόγω της αρχής του δεδουλεμένου) στον λογαριασμό 82.01,

το πιστωτικό υπόλοιπο του οποίου θα απεικονίζει το κέρδος της περιόδου, ενώ το χρεωστικό υπόλοιπο θα απεικονίζει τη ζημιά.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της νέας διαδικασίας είναι, ότι το αποτέλεσμα αυτό έχει προκύψει μετά τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος, ο οποίος λογιστικοποιείται ως έξοδο (69.01), εφόσον φυσικά εξάγεται φορολογητέο εισόδημα.

Αυτό έχει άμεση σχέση με το γεγονός του υπολογισμού της διαφοράς της λογιστικής και της φορολογικής βάσης, ώστε σε κάθε περίπτωση να προκύπτει το φορολογητέο αυτό αποτέλεσμα και ο συντελεστής φόρου να υπολογίζεται επί αυτού. Παράλληλα, η λογιστική βάση προετοιμάζει την πραγματική εικόνα της περιουσίας, μέσω της διαρκούς παρακολούθησής της.

2) Τα ΕΛΠ δεν προβλέπουν τη σύνταξη του Πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων

Ως εκ τούτου, κατά το κλείσιμο της χρήσης δεν διενεργούνται λογιστικές εγγραφές διάθεσης. Το καθαρό αποτέλεσμα, όπως έχει προκύψει από τη συγκέντρωση των λογαριασμών αποθεμάτων, εσόδων, κερδών, εξόδων και ζημιών στον 82.01 «Συγκέντρωση αποτελεσματικών λογαριασμών», μεταφέρεται μέσω του 82.02 «Καθαρό κέρδος περιόδου», ή του 82.03 «Καθαρή ζημιά περιόδου στο λογαριασμό 49 «Αποτελέσματα σε νέο». Η διάθεση των κερδών θα γίνει, όταν εγκριθεί και οριστικοποιηθεί από το αρμόδιο όργανο της ΑΕ ή της ΕΠΕ (ΓΣ), άρα σε ημερομηνία της επόμενης χρήσης, θα πραγματοποιηθεί και η σχετική λογιστική εγγραφή.

Συνεπώς, κατά την τρέχουσα ημερομηνία της Γ.Σ. (π.χ. 30/6, της επόμενης χρήσης), τα ποσά που αφορούν στη διάθεση των κερδών, θα μεταφερθούν στους οικείους λογαριασμούς διανομής ή αποθεματικών, δηλαδή σε λογαριασμούς της ομάδας 5 ή 4 αντίστοιχα).

Σ) Βασικές αλλαγές στους λογαριασμούς που πρέπει να γίνουν, εφόσον διατηρηθεί το σχέδιο του Ε.Γ.Λ.Σ., σύμφωνα με την πρόταση των συντακτών του νόμου

Ο εκσυγχρονισμός του σχεδίου λογαριασμών του Ε.Γ.Λ.Σ., σχεδιασμένου πριν από τέσσερις δεκαετίες με βάση τις αντιλήψεις της εποχής, ήταν επιβεβλημένος ανεξάρτητα από την έλευση των ΕΛΠ, δεδομένων των αλλαγών στο οικονομικό περιβάλλον, στο λογιστικό πλαίσιο και στην καθολική χρήση προχωρημένων πληροφοριακών-λογιστικών συστημάτων. Προτείνεται μια ολοκληρωμένη προσαρμογή του σχεδίου λογαριασμών του Ε.Γ.Λ.Σ. στις ανάγκες των Ε.Λ.Π., όταν ο Λογιστής επιλέγει να μην υιοθετήσει το σχέδιο λογαριασμών των Ε.Λ.Π. Η προτεινόμενη λύση χαρακτηρίζεται από απλότητα, ευκολία και ασφάλεια (αποφυγή λαθών) στην εφαρμογή. **Συγκεκριμένα:**

I. Σε ότι αφορά το σχέδιο λογαριασμών για την παρακολούθηση των περιουσιακών στοιχείων (ενεργητικό) της οντότητας, οι κύριες παρεμβάσεις συνοψίζονται στα εξής:

- 1) Δημιουργείται ιδιαίτερη σειρά λογαριασμών για την παρακολούθηση των επενδυτικών ακινήτων (κτήρια και γη). Σημειώνεται ότι, τα εκτός εκμετάλλευσης ακίνητα του ΕΓΛΣ θεωρούνται κατά κανόνα, από λογιστική άποψη, επενδυτικά.
- 2) Προβλέπεται διαχωρισμός της αξίας γης αυτής καθαυτής από την αξία υπερκείμενων δασών ή φυτειών, ή την αξία του μεταλλεύματος ενός ορυχείου, τα οποία, από λογιστική άποψη, αποτελούν διακριτά περιουσιακά στοιχεία.
- 3) Τα πάγια που κατέχονται με χρηματοδοτική μίσθωση παρακολουθούνται διακριτά είτε σε ιδιαίτερο υπολογαριασμό του λογιστικού σχεδίου είτε μέσω των υποσυστημάτων, κατά την κρίση της οντότητας.
- 4) Τα πάγια βιολογικά περιουσιακά στοιχεία (ζώντα ζώα και φυτά) μεταφέρονται από τους λογαριασμούς 10 «Εδαφικές εκτάσεις» και 14 «Επιπλα και λοιπός εξοπλισμός» του ΕΓΛΣ στο (νέο) λογαριασμό 17 «Βιολογικά πάγια», στον οποίο παρακολουθούνται εφεξής.
- 5) Καταργούνται ορισμένοι λογαριασμοί άυλων παγίων του ΕΓΛΣ, των οποίων τα στοιχεία είτε δεν καλύπτουν τα κριτήρια αναγνώρισης ως πάγια των ΕΛΠ και αντιμετωπίζονται ως έξοδα, είτε τυγχάνουν διαφορετικού λογιστικού χειρισμού (π.χ. «Έξοδα ίδρυσης και πρώτης εγκατάστασης», «Συναλλαγματικές διαφορές δανείων για κτήση παγίων στοιχείων», «Έξοδα έρευνας» και «Τόκοι κατασκευαστικής περιόδου» - κωδικοί 16.10 έως 16.98).
- 6) Τα πάσης φύσεως βιολογικά αποθέματα (βιολογικά περιουσιακά στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού - ζώντα ζώα και φυτά), παρακολουθούνται εφεξής στο (νέο) λογαριασμό 27 «Βιολογικά αποθέματα».
- 7) Για τους κατεχόμενους χρεωστικούς τίτλους (ομόλογα και έντοκα γραμμάτια), παρακολουθείται το ονομαστικό ποσό, οι δουλευμένοι κατά την απόκτηση τόκοι, εάν υπάρχουν, καθώς και πρόσθετα στοιχεία του κόστους απόκτησης αυτών, όπως ποσό υπέρ το άρτιο (premium), ποσό υπό το άρτιο (discount), και άμεσα κόστη απόκτησης (transaction costs). Οι πληροφορίες αυτές είναι απαραίτητες για φορολογικούς σκοπούς, αλλά και για την επιμέτρηση των σχετικών στοιχείων με τη μέθοδο του αποσβέσιμου κόστους (amortized cost), όταν τα εν λόγω ποσά είναι σημαντικά και δεν μεταφέρονται άμεσα στα αποτελέσματα.
- 8) Τα ποσά των διαφόρων λογαριασμών των βραχυπρόθεσμων απαιτήσεων που σχετίζονται με το λειτουργικό κύκλωμα της δραστηριότητας της οντότητας (π.χ.: 31 «Γραμμάτια εισπρακτέα» και 33.90 «Επιταγές εισπρακτέες μεταχρονολογημένες»), εμφανίζονται στο κονδύλι «Εμπορικές απαιτήσεις», μαζί με το λογαριασμό 30 «Πελάτες».

II. Σε ότι αφορά το σχέδιο λογαριασμών για την παρακολούθηση των λογαριασμών καθαρής θέσης και υποχρεώσεων, οι κύριες παρεμβάσεις συνοψίζονται στα εξής:

1. ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ

- Παύουν να χρησιμοποιούνται ορισμένοι λογαριασμοί αποθεματικών του Ε.Γ.Λ.Σ., όταν εφεξής η νομοθεσία δεν προβλέπει το σχηματισμό τους.

- Οι επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων αντιμετωπίζονται εφεξής ως υποχρέωση (έσοδο επομένων περιόδων), που μεταφέρεται στα έσοδα με τρόπο ανάλογο των αποσβέσεων των επιχορηγηθέντων παγίων, και όχι ως καθαρή θέση.
- Τα υπάρχοντα κατά την ημερομηνία εφαρμογής του νόμου αφορολόγητα αποθεματικά, για τα οποία δεν έχει καταβληθεί φόρος εισοδήματος, παρακολουθούνται διακεκριμένα μέχρι την οριστική φορολογική τους διευθέτηση.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟ

Το σύνολο του κονδυλίου της καθαρής θέσης «Αποτελέσματα εις νέο» διακρίνεται εφεξής:

- α) στο μέρος το οποίο έχει υποβληθεί σε φορολογία εισοδήματος και συνεπώς, μετά την αφαίρεση του υπό (β) κατωτέρω, δύναται να διανεμηθεί ως ελεύθερο φόρου,
- β) στο μέρος (αρνητικό ποσό) το οποίο προέρχεται από μόνιμες διαφορές λογιστικής και φορολογικής βάσης και
- γ) στο μέρος (αρνητικό ή θετικό ποσό) που προέρχεται από προσωρινές διαφορές λογιστικής και φορολογικής βάσης.

3. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

Οι προβλέψεις «απαξίωσης και υποτίμησης» περιουσιακών στοιχείων ως στοιχείο του ισολογισμού παρακολουθούνται εφεξής εντός του αντίστοιχου λογαριασμού του ενεργητικού με τη χρήση αντίθετου, και όχι στις προβλέψεις του λογαριασμού 44 στο παθητικό.

4. ΑΝΑΒΑΛΛΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΟΙ

Εισάγεται ο λογαριασμός 46 «Αναβαλλόμενος φόρος» για την παρακολούθηση του σχετικού κονδυλίου του ισολογισμού, ανεξαρτήτως του υπολοίπου που παρουσιάζει στο τέλος της περιόδου (πιστωτικό ή χρεωστικό).

Σημειώνεται ότι, ο λογισμός του αναβαλλόμενου φόρου είναι προαιρετικής εφαρμογής κατά το ν. 4308/2014.

5. ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ

Τα ποσά διαφόρων λογαριασμών βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων που σχετίζονται με το λειτουργικό κύκλωμα της δραστηριότητας της οντότητας (π.χ.: 51 «Γραμμάτια πληρωτέα», 53 «Πιστωτές διάφοροι», 53.90 «Επιταγές πληρωτέες μεταχρονολογημένες»), εμφανίζονται στο κονδύλι «Εμπορικές υποχρεώσεις», μαζί με το λογαριασμό 50 «Προμηθευτές».

III. Σε ότι αφορά το σχέδιο λογαριασμών για την παρακολούθηση των αποτελεσματικών λογαριασμών, οι κύριες παρεμβάσεις συνοψίζονται στα εξής:

1. Παροχές προς εργαζόμενους: Το σύνολο των δαπανών για πάσης φύσεως παροχές προς εργαζόμενους σε αντάλλαγμα για παρεχόμενες υπηρεσίες παρακολουθείται στο λογαριασμό 60 «Παροχές σε εργαζόμενους», ανεξαρτήτως της νομικής φύσης της σχέσης εργαζόμενου - οντότητας, της ασφαλιστικής κάλυψης ή του τρόπου με τον οποίο φορολογείται η παροχή.

Αυτό συνεπάγεται ότι μεταφέρονται στον λογαριασμό 60 τα πάσης φύσεως ποσά που αφορούν παροχές σε εργαζόμενους και σε μέλη της διοίκησης, και τα οποία στο πλαίσιο του Ε.Γ.Λ.Σ. εμφανίζονταν κατά περίπτωση είτε ως διανομή κερδών (λογαριασμός 88) είτε ως αμοιβές τρίτων (λογαριασμός 61.01.00). Σημειώνεται ότι, ακόμη και ποσά του λογαριασμού 62 «Παροχές τρίτων» που αφορούν στην ουσία μέρος του συνολικού κόστους των αμοιβών στο προσωπικό (π.χ. ενόικια μεταφορικών μέσων που παρέχονται σε εργαζόμενους), ενδείκνυται να μεταφερθούν στο λογαριασμό 60. Σε κάθε περίπτωση, τα σχετικά ποσά πρέπει να ενσωματωθούν στα αντίστοιχα κονδύλια των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

2. Φόροι εισοδήματος: Το σύνολο του φόρου εισοδήματος (τρέχοντος και αναβαλλόμενου), καθώς και οι προσαυξήσεις φορολογικών ελέγχων για φόρο εισοδήματος, παρακολουθούνται εφεξής ως έξοδα της σχετικής περιόδου (στο λογαριασμό 88.08 «Φόρος εισοδήματος» της αναμορφωμένης ομάδας 8 του ΕΓΛΣ). Σημειώνεται ότι, έχει πλέον καταργηθεί ο «Πίνακας διάθεσης αποτελεσμάτων» του ΕΓΛΣ

3. Ζημιές απομείωσης: Οι ζημιές απομείωσης των πάσης φύσεως περιουσιακών στοιχείων, καθώς και τα τυχόντα κέρδη από αναστροφή τους, παρακολουθούνται εφεξής στο λογαριασμό 68 του ΕΓΛΣ, ο οποίος εκκαθαρίζεται και χρησιμοποιείται αποκλειστικά για αυτόν το σκοπό. Εφεξής, καταργούνται οι αποτελεσματικοί λογαριασμοί στους οποίους παρακολουθούνταν τα σχετικά ποσά στα πλαίσια του Ε.Γ.Λ.Σ (64.11 «Διαφορές αποτιμήσεως συμμετοχών και χρεογράφων» και 83.10 «Προβλέψεις απαξιώσεων και υποτιμήσεων πάγιων στοιχείων»).

4. Διαφορές εύλογης αξίας: Οι θετικές ή αρνητικές διαφορές (κέρδη / ζημιές) εύλογης αξίας των σχετικών περιουσιακών στοιχείων, όταν έχει επιλεγεί η επιμέτρηση στην εύλογη αξία και οι διαφορές αυτές αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα ως κέρδη και ζημιές, παρακολουθούνται στο λογαριασμό 67.30 «Κέρδη / Ζημιές εύλογης αξίας».

5. Ζημιές και κέρδη από τη διάθεση χρηματοοικονομικών στοιχείων: Οι ζημιές και τα κέρδη από τη διάθεση χρηματοοικονομικών στοιχείων του μη κυκλοφορούντος ενεργητικού (λογαριασμός 18) και του κυκλοφορούντος ενεργητικού (λογαριασμός 34), παρακολουθούνται εφεξής στους λογαριασμούς του 81.02 «Ζημιές από διάθεση περιουσιακών στοιχείων» και 81.03 «Κέρδη από διάθεση περιουσιακών στοιχείων». Συνεπώς, εφεξής καταργούνται οι λογαριασμοί 64.12 «Διαφορές (ζημιές) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων» (ομάδα 6) και 76.04 «Διαφορές (κέρδη) από πώληση συμμετοχών και χρεογράφων» (ομάδα 7).

6. Προβλέψεις: Οι προβλέψεις που αφορούν έξοδα, π.χ. «Προβλέψεις για αποζημίωση προσωπικού λόγω εξόδου από την υπηρεσία», εφεξής παρακολουθούνται στον σχετικό πρωτοβάθμιο λογαριασμό εξόδου της ομάδας 6. Εναλλακτικά, για την παρακολούθηση των προβλέψεων χρησιμοποιείται ο αναμορφωμένος λογαριασμός 83 «Προβλέψεις» (προηγούμενος τίτλος «Προβλέψεις για εκτάκτους κινδύνους») της ομάδας 8.

7. Τεκμαρτά έσοδα από ιδιόχρηση αποθεμάτων: Η χρήση των λογαριασμών 78.10 «Έσοδα από ιδιόχρηση αποθεμάτων» και 78.11 «Αξία καταστραφέντων ακατάλληλων αποθεμάτων», με χρέωση σχετικού λογαριασμού εξόδου, είναι προαιρετική στα πλαίσια των ΕΛΠ. Όταν η οντότητα, επιπρόσθετα της απαιτούμενης τεκμηρίωσης, επιλέγει να παρακολουθεί λογιστικά τα μεγέθη αυτά, δεν επιτρέπεται με τα ποσά των εν λόγω λογαριασμών να αυξάνει ισόποσα τα κονδύλια (έσοδα και έξοδα) της κατάστασης αποτελεσμάτων.

8. Λογαριασμός 80: Καταργείται η υποχρέωση τήρησης του λογαριασμού 80 «Γενική Εκμετάλλευση» και σύνταξης της σχετικής κατάστασης.

9. Λογαριασμός 81: Ο χαρακτηρισμός εσόδων, κερδών, εξόδων ή ζημιών ως έκτακτα και ανόργανα στοιχεία στα πλαίσια του ΕΓΛΣ, δεν έχει εφαρμογή στα πλαίσια των ΕΛΠ. Κατά συνέπεια, ο λογαριασμός 81 «Έκτακτα και ανόργανα αποτελέσματα» μετονομάζεται σε «Λοιπά μη συνήθη κέρδη και ζημίες».

10. Λογαριασμός 82: Ο λογαριασμός του Ε.Γ.Λ.Σ. 82 «Έξοδα και έσοδα προηγούμενων χρήσεων» καταργείται, καθώς τα σχετικά ποσά αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο των ΕΛΠ εφεξής, είτε ως στοιχεία αποτελεσμάτων της περιόδου, με προσθήκη γνωστοποίησης στο προσάρτημα όπου συντρέχει περίπτωση, είτε ως διόρθωση λαθών κατά το άρθρο 28 του νόμου.

11. Λογαριασμός 84: Ο λογαριασμός 84 «Έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων» καταργείται, καθώς τα σχετικά ποσά ενσωματώνονται στα ποσά των προβλέψεων της περιόδου, τα οποία μειώνουν.

12. Λογαριασμός 85: Ο λογαριασμός 85 «Αποσβέσεις παγίων μη ενσωματωμένες στο λειτουργικό κόστος» δεν έχει αντικείμενο στα πλαίσια των ΕΛΠ.

13. Λογαριασμός 86: Η τήρηση του λογαριασμού 86 «Αποτελέσματα χρήσεως» (εσωλογιστικός προσδιορισμός αποτελεσμάτων) δεν είναι υποχρεωτικής εφαρμογής εφεξής.

14. Λογαριασμός 87: Εισάγεται ο προαιρετικός λογαριασμός 87 «Κόστος πωληθέντων - αναλώσεις αποθεμάτων», για την παρακολούθηση της ανάλωσης των αποθεμάτων, στη περίπτωση που η οντότητα επιλέγει την εσωλογιστική παρακολούθησή τους. Ο λογαριασμός 87 κινείται με πίστωση των οικείων λογαριασμών της ομάδας 2.

15. Λογαριασμός 88: Η τήρηση του λογαριασμού 88 «Αποτελέσματα προς διάθεση» μετονομάζεται σε «Προσδιορισμός αποτελεσμάτων». Στο λογαριασμό αυτό μεταφέρεται το σύνολο των αποτελεσματικών λογαριασμών και υπολογίζεται το αποτέλεσμα της περιόδου.

16. Φόροι εισοδήματος: Ο φόρος εισοδήματος, τρέχων και αναβαλλόμενος, παρακολουθείται ως έξοδο στην ομάδα 8, ως μέρος του λογαριασμού 88 «Προσδιορισμός αποτελεσμάτων».

17. Λογαριασμός 89: Ο λογαριασμός 89 «Ισολογισμός ανοίγματος και κλεισίματος περιόδου» είναι προαιρετικός».

Οι σημαντικότερες αλλαγές στο λογιστικό χειρισμό οικονομικών συναλλαγών συνοψίζονται παραστατικά στον ακόλουθο πίνακα (TMS A.E., 2015):

Ε.Γ.Λ.Σ.	Ε.Λ.Π.
16.10 Έξοδα ιδρύσεως και πρώτης εγκαταστάσεως 16.11 Έξοδα ερευνών ορυχείων-μεταλλείων-λατομείων	Οι λογαριασμοί καταργούνται και οι οικονομικές συναλλαγές αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων» (άρθ. 25 ν.4308/2014)
16.12	Έξοδα λουτών ερευνών
16.13	Έξοδα αύξησεως κεφαλαίου και εκδόσεως ομολογιακών δανείων
16.17	Έξοδα αναδιοργανώσεως
16.19	Λοιπά έξοδα πολυετούς αποσβέσεως στα οποία συμπεριλαμβάνεται πχ η αναπόσβεστη αξία κτηρίου σε περίπτωση κατεδαφίσεώς του.
16.14	Έξοδα κτήσεως ακινητοποιήσεων που γίνονται για την απόκτηση των ενσώματων ή ασώματων ακινητοποιήσεων και περιλαμβάνουν πχ το φόρο μεταβίβασης, τα συμβολαιογραφικά έξοδα, τα μεσιτικά και τις αμοιβές μελετητών και δικηγόρων, αναγνωρίζονται ως αρχικό κόστος των «ενσώματων και άυλων περιουσιακών στοιχείων» (άρθ. 18 ν.4308/2014)
16.15	Συναλλαγματικές διαφορές από πιστώσεις και δάνεια για κτήσεις πάγιων στοιχείων, αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά αποτελέσματα (έσοδα ή έξοδα) είτε προκύπτουν από το διακανονισμό αυτών των νομισματικών κονδυλίων είτε προκύπτουν από τη μετατροπή τους με ισοτιμία διαφορετική από αυτή που εφαρμόστηκε κατά την αρχική αναγνώριση τους και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων» (άρθ. 27 ν. 4308/2014)
16.16	Διαφορές εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών, αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων»
16.18	Τόκοι δανείων κατασκευαστικής περιόδου, αναγνωρίζονται ως κόστος του ιδιοπαραγόμενου παγίου μακράς κατασκευής ή παραγωγής (δυσνητική εφαρμογή), άλλως αντιμετωπίζονται λογιστικά ως οργανικά έξοδα και συμπεριλαμβάνονται στα αποτελέσματα χρήσεως (άρθ.18 και 25 ν. 4308/2014)
16.90	Έξοδα μετεγκαταστάσεως της επιχειρήσεως: (Γνωμ.26/2258/1996), απομάκρυνσης ή αποκατάστασης ενσώματων πάγιων-στοιχείων, όταν η σχετική υποχρέωση γεννάται για την επιχείρηση ως αποτέλεσμα της εγκατάστασης του παγίου ή της χρήσης του στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου, για σκοπούς άλλους από την παραγωγή αποθεμάτων στη διάρκεια αυτής της περιόδου, αναγνωρίζονται ως αρχικό κόστος κτήσης του. Όταν το εν λόγω κόστος σχετίζεται με την παραγωγή αποθεμάτων στη διάρκεια μιας συγκεκριμένης περιόδου το κόστος αυτό επιβαρύνει τα παραχθέντα αποθέματα (άρθ. 18 ν. 4308/2014).

16.96	Ιδιοπαργωγή δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας: ως εσωτερικώς δημιουργούμενα άυλα στοιχεία δεν αναγνωρίζονται και δεν λογιστικοποιούνται πλέον, εκτός και αν αφορούν δαπάνες ανάπτυξης οι οποίες πληρούν τις προϋποθέσεις του άρθρου 18 του ν. 4308/2014 για την αναγνώριση τους ως περιουσιακά στοιχεία
16.98	Προκαταβολές κήσεως ασώματων ακινητοποιήσεων: παρακολουθούνται πλέον στους 50.03.01 «Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία-μη συνδεδεμένες οντότητες» και 50.04.01 «Προκαταβολές σε προμηθευτές για μη κυκλοφορούντα στοιχεία- συνδεδεμένες οντότητες»
81-85	Λογαριασμοί εκτάκτων αποτελεσμάτων ως οργανικών αποτελεσμάτων: Αναγνωρίζονται ως οργανικά αποτελέσματα και συμπεριλαμβάνονται στα «Στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων», (άρθ. 25 ν. 4308/2014). Επίσης, ο νέος νόμος δεν επιβάλλει το υποχρεωτικό κλείσιμο των βιβλίων μέσω των ειδικών εγγραφών της ομάδας 8 που ίσχυε σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. και ως εκ τούτου καταργούνται οι λογαριασμοί 80 «Γενική εκμετάλλευση», 86 «Αποτελέσματα χρήσεως», 88 «Αποτελέσματα προς διάθεση» και 89 «Ισολογισμός»
54.07, 88.08, 42.04, 88.06	Εμφάνιση του Φόρου Εισοδήματος και των Διαφορών φορολογικού ελέγχου προηγούμενων χρήσεων στην κατάσταση Αποτελεσμάτων χρήσεως: Αναγνωρίζονται ως λειτουργικά έξοδα που διαμορφώνουν αποτέλεσμα στη χρήση και όχι ως εταιρικά βάρη που μειώνουν το αποτέλεσμα της διάθεσης σύμφωνα με το Ε.Γ.Λ.Σ. (άρθ. 25 ν. 4308/2014)
62.04	Λογιστική αντιμετώπιση της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης (leasing), που ευθυγραμμίζεται με το Δ.Π.Χ.Α. 17. Έτσι, ένα περιουσιακό στοιχείο που περιέρχεται στην μισθώτρια επιχείρηση με χρηματοδοτική μίσθωση, αναγνωρίζεται από την μισθώτρια επιχείρηση ως περιουσιακό στοιχείο με το κόστος κτήσης που θα είχε προκύψει εάν το περιουσιακό αυτό στοιχείο είχε αγοραστεί, με ταυτόχρονη αναγνώριση αντίστοιχης υποχρέωσης προς την εκμισθώτρια οντότητα (υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης). Μεταγενέστερα, τα εν λόγω περιουσιακά στοιχεία αντιμετωπίζονται λογιστικά όπως τα ιδιόκτητα περιουσιακά στοιχεία, ενώ η υποχρέωση χρηματοδοτικής μίσθωσης αντιμετωπίζεται ως δάνειο, το δε μίσθωμα που θα πληρώνεται θα διαχωρίζεται σε χρεολύσιο, το οποίο θα μειώνει το δάνειο και σε τόκο που θα αναγνωρίζεται ως χρηματοοικονομικό έξοδο. (αρθ. 18 ν.4308/2014). Από την πλευρά του εκμισθωτή, τα περιουσιακά στοιχεία που εκμισθώνονται σε τρίτους δυνάμει χρηματοδοτικής μίσθωσης εμφανίζονται αρχικά ως απαιτήσεις με ποσό ίσο με την καθαρή επένδυση στη μίσθωση. Μεταγενέστερα η απαίτηση χρηματοδοτικής μίσθωσης αντιμετωπίζεται ως χορηγηθέν δάνειο, το δε

	<p>μίσθωμα διαχωρίζεται σε χρεολύσιο, το οποίο μειώνει το χορηγηθέν δάνειο, και σε τόκο που αναγνωρίζεται ως χρηματοοικονομικό έσοδο. Από τα ανωτέρω συνάγεται η κατάργηση των λογαριασμών της Γνωμ. ΕΣΥΛ 106/1804/1992. Ειδικά για το Sale and leaseback, το εισπραττόμενο από την πώληση ποσό αναγνωρίζεται ως υποχρέωση η οποία μειώνεται με τα καταβαλλόμενα χρεολύσια, ενώ οι σχετικοί τόκοι αναγνωρίζονται ως χρηματοοικονομικό έξοδο.</p>
16.15, 44.14, 44.15, 81.00.04 και 81.01.04	<p>Συναλλαγματικές διαφορές. Υιοθετούνται νέοι κανόνες αποτίμησης των λογαριασμών σε Ξ.Ν. που προσιδιάζουν με τους αντίστοιχους κανόνες που προβλέπονται από το Δ.Λ.Π. 21 και είτε αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα της περιόδου που προκύπτουν είτε αναγνωρίζονται ως διαφορά στην καθαρή θέση ανάλογα με τη φύση της συναλλαγής. (άρθρ. 27 ν. 4308/2014).</p>
41.06, 41.07, 41.09	<p>Καταργούνται τα άρθρα 20 έως 27 του Ν. 2065/1992 που αναφέρονται στην υποχρεωτικότητα αναπροσαρμογής των ακινήτων ανά τετραετία και επιπλέον καταργείται η παρ. 8δ του άρθρου 16 του ν. 2190/1920 που αναφέρεται στην υποχρεωτικότητα σχηματισμού αποθεματικού για ίδιες μετοχές από τα κέρδη της κλειόμενης χρήσεως για το ισόποσο της αξίας κτήσεως των «ίδιων μέτοχων» που έχει εγγράψει στον οικείο λογαριασμό 34.25 του Ε.Γ.Λ.Σ.</p>
41.10	<p>Επιχορηγήσεις πάγιων επενδύσεων. Προβλέπεται διαφορετικός λογιστικός της Γνωμ. Ε.ΣΥ.Λ. 29/1016/1988. Με τις νέες διατάξεις ορίζονται τα ακόλουθα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν περιουσιακά στοιχεία αναγνωρίζονται αρχικά ως υποχρεώσεις στην περίοδο που εισπράττονται ή στην περίοδο που καθίσταται οριστική η έγκρισή τους και υπάρχει βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν. Οι κρατικές επιχορηγήσεις αναγνωρίζονται με τα ποσά που εισπράττονται ή εγκρίνονται οριστικά. Μεταγενέστερα της αρχικής αναγνώρισης, οι κρατικές επιχορηγήσεις αποσβένονται με τη μεταφορά τους στα αποτελέσματα ως έσοδα, στην ίδια περίοδο και με τρόπο αντίστοιχο της μεταφοράς στα αποτελέσματα της λογιστικής αξίας του στοιχείου που επιχορηγήθηκε. • Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν σε έξοδα αναγνωρίζονται αρχικά ως υποχρεώσεις στην περίοδο που εισπράττονται ή στην περίοδο που καθίσταται οριστική η έγκρισή τους και υπάρχει βεβαιότητα ότι θα εισπραχθούν. Οι κρατικές επιχορηγήσεις που αφορούν έξοδα μεταφέρονται στα αποτελέσματα ως έσοδα στην περίοδο στην οποία τα επιχορηγηθέντα έξοδα βαρύνουν τα αποτελέσματα.

Συμπερασματικά, το νέο πλαίσιο λογιστικής τυποποίησης που ισχύει σύμφωνα με το ν. 4308/2014:

1. Διατηρεί στο μέγιστο δυνατό βαθμό τους κωδικούς και τους τίτλους του Ε.Γ.Λ.Σ., για την ελαχιστοποίηση προβλημάτων εξοικείωσης των χρηστών.
2. Δημιουργεί νέους κωδικούς και τίτλους που απαιτούνται για την ολοκληρωμένη παρακολούθηση των στοιχείων που προκύπτουν τόσο από τα Ε.Λ.Π. όσο και από τα Δ.Λ.Π. (π.χ. απομείωση και αναστροφή, μεταβολές εύλογης αξίας).
3. Εξορθολογίζει τους λογαριασμούς εσόδων, εξόδων, κερδών και ζημιών της ομάδας 8.
4. Απλοποιεί σημαντικά η διαδικασία κλεισίματος αποτελεσματικών λογαριασμών, προσδιορισμού αποτελεσμάτων και μεταφοράς του αποτελέσματος της περιόδου στην καθαρή θέση.

Με τις προτεινόμενες προσαρμογές στο σχέδιο λογαριασμών και τις προς τούτο σχετικές τεχνικές προσαρμογές που οφείλουν να εφαρμοστούν, παρέχεται η δυνατότητα στους λογιστές, διατηρώντας ως βάση το υφιστάμενο λογιστικό σχέδιο και τη μηχανογραφική παραμετροποίηση που στηρίζεται σε αυτό, με μικρές παρεμβάσεις, να εναρμονίσουν πλήρως το λογισμικό με τις νέες απαιτήσεις των ΕΛΠ. Με αυτόν τον τρόπο, διασφαλίζεται η δυνατότητα απρόσκοπτης σύνταξης των νέων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, δεν ανατρέπεται η υπάρχουσα δομή της ταξινόμησης οργάνωσης των πληροφοριών, και ελαχιστοποιείται η απαιτούμενη εξοικείωση των χρηστών.

Η μεταφορά «τεχνογνωσίας» από τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα προς την καθημερινή λογιστική αντιμετώπιση των γεγονότων και πράξεων που αφορούν στα περιουσιακά στοιχεία μιας οντότητας, αποτελεί πλέον γεγονός, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ν. 4308/2014.

Το νέο λογιστικό πεδίο εμφανίζεται, αφενός μεν απλοποιημένο και καθόλου τυπολατρικό, αφετέρου εφαρμόζει μεθόδους και πρακτικές που τείνουν να παρουσιάσουν την πραγματική εικόνα της περιουσίας της οντότητας.

Από την προσεκτική μελέτη του νόμου συνάγεται το συμπέρασμα ότι, το νέο θεσμοθετημένο λογιστικό σύστημα περιορίζει την υποχρεωτική εφαρμογή του στο τετράπτυχο:

- α) Ενιαία λογιστική ονοματολογία (γλωσσάριο- ορισμοί) που εμπεριέχονται στο Παράρτημα Α του νόμου,
- β) κοινοί κανόνες αναγνώρισης των στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων,
- γ) κοινοί κανόνες επιμέτρησης (αποτίμησης) των περιουσιακών στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων, όπου τα άρθρα (18-23) εισάγουν το μοντέλο του κόστους κτήσης ως το βασικό μοντέλο επιμέτρησης (αποτίμησης) και είναι υποχρεωτικής εφαρμογής σύμφωνα με την οδηγία 2013/34/ΕΕ, σε αντίθεση με τις διατάξεις του άρθρου 24 που είναι προαιρετικές στην εφαρμογή τους και εισάγουν το μοντέλο επιμέτρησης στην «εύλογη αξία» και,
- δ) κοινά υποδείγματα ως προς το περιεχόμενο των δημοσιοποιούμενων Χρηματοοικονομικών οικονομικών καταστάσεων που εκτίθενται στο Παράρτημα Β του νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΟΝΤΕΛΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΕΙΚΤΩΝ

3.1 Γενική Θεώρηση των Χρηματοοικονομικών Δεικτών

Σύμφωνα με την Association of Chartered Certified Accountants (ACCA, 2010), ως χρηματοοικονομική ανάλυση (Financial Analysis) θεωρείται η επιλογή, αξιολόγηση και ερμηνεία χρηματοοικονομικών δεδομένων, συνοδεία οποιασδήποτε σχετικής πληροφόρησης, με σκοπό την υποστήριξη της λήψης επενδυτικών και χρηματοοικονομικών αποφάσεων. Η χρηματοοικονομική ανάλυση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αξιολογηθεί, για παράδειγμα, η χρηματοοικονομική επίδοση μίας επιχείρησης (εσωτερική χρήση εντός μίας οικονομικής οντότητας). Μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί για να εκτιμηθεί η πιστοληπτική ικανότητα των προμηθευτών μίας επιχείρησης (εξωτερική χρήση, όχι αποκλειστικά εντός συγκεκριμένης οικονομικής οντότητας).

Τα χρηματοοικονομικά δεδομένα τα οποία απαιτούνται για οποιαδήποτε χρηματοοικονομική ανάλυση, συνήθως, προέρχονται από τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων. Στα περισσότερα συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς υπάρχουν σαφείς και απολύτως προκαθορισμένες απαιτήσεις αναφορικά με το πλήθος, την έκταση και άλλα επιμέρους ποιοτικά χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων των οικονομικών οντοτήτων.

Η επιλογή, αξιολόγηση και ερμηνεία χρηματοοικονομικών δεδομένων τα οποία λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων μπορεί να είναι οριζόντια, αλλά και κάθετη. Καλείται **οριζόντια** εάν η χρηματοοικονομική ανάλυση συνίσταται στη σύγκριση οικονομικών καταστάσεων της ίδιας οικονομικής οντότητας από διαφορετικές χρονικές περιόδους. Μία τέτοια συγκριτική ανάλυση θα επέτρεπε να διαπιστωθεί εάν η χρηματοοικονομική επίδοση της αναλύομενης οικονομικής οντότητας έχει μεταβληθεί με το πέρασμα του χρόνου. Επιπλέον, **κάθετη** καλείται μία χρηματοοικονομική ανάλυση η οποία θα συνίσταται στη σύγκριση δύο ή περισσότερων μονάδων χρηματοοικονομικών δεδομένων για την ίδια χρονική περίοδο (UKPAI, 2013).

3.2 Η Σημασία και η Χρησιμότητα των Χρηματοοικονομικών Δεικτών μέσα από Κατηγοριοποιημένα Παραδείγματα

Ένα από τα πλέον χρησιμοποιημένα και κατά καιρούς ιδιαίτερος αποτελεσματικά μεθοδολογικά εργαλεία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι η ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών. Η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι ένα αντικείμενο ιδιαίτερου ενδιαφέροντος για πολλούς επαγγελματίες και σε πολλές διαφορετικές περιστάσεις. Οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων ονομάζονται οι γνωστοποιήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων τις οποίες είναι υποχρεωμένες οι επιχειρήσεις να δημοσιεύουν, και οι οποίες καταρτίζονται σύμφωνα με τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα. Τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία ορίζονται ως εκείνα τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία εμφανίζονται στις οικονομικές καταστάσεις εφόσον

έχουν αποτιμηθεί βάσει των ισχυουσών και καταλλήλων κατά περίπτωση λογιστικών πρακτικών και εφόσον έχουν αναγνωρισθεί τα αντίστοιχα οικονομικά-λογιστικά γεγονότα. Εν τέλει, η Λογιστική αποσκοπεί στην παρουσίαση της χρηματοοικονομικής θέσης και των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων, οι οποίες βασίζονται στην αναγνώριση και στην αποτίμηση των αντιστοίχων οικονομικών-λογιστικών γεγονότων, των γεγονότων δηλαδή τα οποία επηρεάζουν τη χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της κάθε επιχείρησης.

Για αρκετές δεκαετίες, στη διεθνή βιβλιογραφία, καθώς και στη διεθνή πρακτική, έχουν χρησιμοποιηθεί ως εργαλεία ανάλυσης και αξιολόγησης των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων οι *χρηματοοικονομικοί δείκτες*, ή αλλιώς *αριθμοδείκτες* (*financial ratios or accounting ratios*). Πρόκειται, στις περισσότερες περιπτώσεις, για τον *λόγο* (*ratio*) τουλάχιστον δύο χρηματοοικονομικών μεγεθών. Τα χρηματοοικονομικά αυτά μεγέθη στις περισσότερες των περιπτώσεων είναι σύνθετα χρηματοοικονομικά μεγέθη (πχ. το σύνολο του ενεργητικού μίας επιχείρησης). Τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία απαρτίζουν έναν χρηματοοικονομικό δείκτη πρέπει να διακρίνονται από μία οικονομική και λογιστική σχέση μεταξύ τους. Η ανάλυση και η αξιολόγηση των οικονομικών καταστάσεων αποσκοπεί κατά περίπτωση στη διερεύνηση συγκεκριμένων επιμέρους ζητημάτων και πτυχών της οικονομικής ζωής μίας εταιρείας και αυτήν τη διερεύνηση έρχεται να καλύψει η όποια υποκείμενη οικονομική-λογιστική σχέση μεταξύ των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία συναπαρτίζουν έναν χρηματοοικονομικό δείκτη. Ένα μέγεθος το οποίο ενδιαφέρεται να γνωρίζει μία επιχείρηση είναι το ύψος των χρηματικών διαθεσίμων τα οποία έχει στη διάθεσή της. Για τον σκοπό αυτό, λαμβάνονται υπόψη τα μετρητά και τα ισοδύναμα μετρητών, τα διαθέσιμα αγοραία αξιόγραφα και οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της εταιρείας για να σχηματιστεί ο σχετικός δείκτης άμεσης ρευστότητας:

Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας

$$= \frac{\text{Μετρητά} + \text{Ισοδύναμα Μετρητών} + \text{Αγοραία Αξιόγραφα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

Η μορφή την οποία λαμβάνει ένας αριθμοδείκτης ενδέχεται να έχει σημασία για τον χρήστη του αριθμοδείκτη. Έτσι, σε άλλες επιστημονικές μελέτες εξυπηρετεί καλύτερα ένας αριθμοδείκτης να παρουσιάζεται σε μορφή ποσοστού, ενώ σε μία άλλη μελέτη ίσως είναι σκόπιμο ο ίδιος αριθμοδείκτης να παρουσιάζεται με μορφή απόλυτου μεγέθους. Η μορφή που θα λάβει ο οποιοσδήποτε αριθμοδείκτης εξαρτάται από το γνωστικό και επαγγελματικό περιβάλλον στο οποίο επιθυμεί να τον εντάξει ο εκάστοτε χρήστης.

Παρακάτω παρατίθενται οι πέντε βασικές κατηγορίες δεικτών, αναλόγως των επιμέρους ζητημάτων ανάλυσης στην αντιμετώπιση των οποίων αποσκοπούν:

1. Ρευστότητας
2. Αποδοτικότητας

3. Κερδοφορίας
4. Φερεγγυότητας
5. Αγοραίοι Δείκτες ή αλλιώς Υποστήριξης Επενδύσεων σε Κεφαλαιαγορές

Ως χαρακτηριστικός δείκτης **ρευστότητας** αναφέρθηκε, προηγουμένως, ο δείκτης άμεσης ρευστότητας. Η χρηματοοικονομική σημασία του δείκτη άμεσης ρευστότητας συνίσταται στο ότι επιβεβαιώνει (ή δεν επιβεβαιώνει) την κατοχή από την επιχείρηση αρκετών βραχυπρόθεσμων στοιχείων ενεργητικού. Τα βραχυπρόθεσμα αυτά στοιχεία του ενεργητικού θεωρούνται αρκετά εφόσον επαρκούν για να δημιουργήσουν τις εισροές οικονομικών οφελών προς την επιχείρηση, εισροές οι οποίες είναι απαραίτητες για να καλυφθούν οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης.

Από τους δείκτες **αποδοτικότητας**, ο πιο συχνά χρησιμοποιούμενος δείκτης, είναι ο δείκτης απόδοσης επί του ενεργητικού (return on assets- ROA):

Δείκτης Απόδοσης επί του Ενεργητικού

$$= \frac{\text{Καθαρό Εισόδημα}}{\text{Μέσο Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Αναμένεται ότι ο δείκτης απόδοσης του ενεργητικού θα αυξάνεται προϊόντος του χρόνου, εάν δεν υπάρχουν νέες προσθέσεις στοιχείων του ενεργητικού στην επιχείρηση. Αυτό θα συμβεί επειδή στην περίπτωση αυτή ο παρονομαστής του δείκτη (Μέσο Σύνολο Ενεργητικού) θα μειώνεται ελλείψει νέων προσθέσεων στοιχείων του ενεργητικού και ταυτοχρόνως αυξανόμενων των συσσωρευμένων αποσβέσεων. Επιπλέον, εάν η επιχείρηση δραστηριοποιείται σε μία εθνική οικονομία με έντονο πληθωρισμό και εάν τα προσφάτως αγορασθέντα στοιχεία του ενεργητικού αποτελούν σημαντικό ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης, τότε η επιχείρηση θα εμφανίζει σχετικά χαμηλότερο δείκτη απόδοσης του ενεργητικού, σε σχέση με αντιστοίχους δείκτες επιχειρήσεων σε χώρες χωρίς έντονο πληθωρισμό ή με αντιστοίχους δείκτες επιχειρήσεων στην ίδια χώρα με έντονο πληθωρισμό, χωρίς όμως πολλά προσφάτως αγορασθέντα στοιχεία του ενεργητικού (Constantinou, 1995). Γενικότερα, πολλοί χρηματοοικονομικοί δείκτες αποδοτικότητας συνιστούν, κατά μία έννοια, δείκτες δραστηριότητας της επιχείρησης (activity ratios). Λέγοντας δείκτες δραστηριότητας συνήθως εννοείται ένα μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο επιτρέπει να μέτρηση της ταχύτητας με την οποία μία επιχείρηση μετατρέπει μη χρηματικά περιουσιακά στοιχεία σε χρηματικά περιουσιακά στοιχεία (Groppelli and Ehsan, 2000).

Ως χαρακτηριστικός δείκτης κερδοφορίας αναφέρεται ο δείκτης μεικτού περιθωρίου κέρδους (gross margin):

Μικτό Περιθώριο Κέρδους

$$= \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωληθέντων}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}$$

Οι μεταβολές του μεικτού περιθωρίου κέρδους μπορούν να προσδώσουν στη διοίκηση της εκάστοτε εταιρείας χρηματοοικονομικές πληροφορίες οι οποίες να είναι κρίσιμης σημασίας

όσον αφορά στους παράγοντες που επηρεάζουν την κερδοφορία της εταιρείας. Με άλλα λόγια, οι μεταβολές του μεικτού περιθωρίου κέρδους μπορούν να δείχνουν, ενδεικτικά:

- Μεταβαλλόμενες (αυξανόμενες ή μειούμενες) τιμές πώλησης
- Μεταβαλλόμενο (αυξανόμενο ή μειούμενο) όγκο πωλήσεων
- Μεταβολές (αυξήσεις ή μειώσεις) στη συνολική αξία των πιστώσεων οι οποίες δίδονται στους πελάτες
- Μεταβαλλόμενο (αυξανόμενο ή μειούμενο) κόστος πωληθέντων για όλα τα πωληθέντα εμπορεύματα ή υπηρεσίες
- Μεταβαλλόμενο μίγμα πωληθέντων εμπορευμάτων ή υπηρεσιών (product mix)

Γενικότερα, οι δείκτες κερδοφορίας δυνητικά μετρούν τη χρήση των περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης σε συνδυασμό με τον έλεγχο των δαπανών της και με απώτερο σκοπό την διασφάλιση ενός βαθμού απόδοσης των επενδύσεων ο οποίος να είναι ικανοποιητικός για τους μετόχους της επιχείρησης (UKPAI, 2013).

Ως χαρακτηριστικός δείκτης φερεγγυότητας αναφέρεται ο δείκτης δανειακών υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια (debt to equity ratio):

Δανειακές Υποχρεώσεις προς Ίδια Κεφάλαια

$$= \frac{\text{Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις} + \text{Συνολική Αξία Χρηματοδοτικών Μισθώσεων}}{\text{Μέσο Ύψος Ιδίων Κεφαλαίων}}$$

Ο τρόπος με τον οποίο μία επιχείρηση χρηματοδοτεί τα περιουσιακά της στοιχεία αντικατοπτρίζεται στο μέγεθος των δανειακών υποχρεώσεων (είτε βραχυπρόθεσμων, είτε μακροπρόθεσμων), στο μέγεθος των ιδίων κεφαλαίων, αλλά και στο ποσοστό των δανειακών υποχρεώσεων και στο ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης (Titman και Wessels, 1988). Το ποσοστό των δανειακών υποχρεώσεων και το ποσοστό των ιδίων κεφαλαίων νοείται επί του συνόλου του παθητικού της επιχείρησης. Επίσης, βραχυπρόθεσμες (δανειακές) υποχρεώσεις είναι οι υποχρεώσεις οι οποίες ωριμάζουν το πολύ σε ένα έτος- οι μακροπρόθεσμες (δανειακές) υποχρεώσεις είναι όλες οι υπόλοιπες υποχρεώσεις.

Γενικότερα, οι δείκτες φερεγγυότητας δείχνουν την ικανότητα της επιχείρησης να ανταπεξέρχεται στις υποχρεώσεις της έναντι τρίτων. Μάλιστα, οι δείκτες φερεγγυότητας μετρούν αυτήν την ικανότητα όσον αφορά και σε υποχρεώσεις σε αρχικό κεφάλαιο δανείων, αλλά και σε υποχρεώσεις σε τόκους δανείων. Επίσης, δείκτες όπως ο δείκτης δανειακών υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια φανερώνουν, σε μεγάλο βαθμό, τη δανειακή, χρηματοοικονομική και τη λειτουργική διάρθρωση της επιχείρησης (Constantinou, 1995; Myers, 2001).

Ακόμη να σημειωθεί ότι, όσο πιο μεγάλος είναι ο δείκτης δανειακών υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, τόσο χειρότερο είναι αυτό για τους μερισματούχους της επιχείρησης. Αυτό ισχύει επειδή όσο μεγαλύτερος είναι ο δείκτης αυτός, τόσο μεγαλύτερες είναι οι υποχρεώσεις της επιχείρησης. Επιπλέον, το ύψος των τυχόν μερισμάτων προς τους μετόχους της επιχείρησης

εξαρτάται ευθέως από το ύψος των κερδών της επιχείρησης: όσο μεγαλύτερα τα κέρδη, τόσο μεγαλύτερα τα μερίσματα. Όμως, οι απαιτήσεις των πιστωτών της επιχείρησης ικανοποιούνται πρώτες και, αφού ικανοποιηθούν οι υποχρεώσεις έναντι των πιστωτών, τότε μόνον ικανοποιούνται οι απαιτήσεις των μετόχων της επιχείρησης με την καταβολή μερισμάτων. Επίσης, οι αναφερόμενες υποχρεώσεις στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης φέρουν ένα σταθερό επιτόκιο δανεισμού. Παραμένοντας σταθερό το επιτόκιο δανεισμού, τα μερίσματα προς τους μετόχους θα μειώνονται εάν μειώνονται τα κέρδη της εταιρείας και αντίστροφα. Ως χαρακτηριστικός αγοραίος δείκτης αναφέρεται ο δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή (price to earnings ratio):

Δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή

$$= \frac{\text{Τιμή Μετοχής}}{\frac{\text{Καθαρό Εισόδημα}}{\text{Αριθμός Μετοχών}}}$$

Ο δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή ίσως είναι ο πιο κοινός χρηματοοικονομικός δείκτης εξ όσων χρηματοοικονομικών δεικτών χρησιμοποιούνται στη θεμελιώδη ανάλυση (fundamental analysis) των χρηματαγορών και των κεφαλαιαγορών (Σταφυλίδης, 2000). με τον όρο «ο πιο κοινός χρηματοοικονομικός δείκτης» εννοείται μεταξύ των χρηματοοικονομικών δεικτών που χρησιμοποιούνται από τους οικονομικούς αναλυτές των χρηματαγορών και των κεφαλαιαγορών.

Έστω ότι ο δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή ισούται με 10 ευρώ. Αυτό σημαίνει ότι ο οποιοσδήποτε επενδυτής χρειάζεται να καταβάλλει 10 ευρώ για να αγοράσει 1 ευρώ από το καθαρό εισόδημα της επιχείρησης. Εάν μάλιστα θεωρήσουμε ότι το 1 ευρώ από το καθαρό εισόδημα της επιχείρησης αντιστοιχεί σε μία λογιστική χρήση, τότε χρειάζονται 10 λογιστικές χρήσεις για να καλυφθεί από το καθαρό εισόδημα της επιχείρησης η τιμή αγοράς της μετοχής την οποία κατέβαλλε ο επενδυτής.

Ο δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή πρέπει να χρησιμοποιείται στη χρηματοοικονομική ανάλυση με περίσκεψη. Αυτό ισχύει επειδή ο δείκτης αυτός δεν δείχνει οπωσδήποτε την αποδοτικότητα μίας επένδυσης σε μετοχές της εκάστοτε εταιρείας έναντι των οικονομικών πόρων που χρησιμοποιεί η εταιρεία για να επιτύχει τα οικονομικά της αποτελέσματα. Αυτός ο δείκτης δείχνει *τι νομίζουν οι επενδυτές* για την αποδοτικότητα της επιχείρησης. Δηλαδή, δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή δεν δείχνει ούτε την αποδοτικότητα των κυρίων δραστηριοτήτων της εταιρείας, ούτε τη φύση και τη διάρθρωση των υπολοίπων θεμελιωδών χρηματοοικονομικών μεγεθών της εταιρείας.

Επίσης, επισημαίνεται ότι ο δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή ουσιαστικά δείχνει κατά πόσο είναι υπερτιμημένη ή υποτιμημένη μία εταιρική μετοχή σε σχέση με άλλες εταιρικές μετοχές οι οποίες τελούν υπό διαπραγμάτευση στην ίδια κεφαλαιαγορά. Δηλαδή, εάν ο δείκτης αυτός λαμβάνει τιμή 1/10 για τη μετοχή Α και για τη μετοχή Β λαμβάνει τιμή 1/20, αυτό σημαίνει ότι 1 ευρώ στη συγκεκριμένη κεφαλαιαγορά αγοράζει 10 ευρώ από το καθαρό

εισόδημα της εταιρείας A και 20 ευρώ από το καθαρό εισόδημα της εταιρείας B. Με άλλα λόγια, οι επενδυτές της συγκεκριμένης κεφαλαιαγοράς προσδοκούν ότι 1 ευρώ θα αγοράζει 2 φορές περισσότερο καθαρό εισόδημα από την εταιρεία B, σε σχέση με το καθαρό εισόδημα από την εταιρεία A.

Αναφέρεται, επίσης, και η περίπτωση κατά την οποία ο κλάδος της οικονομίας στην οποία ανήκει μία εταιρεία είναι συνολικά υπερτιμημένος ή υποτιμημένος σε σχέση με το σύνολο της κεφαλαιαγοράς στην οποία ανήκει η εταιρεία. Αυτό σημαίνει ότι η υπερτίμηση ή υποτίμηση δεν αντικατοπτρίζει την απόδοση της συγκεκριμένης μετοχής σε σχέση με το σύνολο της κεφαλαιαγοράς, αλλά αντικατοπτρίζει την υπερτίμηση ή την υποτίμηση του συγκεκριμένου κλάδου της οικονομίας σε σχέση με το σύνολο της κεφαλαιαγοράς.

Επιπρόσθετα, υπάρχει περίπτωση το καθαρό εισόδημα μίας επιχείρησης να μην είναι συγκρίσιμο με το καθαρό εισόδημα μίας άλλης επιχείρησης με την οποία προσπαθεί να συγκριθεί σε όρους δείκτη P/E (*Price to Earnings ratio*). Αυτό μπορεί να συμβαίνει επειδή το εισόδημα της μίας επιχείρησης υπολογίζεται με διαφορετικές λογιστικές πρακτικές από ότι το εισόδημα της άλλης επιχείρησης. Η δυνητική μη συγκρισιμότητα μεταξύ των απεικονιζόμενων καθαρών εισοδημάτων συνεπάγεται την απουσία χρηματοοικονομικής σημασίας για τον δείκτη τιμής προς κέρδη ανά μετοχή.

Θα αποτελούσε παράληψη να μην τονισθεί ότι ο δείκτης τιμής προς κέρδη ανά μετοχή συνίσταται σε ιστορικά στοιχεία (καθαρό εισόδημα, τιμή μετοχής), ενώ συχνά χρησιμοποιείται ο δείκτης αυτός για να προβλέψει μελλοντικά χρηματοοικονομικά μεγέθη (απόδοση μίας εταιρικής μετοχής). Εδώ λοιπόν υπεισέρχεται η εγγενής αδυναμία να προβλεφθεί με βεβαιότητα το (χρηματοοικονομικό) μέλλον χρησιμοποιώντας χρηματοοικονομικά στοιχεία του παρελθόντος.

ακόμη παρατίθεται η περίπτωση όπου το καθαρό εισόδημα μίας εταιρείας σε μία λογιστική χρήση εμφανίζεται χαμηλό σε σχέση με το καθαρό εισόδημα άλλων εταιρειών αυτού κλάδου της οικονομίας για περιστασιακούς λόγους. Για παράδειγμα, μπορεί μία εταιρεία να έχει καταβάλλει ιδιαίτερα αυξημένες δαπάνες εντός μίας λογιστικής χρήσης στα πλαίσια της υλοποίησης ενός προγράμματος επενδύσεων, σε σχέση με άλλες ομοειδείς εταιρείες (Σταφυλίδης, 2000). Εάν σε κάποιον οικονομικό αναλυτή ένα τέτοιο γεγονός είναι άγνωστο, τότε ο αναλυτής αυτός ενδέχεται να υπερτιμήσει τη χρηματοοικονομική σημασία του – πρόσκαιρα- υποτιμημένου δείκτη P/E της συγκεκριμένης επιχείρησης.

3.3 Χρηματοοικονομικοί Δείκτες και Μακροοικονομική Θεώρηση

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποτελούν ένα απαραίτητο εργαλείο για τη λήψη ορθών επιχειρηματικών αποφάσεων από τα ενδιαφερόμενα μέρη (*stakeholders*) μιας επιχείρησης. Αυτοί οι ενδιαφερόμενοι, λοιπόν, για τις κύριες δραστηριότητες της επιχείρησης κατά περίπτωση μπορεί να είναι οι υποψήφιοι επενδυτές σε μία επιχείρηση, τα διοικητικά στελέχη

της επιχείρησης, οι ελεγκτές των οικονομικών καταστάσεων και των εσωτερικών διαδικασιών της επιχείρησης, οι δανειστές της επιχείρησης, οι ρυθμιστικές αρχές, και άλλοι.

Η ευρύτητα με την οποία χρησιμοποιούνται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες είναι σχετικά νέο φαινόμενο (Horrigan, 1968). Αρχικά, η χρησιμοποίηση των χρηματοοικονομικών δεικτών είχε ξεκινήσει εξαιτίας της ανάγκης μέτρησης της πιστοληπτικής ικανότητας και της φερεγγυότητας των οικονομικών οντοτήτων, γενικά, και των επιχειρήσεων ειδικότερα. Από το τέλος του 19^{ου} αιώνα είχαν ξεκινήσει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στη Μεγάλη Βρετανία πρώτα και αρκετά μετά και σε άλλες προηγμένες για την εποχή τους χώρες να συγκρίνουν το κυκλοφορούν ενεργητικό μίας επιχείρησης με τις τρέχουσες υποχρεώσεις μίας επιχείρησης. Ο σκοπός αυτής της σύγκρισης ήταν να αποκαλυφθεί εάν τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού αρκούσαν για να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της επιχείρησης. Στη Μεγάλη Βρετανία εκείνης της εποχής η γενικότερη παραδοχή ήταν ότι ένας λόγος 2:1 κυκλοφορούντος ενεργητικού προς τρέχουσες υποχρεώσεις θεωρούνταν ικανοποιητικός. Από μία τιμή του λόγου αυτού από 2:1 και μεγαλύτερη η επιχείρηση θεωρούνταν πιστοληπτικά ικανή και φερέγγυα. Για πρώτη φορά αναφέρεται ο λόγος αυτός στη διεθνή βιβλιογραφία σε ένα επιστημονικό άρθρο του Rosendale (1908). Η ιστορική εξέλιξη του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας παρακολουθεί την ιστορική εξέλιξη των τμημάτων και των ιδρυμάτων πιστοληπτικής αξιολόγησης (Wood, 2012)

Μέχρι και τα πρώτα χρόνια του 20ού αιώνα ο χρηματοοικονομικός δείκτης τρέχουσας ρευστότητας ήταν ο μοναδικός χρηματοοικονομικός δείκτης σε ευρεία χρήση. Αυτό άλλαξε με την επιστημονική μελέτη τη σχετική του Wall (1919) στην οποία εξετάζονταν επτά διαφορετικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες. Για να καταρτίσει αυτούς τους δείκτες ο Wall (1919) χρησιμοποίησε πρωτογενή δεδομένα από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις επιχειρήσεων της εποχής. Αυτό κατέστη εφικτό από την εισαγωγή εκείνη την εποχή νομικών προβλέψεων για δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων. Οι αριθμοδείκτες τους οποίους πρότεινε ο Wall (1919) αφορούσαν όχι μόνο στην αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και φερεγγυότητας των εταιρειών, αλλά και ένα ευρύτερο φάσμα ιδιοτήτων και λειτουργιών μίας εταιρείας. Η διεύρυνση του πεδίου το οποίο εξερευνήθηκε και αξιολογήθηκε με τη συνδρομή αριθμοδεικτών αποτελεί τη βασικότερη συνεισφορά της μελέτης του Wall (1919), έστω και εάν τα συμπεράσματα της μελέτης του ίσως να μην άντεχαν τη βάσανο της σύγχρονης χρηματοοικονομικής ανάλυσης (Horrigan, 1968).

Στη συνέχεια, ο Lincoln (1925) πρότεινε σαράντα αριθμοδείκτες, εκεί όπου ο Wall (1919) είχε προτείνει επτά. Στη μελέτη του ο Lincoln (1925) αναλύει, αξιολογεί και ερμηνεύει τους αριθμοδείκτες αυτούς. Ακολούθως, το 1928 προτάθηκε η πρώτη έρευνα (Wall και Duning) η οποία προσέγγιζε την έννοια της γραμμικής πολυμεταβλητής συνάρτησης. Στην έρευνα αυτή οι Wall και Duning προσπαθούσαν να φέρουν με τέτοιο τρόπο στο ίδιο σύστημα τους

διαφορετικούς χρησιμοποιούμενους αριθμοδείκτες εκείνης της περιόδου, ώστε να μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τη χρηματοοικονομική θέση της κάθε επιχείρησης.

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες επιτρέπουν και υποστηρίζουν την εξαγωγή συμπερασμάτων μέσω της σύγκρισης μεταξύ επιχειρήσεων, μεταξύ διαφορετικών τομέων της οικονομίας, μεταξύ διαφορετικών χρονικών περιόδων δραστηριοποίησης της εκάστοτε επιχείρησης. Η αναλυτική ικανότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών μεγιστοποιείται εφόσον χρησιμοποιείται για συγκρίσεις μεταξύ επιχειρήσεων, κλάδων της οικονομίας και χρονικών οικονομικών περιόδων τις οποίες τις διακρίνει οικονομική-λογιστική συσχέτιση ή συνάφεια. Με αυτήν την έννοια, η σύγκριση του μικτού περιθωρίου κέρδους μίας επιχείρησης η οποία δραστηριοποιείται σε έναν κλάδο της οικονομίας Α και του μικτού περιθωρίου κέρδους μίας επιχείρησης η οποία δραστηριοποιείται σε έναν κλάδο της οικονομίας Β, για μία χρονική περίοδο Α έναντι μίας χρονικής περιόδου Β, είναι αδύνατο να δια φωτίσει τους ενδιαφερόμενους για τις τρέχουσες και για τις μελλοντικές προοπτικές κερδοφορίας των επιχειρήσεων αυτών.

Έτσι λοιπόν, ο μέτοχος ή ο υποψήφιος μέτοχος μίας επιχείρησης μπορεί να βασίσει την απόφασή του για αγορά, διακράτηση, ή πώληση των μετοχών της επιχείρησης επί του δείκτη τιμής προς κέρδη ανά μετοχή της επιχείρησης, συγκρίνοντας τον δείκτη αυτόν με τους αντίστοιχους δείκτες άλλων επιχειρήσεων. Για να υποστηρίξει ακόμη καλύτερα την όποια επενδυτική του απόφαση, μπορεί, επίσης, ο μέτοχος ή ο υποψήφιος μέτοχος να συνυπολογίσει στη διαδικασία λήψης της όποιας απόφασης και τον δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων της εν λόγω επιχείρησης.

Παρομοίως, ο δανειστής ή ο υποψήφιος δανειστής μίας επιχείρησης μπορεί να βασίσει την απόφασή του για αρχικό δανεισμό ή για αλλαγή των υπαρχόντων όρων δανεισμού της επιχείρησης επί του δείκτη δανειακών υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια. Με παρόμοιο τρόπο οι αναλυτές αξιολογούν να αξιολογήσουν τις δυνάμεις και τις αδυναμίες μίας επιχείρησης χρησιμοποιώντας και αναλύοντας χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι σχετίζονται με τη χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης (Groppelli και Ehsan, 2000).

Επίσης, με ανάλογο σκεπτικό η αξιοποίηση των καταλλήλων αριθμοδεικτών ενδεχομένως να ανιχνεύει τρέχουσες ή μελλοντικές πτωχεύσεις εταιρειών. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, η πτώχευση μίας επιχείρησης δεν είναι ένα ανεξήγητο και αναπάντεχο φαινόμενο, αλλά, αντιθέτως, οφείλεται στη μακροπρόθεσμη χαμηλή αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα της υπό πτώχευση εκάστοτε εταιρείας. Σε πολλές σχετικές μελέτες οι οποίες έχουν δημοσιευθεί τα τελευταία τριάντα χρόνια, έχουν διακριθεί συγκεκριμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες που χρησιμοποιούνται στο να προβλέπουν εταιρικές πτωχεύσεις. Μεταξύ αυτών των δεικτών αναφέρονται ο δείκτης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (return on assets- ROA), ο δείκτης κεφαλαίου κίνησης (working capital), τα κέρδη προ φόρων, ο

δείκτης απόδοσης επί των πωλήσεων (return on sales- ROS), ο δείκτης συνολικών δανειακών υποχρεώσεων (debt ratio), ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας (current ratio), και άλλοι.

Με την έννοια αυτή, ένας συνδυασμός περισσότερων αριθμοδεικτών οι οποίοι συσχετίζονται από οικονομικής-λογιστικής άποψης με το οικονομικό-λογιστικό φαινόμενο υπό ανάλυση, υποστηρίζει μία διαδικασία λήψης αποφάσεων με ασφαλέστερο και παραγωγικότερο τρόπο από ότι η χρησιμοποίηση ενός μόνο αριθμοδείκτη. Έτσι λοιπόν, αρκετές σχετικές έρευνες έχουν δείξει ότι εάν για μία επιχείρηση έχουν υπολογισθεί: α) υψηλός δείκτης απόδοσης ιδίων κεφαλαίων και β) υψηλά κέρδη προ φόρων, τότε υπάρχει χαμηλός κίνδυνος πτωχεύσεως για την εξεταζόμενη επιχείρηση. Λέγοντας «υψηλός» και «χαμηλός» εννοούμε σε σχέση με τον μέσο ή με την διάμεσο των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ευρύτερης κατηγορίας επιχειρήσεων στην οποία ανήκει η εξεταζόμενη επιχείρηση (Beaver, 1966; Ohlson, 1980; Taffler, 1984; Lo, 1986; Chava & Jarrow, 2004; Campbell, Hilscher & Szilagyi, 2008).

Η οργανική αποδοτικότητα μίας επιχείρησης είναι απαραίτητο συστατικό της δημιουργίας αλλά και της αύξησης του οργανικού εισοδήματος της επιχείρησης. Ο όρος «οργανικός» σημαίνει η αποδοτικότητα και το εισόδημα τα οποία προέρχονται από τις κύριες δραστηριότητες της επιχείρησης. Τις περισσότερες φορές η δημιουργία και η αύξηση του οργανικού εισοδήματος είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εξασφάλιση χρηματοδότησης (είτε από τις κεφαλαιαγορές, είτε από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα) για επενδυτικές δραστηριότητες (Lin & Piesse, 2004).

Το πόσο αποδοτικά μία επιχείρηση χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία για να παράξει κέρδος και πλούτο εξαρτάται από το πόσο ικανή είναι η διοίκηση της εκάστοτε επιχείρησης στο να οδηγεί την επιχείρηση επιτυχώς στη συνεχή και απρόσκοπτη παραγωγή κέρδους και πλούτου. Μία τέτοια ικανή και αποδοτική διοίκηση οδηγεί στη βέλτιστη κατανομή των οικονομικών πόρων της επιχείρησης, καθώς και στη βέλτιστη οργανωτική διάρθρωση της επιχείρησης.

Εντός των πλαισίων της μακροοικονομικής θεώρησης των χρηματοοικονομικών δεικτών, αξίζει τον κόπο και την προσοχή του ερευνητή, η αναφορά στη σημασία των χρηματοοικονομικών δεικτών για την κεφαλαιακή, χρηματοοικονομική και λειτουργική διάρθρωση των επιχειρήσεων.

Η κεφαλαιακή διάρθρωση (capital structure) της όποιας επιχείρησης συνίσταται σε δύο γενικές κατηγορίες χρηματοοικονομικών στοιχείων: στα ίδια κεφάλαια και στα ξένα κεφάλαια. Τα ίδια κεφάλαια μίας επιχείρησης αποτελούνται από τη συνολική αξία των μετοχών ή των εταιρικών μεριδίων της επιχείρησης. Δηλαδή, τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης συνίστανται στα καταβληθέντα από τους μετόχους κεφάλαια. Για να θεωρούνται τα κεφάλαια αυτά «ίδια κεφάλαια», πρέπει οι μέτοχοι να μην δικαιούνται άλλο οικονομικό όφελος εξ αιτίας της καταβολής των κεφαλαίων αυτών παρά μόνον μέρος της ιδιοκτησίας της

εταιρείας, καθώς και δικαιώματα τα οποία πηγάζουν ευθέως από την ιδιότητά τους ως ιδιοκτητών ή συν-ιδιοκτητών της εταιρείας. Τα δικαιώματα αυτά ορίζονται από το καταστατικό της επιχείρησης και από τη σχετική νομοθεσία. Το μέγεθος του μέρους της ιδιοκτησίας στο οποίο έχει δικαίωμα ένας μέτοχος είναι ευθέως ανάλογο με μέγεθος των ιδίων κεφαλαίων τα οποία έχει καταβάλλει.

Τα ξένα κεφάλαια μίας επιχείρησης αποτελούνται από τη συνολική αξία των δανείων τα οποία η επιχείρηση έχει λάβει και δεν έχει εξοφλήσει πλήρως. Με τον όρο «δάνεια», νοείται η χορήγηση συγκεκριμένης ποσότητας χρημάτων ή αντικειμένων για προσυμφωνημένο χρονικό διάστημα από τον ιδιοκτήτη των χρημάτων ή των αντικειμένων αυτών προς την επιχείρηση (Σταφυλίδης, 2000). Τα επιχειρηματικά δάνεια, συνήθως, συνάπτονται για να εξασφαλίσει η επιχείρηση τη ρευστότητα που έχει ανάγκη ώστε να συνεχίσει την επιχειρηματική δραστηριότητά της. Τα δάνεια μίας επιχείρησης συνεπάγονται ότι κατά το χρονικό διάστημα μέχρι την ωρίμανση των δανείων θα σημειώνονται ταμειακές εκροές από την επιχείρηση προς τους δανειστές. Οι ταμειακές αυτές εκροές θα έχουν σκοπό την ανάκτηση της υποχρέωσης η οποία προκύπτει από τα δάνεια.

Το κόστος του δανεισμού της επιχείρησης συνίσταται στο επιτόκιο επί του αρχικού κεφαλαίου το οποίο καλείται να καταβάλλει η επιχείρηση στον δανειστή. Το μέγεθος του επιτοκίου και ο χρόνος καταβολής του κανονίζονται εκ των προτέρων με σύμβαση μεταξύ δανειολήπτριας εταιρείας και δανειστή. Συνήθως, το επιτόκιο καταβάλλεται σε δόσεις και σπανιότερα εφ' άπαξ. Για να αποτελεί ο δανεισμός συμφέρουσα επιλογή για μία επιχείρηση, πρέπει οι ταμειακές εισροές τις οποίες θα αποκομίσει η επιχείρηση εξαιτίας της χρήσης των δανείων στην ώθηση των κυρίων δραστηριοτήτων της να υπερβαίνουν τουλάχιστον το επιτόκιο, δηλαδή το κόστος δανεισμού (Šarlija και Harg, 2012).

Η χρηματοδότηση των κυρίων δραστηριοτήτων της επιχείρησης μπορεί να γίνει με δύο τρόπους: είτε με χρήση κεφαλαίων διακρατημένων και επενδεδυμένων στο εσωτερικό της επιχείρησης, είτε με δανεισμό. Διακρατημένα κεφάλαια και επενδεδυμένα στο εσωτερικό της επιχείρησης είναι τα μετρητά, τα ισοδύναμα μετρητών, τα αγοραία αξιόγραφα, οι μη καταβληθέντες και οι αναβαλλόμενοι φόροι, οι μετατεθείσες σε απώτερο μέλλον πληρωμές προς πιστωτές της επιχείρησης, και άλλα. Σχεδόν πάντοτε, στον επιχειρηματικό κόσμο, τα ξένα κεφάλαια-δάνεια συνοδεύονται και χαρακτηρίζονται από μία ή περισσότερες σχετικές συμβάσεις νομικής ισχύος. Τέτοιου είδους συμβάσεις, συνήθως, δεσμεύουν και τον δανειστή και τον δανειζόμενο, με διαφορετικούς όρους τον καθένα. Στους όρους τέτοιων συμβάσεων δανειακών συμπεριλαμβάνονται ρήτρες, η ενεργοποίηση των οποίων επιφέρει συνέπειες είτε για τον δανειστή, είτε για τον δανειζόμενο, είτε για αμφότερους. Ενίοτε η ενεργοποίηση τέτοιων ρητρών επέρχεται κατόπιν σχετικής πρόβλεψης στους όρους της δανειακής σύμβασης. Άλλες φορές, η ενεργοποίηση τέτοιων ρητρών επέρχεται κατόπιν συμμόρφωσης με σχετικούς νόμους.

Εστιάζεται η προσοχή στο ζήτημα της δανειοδότησης. Ως δανειστές, στην Ελληνική οικονομική πραγματικότητα, λειτουργούν συνήθως εξειδικευμένα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, δηλαδή τράπεζες οι οποίες δραστηριοποιούνται στον επιχειρηματικό δανεισμό. Ο επιχειρηματικός δανεισμός στην ελληνική, αλλά και στην παγκόσμια οικονομική πραγματικότητα συνιστά ένα διακριτό πλέγμα συστηματικών και μεθοδικών επαγγελματικών λειτουργιών εντός των τραπεζικών οργανισμών. Δηλαδή, ο τομέας επιχειρηματικών δανείων μίας τράπεζας συνήθως αποτελεί ξεχωριστή διεύθυνση η οποία αποφέρει μεγάλο ποσοστό του κύκλου εργασιών της τράπεζας σε αξία και σε όγκο, εμπλέκει μεγάλο ποσοστό των διαθέσιμων οικονομικών, ανθρωπίνων και υλικοτεχνικών πόρων της τράπεζας σε αξία και σε όγκο και διακρίνεται από αυτοτέλεια επιχειρηματικών ενεργειών και εταιρικών διαδικασιών. Εντός των πλαισίων αυτών των διαδικασιών λαμβάνονται οι αποφάσεις οι οποίες σχετίζονται με την αρχική δανειοδότηση, καθώς και με την όποια μεταγενέστερη αναθεώρηση των όρων της εκάστοτε δανειακής σύμβασης. Βασικό κριτήριο για τη λήψη αυτών των αποφάσεων αποτελούν οι χρηματοοικονομικοί δείκτες φερεγγυότητας, ή αλλιώς δανειακής διάρθρωσης, ή αλλιώς δανειακής μόχλευσης. Με λίγα λόγια, τα υπεύθυνα στελέχη των διευθύνσεων επιχειρηματικού δανεισμού των τραπεζών παρακολουθούν και ελέγχουν αυτούς τους χρηματοοικονομικούς δείκτες των επιχειρήσεων. Εάν οι τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών αυτών των επιχειρήσεων βαθμολογούνται ευνοϊκά από τα υπεύθυνα στελέχη των διευθύνσεων επιχειρηματικού δανεισμού των τραπεζών, τότε εγκρίνονται και αποδίδονται τα σχετικά δάνεια. Από την άλλη πλευρά, εάν έχει συναφθεί ήδη το όποιο επιχειρηματικό δάνειο και εάν οι τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών αυτών των επιχειρήσεων έχουν επιδεινωθεί και δεν βαθμολογούνται πλέον ευνοϊκά από τα υπεύθυνα στελέχη των διευθύνσεων επιχειρηματικού δανεισμού των τραπεζών, τότε πολύ πιθανόν να τροποποιηθούν δυσμενέστερα για τη δανειζόμενη επιχείρηση οι όροι της σχετικής δανειακής σύμβασης, ως απευθείας συνέπεια της επιδείνωσης των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας. Μάλιστα, πολλές φορές η επίτευξη τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας, τιμών οι οποίες να εγκρίνονται από τις τράπεζες, αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη σύναψη του όποιου επιχειρηματικού δανείου.

Ο βασικός σκοπός της παρούσας μελέτης δεν σχετίζεται με αξιολογικές κρίσεις όσον αφορά στην αντίληψη την οποία τρέφουν τα δρώντα πρόσωπα του ελληνικού –και όχι μόνο- επιχειρηματικού γίγνεσθαι για την οικονομική σημασία των δεικτών φερεγγυότητας. Πιο συγκεκριμένα, από πολλούς επαγγελματίες διατυπώνεται αφοριστικά, συχνά, το πόρισμα ότι «όσο λιγότερα χρέη έχει κανείς, τόσο το καλύτερο». Ωστόσο, ο ερευνητής της παρούσας διατριβής υποστηρίζει πως ο δανεισμός δεν είναι πάντοτε κακός για μία επιχείρηση. Δεν είναι λίγες οι φορές που τα αναμενόμενα οικονομικά οφέλη από μία επένδυση των χρηματικών, ρευστών διαθέσιμων μίας επιχείρησης είναι μικρότερα σε αξία από το κόστος δανεισμού του απαιτούμενου για την ίδια επένδυση ποσού από μία τράπεζα. Με άλλα λόγια, είναι δυνατόν

ενίστε, δεδομένης της ανάγκης για μία συγκεκριμένη επένδυση A, τα χρηματικά διαθέσιμα τα οποία έχει μία επιχείρηση να αποφέρουν περισσότερα οικονομικά οφέλη είτε αποταμιευμένα, είτε επενδεδυμένα σε μία άλλη επένδυση B, παρά επενδεδυμένα στην επένδυση A, συνυπολογιζομένου του κόστους δανεισμού των απαραίτητων χρηματικών ποσών για την επένδυση A από μία τράπεζα. Οι διευθύνσεις επιχειρηματικού δανεισμού των τραπεζών αναγνωρίζουν τη σημαντική πιθανότητα του ενδεχομένου αυτού και για τον λόγο αυτό δεν προκαθορίζουν τις περισσότερες φορές απόλυτες επιθυμητές τιμές για τους εκτιμώμενους δείκτες φερεγγυότητας, αλλά λαμβάνουν υπόψη τους ένα επικρατούν εύρος τιμών των αριθμοδεικτών φερεγγυότητας για τον εκάστοτε κλάδο της οικονομίας. Χρησιμοποιώντας ως βάση ένα τέτοιο εύρος τιμών, εντοπίζουν πού βρίσκεται η αντίστοιχη τιμή του όποιου αριθμοδείκτη φερεγγυότητας της όποιας δανειολήπτριας επιχείρησης έναντι αυτού του εύρους τιμών.

3.4 Επισκόπηση της Διεθνούς Βιβλιογραφίας Αναφορικά με τους Χρηματοοικονομικούς Δείκτες και τη Μακροοικονομική Θεώρηση

Ο Courtis (1978) διατύπωσε τη βεβαιότητα ότι, εφόσον κάποιος επιλέξει ως μεθοδολογικό εργαλείο τη χρήση αριθμοδεικτών εντός των πλαισίων της χρηματοοικονομικής ανάλυσης, τότε πρέπει να ληφθούν σοβαρά υπόψη όλα τα χαρακτηριστικά της αναλυόμενης οικονομικής οντότητας ή του αναλυόμενου κλάδου της οικονομίας, ή του αναλυόμενου χρηματοοικονομικού συστήματος εν γένει. Μόνο εφόσον ολοκληρωθεί με επιτυχία μία τέτοια προσπάθεια συνεκτίμησης των χαρακτηριστικών της υπό ανάλυση μονάδας θα είναι δυνατή η επιλογή των χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι είναι κατάλληλοι για την κατά περίπτωση ανάλυση τη χρηματοοικονομική. Με την έννοια αυτή, οι κατάλληλοι χρηματοοικονομικοί δείκτες πρέπει να ενσωματώνουν την αναγνώριση και την αποτίμηση των βασικών οικονομικών χαρακτηριστικών της υπό ανάλυση μονάδας.

Ο Courtis (1978), επίσης, προσπάθησε να εισαγάγει ένα γενικό σχήμα βάσει του οποίου να ενοποιηθούν με παραγωγικό τρόπο εκείνες οι λειτουργίες και οι ιδιότητες της επιχείρησης οι οποίες μπορούν να αποτυπωθούν και να μετρηθούν σε χρηματοοικονομικούς δείκτες. Έτσι, η φερεγγυότητα θεωρείται ως μία ιδιότητα και συνάμα ικανότητα μίας επιχείρησης στο να ανταποκρίνεται στις υποχρεώσεις της αποπληρώνοντάς τες. Κατά τον Courtis (1978) η φερεγγυότητα διαιρείται και συνίσταται στη βραχυπρόθεσμη ρευστότητα, στη μακροπρόθεσμη φερεγγυότητα και στη σύλληψη της επιχείρησης ως μίας «δεξαμενής ρευστών περιουσιακών στοιχείων». Η βραχυπρόθεσμη ρευστότητα συνίσταται στην αποπληρωμή βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων. Η μακροπρόθεσμη φερεγγυότητα συνίσταται στην έγκαιρη και πλήρη ανταπόκριση της επιχείρησης στις δανειακές της υποχρεώσεις. Αυτό σημαίνει ότι η φερέγγυα επιχείρηση είναι σε θέση να αποπληρώνει τα δάνειά της εγκαίρως και πλήρως και ως προς το αρχικό κεφάλαιο και ως προς τους τόκους. Επίσης, εάν η επιχείρηση η οποιαδήποτε μπορεί να ιδωθεί ως «δεξαμενή ρευστών περιουσιακών

στοιχείων», τότε φαίνεται ότι η δεξαμενή αυτή τροφοδοτείται από ταμειακές εισροές και αποστραγγίζεται από ταμειακές εκροές. Καθίσταται φανερό ότι βάσει της ανάλυσης του Courtis (1978), και η μακροπρόθεσμη φερεγγυότητα αναφέρεται εν τέλει στη ρευστότητα της επιχείρησης (Bolek, 2013).

Σύμφωνα με άλλους έγκριτους επιστημονικούς μελετητές, οι ακαδημαϊκοί οι οποίοι ασχολούνταν με την επιστήμη των επιχειρήσεων δεν είχαν ασχοληθεί με το κεφάλαιο κίνησης τόσο, όσο ασχολούνταν με αυτό τα σύγχρονα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων (Richards και Laughlin, 1980). Οι οικονομικοί διευθυντές των επιχειρήσεων ασχολούνται, κυρίως, με το κεφάλαιο κίνησης κάθε επιχείρησης. Μάλιστα, στις σύγχρονες επιχειρήσεις αρκετές φορές τα στελέχη των πωλήσεων ασκούν και επεξεργάζονται πολιτικές ρευστότητας. Το κεφάλαιο κίνησης ως χρηματοοικονομικό μέγεθος ενσωματώνει το ελάχιστο επίπεδο βραχυπρόθεσμων επενδύσεων το οποίο είναι απαραίτητο σε μία επιχείρηση ώστε να συνεχίζει απρόσκοπτα και αποτελεσματικά να ασκεί τις κύριες δραστηριότητές της. Επίσης, το κεφάλαιο κίνησης ενσωματώνει χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία επηρεάζονται από εξωγενείς παράγοντες ως προς την επιχείρηση. Με αυτήν την έννοια, το χρηματοοικονομικό μέγεθος και η ηλικία των εισπρακτέων λογαριασμών σχετίζονται σε μέγιστο βαθμό με τη θέση της επιχείρησης στην αγορά ως προς τις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις. Ακόμη, το επίπεδο των αποθεμάτων και η κυκλοφοριακή τους ταχύτητα εξαρτώνται σε μέγιστο βαθμό από την προβλεψιμότητα και τη διαχείριση των πωλήσεων και της παραγωγής (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2008).

Έχει ήδη αναφερθεί σε προηγούμενες ενότητες σημαντικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι χρησιμοποιούνται για να μετρήσουν τη ρευστότητα μίας επιχείρησης. Ας παρατίθεται παρακάτω ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας (current ratio):

$$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Τρέχουσες Υποχρεώσεις}}$$

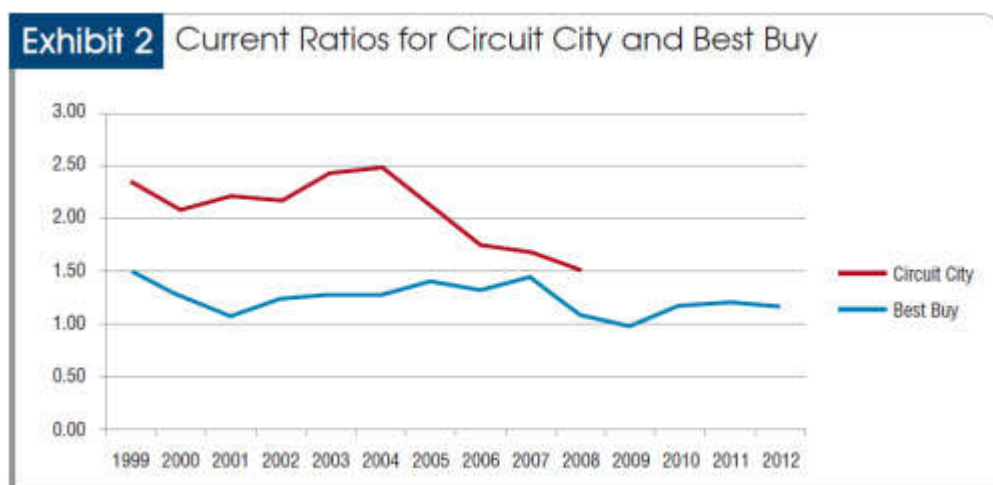
Η ορολογία «τρέχουσες» υπονοεί και τη χρησιμότητα του αριθμοδείκτη αυτού. Έτσι, ο αριθμοδείκτης τρέχουσας ρευστότητας μετράει την ικανότητα μίας επιχείρησης να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της εντός ενός έτους. Συνήθως ένας υψηλός δείκτης τρέχουσας ρευστότητας διαβεβαιώνει τους πιστωτές μίας επιχείρησης ότι η επιχείρηση θα είναι σε θέση να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της πλήρως και εμπροθέσμως. Έχει αποδειχθεί ότι στατικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας πρέπει να χρησιμοποιούνται με περίσκεψη όταν χρειάζεται να μετρηθεί η ικανότητα μίας επιχείρησης να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2008).

3.5 Δείκτες Ρευστότητας Δυναμικοί – Η περίπτωση του Κύκλου Μετατροπής Μετρητών

Το αμερικανικό Journal of Accountancy (Cagle et al., 2013) παρέχει ένα διαφωτιστικό παράδειγμα για το πώς η απόλυτη προσήλωση σε μέτρα ρευστότητας όπως ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας μπορεί να οδηγήσει σε εντελώς παραπλανητική ανάλυση οικονομικών καταστάσεων. Παραθέτει, λοιπόν, αυτή η αμερικανική επιστημονική

επιθεώρηση το παράδειγμα των εταιρειών Best Buy και Circuit City το οποίο δείχνει τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας των εταιρειών αυτών για διάστημα 10 ετών προ της χρεωκοπίας της Circuit City το 2008. Τα σχετικά χρηματοοικονομικά στοιχεία προέρχονται από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των δύο αυτών εταιρειών.

Σύμφωνα με το παράδειγμα αυτό και όπως φαίνεται και από τον παρακάτω πίνακα τάσης, η Circuit City παρουσίαζε με συνέπεια και συνέχεια χρηματοοικονομικό δείκτη τρέχουσας ρευστότητας υψηλότερο από την Best Buy για όλο το χρονικό διάστημα 1999-2008. Μάλιστα, και ο δείκτης άμεσης ρευστότητας για τις δύο εταιρείες έδειχνε ότι η Circuit City επετύγχανε υψηλότερο δείκτη άμεσης ρευστότητας από την Best Buy για όλο το εξεταζόμενο χρονικό διάστημα. Για την ακρίβεια, η μέση τιμή του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας της Circuit City ήταν 2,08, ενώ της Best Buy ήταν 1,24, πάντοτε για το ίδιο εξεταζόμενο χρονικό διάστημα. Οι τιμές, λοιπόν, των δεικτών τρέχουσας ρευστότητας για τις δύο εταιρείες έδειχναν ότι η Circuit City βρισκόταν σε καλύτερη θέση από την BestBuy, όσον αφορά στη ρευστότητα.

Για να αποδειχτεί η παραπλάνηση στην οποία οδηγείται κάποιος ο οποίος χρησιμοποιεί αριθμοδείκτες όπως ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας στο παράδειγμα των Best Buy και Circuit City, χρειάζεται να αναπτυχθεί η έννοια του κύκλου μετατροπής μετρητών (cash conversion cycle) ως εργαλείου ανάλυσης και επεξήγησης. Στο μελετητικό τους έργο οι Richards και Laughlin (1980) εισήγαγαν για πρώτη φορά την έννοια του κύκλου μετατροπής μετρητών (cash conversion cycle). Σύμφωνα με τους ερευνητές αυτούς, νοείται ο παρακάτω χρηματοοικονομικός δείκτης:

Και επιπλέον:

$$\text{Ημέρες Διάθεσης Αποθέματος} = \frac{\text{Μέσο Απόθεμα}}{\frac{\text{Κόστος Πωληθέντων}}{365}}$$

$$\text{Ημέρες Είσπραξης Απαιτήσεων} = \frac{\text{Μέσο Σύνολο Εισπρακτέων}}{\frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{365}}$$

$$\text{Ημέρες Πληρωμής Υποχρεώσεων} = \frac{\text{Μέσο Σύνολο Πληρωτέων}}{\frac{\text{Κόστος Πωληθέντων}}{365}}$$

Ο ως άνω δείκτης του κύκλου μετατροπής μετρητών αντικατοπτρίζει το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί μεταξύ των καταβληθεισών στην παραγωγική διαδικασία εταιρικών δαπανών και των οριστικών και πλήρων εισπράξεων από πωλήσεις (Bolek, 2013). Ακόμη, δείκτης του κύκλου μετατροπής μετρητών φανερώνει το χρονικό διάστημα το οποίο χρειάζεται η επιχείρηση για να πωλήσει το απόθεμά της, για να εισπράξει τις απαιτήσεις της και για να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της (Cagle et al, Journal of Accountancy, 2013). Με άλλα λόγια, ο κύκλος αυτός μετατροπής μετρητών φανερώνει το χρονικό διάστημα το απαιτούμενο για να μετατραπεί ένα ευρώ ταμειακής εισροής σε ένα ευρώ ταμειακής εκροής. Ένας ακόμη δόκιμος ορισμός του κύκλου μετατροπής μετρητών είναι αυτός ο οποίος παρέχεται από τον Shilling (1996) και σύμφωνα με τον οποίο ο κύκλος μετατροπής μετρητών αντικατοπτρίζει τον λειτουργικό κύκλο της επιχείρησης και μετράει το χρονικό διάστημα το οποίο μεσολαβεί μεταξύ του χρονικού σημείου διενέργειας των απαραίτητων για την αγορά/παραγωγή αποθέματος δαπανών και του χρονικού σημείου εισπράξης και εισροής στην επιχείρηση των μετρητών από την πώληση των εμπορευμάτων.

Ένας αυξανόμενος κύκλος μετατροπής μετρητών σε συνδυασμό με μειούμενη κυκλοφοριακή ταχύτητα αποθεμάτων και απαιτήσεων σημαίνει πιθανότατα την παρουσία προβλημάτων ρευστότητας για μία επιχείρηση. Από την άλλη πλευρά, ένας αυξανόμενος μέσος χρόνος ημερών πληρωμής υποχρεώσεων σε συνδυασμό με αυξανόμενη κυκλοφοριακή ταχύτητα υποχρεώσεων σημαίνει πιθανότατα τη βελτίωση της ρευστότητας μίας επιχείρησης. Όσο μικρότερη είναι η τιμή του δείκτη κύκλου μετατροπής μετρητών, τόσο καλύτερη είναι η ρευστότητα της όποιας επιχείρησης (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2008).

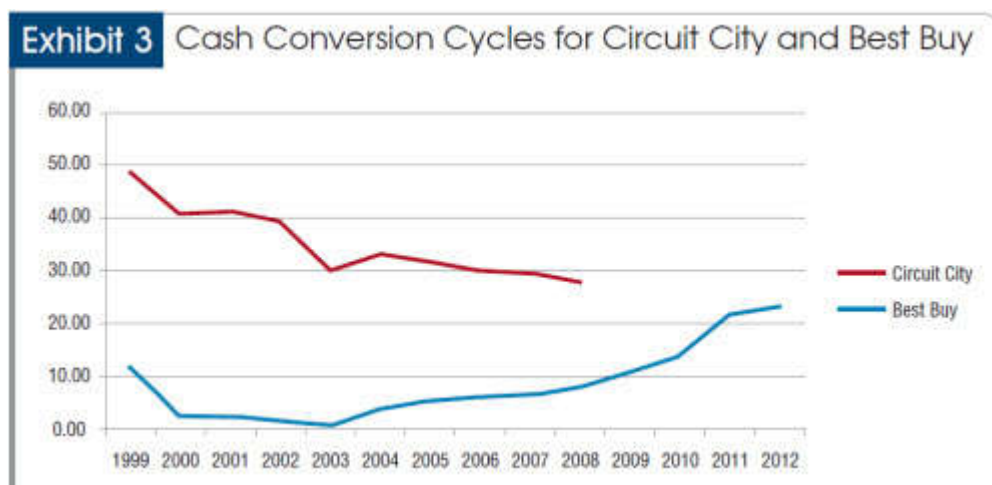
Ο όρος των ημερών διάθεσης αποθέματος δείχνει πόσες ημέρες απαιτούνται για να διαθέσει η επιχείρηση το απόθεμά της στην αγορά. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων η διάθεση του αποθέματος στην αγορά σημαίνει ότι η επιχείρηση έχει πραγματοποιήσει και τη σχετική πώληση. Σημειώνεται εδώ ότι ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας δεν διακρίνει μεταξύ αμέσως ρευστοποιήσιμων στοιχείων ενεργητικού και στοιχείων ενεργητικού τα οποία δεν είναι αμέσως ρευστοποιήσιμα. Με άλλα λόγια, κατά τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, τα αποθέματα και τα μετρητά δύνανται να αποπληρώσουν με ισοδύναμο τρόπο τις υποχρεώσεις μίας επιχείρησης (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2008).

Ο όρος των ημερών εισπράξης απαιτήσεων δείχνει πόσες ημέρες απαιτούνται για να εισπράξει η επιχείρηση τις εκκρεμείς απαιτήσεις της. Εδώ, ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας

δεν φανερώνει ότι μία επιχείρηση έχει χαλαρώσει την πιστωτική της πολιτική με αποτέλεσμα να εισρέουν στην επιχείρηση λιγότερα μετρητά σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα.

Ακόμη, ο όρος των ημερών αποπληρωμής υποχρεώσεων δείχνει πόσες ημέρες χρειάζονται για να αποπληρώσει πλήρως τις υποχρεώσεις τις εκκρεμείς μία επιχείρηση. Ο όρος αυτός υποδηλώνει ότι μία επιχείρηση έχει τη δυνατότητα να χρηματοδοτήσει χωρίς κόστος δανεισμού (επιτόκιο δανεισμού) τις δραστηριότητές της μεταθέτοντας στο απώτερο μέλλον την αποπληρωμή των υποχρεώσεών της. Βεβαίως, πάντοτε υπάρχει συγκεκριμένος περιορισμός στο κατά πόσο μπορεί μεταθέσει σε απώτερο χρονικό σημείο την αποπληρωμή των υποχρεώσεών της μία επιχείρηση: ο περιορισμός αυτός συνίσταται στη διατήρηση των σχέσεων της επιχείρησης με τους πιστωτές της σε ένα επίπεδο το οποίο δεν θα θέτει σε κίνδυνο τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης ή και την ίδια την επιχείρηση. Παρόλα αυτά, οι στατικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας, συνήθως, παρουσιάζουν μία επιχείρηση η οποία έχει κατορθώσει να αυξήσει τις ημέρες αποπληρωμής υποχρεώσεων ως έχουσα επιδεινώσει τη ρευστότητά της. Τούτο θα φανεί ξεκάθαρα από τη συγκριτική ανάλυση των δυναμικών δεικτών (κύκλοι διάθεσης αποθέματος, είσπραξης απαιτήσεων και πληρωμής υποχρεώσεων) για τις Circuit City και BestBuy, εν συγκρίσει με τους στατικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας των εταιρειών αυτών, συγκριτική ανάλυση η οποία παρατίθεται στις αμέσως επόμενες παραγράφους.

Επανερχόμενοι στο παράδειγμα των Circuit City και Best Buy, θα εστιάσουμε τώρα το μελετητικό μας ενδιαφέρον στους κύκλους μετατροπής μετρητών της κάθε μίας από αυτές τις εταιρείες. Παρακάτω παρατίθεται ένας συνοπτικός πίνακας της τάσης των κύκλων μετατροπής μετρητών των δύο εταιρειών για το χρονικό διάστημα 1999-2012. Υπενθυμίζεται ότι η Circuit City χρεοκόπησε το 2008:

Κατά την εξεταζόμενη χρονική περίοδο, η Circuit City εμφάνιζε κύκλο μετατροπής μετρητών 35 ημερών ενώ η Best Buy εμφάνιζε κύκλο μετατροπής μετρητών 5 ημερών. Ο μέσος χρόνος διάθεσης αποθεμάτων για τη Circuit City ήταν κατά 18 ημέρες μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο μέσο χρόνο διάθεσης αποθεμάτων της Best Buy. Επίσης, ο μέσος χρόνος

είσπραξης απαιτήσεων για τη Circuit City ήταν 8 ημέρες μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο μέσο χρόνο είσπραξης απαιτήσεων της Best Buy. Ακόμη, ο μέσος χρόνος αποπληρωμής υποχρεώσεων για τη Circuit City ήταν 4 ημέρες μεγαλύτερος από τον αντίστοιχο μέσο χρόνο αποπληρωμής υποχρεώσεων της Best Buy.

Καθίσταται φανερό ότι η Circuit City, σε σχέση με τη Best Buy, χρειαζόταν περισσότερο χρόνο για να πωλήσει τα αποθέματά της, χρειαζόταν επίσης περισσότερο χρόνο για να εισπράξει τα απαιτούμενα από τους χρεώστες της και επίσης δεν ήταν σε θέση να μεταθέσει χρονικώς στο μέλλον την αποπληρωμή των υποχρεώσεων προς τους πιστωτές, τουλάχιστον όχι τόσο όσο η Best Buy. Ο συνδυασμός αυτών των επιμέρους δεδομένων σήμαινε ότι η Circuit City είχε σαφώς μεγαλύτερες ανάγκες σε κεφάλαιο κίνησης από ότι η Best Buy. Αν και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας της Circuit City για την ίδια εξεταζόμενη χρονική περίοδο ήταν μεγαλύτερος του αντιστοίχου δείκτη της Best Buy, εντούτοις ο δείκτης αυτός της Circuit City σχηματιζόταν από χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία ουσιαστικά μείωναν τη ρευστότητα της εν λόγω επιχείρησης αντί να την αυξάνουν: περισσότερα αποθέματα για την ίδια χρονική περίοδο, εισπρακτέοι λογαριασμοί με μεγαλύτερη χρονική περίοδο είσπραξης και πληρωτέοι λογαριασμοί οι οποίοι εμφανίζονταν με μικρότερη συνολική αξία εξ αιτίας του μικρότερου χρόνου αποπληρωμής υποχρεώσεων.

Οι στατικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας (όπως δείκτης άμεσης ρευστότητας και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας) είναι ευρέως διαδεδομένοι στη διεθνή βιβλιογραφία, αλλά επίσης χρησιμοποιούνται ευρέως και από λογιστές και ελεγκτές, σε μόνιμη βάση. Ωστόσο, τέτοιου είδους μέτρα της ρευστότητας μίας επιχείρησης διακρίνονται και από μειονεκτήματα, παρ' όλη την ευρεία αποδοχή τους. Πιο συγκεκριμένα, ένα βασικό τους μειονέκτημα είναι ότι αποτελούν μέτρα της ρευστότητας μίας επιχείρησης μόνο μία δεδομένη χρονική στιγμή (Cagle et al., Journal of Accountancy, 2013). Όμως, η ικανότητα μίας επιχείρησης να αποπληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, δηλαδή η ρευστότητα, έχει νόημα μόνο εάν εννοηθεί ως συνάρτηση του χρόνου. Με άλλα λόγια, μία επιχείρηση είναι απαραίτητο να αποπληρώνει πλήρως τις υποχρεώσεις της όταν αυτές ωριμάσουν, διότι αλλιώς κινδυνεύει η συνέχιση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης ή και η ίδια η υπόσταση της επιχείρησης. Από την άλλη πλευρά, μία επιχείρηση δεν προτιμάει να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της νωρίτερα από τον χρόνο πλήρους ωρίμανσής τους, διότι αυτό της στερεί τη δυνατότητα να επενδύσει εντωμεταξύ τους πόρους με τους οποίους θα γίνει η αποπληρωμή των υποχρεώσεων σε παραγωγικές χρήσεις οι οποίες δυνητικώς αποφέρουν οικονομικά οφέλη. Ακόμη, η απουσία ευρύτερης χρονικής διάστασης από τους στατικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες φαίνεται και από το γεγονός ότι οι χρήστες οικονομικών καταστάσεων δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν ποιος ήταν, λόγου χάριν, ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας ούτε καν μία ημέρα πριν την ημερομηνία κλεισίματος των οικονομικών καταστάσεων.

Ένα ακόμη μειονέκτημα των στατικών χρηματοοικονομικών δεικτών είναι ότι μπορεί κανείς εύκολα να τους υπονομεύσει. Ας δώσουμε ένα σχετικό παράδειγμα, πάλι από τους Cagle et.al, Journal of Accountancy, 2013:

Έστω ότι μία επιχείρηση έχει 1.000.000 ευρώ σε κυκλοφορούν ενεργητικό και 750.000 ευρώ σε τρέχουσες υποχρεώσεις. Αυτό σημαίνει ότι ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας διαμορφώνεται στο $1,33=1.000.000/750.000$. Ας υποθέσουμε τώρα ότι η εν λόγω επιχείρηση χρειάζεται να λάβει ένα δάνειο και ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αποδέχεται να δώσει το δάνειο αυτό, αρκεί η επιχείρηση να εμφανίσει δείκτη τρέχουσας ρευστότητας ίσον με 2,00. Έστω ακόμη ότι η επιχείρηση αποφασίζει να ωραιοποιήσει τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας για να λάβει το δάνειο.

Σε αυτήν την περίπτωση η επιχείρηση αποπληρώνει 500.000 από τις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Αυτό διαμορφώνει το κυκλοφορούν ενεργητικό σε 500.000 και τις τρέχουσες υποχρεώσεις σε 250.000. Τότε ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας διαμορφώνεται στο $2,00=500.000/250.000$. Όμως, η κίνηση αυτή της επιχείρησης σήμαινε ότι, εάν για παράδειγμα τα 500.000 αυτά ευρώ αντιστοιχούν σε πληρωμές υποχρεώσεων οι οποίες ωριμάζουν σε 6 μήνες, τότε αυτό σημαίνει ότι η επιχείρηση στέρησε από τον εαυτό της την ευκαιρία και τις σχετικές υποχρεώσεις της να αποπληρώσει εγκαίρως και πλήρως και να επενδύσει τα χρήματα αυτά για 6 μήνες σε μία επένδυση η οποία να αποφέρει οικονομικά οφέλη.

Ακόμη, αναφέρεται, ως επιπλέον μειονέκτημα των στατικών χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας το γεγονός ότι, αν και υπολογίζονται εύκολα, ωστόσο ερμηνεύονται δύσκολα. Δηλαδή, γενικά είναι γνωστό ότι ένας υψηλός δείκτης άμεσης ρευστότητας, για παράδειγμα, είναι επιθυμητός, αλλά όμως πόσο υψηλός πρέπει να είναι ο δείκτης αυτός; Εάν είναι πολύ υψηλός ο δείκτης ρευστότητας μίας επιχείρησης σε σχέση με τους δείκτες αμέσου ρευστότητας άλλων ομοειδών επιχειρήσεων, τότε αυτό δείχνει ότι η εν λόγω επιχείρηση δεν χρησιμοποιεί τα περιουσιακά της στοιχεία τόσο αποτελεσματικά και αποδοτικά όσο οι άλλες ομοειδείς επιχειρήσεις.

Όπως γίνεται αντιληπτό, το πόσο υψηλός πρέπει να είναι ένας στατικός δείκτης ρευστότητας μεταβάλλεται διαχρονικά: εάν ο δείκτης ρευστότητας πρέπει να βρίσκεται σε ένα συγκεκριμένο επίπεδο σε μία χρονική περίοδο, ο ίδιος δείκτης ρευστότητας πρέπει να βρίσκεται σε πολύ υψηλότερο επίπεδο σε χρονική περίοδο γενικευμένης έλλειψης ρευστότητας στο σύνολο της οικονομίας. Εάν ο δείκτης ρευστότητας παραμείνει στο ίδιο επίπεδο και σε χρονική περίοδο γενικευμένης έλλειψης ρευστότητας στο σύνολο της οικονομίας, τότε αυτό δεν αποκλείεται να σημαίνει ότι η επιχείρηση με αμετάβλητο δείκτη ρευστότητας εμφανίζει πλέον προβλήματα ρευστότητας, ενώ πριν δεν εμφάνιζε τέτοια προβλήματα.

Σε οποιαδήποτε περίπτωση, για να είναι κανείς σε θέση να ερμηνεύσει το γιατί ένας στατικός δείκτης ρευστότητας είναι τόσο υψηλός όσο είναι στην τρέχουσα φάση, είναι απαραίτητο να

έχει στη διάθεσή του επιπρόσθετα των όρων του δείκτη πληροφοριακά δεδομένα. Δηλαδή, για να είναι δυνατό να δοθεί η δέουσα οικονομική σημασία σε έναν στατικό δείκτη ρευστότητας πρέπει είτε να αναλυθούν περαιτέρω τους όροι του δείκτη: είτε να αναλυθεί η χρονική διάσταση της ρευστότητας, είτε να γίνουν αμφότερες οι προαναφερθείσες ενέργειες. Εάν, για παράδειγμα, διαφαίνεται ότι σε σχέση με άλλες ομοειδείς επιχειρήσεις μία εξεταζόμενη επιχείρηση εμφανίζει αυξημένες τρέχουσες υποχρεώσεις, πρέπει να ανιχνευθεί η φύση αυτών των υποχρεώσεων: πρόκειται για υποχρεώσεις προς το δημόσιο ή προς άλλες ιδιωτικές επιχειρήσεις; Ταυτόχρονα, μπορεί να χρειασθεί να διερευνηθεί εάν οι τρέχουσες υποχρεώσεις πρέπει να αποπληρωθούν ως επί το πλείστον προς το τέλος του τρέχοντος έτους ή εάν πρέπει να αποπληρωθούν αρκετά νωρίτερα από το τέλος του έτους (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2008).

Οι στατικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες δεν έχουν μόνο μειονεκτήματα, αλλά και πλεονεκτήματα. Ανάμεσα σε αυτά τα πλεονεκτήματα διακρίνεται ότι οι δείκτες αυτοί είναι εύκολοι στον υπολογισμό, ειδικότερα σε σχέση με δείκτες όπως ο προαναφερθείς κύκλος μετατροπής μετρητών. Αυτό συμβαίνει επειδή απαρτίζονται από όρους οι οποίοι δύνανται να εξαχθούν χωρίς ιδιαίτερες τροποποιήσεις από οικονομικές καταστάσεις στις οποίες έχει πρόσβαση ένα ευρύτατο κοινό. Σε σχέση με τον δείκτη κύκλου μετατροπής μετρητών, οι στατικοί αριθμοδείκτες ρευστότητας λαμβάνουν υπόψη τους το σύνολο των χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία απαρτίζουν τις υποχρεώσεις μίας επιχείρησης, όποιας ηλικίας και εάν είναι αυτά. Αντίθετα, ο δείκτης του κύκλου μετατροπής μετρητών λαμβάνει υπόψη του μόνο τους πληρωτέους λογαριασμούς της επιχείρησης (Βασιλείου και Ηρειώτης, 2008).

Ανάμεσα στις όχι πολλές επιστημονικές μελέτες με αντικείμενο τον κύκλο μετατροπής μετρητών και τις συνέπειες της χρήσης του, αξίζει να αναφερθεί η μελέτη των Shin και Soenen (1998), από την οποία προκύπτει ότι υφίσταται λογική και στατιστικώς σημαντική συσχέτιση του κύκλου μετατροπής μετρητών με την κερδοφορία της επιχείρησης και με τις αποδόσεις των μετοχών της επιχείρησης. Η συσχέτιση αυτή βάσει της συγκεκριμένης μελέτης διακρίνεται από αντίστροφη αναλογικότητα: όσο μικρότερος είναι ο κύκλος μετατροπής μετρητών, τόσο μεγαλύτερη φαίνεται να είναι η κερδοφορία μίας επιχείρησης και οι αποδόσεις των μετοχών της.

Το βασικότερο πλεονέκτημα της χρήσης του κύκλου μετατροπής μετρητών είναι η αντίληψη και ενσωμάτωση της χρονικής διάστασης της ρευστότητας. Όπως προαναφέρθηκε, η ρευστότητα ως ικανότητα και ιδιότητα της επιχείρησης έχει οικονομική σημασία μόνο εφόσον αντιμετωπίζεται εντός συγκεκριμένων χρονικών πλαισίων. Τα χρονικά αυτά πλαίσια ορίζονται κυρίως από τα συναλλακτικά ήθη και από τις συναλλακτικές πρακτικές οι οποίες ορίζουν την αποπληρωμή των υποχρεώσεων σε κάθε κλάδο της οικονομίας.

Ένα τουλάχιστον μειονέκτημα της χρήσης του κύκλου μετατροπής μετρητών είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη του το σύνολο των υποχρεώσεων, αλλά μόνον τους πληρωτέους λογαριασμούς μίας επιχείρησης. Όμως, υποχρεώσεις όπως οι παροχές σε εργαζομένους, φόροι εισοδήματος, τόκοι δανείων, και άλλες, συχνά αποτελούν ένα διόλου ασήμαντο ποσοστό των συνολικών υποχρεώσεων μίας επιχείρησης, έστω και εάν δεν συμπεριλαμβάνονται στους πληρωτέους λογαριασμούς και συνεπώς στον κύκλο μετατροπής μετρητών. Με το σκεπτικό αυτό, ο κύκλος μετατροπής μετρητών δεν ενσωματώνει την έννοια της ρευστότητας στην ολότητά της.

Συνεκτιμώντας τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα αμφοτέρων των στατικών (όπως ο δείκτης αμέσου ρευστότητας), αλλά και των δυναμικών (όπως ο δείκτης κύκλου μετατροπής μετρητών) δεικτών ρευστότητας, μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι *η χρήση αμφοτέρων αυτών των ειδών δεικτών ενδείκνυται για τη μέτρηση και για την ανάλυση της εταιρικής ρευστότητας*. Τούτο αιτιολογείται εάν αναλογισθεί κανείς ότι η χρήση του ενός δείκτη αντισταθμίζει το μειονέκτημα του άλλου, όπως επίσης και ότι η χρήση αμφοτέρων συμπληρώνει τα πλεονεκτήματα του ενός είδους με τα πλεονεκτήματα του άλλου.

Τουλάχιστον επτά χρηματοοικονομικοί δείκτες έχουν δείξει εταιρική λειτουργική αποδοτικότητα σε διαφορετικές σχετικές επιστημονικές μελέτες σε βάθος πολλών ετών: ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού (asset turnover), ο δείκτης αύξησης των πωλήσεων, ο δείκτης των παρακρατηθέντων κερδών ανά μετοχή προς τα κέρδη ανά μετοχή, ο δείκτης ελευθέρων ταμειακών ροών προς τις καθαρές πωλήσεις, ο δείκτης ελευθέρων ταμειακών ροών προς τις συνολικές δανειακές υποχρεώσεις, ο δείκτης ελευθέρων ταμειακών ροών προς τις συνολικές υποχρεώσεις και ο δείκτης καθαρών οργανικών ταμειακών ροών προς το σύνολο του ενεργητικού (Frydman, Altman&Kao, 1985; Ohlson, 1980; Lattinen, 1993; Johnson & Melicher, 1994; Altman & Naryanan, 1996; Back, Laitinen & Sere, 1996; Bryant, 1997; Park & Han, 2002; Muller, Steyn-Bruwer & Hamman, 2009). Μία επιχείρηση με υψηλούς όλους τους προαναφερθέντες χρηματοοικονομικούς δείκτες διατρέχει πολύ χαμηλό κίνδυνο πτώχευσης. Πάλι, οφείλουμε να διευκρινίσουμε ότι λέγοντας «υψηλός» και «χαμηλός» εννοούμε σε σχέση με τον μέσο ή με την διάμεσο των χρηματοοικονομικών μεγεθών της ευρύτερης κατηγορίας επιχειρήσεων στην οποία ανήκει η υπό εξέταση επιχείρηση.

Σε ένα άλλο παρεμφερές επιστημονικό και επαγγελματικό πεδίο, υπάρχει πολύ συχνά το έντονο ενδιαφέρον να προγνωσθεί η ικανότητα μίας επιχείρησης να εξυπηρετεί τις δανειακές της υποχρεώσεις. Ως δανειακές υποχρεώσεις θεωρούνται το αρχικό κεφάλαιο δανεισμού και τους συναφείς τόκους. Για την ορθή επίτευξη αυτής της πρόγνωσης πολύ συχνά χρησιμοποιούνται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας. Πιο συγκεκριμένα, για τον σκοπό αυτό έχουν χρησιμοποιηθεί δείκτες όπως ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας, ο δείκτης άμεσης ρευστότητας, ο δείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς τις τρέχουσες

υποχρεώσεις, ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας, ο δείκτης άμεσων περιουσιακών στοιχείων (quick assets) προς το σύνολο του ενεργητικού, τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία (current assets) προς το σύνολο του ενεργητικού, ο δείκτης των τρεχουσών υποχρεώσεων προς το σύνολο του ενεργητικού, ο δείκτης των διαθέσιμων προς το σύνολο του ενεργητικού (Barnes, 1990; Johnson & Melicher, 1994; Back, Laitinen & Sere, 1996; Lenox, 1999; Beynon & Peel, 2001; Chava & Jarrow, 2004; Wu & Kuo, 2004; Hillegest, Keatin, Cram & Lundstedt, 2004; Jones & Hensher, 2004; Chi & Tang, 2006).

Στα πλαίσια τέτοιων επιστημονικών και κλαδικών διερευνήσεων, σκοπός είναι, λοιπόν, συχνά, να διαπιστωθεί κατά πόσο είναι σε θέση μία επιχείρηση να καλύψει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της στηριζόμενη στα κυκλοφορούντα στοιχεία του ενεργητικού της. Για τον σκοπό αυτό χρησιμοποιούνται δείκτες τρέχουσας ρευστότητας, άμεσης ρευστότητας και υπεράμεσης ρευστότητας. Δεν είναι δυνατόν να είναι γνωστό εκ των προτέρων ποιος δείκτη θα χρησιμοποιηθεί σε κάθε περίπτωση ανάλυσης, αλλά η επιλογή του κατάλληλου δείκτη θα εξαρτηθεί από τις ιδιαίτερες συνθήκες ανάλυσης κάθε φορά. Επί παραδείγματι, εάν το πεδίο έρευνας τοποθετείται σε μία οικονομία ή σε έναν κλάδο οικονομίας με έντονη οικονομική ύφεση, τότε ίσως είναι σκόπιμο να μην ληφθούν υπόψη όλα τα κυκλοφορούντα στοιχεία του ενεργητικού, να μην ληφθούν υπόψη δηλαδή τα αποθέματα και τους εισπρακτέους λογαριασμούς κατά τον υπολογισμό εκείνων των περιουσιακών στοιχείων τα οποία θα καλύψουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης. Αυτό συμβαίνει επειδή σε περιόδους ύφεσης είναι εξόχως αμφίβολο εάν τα αποθέματα θα διατεθούν εγκαίρως και εάν οι εισπρακτέοι λογαριασμοί θα εισπραχθούν εγκαίρως ώστε να καλύψουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης. Αντ' αυτού, σε περιστάσεις ύφεσης, υπολογίζονται μόνο τα διαθέσιμα μετρητά, τα διαθέσιμα ισοδύναμα μετρητών και τα αγοραία αξιόγραφα τα οποία διαθέτει η επιχείρηση ως εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία θα καλύψουν τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης.

Η ρευστότητα των επιχειρήσεων είναι ένα ζήτημα το οποίο έχει απασχολήσει επανειλημμένα και συνεχίζει να απασχολεί πολλά διοικητικά στελέχη επιχειρήσεων, στελέχη της ακαδημαϊκής κοινότητας, οικονομικούς αναλυτές και παράγοντες των κεφαλαιαγορών. Για ορισμένους από αυτούς, η συνεχής, μόνιμη και μετ' επιτάσεως επιδίωξη της ρευστότητας εξωθεί τις οικονομικές οντότητες σε αποκλειστικά βραχυπρόθεσμη στόχευση και κοντόφθαλμη επιχειρηματική συμπεριφορά. Επιχειρήσεις οι οποίες στοχεύουν αποκλειστικά και μόνο στη ρευστότητα υποφέρουν από απώλεια μακροπρόθεσμης στρατηγικής και δυσχεραίνονται στην ευόδωση οποιωνδήποτε προσπαθειών για μεγιστοποίηση της αξίας της επιχείρησης. Έχει υποστηριχθεί από ερευνητές ότι η αποκλειστική βραχυπρόθεσμη στόχευση (short-termism) είναι η ασθένεια, τα κέρδη και το κунήγι του λάθους (tracking error) είναι οι φορείς της ασθένειας (Rappaport, 2005).

Η ρευστότητα συνίσταται στην ικανότητα της εκάστοτε επιχείρησης να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της, να χρηματοδοτεί το θετικό κεφάλαιο κίνησης το οποίο χρειάζεται για τη διενέργεια των δραστηριοτήτων της και να χρηματοδοτεί τον όποιον αναλαμβανόμενο κίνδυνο (Bolek, 2013). Για να μετρηθεί αυτή η ικανότητα χρησιμοποιούνται ευρέως δύο διαφορετικοί τρόποι μέτρησης: ο ένας αφορά σε στατικά μέτρα και ο άλλος αφορά σε δυναμικά μέτρα. Τα στατικά μέτρα συνίστανται στη χρήση χρηματοοικονομικών στοιχείων του ισολογισμού. Τα δυναμικά μέτρα συνίστανται σε μετρήσεις της κυκλοφοριακής ταχύτητας των χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Αρκετές επιστημονικές μελέτες έχουν καταλήξει στο συμπέρασμα ότι και μόνη η χρήση αριθμοδεικτών, χωρίς τη χρήση άλλων ερμηνευτικών εργαλείων, είναι ικανή να αποσαφηνίσει ερευνητικά ζητούμενα, όπως είναι η δυνατότητα μίας επιχείρησης να καλύπτει τις δανειακές της υποχρεώσεις, ή ο κίνδυνος πτώχευσης μίας επιχείρησης (Robertson & Mills, 1988; Gilbert, Menon&Schwartz, 1990; Shumway, 2001; Hillegest, Keatin, Cram & Lundstedt, 2004). Μάλιστα, από ορισμένες μελέτες προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι αγοραίες αξίες έχουν μεγαλύτερη προγνωστική σημασία από ότι οι λογιστικές αξίες (Campbell, Hilscher & Szilagyi, 2008).

Αναφέρονται, επίσης στο σημείο αυτό, και τα ευρήματα μίας μερίδας σημαντικών επιστημόνων τα οποία δίδουν απαντήσεις ως προς την αλληλοσυσχέτιση των δεικτών φερεγγυότητας με τους δείκτες ρευστότητας –ευρήματα τα οποία δείχνουν αντιφατικότητα μεταξύ της θεωρητικής ανάλυσης και της πραγματικής αποτίμησης αυτών των δύο κατηγοριών αριθμοδεικτών. Ειδικότερα, ο Anderson (2002), στη σχετική του έρευνα, θεωρεί εν πρώτοις ότι υφίσταται θετική συσχέτιση μεταξύ των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων μίας επιχείρησης και των ρευστών διαθέσιμων της αυτής επιχείρησης. Δηλαδή, θεωρεί πως θα ανέμενε κανείς ότι, εάν αυξάνονται οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις, θα αυξάνονται τα ρευστά διαθέσιμα της εκάστοτε επιχείρησης και το αντίστροφο. Ακόμη, θεωρεί ο ίδιος ερευνητής ότι τα ρευστά διαθέσιμα μίας επιχείρησης αποτελούν υποκατάστατα των βραχυπρόθεσμων δανείων και αντίστροφα. Δηλαδή, πρεσβεύει ότι η εκάστοτε επιχείρηση, έχοντας ως κριτήριο το αντίστοιχο κόστος ευκαιρίας, για την επίτευξη συγκεκριμένων επιχειρηματικών στόχων, είτε καταφεύγει στη χρησιμοποίηση των ρευστών της διαθέσιμων, είτε καταφεύγει στη χρησιμοποίηση δανείων με χαρακτήρα βραχυπρόθεσμο. Εάν ισχύει η θεωρητική αυτή κατασκευή, τότε κανείς θα περιμένει από μία εμπειρική μελέτη να διαπιστώσει αρνητική συσχέτιση μεταξύ ρευστών διαθέσιμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων μίας επιχείρησης. Δηλαδή, θα ανέμενε κανείς ότι, εάν αυξάνονται οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, θα μειώνονται τα ρευστά διαθέσιμα της εκάστοτε επιχείρησης και το αντίστροφο.

Παρόλα αυτά, στην εμπειρική του αυτή μελέτη, ο Anderson (2002) κατέληξε σε πορίσματα τα οποία αντιτίθενται στην αρχική του θεωρητική κατασκευή. Ειδικότερα, εξετάζοντας ένα

δείγμα Βελγικών και ένα δείγμα Βρετανικών εταιρειών διαπίστωσε ότι η συσχέτιση μεταξύ ρευστών διαθεσίμων και βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων ήταν θετική, ενώ η συσχέτιση μεταξύ ρευστών διαθεσίμων και μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων ήταν αρνητική.

Με τη σειρά του, ο Akdal (2010) διαπίστωσε αρνητική συσχέτιση μεταξύ δεικτών ρευστότητας και δεικτών φερεγγυότητας. Για να καταλήξει στο συμπέρασμα αυτό, ο εν λόγω ερευνητής στηρίχθηκε σε ένα δείγμα Βρετανικών εταιρειών εισηγμένων. Σε άλλη σχετική επιστημονική μελέτη, οι Lipson και Mortal (2009) αναλύουν χρηματοοικονομικά δεδομένα Αμερικανικών εταιρειών και καταλήγουν στο ίδιο πόρισμα με τον Akdal (2010). Σε αντίθετο πόρισμα με τον Akdal (2010) και τους Lipson και Mortal (2009) οδηγείται ο Sibilkov (2007): ο μελετητής αυτός διαπιστώνει θετική συσχέτιση μεταξύ μεγέθους ρευστότητας και μεγέθους δανειακής μόχλευσης.

Οι Šarlija και Harc (2012) διερευνούν και αυτές τη συσχέτιση δεικτών ρευστότητας και δεικτών φερεγγυότητας. Ως πρωτογενή δεδομένα χρησιμοποιούν συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες (κυρίως δείκτες ρευστότητας και φερεγγυότητας) 1.058 μικρών επιχειρήσεων της Κροατίας. Η έρευνα αφορά στο έτος 2009 και οι μικρές επιχειρήσεις του σχετικώς πολυπληθούς δείγματος καλύπτουν όλο το φάσμα της οικονομικής ζωής της Κροατίας. Οι ερευνήτριες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι όση περισσότερη ρευστότητα διαθέτει μία επιχείρηση, τόση λιγότερη δανειακή μόχλευση τη διακρίνει. Καταλήγουν, δηλαδή, στο συμπέρασμα ότι υφίσταται αρνητική συσχέτιση μεταξύ του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας και του δείκτη της αξίας των συνολικών υποχρεώσεων προς την αξία του συνολικού ενεργητικού μίας επιχείρησης. Παρόμοια αρνητική συσχέτιση διαπιστώνουν και μεταξύ του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας και του δείκτη της αξίας των συνολικών υποχρεώσεων προς την αξία των συνολικών ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης. Οι εν λόγω μελετήτριες διατείνονται, σύμφωνα με τα εμπειρικά τους ευρήματα, ότι εάν αφαιρεθεί η αξία των συνολικών αποθεμάτων από το σύνολο του ενεργητικού, τότε δεν μεταβάλλεται με στατιστικώς σημαντικό τρόπο η συσχέτιση μεταξύ δεικτών ρευστότητας και του δείκτη της αξίας των συνολικών υποχρεώσεων προς την αξία του συνολικού ενεργητικού μίας επιχείρησης. Εντούτοις, με την αύξηση του δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών οι Šarlija και Harc (2012) διαπιστώνουν μείωση των δεικτών δανειακής μόχλευσης.

Σε γενικότερο επίπεδο, οι ως άνω ερευνήτριες διαπιστώνουν πως, αυξανόμενων των μετρητών ή των ισοδυνάμων μετρητών της επιχείρησης, μειώνονται οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τρίτους. Αυτή η σημαντικά στατιστική αρνητική συσχέτιση παρατηρείται από τις ερευνήτριες κατόπιν μελέτης όλων των εξεταζομένων δεικτών δανειακής διάρθρωσης. Αντιθέτως, οι Šarlija και Harc (2012) διατείνονται πως, αυξανόμενων των αποθεμάτων της επιχείρησης, αυξάνονται και οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τρίτους. Σημειωτέον ότι αυτή η σημαντικά στατιστική θετική συσχέτιση παρατηρείται από τις ερευνήτριες κατόπιν μελέτης όλων των εξεταζομένων δεικτών δανειακής διάρθρωσης. Ας

αναφερθεί επίσης ότι οι εν λόγω ερευνήτριες συμπεραίνουν ότι δεν υφίσταται στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ των χρηματοοικονομικών μέσων μίας επιχείρησης και των δεικτών δανειακής μόχλευσης της επιχείρησης.

Ωστόσο, την αρνητική συσχέτιση μεταξύ βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων και ρευστών διαθεσίμων την οποία προσπάθησε αλλά δεν μπόρεσε να αποδείξει ο Anderson (2002) την απέδειξαν οι Šarlija και Harc (2012). Ειδικότερα, οι ερευνήτριες αυτές απέδειξαν πως, αυξανόμενων των ρευστών διαθεσίμων, μειώνονται οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της εκάστοτε επιχείρησης. Εικάζουν οι ερευνήτριες αυτές πως, εφόσον είναι διαθέσιμα στην επιχείρηση ρευστά περιουσιακά στοιχεία, η επιχείρηση προτιμά την επένδυση τέτοιων ρευστών διαθεσίμων έναντι της δανειοληψίας, η οποία δανειοληψία αποκτά τη μορφή βραχυπροθέσμων υποχρεώσεων προς τρίτους.

Εντός των πλαισίων της προαναφερθείσας μελέτης (Šarlija και Harc, 2012) εξειδικεύεται έτι περαιτέρω η κριτική ανάλυση της συσχέτισης δεικτών ρευστότητας και δεικτών φερεγγυότητας. Από τη μία πλευρά, διαπιστώνεται πως, αφαιρουμένων των αποθεμάτων από τη συνολική αξία του ενεργητικού, εξακολουθεί και υφίσταται στατιστικώς σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ δεικτών ρευστότητας και ειδικώς δεικτών δανειακής μόχλευσης με συστατικό όρο τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Από την άλλη πλευρά, αφαιρουμένων των αποθεμάτων από τη συνολική αξία του ενεργητικού, δεν εξακολουθεί και υφίσταται στατιστικώς σημαντική αρνητική συσχέτιση μεταξύ δεικτών ρευστότητας και ειδικώς δεικτών δανειακής μόχλευσης με συστατικό όρο τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις αυτή τη φορά.

Κατόπιν των προαναφερθέντων ευρημάτων, οι Šarlija και Harc (2012) διατείνονται πως η ρευστότητα μίας επιχείρησης επηρεάζεται περισσότερο από τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης και λιγότερο από τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της ίδιας επιχείρησης. Ας σημειωθεί πάντως ότι το πόρισμα αυτό στηρίζεται και αιτιολογείται από τη συσχέτιση των μακροπροθέσμων υποχρεώσεων με τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, συσχέτιση η οποία κρίνεται ως στατιστικώς σημαντική. Αντιθέτως, η συσχέτιση των μακροπροθέσμων υποχρεώσεων με τον δείκτη αμέσου ρευστότητας, όπως και με τον δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών, κρίνεται ως στατιστικά ασήμαντη.

3.6 Περιορισμοί στη Σημασία και στη Χρησιμότητα των Χρηματοοικονομικών Δεικτών
Έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς αρκετές ενστάσεις και αντιρρήσεις όσον αφορά στο εύρος της σημασίας και της χρησιμότητας των χρηματοοικονομικών δεικτών. Βεβαίως, οι χρηματοοικονομικοί δείκτες ακόμη και σήμερα εξακολουθούν και χρησιμοποιούνται για τους σκοπούς τους οποίους έχουμε ήδη αναφέρει, πλην όμως έχουν διατυπωθεί αμφιβολίες για την έκταση και το βάθος μέχρι το οποίο μπορούν να δώσουν απαντήσεις σε προβλήματα ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων.

Μεταξύ άλλων, αξίζει να αναφερθεί ότι η κατάρτιση οποιουδήποτε αριθμοδείκτη επαφίεται σε χρηματοοικονομικά στοιχεία, στοιχεία τα οποία εμφανίζονται σε εταιρικές οικονομικές καταστάσεις. Οι οικονομικές καταστάσεις όλων των εταιρειών, όμως, δεν δημοσιεύονται σε καθημερινή βάση, αλλά αντίθετα δημοσιεύονται συνήθως σε τριμηνιαία, εξαμηνιαία ή ετήσια βάση. Επιπλέον, τα δημοσιευόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία αποτελούν απεικονίσεις παρελθόντων και όχι τρεχόντων οικονομικών-λογιστικών γεγονότων.

Η συνδυαστική αυτή ιδιότητα των χρηματοοικονομικών στοιχείων να είναι χρονικώς περιοδικά και ουσιαστικώς παρελθόντα, πολλές φορές μετριάζει την ερμηνευτική τους ικανότητα (Luoma & Laitinen, 1991). Αυτό ισχύει επειδή κάποιες φορές επιζητείται η ανάλυση για μία οικονομική οντότητα να επικεντρώνεται σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο σε παρόντα χρόνο. Αυτή η επικέντρωση σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο σε παρόντα χρόνο καθίσταται απολύτως απαραίτητη όταν η αξία των συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων μεταβάλλεται ραγδαίως με το πέρασμα του χρόνου. Με την έννοια αυτή, οι χρηματοοικονομικοί δείκτες συχνά δεν λαμβάνουν υπόψη τις οποιοσδήποτε μελλοντικές ενέργειες της διοίκησης μίας εταιρείας (UKPAI, 2013). Αυτό καθίσταται κρίσιμο ως σημείο μεγάλης προσοχής εάν αναλογισθεί κανείς ότι στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα ο ρυθμός αντίδρασης της διοίκησης μίας εταιρείας στα ερεθίσματα του οικονομικού της περιβάλλοντος συχνά είναι ταχύτατος. Η ενδεχόμενη χρονική απόσταση των διαθεσίμων χρηματοοικονομικών στοιχείων προς κατάρτιση των σχετικών αριθμοδεικτών ενδεχομένως, λοιπόν, να καθιστά τους καταρτισθέντες αριθμοδείκτες ήσσονος ερμηνευτικής σημασίας, εφόσον τα συστατικά χρηματοοικονομικά στοιχεία αυτών των αριθμοδεικτών μεταβάλλονται ταχύτερα από την περιοδική δημοσίευσή τους.

Ένα ακόμη σημείο το οποίο καταδεικνύει ότι, ακόμη και όταν χρησιμοποιούνται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες στην ανάλυση οικονομικών καταστάσεων, αυτή η χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών πρέπει να γίνεται με περίσκεψη -και ενίοτε με επιφύλαξη- είναι το εξής: δεν υπάρχουν κάποια ευρέως αποδεκτά πρότυπα ή κάποιο ευρέως αποδεκτό κανονιστικό πλαίσιο βάσει των οποίων να καταρτίζονται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες. Εξαιρεση σε αυτό το φαινόμενο αποτελούν μερικά νομικά-κανονιστικά πλαίσια τα οποία αφορούν σε χρηματοοικονομικούς δείκτες χρησιμοποιούμενους στην κατάρτιση δανειακών συμβάσεων και στη διασφάλιση κεφαλαιακής επάρκειας για τις τράπεζες (Certified General Accountants Association of Canada, 2011). Εντούτοις, στη διεθνή βιβλιογραφία έχουν αναπτυχθεί διακριτές μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την κατάρτιση των αριθμοδεικτών. Δηλαδή, συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις για την κατάρτιση των αριθμοδεικτών έχουν κερδίσει την αποδοχή από μέρους των ειδημόνων, ενώ άλλες σχετικές προσεγγίσεις δεν έχουν κερδίσει τέτοια αποδοχή.

Η ενδεχόμενη μεταβλητότητα της αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων που απαρτίζουν τους όποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες μερικές φορές αποτελεί μόνη της παράγοντα που

περιορίζει τη σημασία και τη χρησιμότητα των όποιων χρηματοοικονομικών δεικτών. Αυτό συμβαίνει επειδή η αρχή της συντηρητικότητας η οποία διέπει τη Λογιστική επιβάλλει αρκετές φορές στους λογιστές να αναγνωρίζουν, να αποτιμούν και να παρουσιάζουν τη λογιστική αξία των εταιρικών περιουσιακών στοιχείων σε κατώτερο ύψος από το ύψος της τρέχουσας αγοραίας αξίας των περιουσιακών αυτών στοιχείων.

Δεδομένου, λοιπόν, του συντηρητικού χαρακτήρα του λογισμού των εταιρικών περιουσιακών στοιχείων, η παρεχόμενη χρηματοοικονομική πληροφόρηση δεν ενσωματώνει τη μεταβλητότητα της αξίας των εταιρικών περιουσιακών στοιχείων, όπως αυτή παρατηρείται στην αγορά (Hillegeist, Keatin, Cram & Lundstedt, 2004; Vassalou & Xing, 2004). Για να μεγαλύτερη ακρίβεια, αναφέρεται ότι η αξία των περιουσιακών στοιχείων η οποία εμφανίζεται στις οικονομικές καταστάσεις ενίοτε είναι υποτιμημένη σε σχέση με την αξία των αυτών περιουσιακών στοιχείων στην αγορά. Χρειάζεται επίσης να τονιστεί ότι, αρκετές φορές, η αδυναμία αυτή των λογιστικών αξιών να ενσωματώσουν τη μεταβλητότητα της αγοραίας αξίας των περιουσιακών στοιχείων δημιουργεί προβλήματα στην ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων.

Για παράδειγμα, από πολλές έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι η αυξημένη μεταβλητότητα των περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης συσχετίζεται θετικά και σημαντικά με αυξημένο κίνδυνο πτώχευσης της επιχείρησης. Εάν όμως οι χρηματοοικονομικοί δείκτες, τους οποίους δυνητικώς χρησιμοποιούμε ως εργαλεία ανάλυσης, δεν ενσωματώνουν αυτήν τη μεταβλητότητα, τότε μία ενδεχόμενη ένδειξη για κίνδυνο εταιρικής πτώχευσης δεν μπορεί να ανιχνευθεί στην ανάλυσή μας. Ενδεικτικώς αναφέρεται ότι ο κίνδυνος πτώχευσης διαφέρει ακόμη και σε εταιρείες με ίσους χρηματοοικονομικούς δείκτες δανειακής μόχλευσης, εφόσον ο βαθμός μεταβλητότητας της αγοραίας αξίας των εταιρικών περιουσιακών στοιχείων διαφέρει.

Έτερος παράγοντας περιορισμού της δυνητικής ερμηνευτικής σημασίας και χρησιμότητας των χρηματοοικονομικών δεικτών, είναι και το γεγονός ότι η παρεχόμενη χρηματοοικονομική πληροφόρηση παρέχεται βάσει της αρχής της συνέχισης της εταιρικής δραστηριότητας (going concern principle). Η αρχή αυτή προϋποθέτει ότι η οικονομική οντότητα της οποίας οι οικονομικές καταστάσεις καταρτίζονται και δημοσιεύονται πρόκειται να συνεχίσει τις κύριες δραστηριότητές της και στο προσεχές και στο απώτερο μέλλον. Με άλλα λόγια, δεν λαμβάνεται υπ' όψη το ενδεχόμενο της πτώχευσης της επιχείρησης. Όμως, πολλές φορές το αντικείμενο της όποιας χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι αυτό ακριβώς: η διακρίβωση της παρουσίας και του βαθμού παρουσίας ενδεχόμενου κινδύνου πτώχευσης. Όταν, λοιπόν, για να αποτιμήσουμε αυτόν τον κίνδυνο πτώχευσης καταφεύγουμε στη χρήση χρηματοοικονομικών δεικτών, αυτό σημαίνει ότι καταφεύγουμε στη χρήση στοιχείων τέτοιων τα οποία έχουν καταρτισθεί επί τη βάση μη αναγνώρισης αυτού του κινδύνου.

Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων ουσιαστικά απεικονίζουν παρελθόντα οικονομικά-λογιστικά γεγονότα. Αυτό σημαίνει ότι υφίσταται μία εγγενής αδυναμία των χρηματοοικονομικών στοιχείων να προγνώσουν το μέλλον της επιχείρησης (Hillegest, Keatin, Cram & Lundstedt, 2004; Vassalou & Xing, 2004; Bystrom & Kwon, 2007; Agarwal & Taffler, 2008). Οπωσδήποτε, πάρα πολλές φορές η χρηματοοικονομική πληροφόρηση για το παρελθόν αποτελεί πολύ καλό δείκτη για το μέλλον της επιχείρησης, εντούτοις η προγνωστική της ικανότητα δεν είναι απεριόριστη. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, τα υπάρχοντα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης δεν είναι σχεδιασμένα εξ αρχής και εξ ορισμού για να προγιγνώσκουν το οικονομικό μέλλον.

Λαμβανομένης υπ' όψη της μεταβλητότητας της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων, αντιλαμβάνεται κανείς ότι η συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών μεταξύ διαφορετικών επιχειρήσεων και μεταξύ διαφορετικών οικονομικών κλάδων μετριάζεται. Αυτή η επιδείνωση της συγκρισιμότητας των χρηματοοικονομικών δεικτών εξαιτίας της μεταβλητότητας της αξίας των περιουσιακών στοιχείων των επιχειρήσεων επιτείνεται εάν συνυπολογισθεί ότι η προαναφερθείσα μεταβλητότητα μπορεί να αυξάνεται και προϊόντος του χρόνου και μεταβαλλόμενου του τόπου. Αυτό σημαίνει ότι, κατά τη διάρκεια μίας λογιστικής χρήσης, για παράδειγμα, λαμβάνουν χώρα πολλά οικονομικά-λογιστικά γεγονότα, τέτοια ώστε να προκαλούν μεταβολές στην αξία των περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης στις αντίστοιχες αγορές.

Τέτοιου είδους γεγονότα λαμβάνουν χώρα σε περισσότερες από μία επιχειρήσεις, σε περισσότερους από έναν κλάδους τους οικονομίας και σε περισσότερες από μία χώρες. Γίνεται αντιληπτό ότι όλα αυτά τα δυνητικά γεγονότα γεννούν πολλές μεταβολές σε οικονομικές οντότητες και σε οικονομικούς κλάδους διαφοροποιημένους εξ αρχής μεταξύ των. Ακόμη, η δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων σε περιβάλλον αξιόλογου πληθωρισμού μετριάζει την ερμηνευτική ικανότητα των αντίστοιχων αριθμοδεικτών, όπως και η δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων σε περιβάλλον αξιόλογου αποπληθωρισμού (Platt, Platt & Pedersen, 1994).

Θα πρέπει τονιστεί ότι, πολλές φορές, οι οποιοδήποτε χρηματοοικονομικοί δείκτες, για να αποκτήσουν οικονομική σημασία, χρειάζεται να συνοδεύονται απαραίτητως από πληροφοριακά δεδομένα. Τέτοια πληροφοριακά δεδομένα ενδέχεται να μην αποτελούν αποκλειστικώς χρηματοοικονομικά στοιχεία και μεγέθη. Παραδείγματος χάριν, τέτοια πληροφοριακά δεδομένα μπορεί να είναι (UKPAI, 2013):

- Προϋπολογιστικά μεγέθη από τον προϋπολογισμό της εκάστοτε επιχείρησης
- Πληροφόρηση σχετικά με τα επιχειρηματικά σχέδια της διοίκησης μίας επιχείρησης
- Αντίστοιχα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία χαρακτηρίζουν τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιείται μία αναλυόμενη επιχείρηση

- Αντίστοιχα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία δείχνουν τη διαχρονική τάση στον ευρύτερο κλάδο ή στην επιχείρηση
- Μεριδίο αγοράς της αναλυόμενης επιχείρησης
- Κρίσιμες πληροφορίες για το ανθρώπινο δυναμικό του κλάδου ή της επιχείρησης
- Πληροφόρηση για το μίγμα πωλήσεων
- Πληροφόρηση για το μίγμα προϊόντων
- Χρηματοοικονομική πληροφόρηση για την πιστοληπτική ικανότητα και για το αξιόχρεο των πελατών της επιχείρησης ή του κλάδου, καθώς και για την κατάσταση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των πελατών, και άλλα

Επιπλέον, η σημασία και η χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών ως εργαλείων ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων μετριάζεται και περιορίζεται εξ αιτίας του φαινομένου της χειραγώγησης των αποτελεσμάτων εκ μέρους των διοικητικών στελεχών των εταιρειών (Agarwal & Taffler, 2008). Πολλές φορές τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων προσπαθούν να παρουσιάσουν είτε υπερτιμημένα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, είτε υποτιμημένα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα. Εάν θέλουν να εμφανίσουν υπερτιμημένη την αγοραία αξία της επιχείρησης για να πωλήσουν την επιχείρηση με υψηλό τίμημα, τότε παρουσιάζουν υπερτιμημένα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, για να αναφέρουμε μία χαρακτηριστική περίπτωση υπερτίμησης των λογιστικών αποτελεσμάτων. Εάν θέλουν να μειώσουν τον φόρο εισοδήματος τον οποίο καλείται να καταβάλλει η επιχείρηση, τότε παρουσιάζουν υποτιμημένα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα, για να αναφέρουμε μία χαρακτηριστική περίπτωση υποτίμησης των λογιστικών αποτελεσμάτων.

Σε κάθε περίπτωση, στην κατεύθυνση μίας τέτοιας χειραγώγησης διαστρεβλώνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Η διαστρέβλωση αυτή γίνεται επειδή τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία αποτελούν συστατικά του χρηματοοικονομικού αποτελέσματος το οποίο αποπειρώνται ενδεχομένως τα εταιρικά διοικητικά στελέχη να διαστρεβλώσουν για λόγους που μόλις αναφέραμε. Από την στιγμή, όμως, που διαστρεβλώνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία, αυτό συνεπάγεται ότι διαστρεβλώνονται και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι απαρτίζονται από αυτά τα δυνητικώς διαστρεβλωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία.

Επιπρόσθετα, υφίστανται κλάδοι της οικονομίας και αυτοτελείς οικονομικές οντότητες όπου τα χαρακτηριστικά, οι λειτουργίες και ο ρόλος των χρηματοοικονομικών δεικτών δεν διακρίνονται σε απόλυτο βαθμό από τη γενική ανάλυση και αξιολόγηση στην οποία είχαμε προχωρήσει σε προηγούμενη ενότητα. Ένα τέτοιο φαινόμενο παρατηρείται ιδίως στην περίπτωση των μη κερδοσκοπικών οργανισμών και των δημοσίων οργανισμών. Γενικότερα, οι οργανισμοί αυτοί δεν έχουν ως σκοπό το κέρδος, αλλά επιδιώκουν τη δημιουργία «αξίας για τα χρήματα» (value for money) (UKPAI, 2013). Με άλλα λόγια, επιδιώκουν η κάθε

μονάδα επενδυμένου χρηματικού κεφαλαίου να μετατρέπεται δια των κύριων δραστηριοτήτων του κάθε τέτοιου οργανισμού σε όσο δυνατόν περισσότερο και καλύτερο προκαθορισμένο αποτέλεσμα. Υπενθυμίζεται ότι το προκαθορισμένο αποτέλεσμα το οποίο καλείται να επιτύχει ένας μη κερδοσκοπικός ή δημόσιος οργανισμός συνήθως προκαθορίζεται στο καταστατικό ενός εκάστου τέτοιου οργανισμού.

Εν πολλοίς, διακρίνονται τρεις παράγοντες-κίνητρα, οι οποίοι διέπουν τη λειτουργία των μη κερδοσκοπικών και δημοσίων οργανισμών:

1. *Αποτελεσματικότητα*: η αποτελεσματικότητα ενός τέτοιου οργανισμού κρίνεται από τον βαθμό της επιτυχίας των εκπεφρασμένων (συνήθως μέσα από ένα καταστατικό) στόχων του
2. *Αποδοτικότητα*: η αποδοτικότητα ενός τέτοιου οργανισμού κρίνεται από τον βαθμό στον οποίο οι πόροι του οργανισμού χρησιμοποιούνται δια των κύριων δραστηριοτήτων του οργανισμού για να επιτευχθούν τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα. Όσο λιγότεροι πόροι χρησιμοποιούνται για να επιτευχθεί όσο περισσότερο αποτέλεσμα, τόσο αποδοτικότερος θεωρείται ο οργανισμός.
3. *Οικονομία*: Η επίτευξη και διατήρηση του μικρότερου δυνατού κόστους αγοράς, παραγωγής, διατήρησης και χρησιμοποίησης των πόρων του οργανισμού.

Επομένως, από τη στιγμή που το κέρδος και η επιδίωξή του δεν έχει νόημα στην περίπτωση των μη κερδοσκοπικών οργανισμών και των δημοσίων οργανισμών, καθίσταται φανερό ότι χρηματοοικονομικοί δείκτες όπως οι δείκτες κερδοφορίας δεν έχουν επίσης νόημα σε τέτοιους οργανισμούς. Παρομοίως, χρηματοοικονομικοί δείκτες όπως οι δείκτες συμπεριφοράς των επενδυτών πάλι δεν έχουν νόημα σε τέτοιους οργανισμούς. Τούτο εξηγείται εάν αναλογισθεί κανείς ότι οι επενδυτές σε τέτοιους οργανισμούς δεν ενδιαφέρονται για την απόδοση των επενδύσεών τους βάσει των μελλοντικών αναμενόμενων ταμειακών εισροών. Εν γένει, οι μη κερδοσκοπικοί και δημόσιοι οργανισμοί συνήθως δεν αποσκοπούν στη δημιουργία, διατήρηση και επαύξηση ταμειακών εισροών.

3.7 Παράγοντες Επηρεασμού της Σημασίας και της Χρησιμότητας των Χρηματοοικονομικών Δεικτών

Όπως έχει αναφερθεί, η χρήση των χρηματοοικονομικών δεικτών/ αριθμοδεικτών στην οικονομική ανάλυση είναι πολύ συχνή και για πολλά ζητήματα. Τα ζητήματα στην επίλυση των οποίων καλούνται να συνεισφέρουν ως μεθοδολογικά εργαλεία οι αριθμοδείκτες είναι ποικίλα: μακροοικονομικά, μικροοικονομικά, λογιστικά, και άλλα. Εντούτοις, η χρήση των αριθμοδεικτών δεν αποτελεί πανάκεια για την επίλυση όλων των πιθανών ζητημάτων. Ακόμη και εάν χρησιμοποιηθούν χρηματοοικονομικοί δείκτες σε ένα ζήτημα ως μεθοδολογικό εργαλείο ανάλυσης και αποκομιδής συμπερασμάτων, ακόμη και τότε οι αριθμοδείκτες δεν δύνανται να επεξηγήσουν με απόλυτο τρόπο τα εξεταζόμενα οικονομικά και λογιστικά ζητήματα.

Ωστόσο, είναι δυνατό να διακριθούν ορισμένοι παράγοντες από τους οποίους συχνά εξαρτάται η ερμηνευτική ικανότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών. Μάλιστα, εμφανίζονται αυτοί οι παράγοντες σε ζητήματα τα οποία διατρέχουν όλο το φάσμα της Μικροοικονομίας, της Λογιστικής και της Οικονομικής Ανάλυσης των Χρηματαγορών και των Κεφαλαιαγορών.

Ως μία τέτοια παράμετρο η οποία χρήζει προσοχής κατά τη χρήση των αριθμοδεικτών ξεχωρίζουμε την επιλογή του κατάλληλου, κατά περίπτωση, αριθμοδείκτη. Δηλαδή, το θέμα της επιλογής του αριθμοδείκτη ο οποίος ερμηνεύει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να θεωρείται δευτερεύουσας σημασίας κατά τη μεθοδολογική θεμελίωση της ερμηνευτικής προσέγγισης ενός ζητήματος. Αυτό ισχύει επειδή δεν υφίσταται καμία γενική επιστημονική θεωρία η οποία να προσφέρει έτοιμες, προκαθορισμένες απαντήσεις για το ποιος αριθμοδείκτης απαντά σε ποιο ζήτημα και σε ποιον βαθμό. Με άλλα λόγια, δεν είναι γνωστό εκ των προτέρων ποιος χρηματοοικονομικός δείκτης απαντά καλύτερα σε συγκεκριμένο επιστημονικό ζήτημα.

Για να είναι σε θέση ένας επιστημονικός μελετητής να απαντήσει στο ερώτημα ποιος χρηματοοικονομικός δείκτης απαντά καλύτερα στο συγκεκριμένο ζήτημα που θέλει να εξετάσει και να αναλύσει πρέπει συνήθως πρώτα να απαντήσει στο ερώτημα τι επιδιώκει να αποκομίσει από τη χρήση του όποιου χρηματοοικονομικού δείκτη. Δεν θα ήταν μάλιστα υπερβολή να ειπωθεί ότι ο προσδιορισμός της φύσης και του περιεχομένου των ζητούμενων είναι το κλειδί το οποίο θα μας οδηγήσει μόνο του στην επιλογή του καταλλήλου μεθοδολογικού εργαλείου.

Έτσι λοιπόν, ο οποιοσδήποτε επιστημονικός μελετητής οφείλει να καθορίσει με τη μέγιστη δυνατή ακρίβεια τα επιστημονικά ερωτήματα τα οποία θέλει να διερευνήσει. Αφού καθορίσει με ακρίβεια και σαφήνεια τα επιστημονικά ερωτήματα προς διερεύνηση, μόνον τότε θα μπορέσει να διακρίνει ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα επιστημονικά ερευνητικά ερωτήματα. Έχοντας καταλήξει στο ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη συσχετίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα επιστημονικά ερευνητικά ερωτήματα, θα είναι δυνατό ο ερευνητής να διακρίνει ποιοι χρηματοοικονομικοί δείκτες συσχετίζονται, με τη σειρά τους, σε μεγάλο βαθμό με τα χρηματοοικονομικά μεγέθη της εκάστοτε έρευνας/μελέτης.

Κατά τη διαδικασία της επιλογής και της κατάστρωσης των αριθμοδεικτών οι οποίοι υποστηρίζουν με τον βέλτιστο τρόπο την εκάστοτε επιστημονική έρευνα, ο εκάστοτε μελετητής οφείλει να προσέξει όσον αφορά στη λογική συσχέτιση η οποία πρέπει να διέπει τον αριθμοδείκτη. Αυτό σημαίνει ότι ο παρονομαστής και ο αριθμητής του λόγου του αριθμοδείκτη πρέπει να συσχετίζονται μεταξύ τους λογικά. Μπορούμε να σχηματίσουμε ένα λόγο με αριθμητή και παρονομαστή χρηματοοικονομικά μεγέθη χωρίς καμία λογική

συσχέτιση μεταξύ τους, όμως αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα την κατάστρωση ενός χρηματοοικονομικού δείκτη χωρίς καμία λογική σημασία.

Με το σκεπτικό αυτό η λογική συσχέτιση η οποία πρέπει να διέπει τους όρους ενός χρηματοοικονομικού δείκτη χρειάζεται να είναι εξηγήσιμη, αναλύσιμη και εν γένει αιτιολογήσιμη. Ο ερευνητής πρέπει να είναι οπωσδήποτε σε θέση να εξηγήσει αυτήν τη λογική συσχέτιση με τρόπο λιτό, περιεκτικό, ακριβή και εν γένει πειστικό.

Ένας άλλος παράγοντας ο οποίος μερικές φορές αμβλύνει την ερμηνευτική ικανότητα ενός αριθμοδείκτη είναι η εμφάνιση αρνητικών τιμών. Πιο συγκεκριμένα, η παρουσία αρνητικών τιμών ενός αριθμοδείκτη συχνά δυσχεραίνει τη στατιστική ανάλυση των τιμών του αριθμοδείκτη, ειδικώς εάν ο ερευνητής αποπειράται να προσεγγίσει τις τιμές μίας κανονικής κατανομής. Η αναπαράσταση μερικών συναρτήσεων δεν ορίζεται για αρνητικές τιμές. Σε άλλες περιπτώσεις, η παρουσία αρνητικών τιμών σε μία στατιστική συνάρτηση δεν ενέχει καμία ερμηνευτική ικανότητα.

Εφόσον παρουσιάζονται αρνητικές τιμές για έναν χρηματοοικονομικό δείκτη, ο εκάστοτε ερευνητής ενδεχομένως μπορεί να χρησιμοποιήσει συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις, προσεγγίσεις οι οποίες να αποκαθιστούν την μειωμένη εξαιτίας των **αρνητικών τιμών** ερμηνευτική ικανότητα του χρηματοοικονομικού δείκτη. Κάποιες φορές, λοιπόν, ο επιστημονικός ερευνητής είναι σκόπιμο να απαλείψει μία ή περισσότερες αρνητικές τιμές από ένα σύνολο παρατηρήσεων του αριθμοδείκτη.

Άλλες φορές πάλι, τέτοιου είδους απαίτηση δεν είναι εφικτή. Πολύ συχνά σε τέτοιες περιπτώσεις ο ερευνητής χρειάζεται να προχωρήσει σε επιμέρους ανάλυση των αιτιών οι οποίες γεννούν αρνητικές τιμές. Έχοντας προβεί σε μία τέτοια ανάλυση, ενδεχομένως ο μελετητής να τροποποιήσει τον χρησιμοποιούμενο αριθμοδείκτη. Ενδεχομένως πάλι ο μελετητής να τροποποιήσει τη δεξαμενή πρωτογενών δεδομένων ή ακόμη τη διαδικασία πρόσληψης πρωτογενών δεδομένων.

Εάν, τελικά, ούτε η τροποποίηση του αρχικού αριθμοδείκτη, ούτε η τροποποίηση των πρωτογενών δεδομένων δεν αποκαταστήσει την ερμηνευτική ικανότητα των μεθοδολογικών εργαλείων του μελετητή, ίσως τότε είναι απαραίτητο να αντικατασταθεί ο αρχικώς χρησιμοποιούμενος χρηματοοικονομικός δείκτης με άλλον χρηματοοικονομικό δείκτη, ο οποίος δεν θα χαρακτηρίζεται από τα ίδια ερμηνευτικά προβλήματα όπως ο αρχικώς χρησιμοποιούμενος χρηματοοικονομικός δείκτης.

Πολύ συχνά, ερμηνευτικά προβλήματα δημιουργούνται και από την παρουσία **ακραίων τιμών** των αριθμοδεικτών. Δηλαδή, εάν θεωρήσουμε το σύνολο των στατιστικών παρατηρήσεων των τιμών ενός αριθμοδείκτη, τότε ενδεχομένως να εμφανίζονται ορισμένες τιμές οι οποίες να αποκλίνουν πολύ είτε από τη διάμεσο των όποιων παρατηρήσεων, είτε από την πολυπληθέστερη συγκέντρωση των τιμών του χρηματοοικονομικού δείκτη.

Ενίοτε πάλι, οι όποιες ακραίες τιμές οφείλονται σε εσφαλμένες ή ήσσοнос ερμηνευτικής ικανότητας μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Για να αποφύγει ένας μελετητής να χρησιμοποιήσει μία μεθοδολογική προσέγγιση η οποία θα είναι εσφαλμένη ή ήσσοнос ερμηνευτικής ικανότητας χρειάζεται ίσως να επιβεβαιώσει πρωτίστως ότι τα πρωτογενή δεδομένα που έχει στη διάθεσή του συμφωνούν με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία παρατίθενται στις υπό μελέτη οικονομικές καταστάσεις. Ενδεχομένως πάλι ο παρονομαστής του χρησιμοποιούμενου αριθμοδείκτη να τείνει προς το μηδέν και το γεγονός αυτό να αποδίδει τιμές του χρηματοοικονομικού δείκτη ιδιαίτερα ακραίες. Σε αυτήν την περίπτωση αξίζει τον κόπο να διερευνηθεί εάν το φαινόμενο της τάσης του παρονομαστή στο μηδέν είναι συμπτωματικό ή εάν έχει παρατηρηθεί ξανά στο παρελθόν. Επίσης, σε αυτήν την περίπτωση αξίζει τον κόπο να διερευνηθεί η δυνατότητα τροποποίησης του αρχικώς χρησιμοποιούμενου αριθμοδείκτη ή και η δυνατότητα τροποποίησης της δεξαμενής πρωτογενών δεδομένων ή ακόμη και η δυνατότητα τροποποίησης της διαδικασίας πρόσληψης πρωτογενών δεδομένων. Εάν διαπιστωθεί ότι η μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθείται είναι στιβαρή από άποψη ερμηνευτικής ικανότητας και ότι εξακολουθούν και υφίσταται ακραίες τιμές για τον εξεταζόμενο χρηματοοικονομικό δείκτη, τότε ο ερευνητής μάλλον χρειάζεται να ελέγξει εάν οι λογιστικές πρακτικές οι οποίες ακολουθήθηκαν για να απεικονισθούν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία βάσει των οποίων διενεργεί τη μελέτη του είναι ορθές και γενικώς παραδεκτές. Με άλλα λόγια, ενδεχομένως ο ερευνητής να κληθεί να ελέγξει εάν οι εφαρμοσμένες λογιστικές πρακτικές απεικονίζουν με τρόπο αξιόπιστο τη χρηματοοικονομική πραγματικότητα.

Ακόμη, δεν είναι σπάνιο στη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα των ραγδαίων ανακατατάξεων σε όλα τα επίπεδα να οφείλονται οι όποιες ακραίες τιμές ενός αριθμοδείκτη ακριβώς σε αυτήν τη ταχύτητα των εξελίξεων. Με άλλα λόγια, ενδέχεται οι ακραίες τιμές του χρηματοοικονομικού δείκτη να απεικονίζουν όντως οικονομικά και λογιστικά γεγονότα πρωτόγνωρα, τα οποία δεν έχουν εμφανισθεί ξανά στο παρελθόν. Ενδέχεται ακόμη οι ακραίες τιμές του χρηματοοικονομικού δείκτη να απεικονίζουν μία εντεινόμενη μεταβλητότητα των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών μεγεθών.

Εάν ο εκάστοτε επιστημονικός μελετητής επιβεβαιώσει την ύπαρξη ακραίων τιμών των χρησιμοποιούμενων χρηματοοικονομικών δεικτών, τότε μπορεί να προβεί σε συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις για να διαφυλάξει ή και να επανορθώσει την ερμηνευτική σημασία των πρωτογενών δεδομένων του. Μεταξύ αυτών, μπορεί να απαλείψει τις όποιες παρατηρούμενες ακραίες τιμές. Αυτή η ενέργεια ενδείκνυται εφόσον έχει διαπιστωθεί ότι ακολουθείται εσφαλμένη ή ελλιπής μεθοδολογική προσέγγιση ή εφόσον έχει διαπιστωθεί ότι οι εφαρμοσθείσες λογιστικές πρακτικές δεν απεικονίζουν με αξιοπιστία τα οικονομικά-λογιστικά γεγονότα. Εάν, όμως, έχει διαπιστωθεί ότι δεν ακολουθείται εσφαλμένη ή ελλιπής μεθοδολογική προσέγγιση ή εφόσον έχει διαπιστωθεί ότι οι εφαρμοσθείσες λογιστικές

πρακτικές απεικονίζουν με αξιοπιστία τα οικονομικά-λογιστικά γεγονότα, τότε ο μελετητής μπορεί να προκρίνει τη συμπερίληψη των όποιων ακραίων τιμών στο σώμα των στατιστικών παρατηρήσεων. Μία τέτοια συμπερίληψη δικαιολογείται εάν οι όποιες ακραίες τιμές του αριθμοδείκτη φανερώνουν ακραία οικονομικά-λογιστικά γεγονότα τα οποία είναι σημαντικά και ουσιώδη και συνεπώς πρέπει να απεικονισθούν.

Εάν πάλι ο μελετητής κρίνει ότι τα οικονομικά-λογιστικά γεγονότα τα οποία δημιουργούν τις ακραίες τιμές του χρηματοοικονομικού δείκτη είναι είτε παροδικά, είτε συγκυριακά, τότε ίσως να προκρίνει την απόλειψη από τη μελέτη της επίδρασης τέτοιων παροδικών ή συγκυριακών γεγονότων. Άλλες πιο τεχνικές λύσεις αντιμετώπισης της εμφάνισης ακραίων τιμών ενδεχομένως συμπεριλαμβάνουν την αντικατάσταση των ακραίων τιμών με τις πλησιέστερες τιμές του χρηματοοικονομικού δείκτη οι οποίες δεν θεωρούνται ακραίες. Μία τέτοια λύση θεωρείται πρόσφορη και αποτελεσματική, ιδίως εφόσον η αντικατάσταση αυτή των ακραίων τιμών από άλλες πλησιέστερες -οι οποίες δεν θεωρούνται ακραίες- αποδίδει επιστημονικά πορίσματα τα οποία δεν απέχουν παρασάγγας από τα επιστημονικά πορίσματα στα οποία θα καταλήγαμε χρησιμοποιώντας τις ακραίες τιμές.

Μία ακόμη τεχνική λύση για την αντιμετώπιση της εμφάνισης ακραίων τιμών χρηματοοικονομικών δεικτών είναι η απόλειψη όποιων τιμών εμφανίζονται εκτός προκαθορισμένων ορίων. Με τον τρόπο αυτό ο επιστημονικός ερευνητής δεν αποδέχεται οποιαδήποτε τιμή του χρηματοοικονομικού δείκτη μεγαλύτερη ενός ορίου, έστω L , και μικρότερη του αντιθέτου ορίου $-L$.

Κάποιες φορές επίσης τα διαθέσιμα στον ερευνητή πρωτογενή στοιχεία δεν είναι επαρκή για την εξαγωγή ικανοποιητικώς θεμελιωμένων συμπερασμάτων. Δηλαδή, το στατιστικό πλήθος των παρατηρήσεων δεν είναι αρκετό ώστε να επιτρέπεται να αποδώσουμε στατιστική σημασία στις απαντήσεις των ερευνητικών ερωτημάτων. Στην Ελλάδα αυτό συμβαίνει συχνά για επιχειρήσεις των οποίων οι μετοχές δεν είναι εισηγμένες σε μία οργανωμένη κεφαλαιαγορά. Οι εταιρείες αυτές είναι συνήθως υποχρεωμένες να δημοσιεύουν πολύ μικρότερο πλήθος χρηματοοικονομικών στοιχείων από το πλήθος χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία είναι υποχρεωμένες να δημοσιεύουν οι εισηγμένες εταιρείες.

Για να αντιμετωπισθούν οι περιπτώσεις έλλειψης χρηματοοικονομικών στοιχείων συχνά καταφεύγουμε στη χρησιμοποίηση μεταβλητών των οποίων οι ιδιότητες και η συμπεριφορά προσομοιάζουν στις μεταβλητές για τις οποίες δεν μπορούμε να βρούμε επαρκή στοιχεία (proxy). Άλλες φορές πάλι, αντί να λάβουμε χρηματοοικονομικά στοιχεία από οικονομικές οντότητες στις οποίες αυτά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία βρίσκονται σε έλλειψη, λαμβάνουμε χρηματοοικονομικά στοιχεία από οικονομικές οντότητες οι οποίες δεν ταυτίζονται με τις οντότητες υπό διερεύνηση, αλλά προσομοιάζουν με αυτές.

3.8 Η Σημασία της Κανονικότητας των Κατανομών Τιμών Χρηματοοικονομικών Δεικτών

Ένας άλλος παράγοντας ο οποίος επηρεάζει τη σημασία και τη χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών είναι ο χαρακτηρισμός ή μη των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών ως ανηγόντων σε κανονική κατανομή. Αυτό είναι σημαντικό επειδή πολλές στατιστικές μέθοδοι ανάλυσης προϋποθέτουν την ύπαρξη κανονικότητας των παρατηρήσεων ούτως ώστε να ισχύουν. Αναλόγως, λοιπόν, των μεθοδολογικών προσεγγίσεων οι οποίες χρησιμοποιούνται κάποιες φορές, οι μελετητές επιδιώκουν να παρουσιάσουν κανονικότητα στις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών, ενώ κάποιες άλλες φορές αυτό τους είναι αδιάφορο.

Εάν η κανονική κατανομή, λοιπόν, είναι απαραίτητη ως χαρακτηριστικό του συνόλου των παρατηρήσεων των αριθμοδεικτών, αλλά δεν παρουσιάζεται όμως, τότε ένας μελετητής δύναται να καταφύγει σε επιμέρους μεθοδολογικά εργαλεία τα οποία είναι ικανά να αντιμετωπίσουν αυτήν τη δυστοκία. Ειδικότερα, μία κατανομή μπορεί να μετατραπεί σε κανονική εάν σε κάθε μία από τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοθεί μία τιμή κατάταξης. Έπειτα, οι καταταχθείσες τιμές μπορούν, ενδεχομένως, να αποτελούν σημεία μίας κανονικής κατανομής. Αυτή μετατροπή μίας μη κανονικής κατανομής σε κανονική μπορεί να συντελεσθεί μετατρέποντας με διάφορους τρόπους τη μορφή και τον χαρακτήρα των πρωτογενών χρηματοοικονομικών δεδομένων. Πάντοτε βεβαίως χρειάζεται να μην καταργούμε τη στατιστική σημασία των όποιων δεδομένων κατά τη μετατροπή, όπως επίσης χρειάζεται να διαφυλάσσουμε την τελική ερμηνευτική ικανότητα των υπερκείμενων χρηματοοικονομικών δεικτών κατά τη μετατροπή.

Επίσης, είναι δυνατό να μετατραπεί η όποια μη κανονική κατανομή σε κανονική κατανομή εάν απαλείψουμε τα δεδομένα εκείνα τα οποία αποκλίνουν πέραν μίας αποδεκτής απόκλισης από την κανονική κατανομή. Εάν τα αποκλίνοντα αυτά δεδομένα δεν αποτελούν στατιστικά σημαντικό πλήθος στο σύνολο των δεδομένων, τότε μία τέτοια εργασία καθίσταται ακόμη πιο εύκολη. Άλλη μεθοδολογική προσέγγιση για να επιτύχουμε μία κανονική κατανομή των παρατηρήσεων από χρηματοοικονομικούς δείκτες μπορεί να είναι η μεθοδολογική προσέγγιση την οποία μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε για την απάλειψη όποιων τιμών εμφανίζονται εκτός προκαθορισμένων ορίων. Με τον τρόπο αυτό ο επιστημονικός ερευνητής δεν αποδέχεται οποιαδήποτε τιμή του χρηματοοικονομικού δείκτη μεγαλύτερη ενός ορίου L και μικρότερη του αντιθέτου ορίου $-L$. Ακόμη, είναι δυνατό να γίνει αντικατάσταση των ακραίων τιμών με τις πλησιέστερες τιμές του χρηματοοικονομικού δείκτη οι οποίες δεν θεωρούνται ακραίες. Μία τέτοια λύση θεωρείται πρόσφορη και αποτελεσματική, ιδίως εφόσον η αντικατάσταση αυτή των ακραίων τιμών από άλλες πλησιέστερες -οι οποίες δεν θεωρούνται ακραίες- αποδίδει επιστημονικά πορίσματα τα οποία δεν απέχουν παρασάγγας

από τα επιστημονικά πορίσματα στα οποία θα καταλήγαμε χρησιμοποιώντας τις ακραίες τιμές.

Άλλοτε πάλι είναι δυνατό να αναπτυχθεί η μεθοδολογική ανάλυση θεωρώντας ως δεδομένη την εμφανιζόμενη μη κανονικότητα της συνάρτησης των παρατηρήσεων των αριθμοδεικτών. Αυτό είναι εφικτό εφόσον η αποδοχή της μη κανονικότητας δεν εμποδίζει από το να συνεχιστεί η όποια επιστημονική διερεύνηση. Σε αυτές τις περιπτώσεις ενδέχεται να μην είναι δυνατό να υπάρξουν συμπεράσματα για τη φύση της παρατηρούμενης κατανομής.

3.9 Επισκόπηση της Διεθνούς Βιβλιογραφίας Αναφορικά με τους Παράγοντες Επηρεασμού της Σημασίας και της Χρησιμότητας των Χρηματοοικονομικών Δεικτών

Σύμφωνα με την Constantinou (1995), αναφέρονται αρκετές βιβλιογραφικές αναφορές στη διεθνή σφαίρα οι οποίες αφορούν στους παράγοντες επηρεασμού της σημασίας και της χρησιμότητας των χρηματοοικονομικών δεικτών.

Πιο συγκεκριμένα, σε μία τουλάχιστον μελέτη οι αντίστοιχοι μελετητές (Ezzamel, Molinero και Beecher, 1987) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι για τη μη κανονικότητα των τιμών των αριθμοδεικτών τις περισσότερες φορές ευθύνεται η μη αναλογικότητα αυτών των τιμών. Σε τούτο το συμπέρασμα κατέληξαν έχοντας παρατηρήσει ότι σε πολλές εξεταζόμενες κατανομές δεν επιτυγχάνεται η κανονικότητα ακόμη και εάν απαλειφθούν οι ακραίες τιμές της κατανομής.

Σε άλλη μελέτη (Deakin, 1976), εξετάζονται 12 χρηματοοικονομικοί δείκτες επιχειρήσεων με ιδιοπαραγωγή στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής. Αποκαλύπτεται ότι εξ όσων αριθμοδεικτών εξετάστηκαν στη μελέτη αυτή, μόνο ο δείκτης δανειακής διάρθρωσης εμφανίζει κανονικότητα κατανομής παρατηρήσεων. Εν συνεχεία, ο Deakin προτείνει είτε τη μετατροπή της κατανομής των πρωτογενών δεδομένων σε κανονική, είτε τη μετατροπή του χρησιμοποιούμενου χρηματοοικονομικού δείκτη, εφόσον έχει παρατηρηθεί αρχικώς μη κανονικότητα στην κατανομή.

Τη μελέτη του Deakin την επέκτειναν οι Frecka και Horwood (1983). Οι ερευνητές αυτοί χρησιμοποίησαν τη μεθοδολογική προσέγγιση του Deakin, καθώς και παρόμοια πρωτογενή δεδομένα από τις ίδιες πηγές δεδομένων. Διαπίστωσαν ότι η κανονικότητα την οποία επιζητούσε ο Deakin επιτυγχάνεται με την απόλειψη των ακραίων τιμών. Με την απόλειψη των ακραίων τιμών οι ερευνητές αυτοί διαπίστωσαν ακόμη ότι απαλείφονται ταυτοχρόνως οι μεγάλες αποκλίσεις. Αυτήν την τεχνική την εφάρμοσαν οι Frecka και Horwood στο δείγμα των επιχειρήσεων με ιδιοπαραγωγή στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής και είδαν επίσης ότι με την τεχνική αυτή εξομαλύνονται και άλλα στατιστικά μέτρα όπως η ασυμμετρία και η κύρτωση.

Η απόλειψη των ακραίων τιμών ενός χρηματοοικονομικού δείκτη δεν είναι ο μόνος τρόπος μετατροπής μίας κατανομής πρωτογενών δεδομένων σε κανονική κατανομή. Ο McLeay (1986) προέβη σε χρήση του έτερου τρόπου, τροποποιώντας τους χρησιμοποιούμενους

αριθμοδείκτες. Στην εργασία του ο McLeay επισκοπεί διαφορετικά υποδείγματα κατανομών και βάσει συγκεκριμένων υποθέσεων διαπιστώνει ότι αυτά τα υποδείγματα ταιριάζουν σε πρωτογενή δεδομένα τα οποία έχει λάβει από Γαλλικές εταιρείες.

Σε άλλες επιστημονικές μελέτες, οι Bougen and Drury (1980) καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η μη κανονικότητα σε τιμές από χρηματοοικονομικούς δείκτες για Βρετανικές επιχειρήσεις οφείλεται στην παρουσία ακραίων τιμών και στην παρουσία ασυμμετρίας εντόνου. Επιπρόσθετα, οι Buckmaster και Saniga (1984) στη δική τους μελέτη καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι ο δείκτης αμέσου ρευστότητας διακρίνεται από κατανομή σε σχήμα J και δεν αρκούνται στο συμπέρασμα προηγούμενων μελετών οι οποίες αναφέρουν ότι ο δείκτης αμέσου ρευστότητας διακρίνεται από μη κανονικότητα απλώς.

Οι χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι ενέχουν θέση μεθοδολογικού εργαλείου σε αρκετές επιστημονικές έρευνες συχνότατα χαρακτηρίζονται από μεγάλο συντελεστή συσχέτισης μεταξύ τους. Τούτο το στατιστικό φαινόμενο δεν αποτελεί καμία έκπληξη εάν ληφθεί υπόψη ότι:

- Οι όροι των χρηματοοικονομικών δεικτών συχνότατα είναι
  - είτε απολύτως κοινοί από δείκτη σε δείκτη,
  - είτε τα συστατικά των όρων των αριθμοδεικτών είναι κοινά μεταξύ των όρων
- Τα χρηματοοικονομικά μεγέθη από τα οποία εξαρτώνται οι όροι των χρηματοοικονομικών δεικτών είναι κοινά από δείκτη σε δείκτη

Επίσης, αυτό το φαινόμενο παρουσίας υψηλού βαθμού συσχέτισης μεταξύ των χρηματοοικονομικών δεικτών επιτρέπει, αντί να χρησιμοποιείται ένα πολύ ευρύ σύνολο χρηματοοικονομικών δεικτών για να εξαχθούν τα ζητούμενα επιστημονικά πορίσματα, να χρησιμοποιείται ένα σχετικά μικρό σύνολο χρηματοοικονομικών δεικτών για τέτοιες επιστημονικές εργασίες.

Αυτή η συσχέτιση μεταξύ αριθμοδεικτών τείνει να αυξάνεται προϊόντος του χρόνου. Αυτή η τάση αύξησης οφείλεται:

- ✓ Στη συνειδητή επιδίωξη των εταιρειών ενός κλάδου της οικονομίας να συγκλίνουν όσον αφορά στις τιμές συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι δείκτες θεωρούνται ως δείκτες αποδοτικότητας για τις εταιρείες του εκάστοτε κλάδου (benchmarking)
- ✓ Στο ότι λαμβάνουν χώρα συγκεκριμένα γεγονότα ή καταστάσεις οικονομικής-λογιστικής φύσης οι οποίες επηρεάζουν πολλές επιχειρήσεις

3.10 Χρηματοοικονομικοί δείκτες και Ρευστότητα

Ως ρευστότητα μίας επιχείρησης ορίζεται η ιδιότητα και τη ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της αποπληρώνοντάς τες πλήρως και

εγκαίρως. Αλλιώς, μπορεί να οριστεί η ρευστότητα ως την ικανότητα της επιχείρησης να ρευστοποιεί τα ώριμα χρέη της εντός ενός έτους (Shim και Siegel, 2000). Όπως έχει αναφερθεί σε άλλη ενότητα, η ρευστότητα μίας επιχείρησης είναι απόλυτο προαπαιτούμενο τόσο για τη συνέχιση των δραστηριοτήτων της επιχείρησης, όσο και για τη διασφάλιση της ίδιας της υπόστασης της επιχείρησης. Είναι επιπλέον σκόπιμο να θεωρηθεί η ρευστότητα ως την ικανότητα της επιχείρησης όχι μόνο να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της πλήρως και εγκαίρως, αλλά και να αποφεύγει την καταφυγή στο βραχυπρόθεσμο δανεισμό και στο συνακόλουθο κόστος δανεισμού (Maness και Zietlow, 2005).

Η ρευστότητα μίας επιχείρησης επηρεάζεται από πολλούς και διαφορετικούς παράγοντες, ανάμεσα στους οποίους ξεχωρίζουμε (Costea, 2009):

- ✓ Ο κλάδος της οικονομίας στον οποίον δραστηριοποιείται η επιχείρηση
- ✓ Το μέγεθος της επιχείρησης
- ✓ Η ωριμότητα της επιχείρησης
- ✓ Η εποχικότητα των οργανικών δραστηριοτήτων της επιχείρησης
- ✓ Η γενικότερη κατάσταση της οικονομίας εντός της οποίας δραστηριοποιείται η επιχείρηση
- ✓ Η διάρθρωση των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης
- ✓ Η διάρθρωση των τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης
- ✓ Η κυκλοφοριακή ταχύτητα των τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης
- ✓ Η δανειακή διάρθρωση της επιχείρησης

Να σημειωθεί ακόμη για άλλη μία φορά ότι, όπως και για τις περισσότερες μετρήσιμες ιδιότητες των επιχειρήσεων, έτσι και για τη ρευστότητα, η ερμηνεία των όποιων αποτελεσμάτων μέτρησης της ρευστότητας δεν ακολουθεί συνήθως κάποια τυποποιημένη οδό. Εάν υποθεθεί ότι μετράται η ρευστότητα με ένα δείκτη ρευστότητας όπως ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας και παρατηρηθεί ότι ένας δείκτης συγκεκριμένης επιχείρησης λαμβάνει τιμή κατά πολύ υψηλότερη των τιμών που συνήθως λαμβάνουν οι δείκτες ομοειδών επιχειρήσεων, τότε μπορεί να θεωρηθεί ότι η διοίκηση της εν λόγω επιχείρησης δεν χρησιμοποιεί τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία τόσο αποτελεσματικά και αποδοτικά όσο οι άλλες ομοειδείς επιχειρήσεις. Ωστόσο, ένας σχετικά υψηλός στατικός δείκτης ρευστότητας δεν σημαίνει πάντοτε κακή διαχείριση των διαθεσίμων περιουσιακών στοιχείων από τη διοίκηση της επιχείρησης (Matarazzo, 2003). Εάν, παραδείγματος χάριν, η διοίκηση αντιληφθεί ότι επίκειται σημαντική και γενικευμένη αύξηση των επιτοκίων δανεισμού από τραπεζικά ιδρύματα, τότε η διακράτηση περισσότερων του συνηθισμένου περιουσιακών στοιχείων από τη διοίκηση της εταιρείας συνιστά συνετή κίνηση. Επιπροσθέτως, πρέπει πάντοτε να μην παραβλέπονται οι ειδικές συνθήκες που τυχόν επικρατούν σε έναν κλάδο της οικονομίας και οι οποίες συνθήκες επιβάλλουν στον αντίστοιχο δείκτη ρευστότητας να εμφανίζεται αυξημένος μονίμως σε σχέση με δείκτες ρευστότητας άλλων κλάδων της

οικονομίας. Παραδείγματος χάριν, οι κλάδοι εκείνη της οικονομίας οι οποίοι διακρίνονται από σχετικά υψηλό μοναδιαίο κόστος αποθέματος ενέχουν την τάση να εμφανίζουν υψηλότερους στατικούς δείκτες ρευστότητας, όπως ο κλάδος εμπορίας αυτοκινήτων, εμπορίας ηλεκτρονικών, και άλλοι (Pimentel et al., 2005).

Θέτοντας για άλλη μία φορά τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας ως:

$$\frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Τρέχουσες Υποχρεώσεις}}$$

Μπορεί να ορισθεί το καθαρό απασχολούμενο κεφάλαιο (net working capital) μίας επιχείρησης ως (Gitman, 2003):

$$\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό} - \text{Τρέχουσες Υποχρεώσεις}$$

Εάν, σε δεδομένες οικονομικές συνθήκες, η διαφορά αυτή μεταξύ κυκλοφορούντος ενεργητικού και τρεχουσών υποχρεώσεων δεν είναι αρκετή, τότε η επιχείρηση κινδυνεύει να θεωρηθεί αφερέγγυος. Εάν η ως άνω εξίσωση του καθαρού απασχολούμενου κεφαλαίου λάβει τιμές μικρότερες ή ίσες του μηδενός, τότε αυτό σημαίνει ότι η αξία του κυκλοφορούντος ενεργητικού είναι μικρότερη της αξίας των τρεχουσών υποχρεώσεων. Λαμβανομένου υπ' όψη ότι το κυκλοφορούν ενεργητικό χρησιμοποιούνται δυνητικώς και συνηθέστατα για την αποπληρωμή των τρεχουσών υποχρεώσεων, αντιλαμβανόμαστε ότι εάν η αξία του κυκλοφορούντος ενεργητικού είναι μικρότερη της αξίας των τρεχουσών υποχρεώσεων, τότε πιθανότατα η επιχείρηση αντιμετωπίζει πρόβλημα στην έγκαιρη και πλήρη αποπληρωμή των τρεχουσών υποχρεώσεών της.

Σύμφωνα με αρκετούς ερευνητές (ενδεικτικώς Marques και Braga, 1995; Blatt, 2001; Assaf Neto, 2003; Raheman και Nasr, 2007), το κυκλοφορούν ενεργητικό είναι λιγότερο κερδοφόρο σε σχέση με τα πάγια στοιχεία του ενεργητικού. Με άλλα λόγια, η χρησιμοποίηση από την επιχείρηση κυκλοφορούντος ενεργητικού αποφέρει λιγότερα οικονομικά οφέλη για την επιχείρηση από ότι η χρησιμοποίηση παγίων στοιχείων του ενεργητικού.

Σε παρόμοιες έρευνες επιστημονικές είχε διερευνηθεί η πιθανολογούμενη αντιστρόφως ανάλογη σχέση μεταξύ ρευστότητας και κερδοφορίας όπως αυτή αναδεικνύεται από τη χρήση στατικών και δυναμικών δεικτών ρευστότητας. Σε μία τέτοια έρευνα (Eljelly, 2004) μελετήθηκαν Σαουδαραβικές εταιρείες και διαπιστώθηκε ότι υφίσταται αρνητική συσχέτιση μεταξύ των δεικτών ρευστότητας και κερδοφορίας. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι ο αυξανόμενος δείκτης του κύκλου μετατροπής μετρητών ερμηνεύει καλύτερα τη μείωση της κερδοφορίας από ότι ο αυξανόμενος δείκτης τρέχουσας ρευστότητας. Παρομοίως, σε μία έρευνα των García-Teruel και Solano (2007) αξιολογήθηκαν οι συνέπειες της διαχείρισης του απασχολούμενου κεφαλαίου επί του δείκτη απόδοσης επί συνόλου του ενεργητικού. Το δείγμα παρατήρησης των García-Teruel και Solano (2007) συνίσταντο σε πρωτογενή δεδομένα από 8.872 επιχειρήσεις. Διαπιστώθηκε στην έρευνα αυτή ότι η μείωση του κύκλου μετατροπής μετρητών είχε συνέπειες επί της κερδοφορίας των εταιρειών.

Ωστόσο, η διακράτηση και χρησιμοποίηση τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων και ειδικότερα η διακράτηση και χρησιμοποίηση μετρητών, ενέχει και σαφή πλεονεκτήματα για την επιχείρηση, όπως (Arnold, 2008):

1. Ικανότητα πληρωμής για υπηρεσίες και αγαθά όταν αποκλείεται ή όταν δεν προτιμάται η αντίστοιχη πληρωμή επί πιστώσει
2. Δεδομένου ότι οι μελλοντικές αναμενόμενες ταμειακές εισροές διακρίνονται από αβεβαιότητα, η παροχή ελάχιστης ασφάλειας για ικανότητα πληρωμής επειγουσών υποχρεώσεων
3. Ικανότητα επένδυσης τοις μετρητοίς σε αποδοτικές δραστηριότητες όπου απαιτείται η, έστω αρχική, επένδυση τοις μετρητοίς

Εάν αληθεύει η υπόθεση ότι τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία χαρακτηρίζονται από μικρότερη αποδοτικότητα σε σχέση με τα πάγια περιουσιακά στοιχεία τότε η διοίκηση μίας εταιρείας αντιμετωπίζει το εξής δίλημμα (Perobelli et al., 2007):

- Εάν αυξήσει τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία θα μειώσει την κερδοφορία, επωφελούμενη βεβαίως της συνεπαγόμενης μείωσης του κινδύνου πτώχευσης της εταιρείας
- Εάν μειώσει τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία θα αυξήσει την κερδοφορία, αλλά θα αυξήσει τον κίνδυνο πτώχευσης της εταιρείας

Θα πρέπει ακόμη να συνυπολογισθεί ότι εάν μειωθούν τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία μίας επιχείρησης, τότε αυτό αυξάνει τις πιθανότητες να καταφύγει στον δανεισμό της μία επιχείρηση ούτως ώστε να χρηματοδοτηθούν οι τρέχουσες δραστηριότητες της. Ενίοτε, η καταφυγή στον δανεισμό γίνεται και για να χρηματοδοτηθούν και επενδυτικές δραστηριότητες της επιχείρησης. Ο δανεισμός της επιχείρησης όμως είτε δημιουργεί τον κίνδυνο πτώχευσης της επιχείρησης, είτε αυξάνει προϋπάρχοντα κίνδυνο πτώχευσης της επιχείρησης. Επιπροσθέτως, ο δανεισμός της επιχείρησης ενέχει και κόστος με τη μορφή των τόκων δανείων. Πολλές φορές, το κόστος αυτό δανεισμού είναι υψηλότερο από το κόστος δημιουργίας και διακράτησης τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων.

Δεδομένου, λοιπόν, ότι η μείωση των τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων αυξάνει την πιθανότητα καταφυγής της επιχείρησης σε δανεισμό και δεδομένου ότι ο δανεισμός ενέχει αυξημένο κόστος σε τόκους, αλλά και σε αύξηση του κινδύνου πτώχευσης, τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων αντιμετωπίζουν, επίσης, το δίλημμα για το εάν θα προτιμήσουν χαμηλό ποσοστό τρεχόντων περιουσιακών στοιχείων στο σύνολο του ενεργητικού ή εάν θα προτιμήσουν να μειώσουν τον κίνδυνο αύξησης του κόστους δανεισμού (Kim et al., 1998).

Ωστόσο, σε άλλες μελέτες έχει υποστηριχθεί ότι η αρνητική συσχέτιση ρευστότητας και κερδοφορίας δεν ισχύει σε οποιαδήποτε χρονική διάσταση. Ειδικότερα, ο Hirigoyen (1985) υπεστήριξε ότι βραχυπρόθεσμως η συσχέτιση ρευστότητας και κερδοφορίας είναι αρνητική, αλλά μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα μεταβάλλεται σε θετική. Ακολούθησαν και άλλες

σχετικές έρευνες για να διερευνήσουν τη θεωρία του Hirigoyen (1985). Σε μία από αυτές τις έρευνες, οι Pimentel et al. (2005) έλαβαν πρωτογενή δεδομένα από Βραζιλιάνικες εταιρείες του λιανεμπορίου για χρονικό διάστημα 2000-2003. Οι ερευνητές αυτοί εν πρώτοις διαπίστωσαν ότι υφίσταται βραχυπρόθεσμος αρνητική συσχέτιση μεταξύ ρευστότητας και κερδοφορίας για τις εξεταζόμενες εταιρείες. Η αρνητική αυτή συσχέτιση εκφραζόταν από αρνητική συσχέτιση μεταξύ του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας των εξεταζόμενων επιχειρήσεων και του δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων των ίδιων εξεταζόμενων επιχειρήσεων. Η έρευνα των Pimentel et al. (2005) επεκτάθηκε και στη διερεύνηση της διπλής υπόθεσης του Hirigoyen ότι **α)** σε εταιρείες με υψηλή ρευστότητα και χαμηλή κερδοφορία σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας μακροπρόθεσμα μειώνεται εξ αιτίας της χαμηλής κερδοφορίας ενώ **β)** σε εταιρείες με χαμηλή ρευστότητα και υψηλή κερδοφορία σε βραχυπρόθεσμο ορίζοντα, οι αποδόσεις των επενδεδυμένων κεφαλαίων μακροπρόθεσμα μειώνονται εξαιτίας της χαμηλής ρευστότητας. Εν τέλει, οι Pimentel et al. (2005) απέρριψαν αυτήν τη διπλή υπόθεση του Hirigoyen δια της μελέτης τους.

Πέραν του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, πολλές φορές στη διεθνή βιβλιογραφία απαντάται και ο δείκτης αμέσου ρευστότητας (quick ratio), ο οποίος ορίζεται ως εξής:

Μετρητά & Ισοδύναμα Μετρητών + Αγοραία Αξιόγραφα + Εισπρακτέοι Λογαριασμοί
Τρέχουσες Υποχρεώσεις

Ο παραπάνω χρηματοοικονομικός δείκτης λαμβάνει τιμές μεγαλύτερες του μηδενός.

Υπενθυμίζεται ότι ως τρέχουσες υποχρεώσεις θεωρούνται εκείνες οι υποχρεώσεις προς τρίτα μέρη εκτός επιχείρησης οι οποίες ωριμάζουν το μέγιστο εντός ενός έτους και οι οποίες συνεπάγονται εκροή οικονομικών πόρων εκτός της επιχείρησης. Στη συντριπτική πλειονότητα των περιπτώσεων, η προαναφερθείσα εκροή ταυτίζεται με ταμειακή εκροή.

Ως ισοδύναμα μετρητών θεωρούμε εκείνα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία μπορούν να μετατραπούν σε μετρητά εντός 90 ημερών το μέγιστο. Επίσης, για να θεωρηθούν ως ισοδύναμα μετρητών κάποια χρηματοοικονομικά στοιχεία είναι απαραίτητο η εσωτερική τους αξία να μην υπόκειται σε σημαντικές μεταβολές. Ως αγοραία αξιόγραφα θεωρούνται εκείνα τα περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι χρηματοοικονομικής φύσης και τα οποία μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες κεφαλαιαγορές με μεγάλο όγκο συναλλαγών (liquid markets). Το εάν τα όποια αξιόγραφα μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε μία αγορά με τα χαρακτηριστικά που μόλις περιγράψαμε συνιστά κριτήριο του σε ποιο βαθμό είναι ρευστοποιήσιμα τα αξιόγραφα αυτά. Συνηθισμένες κατηγορίες αγοραίων αξιόγραφων είναι οι μετοχές εταιρειών, οι ομολογίες, τα δικαιώματα αγοράς μετοχών, και άλλα.

Αναφορικά με τα αγοραία αξιόγραφα και τους εισπρακτέους λογαριασμούς, για να συμπεριληφθεί κάποιο περιουσιακό στοιχείο που ανήκει σε μία από τις δύο αυτές κατηγορίες

περιουσιακών στοιχείων στον δείκτη αμέσου ρευστότητας χρειάζεται να πληρείται ένα συγκεκριμένο κριτήριο: συγκεκριμένα χρειάζεται το όποιο τέτοιο στοιχείο να είναι ρευστοποιήσιμο αμέσως. Δεν υπάρχει σταθερός και अपαράλλακτος ορισμός του πόσο «αμέσως» πρέπει να είναι ρευστοποιήσιμο ένα τέτοιο στοιχείο, αλλά οπωσδήποτε η περίοδος που χρειάζεται για να ρευστοποιηθεί το όποιο χρηματοοικονομικό στοιχείο του δείκτη αμέσου ρευστότητας δεν πρέπει να υπερβαίνει το ένα έτος.

Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας εκφράζει και μετράει την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τις τρέχουσες υποχρεώσεις της χρησιμοποιώντας περιουσιακά στοιχεία τα οποία είναι είτε μετρητά, είτε μετατρέπονται σε μετρητά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, μία πολύ σημαντική ιδιότητα την οποία πρέπει να κατέχουν τα όποια χρηματοοικονομικά στοιχεία για να συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη αμέσου ρευστότητας είναι η μετατρεψιμότητά τους σε μετρητά να γίνεται πλησιέστατα στη λογιστική τους αξία.

Όπως και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας, έτσι και ο δείκτης αμέσου ρευστότητας θεωρείται στατικό μέτρο της ρευστότητας μίας επιχείρησης. Επίσης, όπως και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας, έτσι και ο δείκτης αμέσου ρευστότητας δύναται να υπολογισθεί σχετικά εύκολα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο δείκτης απαρτίζεται από χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είναι δυνατόν κανείς να τα ανακτήσει από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις χωρίς μεγάλο κόστος. Ας αναφέρουμε ακόμη ότι, γενικώς, ένας δείκτης αμέσου ρευστότητας με μεγαλύτερη τιμή είναι προτιμότερος από ένα δείκτη αμέσου ρευστότητας με μικρότερη τιμή.

Ωστόσο, αν και μπορεί να υπολογισθεί εύκολα, ο δείκτης αμέσου ρευστότητας δεν μπορεί να ερμηνευθεί το ίδιο εύκολα (όπως άλλωστε και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας). Αυτό οφείλεται στο ότι λείπει από τον δείκτη αυτό η χρονική διάσταση της ρευστότητας.

Για να εξηγηθεί η χρονική διάσταση της ρευστότητας και το πόσο αναγκαία είναι η αποτύπωση αυτής της χρονικής διάστασης, ας παραθέσουμε ένα παράδειγμα: Έστω η επιχείρηση Α με δείκτη αμέσου ρευστότητας 0,8 και η επιχείρηση Β με δείκτη αμέσου ρευστότητας 0,6. Γενικότερα, ο μεγαλύτερος δείκτης αμέσου ρευστότητας δείχνει ότι η επιχείρηση Α έχει περισσότερη ρευστότητα από την επιχείρηση Β. Έστω ακόμη ότι η επιχείρηση Α έχει μετρητά και ισοδύναμα μετρητών ίσης αξίας με την επιχείρηση Β, όπως επίσης έχει αγοραία αξιόγραφα ίσης αξίας με την επιχείρηση Β. Έστω τώρα ότι η επιχείρηση Α έχει μέσο χρόνο είσπραξης απαιτήσεων 180 ημέρες, ενώ έχει μέσο χρόνο αποπληρωμής υποχρεώσεων 160 ημέρες. Από την άλλη πλευρά, έστω ότι η επιχείρηση Β έχει μέσο χρόνο είσπραξης απαιτήσεων 180 ημέρες, ενώ έχει μέσο χρόνο αποπληρωμής υποχρεώσεων 210 ημέρες.

Συνεκτιμώντας τα παραπάνω, μπορούμε να πούμε ότι η επιχείρηση Α βρίσκεται σε χειρότερη θέση σε σχέση με την επιχείρηση Β αναφορικά με την ρευστότητά της. Αυτό ισχύει επειδή, αν και τα περιουσιακά στοιχεία του αριθμητή του δείκτη αμέσου ρευστότητας της

επιχείρησης A υπερκαλύπτουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της A περισσότερο από ότι υπερκαλύπτουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της B τα περιουσιακά στοιχεία του αριθμητή του δείκτη αμέσου ρευστότητας της επιχείρησης B, ωστόσο οι υποχρεώσεις της επιχείρησης A προς τους πιστωτές της ωριμάζουν ταχύτερα από ότι εισπράττονται οι απαιτήσεις της A από τους χρεώστες της. Αυτή η χρονική υστέρηση της είσπραξης των απαιτήσεων στην επιχείρηση A αυξάνει τον κίνδυνο ρευστότητας και τον κίνδυνο φερεγγυότητας της A.

Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ακόμη ότι, όπως και για τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, έτσι και για τον δείκτη αμέσου ρευστότητας οι υπερβολικώς υψηλές τιμές δεν είναι πάντοτε επιθυμητές. Δηλαδή, έστω ότι μία επιχείρηση εμφανίζει δείκτη αμέσου ρευστότητας 1,8 και έστω ότι η μέση τιμή του δείκτη αυτού στον κλάδο δραστηριοποίησης της επιχείρησης διαμορφώνεται στο 1,2. Η αρκετά υψηλότερη τιμή του δείκτη αμέσου ρευστότητας της επιχείρησης σε σχέση με τη μέση τιμή του ίδιου δείκτη στον κλάδο δραστηριοποίησης της επιχείρησης ενδέχεται να δείχνει ότι η διοίκηση της επιχείρησης δεν αξιοποιεί με τον πλέον αποτελεσματικό και αποδοτικό τρόπο τα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης. Ειδικότερα, ενδέχεται η διοίκηση της επιχείρησης να διακρατά περισσότερα ρευστά ή αμέσως ρευστοποιήσιμα περιουσιακά στοιχεία από ότι είναι απολύτως απαραίτητο για να αποπληρώσει τις τρέχουσες υποχρεώσεις της (όπως δείχνει η μέση τιμή του δείκτη αμέσου ρευστότητας του γενικότερου κλάδου). Η διακράτηση ρευστών ή αμέσως ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων υπέρ του δέοντος συνιστά κόστος ευκαιρίας για την επιχείρηση. Αυτό ισχύει επειδή αντί για τα διακρατούμενα περιουσιακά στοιχεία η επιχείρηση θα μπορούσε να κατέχει πάγια περιουσιακά στοιχεία, τα οποία συνήθως απασχολούμενα αποδίδουν περισσότερα οικονομικά οφέλη στην επιχείρηση, συγκρινόμενα με τα τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία –κατά το μεγαλύτερο μέρος της διεθνούς βιβλιογραφίας.

Τυχόν τιμή του δείκτη άμεσης ρευστότητας μικρότερη της μονάδας πολύ συχνά δείχνει ότι η επιχείρηση έχει καταφύγει ή πρόκειται να καταφύγει στον βραχυπρόθεσμο δανεισμό για να ανταποκριθεί στις τρέχουσες υποχρεώσεις της.

Πέραν του δείκτη αμέσου ρευστότητας και του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, πολλές φορές στη διεθνή βιβλιογραφία απαντάται και ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας, ο οποίος ορίζεται ως εξής:

Μετρητά & Ισοδύναμα Μετρητών + Αγοραία Αξιόγραφα
Τρέχουσες Υποχρεώσεις

Ο παραπάνω χρηματοοικονομικός δείκτης λαμβάνει τιμές μεγαλύτερες του μηδενός.

Οι συστατικοί όροι αυτού του δείκτη ορίζονται όπως ορίζονται οι όροι του δείκτη αμέσου ρευστότητας. Για την ακρίβεια, ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας προκύπτει από τον δείκτη αμέσου ρευστότητας αφαιρουμένων των εισπρακτέων λογαριασμών.

Ο δείκτης αμέσου ρευστότητας εκφράζει και μετράει την ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τις τρέχουσες υποχρεώσεις της χρησιμοποιώντας περιουσιακά στοιχεία τα

οποία είναι είτε μετρητά, είτε μετατρέπονται σε μετρητά σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα. Επιπλέον, μία πολύ σημαντική ιδιότητα την οποία πρέπει να κατέχουν τα όποια χρηματοοικονομικά στοιχεία για να συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη αμέσου ρευστότητας είναι η μετατρεψιμότητά τους σε μετρητά να γίνεται πλησιέστερα στη λογιστική τους αξία. Από την στιγμή δε που αφαιρούμε από τον δείκτη αμέσου ρευστότητας τους εισπρακτέους λογαριασμούς, πρακτικώς αυτό σημαίνει ότι απαλείφουμε από τον δείκτη αυτόν ρευστότητας οποιαδήποτε πιθανότητα να μην ρευστοποιηθούν τα περιουσιακά στοιχεία που θα καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις. Η πιθανότητα να μην ρευστοποιηθεί έστω μέρος των εισπρακτέων λογαριασμών υλοποιείται εάν κάποιοι πελάτες της επιχείρησης δεν αποπληρώσουν τα όποια χρέη τους προς την επιχείρηση.

Όπως και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας, έτσι και ο δείκτης αμέσου ρευστότητας θεωρείται στατικό μέτρο της ρευστότητας μίας επιχείρησης. Επίσης, όπως και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας, έτσι και ο δείκτης αμέσου ρευστότητας δύναται να υπολογισθεί σχετικά εύκολα. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο δείκτης απαρτίζεται από χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία είναι δυνατόν κανείς να τα ανακτήσει από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις χωρίς μεγάλο κόστος. Ας αναφέρουμε ακόμη ότι, γενικώς, ένας δείκτης αμέσου ρευστότητας με μεγαλύτερη τιμή είναι προτιμότερος από ένα δείκτη αμέσου ρευστότητας με μικρότερη τιμή.

Εντούτοις, αν και μπορεί να υπολογισθεί εύκολα, ο δείκτης αμέσου ρευστότητας δεν μπορεί να ερμηνευθεί το ίδιο εύκολα (όπως άλλωστε και ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας). Τούτο οφείλεται στο ότι λείπει από τον δείκτη αυτό η χρονική διάσταση της ρευστότητας. Λαμβάνουμε υπ' όψη ότι η χρονική διάσταση της ρευστότητας ισχύει για τον δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας με τον ίδιο τρόπο ακριβώς με τον οποίον ισχύει για τον δείκτη αμέσου ρευστότητας. Επίσης, λαμβάνουμε υπ' όψη ότι η ερμηνεία των τιμών του δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας γίνεται με τον ίδιο τρόπο ακριβώς με τον οποίον γίνεται για τον δείκτη αμέσου ρευστότητας.

Αξίζει να σημειώσουμε ότι ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας υπό προϋποθέσεις χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη καταλληλότητα χρησιμοποίησης σε μία οικονομία σαν την Ελληνική, εν έτει 2015. Αυτό αποτελεί έγκυρη αντιμετώπιση διότι στην Ελληνική οικονομία εν έτει 2015 οι πελάτες μίας επιχείρησης οι οποίοι αδυνατούν να αποπληρώσουν είτε ολοσχερώς, είτε εγκαίρως (ή συνήθως αμφότερα) τις υποχρεώσεις τους έναντι της επιχείρησης πληθύνονται σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από ότι σε άλλες εθνικές οικονομίες. Αυτό καθιστά τη χρησιμότητα των εισπρακτέων λογαριασμών ως περιουσιακού στοιχείου ικανού να καλύψει τις τρέχουσες υποχρεώσεις λιγότερο σχετική.

Πέραν των προαναφερθέντων δεικτών ρευστότητας, είναι σκόπιμο να παραθέσουμε και τον δείκτη ειδικής ρευστότητας (acid test ratio), ο οποίος ορίζεται ως εξής:

Δηλαδή, ο ως άνω δείκτης ουσιαστικώς προκύπτει από τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας εφόσον από τον αριθμητή του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας (κυκλοφορούν ενεργητικό) αφαιρέσουμε την αξία των αποθεμάτων. Άλλωστε, τα αποθέματα μίας επιχείρησης, πρώτον, δεν είναι βέβαιο ότι θα ρευστοποιηθούν και, δεύτερον, δεν είναι βέβαιο το πότε θα ρευστοποιηθούν.

Λέγοντας ότι τα αποθέματα δύνανται να ρευστοποιούνται εννοούμε οπωσδήποτε ότι τα αποθέματα ρευστοποιούνται με την πώλησή τους και την συνεπακόλουθη είσπραξη του αντιτίμου της πώλησης από την επιχείρηση. Σημειώνουμε ότι η είσπραξη του αντιτίμου της πώλησης των αποθεμάτων δεν είναι απολύτως βέβαιη. Ειδικότερα, αυτή η αβεβαιότητα για την είσπραξη του αντιτίμου της πώλησης αποθεμάτων αυξάνεται κατά συνήθεια σε οικονομίες σε φάση ύφεσης ή κρίσης, όπως είναι η Ελληνική οικονομία εν έτει 2015. Επιπλέον, ενίοτε τα αποθέματα δεν ρευστοποιούνται δια της πώλησης σε αξία ίση ή σχεδόν ίση του κόστους τους (κόστος αποθέματος). Τούτο συμβαίνει καθώς συνήθως τα αποθέματα πωλούνται σε αξία σημαντικά μεγαλύτερη της λογιστικής τους αξίας καθώς η επιχείρηση πουλάει τα αποθέματά της με περιθώριο κέρδους. Άλλες φορές πάλι τα αποθέματα πωλούνται σε αξία σημαντικά κατώτερη του κόστους τους. Αυτό μπορεί να συμβαίνει ενδεικτικώς είτε διότι η επιχείρηση πρόσκαιρα προσπαθεί να διασφαλίσει μερίδιο αγοράς πωλώντας κάτω του κόστους, είτε διότι κάποια συγκεκριμένα αποθέματα διατίθενται με μεγάλη δυσκολία και για να μην μείνουν αδιάθετα αυτά τα αποθέματα η επιχείρηση αναγκάζεται να τα πωλήσει κάτω του κόστους, είτε διότι η επιχείρηση τελεί υπό καθεστώς εκκαθάρισης και τα όποια αποθέματα πρέπει να πωληθούν πάση θυσία.

Ο χρηματοοικονομικός δείκτης ειδικής ρευστότητας εμφανίζει παρόμοιες ιδιότητες όπως και τα άλλα στατικά μέτρα ρευστότητας, δηλαδή οι δείκτες τρέχουσας και αμέσου ρευστότητας. Οι ιδιότητες αυτές συμπεριλαμβάνουν τις μαθηματικές ιδιότητες του δείκτη ειδικής ρευστότητας, αλλά και την οικονομική ερμηνεία και σημασία του δείκτη αυτού. Από τους προαναφερθέντες δείκτες ρευστότητας, ουσιαστικώς, την πλέον ευρεία έννοια της ρευστότητας των επιχειρήσεων την αποδίδει ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας και την πλέον περιορισμένη έννοια την αποδίδει ο δείκτης αμέσου ρευστότητας. Ο δείκτης ειδικής ρευστότητας αποδίδει την έννοια της ρευστότητας με εύρος ανάμεσα στο αποδοθέν από τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας εύρος και στο αποδοθέν από τον δείκτη αμέσου ρευστότητας εύρος. Με πιο μαθηματικούς όρους, λέγοντας «εύρος ρευστότητας» εννοούμε το πόσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμητής του καθενός εκ των προαναφερθέντων δεικτών από τον παρονομαστή των προαναφερθέντων δεικτών. Υπενθυμίζεται ότι παρονομαστής αυτός είναι κοινός σε όλους αυτούς τους δείκτες και δεν είναι άλλος από τις τρέχουσες υποχρεώσεις.

Έχοντας παραθέσει σε ανάλυση και με την πληρέστερη δυνατή επεξηγηματικότητα τους βασικότερους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας, θεωρούμε ότι πρέπει να αναφέρουμε με τρόπο συνοπτικό, πλην όμως σαφέστατο, μία συγκεκριμένη ιδιότητα των βασικότερων αυτών χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας. Ειδικότερα, συνηθέστατα οι εν λόγω χρηματοοικονομικοί δείκτες υπολογίζονται βάσει των λογιστικών αξιών των χρηματοοικονομικών στοιχείων που τους απαρτίζουν. Εντούτοις, μόνο τα μετρητά και τα ισοδύναμα μετρητών, καθώς και οι τρέχουσες υποχρεώσεις ρευστοποιούνται σε αξία ίση ή σχεδόν ίση με τη λογιστική τους αξία. Τα υπόλοιπα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία απαρτίζουν τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας, ωστόσο, δεν μετατρέπονται πάντοτε σε μετρητά ίσης αξίας με την αξία η οποία είναι γραμμένη στα λογιστικά βιβλία για τα στοιχεία αυτά.

Τα αποθέματα, για παράδειγμα, συχνότατα πωλούνται –εφόσον τελικώς πωληθούν– σε μεγαλύτερη αξία από τη λογιστική τους αξία (κόστος αποθέματος) λόγω της προσπάθειας εξασφάλισης περιθωρίου κέρδους. Επίσης, συχνότατα αγοραία αξιόγραφα, όπως οι μετοχές, ρευστοποιούνται σε τιμή/αξία κατά πολύ διαφορετική από τη λογιστική τους αξία, μόνο για να αναφέρουμε διαφορετικά παραδείγματα. Άλλωστε, σύμφωνα με τον Morallee (2001), η σημασία των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού για τη χρηματοοικονομική θέση της κατέχουσας επιχείρησης εξαρτάται από την αξία στην οποία θα ρευστοποιηθούν τα στοιχεία αυτά. Ενδέχεται κάποιες φορές τα στοιχεία αυτά να πρέπει να ρευστοποιηθούν αμέσως και με οποιοδήποτε κόστος: αυτή είναι, λόγου χάριν, η περίπτωση της εκκαθάρισης μιας εταιρείας. Στην περίπτωση αυτή η αξία στην οποία αναμένεται να ρευστοποιηθούν τα στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού θα είναι πιθανότατα πολύ χαμηλότερη από την περίπτωση που δεν επείγει η ρευστοποίηση των στοιχείων. Άλλες φορές πάλι, η επιχείρηση είναι σε θέση να αποτιμήσει αξιόγραφα κατεχόμενα από αυτή στην αξία στην οποία αναμένεται να ρευστοποιηθούν κατά την ωρίμανσή τους. Εφόσον η επιχείρηση δεν επείγεται να τα πωλήσει αυτά τα αξιόγραφα και εφόσον προτίθεται να τα διακρατήσει μέχρι την ωρίμανσή τους, η οποία ωρίμανση συχνά ξεπερνά το ένα έτος, μπορεί η επιχείρηση να γνωστοποιήσει αυτήν της την πρόθεση προσδίδοντας πιθανόν μεγαλύτερη αξία στα αξιόγραφα αυτά από την αξία την οποία ενδεχομένως θα ελάμβαναν εάν πωλούνταν εσπευσμένως.

Η παρατήρηση του συνηθισμένου φαινομένου της απόκλισης της ρευστοποιημένης αξίας περιουσιακών στοιχείων από τη λογιστική τους αξία εγείρει το ερώτημα μήπως η λογιστική αξία των όρων με την οποία συνήθως υπολογίζονται οι αριθμοδείκτες ρευστότητας δεν καταφέρνει να μας δώσει πάντοτε την απεικόνιση της πραγματικής ικανότητας της επιχείρησης να αποπληρώνει τις τρέχουσες υποχρεώσεις της, δηλαδή την απεικόνιση της πραγματικής ρευστότητας. Η αμφιβολία αυτή η οποία συνοδεύει τους αριθμοδείκτες ρευστότητας δύναται να αρθεί, έστω εν μέρει. Για την άρση αυτής της αμφιβολίας

επισημαίνονται όλα εκείνα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία για τα οποία είναι βέβαιη η πιθανότητα πραγματοποίησης τουλάχιστον 50% ότι θα ρευστοποιηθούν, εφόσον χρειασθεί, σε αξία ουσιωδώς διάφορη της λογιστικής τους αξίας.

Ο εντοπισμός τέτοιου είδους στοιχείων είναι πιο εύκολος εάν πρέπει να γίνει από τους λογιστές ή τους ελεγκτές της επιχείρησης στην οποία ανήκουν τα περιουσιακά αυτά στοιχεία. Επί παραδείγματι, οι λογιστές της επιχείρησης είναι συνήθως σε θέση να γνωρίζουν ότι μία συγκεκριμένη παρτίδα αποθεμάτων είναι ελαττωματική. Ως εκ τούτου, η πώληση αυτής της ελαττωματικής παρτίδας αποθεμάτων κατά πάσα πιθανότητα αποκλείεται. Ο αποκλεισμός της πιθανότητας πώλησης της ελαττωματικής παρτίδας αποθεμάτων σημαίνει την αφαίρεση της λογιστικής αξίας των ελαττωματικών αυτών αποθεμάτων από τη λογιστική αξία του συνόλου των αποθεμάτων για τον σκοπό του υπολογισμού του αριθμοδείκτη τρέχουσας ρευστότητας.

Εάν όμως ο εντοπισμός τέτοιου είδους στοιχείων πρέπει να γίνει από οικονομικούς αναλυτές εκτός επιχείρησης, τότε ο εντοπισμός αυτός καθίσταται κατά τι δυσκολότερος. Στην περίπτωση αυτή, ο εκάστοτε οικονομικός εξωτερικός αναλυτής μπορεί να ζητήσει σχετικά πρωτογενή δεδομένα από τους λογιστές της επιχείρησης. Άλλος τρόπος απόκτησης πρωτογενών δεδομένων για τον εντοπισμό των εξεταζόμενων περιουσιακών στοιχείων είναι ο εξωλογιστικός: δηλαδή ο εξωτερικός οικονομικός αναλυτής καταφεύγει στην ανάλυση πρωτογενών δεδομένων τα οποία προέρχονται μεν από το εσωτερικό της αναλύμενης επιχείρησης, δεν προέρχονται δε ούτε από τους λογιστές τη επιχείρησης, ούτε από τις οικονομικές καταστάσεις. Λόγου χάριν, μπορεί ένας εξωτερικός οικονομικός αναλυτής να εξασφαλίσει καταστάσεις επισφαλών πελατών από τμήματα του οργανογράμματος της επιχείρησης άσχετα με την οικονομική διεύθυνση. Η λογιστική αξία των απαιτήσεων από αυτούς τους επισφαλείς πελάτες πρέπει να αφαιρεθεί από τη συνολική αξία των εισπρακτέων λογαριασμών, καθώς δεν μπορεί να μετατραπεί σε μετρητά επειδή δεν αναμένεται ως πιθανότατη η είσπραξή της.

Εάν οποιοδήποτε από τους προαναφερθέντες τρόπους απόκτησης πρωτογενών δεδομένων για τον εντοπισμό περιουσιακών στοιχείων με πολύ πιθανή αξία ρευστοποίησης σε μεγάλη απόκλιση από τη λογιστική τους αξία αποτύχουν, τότε ο εξωτερικός οικονομικός αναλυτής καταφεύγει αναγκαστικώς σε άλλες ατραπούς δράσης. Στην περίπτωση αυτή, ο εξωτερικός οικονομικός αναλυτής μπορεί να εκτιμήσει με παραγωγική προσέγγιση την τελική ρευστοποιημένη αξία στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Για να το πράξει αυτό, χρειάζεται πρώτα να πληροφορηθεί τη διάρθρωση του κυκλοφορούντος ενεργητικού. Έπειτα, μπορεί να καταφύγει σε αναλυτικές μελέτες στη διεθνή βιβλιογραφία. Δηλαδή, μπορεί να συμβουλευθεί προγενέστερες μελέτες στις οποίες είχε διερευνηθεί το μέγεθος της αναμενόμενης ρευστοποιημένης αξίας για περιουσιακά στοιχεία άλλων επιχειρήσεων τα οποία είναι παρόμοια με υποτμήματα του κυκλοφορούντος ενεργητικού της αναλύμενης

επιχείρησης. Συμβουλευόμενος τέτοιου είδους προγενέστερες μελέτες, μπορεί να εφαρμόσει με κατάλληλο τρόπο είτε τη μεθοδολογία των προγενέστερων μελετών, είτε τα συμπεράσματα των προγενέστερων μελετών στη μελέτη της αναλυόμενης επιχείρησης.

Ας αναφέρουμε επιπλέον ότι ο προαναφερθείς τρόπος δράσης για τον εντοπισμό και για την αποτίμηση εκείνων των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού τα οποία αναμένεται να ρευστοποιηθούν σε αξία σημαντικά αποκλίνουσα από τη λογιστική τους αξία μπορεί να ακολουθηθεί και στην περίπτωση που θέλουμε να εντοπίσουμε στοιχεία του κυκλοφορούντος ενεργητικού τα οποία δεν αναμένεται ότι θα ρευστοποιηθούν τελικώς.

Όπως προαναφέραμε σε αυτήν την ενότητα, η ρευστότητα μίας επιχείρησης ισοδυναμεί με την βραχυπρόθεσμη φερεγγυότητα της επιχείρησης. Εφόσον η ρευστότητα της επιχείρησης είναι η ικανότητα της επιχείρησης να αποπληρώνει τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της, συνεπώς εάν μία επιχείρηση διακρίνεται από ρευστότητα, αυτό σημαίνει ότι είναι και – βραχυπρόθεσμως τουλάχιστον- φερέγγυος. Η φερεγγυότητα της επιχείρησης είναι η ιδιότητα της επιχείρησης να γίνεται αντιληπτή από τρίτα μέρη εκτός της επιχείρησης ως ικανή να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της. Καθίσταται φανερό ότι η ρευστότητα και η φερεγγυότητα μίας επιχείρησης είναι αλληλοσυσχετιζόμενες και αλληλοεπηρεαζόμενες σε μεγάλο βαθμό.

Εάν μία επιχείρηση γίνεται αντιληπτή από τρίτα μέρη εκτός επιχείρησης ως ικανή να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της, έστω σε βραχυπρόθεσμη βάση, αυτή η αντίληψη καθιστά την επιχείρηση ελκυστική για όσα τρίτα μέρη δραστηριοποιούνται στην πώληση δανείων προς επιχειρήσεις (Šarlija και Harg, 2012). Με άλλα λόγια, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τα οποία δραστηριοποιούνται στον τομέα των επιχειρηματικών δανείων θεωρούν πως αφού η επιχείρηση μπορεί να αποπληρώσει τις υποχρεώσεις της εντός ενός έτους (δηλαδή η επιχείρηση έχει ρευστότητα), άρα αυτό αποτελεί θετική ένδειξη ότι αυτή η επιχείρηση θα μπορεί να αποπληρώνει τις υποχρεώσεις της και στο απώτερο μέλλον.

Σύμφωνα με μερικές επιστημονικές μελέτες, η ρευστότητα μίας επιχείρησης καθορίζει τη μέγιστη αξία των δανειακών υποχρεώσεων της επιχείρησης (Williamson, 1988). Η μέγιστη αξία των δανειακών υποχρεώσεων της επιχείρησης καθορίζεται επίσης, σύμφωνα με τη μελέτη αυτή, από το μέσο επίπεδο δανεισμού στον κλάδο της οικονομίας στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση. Ένα ενδιαφέρον εύρημα από μεταγενέστερη επιστημονική έρευνα (Sibilkov, 2004) ήταν πως υπήρχε θετική συσχέτιση μεταξύ της ρευστότητας μίας επιχείρησης και της δανειακής μόχλευσης και των δανειακών υποχρεώσεων της αυτής επιχείρησης. Η μελέτη αυτή είχε διενεργηθεί με πρωτογενή δεδομένα παρμένα από Αμερικανικές εταιρείες των οποίων οι μετοχές ήταν εισηγμένες σε οργανωμένες κεφαλαιαγορές. Αντιθέτως, σε άλλες επιστημονικές έρευνες διαπιστώθηκε ότι οι εταιρείες οι οποίες είχαν μεγαλύτερη ρευστότητα χρηματοδοτούνταν σε μεγαλύτερο βαθμό από τα δικά τους περιουσιακά στοιχεία από ότι οι εταιρείες με μικρότερη ρευστότητα και γι' αυτό εμφάνιζαν μικρότερη δανειακή μόχλευση (Lipson και Mortal, 2009). Η μελέτη των Lipson

και Mortal (2009) είχε διενεργηθεί με πρωτογενή δεδομένα παρμένα από Αμερικανικές εταιρείες των οποίων οι μετοχές ήταν εισηγμένες σε οργανωμένες κεφαλαιαγορές και οι οποίες παρουσίαζαν σύνολο ενεργητικού για την κάθε μία μεγαλύτερο του ενός εκατομμυρίου δολαρίων. Το γεγονός ότι δανειακή μόχλευση, ρευστότητα και μεγέθυνση της όποιας επιχείρησης αλληλοσυναρτώνται, αποδεικνύεται και στην έρευνα του Anderson (2002) με πρωτογενή δεδομένα από Βρετανικές εταιρείες.

Στο σημείο αυτό ας αναφέρουμε ειδικώς για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας αυτό που έχουμε αναφέρει ήδη σε προηγούμενη ενότητα γενικότερα για όλους τους χρηματοοικονομικούς δείκτες: αν και η συνήθης μορφή των στατικών χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας είναι εκείνη του λόγου (ratio) ενός αριθμητή και ενός παρονομαστή, ωστόσο δεν ισχύουν πάντοτε οι ιδιότητες των λόγων στην προκείμενη περίπτωση. Πιο συγκεκριμένα, δεν ισχύουν πάντοτε οι ιδιότητες της γραμμικότητας (*linearity*) και της αναλογικότητας (*proportionality*), όσον αφορά στην αλληλοσυσχέτιση των όρων (αριθμητή και παρονομαστή) του όποιου δείκτη ρευστότητας. Τούτο έχει αποδειχθεί επανειλημμένως από εμπειρικές επιστημονικές μελέτες επί του σχετικού επιστημονικού πεδίου.

3.11 Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Γενική Θεώρηση

Θέτοντας ως δεδομένο ότι η γενική μορφή των χρηματοοικονομικών δεικτών συνίσταται στον λόγο τουλάχιστον δύο λογικώς συσχετισμένων χρηματοοικονομικών μεγεθών. Έτσι, σε κάθε χρηματοοικονομικό δείκτη υπάρχει ένας αριθμητής και ένας παρονομαστής. Η τυχόν επίδραση της εφαρμογής οποιουδήποτε Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου/ Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επομένως συνίσταται στην τυχόν μεταβολή είτε του αριθμητή, είτε του παρονομαστή του αριθμοδείκτη, είτε αμφοτέρων, αριθμητή και παρονομαστή, εξαιτίας της εφαρμογής του Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου/ Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Εάν η εν λόγω μεταβολή εντοπίζεται μόνο στον αριθμητή ή μόνο στον παρονομαστή είναι ευκολότερα μετρήσιμη από ότι εάν εντοπίζεται σε αμφοτέρους τους όρους του αριθμοδείκτη (Certified General Accountants Association of Canada, 2011). Για παράδειγμα, μία μείωση στα απεικονιζόμενα κέρδη μίας επιχείρησης λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα σήμαινε τη μείωση του δείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού (ROA- return on assets) επειδή θα μείωνε τον αριθμητή του δείκτη, δηλαδή το καθαρό εισόδημα. Ταυτόχρονα όμως, μία μείωση στα απεικονιζόμενα κέρδη μίας επιχείρησης λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα σήμαινε και την αύξηση του δείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού (ROA- return on assets) επειδή θα μείωνε τον παρονομαστή του δείκτη, δηλαδή το μέσο σύνολο του ενεργητικού.

Ένα επιπλέον σημείο το οποίο καθιστά δυσκολότερα μετρήσιμη την επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών είναι η διαφορετική λογιστική αντιμετώπιση κατηγοριών χρηματοοικονομικών στοιχείων μεταξύ των ΕΛΠ και των

ΔΛΠ/ΔΠΧΠΑ, όταν αυτή η διαφορετική λογιστική αντιμετώπιση επιφέρει συνέπειες αντίθετης κατεύθυνσης επί συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών (Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

Προς την κατεύθυνση της διερεύνησης των συνεπειών της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς έχουν διενεργηθεί αρκετές ενδιαφέρουσες επιστημονικές μελέτες. Οι επιστημονικές αυτές μελέτες αφορούν σε ποιοτική ανάλυση, δηλαδή ανάλυση των ποιοτικών χαρακτηριστικών της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και των συνεπειών αυτής, καθώς και σε ποσοτική ανάλυση, δηλαδή ποσοτική διερεύνηση των συνεπειών της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ιδίως των συνεπειών επί των χρηματοοικονομικών μεγεθών και επί των χρηματοοικονομικών δεικτών των επιχειρήσεων. Συνήθως οι επιστημονικές αυτές μελέτες οι οποίες ανέλυναν κατ' εξοχήν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της μετάβασης της προαναφερθείσας διακρίνονταν από τη χρησιμοποίηση ερωτηματολογίων ως μεθοδολογικού εργαλείου, ενώ οι επιστημονικές μελέτες οι οποίες ανέλυναν κατ' εξοχήν τα ποσοτικά χαρακτηριστικά της μετάβασης της προαναφερθείσας διακρίνονταν από τη χρησιμοποίηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων των οικονομικών καταστάσεων διερευνώμενων εταιρειών ως μεθοδολογικό εργαλείο.

Μία εξ αυτών των μελετών είναι η έρευνα των Yalama και Coskun (2007). Στην έρευνα αυτή, εξετάστηκε ένα δείγμα 80 επιχειρήσεων εκ χωρών του Περσικού Κόλπου. Οι επιχειρήσεις αυτές δραστηριοποιούνταν σε χώρες οι οποίες υιοθέτησαν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο χρονικό διάστημα 1999-2004. Αναλύθηκε η επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί χρηματοοικονομικών δεικτών όπως η απόδοση επί του ενεργητικού (return on assets - ROA), η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (return on equity - ROE), ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού (asset turnover), δείκτες δανειακής μόχλευσης, ο δείκτης λογιστικής αξίας της εταιρείας προς την αγοραία αξία της εταιρείας (book-to-market ratio), ο δείκτης κερδών ανά μετοχή προς την τιμή της μετοχής (earnings yield). Το πόρισμα αυτής της έρευνας ήταν ότι το σύνολο του ενεργητικού και η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων ήταν σημαντικά μεγαλύτερα κατά την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, παρά εάν εφαρμόζονταν οι Γενικώς Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (US GAAP). Εξ αιτίας αυτού του γεγονότος, εμφανίστηκε η απόδοση επί του ενεργητικού, η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων και ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού σημαντικά μειωμένα.

Στην προαναφερθείσα μελέτη δεν παρατηρήθηκαν σημαντικές διαφορές στον δείκτη δανειακής μόχλευσης μεταξύ των δύο εξεταζομένων λογιστικών καθεστώτων (ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και US GAAP). Αυτό παρατηρήθηκε επειδή αμφότερες η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων και η συνολική αξία των υποχρεώσεων τείνουν να αυξάνονται σε αμφοτέρα τα εξεταζόμενα λογιστικά καθεστάτα. Επιπροσθέτως, στην ίδια έρευνα, παρατηρήθηκε αύξηση στον δείκτη λογιστικής αξίας της εταιρείας προς την αγοραία αξία της εταιρείας και μείωση

στον δείκτη κερδών ανά μετοχή προς την τιμή της μετοχής στο λογιστικό καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Το 2007 οι Lantto & Sahlström ερεύνησαν την επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τους χρηματοοικονομικούς δείκτες 125 Φινλανδικών επιχειρήσεων. Η σχετική ανάλυση απέδειξε ότι η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αυξάνει το μέγεθος των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών, είτε αρνητικό είναι αυτό το μέγεθος, είτε θετικό. Πιο συγκεκριμένα, φάνηκε ότι οι δείκτες ρευστότητας και δανειακής μόχλευσης αυξήθηκαν εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μέτριο βαθμό. φάνηκε επίσης ότι αγοραίοι δείκτες (όπως ο δείκτης κερδών ανά μετοχή) και δείκτες ρευστότητας (όπως ο δείκτης αμέσου ρευστότητας) μειώθηκαν εξ αιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μικρό βαθμό.

Σε ετέρα επιστημονική μελέτη, διερευνήθηκαν οι δυνητικές συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί σημαντικών χρηματοοικονομικών δεικτών τουρκικών εταιρειών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών της Κωνσταντινούπολης (Agca και Aktas, 2007). Οι εξεταζόμενες εταιρείες ανήκαν σε διαφορετικούς κλάδους της Τουρκικής οικονομίας. Εξετάστηκαν δείκτες όπως ο δείκτης τρεχούσης ρευστότητας (current ratio), ο δείκτης αμέσου ρευστότητας (quick ratio), ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας (cash ratio), ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων (inventory turnover), ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων (receivables turnover), ο δείκτης συνολικών υποχρεώσεων (total liability ratio), ο δείκτης μακροπροθέσμων υποχρεώσεων (long term liability ratio), τα περιθώρια κέρδους, ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού (asset turnover), η απόδοση επί του ενεργητικού (return on assets - ROA), η απόδοση των ιδίων κεφαλαίων (return on equity - ROE).

Τα πορίσματα της έρευνας αυτής έδειξαν ότι οι μόνοι υπό εξέταση δείκτες στους οποίους σημειώθηκε σημαντική μεταβολή εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ήταν ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού και ο δείκτης υπεραμέσου ρευστότητας. Από πολλούς που επισκόπησαν την αυτή έρευνα διατυπώθηκε η άποψη ότι δεν διαπιστώθηκαν μεταβολές σε άλλους χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επειδή είχε μεσολαβήσει μόλις ένα έτος από της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ όταν διενεργήθηκε η έρευνα των Agca και Aktas (2004). Άλλωστε, σε πολλές χώρες κατά την πρώτη εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, την πρώτη χρονική περίοδο εισαγωγής σημειώθηκαν σφάλματα εκ μέρους των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων λόγω μη εξοικειώσεως με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Το ερώτημα της επίδρασης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί κρίσιμων χρηματοοικονομικών εταιρικών δεικτών είχε απασχολήσει και τους Beuren et al. (2008). Στη σχετική έρευνα οι εν λόγω μελετητές είχαν θέσει προς διερεύνηση χρηματοοικονομικούς δείκτες όπως ήταν η απόδοση επί του ενεργητικού (return on assets - ROA), η απόδοση επί των ρευστών διαθεσίμων στοιχείων ενεργητικού (return on liquid assets), η τρέχουσα ρευστότητα, ο λόγος των

συνολικών υποχρεώσεων προς τα συνολικά στοιχεία του ενεργητικού και ο λόγος των συνολικών υποχρεώσεων προς τα ρευστά διαθέσιμα στοιχεία του ενεργητικού. Η έρευνα αφορούσε σε 37 βρετανικές εταιρείες οι οποίες ήταν εισηγμένες σε αμερικανικές χρηματιστηριακές αγορές και ελάμβανε υπ' όψιν τα χρηματοοικονομικά τους στοιχεία για το 2005. Ελήφθησαν δεδομένα από τις εταιρείες του δείγματος, παρμένα από τις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών αυτών για το 2005. Τα δεδομένα αυτά ήταν καταρτισμένα και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (από τις καταστάσεις που υποβλήθηκαν στο Χρηματιστήριο Αξιών του Λονδίνου), αλλά και βάσει των Γενικών Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (US GAAP) (από τις καταστάσεις που υποβλήθηκαν στο Χρηματιστήριο Αξιών της Νέας Υόρκης).

Τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας έρευνας δείχνουν ότι οι διερευνώμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες δεν επηρεάστηκαν ουσιαστικά και στατιστικά σημαντικά από το κανονιστικό λογιστικό πλαίσιο (εάν δηλαδή το σχετικό λογιστικό πλαίσιο συνίσταντο στις Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής ή εάν συνίσταντο στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης).

Με τις συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών ασχολήθηκαν και οι Malíkova και Brabec (2012). Έθεσαν προς διερεύνηση συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες, συγκρίνοντας τις τιμές των δεικτών αυτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με τις τιμές των δεικτών βάσει των Τσεχικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, ασχολήθηκαν με την απόδοση επί των απασχοληθέντων κεφαλαίων (return on capital employed - ROCE), με τον δείκτη των συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού (asset turnover), με τον δείκτη αμέσου ρευστότητας (quick ratio) και με τον δείκτη δανειακών υποχρεώσεων (debt ratio). Έτσι λοιπόν, οι ως άνω μελετητές κατέληξαν στο πόρισμα ότι η απόδοση επί του απασχολημένου κεφαλαίου εμφανίζεται να είναι κατά πολύ υψηλότερη βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, από ότι βάσει των Τσεχικών Λογιστικών Προτύπων. Αυτό οφείλεται στην αύξηση του απεικονιζόμενου λογιστικού αποτελέσματος εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Ακόμη, ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς του σύνολο του ενεργητικού (asset turnover) εμφανίζεται μεγαλύτερος βάσει των Τσεχικών Λογιστικών Προτύπων, αλλά αυτή η διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική και ουσιώδης. Η παρατηρούμενη διαφορά δεν είναι στατιστικά σημαντική και ουσιώδης και για τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας- εντούτοις, ο δείκτης αυτός εμφανιζόταν μεγαλύτερος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εξαιτίας της μείωσης των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Βεβαίως, η παρατηρούμενη μείωση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επέφερε και μείωση του δείκτη δανειακών υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Πέραν των Τσεχικών Λογιστικών Προτύπων, τα Φινλανδικά Λογιστικά Πρότυπα απετέλεσαν επίσης αντικείμενο διερεύνησης (Lantto και Sahlstrom, 2009). Ειδικότερα, διερευνήθηκαν οι συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών, σε σχέση με το πώς διαμορφώνονταν οι δείκτες αυτοί υπό το καθεστώς των Φινλανδικών Λογιστικών Προτύπων. Πιο συγκεκριμένα, μελετήθηκαν δείκτες όπως ο δείκτης άμεσου ρευστότητας (quick ratio), ο δείκτης χρηματοδότησης του συνολικού ενεργητικού με ίδια κεφάλαια (equity ratio), ο δείκτης τιμής-κερδών ανά μετοχή (price-to-earnings ratio) και ο δείκτης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (return on equity - ROE).

Βάσει της έρευνας αυτής, παρουσιάζεται αύξηση των δεικτών κερδοφορίας και μόχλευσης εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αν και παρουσιάζεται μείωση του δείκτη χρηματοδότησης του συνολικού ενεργητικού με ίδια κεφάλαια (equity ratio), του δείκτη τιμής-κερδών ανά μετοχή (price-to-earnings ratio) και του δείκτη άμεσου ρευστότητας (quick ratio). Αναπόφευκτα, επίσης, σημειώνονται μειώσεις των δεικτών δανειακής μόχλευσης αφού σημειώνονται μειώσεις των απεικονιζόμενων ιδίων κεφαλαίων και αυξήσεις των απεικονιζόμενων δανειακών υποχρεώσεων. Παρομοίως, οι μειώσεις των δεικτών ρευστότητας οι οποίες σημειώνονται αποδίδονται στις παρατηρούμενες αυξήσεις των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Στην έρευνα των Lantto και Sahlstrom (2009) ως κύρια αιτία μείωσης του δείκτη άμεσου ρευστότητας (quick ratio) αναφέρεται η αναγνώριση αυξημένων βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, αυξημένων σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των Φινλανδικών Λογιστικών Προτύπων. Αυτή η αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων οφείλεται στην καθιέρωση του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις». Επίσης, στην ίδια έρευνα, ως κύρια αιτία αύξησης των δεικτών δανειακής μόχλευσης αναφέρεται η αναγνώριση αυξημένων υποχρεώσεων, αυξημένων σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των Φινλανδικών Λογιστικών Προτύπων. Αυτή η αύξηση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων οφείλεται α) στην αύξηση αναγνωριζόμενων υποχρεώσεων λόγω του ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις», β) στην αύξηση αναγνωριζόμενων υποχρεώσεων λόγω του ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους» και γ) στην αύξηση αναγνωριζόμενων υποχρεώσεων λόγω των ΔΛΠ 32 και ΔΛΠ 39 που αναφέρονται στα «Χρηματοοικονομικά Μέσα» (τα ΔΛΠ 32 και ΔΛΠ 39 έχουν αντικατασταθεί από το ΔΠΧΑ 9). Πάλι στη μελέτη των Lantto και Sahlstrom (2009) ως κύρια αιτία αύξησης των δεικτών κερδοφορίας αναφέρεται η αύξηση των απεικονιζόμενων κερδών, αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των Φινλανδικών Λογιστικών Προτύπων. Αυτή η αύξηση των απεικονιζόμενων κερδών οφείλεται κυρίως στην εφαρμογή του ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων», αλλά και λόγω εφαρμογής και άλλων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, δευτερευόντως.

Ενώ όμως από αρκετές μελέτες προκύπτει το συμπέρασμα ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συγγενεύουν περισσότερο με συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, όπως του Ηνωμένου Βασιλείου, από ότι με συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης της ηπειρωτικής

Ευρώπης, όπως της Ισπανίας, εντούτοις έχει αποδειχθεί ότι οι αριθμοδείκτες στα δύο αυτά ενδεικτικά αυτά συστήματα δεν ακολουθούν αυτό το σχήμα συγγένειας. Πιο συγκεκριμένα, σε επιστημονική έρευνα (Gastón & Jarne, 2010) απεδείχθη ότι η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και στις δύο χώρες επέφερε στατιστικώς σημαντικές μεταβολές στους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Απεδείχθη ακόμη ότι οι μεταβολές αυτές ήταν μεγαλύτερες στο Ηνωμένο Βασίλειο από ότι ήταν στην Ισπανία.

Εν αντιθέσει με τους Lantto και Sahlstrom (2009) οι οποίοι διαπιστώνουν μείωση του δείκτη ρευστότητας σε εταιρείες οι οποίες μετέβησαν από τα Φινλανδικά στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, οι Bao, Lee και Romeo (2010) διαπιστώνουν αύξηση του δείκτη ρευστότητας σε εταιρείες οι οποίες μετέβησαν από τα USGAAP στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Βεβαίως, οι Bao, Lee και Romeo (2010) διαπιστώνουν και αυτοί μειώσεις των δεικτών δανειακής μόχλευσης, όπως διαπίστωσαν τέτοιες μειώσεις οι Lantto και Sahlstrom (2009). Πάλι οι Bao, Lee και Romeo (2010) διαπιστώνουν επιπλέον μείωση του δείκτη των συνολικών πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού (asset turnover). Ας αναφέρουμε επίσης ότι αυτή η μελέτη του 2010 διεξήχθη επί δείγματος Αμερικανικών, Βρετανικών, Γαλλικών, Γερμανικών, Ιταλικών και Αυστραλιανών εταιρειών.

Μείωση του δείκτη των συνολικών πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού (asset turnover), εκτός από τους Bao, Lee και Romeo (2010), παρατηρούν και οι Stent, Bradbury και Hooks (2010). Οι Stent, Bradbury και Hooks (2010) μελέτησαν ειδικώς την επίδραση της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης στη Νέα Ζηλανδία. Επιπρόσθετα, παρατηρούν και αυτοί μείωση των δεικτών δανειακής μόχλευσης, όπως παρατήρησαν οι Bao, Lee και Romeo (2010), καθώς και οι Lantto και Sahlstrom (2009) πριν από αυτούς. Αξιοσημείωτο, επίσης, είναι ότι, ενώ οι Yalama και Coskun (2007) είχαν καταλήξει στο ότι αναμένονται μειώσεις δεικτών αποδοτικότητας, οι Stent, Bradbury και Hooks (2010) παρατήρησαν αύξηση δεικτών αποδοτικότητας, όπως ο δείκτης απόδοσης επί του ενεργητικού (return on assets - ROA) και ο δείκτης απόδοσης των ιδίων κεφαλαίων (return on equity - ROE). Εντούτοις, συμφωνούν με τους Yalama και Coskun (2007), ότι ο δείκτης των συνολικών πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού (asset turnover) αναμένεται να μειωθεί εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Ωστόσο, υπήρξαν και επιστημονικές μελέτες στις οποίες δεν διαπιστώθηκαν στατιστικώς σημαντικές μεταβολές στις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών εξ αιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Τέτοια σχετική μελέτη είναι και η έρευνα των Hung και Subramanyam (2007). Αν και οι εν λόγω μελετητές δεν διαπίστωσαν σημαντικές μεταβολές στις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, εντούτοις βρήκαν ότι κάποια από τα υποκείμενα των χρηματοοικονομικών δεικτών χρηματοοικονομικά μεγέθη είχαν επηρεασθεί

σε σημαντικό βαθμό από την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τέτοια χρηματοοικονομικά μεγέθη ήταν η συνολική αξία του ενεργητικού, η συνολική αξία των ιδίων κεφαλαίων και η μεταβλητότητα των καθαρών κερδών. Τα συστήματα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης υπό σύγκριση ήταν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και τα Γερμανικά Λογιστικά Πρότυπα. Βεβαίως, η προαναφερθείσα μελέτη διενεργήθηκε επί ενός συνόλου Γερμανικών εταιρειών για το χρονικό διάστημα 1998-2002.

Στην Ελλάδα επίσης είχαν διενεργηθεί έρευνες για την ανάλυση και αξιολόγηση της επίδρασης της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επί των χρηματοοικονομικών δεικτών. Ο Athianos (2008) χρησιμοποίησε τη μεθοδολογία των Hung και Subramanyam (2007) και κατέληξε στο ίδιο συμπέρασμα με αυτούς, ότι δηλαδή δεν διαπιστώνονται σημαντικές μεταβολές στις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Μόνη εξαίρεση στην παρατήρηση αυτή αποτελεί ο δείκτης απόδοσης επί του ενεργητικού. Πάλι, όμως, στη μελέτη του Athianos, όπως και στη μελέτη των Hung και Subramanyam (2007), βρέθηκε ότι κάποια από τα υποκείμενα των χρηματοοικονομικών δεικτών χρηματοοικονομικά μεγέθη είχαν επηρεασθεί σε σημαντικό βαθμό από την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τέτοια χρηματοοικονομικά μεγέθη ήταν η συνολική αξία του ενεργητικού, η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων, η μεταβλητότητα της αξίας των ιδίων κεφαλαίων, η μεταβλητότητα της αξίας του καθαρού εισοδήματος της επιχείρησης. Όλα αυτά τα χρηματοοικονομικά μεγέθη ευρέθησαν σημαντικά αυξημένα σε σχέση με τις τιμές τις οποίες ελάμβαναν στο πρότερο καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.

Σε άλλη επιστημονική μελέτη στην Ελληνική επικράτεια (Bellas et al., 2007), διαπιστώνεται πάλι μεταβολή σε κρίσιμα χρηματοοικονομικά μεγέθη εξ αιτίας της εισαγωγής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Τα διερευνώμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη ήταν: τα ενσώματα πάγια και οι συνολικές υποχρεώσεις. Οι εν λόγω μελετητές αποδίδουν τις αυξήσεις που σημειώθηκαν σε αυτά τα μεγέθη στη μερική αντικατάσταση της αρχής της συντηρητικότητας με τη χρήση της μεθόδου της εύλογης αξίας. Η έρευνα αυτή είναι αρκετά εκτεταμένη χρησιμοποιώντας τα χρηματοοικονομικά στοιχεία 83 εταιρειών για το χρονικό διάστημα 2004.

Σε ετέρα μελέτη στην Ελληνική επικράτεια (Georgakopoulou et al., 2010), όμως, διαπιστώθηκαν μεταβολές στις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η εν λόγω μελέτη αφορούσε στην περίοδο 2002-2006. Ειδικότερα, διαπιστώθηκαν σχετικές μεταβολές σε τέσσερις από τους δέκα χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι καλύφθηκαν από τη μελέτη. Γενικότερα, εντός των πλαισίων αυτής της μελέτης καταγράφηκαν αυξήσεις σχεδόν σε όλα τα υποκείμενα των χρηματοοικονομικών δεικτών χρηματοοικονομικά μεγέθη: στη συνολική αξία του ενεργητικού, στη συνολική αξία των υποχρεώσεων και στα ίδια κεφάλαια των επιχειρήσεων. Οι αυξήσεις αφορούσαν σε τιμές

αυξημένες από τα ΕΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Βεβαίως, το στατιστικό δείγμα της μελέτης αυτής ήταν σχετικά μικρό στατιστικό δείγμα εταιρειών (20), το οποίο μάλιστα συγκεντρώνεται στον βιομηχανικό τομέα και ειδικώς στον τομέα μεταποίησης τροφίμων και ποτών.

Πριν από τη μελέτη αυτή, πάλι οι Georgakopoulou et al. (2008) είχαν προσπαθήσει με προηγούμενη μελέτη να εξερευνήσουν τις συνέπειες της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης επί των χρηματοοικονομικών δεικτών των Ελληνικών επιχειρήσεων. Από αυτή τη μελέτη κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι σημειώνονται σημαντικές διαφορές σε συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες μεταβαίνοντας από τα ΕΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

- Στον δείκτη μικτών πωλήσεων προς το σύνολο του ενεργητικού
- Στον δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού
- Στον δείκτη συνολικών υποχρεώσεων προς τα ίδια κεφάλαια
- Στον δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς τις συνολικές υποχρεώσεις
- Στον δείκτη απόδοσης ιδίων κεφαλαίων

Για να προχωρήσουν στην έρευνά τους, οι Georgakopoulou et al. (2008) χρησιμοποίησαν πρωτογενή δεδομένα από 39 Ελληνικές εταιρείες του βιομηχανικού κλάδου. Η έρευνα αφορούσε στο έτος 2004 και ελάμβανε πρωτογενή δεδομένα από τις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες είχαν συνταχθεί βάσει των ΕΛΠ από τη μία πλευρά και από τις οικονομικές καταστάσεις οι οποίες είχαν συνταχθεί βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από την άλλη πλευρά. Αμφότερα τα σύνολα των οικονομικών καταστάσεων είχαν συνταχθεί για τις ίδιες εταιρείες και για την ίδια χρονική περίοδο.

Ενδιαφέροντα ήταν και τα συμπεράσματα της επιστημονικής μελέτης των Diakomichalis & Toudas (2007). Μελετώντας ένα δείγμα Ελληνικών εταιρειών από τους κλάδους των μέσων ενημέρωσης, της παροχής τεχνολογικών λύσεων και των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών διαπίστωσαν ότι η αξία των ιδίων κεφαλαίων στην πλειονότητα αυτών των εταιρειών μειώθηκε μετά τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Οι ερευνητές απέδωσαν το φαινόμενο αυτό σε διάφορους παράγοντες οι οποίοι προέκυψαν εξ αιτίας αυτής της μετάβασης:

- ✓ Στη χρησιμοποίηση, υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, της μεθόδου της εύλογης αξίας για την αποτίμηση των συμμετοχών σε συνδεδεμένες εταιρείες
- ✓ Στη διαγραφή ανείσπρακτων απαιτήσεων από πελάτες
- ✓ Σε αλλαγές στην πολιτική αποθεμάτων από πλευράς των διερευνώμενων εταιρειών
- ✓ Στην επαναποτίμηση ενσωμάτων παγίων
- ✓ Στην αναγνώριση αναβαλλόμενων φόρων

Υπήρξε ακόμη, επιπλέον, επιστημονική μελέτη η οποία διαπίστωσε ότι (Pazarskiset al., 2011), στην Ελλάδα και ειδικώς σε εταιρείες του κλάδου της πληροφορικής, σημειώνονταν μεταβολές μόνο σε δύο χρηματοοικονομικούς δείκτες εκ των διερευνώμενων είκοσι εξ αιτίας

της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Οι μεταβαλλόμενοι αριθμοδείκτες ήταν ο δείκτης περιθωρίου καθαρών κερδών (σημείωσε αύξηση) και ο δείκτης δανειακής μόχλευσης (σημείωσε μείωση).

Σε άλλη μελέτη διερευνήθηκε η επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί Καναδικών εταιρειών οι οποίες ξεκίνησαν να εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ νωρίτερα από την υποχρεωτική εφαρμογή τους στον Καναδά το 2011 (Blanchette και Girard, 2011). Ας σημειωθεί ότι η έρευνα αυτή είχε περιορισθεί σε εννέα μόνο επιχειρήσεις. Στην έρευνα αυτή εξετάστηκαν τέσσερις κατηγορίες χρηματοοικονομικών δεικτών: ρευστότητας, δανειακής μόχλευσης, κάλυψης υποχρεώσεων και κερδοφορίας. Τούτων δοθέντων, ένα αξιομνημόνευτο εύρημα ήταν πως η πλειονότητα των διερευνώμενων χρηματοοικονομικών δεικτών διακρίνεται από μεγαλύτερη μεταβλητότητα υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε σχέση με την παρατηρούμενη μεταβλητότητα υπό το καθεστώς των Καναδικών Γενικώς Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (CA GAAP). Η μεταβλητότητα αυτή χαρακτηρίζει και τους μέσους και τις διαμέσους των τιμών των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών. Εντούτοις, η εν λόγω μεταβλητότητα δεν είναι στατιστικώς σημαντική στις περισσότερες εξεταζόμενες περιπτώσεις.

Πάλι σε μελέτη περί της επίδρασης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί Καναδικών εταιρειών (Canadian Securities Administrators, 2010), διαπιστώνονται επιμέρους επιδράσεις οι οποίες απαντώνται σε όλο το φάσμα των διερευνώμενων Καναδικών εταιρειών, αλλά και επιδράσεις οι οποίες εντοπίζονται σε εξειδικευμένους τομείς της Καναδικής οικονομίας. Βεβαίως, νοούνται οι επιδράσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται ως επιδράσεις προερχόμενες από διαφορές στις λογιστικές πρακτικές μεταξύ ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και CA GAAP. Πιο συγκεκριμένα, στη μελέτη αυτή διαπιστώνονται γενικές επιδράσεις για το σύνολο της Καναδικής οικονομίας που αφορούν στην απαξίωση στοιχείων του ενεργητικού, στην αναγνώριση των εσόδων και στα ενσώματα πάγια. Διαπιστώνονται επίσης επιδράσεις σε εξειδικευμένους τομείς, όπως στην έρευνα και αξιολόγηση ορυκτών πόρων (ΔΠΧΑ 6), επίδραση η οποία αφορά αμέσως στον κλάδο εκμετάλλευσης ορυκτών πόρων, πετρελαίου και φυσικού αερίου. Άλλη σημαντική ανιχνευμένη επίδραση είναι η επίδραση που προκύπτει από την εφαρμογή της μεθόδου της εύλογης αξίας για τις επενδύσεις σε ακίνητα (ΔΛΠ 40). Η επίδραση αυτή αφορά ως επί το πλείστον τον κτηματομεσιτικό κλάδο και τον κλάδο ανάπτυξης ακινήτων.

3.12 Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ Επί Βασικών Χρηματοοικονομικών Δεικτών – Ειδικότερη Θεώρηση

Αναλύθηκε και επεξηγήθηκε σε προηγούμενη ενότητα οι αναμενόμενες επιδράσεις της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επί των χρηματοοικονομικών δεικτών. Επίσης, πέραν των αναμενόμενων επιδράσεων, αναφέραμε και επιδράσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίες αντιμετωπίζονται ως κάτι παραπάνω από βέβαιες από τη διεθνή επιστημονική κοινότητα και από τους επαγγελματίες του χώρου των επιχειρήσεων και των

κεφαλαιαγορών. Ας προχωρήσουμε τώρα στην αναλυτική παράθεση εμπειρικών παραδειγμάτων των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί συγκεκριμένων αριθμοδεικτών.

Τα παραδείγματα τα οποία θα παρατίθενται αφορούν σε χώρες οι οποίες έχουν εφαρμόσει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά και σε χώρες οι οποίες έχουν εκδηλώσει πρόθεση να εφαρμόσουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Θα αφορούν επίσης σε διαφορετικούς κλάδους της γενικότερης οικονομίας και σε επιχειρήσεις με ποικίλα χαρακτηριστικά. Βεβαίως, τα παραδείγματα αυτά διαφωτίζουν για τις επιδράσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί όλων των βασικών εκφάνσεων της επιχειρηματικής δραστηριότητας τις οποίες μετρούν οι αριθμοδείκτες: ρευστότητα, αποδοτικότητα, κερδοφορία, φερεγγυότητα, συμπεριφορά των επενδυτών.

Ένα εμπειρικό παράδειγμα των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί συγκεκριμένων αριθμοδεικτών είναι το παράδειγμα της Ελλάδας. Η Ελλάδα καθιέρωσε ως υποχρεωτικό σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες τον Ιανουάριο του 2005 το σύστημα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τούτο έγινε κατόπιν αντίστοιχης Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την υποχρεωτική καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ως υποχρεωτικού συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης για όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Οδηγία αυτή αφορούσε στη χρήση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για την παρουσίαση των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων των εταιρειών των οποίων οι μετοχές ήταν εισηγμένες σε οργανωμένες κεφαλαιαγορές εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Μία ενδιαφέρουσα επιστημονική μελέτη περί της επίδρασης της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών διενεργήθηκε από τους Balios et al. (2013). Η μελέτη αυτή αφορούσε οικονομικές καταστάσεις εταιρειών με εισηγμένες μετοχές στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Οι διερευνώμενες οικονομικές καταστάσεις ήταν διπλές: είχαν συνταχθεί βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, αλλά και βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Δηλαδή, ένα σύνολο οικονομικών καταστάσεων συντάχθηκε βάσει των ΕΛΠ και ένα άλλο σύνολο οικονομικών καταστάσεων συντάχθηκε βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Στη μελέτη των Balios et al. (2013) διερευνήθηκαν οι συνέπειες της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί τριών κατηγοριών χρηματοοικονομικών δεικτών: αποδοτικότητα, δανειακής μόχλευσης και ρευστότητας. Οι ερευνητές ενδιαφέρθηκαν ιδιαίτερα να μελετήσουν τη στατιστική κατανομή των τιμών των χρηματοοικονομικών αυτών δεικτών και ειδικότερα ενδιαφέρθηκαν να εντοπίσουν εάν η σχετική στατιστική κατανομή ήταν κανονική ή μη κανονική. Εντός των πλαισίων της μελέτης αυτής χρησιμοποιήθηκαν κλασικά μεθοδολογικά εργαλεία και μέτρα της περιγραφικής στατιστικής: ελάχιστες μεταβλητές, μέγιστες μεταβλητές, τυπική απόκλιση, ασυμμετρία και κύρτωση.

Για τους σκοπούς της μελέτης αυτής των Balios et al. (2013) χρησιμοποιήθηκε το υπόδειγμα της γραμμικής παλινδρόμησης. Υποτέθηκε ότι οι μέσοι των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό τα ΕΛΠ ερμηνεύουν τους μέσους των τιμών των δεικτών υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Με άλλα λόγια, ως εξαρτημένες μεταβλητές ετέθησαν οι μέσοι των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ως ανεξάρτητες μεταβλητές ετέθησαν οι μέσοι των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό τα ΕΛΠ.

Σύμφωνα με τα πορίσματα της έρευνας αυτής, η πλειονότητα των παρατηρήσεων δεν ακολουθεί κανονική κατανομή. Επίσης, αποδεικνύεται δια της έρευνας αυτής ότι οι τιμές των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών δεικτών δεν διαφέρουν στατιστικώς σημαντικά από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο.

Ακόμη, σύμφωνα με τα αποτελέσματα των εκτελεσθέντων γραμμικών παλινδρομήσεων, προκύπτει ότι οι συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των μέσων των τιμών των διερευνώμενων αριθμοδεικτών εμφανίζουν ισχυρή συσχέτιση για τους δείκτες ρευστότητας και δανειακής μόχλευσης, καθώς και για σχεδόν όλους τους δείκτες αποδοτικότητας (πλην του δείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους). Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τις περισσότερες των διερευνώμενων περιπτώσεων ανέρχεται σε τιμή άνω του 50%.

Ο συντελεστής συσχέτισης β του γραμμικού υποδείγματος εμφανίζει τιμή μικρότερη της μονάδας για τις κατηγορίες αριθμοδεικτών ρευστότητας και δανειακής μόχλευσης. Αυτό σημαίνει ότι για δεδομένες τιμές των αριθμοδεικτών για τις κατηγορίες αυτές υπό το καθεστώς των ΕΛΠ αντιστοιχούν μικρότερες τιμές αριθμοδεικτών για τις ίδιες κατηγορίες υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μόνη εξαίρεση για την κατηγορία των δεικτών δανειακής μόχλευσης είναι ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς συνολικές υποχρεώσεις, για τον οποίο παρατηρείται συντελεστής συσχέτισης β με τιμή μεγαλύτερη της μονάδας. Αυτό σημαίνει ότι για δεδομένες τιμές του αριθμοδείκτη αυτού υπό το καθεστώς των ΕΛΠ αντιστοιχεί μικρότερη τιμή για τον ίδιο αριθμοδείκτη υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Προτείνεται άλλη μία επιστημονική μελέτη ως παράδειγμα αναφοράς για το ζήτημα το οποίο εξετάζουμε. Ενδιαφέρει, βεβαίως, η ανάλυση και να αξιολόγηση της επίδρασης της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς επί των χρηματοοικονομικών δεικτών εξεταζόμενων επιχειρήσεων και επίσης επί των υποκείμενων χρηματοοικονομικών μεγεθών. Η εν λόγω έρευνα διενεργήθηκε από τους Pazarskis, Alexandrakis, Notopoulos, Kydros (2011). Τα πρωτογενή δεδομένα λήφθηκαν από τις δημοσιευμένες καταστάσεις είκοσι Ελληνικών επιχειρήσεων του κλάδου της πληροφορικής για τη χρονική περίοδο 2002-2007. Υπενθυμίζεται ότι το 2005 κατέστη υποχρεωτική η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Ελλάδα. Εντός των πλαισίων της εξεταζόμενης μελέτης μελετήθηκαν δώδεκα χρηματοοικονομικοί δείκτες. Ανάμεσα σε αυτούς τους δείκτες παρατίθενται δείκτες ρευστότητας, κερδοφορίας, δανειακής μόχλευσης, καθαρού περιθωρίου κέρδους, χρόνου εισπράξεως απαιτήσεων από πελάτες, χρόνου

αποπληρωμής προμηθευτών, καλύψεως τόκων δανείων, απόδοσης επί του ενεργητικού, απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων, και άλλοι.

Ως μεθοδολογική προσέγγιση, οι προαναφερθέντες ερευνητές επέλεξαν να υπολογίσουν εάν υφίσταται διαφορά μεταξύ του μέσου των τιμών ενός εκάστου από τους μελετώμενους αριθμοδείκτες πριν από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και του αντιστοίχου μέσου του ίδιου δείκτη μετά την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τελικά, οι ερευνητές καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι, εξ όλων των μελετώμενων δεικτών, μόνον ο δείκτης δανειακής μόχλευσης και ο δείκτης περιθωρίου καθαρού κέρδους εμφανίζουν στατιστικά σημαντικές μεταβολές στους μέσους τους εξ αιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ως καθαρό κέρδος στον προαναφερθέντα δείκτη λαμβάνεται το καθαρό κέρδος προ τόκων δανείων, προ φόρων και προ αποσβέσεων. Διευκρινίζεται ότι ο δείκτης περιθωρίου καθαρού κέρδους (και ειδικά ο μέσος του δείκτη) εμφανίστηκε να αυξάνεται, ενώ ο δείκτης δανειακής μόχλευσης (και ειδικώς ο μέσος του δείκτη) εμφανίστηκε να μειώνεται.

Άλλο εμπειρικό παράδειγμα των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί συγκεκριμένων αριθμοδεικτών είναι το παράδειγμα του Καναδά. Ο Καναδάς υιοθέτησε τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από 01/01/2011. Η υιοθέτηση αυτή αφορά στο σύνολο σχεδόν των εταιρειών των οποίων οι μετοχές είναι εισηγμένες σε οργανωμένες κεφαλαιαγορές. Μόνο περιορισμένες μικρότερες ομάδες Καναδικών επιχειρήσεων, όπως οι επενδυτικές εταιρείες, δεν υποχρεώθηκαν να υιοθετήσουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Διαπιστώθηκε η ανάγκη να συλλεχθούν πρωτογενή δεδομένα όσον αφορά στη μετάβαση των Καναδικών εταιρειών στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, να αναλυθούν τα δεδομένα αυτά και να αξιολογηθούν κατάλληλα και πλήρως. Συλλεχτήκαν πρωτογενή δεδομένα από οικονομικές καταστάσεις Καναδικών εταιρειών. Συνολικά συλλέχτηκαν πρωτογενή δεδομένα από οικονομικές καταστάσεις εννέα Καναδικών εταιρειών, εταιρειών οι οποίες ξεκίνησαν να εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ νωρίτερα από τις περισσότερες Καναδικές εταιρείες. Συγκεκριμένα, ελήφθησαν υπ' όψη πρωτογενή δεδομένα από τις οικονομικές καταστάσεις που είχαν υποβάλλει Καναδικές εταιρείες για το 2010 βάσει των Καναδικών Γενικών Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών (CA GAAP), αλλά και τα πρωτογενή δεδομένα από τις οικονομικές καταστάσεις που είχαν υποβάλλει Καναδικές εταιρείες για το 2010 βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι λοιπόν, οι ερευνητές (Certified General Accountants Association of Canada, 2011) ήταν σε θέση να συγκρίνουν πρωτογενή χρηματοοικονομικά στοιχεία βάσει αμφοτέρων των εξεταζόμενων λογιστικών καθεστώτων, για την ίδια χρονική περίοδο. Αυτό επέτρεψε να εξαχθούν συμπεράσματα για συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι αφορούσαν στις διερευνώμενες επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπ' όψη αυτά τα πρωτογενή δεδομένα, οι ερευνητές προέβησαν στον υπολογισμό συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών. Επιπλέον, προέβησαν σε σύγκριση μεταξύ των τιμών των διερευνώμενων χρηματοοικονομικών δεικτών και ανέλυσαν

τις διαφορές μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών που τυχόν προέκυψαν. Έπειτα, οι μελετητές εξέτασαν τις στατιστικές κατανομές των μέσων, των διαμέσων και των αποκλίσεων των τιμών των διερευνώμενων αριθμοδεικτών. Χρησιμοποιήθηκαν επίσης ως μεθοδολογικά εργαλεία παλινδρομήσεις βάσει της μεθόδου των ελαχίστων τετραγώνων για να αξιολογηθεί η συσχέτιση των παρατηρούμενων αριθμοδεικτών κατά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και κατά τα CA GAAP.

Η γενική υπόθεση υπό την οποία διενεργήθηκε αυτή η έρευνα είναι πως, εάν δεν προκύπτουν μεταβολές στους χρηματοοικονομικούς δείκτες ή στα υποκείμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη εξ αιτίας της μετάβασης από το πρότερο λογιστικό καθεστώς στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε οι τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών που καταρτίζονται βάσει των CA GAAP θα πρέπει να ισούνται με τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών που καταρτίζονται βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Εντούτοις, η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιφέρει μεταβολές στα υποκείμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη –όπως έχουν δείξει πολλές σχετικές μελέτες- και συνεπώς αναμένεται ότι οι υπερκείμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες θα επηρεασθούν ως εκ τούτου.

Τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν ότι οι τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι λήφθηκαν υπόψη δεν ακολουθούν κανονική κατανομή. Για την ακρίβεια, οι τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών δεν ακολουθούν κανονική κατανομή πλην του δείκτη κερδών προς υποχρεώσεις. Τούτο είναι αναμενόμενο εάν ιδωθεί υπό το πρίσμα παρόμοιων ερευνών (Lantto και Sahlström, 2009, Mcleay and Omar, 2000; Ezzamel and Mar-Molinero, 1990), οι οποίες πάλι είχαν καταλήξει σε μη κανονικές κατανομές για τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό εξέταση. Επιπλέον, η ασυμμετρία και η κύρτωση των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών βρέθηκαν να είναι πολύ υψηλές. Μεγάλες διαφορές εντοπίστηκαν επίσης και μεταξύ των μέσων και των διαμέσων των παρατηρούμενων τιμών.

Τα ευρήματα, λοιπόν, αυτής έρευνας δείχνουν ακόμη ότι η μετάβαση από τα CA GAAP στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν είναι στατιστικά σημαντική όσον αφορά στις επιδράσεις επί των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών. Η αρχική υπόθεση της εξεταζόμενης μελέτης ότι οι διάμεσοι των τιμών των αριθμοδεικτών είναι ίσοι μεταξύ της κατανομής υπό τα CA GAAP και της κατανομής υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν απορρίπτεται. Παρομοίως, δεν απορρίπτεται και η ετέρα αρχική υπόθεση της εξεταζόμενης μελέτης ότι οι μέσοι των τιμών των αριθμοδεικτών είναι ίσοι μεταξύ της κατανομής υπό τα CA GAAP και της κατανομής υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Άλλο αξιοσημείωτο πόρισμα της προαναφερθείσας μελέτης αποτελεί η στατιστικά σημαντική διαφοροποίηση της κατανομής των τιμών των αριθμοδεικτών περί τις διαμέσους για συγκεκριμένες κατηγορίες διερευνώμενων αριθμοδεικτών. Ειδικότερα, αυτό το φαινόμενο παρατηρείται για τους δείκτες κερδοφορίας, ρευστότητας, δανειακής μόχλευσης και κάλυψης υποχρεώσεων.

Μία επιμέρους παρατήρηση αφορά στον δείκτη λειτουργικών ταμειακών ροών προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις από τη μία πλευρά και στην κατάσταση ταμειακών ροών από την άλλη πλευρά. Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι για τον δείκτη αυτό η διαφοροποίηση της κατανομής των τιμών των αριθμοδεικτών περί τη διάμεσο δεν είναι στατιστικώς σημαντική. Με άλλα λόγια, δεν απορρίφθηκε η υπόθεση ότι οι παρατηρούμενες αποκλίσεις των τιμών από τη διάμεσο είναι ίσες μεταξύ της κατανομής υπό τις Καναδικές Γενικώς Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές και της κατανομής υπό τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Ωστόσο, ο δείκτης λειτουργικών ταμειακών ροών προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις συνήθως δεν θεωρείται ότι μεταβάλλεται εξ αιτίας αλλαγών στα τηρούμενα λογιστικά πρότυπα, εκτός από περιπτώσεις οι οποίες σχετίζονται με μεταβολές στις λογιστικές διαδικασίες ενοποίησης οικονομικών καταστάσεων. Ο συνδυασμός της παρατήρησης ότι ο δείκτης λειτουργικών ταμειακών ροών προς τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντικές αποκλίσεις με την εμπειρικά δοκιμασμένη πεποίθηση ότι ο δείκτης αυτός δεν μεταβάλλεται συνήθως εξαιτίας αλλαγών στα λογιστικά πρότυπα παρέχει την ένδειξη ότι η κατάσταση ταμειακών ροών επηρεάζεται μάλλον σε μικρότερο βαθμό από ότι άλλες οικονομικές καταστάσεις εξαιτίας της αλλαγής των λογιστικών προτύπων.

Στη συνέχεια διενεργήθηκαν παλινδρομήσεις με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων. Με τη διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων υποτίθεται ότι οι τιμές των αριθμοδεικτών που καταρτίζονται βάσει των CA GAAP ερμηνεύουν στατιστικά τις τιμές των αριθμοδεικτών που καταρτίζονται βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα αποτελέσματα των παλινδρομήσεων αυτών φανερώνουν ισχυρή στατιστική συσχέτιση των αριθμοδεικτών δανειακής μόχλευσης και κερδοφορίας, ενώ φανερώνουν ασθενή στατιστική συσχέτιση της συντριπτικής πλειονότητας των αριθμοδεικτών ρευστότητας και κάλυψης υποχρεώσεων. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για την κατηγορία των συντελεστών συσχέτισης για τους δείκτες μόχλευσης εντάσσεται στο διάστημα 0,881- 0,894 και η αναπροσαρμοσμένη R^2 για την κατηγορία των συντελεστών συσχέτισης για τους δείκτες κερδοφορίας εντάσσεται στο διάστημα 0,818-0,966. Σε αμφότερες τις κατηγορίες αριθμοδεικτών το επίπεδο εμπιστοσύνης είναι στο 1%. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για την κατηγορία των συντελεστών συσχέτισης για σχεδόν όλους τους δείκτες ρευστότητας και κάλυψης υποχρεώσεων σχεδόν ισούται με το μηδέν.

Επιπρόσθετα της παραπάνω ανάλυσης, οι μελετητές οι οποίοι διεξήγαγαν την παρατιθέμενη μελέτη προχώρησαν και σε επιμέρους αναλύσεις για πιο εξειδικευμένα ζητήματα. Πιο συγκεκριμένα, είχε παρατηρηθεί από προηγούμενες μελέτες ότι πολλές Καναδικές εταιρείες του κλάδου της εκμετάλλευσης των ορυκτών πόρων, του πετρελαίου και του φυσικού αερίου είχαν προβεί σε προγενέστερη εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σε σχέση με εταιρείες άλλων κλάδων της Καναδικής οικονομίας. Το γεγονός αυτό έστρεψε το ερευνητικό ενδιαφέρον στη διερεύνηση

της συσχέτισης των αριθμοδεικτών υπό τα CA GAAP και υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ ειδικά για τις επιχειρήσεις του κλάδου αυτού.

Διαπιστώθηκε λοιπόν ότι υφίσταται σημαντική στατιστική συσχέτιση για μερικούς αριθμοδείκτες στην κατηγορία των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και κάλυψης υποχρεώσεων για τις επιχειρήσεις του κλάδου ορυκτών πόρων, πετρελαίου και φυσικού αερίου. Με άλλα λόγια, συγκεκριμένοι αριθμοδείκτες κερδοφορίας και κάλυψης υποχρεώσεων όπως καταρτίζονται βάσει των CA GAAP ερμηνεύουν σε σημαντικό βαθμό τους αντίστοιχους αριθμοδείκτες βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι δεν υφίσταται σημαντική στατιστική συσχέτιση στην κατηγορία των αριθμοδεικτών ρευστότητας και δανειακής μόχλευσης για τις επιχειρήσεις του κλάδου ορυκτών πόρων, πετρελαίου και φυσικού αερίου. Άλλως ειπείν, οι αριθμοδείκτες ρευστότητας και δανειακής μόχλευσης όπως καταρτίζονται βάσει των CA GAAP δεν ερμηνεύουν σε σημαντικό βαθμό τους αντίστοιχους αριθμοδείκτες βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Ειδικότερα, παρατηρήθηκαν αρνητικοί συντελεστές συσχέτισης για τις περιπτώσεις επιχειρήσεων του εξεταζόμενου κλάδου με αναπροσαρμοσμένη R^2 εντασόμενη στο διάστημα 0,978-0,944 για τους αριθμοδείκτες καθαρού περιθωρίου κέρδους, με βαθμό εμπιστοσύνης 1%. Αυτό σημαίνει ότι υφίσταται αρνητική επίδραση στα απεικονιζόμενα κέρδη του Καναδικού κλάδου ορυκτών πόρων εξαιτίας της εισαγωγής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Επιπλέον, τα ευρήματα αυτά δείχνουν ότι τα απεικονιζόμενα κέρδη του Καναδικού κλάδου ορυκτών πόρων επηρεάζονται περισσότερο από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με τα απεικονιζόμενα κέρδη των υπολοίπων Καναδικών εταιρειών. Εντούτοις, στην περίπτωση του αριθμοδείκτη του κέρδους από ανόργανα και από οργανικά έσοδα (comprehensive income) παρατηρήθηκαν θετικοί συντελεστές συσχέτισης. Δηλαδή, το κέρδος από ανόργανα και από οργανικά έσοδα εμφανίζεται να υφίσταται θετική επίδραση από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενώ το καθαρό κέρδος εμφανίζεται να υφίσταται αρνητική επίδραση από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πάντοτε για τον κλάδο των ορυκτών πόρων. Το εύρημα αυτό είναι κατ' αρχήν αντιφατικό, πράγμα το οποίο υποχρέωσε τους ερευνητές να δηλώσουν ότι απαιτείται περαιτέρω έρευνα για τον κλάδο αυτό της οικονομίας.

Αναφορικά με την πλειονότητα των αριθμοδεικτών κάλυψης των υποχρεώσεων, υφίστανται στατιστικώς σημαντικοί και συνάμα αρνητικοί συντελεστές συσχέτισης μεταξύ των τιμών των αριθμοδεικτών αυτών βάσει των CA GAAP και των τιμών των αριθμοδεικτών αυτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε επίπεδα εμπιστοσύνης μεταξύ 1% και 10%. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 εντάσσεται στο διάστημα 0,167- 0,597. Αυτό δείχνει ότι οι επιχειρήσεις του Καναδικού κλάδου πετρελαίου, φυσικού αερίου και ορυκτών πόρων αντιμετωπίζουν μεγαλύτερη αρνητική επίδραση στους χρηματοοικονομικούς δείκτες κάλυψης υποχρεώσεων εξ αιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/

Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σε σχέση με επιχειρήσεις από τους υπόλοιπους κλάδους της Καναδικής οικονομίας.

Προσπαθώντας να συνοψίσουμε τα συμπεράσματα της μελέτης της Certified General Accountants Association of Canada (2011) αξίζει να τονίσουμε ότι διαφαίνεται στατιστικώς σημαντική μεγαλύτερη μεταβλητότητα των τιμών των ίδιων χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Καναδικών Γενικώς Αποδεκτών Λογιστικών Αρχών εν συγκρίσει με τη μεταβλητότητα των τιμών των αυτών χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Ιδιαίτερα αυξημένη μεταβλητότητα απαντάται στην κατηγορία των χρηματοοικονομικών δεικτών δανειακής μόχλευσης και στην κατηγορία των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Οι συντελεστές συσχέτισης (μεταξύ αριθμοδεικτών υπό τις CA GAAP και αριθμοδεικτών υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) οι παρατηρούμενοι στις προαναφερθείσες κατηγορίες είναι στατιστικώς σημαντικοί και μεγαλύτεροι της μονάδας (πλην του συντελεστή συσχέτισης των αριθμοδεικτών καθαρού κέρδους προ τόκων, προ φόρων και προ αποσβέσεων). Αυτό το φαινόμενο παρατηρείται για επίπεδο εμπιστοσύνης 1% και αναπροσαρμοσμένη R^2 να εντάσσεται στο διάστημα 0,818 - 0,966. Το φαινόμενο αυτό σημαίνει ότι αναμένονται μεγαλύτερες θετικές αποκλίσεις για τους αριθμοδείκτες δανειακής μόχλευσης και κερδοφορίας υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ όταν ο αντίστοιχος αριθμοδείκτης υπό τις CA GAAP είναι θετικός. Σημαίνει επίσης πως αναμένονται μεγαλύτερες αρνητικές αποκλίσεις για τους αριθμοδείκτες δανειακής μόχλευσης και κερδοφορίας υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ όταν ο αντίστοιχος αριθμοδείκτης υπό τις CA GAAP είναι αρνητικός.

Επιπρόσθετα, οι διάμεσοι και οι μέσοι των τιμών της πλειονότητας των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών δεν εμφανίζουν στατιστικά σημαντικές διαφοροποιήσεις από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο. Η κατανομή των διαμέσων και των μέσων των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών δείχνει ότι η μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν επηρέασε με στατιστικά σημαντικό τρόπο τη χρηματοοικονομική θέση των διερευνώμενων Καναδικών εταιρειών.

Εντούτοις, στην εν λόγω έρευνα παρατηρούνται και διαφοροποιήσεις στις κατανομές των παρατηρήσεων μεταξύ των δύο λογιστικών καθεστώτων. Έτσι, οι μέγιστες και οι ελάχιστες τιμές αρκετών από τους εξεταζόμενους αριθμοδείκτες είναι, αντιστοίχως, μεγαλύτερες και μικρότερες υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε σχέση με τις μέγιστες και τις ελάχιστες τιμές των ίδιων αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς των CA GAAP. Άλλο σημαντικό εύρημα είναι και η μεγαλύτερη απόκλιση των τιμών σε αρκετές περιπτώσεις εξεταζόμενων αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και για επίπεδο εμπιστοσύνης 1%, η οποία είναι και στατιστικώς σημαντική. Πιο συγκεκριμένα, το φαινόμενο αυτό παρατηρείται για τους εξής αριθμοδείκτες:

- Δείκτες ρευστότητας
- Δείκτες δανειακής μόχλευσης
- Δείκτης καθαρών κερδών προς συνολικές υποχρεώσεις
- Δείκτες κερδοφορίας

Οι ερευνητές οι οποίοι διεξήγαγαν την εξεταζόμενη έρευνα επιβεβαιώνουν ότι η έρευνα αυτή συμφωνεί με την έρευνα των Lantto και Sahlström (2009) στο ότι η εισαγωγή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς αυξάνει το μέγεθος των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών, είτε αυτό το μέγεθος είναι αρνητικό, είτε είναι θετικό. Εντούτοις, εμφανίζεται μία διαφορά μεταξύ των δύο μελετών και αυτή η διαφορά συνίσταται στο ότι οι Lantto και Sahlström (2009) διαγιγνώσκουν στατιστικά σημαντική απόκλιση μεταξύ των διαμέσων των τιμών των αριθμοδεικτών, ενώ η Certified General Accountants Association of Canada (2011) δεν διαγιγνώσκει τέτοια απόκλιση.

Ίσως αυτό το οποίο προσδίδει επιπρόσθετο ενδιαφέρον στην Καναδική έρευνα είναι ακριβώς το πόρισμα των Καναδών μελετητών ότι τα επιμέρους συμπεράσματά τους δεν ερμηνεύουν πλήρως και πέραν πάσης αμφιβολίας τη μεγάλη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Βεβαίως, οι εν λόγω ερευνητές προβαίνουν σε σχετικές υποθέσεις, χωρίς όμως να είναι σε θέση να αποφανθούν για την αιτία (ή τις αιτίες) του φαινομένου αυτού. Πιο συγκεκριμένα, αναρωτούνται εν πρώτοις εάν αυτή η μεταβλητότητα οφείλεται σε θεμελιώδεις αναπροσαρμογές χρηματοοικονομικών στοιχείων οι οποίες απαιτούνται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενώ δεν απαιτούνται από τις Καναδικές Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές. Τέτοιου είδους αναπροσαρμογές συναντούμε πολλές στις περιπτώσεις όπου απαιτείται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποτίμηση περιουσιακών στοιχείων βάσει της μεθόδου της εύλογης αξίας, εκεί όπου πριν και υπό το καθεστώς των CA GAAP τα περιουσιακά στοιχεία αποτιμούνταν στο ιστορικό κόστος. Έπειτα, οι Καναδοί μελετητές αναρωτιόταν εάν τα αυξημένα περιθώρια ευελιξίας τα οποία επιφυλάσσονται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων οδηγούν σε αυτήν τη μεγάλη μεταβλητότητα των τιμών των αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επί παραδείγματι, πολλές φορές υπάρχει η δυνατότητα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να επιλέγουν τα διοικητικά στελέχη μεταξύ περισσότερων της μίας μεθόδων αποτίμησης.

Ένα από τα ζητήματα που διερευνούν μετ' επιτάσεως και στην ουσία όλοι οι ανωτέρω ερευνητές, έστω και εάν δεν το αναφέρουν ρητά, είναι εάν οι τυχόν μεταβολές στους χρηματοοικονομικούς δείκτες μίας επιχείρησης εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς δύνανται να τύχουν διάκρισης από τις μεταβολές στους χρηματοοικονομικούς δείκτες μίας επιχείρησης εξαιτίας μεταβολών στην επιχειρηματική και χρηματοοικονομική επίδοση της επιχείρησης.

Δηλαδή, ελλοχεύει ο κίνδυνος μεταβολές χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίες οφείλονται σε μεταβολές λογιστικών προτύπων να θεωρηθούν, λανθασμένα, ότι αντιπροσωπεύουν μεταβολές που αφορούν στο πόσο καλά μία επιχείρηση κάνει τη δουλειά της. Αυτός ο κίνδυνος είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε περιπτώσεις όπου ο οποιοσδήποτε επενδυτής προσπαθεί να αποφασίσει εάν θα επενδύσει σε μία επιχείρηση ή όχι, όπως επίσης, εάν τελικά επενδύσει στην επιχείρηση, υπό ποιους όρους. Το προαναφερθέν ζήτημα το αναφέρουν ρητά ως ένα από τα κίνητρα διερεύνησης για να προχωρήσουν στην επιστημονική μελέτη τους οι Jindřichovská και Kubíčková (2014). Βεβαίως, ο κύριος στόχος της μελέτης των ερευνητών αυτών ήταν η ανάλυση και η αξιολόγηση των συνεπειών της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Τσεχία και ειδικότερα των συνεπειών επί των χρηματοοικονομικών δεικτών εξεταζόμενων Τσεχικών εταιρειών. Για τον σκοπό αυτό ελήφθησαν πρωτογενή δεδομένα από τις οικονομικές καταστάσεις 18 Τσεχικών εταιρειών, διαφόρων κλάδων της Τσεχικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, ελήφθησαν χρηματοοικονομικά στοιχεία από τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων εταιρειών οι οποίες είχαν καταρτισθεί βάσει των Τσεχικών Λογιστικών Προτύπων (ΤΛΠ), όπως επίσης ελήφθησαν χρηματοοικονομικά στοιχεία και από οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων εταιρειών οι οποίες είχαν καταρτισθεί βάσει των οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων εταιρειών οι οποίες είχαν καταρτισθεί βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς.

Οι υπό εξέταση Τσεχικές εταιρείες κατήρτισαν και εξέδωσαν οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για διαφορετικούς λόγους η κάθε μία. Έτσι, άλλες εταιρείες από το δείγμα εταιρειών όφειλαν να υποβάλλουν οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις μητρικές εταιρείες ξένων συμφερόντων στις οποίες ανήκουν, ενώ άλλες όφειλαν να υποβάλλουν οικονομικές καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ένεκα απαιτήσεων των επιχειρηματικών τους εταίρων (λόγου χάριν, υποψηφίων επενδυτών, οικονομικών αναλυτών, και άλλων).

Στη μελέτη λοιπόν των Jindřichovská και Kubíčková (2014) διαπιστώνεται εν πρώτοις ότι, για τους αριθμοδείκτες κερδοφορίας, δεν εντοπίζεται στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των μέσων των τιμών για τα ΤΛΠ και των μέσων των τιμών για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Η t-δοκιμασία εμφανίζει κρίσιμη τιμή $t = 1,697$ για 34 βαθμούς ελευθερίας και με μετρημένο επίπεδο στατιστικής σημασίας στο 5%. Η μέγιστη τιμή του t που εμφανίσθηκε για τους αριθμοδείκτες κερδοφορίας ήταν $t = 0,956$ για τον αριθμοδείκτη απόδοσης των απασχολημένων ιδίων κεφαλαίων, τιμή σημαντικά χαμηλότερη από το αποδεκτό επίπεδο στατιστικής σημασίας.

Για τους αριθμοδείκτες ρευστότητας η t-δοκιμασία εμφανίζει κρίσιμη τιμή $t = 1,697$ για 34 βαθμούς ελευθερίας και με μετρημένο επίπεδο στατιστικής σημασίας στο 5%. Η μέγιστη τιμή του t που εμφανίσθηκε για τους αριθμοδείκτες κερδοφορίας ήταν $t = 0,814$ για τον

αριθμοδείκτη τρέχουσας ρευστότητας, τιμή σημαντικά χαμηλότερη από το αποδεκτό επίπεδο στατιστικής σημασίας. Παρόμοια συμπεράσματα προκύπτουν και για τους δείκτες δανειακής μόχλευσης και για τους δείκτες αποδοτικότητα.

Οι συντάκτες της επιστημονικής μελέτης (Jindřichovská και Kubičková, 2014) τονίζουν ότι διακρίνουν το εξής σχήμα στα πορίσματά τους: οι διαφορές μεταξύ των μέσων των τιμών των αριθμοδεικτών σε κάθε εξεταζόμενη εταιρεία είναι μάλλον μεγάλες. Οι διαφορές αυτές εμφανίζονται είτε θετικές, είτε αρνητικές. Μάλιστα, οι εν λόγω συντάκτες σημειώνουν ότι οι μέσοι των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συνήθως είναι «χειρότεροι». Με τη διατύπωση αυτή εννοούν πως οι μέσοι των τιμών των αριθμοδεικτών υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δύνανται να σημαίνουν επιδείνωση της χρηματοοικονομικής θέσης και της χρηματοοικονομικής επίδοσης των εξεταζόμενων Τσεχικών επιχειρήσεων, εάν εξέλειπαν οποιοδήποτε λόγοι μεταβολής των μέσων των τιμών αυτών εξ αιτίας των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων. Εντούτοις, η t-δοκιμασία δείχνει ότι αυτές οι διαφορές δεν είναι στατιστικώς σημαντικές.

Σε άλλο εμπειρικό παράδειγμα, οι Lantto και Sahlström (2007) διερεύνησαν την επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στους χρηματοοικονομικούς δείκτες 125 Φινλανδικών επιχειρήσεων. Ανάμεσα σε άλλα ευρήματα, ξεχωρίζει το εύρημα ότι οι διερευνώμενοι δείκτες κερδοφορίας και αποδοτικότητα παρουσιάζουν αύξηση από 9% έως και 19% κατόπιν της μετάβασης από τα Φινλανδικά Λογιστικά Πρότυπα (ΦΛΠ) στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Συγκεκριμένα, αυξάνεται ο δείκτης απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου και ο δείκτης περιθωρίου καθαρού οργανικού κέρδους. Μικρότερη αύξηση παρατηρείται για τον δείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς το σύνολο των ιδίων κεφαλαίων (2,9%).

Αντιθέτως, στην ίδια μελέτη, παρατηρείται μείωση για τον δείκτη συνόλου ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού (-0,7%), για τους εξεταζόμενους δείκτες ρευστότητας (-0,1% για τον δείκτη αμέσου ρευστότητας και -0,2% για τον δείκτη τρέχουσας ρευστότητας). Μείωση παρατηρείται ακόμη -σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό- για τον δείκτη τιμής μετοχής προς τα κέρδη ανά μετοχή (P/E ratio): -0,11%. Το κοινό φαινόμενο όλων αυτών των παρατηρήσεων είναι πως το μέγεθος των μέσων των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών μεταβάλλεται εξαιτίας της μετάβασης από τα ΦΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Βεβαίως, το μεταβαλλόμενο αυτό μέγεθος ενδέχεται να σημαίνει είτε αρνητική, είτε θετική μεταβολή.

Για να εξηγήσουν τις μεταβολές στους χρηματοοικονομικούς δείκτες κατά τη μετάβαση από τα ΦΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι Lantto και Sahlström (2007) προχωρούν σε μελέτη των υποκείμενων χρηματοοικονομικών μεγεθών για να διαπιστώσουν εάν τυχόν σημειώνονται τυχόν μεταβολές. Έτσι, συγκρίνουν τις μέσες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών σε αμφότερα τα λογιστικά συστήματα για βαθμό εμπιστοσύνης 5%. Διαπιστώνουν ότι σε όλα τα

εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη παρουσιάζονται διαφορές μεταξύ των μέσων τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών, πλην των ακολούθων χρηματοοικονομικών μεγεθών:

- Αποθέματα
- Μετρητά και ισοδύναμα μετρητών
- Κυκλοφορούν ενεργητικό
- Ίδια κεφάλαια στο κλείσιμο της λογιστικής χρήσης
- Μέσος όρος ιδίων κεφαλαίων κατά τη διάρκεια της λογιστικής χρήσης
- Προκαταβολές

Εν γένει, τα ευρήματα της εν λόγω μελέτης συνηγορούν στο ότι παρατηρούνται ευνοϊκές μεταβολές στα χρηματοοικονομικά στοιχεία της κατάστασης αποτελεσμάτων εξαιτίας της μετάβασης από τα ΦΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ: υψηλότερη κερδοφορία και χαμηλότερα έξοδα. Αντιθέτως, παρατηρούνται μη ευνοϊκές μεταβολές στα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ισολογισμού εξ αιτίας της μετάβασης από τα ΦΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ: αύξηση των ξένων κεφαλαίων και μείωση των ιδίων κεφαλαίων. Επίσης, παρατηρείται αύξηση στα συνολικά ίδια κεφάλαια και στο σύνολο των υποχρεώσεων εξ αιτίας της μετάβασης από τα ΦΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Αφού οι προαναφερθέντες ερευνητές ανέλυσαν και αξιολόγησαν τις όποιες μεταβολές στα υποκείμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη (κατεύθυνση και βαθμό των μεταβολών) εξαιτίας της μετάβασης από τα ΦΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, προχώρησαν στη συνέχεια σε συσχέτιση των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών με τις μεταβολές στους σχετικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες. Βάσει αυτού του αναλυτικού σχήματος διαπιστώθηκαν τα παρακάτω πορίσματα, όπως φαίνονται στον πίνακα που ακολουθεί:

Πίνακας 3.1:

<i>Οι μεταβολές είναι ποσοστιαίες</i>				
<i>Αριθμοδείκτης</i>	<i>Αριθμητής (1)</i>	<i>Παρονομαστής (2)</i>	<i>Σύγκριση Απολύτων Τιμών (1) και (2)</i>	<i>Αποτέλεσμα για Αριθμοδείκτη</i>
<i>Περιθωρίου Καθαρού Οργανικού Κέρδους</i>	Αύξηση (Καθαρό Οργανικό Κέρδος)	Αύξηση (Σύνολο Μικτών Πωλήσεων)	(1) > (2)	Αύξηση

<i>Οι μεταβολές είναι ποσοστιαίες</i>				
<i>Αριθμοδείκτης</i>	<i>Αριθμητής (1)</i>	<i>Παρονομαστής (2)</i>	<i>Σύγκριση Απολύτων Τιμών (1) και (2)</i>	<i>Αποτέλεσμα για Αριθμοδείκτη</i>
<i>Απόδοσης επί Ιδίων Κεφαλαίων</i>	Αύξηση (Καθαρό Κέρδος)	Μείωση (Μέσος όρος ιδίων κεφαλαίων)	(1) > (2)	Αύξηση
<i>Απόδοσης επί Απασχολούμενου Κεφαλαίου</i>	Αύξηση (Μικτό Οργανικό Κέρδος)	Αύξηση (Μέσο Σύνολο Παθητικού)	(1) > (2)	Αύξηση
<i>Τιμής Μετοχής προς Κέρδη ανά Μετοχή</i>	Αύξηση (Τιμή Μετοχής)	Αύξηση (Κέρδη ανά Μετοχή)	(1) < (2)	Μείωση
<i>Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις προς Ίδια Κεφάλαια</i>	Αύξηση (Μακροπρόθε- σμες Υποχρεώσεις)	Αύξηση (Ίδια Κεφάλαια)	(1) > (2)	Αύξηση
<i>Ίδια Κεφάλαια προς Σύνολο Ενεργητικού</i>	Αύξηση (Ίδια Κεφάλαια- κλείσιμο)	Αύξηση (Σύνολο Ενεργητικού)	(1) < (2)	Μείωση
<i>Άμεση Ρευστότητα</i>	Αύξηση (Τρέχοντα Στοιχεία- Αποθέματα)	Αύξηση (Συνολικές Τρέχουσες Υποχρεώσεις)	(1) < (2)	Μείωση

Ειδικότερα, οι μελετητές βρήκαν ότι, αναφορικά με τον δείκτη περιθωρίου καθαρού οργανικού κέρδους, η μετάβαση στα ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους», ΔΠΧΑ 2 «Πληρωμές Βασιζόμενες σε Συμμετοχικούς Τίτλους» και ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων» από τα αντίστοιχα ΦΛΠ ευθύνεται για τις παρατηρούμενες μεταβολές του

δείκτη. Η εισαγωγή των ΔΛΠ 19 και ΔΠΧΑ 3 αυξάνουν τον εν λόγω δείκτη ενώ το ΔΠΧΑ 2 μειώνει τον δείκτη αυτόν. Από όλες τις προαναφερθείσες μεταβολές, αυτή η οποία είναι η μεγαλύτερη σε απόλυτη τιμή είναι η μεταβολή του ΔΠΧΑ 3, συνεπώς, η μεταβολή του ΔΠΧΑ 3 καθορίζει σε μεγαλύτερο βαθμό από τις μεταβολές εξαιτίας των άλλων προτύπων τη μεταβολή του δείκτη περιθωρίου καθαρού οργανικού κέρδους.

Η μεταβολή του ΔΠΧΑ 3 καθορίζει σε μεγαλύτερο βαθμό από τις μεταβολές εξαιτίας άλλων προτύπων και τη μεταβολή του δείκτη απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων. Πιο συγκεκριμένα, η διάμεσος τιμή του δείκτη απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων εμφανίζει αύξηση εξ αιτίας της εισαγωγής των εξής ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

- ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους»
- ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια»
- ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση»
- ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων»
- ΔΠΧΑ 2 «Πληρωμές Βασιζόμενες σε Συμμετοχικούς Τίτλους»

Ο αριθμητής του δείκτη απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων, δηλαδή το καθαρό κέρδος, αυξάνεται εξ αιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ 19 και του ΔΠΧΑ 3. Ειδικότερα, αυξάνεται η διάμεσος του αριθμητή του δείκτη αυτού. Πέραν αυτού, ο αριθμητής αυτός μειώνεται εξ αιτίας της εισαγωγής του ΔΠΧΑ 2. Εξ αιτίας, όμως, της εισαγωγής του ΔΠΧΑ 2 μειώνεται και η διάμεσος του παρονομαστή του δείκτη απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων. Η διάμεσος του παρονομαστή του δείκτη απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων μειώνεται επίσης εξ αιτίας της εισαγωγής του ΔΠΧΑ 3. Η εισαγωγή των ΔΛΠ 16 και ΔΛΠ 32 μειώνει επίσης τη διάμεσο του παρονομαστή του δείκτη απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων.

Η μελέτη των Lantto και Sahlström (2007) εκτιμά ότι και ο δείκτης απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου επηρεάζεται από την εισαγωγή συγκεκριμένων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης:

- ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους»
- ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων»
- ΔΛΠ 2 «Αποθέματα»
- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΠΧΑ 2 «Πληρωμές Βασιζόμενες σε Συμμετοχικούς Τίτλους»
- ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε Ακίνητα»
- ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια»
- ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση»

Ο αριθμητής του δείκτη απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου επηρεάζεται από τα ΔΛΠ 19, ΔΠΧΑ 3, ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 17, ΔΠΧΑ 2. Συγκεκριμένα, η διάμεσος του δείκτη απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου αυξάνεται με την εισαγωγή των ΔΛΠ 19 και

ΔΠΧΑ 3, ενώ η ίδια διάμεσος μειώνεται με την εισαγωγή των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 17 και ΔΠΧΑ 2. Την ισχυρότερη επίδραση στον αριθμητή του εν λόγω χρηματοοικονομικού δείκτη την ασκεί το ΔΛΠ 19.

Ο παρονομαστής του δείκτη απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου επηρεάζεται από τα ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 17, ΔΠΧΑ 2, ΔΠΧΑ 3 και ΔΛΠ 40. Αν και η διάμεσος του δείκτη απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου μεταβάλλεται εξαιτίας της μετάβασης στα προαναφερθέντα πρότυπα, εντούτοις η όποια μεταβολή δεν είναι στατιστικώς σημαντική. Ας αναφερθεί ότι σχεδόν για όλα τα πρότυπα αυτά η ανιχνευθείσα μεταβολή της διαμέσου του παρονομαστή του εξεταζόμενου δείκτη συνίσταται σε μείωση αυτού. Σε αύξηση του παρονομαστή του δείκτη απόδοσης επί απασχολούμενου κεφαλαίου συνίσταται η μεταβολή της διαμέσου του παρονομαστή εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ 19, ΔΛΠ 16, ΔΛΠ 32.

Αμφότεροι επηρεάζονται ο αριθμητής και ο παρονομαστής του εξεταζόμενου δείκτη από την καθιέρωση των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 17, ΔΠΧΑ 2, ΔΛΠ 19, ΔΠΧΑ 3, ΔΛΠ 16, ΔΛΠ 32 και ΔΛΠ 40. Για τα πρότυπα ΔΛΠ 19, ΔΠΧΑ 3 η διάμεσος του εν λόγω δείκτη αυξάνεται. Εάν δεχθούμε την επίδραση των ΔΛΠ 16, ΔΛΠ 32, ΔΛΠ 40 στον παρονομαστή ταυτοχρόνως με την επίδραση των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 17, ΔΛΠ 19, ΔΠΧΑ 2 και ΔΠΧΑ 3 σε αμφοτέρους τους όρους του εν λόγω αριθμοδείκτη, τότε παρατηρούμε την συνολική αύξηση της διαμέσου του ερευνώμενου αριθμοδείκτη. Την ισχυρότερη επίδραση επί της διαμέσου του δείκτη απόδοσης απασχολημένου κεφαλαίου την εμφανίζει το ΔΠΧΑ 3. Εντούτοις, και το ΔΛΠ 19 ασκεί ισχυρή επίδραση επί της διαμέσου του δείκτη απόδοσης απασχολημένου κεφαλαίου, αν και όχι τόσο ισχυρή όσο εκείνη του ΔΠΧΑ 3.

Αναφορικώς με τον μελετώμενο χρηματοοικονομικό δείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια, τα παρακάτω Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης τον επηρεάζουν προς τη μία κατεύθυνση ή την άλλη (εξακολουθούμε και παραθέτουμε τα συμπεράσματα της επιστημονικής έρευνας των Lantto και Sahlström (2007)):

- ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους»
- ΔΛΠ 11 «Κατασκευαστικές Συμβάσεις»
- ΔΛΠ 18 «Εσοδα»
- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΛΠ 32 & 39, αμφότερα αφορούν σε χρηματοοικονομικά μέσα (αντικαταστάθηκαν μετά την ολοκλήρωση της εξεταζόμενης μελέτης από το ΔΠΧΑ 9)
- ΔΛΠ 2 «Αποθέματα»
- ΔΛΠ 40 «Επενδύσεις σε ακίνητα»
- ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων»

Ο αριθμητής του αριθμοδείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια φαίνεται ότι επηρεάζεται από την εισαγωγή ΔΛΠ 11, ΔΛΠ 18, ΔΛΠ 19. Εντούτοις, η διάμεσος του αριθμητή του αριθμοδείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια δεν εμφανίζει ισχυρή επίδραση από κανένα από τα προαναφερθέντα ΔΛΠ. Επίσης, η μετάβαση από τα αντίστοιχα Φινλανδικά Λογιστικά Πρότυπα στα συγκεκριμένα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δεν επιφέρει στατιστικώς σημαντική μεταβολή του χρηματοοικονομικού δείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια.

Ο παρονομαστής του χρηματοοικονομικού δείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια μειώνεται εξ αιτίας της μετάβασης από τα αντίστοιχα ΦΛΠ στα ΔΛΠ 11, ΔΛΠ 18, ΔΛΠ 19 και ΔΛΠ 32 & 39. Πάλι ο παρονομαστής του χρηματοοικονομικού δείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια αυξάνεται εξ αιτίας της μετάβασης από τα αντίστοιχα ΦΛΠ στα ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 40, ΔΠΧΑ 3. Σε οποιαδήποτε περίπτωση από τις αναφερόμενες οι μεταβολές στον εξεταζόμενο αριθμοδείκτη είναι πολύ μικρές.

Τα εννέα προαναφερθέντα ΔΛΠ επηρεάζουν ταυτοχρόνως τη διαμόρφωση του χρηματοοικονομικού δείκτη μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς ίδια κεφάλαια. Ωστόσο, η διάμεσος του δείκτη αυτού δεν επηρεάζεται σε σημαντικό βαθμό από την εισαγωγή στη Φινλανδία οποιωνδήποτε από τα προαναφερθέντα ΔΛΠ.

Εξετάζεται κατόπιν από τους Lantto και Sahlström (2007) η επίδραση εξ αιτίας της εισαγωγής συγκεκριμένων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης επί της διαμέσου του αριθμοδείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού. Συγκεκριμένα, τα παρακάτω ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιφέρουν είτε αύξηση, είτε μείωση της διαμέσου του αριθμοδείκτη αυτού:

- ΔΛΠ 2 «Αποθέματα»
- ΔΛΠ 38 «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού»
- ΔΠΧΠ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων»
- ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»
- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους»
- ΔΛΠ 36 «Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού»
- ΔΛΠ 16 «Ενσώματα Πάγια»
- ΔΛΠ 32 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Αναγνώριση και Αποτίμηση»

Ο αριθμητής του χρηματοοικονομικού δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού αυξάνεται εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 38, ΔΠΧΠ 3 και ΔΛΠ 12. Από την άλλη πλευρά, ο αριθμητής του χρηματοοικονομικού δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού μειώνεται εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ 17, ΔΛΠ 19, ΔΛΠ 36, ΔΛΠ 16 και ΔΛΠ 32. Παρόλα αυτά, την ισχυρότερη επίδραση στον αριθμητή του

χρηματοοικονομικού δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού την ασκεί το ΔΠΧΑ 3 και το ΔΛΠ 12.

Ο παρονομαστής του χρηματοοικονομικού δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού μειώνεται εξ αιτίας της μετάβασης από τα αντίστοιχα Φινλανδικά Λογιστικά Πρότυπα στα ειδικά Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Η διάμεσος του εν λόγω αριθμοδείκτη μειώνεται με την εισαγωγή των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 17, ΔΛΠ 19, ΔΛΠ 38, ΔΠΧΑ 3, ΔΛΠ 12. Όμως, αυξάνεται η διάμεσος του αριθμοδείκτη δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού με την εισαγωγή των ΔΛΠ, 36, ΔΛΠ 16, ΔΛΠ 32. Αποδεικνύεται ότι την πλέον ισχυρή επίδραση στη διάμεσο του χρηματοοικονομικού δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού την ασκούν τα ΔΛΠ 12 και ΔΠΧΑ 3.

Γενικότερα, οι συνέπειες της εισαγωγής των προαναφερθέντων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί του αριθμοδείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού αποδεικνύονται μέσα από την έρευνα των Lantto και Sahlström (2007). Σημειώνεται ότι την ισχυρότερη επίδραση επί της διαμέσου του αριθμοδείκτη αυτού την ασκούν το ΔΛΠ 12 και το ΔΠΧΑ 3. Η μετάβαση από τα αντίστοιχα ΦΛΠ στο ΔΛΠ 12 προκαλεί μείωση της διαμέσου του αριθμοδείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού, ενώ η μετάβαση από τα αντίστοιχα ΦΛΠ στο ΔΠΧΑ 3 προκαλεί αύξηση της διαμέσου του αριθμοδείκτη ιδίων κεφαλαίων προς το σύνολο του ενεργητικού.

Ο δείκτης αμέσου ρευστότητας επηρεάζεται επίσης από τη μετάβαση από τα ΦΛΠ στα εξής ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

Πιο συγκεκριμένα, η διάμεσος του χρηματοοικονομικού δείκτη αμέσου ρευστότητας μειώνεται από την εισαγωγή αμφοτέρων των προαναφερθέντων ΔΛΠ.

Ο χρηματοοικονομικός δείκτης τρέχουσας ρευστότητας επηρεάζεται επίσης από τη μετάβαση από τα αντίστοιχα Φινλανδικά Λογιστικά Πρότυπα στα εξής Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς:

- ΔΛΠ 2 «Αποθέματα»
- ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος»
- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΛΠ 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

Τα ευρήματα των ερευνητών αποδεικνύουν ότι η διάμεσος του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας αυξάνεται εξ αιτίας της επίδρασης του ΔΛΠ 2. Επιπλέον, τα ευρήματα πάλι των ερευνητών αποδεικνύουν ότι η διάμεσος του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας μειώνεται εξ αιτίας της επίδρασης των ΔΛΠ 2, ΔΛΠ 12, ΔΛΠ 17 και ΔΛΠ 39.

Ο χρηματοοικονομικός δείκτης τιμής μετοχής προς κέρδη ανά μετοχή επηρεάζεται επίσης από τη μετάβαση από τα αντίστοιχα Φινλανδικά Λογιστικά Πρότυπα στα εξής Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς:

- ΔΛΠ 17 «Μισθώσεις»
- ΔΛΠ 19 «Παροχές σε Εργαζόμενους»
- ΔΠΧΑ 2 «Πληρωμές Βασιζόμενες σε Συμμετοχικούς Τίτλους»
- ΔΠΧΑ 3 «Ενοποιήσεις Επιχειρήσεων»

Τα ευρήματα των ερευνητών αποδεικνύουν ότι η διάμεσος του δείκτη τιμής μετοχής προς κέρδη ανά μετοχή αυξάνεται εξ αιτίας της επίδρασης των ΔΛΠ 17 και ΔΠΧΑ 2. Επιπλέον, τα ευρήματα πάλι των ερευνητών αποδεικνύουν ότι η διάμεσος του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας μειώνεται εξ αιτίας της επίδρασης των ΔΛΠ 19 και ΔΠΧΑ 3. Αξίζει να σημειωθεί ότι, εάν συνυπολογισθεί η επίδραση όλων των προναφερθέντων Προτύπων επί του δείκτη τιμής μετοχής προς κέρδη ανά μετοχή, τότε η μείωση που καταγράφεται για τη διάμεσο του εν λόγω δείκτη είναι η μέγιστη (1,4067) από τις μειώσεις που καταγράφονταν στα ευρήματα της μελέτης των Lantto και Sahlström (2007). Την ισχυρότερη επίδραση στη διάμεσο του χρηματοοικονομικού δείκτη τιμής μετοχής προς κέρδη ανά μετοχή την ασκεί το ΔΠΧΑ 3: Εάν καθιερωνόταν μόνον το ΔΠΧΑ 3, τότε η διάμεσος του χρηματοοικονομικού δείκτη τιμής μετοχής προς κέρδη ανά μετοχή θα μειωνόταν κατά 0,8997.

Άλλη χώρα η οποία κατέστησε υποχρεωτική την κατάρτιση και έκδοση οικονομικών καταστάσεων βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ήταν η Τουρκία. Ειδικότερα, η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Τουρκία κατέστη προαιρετική από το 2003 και υποχρεωτική από το 2005. Μέχρι και το 2004 οι Τουρκικές επιχειρήσεις ήταν υποχρεωμένες να καταστρώνουν και να εκδίδουν οικονομικές καταστάσεις βάσει των Τουρκικών Λογιστικών Προτύπων (Turkish Accounting Standards- TAS) είτε κατήρτιζαν σε προαιρετική βάση τέτοιες καταστάσεις βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, είτε όχι.

Το σύστημα των Τουρκικών Λογιστικών Προτύπων δημιουργήθηκε επί τη βάση του Γαλλικού συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης κατά πρώτον και μερικώς επί τη βάση του Γερμανικού συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Terzi et al., 2013). Σε μεταγενέστερη φάση και κυρίως από τη δεκαετία του 1950 και έπειτα, το Τουρκικό λογιστικό σύστημα δέχθηκε και επιρροές από τις Αμερικανικές Γενικές Αποδεκτές Λογιστικές Αρχές (US GAAP). Από το 1994 οι Τουρκικές εταιρείες έπρεπε να συμμορφώνονται με το Τουρκικό Λογιστικό Σχέδιο.

Οι Terzi et al. (2013) ανέλυσαν και αξιολόγησαν τις συνέπειες της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης. Έστρεψαν το ερευνητικό τους ενδιαφέρον κυρίως προς την εύρεση και αξιολόγηση διαφορών μεταξύ

χρηματοοικονομικών μεγεθών στις οικονομικές καταστάσεις Τουρκικών εταιρειών. Οι διαφορές περί των οποίων ο λόγος προκύπτουν από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Τουρκική οικονομία. Επιπροσθέτως, διερεύνησαν τις συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Τουρκία επί συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών δεικτών. Συνέκριναν λοιπόν με αναλυτική μεθοδολογία χρηματοοικονομικά στοιχεία των αυτών Τουρκικών εταιρειών τα οποία είχαν απεικονισθεί βάσει των ΤΑΣ, αλλά επίσης είχαν απεικονισθεί και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Δηλαδή, τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία αφορούσαν στα ίδια οικονομικά-λογιστικά γεγονότα αλλά είχαν απεικονισθεί βάσει διαφορετικών προτύπων.

Οι Τούρκοι ερευνητές διαπίστωσαν λοιπόν διαφορές στα εξής χρηματοοικονομικά στοιχεία ισολογισμού, πάντοτε εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

- Υπεραξία
- Επενδύσεις σε Ακίνητα
- Κατασκευαστικές Συμβάσεις
- Προβλέψεις για απαιτήσεις από πελάτες
- Προβλέψεις για απαιτήσεις από προμηθευτές
- Διακοπείσες επιχειρηματικές δραστηριότητες
- Ανόργανα έσοδα και έξοδα
- Αναβαλλόμενα έσοδα και έξοδα
- Παρουσίαση δικαιωμάτων μειοψηφίας
- Αναβαλλόμενοι φόροι
- Παροχές σε εργαζομένους βάσει δικαιωμάτων επί μετοχών
- Παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα

Για τους αναβαλλόμενους φόρους, για τις παροχές σε εργαζομένους βάσει δικαιωμάτων επί μετοχών και για τα παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα τα ΤΑΣ δεν προέβλεπαν τίποτε. Συνεπώς η λογιστική αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων στην Τουρκία συστηματοποιήθηκε για πρώτη φορά με την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Τα πρωτογενή δεδομένα της έρευνας των Terzi et al. (2013) ελήφθησαν από τις οικονομικές καταστάσεις 140 Τουρκικών βιομηχανικών εταιρειών, προερχομένων από διάφορους κλάδους της Τουρκικής βιομηχανίας. Οι οικονομικές καταστάσεις αυτές αφορούσαν στη χρονική περίοδο 2003 και 2005. Υπενθυμίζεται ότι η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τις Τουρκικές επιχειρήσεις ήταν προαιρετική το 2003 και υποχρεωτική το 2005.

Οι εν λόγω μελετητές εστίασαν την προσοχή τους κυρίως σε τέσσερις περιοχές:

1. Ρευστότητα
2. Αποδοτικότητα
3. Δανειακή διάρθρωση και
4. Κερδοφορία

Βεβαίως, μελέτησαν και τις επιδράσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε 17 αντιπροσωπευτικούς χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι καλύπτουν όλες τις προαναφερθείσες περιοχές ενδιαφέροντος. Επίσης, διερεύνησαν και τις επιδράσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί 6 συγκεκριμένων χρηματοοικονομικών μεγεθών. Μία υπόθεση εργασίας την οποία διερεύνησαν ήταν ότι δεν υπάρχει καμία στατιστικώς σημαντική διαφορά μεταξύ των χρησιμοποιημένων μεταβλητών του ενός λογιστικού συστήματος (TAS) και του άλλου (ΔΛΠ/ΔΠΧΑ). Μία ακόμη υπόθεση εργασίας στην οποία τη διερεύνηση προέβησαν ήταν ότι ο δείκτης της λογιστικής αξίας μίας επιχείρησης προς την αγοραία αξία της επιχείρησης παρέμενε ο ίδιος είτε η λογιστική αυτή αξία προέκυπτε βάσει των Τουρκικών Λογιστικών Προτύπων, είτε προέκυπτε βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης.

Οι Terzi et al. (2013) βρήκαν ότι η κατανομή των παρατηρήσεων οι οποίες αφορούσαν στους μελετώμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες και στα μελετώμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη δεν ήταν κανονική. Για τον λόγο αυτό χρησιμοποίησαν τη δοκιμασία Wilcoxon για να διασαφηνίσουν εάν υπήρχε τυχόν συσχέτιση μεταξύ των μη παραμετρικών μεταβλητών. Βεβαίως, οι εν λόγω μελετητές αναφέρουν στη μελέτη τους ότι πρέπει κανείς να λαμβάνει υπ' όψη του το γεγονός ότι οι αγοραίες αξίες των επιχειρήσεων επηρεάζονται πολύ από μακροοικονομικούς, πολιτικούς, πολιτισμικούς και άλλους παράγοντες, όταν θέτει αυτές τις αγοραίες αξίες ως μεταβλητές ενός οποιουδήποτε υποδείγματος.

Οι ως άνω μελετητές κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι η πλειονότητα των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών εμφανίζουν στατιστικώς σημαντικές διαφορές από το ένα λογιστικό σύστημα στο άλλο. Εντούτοις, ξεχώρισαν τους εξής χρηματοοικονομικούς δείκτες και χρηματοοικονομικά μεγέθη οι οποίοι δεν εμφάνιζαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές από το ένα λογιστικό σύστημα στο άλλο:

- Δείκτες ρευστότητας
- Δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων
- Τρέχοντα περιουσιακά στοιχεία
- Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις

Επιπλέον, βρέθηκε ότι, εξαιτίας της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τα TAS, παρουσιάζεται αύξηση στα εξής χρηματοοικονομικά μεγέθη και στους εξής χρηματοοικονομικούς δείκτες:

- Δείκτης απόδοσης επί συνόλου του ενεργητικού
- Δείκτες ρευστότητας εν γένει
- Δείκτης απόδοσης επί ιδίων κεφαλαίων
- Δείκτες δανειακής διάρθρωσης
- Δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς σύνολο του ενεργητικού
- Δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας του συνόλου του ενεργητικού
- Ενσώματα Πάγια

- Ίδια κεφάλαια
- Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις
- Αποθέματα

Η R^2 την οποία υπολόγισαν στο υπόδειγμά τους οι ερευνητές λάμβανε τιμή 0,56. Αυτή η τιμή δείχνει μία συσχέτιση 56% μεταξύ ανεξαρτήτων και εξαρτημένων μεταβλητών.

Το γεγονός ότι διαπίστωσαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές μεταξύ αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών υπό το ένα (TAS) και υπό το άλλο (ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) λογιστικό σύστημα οδήγησε τους Terzi et al. (2013) στο να διατυπώσουν την πεποίθηση ότι η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην Τουρκία έχει συνέπειες επί της συγκρισιμότητας και επί της εν γένει ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Αναφορικός με την υπόθεση εργασίας στις οποίας τη διερεύνηση προέβησαν ότι ο δείκτης της λογιστικής αξίας μίας επιχείρησης προς την αγοραία αξία της επιχείρησης παρέμενε ο ίδιος είτε η λογιστική αυτή αξία προέκυπτε βάσει των Τουρκικών Λογιστικών Προτύπων, είτε προέκυπτε βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι Terzi et al. (2013) κατέληξαν σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Εν πρώτοις, διαπίστωσαν ότι η μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν έχει στατιστική σημασία για τη διαμόρφωση του δείκτη λογιστικής αξίας μίας έκαστης επιχείρησης προς την αγοραία αξία της επιχείρησης για το σύνολο του εξεταζόμενου δείγματος. Εν συνεχεία, εξέτασαν κάθε έναν κλάδο της βιομηχανίας ο οποίος αντιπροσωπευόταν στο στατιστικό δείγμα ξεχωριστά. Ο σκοπός της εξέτασης αυτής ήταν πάλι να αξιολογήσουν εάν η διαμόρφωση του δείκτη λογιστικής αξίας μίας έκαστης επιχείρησης προς την αγοραία αξία της επιχείρησης επηρεάζεται από τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και, εάν ναι, σε ποιο βαθμό, αλλά για κάθε κλάδο ξεχωριστά τώρα.

Διαπιστώθηκε ότι ο δείκτης λογιστικής αξίας μίας επιχείρησης προς την αγοραία αξία της επιχείρησης δεν επηρεάζεται από τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για τους εξής βιομηχανικούς κλάδους:

- Τροφίμων, ποτών και καπνού
- Πετρελαιοειδών, χημικών, ελαστικών και πλαστικών
- Επεξεργασίας μετάλλων

ΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΟΥ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

Διαπιστώθηκε επίσης ότι δείκτης λογιστικής αξίας μίας επιχείρησης προς την αγοραία αξία της επιχείρησης επηρεάζεται από τη μετάβαση στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για τους εξής βιομηχανικούς κλάδους:

- Ευλείας, επίπλων, χάρτου και εκτυπώσεων
- Υφασμάτων, ενδυμάτων και δερμάτων
- Ορυκτών πόρων

Ας σημειωθεί ότι η κατηγοριοποίηση των 140 Τουρκικών εταιρειών του δείγματος έγινε όπως έγινε από τους μελετητές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

4.1 Ανάπτυξη Επιστημονικών Ερωτημάτων

Ο βασικός σκοπός της διερεύνησης μέσω της παρούσας μελέτης είναι να διαπιστωθεί εάν και κατά πόσο η καθιέρωση των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στην Ελλάδα επηρεάζει την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των ελληνικών εταιρειών. Υπενθυμίζεται ότι, γενικότερα, η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων αποσκοπεί στην ανάλυση, εκτίμηση και αξιολόγηση της βιωσιμότητας, αποτελεσματικότητας, αποδοτικότητας και φερεγγυότητας των επιχειρήσεων. Ως ισχυρότατες ενδείξεις οι οποίες φανερώνουν πολλές πτυχές των παραπάνω ιδιοτήτων των επιχειρήσεων εκλαμβάνονται η χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων. Οποσδήποτε, η χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων φανερώνουν πολλές πτυχές των παραπάνω ιδιοτήτων των επιχειρήσεων αναλύοντάς τις σε χρηματοοικονομικά στοιχεία, στοιχεία τα οποία απαρτίζουν τη χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα. Τέτοιου είδους χρηματοοικονομικά στοιχεία είναι τα πάγια περιουσιακά στοιχεία, τα μετρητά και τα ισοδύναμα μετρητών μίας επιχείρησης, οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, οι προβλέψεις για επαχθείς συμβάσεις τις οποίες έχει συνάψει η επιχείρηση, και άλλα.

Για να αναλυθούν, εκτιμηθούν και αξιολογηθούν η χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων, η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων (χρηματοοικονομική ανάλυση) χρησιμοποιεί συγκεκριμένα, δοκιμασμένα και αποτελεσματικά εργαλεία και συστηματικές μεθόδους. Τα εργαλεία και οι συστηματικές μέθοδοι αυτοί, ουσιαστικά, συνιστώνται στη συγκριτική ανάλυση, εκτίμηση και αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις των εταιρειών που αποτελούν αντικείμενο ανάλυσης. Θα πρέπει να τονιστεί, για άλλη μία φορά, ότι αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης δεν αποτελούν μόνο οι προκαθορισμένες από τα ισχύοντα λογιστικά πρότυπα οικονομικές καταστάσεις, όπως η κατάσταση αποτελεσμάτων και ο ισολογισμός. Αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης αποτελούν και οι επεξηγηματικές σημειώσεις που συνοδεύουν τις οικονομικές καταστάσεις. Αυτό ισχύει επειδή αυτές οι σημειώσεις επεξηγούν τις οικονομικές καταστάσεις παραθέτοντας τέτοιες πληροφορίες οι οποίες είναι απαραίτητες για την εκτίμηση και την αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων που περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις, καθώς και των σχέσεων μεταξύ αυτών των στοιχείων.

Τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ έχουν ως σκοπό τη διατηρήσιμη βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ιδίως τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποσκοπούν στη βελτίωση της

ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων, καθώς οι οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων συνιστούν, σε διαχρονική και σε παγκόσμια βάση το όχημα παροχής της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Αυτή η βελτίωση της ποιότητας των οικονομικών καταστάσεων αναμένεται να επέλθει εξαιτίας της εναρμόνισης των λογιστικών πρακτικών από χώρα σε χώρα. Η εναρμόνιση των λογιστικών πρακτικών από χώρα σε χώρα θα επιφέρει βελτίωση της ποιότητας της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης αυξάνοντας και βελτιώνοντας τη συγκρισιμότητα και την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων.

Ειδικότερα, η αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων έγκειται στην καλλιέργεια και στην εδραίωση της αντίληψης των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων ότι οι καταστάσεις αυτές παρουσιάζουν την πλήρη, ορθή και εύλογη εικόνα της χρηματοοικονομικής θέσης και των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων της οποιαδήποτε επιχείρησης. Η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων συνίσταται στην παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων με τέτοιο τρόπο ώστε οι χρήστες των καταστάσεων αυτών να μπορούν να αντιπαραβάλλουν τα συμπεριλαμβανόμενα στις οικονομικές καταστάσεις χρηματοοικονομικά στοιχεία και εκ της αντιπαραβολής αυτής να μπορούν να εξαχθούν συμπεράσματα για τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία ως προς τη μεταξύ τους σχέση. Η αντιπαραβολή αυτή θα πρέπει να είναι δυνατή για δύο ή περισσότερες οποιοσδήποτε επιχειρήσεις (συγχρονική), αλλά και για δύο ή περισσότερες οποιοσδήποτε χρονικές περιόδους (διαχρονική). Επίσης, μία τέτοια αντιπαραβολή θα πρέπει να είναι πραγματοποιήσιμη από τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων χωρίς το κόστος επεξεργασίας των οικονομικών καταστάσεων από τους χρήστες να είναι αποτρεπτικό.

Φαίνεται, λοιπόν, ότι η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων των επιχειρήσεων είναι ιδιότητα απολύτως απαραίτητη ούτως ώστε οι οικονομικές καταστάσεις να χαρακτηρίζονται ποιοτικές. Η παραπάνω διαπίστωση, αποδεικνύει ότι η συγκρισιμότητα πρέπει να διέπει τη διαχρονική σύγκριση των οικονομικών καταστάσεων. Αυτό σημαίνει ότι οι οικονομικές καταστάσεις μίας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου πρέπει να είναι συγκρίσιμες με τις αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις διαφορετικής χρονικής περιόδου. Με τον όρο «αντίστοιχες οικονομικές καταστάσεις» εννοούνται καταστάσεις είτε της ίδιας εταιρείας, είτε διαφορετικών εταιρειών.

Για να είναι όμως συγκρίσιμες οι οικονομικές καταστάσεις από τη μία χρονική περίοδο στην άλλη, χρειάζεται να είναι γνωστό από πού προέρχονται οι όποιες μεταβολές στις οικονομικές καταστάσεις από τη μία χρονική περίοδο στην άλλη. Στη διεθνή βιβλιογραφία δεν έχει εμφανισθεί, πουθενά, έστω και μία περίπτωση όπου μεταξύ δύο τουλάχιστον χρονικών περιόδων να μην υπάρχει στις οικονομικές καταστάσεις της ίδιας μονάδας ανάλυσης (πχ. για την ίδια επιχείρηση) μία έστω διαφορά μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων των διαφορετικών περιόδων. Σε όλες τις επιστημονικές μελέτες και σε όλα τα επιστημονικά

άρθρα τα οποία αναφέρονται στη χρηματοοικονομική ανάλυση –αλλά και σε άλλους τομείς της μελέτης του κόσμου των επιχειρήσεων-, οι οικονομικές καταστάσεις οι οποίες αποτελούσαν αντικείμενο ανάλυσης ποτέ δεν ήταν απολύτως ίδιες μεταξύ τους.

Ακόμη όμως και πέρα από τη διαχρονική ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, οι μεταβολές στα χρηματοοικονομικά μεγέθη των όποιων διαφορετικών γνωστοποιήσεων απαντώνται σε όλες τις περιπτώσεις. Ακόμη, δηλαδή, και για περιπτώσεις γνωστοποιήσεων τουλάχιστον δύο διαφορετικών επιχειρήσεων ή τουλάχιστον δύο διαφορετικών κλάδων της οικονομίας, για την ίδια χρονική περίοδο, ακόμη και σε τέτοιες περιπτώσεις, πουθενά στη διεθνή βιβλιογραφία δεν έχει εμφανισθεί έστω και μία περίπτωση όπου να μην υπάρχει στις οικονομικές καταστάσεις της ίδιας χρονικής περιόδου μία έστω διαφορά μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων διαφορετικών μονάδων ανάλυσης (πχ. μεταξύ δύο διαφορετικών επιχειρήσεων).

Για να είναι εφικτή η σύγκριση των στοιχείων των χρηματοοικονομικών που συμπεριλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις δύο τουλάχιστον χρονικών περιόδων, ώστε αυτές οι καταστάσεις-γνωστοποιήσεις να είναι συγκρίσιμες, χρειάζεται να μπορούν να ανιχνευθούν οι αιτίες των μεταβολών, οι οποίες, ενυπάρχουν πάντοτε στις διαφορετικές οικονομικές καταστάσεις-γνωστοποιήσεις. Εάν δεν είναι δυνατό να βρεθούν οι αιτίες των μεταβολών στις γνωστοποιήσεις των εταιρειών, τότε οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων δεν θα μπορούσαν να ερμηνεύσουν τη χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα οποιασδήποτε επιχείρησης. Αυτό ισχύει επειδή η χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα μίας επιχείρησης καθορίζονται από τις μεταβολές των υποκείμενων χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία καθορίζουν τη χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα μίας επιχείρησης. Παραδείγματος χάρη, εάν ένας επενδυτής συγκρίνει τις γνωστοποιήσεις δύο διαφορετικών επιχειρήσεων με σκοπό να αποφασίσει στις μετοχές ποιας από τις δύο θα επενδύσει, τότε εάν δεν μπορεί να ερμηνεύσει τις μεταβολές που βρίσκονται στις γνωστοποιήσεις αυτές, τότε δεν μπορεί να εξηγήσει γιατί διαμορφώνονται όπως διαμορφώνονται τα υποκείμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Εάν, όμως, δεν μπορεί να εξηγήσει τα χρηματοοικονομικά αυτά μεγέθη, τότε δεν μπορεί να εξηγήσει ποια από τις δύο επιχειρήσεις είναι πιο βιώσιμη, ποια είναι αποδοτικότερη, ποια είναι αποτελεσματικότερη και ποια είναι πιο φερέγγυα.

Ο σκοπός, λοιπόν, των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων είναι να αξιολογήσουν τη βιωσιμότητα, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη φερεγγυότητα των επιχειρήσεων-εκδοτών των οικονομικών καταστάσεων. Ο τρόπος αξιολόγησης και εξαγωγής συμπερασμάτων για αυτές τις ιδιότητες των επιχειρήσεων είναι η αξιολόγηση και εξαγωγή συμπερασμάτων για τις μεταβολές που εμφανίζονται στις γνωστοποιήσεις των επιχειρήσεων και σχετίζονται με τις προαναφερθείσες ιδιότητες των επιχειρήσεων. Αυτό σημαίνει ότι, εάν

υπάρχουν μεταβολές στις γνωστοποιήσεις των επιχειρήσεων οι οποίες δεν σχετίζονται με τις ιδιότητες αυτές των επιχειρήσεων, τότε θα πρέπει οι μεταβολές αυτές να εντοπισθούν.

Ορισμένες μεταβολές στις γνωστοποιήσεις των επιχειρήσεων προέρχονται από την εισαγωγή και την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Κάποιες από αυτές τις μεταβολές ήταν αναμενόμενες, αφού οι ίδιοι οι συντάκτες των Προτύπων τις επεδίωκαν όταν συνέταξαν συγκεκριμένα αντίστοιχα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για παράδειγμα, είναι αναμενόμενο να εμφανίζονται μεταβολές σε χρηματοοικονομικό μέγεθος γνωστοποίησης το οποίο θα σχηματισθεί από υπολογισμό εύλογης αξίας περιουσιακού στοιχείου, όπως ορίζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, εκεί όπου η αξία του περιουσιακού στοιχείου υπολογιζόταν βάσει του ιστορικού κόστους, πριν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Κάποιες άλλες από τις μεταβολές που προέρχονται από την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν είναι αναμενόμενες αλλά έχουν ανιχνευθεί στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία. Οι επιστημονικοί μελετητές οι οποίοι διέγνωσαν τέτοιες μη αναμενόμενες μεταβολές έχουν αποδώσει κατά καιρούς τις μεταβολές αυτές σε διαφορετικές κατηγορίες παραγόντων.

Πέρα από τις μεταβολές στις εταιρικές γνωστοποιήσεις που οφείλονται στη μεταβαλλόμενη εσωτερική λειτουργία των επιχειρήσεων, εκτός των μεταβολών που οφείλονται στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, εμφανίζονται και μεταβολές στις εταιρικές γνωστοποιήσεις που οφείλονται σε άλλους εξωτερικούς παράγοντες. Τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι, το μακροοικονομικό περιβάλλον, το γεωπολιτικό περιβάλλον και άλλοι.

Συνοψίζοντας τα παραπάνω, παρατηρείται το εξής: Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων επιθυμούν την ανάλυση, αξιολόγηση, εκτίμηση και εξαγωγή συμπερασμάτων για τη βιωσιμότητα, την αποτελεσματικότητα, την αποδοτικότητα και τη φερεγγυότητα της οποιασδήποτε επιχείρησης. Αυτές οι ιδιότητες της κάθε επιχείρησης, αντανακλώνται στη χρηματοοικονομική θέση και στα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Για να αναλυθεί, αξιολογηθεί και να εκτιμηθεί η χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης και για να εξαχθούν σχετικά συμπεράσματα χρησιμοποιείται ως συστηματοποιημένη μέθοδος και ως τεχνικά ανεπτυγμένο εργαλείο η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων, ή αλλιώς χρηματοοικονομική ανάλυση. Στις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων, είτε σε συγχρονική, είτε σε διαχρονική βάση, παρουσιάζονται μεταβολές στα περιεχόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία. Οι μεταβολές αυτές μπορούν να οφείλονται σε μεταβολές στη λειτουργία των επιχειρήσεων, στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε μεταβολές του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, και σε άλλους παράγοντες.

Για να μπορούν, λοιπόν, να εξάγουν τα επιδιωκόμενα συμπεράσματα για τις επιχειρήσεις από την ανάλυση των οικονομικών τους καταστάσεων, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων χρειάζεται να γνωρίζουν ποιες μεταβολές στις οικονομικές καταστάσεις οφείλονται στη λειτουργία των επιχειρήσεων και ποιες μεταβολές οφείλονται σε άλλους παράγοντες, όπως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Μέσω της παρούσας διατριβής, θα επιχειρηθεί να βοηθηθούν οι

χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να διακρίνουν με καθαρότητα και σαφήνεια ποιες μεταβολές οφείλονται στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Άλλωστε, στη διεθνή βιβλιογραφία ήδη διαφαίνεται μία γενικότερη τάση για να βοηθηθούν με αυτόν τον τρόπο οι χρήστες οικονομικών καταστάσεων στην προσπάθειά τους για ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων.

Ένα από τα πλέον χρησιμοποιημένα και κατά καιρούς ιδιαίτερα αποτελεσματικά μεθοδολογικά εργαλεία της χρηματοοικονομικής ανάλυσης είναι η ανάλυση χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως αναλύθηκε εκτενώς στο προηγούμενο κεφάλαιο.

Η παρούσα επιστημονική μελέτη θα προσπαθήσει να βοηθήσει τους χρήστες οικονομικών καταστάσεων να διακρίνουν με τρόπο καθαρό, σαφή και μετρήσιμο τις μεταβολές στις οικονομικές καταστάσεις που οφείλονται στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενώ αναλύοντας και επεξηγώντας τις όποιες μεταβολές στους αριθμοδείκτες, η έρευνα θα συνδράμει με ουσιαστικό τρόπο στην ανάλυση οικονομικών καταστάσεων την οποία θέλουν να διενεργούν.

Επίσης, οι μεταβολές στους αριθμοδείκτες είναι απολύτως αναμενόμενες αφού παρουσιάζονται μεταβολές στα χρηματοοικονομικά στοιχεία των οικονομικών καταστάσεων και αφού οι αριθμοδείκτες απαρτίζονται από τα χρηματοοικονομικά μεγέθη των οικονομικών καταστάσεων. Από τη στιγμή που:

- a) οι χρηματοοικονομικοί δείκτες συνίστανται, στις περισσότερες περιπτώσεις, από τον λόγο (*ratio*) τουλάχιστον δύο χρηματοοικονομικών μεγεθών και από τη στιγμή που
- b) τα χρηματοοικονομικά μεγέθη που απαρτίζουν τους χρηματοοικονομικούς δείκτες στη συντριπτική τους πλειονότητα ανακτώνται από τις εταιρικές γνωστοποιήσεις,

άρα η προσπάθειά να διακριθούν οι μεταβολές στις εταιρικές γνωστοποιήσεις εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συνάδει απολύτως με την ειδικότερη προσπάθεια να διακριθούν οι μεταβολές στους χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Στόχος της διατριβής, λοιπόν, είναι να εστιάσει τη διερευνητική της προσπάθεια στο σχηματισμό συγκεκριμένων ζητούμενων: στη διάκριση τυχόν μεταβολών στα χρηματοοικονομικά μεγέθη και στους χρηματοοικονομικούς δείκτες των οικονομικών καταστάσεων οι οποίες πηγάζουν από την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Επιπλέον, η διατριβή στοχεύει να εντοπίσει τις εν λόγω μεταβολές στους αριθμοδείκτες και στα χρηματοοικονομικά μεγέθη, να συγκεκριμενοποιήσει την **κατεύθυνση** και το **μέγεθος** των μεταβολών αυτών. Δηλαδή, για να είναι ωφέλιμη για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων η παρούσα μελέτη, θα πρέπει να είναι σαφείς και ξεκάθαρες οι εξής **διαστάσεις** των υπό μελέτη μεταβολών:

- i. Προς ποια **κατεύθυνση** κινούνται οι μεταβολές αυτές; Για παράδειγμα, η τυχόν μεταβολή που παρατηρείται στα ίδια κεφάλαια, συνίσταται σε αύξηση ή σε μείωση των ιδίων κεφαλαίων;

- ii. Ποιο είναι το μέγεθος των μεταβολών αυτών; Παραδείγματος χάριν, η τυχόν αύξηση των ιδίων κεφαλαίων, πόσο μεγάλη ήταν σε σχέση με την προηγούμενη αξία των ιδίων κεφαλαίων;

Δεν είναι τυχαία επιλογή ότι η μελέτη χαρακτηρίζεται από ποσοτικές αναλύσεις χωρίς, βεβαίως, να έχει παραμεληθεί και η ποιοτική ανάλυση των εξεταζόμενων λογιστικών και φορολογικών θεμάτων. Οι ποσοτικές αναλύσεις μίας πληθώρας δεδομένων από ελληνικές εισηγμένες εταιρείες έγιναν με σκοπό να καταλήξει ο ερευνητής σε ποσοτικοποιημένες απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα. Αυτό έγινε διότι οι ποσοτικοποιημένες απαντήσεις θα προσδώσουν στις απαντήσεις που θα δοθούν την ιδιότητα της **μετρησιμότητας** και της **συγκρισιμότητας**.

Η ιδιότητα της μετρησιμότητας θα επιτρέψει στον ερευνητή, να καταστήσει τις απαντήσεις, που θα δοθούν στα επιστημονικά ερωτήματα της έρευνας, σαφείς και συγκεκριμένες. Χρειάζεται δηλαδή, μετρησιμότητα στις απαντήσεις των επιστημονικών ερωτημάτων ούτως ώστε οι απαντήσεις αυτές να διακρίνονται από σαφήνεια. Είναι διαφορετικό να αποφαίνεται κανείς, για παράδειγμα, ότι το μετοχικό κεφάλαιο ενός εξεταζόμενου δείγματος εταιρειών μεταβάλλεται «πολύ» και διαφορετικό να αποφαίνεται ότι το μετοχικό κεφάλαιο ενός εξεταζόμενου δείγματος εταιρειών μεταβάλλεται κατά 100 μονάδες, για την X συγκεκριμένη χρονική περίοδο και για την X συγκεκριμένη χώρα. Με τον τρόπο αυτό, η εικόνα της πραγματικότητας η οποία επιχειρείται να αποδοθεί γίνεται πολύ περισσότερο αντιληπτή από τους δυνητικούς χρήστες της παρούσας μελέτης. Διασφαλίζοντας, επίσης, την σαφήνεια των απαντήσεων μέσω της ποσοτικής τους διάστασης, διασφαλίζεται και το ότι οι απαντήσεις οι οποίες θα δοθούν θα μπορούν να γίνουν αντιληπτές από το μεγαλύτερο δυνατό εύρος χρηστών της μελέτης και με τον μικρότερο δυνατό κόπο.

Η μετρησιμότητα των ποσοτικοποιημένων απαντήσεων της παρούσας έρευνας συγκεκριμενοποιεί τις απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα στον μέγιστο βαθμό. Δεν αποτελεί στόχο της παρούσας διατριβής η παράθεση αφηρημένων ιδεών σχετικά με τις συνέπειες της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Αυτό που ενδιαφέρει είναι οι απαντήσεις να διακρίνονται ως απολύτως συγκεκριμένες. Δηλαδή, σε συγκεκριμένα ζητήματα να δοθούν συγκεκριμένες απαντήσεις.

Παρακάτω, διατυπώνονται συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα, στα οποία θα επιχειρηθεί να δοθούν απαντήσεις μέσω της διερευνητικής οδού που θα ακολουθηθεί στην παρούσα μελέτη. Ειδικότερα:

- 1) **Υπάρχει μεταβολή** σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;

- 2) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, **σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη** και σε **ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες** υπάρχει αυτή η μεταβολή;
- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε ποια **κατεύθυνση** κινείται αυτή η μεταβολή;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, **πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή** αυτή;

Για να υπάρξει η δυνατότητα να αποτιμηθούν οι τυχόν μεταβολές σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην ελληνική πραγματικότητα και για ένα σύνολο χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών i υπό διερεύνηση, όπου $i = \{X_1, X_2, \dots, X_{19}\}$, όπως παρατίθενται οι όροι αυτοί που διερευνώνται στην επόμενη ενότητα, διατυπώνεται η παρακάτω ερευνητική υπόθεση:

H_0 : Δεν υπάρχει καμία μεταβολή στο χρηματοοικονομικό μέγεθος (ή στον χρηματοοικονομικό δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

H_1 : Υπάρχει μεταβολή στο χρηματοοικονομικό μέγεθος (ή στον χρηματοοικονομικό δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Έπειτα, κρίνεται σκόπιμο να εξειδικευθεί η ερευνητική προσπάθεια διακρίνοντας μεταξύ των μεταβολών στα χρηματοοικονομικά μεγέθη και στους χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ βάσει του κριτηρίου της **διασποράς** των μετοχών των εταιρειών. Πιο συγκεκριμένα, διακρίνονται οι υπό εξέταση εταιρείες σε δύο κατηγορίες: σε εταιρείες μικρής διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων και σε εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων. Η σκοπιμότητα αυτής της διάκρισης έγκειται στο γεγονός ότι αναμένεται πως θα σημειωθεί διαφοροποίηση στις παρατηρούμενες μεταβολές στα χρηματοοικονομικά μεγέθη και στους χρηματοοικονομικούς δείκτες των εταιρειών εξαιτίας του βαθμού διασποράς των μετοχών. Με άλλα λόγια, η παρουσία, ο βαθμός και το πρόσημο της τυχόν μεταβολής εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αναμένεται ότι θα επηρεασθεί στατιστικά σημαντικά και από το εάν οι εξεταζόμενες επιχειρήσεις είναι μικρής διασποράς μετοχών, ή μεγάλης διασποράς μετοχών.

Αναμένεται ότι ο βαθμός διασποράς των μετοχών μεταξύ των μετόχων της εκάστοτε επιχειρήσεως επηρεάζει βαθύτατα την εταιρική διακυβέρνηση και την εταιρική διοίκηση της επιχείρησης. Για παράδειγμα, έχει παρατηρηθεί επανειλημμένα και σε πολλές επιστημονικές

μελέτες ότι σε εταιρείες με μικρό βαθμό διασποράς των μετοχών οι όποιες αποφάσεις διακυβέρνησης και διοίκησης εκάστης εταιρείας λαμβάνονται ταχύτερα από ότι λαμβάνονται οι αντίστοιχες αποφάσεις σε εταιρείες μεγάλου βαθμού διασποράς των μετοχών. Παρομοίως, έχει παρατηρηθεί ότι σε εταιρείες με μικρό βαθμό διασποράς των μετοχών οι όποιες αποφάσεις διακυβέρνησης και διοίκησης εκάστης εταιρείας αποτελούν συχνότερα αντικείμενο αναθεώρησης από ότι οι αντίστοιχες αποφάσεις σε εταιρείες μεγάλου βαθμού διασποράς των μετοχών. Το παραπάνω εξηγείται από το ότι σε εταιρείες μικρής διασποράς μετοχών η συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων λήψης αποφάσεων συντελείται σε λιγότερα (φυσικά) πρόσωπα από ότι σε εταιρείες μεγάλης διασποράς των μετοχών.

Εάν η ανάλυση συγκεκριμενοποιηθεί ακόμη περισσότερο, διαπιστώνεται ότι σε εταιρείες με μεγάλη διασπορά μετοχών είναι σύνηθες το φαινόμενο να θέλουν να εκπροσωπηθούν στη διοίκηση της εταιρείας περισσότεροι μέτοχοι. Αυτή η επιθυμία για πιο διευρυμένη εκπροσώπηση οδηγεί στη δραστηριοποίηση περισσότερων διοικητικών στελεχών στη διοίκηση της εταιρείας από ότι σε εταιρείες με μικρή διασπορά μετοχών. Η δραστηριοποίηση περισσότερων διοικητικών στελεχών στη διοίκηση της εταιρείας από ότι σε εταιρείες με μικρή διασπορά μετοχών σημαίνει περισσότερο χρόνο ο οποίος αφιερώνεται στις διεργασίες λήψης αποφάσεων. Ακόμη, η δραστηριοποίηση περισσότερων διοικητικών στελεχών στη διοίκηση της εταιρείας από ότι σε εταιρείες με μικρή διασπορά μετοχών σημαίνει ότι υπάρχει μεγαλύτερη πιθανότητα αναθεώρησης και τροποποίησης ειλημμένων αποφάσεων στις εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών. Όσο περισσότερα είναι τα διοικητικά στελέχη μίας επιχείρησης, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα να βρεθεί κάποιος ο οποίος θα αμφισβητεί ειλημμένες αποφάσεις, από ότι σε μία επιχείρηση όπου μόνο ένας μέτοχος διοικεί ουσιαστικά.

Επιπρόσθετα, σε διοικήσεις επιχειρήσεων όπου υπάρχουν πολλά διοικητικά στελέχη, αλλά και σε συμβούλια διακυβέρνησης όπου υπάρχουν πολλοί σύμβουλοι, πολύ συχνά εμφανίζονται και ενεργοποιούνται διαφορετικά, θεμιτά ή αθέμιτα, συμφέροντα. Εν αντιθέσει, σε διοικήσεις επιχειρήσεων όπου τον λόγο των τελικών στρατηγικών αποφάσεων τον έχει μόνον ένας ουσιαστικά μέτοχος πολύ συχνά δεν παρατηρείται διαφοροποίηση συμφερόντων.

Σε επιχειρήσεις όπου η διασπορά των μετοχών είναι μεγάλη, ακριβώς επειδή είναι συχνότερο το φαινόμενο της ενεργοποίησης διαφοροποιημένων συμφερόντων, σημειώνεται μεγαλύτερη ανάγκη για ενδεδειγμένο έλεγχο από εξωτερικούς και από εσωτερικούς ελεγκτές. Αυτό συμβαίνει επειδή τα επιμέρους διαφοροποιημένα συμφέροντα προσπαθούν να προστατεύσουν και, ενδεχομένως, να ισχυροποιήσουν την θέση τους στη διοίκηση της επιχείρησης. Εάν, υποθετικά, ένας από τους μετόχους (είτε φυσικό, είτε νομικό πρόσωπο) επιφυλάσσεται για τις αποφάσεις που λαμβάνονται και για την γενική πολιτική της εταιρείας, τότε φυσιολογικά αυτός ο μέτοχος επιθυμεί τον πληρέστερο και ορθότερο δυνατό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και των λειτουργικών διαδικασιών της επιχείρησης. Με τον τρόπο

αυτό, διασφαλίζει ευκολότερα ότι οι λαμβανόμενες αποφάσεις και η γενικότερη πολιτική της επιχείρησης ανταποκρίνονται στα συμφωνηθέντα μεταξύ των μετόχων.

Αντίθετα, σε επιχειρήσεις όπου η διασπορά των μετοχών είναι μικρή, η κατεύθυνση την οποία παίρνει η διοίκηση εκάστης επιχείρησης συγκεκριμενοποιείται πιο εύκολα. Με άλλα λόγια, τα εξυπηρετούμενα συμφέροντα των μετόχων δεν διαφοροποιούνται σε τόσο μεγάλο βαθμό και συνεπώς η ανάγκη για πλήρη και ορθό έλεγχο των οικονομικών καταστάσεων και των λειτουργικών διαδικασιών της επιχείρησης μετριάζεται. Αυτό συμβαίνει επειδή η πιθανότητα να βρεθούν μέτοχοι επιφυλασσόμενοι για τις αποφάσεις που λαμβάνονται και για τη γενικότερη πολιτική της εκάστοτε εταιρείας είναι μικρότερη σε εταιρείες μικρής διασποράς μετοχών από ότι σε εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών.

Από τη στιγμή που ο εξωτερικός και ο εσωτερικός έλεγχος των εταιρικών οικονομικών καταστάσεων και των εταιρικών εσωτερικών διαδικασιών είναι αναμενόμενο να είναι πιο εκτεταμένος, πιο πλήρης και πιο ορθός σε εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών, ως εκ τούτου συνεπάγεται ότι η συμμόρφωση με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα /Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς στις εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών θα είναι μεγαλύτερη από ότι θα είναι η συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις εταιρείες μικρής διασποράς μετοχών. Αυτό σημαίνει ότι η αναμενόμενη αύξηση της θετικής συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εκτιμάται ότι θα είναι μεγαλύτερη στις επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών από ότι στις επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών. Με άλλα λόγια, δεδομένης της αναμενόμενης αύξησης της θετικής συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, προσδοκείται ότι η αύξηση της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις εταιρείες μεγάλης διασποράς θα επιφέρει ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της προαναφερθείσας θετικής συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτή η ακόμη μεγαλύτερη αύξηση της προαναφερθείσας θετικής συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν αναμένεται ότι θα παρατηρείται στις επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, καθώς οι επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών θα διακρίνονται από μικρότερη συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Επίσης, η αυξημένη διαφοροποίηση συμφερόντων στις επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών, που αναφέρεται παραπάνω, σημαίνει ότι αναμένεται να παρατηρούνται λιγότερες περιπτώσεις χειραγώγησης των κερδών (earnings management) στις επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών από ότι στις επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών. Αυτό συμβαίνει εφόσον, στις επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών σημειώνεται μικρότερη σύγκλιση των απόψεων των διοικητικών στελεχών για την κατεύθυνση την οποία οφείλει να ακολουθεί η

εκάστοτε επιχείρηση, σε σχέση με τις επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών. Η μικρότερη σύγκλιση των απόψεων των διοικητικών στελεχών οδηγεί στην μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ των λαμβανόμενων αποφάσεων για τις κύριες δραστηριότητες της εταιρείας. Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον χαμηλότερης συγκεκριμενοποίησης των πολιτικών της εταιρείας είναι δυσκολότερο να ακολουθηθεί μία ενιαία πολιτική χειραγώγησης των κερδών της επιχείρησης. Με άλλα λόγια, σε μία επιχείρηση μεγάλης διασποράς μετοχών είναι δυσκολότερο να συμφωνήσουν τα διοικητικά στελέχη σε μία ενιαία και συγκεκριμένη πολιτική χειραγώγησης των κερδών από ότι σε μία επιχείρηση μικρής διασποράς μετοχών. Αυτή η μεγαλύτερη δυσκολία στην επίτευξη συμφωνίας για μία ενιαία και συγκεκριμένη πολιτική χειραγώγησης των κερδών στις επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών πηγάζει από τη μεγαλύτερη διαφοροποίηση συμφερόντων στις επιχειρήσεις αυτές.

Λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη περαιτέρω εξειδικευμένης διερεύνησης στη βάση της διαφοροποίησης σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, έναντι επιχειρήσεων μεγάλης διασποράς μετοχών, τα προαναφερθέντα ερευνητικά ερωτήματα διαφοροποιούνται, επίσης, ως εξής:

- 5) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σε ποια **κατεύθυνση** κινείται αυτή η μεταβολή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, έναντι επιχειρήσεων μεγάλης διασποράς μετοχών;
- 6) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, **πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή** αυτή σε επιχειρήσεις **μικρής διασποράς** μετοχών και πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις **μεγάλης διασποράς** μετοχών;

4.2 Εκτιμήσεις ως προς τα Αναμενόμενα Ευρήματα επί των Επιστημονικών Ερωτημάτων

Γενικότερα, αναμένεται ότι θα διαπιστωθούν στατιστικά σημαντικές και ουσιώδεις διαφορές σε αρκετά από τα χρηματοοικονομικά στοιχεία των υπό εξέταση επιχειρήσεων. Η εκτίμηση αυτή οφείλεται στην προγενέστερη διαπίστωση, στην οποία έχουν προβεί επιστημονικοί μελετητές, ότι σε αρκετές περιπτώσεις τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα συστήνουν και επιβάλλουν διαφορετικές λογιστικές πρακτικές από τις λογιστικές πρακτικές τις οποίες συστήνουν και επιβάλλουν τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Αυτή η διαφοροποίηση στις επιβαλλόμενες λογιστικές πρακτικές από το ένα σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στο άλλο επιφέρει διαφοροποίηση στην αποτίμηση των οικονομικών-λογιστικών γεγονότων μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έχοντας εντοπίσει διαφοροποίηση στην αποτίμηση των οικονομικών-

λογιστικών γεγονότων μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, εντοπίζεται επίσης διαφοροποίηση στην αναγνώριση των οικονομικών-λογιστικών γεγονότων μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτή η διαφοροποίηση στη λογιστική αναγνώριση πηγάζει πάλι από διαφορετικές λογιστικές πρακτικές επιβαλλόμενες από τα ΕΛΠ και από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Έχει υποστηριχθεί ακόμη ότι ο βαθμός δημιουργίας χρηματοοικονομικών προβλέψεων καταδεικνύει την ακεραιότητα των αναφερόμενων λογιστικών αξιών (Bartov και Kim, 2004). Σύμφωνα με την θεωρία αυτή, τα στελέχη των επιχειρήσεων ενδέχεται να προσπαθούν να παρουσιάζουν αυξημένα κέρδη αυξάνοντας τις απεικονιζόμενες προβλέψεις. Υπενθυμίζεται ότι, από ορισμένες επιστημονικές έρευνες η Ελλάδα φαίνεται να είναι μία οικονομική επικράτεια με ιδιαίτερα διαδεδομένες τέτοιες πρακτικές διαχείρισης των απεικονιζόμενων κερδών.

Η οποιαδήποτε προσπάθεια διαχείρισης των απεικονιζόμενων κερδών αναμένεται να επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό τους δείκτες δανειακών υποχρεώσεων και τους δείκτες ρευστότητας των επιχειρήσεων, όπου εφαρμόζεται τέτοια διαχείριση. Πέρα από ένα τέτοιο συνεπακόλουθο φαινόμενο, σε ορισμένες μελέτες έχει παρατηρηθεί ότι τυχόν μη φυσιολογικές προβλέψεις σχετίζονται θετικά και σημαντικά με προσπάθειες λογιστικής διαχείρισης των κερδών (Butler et al., 2004). Επομένως, αναμένεται ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα έχει σημαντικές συνέπειες στους δείκτες αυτούς, καθώς θεωρείται πως τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ περιορίζουν σε σημαντικό βαθμό τις δυνατότητες των λογιστών για άσκηση τέτοιων πρακτικών.

Η παραπάνω επιστημονική θεωρία ενισχύεται και από τη διαπίστωση ότι στην ελληνική οικονομική πραγματικότητα οι τράπεζες διαδραματίζουν πάρα πολύ σημαντικό ρόλο στην άντληση χρηματοδοτικών κεφαλαίων από τις επιχειρήσεις (Βενιέρης, 1999, Τζόβας, 2006) και από τη διαπίστωση ότι οι προαναφερθέντες χρηματοοικονομικοί δείκτες διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην σύναψη δανείων με τις τράπεζες, όσον αφορά στην λήψη αποφάσεων των τραπεζών για το εάν θα χρηματοδοτήσουν και σε ποιον βαθμό μία επιχείρηση (Ormrod και Taylor, 2004). Επιπλέον, έχει αποδειχθεί ότι το βασικότερο κίνητρο όποιων επιχειρήσεων διαχειρίζονται αθέμιτα τα απεικονιζόμενα κέρδη τους είναι η εξασφάλιση χρηματοδοτικών κεφαλαίων από τις τράπεζες (Μπαραλέξης, 2004).

4.3 Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου

Σύμφωνα με την επιστημονική διεθνή βιβλιογραφία, για να διερευνηθούν ερευνητικά ερωτήματα όπως αυτά που παρατέθηκαν στην προηγούμενη ενότητα, προσφέρονται δύο τρόποι μεθοδολογικής προσέγγισης: α) η ποσοτική διερεύνηση και β) η ποιοτική διερεύνηση. Η ποσοτική διερεύνηση, ως μεθοδολογική προσέγγιση, μπορεί να περιλαμβάνει (Elbakry, 2010):

1. Ανάπτυξη ερευνητικών ερωτημάτων και ερευνητικών υποθέσεων

2. Παραγωγή και προσαρμογή υποδειγμάτων ανταποκρινόμενων στα ζητούμενα και στις προδιαγραφές των ερευνητικών ερωτημάτων
3. Ανάπτυξη μεθοδολογικών εργαλείων για διενέργεια μετρήσεων
4. Συλλογή, επεξεργασία και ανάλυση εμπειρικών πρωτογενών δεδομένων
5. Έλεγχος των ερευνητικών υποθέσεων, της συμπεριφοράς των υποδειγμάτων και των αποτελεσμάτων των μέτρησης μέσω της διενέργειας πειραμάτων και παρατηρήσεων
6. Συνολική και συνοπτική αποτίμηση των πορισμάτων των μετρήσεων, των παρατηρήσεων, των πειραμάτων, καθώς και των συναφών ελέγχων.

Η ποσοτική διερεύνηση σε κάθε σχετική επιστημονική μελέτη προσχεδιάζεται και καταστρώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να επιτρέπει και να υποστηρίζει την απαραίτητη αξιοπιστία και ακρίβεια στις διενεργούμενες μετρήσεις. Η αξιοπιστία και η ακρίβεια στις διενεργούμενες μετρήσεις είναι απαραίτητες ούτως ώστε να μπορεί να διενεργηθεί στατιστική ανάλυση των αποτελεσμάτων των μετρήσεων. Εντός των πλαισίων τέτοιας στατιστικής ανάλυσης χρησιμοποιούνται δοκιμασμένες και έγκριτες στατιστικές τεχνικές, όπως η παλινδρόμηση, η συσχέτιση, η συσταδοποίηση (cluster analysis), η παραγοντική ανάλυση (factor analysis), και άλλες. Τέτοιες στατιστικές τεχνικές χρησιμοποιούνται εφόσον τα πρωτογενή δεδομένα είναι αρκετά από ποσοτικής άποψης και εφόσον η μορφή, η αξιοπιστία και η ακρίβεια των πρωτογενών δεδομένων επιτρέπουν τέτοιες αναλύσεις (Hancick 1998).

Η μεθοδολογική προσέγγιση βάσει της ποσοτικής διερεύνησης, στην ουσία, προσπαθεί να προβλέψει, βασιζόμενη σε μετρήσεις από παρατηρήσεις και πειράματα, εάν ένα προτεινόμενο υπόδειγμα θα συμπεριφερθεί με έναν συγκεκριμένο, μετρήσιμο και περιγραφικό τρόπο (Elbakry, 2010). Έχει παρατηρηθεί από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας διαφόρων επιστημονικών κλάδων ότι η χρήση της ποσοτικής διερεύνησης διακρίνεται από τα εξής πλεονεκτήματα:

- ✓ Μέγιστη εφικτή συγκρισιμότητα των μετρήσεων και των πορισμάτων των ποσοτικών ερευνών. Αυτό οφείλεται στην ακρίβεια και στην αξιοπιστία των μετρήσεων, καθώς και στη δυνατότητα παράθεσης γραφημάτων και πινάκων.
- ✓ Επιτρέπει τη χρήση μαθηματικών τρόπων λογισμού (πχ. αλγεβρικός λογισμός), πράγμα το οποίο υποστηρίζει πλήρως τη διενέργεια μετρήσεων και πολύ περισσότερο τη διενέργεια ελέγχου επί των μετρήσεων.
- ✓ Υπάρχει η δυνατότητα προβολής των πορισμάτων τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της συμπεριφοράς ενός στατιστικού δείγματος σε όλον τον σχετικό πληθυσμό.

Από την άλλη πλευρά, από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας διαφόρων επιστημονικών κλάδων, η χρήση της ποσοτικής διερεύνησης διακρίνεται από τα εξής μειονεκτήματα:

- Δυσκολεύεται να ερμηνεύσει την αιτιότητα η οποία διέπει πολλά φαινόμενα, ειδικότερα όταν αυτή η αιτιότητα δεν επεξηγείται με μετρήσιμα μεγέθη
- Απαιτεί τη συλλογή σχετικά μεγάλου πλήθους πρωτογενών δεδομένων από σχετικά μεγάλο πλήθος πηγών, ούτως ώστε να καταστεί αξιόπιστη η ανάλυση των δεδομένων αυτών.
- Ενέχει σημαντικούς περιορισμούς ως προς τη δυνατότητα τροποποίησης της διάρθρωσης της εκάστοτε έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, εάν τυχόν διαπιστωθεί κατά τη διάρκεια μίας έρευνας ότι οι χρονικές φάσεις και τα μεθοδολογικά εργαλεία της έρευνας χρειάζεται να αλλάξουν, τότε το κόστος μίας τέτοιας αλλαγής από άποψης χρόνου, χρημάτων και ανθρωπίνων πόρων είναι συχνά απαγορευτικό.

Η ποιοτική διερεύνηση, από την άλλη πλευρά, προσπαθεί να ανιχνεύσει, να περιγράψει, να αναλύσει, να αξιολογήσει και να ερμηνεύσει επαναλαμβανόμενα σχήματα αποκρίσεων σε ερωτήματα που τίθενται από τους εκάστοτε ερευνητές. Ειδικότερα, προσπαθεί να εντοπίσει επαναλαμβανόμενα σχήματα συμφωνίας ή διαφωνίας με τα ερωτήματα που τίθενται από τους εκάστοτε ερευνητές. Επίσης, η ποιοτική διερεύνηση προσπαθεί να ανιχνεύσει, να περιγράψει, να αναλύσει, να αξιολογήσει και να ερμηνεύσει τη χροιά και την ένταση των αποκρίσεων σε ερωτήματα που τίθενται από τους εκάστοτε ερευνητές ή σε ερεθίσματα στα οποία υποβάλλονται οι τυχόν συμμετέχοντες στην ποιοτική έρευνα. Εξαιτίας του χαρακτηριστικού αυτού, η ποιοτική διερεύνηση χρησιμοποιείται στην ανάπτυξη και τελειοποίηση νέων ιδεών και διανοητικών συλλήψεων. Συχνά δεν απαιτείται ευρεία και σε βάθος χρήση επιστημονικών υποδειγμάτων και στατιστικής ανάλυσης στην περίπτωση της ποιοτικής διερεύνησης (EI- Kahlout 2001).

Έχει παρατηρηθεί από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, ότι η χρήση της ποιοτικής διερεύνησης διακρίνεται από τα εξής πλεονεκτήματα:

- ✓ Εστιάζει στην αιτιότητα των φαινομένων υπό μελέτη, καθώς και στους τρόπους δημιουργίας, διαμόρφωσης και εκδήλωσης αυτών των φαινομένων.
- ✓ Παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία αλλαγών και τροποποιήσεων εάν διαπιστωθεί ότι χρειάζεται να αλλαχθούν και να τροποποιηθούν οι χρονικές φάσεις και τα μεθοδολογικά εργαλεία της εξελισσόμενης έρευνας.
- ✓ Επιτρέπει την αλληλεπίδραση μεταξύ των τυχόν συμμετεχόντων στην οποιαδήποτε μελέτη

Από την άλλη πλευρά, από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας, έχει παρατηρηθεί ότι η χρήση της ποσοτικής διερεύνησης διακρίνεται από τα εξής μειονεκτήματα:

- Ενέχει υψηλό σχετικά κόστος σε χρόνο όσον αφορά στη συλλογή και επεξεργασία των πρωτογενών δεδομένων.

- Τα πορίσματα μίας ποιοτικής διερεύνησης τείνουν να θεωρούνται ως λιγότερο κατανοητά από ανθρώπους μη εξειδικευμένους στο αντικείμενο της εκάστοτε μελέτης, σε σχέση με τα πορίσματα της ποσοτικής διερεύνησης.
- Η δυνατότητα προβολής των πορισμάτων τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της συμπεριφοράς ενός περιορισμένου δείγματος συμμετεχόντων στην έρευνα σε όλον τον σχετικό πληθυσμό.

Συνεκτιμώντας τα παραπάνω χαρακτηριστικά της ποσοτικής και της ποιοτικής διερεύνησης, για την ανάπτυξη της παρούσας μελέτης αποφασίστηκε να χρησιμοποιηθεί η ποσοτική έρευνα. Αρχικά, επιδιώκεται η συγκρισιμότητα των όποιων πορισμάτων της παρούσας μελέτης με τα αντίστοιχα πορίσματα μελετών οι οποίες έχουν ασχοληθεί με ερευνητικά ερωτήματα παρόμοια με τα ερευνητικά ερωτήματα τα οποία έχουν τεθεί στην παρούσα μελέτη. Επιπλέον, επιτρέπει τη διενέργεια μετρήσεων και τη διενέργεια ελέγχου στις μετρήσεις αυτές, ως προς τις παρατηρήσεις που σημειώνονται κατά τη συλλογή και την επεξεργασία των δεδομένων. Ακόμη, είναι σημαντικό να υπάρχει η δυνατότητα προβολής των πορισμάτων τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της συμπεριφοράς ενός στατιστικού δείγματος σε όλον τον σχετικό πληθυσμό. Επιπρόσθετα, τα πρωτογενή δεδομένα τα οποία είναι απαραίτητα για την διενέργεια της έρευνας και για την εξαγωγή συμπερασμάτων μπορούν να συλλεχθούν από δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις, καταστάσεις οι οποίες μπορούν να ανακτηθούν με μηδαμινό κόστος.

Συγκεκριμένα, θα επιλεγούν χρηματοοικονομικά μεγέθη από τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων εταιρειών ούτως ώστε να διερευνηθεί εάν παρουσιάζονται μεταβολές σε αυτά τα μεγέθη από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο. Δηλαδή, θα εξεταστεί εάν ένα συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό μέγεθος, καταρτισμένο βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, μεταβάλλεται εάν καταρτισθεί βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Παρομοίως, θα επιλεγούν συγκεκριμένοι χρηματοοικονομικοί δείκτες, οι οποίοι θα απαρτίζονται από χρηματοοικονομικά μεγέθη από τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζόμενων εταιρειών. Θα διερευνηθεί εάν παρουσιάζονται μεταβολές σε αυτούς τους χρηματοοικονομικούς δείκτες, καθώς και στα υποκείμενα των δεικτών χρηματοοικονομικά μεγέθη, από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο. Δηλαδή, θα εξεταστεί εάν ένας συγκεκριμένος χρηματοοικονομικός δείκτης, καταρτισμένος βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, μεταβάλλεται εάν καταρτισθεί βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Εν συνεχεία, θα υπολογιστούν οι τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών για κάθε μία από τις εταιρείες του στατιστικού μας δείγματος. Θα υπολογιστούν δύο τιμές για κάθε αριθμοδείκτη: μία τιμή βάσει των ΕΛΠ και μία τιμή βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έπειτα, θα υπολογιστεί η διάμεσος των τιμών αυτών, είτε για τα ΕΛΠ, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. επίσης θα υπολογιστεί και ο μέσος των τιμών των αριθμοδεικτών, είτε για τα ΕΛΠ, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Με αυτή τη μεθοδολογική προσέγγιση, λοιπόν, θα υπάρχει η δυνατότητα να

παρατεθούν και να αξιολογηθούν τα βασικότερα μέτρα κεντρικής τάσης για τις κατανομές των τιμών των αριθμοδεικτών: τη διάμεσο και τον μέσο. Όμως η έρευνα δε θα μείνει μόνο στα μέτρα κεντρικής τάσης των τιμών των αριθμοδεικτών, αλλά η μεθοδολογική προσέγγιση θα επεκταθεί και στα μέτρα διασποράς των τιμών των αριθμοδεικτών, είτε για τα ΕΛΠ, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, θα υπολογιστούν, θα παρατεθούν και θα αξιολογηθούν η τυπική απόκλιση, η ασυμμετρία και η κύρτωση των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών. Τα μέτρα αυτά διασποράς θα αφορούν τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ, αλλά και τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ακόμη, θα υπολογιστούν και θα αξιολογηθούν οι μέγιστες, καθώς και οι ελάχιστες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει αμφοτέρων των λογιστικών καθεστώτων.

Μετά των υπολογισμό των παραπάνω μεγεθών και σχηματίζοντας μία πλήρη και λεπτομερή εικόνα των μέτρων της περιγραφικής στατιστικής τα οποία χαρακτηρίζουν τους χρηματοοικονομικούς δείκτες, καθώς και τα βασικότερα χρηματοοικονομικά μεγέθη βάσει των ΕΛΠ, αλλά και βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, θα μπορέσει να εξαχθεί μία πρώτη απάντηση στο ερευνητικό ερώτημα για το εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπρόσθετα, ο ερευνητής θα είναι σε θέση να εντοπίσει σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή.

Για να διαπιστωθεί εάν όντως σημειώνεται μεταβολή μεταξύ ΕΛΠ και ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ως προς τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής τα οποία συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα μελέτη, καθώς και για να εντοπιστεί σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή, θα εκτελεστεί ειδικότερη μελέτη της ερευνητικής υπόθεσης. Δεδομένου ότι έχει διαπιστωθεί πως τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες και για τα χρηματοοικονομικά μεγέθη δεν ακολουθούν κανονική κατανομή, για τον λόγο αυτό η ανάλυσή θα αντιπαρέλθει τελείως το ζήτημα της κανονικότητας της κατανομής των μέτρων περιγραφικής στατιστικής των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των τιμών των βασικότερων χρηματοοικονομικών μεγεθών. Δηλαδή, θα αναπτυχθεί με τέτοιο τόπο η ανάλυση ώστε τα συμπεράσματα της έρευνάς για τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των τιμών των βασικότερων χρηματοοικονομικών μεγεθών να ισχύουν σε οποιαδήποτε περίπτωση: είτε η κατανομή των μέτρων περιγραφικής στατιστικής είναι κανονική, είτε δεν είναι κανονική.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερθείσες παραδοχές, η ερευνητική υπόθεση η οποία εγείρεται σε προηγούμενη ενότητα τροποποιείται ως εξής:

H₀: Δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο **M_i** του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) **i** εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

H₁: Υπάρχει μεταβολή στον μέσο **M_i** του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) **i** εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Με άλλα λόγια, για μέσο **M_i** του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) **i** και για **j=EΛΠ** ή **j=ΔΛΠ** μόνες δύο επιτρεπτές τιμές, θα διερευνηθεί εάν:

H₀: $M_{iEΛΠ} = M_{iΔΛΠ}$, ή εάν

H₁: $M_{iEΛΠ} \neq M_{iΔΛΠ}$

Όμως, η έρευνα δε θα περιοριστεί στη διερεύνηση της ισότητας των μέσων μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η ισότητα ή η απουσία ισότητας μεταξύ των μέτρων κεντρικής τάσης –όπως είναι οι μέσοι- των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει αμφοτέρων των εξεταζόμενων συστημάτων λογιστικών προτύπων δίνει μία σημαντική στατιστική ένδειξη για τις κατανομές των παρατηρήσεων των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών είτε με το ένα σύστημα, είτε με το άλλο. Εντούτοις, για να υπάρχει μία πιο ολοκληρωμένη εικόνα για τις κατανομές των παρατηρήσεων είτε βάσει των ΕΛΠ, είτε βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι σκόπιμο να διερευνηθεί και η περίπτωση ισότητας μεταξύ των μέτρων διασποράς είτε βάσει των ΕΛΠ, είτε βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, θα διερευνηθεί η περίπτωση ισότητας μεταξύ των τυπικών αποκλίσεων είτε βάσει των ΕΛΠ, είτε βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερθείσες παραδοχές, η ερευνητική υπόθεση η οποία εγείρεται σε προηγούμενη ενότητα τροποποιείται ως εξής:

H₀: Δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση **T*Ai*** του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) **i** εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

H₁: Υπάρχει μεταβολή στη διάμεσο **T*Ai*** του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) **i** εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς

Με άλλα λόγια, για διάμεσο **T*Ai*** του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) **i** και για **j=EΛΠ** ή **j=ΔΛΠ** μόνες δύο επιτρεπτές τιμές, θα διερευνηθεί εάν:

H₀: $TA_{iEΛΠ} = TA_{iΔΛΠ}$, ή εάν

H₁: $TA_{iEΛΠ} \neq TA_{iΔΛΠ}$

Έχοντας υπολογίσει, παραθέσει και αξιολογήσει τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τις τιμές βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών πριν και μετά την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνεχίζεται, μετέπειτα, η μελέτη της συσχέτισης μεταξύ των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για την ακρίβεια, θα διερευνηθεί εάν οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το ένα καθεστώς συσχετίζονται -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- με τις μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το άλλο καθεστώς. Θα θεωρηθεί ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Δεν θα πρέπει να αγνοείται το γεγονός ότι, εάν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν επέφερε καμία μεταβολή στα χρηματοοικονομικά μεγέθη και στους χρηματοοικονομικούς δείκτες, τότε οι τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών θα έπρεπε να μεταβάλλονταν μόνον εξαιτίας της λειτουργίας των επιχειρήσεων, καθώς και εξαιτίας του μακροοικονομικού περιβάλλοντος λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Για τον σκοπό αυτό παρουσιάζεται το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

Όπου, για i χρηματοοικονομικό μέγεθος ή χρηματοοικονομικό δείκτη με $i = \{K1, K2, K3, K4, A1, A2, A3, A4, P1, P2, P3, P4, Δ1, Δ2, Δ3, E1, Π1, ΚΑ, ΙΚ\}$, όπως περιγράφονται τα χρηματοοικονομικά μεγέθη και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι συμπεριλαμβάνονται στον σχετικό πίνακα σε επόμενη ενότητα,

- η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης ως εξαρτημένη μεταβλητή,
- το σημείο τομής γραφικής παράστασης της συνάρτησης με τον κάθετο άξονα,
- ο συντελεστής συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή,
- η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ως ανεξάρτητη μεταβλητή και

- θεωρείται τυχαία μεταβλητή μηδενικού στατιστικού μέσου και άγνωστης τυπικής απόκλισης, δηλαδή τυχαία μεταβλητή η οποία προσπαθεί να απεικονίσει τον «λευκό θόρυβο» (*white noise*) αυτής της γραμμικής παλινδρομήσεως.

Η ως άνω γραμμική παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί από μία φορά για κάθε έναν από τους 19 χρηματοοικονομικούς δείκτες και χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον σχετικό πίνακα της επόμενης ενότητας. Κάθε παλινδρόμηση θα διενεργηθεί βάσει της μεθόδου των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων θα επιτρέψει στον ερευνητή και συγγραφέα της παρούσας διατριβής, να μελετήσει το βαθμό στον οποίον οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, θα είναι δυνατό να μελετήσει τον βαθμό της συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των προαναφερθέντων δεικτών και μεγεθών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου του σχετικού συντελεστή συσχέτισης, θα μας βοηθήσει να απαντηθούν πλήρως και με εμπειριστατωμένο τρόπο τα τεθέντα ερευνητικά ερωτήματα:

- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

αφού έχουν υπολογιστεί, παρατεθεί και αξιολογηθεί

- 1) τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής και τις ποσοστιαίες μεταβολές αυτών για τις τιμές βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών προ και μετά την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, και
- 2) τη μελέτη της συσχέτισης μεταξύ των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ,

θα ακολουθήσει η μελέτη της συσχέτισης μεταξύ των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, με βάση τη διαφοροποίηση μεταξύ εταιρειών μικρής διασποράς μετοχών και

εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών. Για την ακρίβεια, θα διερευνηθεί εάν οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ, οι οποίες συσχετίζονται με τις μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διαφοροποιούνται ως προς το βαθμό και το πρόσημο της προαναφερθείσας συσχέτισης εξαιτίας της διαφοροποίησης σε εταιρείες μικρής διασποράς μετοχών και σε εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών.

Θα θεωρηθεί ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και ότι, ταυτοχρόνως, το εάν μία επιχείρηση είναι μικρής ή μεγάλης διασποράς μετοχών ερμηνεύει επίσης τις μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Δεν θα πρέπει να αγνοείται το γεγονός ότι εάν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν επέφερε καμία μεταβολή στα χρηματοοικονομικά μεγέθη και στους χρηματοοικονομικούς δείκτες, τότε οι τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών θα έπρεπε να μεταβάλλονταν μόνον εξαιτίας της λειτουργίας των επιχειρήσεων, καθώς και εξαιτίας του μακροοικονομικού περιβάλλοντος λειτουργίας των επιχειρήσεων.

Για τον σκοπό αυτό παρουσιάζεται το παρακάτω υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

Όπου, για i χρηματοοικονομικό μέγεθος ή χρηματοοικονομικό δείκτη με $i=\{K1, K2, K3, K4, A1, A2, A3, A4, P1, P2, P3, P4, \Delta1, \Delta2, \Delta3, E1, \Pi1, KA, IK\}$, όπως περιγράφονται τα χρηματοοικονομικά μεγέθη και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι συμπεριλαμβάνονται στον σχετικό πίνακα σε επόμενη ενότητα,

- η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ως εξαρτημένη μεταβλητή,
- το σημείο τομής γραφικής παράστασης της συνάρτησης με τον κάθετο άξονα,
- ο συντελεστής συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή,
- η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ως ανεξάρτητη μεταβλητή
- ο συντελεστής συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή,
- ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως με για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών

- θεωρείται τυχαία μεταβλητή μηδενικού στατιστικού μέσου και άγνωστης τυπικής απόκλισης, δηλαδή τυχαία μεταβλητή η οποία προσπαθεί να απεικονίσει τον «λευκό θόρυβο» (*white noise*) αυτής της γραμμικής παλινδρόμησης.

Η ως άνω γραμμική παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί από μία φορά για κάθε έναν από τους 19 χρηματοοικονομικούς δείκτες και χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον σχετικό πίνακα της επόμενης ενότητας. Κάθε παλινδρόμηση θα διενεργηθεί βάσει της μεθόδου των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων θα επιτρέψει στον ερευνητή και συγγραφέα της παρούσας διατριβής, να μελετήσει τον βαθμό στον οποίον οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, δεδομένης της διαφοροποίησης μεταξύ μικρής διασποράς μετοχών επιχειρήσεων και μεγάλης διασποράς μετοχών επιχειρήσεων. Επιπλέον, θα είναι εφικτό να μελετηθεί ο βαθμός της συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, δεδομένης της διαφοροποίησης μεταξύ μικρής διασποράς μετοχών επιχειρήσεων και μεγάλης διασποράς μετοχών επιχειρήσεων. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των προαναφερθέντων δεικτών και μεγεθών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου του σχετικού συντελεστή συσχέτισης, βοηθά στο να απαντηθούν πλήρως και με εμπειριστατωμένο τρόπο τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί:

- 5) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών, έναντι επιχειρήσεων μεγάλης διασποράς μετοχών;
- 6) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή σε επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών;

4.4 Στατιστικές δοκιμασίες (tests) για τον Έλεγχο των Στατιστικών Υποθέσεων Εργασίας και για τον Έλεγχο των Στατιστικών Υποδειγμάτων

Αντιμετωπίζοντας δύο πληθυσμιακά δείγματα εκ των οποίων υπολογίζονται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής, προκύπτει η ανάγκη να ελεγχθεί στατιστικά εάν το κάθε δείγμα παρατηρήσεων διαφέρει στατιστικά σημαντικά από το άλλο. Επίσης, θεωρείται ως δεδομένο ότι τα δύο αυτά δείγματα σχετίζονται μεταξύ τους. Πράγματι, οι υποκείμενες τιμές των

αριθμοδεικτών και των υπολοίπων βασικών χρηματοοικονομικών μεγεθών είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Δείγμα 1ο), είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (Δείγμα 2ο) σχετίζονται μεταξύ τους σε χρηματοοικονομική και σε λογιστική βάση. Επιπρόσθετα, η έρευνα θα διεξαχθεί με τέτοιο τρόπο ώστε τα συμπεράσματα της έρευνας για τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των τιμών των βασικότερων χρηματοοικονομικών μεγεθών να ισχύουν σε οποιαδήποτε περίπτωση: είτε η κατανομή των μέτρων περιγραφικής στατιστικής είναι κανονική, είτε δεν είναι κανονική. Αυτό είναι απαραίτητο επειδή σε ένα μεγάλο μέρος της διεθνούς βιβλιογραφίας διαπιστώνεται ότι τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες και για τα χρηματοοικονομικά μεγέθη δεν ακολουθούν κανονική κατανομή.

Εξαιτίας των παραπάνω, επελέγησαν μη παραμετρικές στατιστικές δοκιμασίες. Αυτό συνέβη επειδή οι ανεξάρτητες μεταβλητές περιγράφουν ουσιαστικά χρονοσειρές λογιστικών μεγεθών και καθώς οι τυπικές αποκλίσεις των απαντήσεων για κάθε δείγμα δεν είναι βέβαιο ότι ανταποκρίνονται σε κανονικές κατανομές. Επιπλέον, η διεθνής βιβλιογραφία έχει δείξει ότι οι μη παραμετρικές δοκιμασίες είναι ικανές να αποκαλύπτουν διαφορές μεταξύ διαφορετικών δειγμάτων πληθυσμών, σχεδόν όσο και οι παραμετρικές δοκιμασίες (Mendenhall et al., 1996).

Για τον λόγο αυτό θα χρησιμοποιηθεί τη στατιστική δοκιμασία Wilcoxon προσημασμένης σειράς (Wilcoxon signed-rank test). Η στατιστική αυτή δοκιμασία θα χρησιμοποιηθεί για να διαπιστωθεί εάν:

- Οποιαδήποτε τυχόν διαφορά της μεταβολής του μέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΕΛΠ και του μέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι στατιστικά σημαντική και εάν
- Οποιαδήποτε τυχόν διαφορά της ποσοστιαίας μεταβολής του μέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΕΛΠ και του μέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι στατιστικά σημαντική, εφόσον η υποκείμενη μεταβολή σε απόλυτο μέγεθος είναι στατιστικά σημαντική.

Πέραν όμως όλων των παραπάνω λόγων για να χρησιμοποιηθεί η στατιστική δοκιμασία Wilcoxon προσημασμένης σειράς, θα χρησιμοποιηθεί μία ακόμη στατιστική δοκιμασία. Ειδικότερα, θα χρησιμοποιηθεί η F-δοκιμασία. Η στατιστική αυτή δοκιμασία θα χρησιμοποιηθεί για να διαπιστωθεί εάν:

- Οποιαδήποτε τυχόν διαφορά της μεταβολής της διαμέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΕΛΠ και του μέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι στατιστικά σημαντική και εάν
- Οποιαδήποτε τυχόν διαφορά της ποσοστιαίας μεταβολής της διαμέσου των τιμών των αριθμοδεικτών βάσει των ΕΛΠ και της διαμέσου των τιμών των αριθμοδεικτών

βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι στατιστικά σημαντική, εφόσον η υποκείμενη μεταβολή σε απόλυτο μέγεθος είναι στατιστικά σημαντική.

Για να διαπιστωθεί η παρουσία ή η απουσία στατιστικής σημασίας για τις παραπάνω μεταβολές, θα χρησιμοποιηθούν οι p-τιμές (p-values) της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς, αλλά και οι p-τιμές (p-values) της στατιστικής δοκιμασίας F. Σημειώνεται ότι οι p-τιμές (p-values) της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς, αλλά και οι p-τιμές (p-values) της στατιστικής δοκιμασίας F συνιστούν συνάρτηση των υποκείμενων στατιστικών παρατηρήσεων, ικανή να επαληθεύσει ή να διαψεύσει την εκάστοτε υπόθεση εργασίας H_0 . Η ικανότητα αυτή των p-τιμών ισχύει μόνον για ένα προκαθορισμένο διάστημα εμπιστοσύνης α . Τονίζεται ότι, αν και ο ορισμός ενός διαστήματος εμπιστοσύνης α εντός του οποίου και μόνο ισχύουν οι p-τιμές είναι υποχρεωτικός για να έχουν νόημα οι p-τιμές, εντούτοις το όποιο διάστημα εμπιστοσύνης δεν ορίζεται αξιωματικά, ούτε επίσης υπολογίζεται βάσει κάποιας άλλης αναγκαιότητας. Αντίθετα, ο κάθε ερευνητής είναι ελεύθερος να επιλέξει όποιο διάστημα εμπιστοσύνης θεωρεί καταλληλότερο για την εκάστοτε έρευνα. Ωστόσο, δεδομένου ότι επιχειρείται τα πορίσματα της παρούσας έρευνας να είναι απολύτως συγκρίσιμα με τα πορίσματα αντιστοίχων ερευνών, για τον λόγο αυτό θα επιλεγεί η χρήση διαστήματος εμπιστοσύνης παρομοίου με τα χρησιμοποιούμενα διαστήματα εμπιστοσύνης σε άλλες αντίστοιχες πραγματοποιηθείσες έρευνες.

Στο μεγαλύτερο μέρος της διεθνούς βιβλιογραφίας (και πολύ περισσότερο στο μεγαλύτερο μέρος της διεθνούς βιβλιογραφίας για την ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων) το σύνθημα χρησιμοποιούμενο διάστημα εμπιστοσύνης α είναι το $\alpha=0,05$ (ή αλλιώς 5%). Αυτό το διάστημα εμπιστοσύνης θα χρησιμοποιηθεί σε όλη την έκταση της παρούσας μελέτης. Σε άλλες αντίστοιχες μελέτες χρησιμοποιείται και το $\alpha=0,01$ (ή αλλιώς 1%), διάστημα εμπιστοσύνης το οποίο προσδίδει στις p-τιμές μεγαλύτερη στατιστική σημασία σε σχέση με το $\alpha=0,05$. Ακόμη, άλλοτε χρησιμοποιείται και το $\alpha=0,10$ (ή αλλιώς 10%), διάστημα εμπιστοσύνης το οποίο προσδίδει στις p-τιμές μικρότερη στατιστική σημασία σε σχέση με το $\alpha=0,05$. Γενικότερα, μέσα από τη σχετική διεθνή βιβλιογραφία είναι αποδεκτά σχηματικά τα εξής για την ερμηνεία των p-τιμών, ως προς την εγκυρότητα μίας υπόθεσης εργασίας H_0 :

- $p < 0,01 \Rightarrow$ ισχυρή ένδειξη εναντίον της H_0
- $0,01 \leq p < 0,05 \Rightarrow$ μέτρια ένδειξη εναντίον της H_0
- $0,05 \leq p < 0,10 \Rightarrow$ ασθενής ένδειξη εναντίον της H_0
- $0,10 \leq p \Rightarrow$ ανύπαρκτη ένδειξη εναντίον της H_0

Επιπλέον της ανάλυσης και αξιολόγησης των μέτρων περιγραφικής στατιστικής, θα χρησιμοποιηθεί και ένα υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης για να μελετηθεί η συσχέτιση των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ με τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Με τη χρήση ενός τέτοιου

υποδείγματος, πρέπει να διερευνηθεί εάν οι αποκλίσεις των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) διακρίνονται από αυτοσυσχέτιση. Για τον σκοπό αυτό θα χρησιμοποιηθεί η στατιστική δοκιμασία Durbin-Watson. Υπενθυμίζεται ότι αν οι τιμές αυτής της στατιστικής αυτής τιλοφορηθούν DW, τότε ισχύει ότι DW ανήκει στο διάστημα $\{0,4\}$. Εάν DW=2, τότε αυτή η ισότητα δείχνει ότι δεν υφίσταται καμία αυτοσυσχέτιση στις αποκλίσεις των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Η χρήση του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης για να μελετηθεί η συσχέτιση των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ με τις τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτεί και τη χρήση της t στατιστικής δοκιμασίας για να διαπιστωθεί εάν οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ταιριάζουν στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται, τόσο καλά ώστε να αποκτούν στατιστική σημασία. Με άλλα λόγια, η t στατιστική δοκιμασία θα δείξει εάν το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα είναι στατιστικά σημαντικό ή όχι. Στατιστικά σημαντικό θεωρείται ένα στατιστικό μεθοδολογικό εργαλείο το οποίο αποδίδει στατιστικές παρατηρήσεις εντός ενός τεθέντος διαστήματος εμπιστοσύνης. Ακολουθώντας τα όσα επιτάσσει η διεθνής βιβλιογραφία θα χρησιμοποιηθούν και πάλι οι p -τιμές για να προσδιοριστεί η στατιστική σημασία του υποδείγματος –σε αυτήν την περίπτωση πάλι τις p -τιμές της F στατιστική δοκιμασίας.

4.5 Πηγές Δεδομένων και Δεδομένα

Ανακτήθηκαν οι δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις των 107 υπό εξέταση εισηγμένων εταιρειών, οι οποίες αναφέρονταν στα λογιστικά γεγονότα εντός της χρονικής περιόδου 01/01/2014-30/06/2014. από τις καταστάσεις αυτές ανακτήθηκαν όλα τα ξεχωριστά αναφερόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Ως προς τα συγκεκριμένα ζητήματα χρηματοοικονομικής ανάλυσης τα οποία απασχόλησαν στην θεωρητική θεμελίωση της παρούσας διατριβής και θα απασχολήσουν, επίσης, στην ποσοτική διερεύνηση, αναπροσαρμόστηκαν (βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων) τα σχετικά χρηματοοικονομικά μεγέθη.

Οι λογιστικές αναπροσαρμογές που έχουν αναφερθεί παραπάνω, διεξήχθησαν εφαρμόζοντας λογιστικές πρακτικές οι οποίες χαίρουν πλήρους αποδοχής από την απολύτου πλειοψηφία των σχετικών αλλοδαπών και Ελλήνων ειδικών, όπως αυτή η πλήρης αποδοχή εμφανίζεται στην αντίστοιχη ελληνική και διεθνή βιβλιογραφία.

Πριν το στάδιο της επιλογής των εξεταζόμενων εταιρειών, αλλά και κατά την φάση της επεξεργασίας των ανακτηθέντων δεδομένων, ο ερευνητής και συγγραφέας της διδακτορικής διατριβής απευθύνθηκε σε 7 ειδήμονες του επιστημονικού και γνωστικού, γενικότερα, πεδίου

το οποίο διερευνά και προχώρησε σε ατομικές συνεντεύξεις μαζί τους, καθώς και σε 5 ομαδικές συναντήσεις με συμμετοχή τουλάχιστον 2 ατόμων ανά περίπτωση. Συγκεκριμένα, έλαβε επανατροφοδότηση από δύο καθηγητές πανεπιστημίου ειδικών στα εξεταζόμενα θέματα, από ένα χρηματιστή με πάνω από είκοσι χρόνια σχετική επαγγελματική εμπειρία, από ένα στέλεχος θεσμικού επενδυτικού κεφαλαίου με πάνω από είκοσι χρόνια σχετική επαγγελματική εμπειρία, από τρεις οικονομικούς αναλυτές με δεκαετή σχετική επαγγελματική εμπειρία και από ένα στελέχους του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) με πάνω από δέκα χρόνια επαγγελματική εμπειρία. Από τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν με τους ειδήμονες αυτούς και στην απόκτηση των σχετικών απόψεών τους, ο ερευνητής στόχευε στην βέλτιστη αποσφαλμάτωση της ακολουθούμενης διαδικασίας καθώς και στην απόδοση σε συγκεκριμένα δεδομένα μεγάλης βαρύτητας. Επιπλέον, οι εισηγήσεις των ειδικών και ο διάλογος μαζί τους επέτρεψε στο συγγραφέα και ερευνητή να διερευνήσει περαιτέρω τις πιθανότητες επιλογής εναλλακτικών μελετητικών μεθόδων, οι οποίες τυχόν του είχαν διαφύγει.

Για να εδραιωθεί η στατιστική σημαντικότητα του συνολικού δείγματος εταιρειών, καθώς και η στατιστική σημαντικότητα των επί μέρους δειγμάτων, προχώρησε σε φιλτράρισμα των εταιρειών των οποίων οι οικονομικές καταστάσεις θα αξιολογούνταν. Έτσι λοιπόν, αποκλείστηκαν από το δείγμα εκείνες οι εισηγμένες εταιρείες των οποίων η διαπραγμάτευση είχε ανασταλεί κατά το χρονικό διάστημα από την 01/01/2013 μέχρι και το πέρας της παρούσας μελέτης.

Το δείγμα αποτελείται κυρίως από μικρές και μεσαίες εταιρείες. Δεδομένου ότι, σύμφωνα με πολλές επιστημονικές μελέτες, οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις στην Ελλάδα αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία των δραστηριοποιούμενων εταιρειών και προσφέρουν τις περισσότερες θέσεις εργασίας, αλλά επειδή κιάλας οι επιδράσεις της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αναμένεται να είναι βαρύτερες στις μικρές και μεσαίες ελληνικών επιχειρήσεις, για τους λόγους αυτούς τα πορίσματα/ ευρήματα της μελέτης αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικά για τους επενδυτές, τους μετόχους των εταιρειών, τους οικονομικούς αναλυτές, τα στελέχη των ρυθμιστικών αρχών.

Για να διαπιστωθεί εάν και κατά πόσον η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επηρεάζει την ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων των εξεταζόμενων εταιρειών του στατιστικού δείγματος, μελετήθηκε εάν και κατά πόσο παρουσιάζονται μεταβολές σε συγκεκριμένους χρηματοοικονομικούς δείκτες (καθώς και στα υποκείμενα των δεικτών χρηματοοικονομικά μεγέθη) και σε συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μεγέθη από το ένα λογιστικό καθεστώς στο άλλο. Δηλαδή, θα εξεταστεί εάν ένας συγκεκριμένος χρηματοοικονομικός δείκτης ή ένα συγκεκριμένο χρηματοοικονομικό μέγεθος, καταρτισμένο βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, μεταβάλλεται εάν καταρτισθεί βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Η επιλογή των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των αριθμοδεικτών οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό αυτό θα γίνει βάσει της διεθνούς βιβλιογραφίας. Ειδικότερα, θα ληφθούν υπόψη χρηματοοικονομικά μεγέθη και χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι είχαν χρησιμοποιηθεί πρόσφατα για σκοπό παρόμοιο με τον ερευνητικό σκοπό της παρούσας μελέτης σε άλλες επιστημονικές μελέτες. Μάλιστα, θα δοθεί ιδιαίτερη προσοχή ώστε τα χρηματοοικονομικά μεγέθη και οι αριθμοδείκτες οι οποίοι θα χρησιμοποιηθούν να έχουν χρησιμοποιηθεί σε όσες το δυνατόν περισσότερες αντίστοιχες πρόσφατες επιστημονικές μελέτες. Με την επιστημονική αυτή προσέγγιση τα ευρήματα της παρούσας μελέτης θα καταστούν συγκρίσιμα με τα ευρήματα άλλων παρόμοιων μελετών. Πιο συγκεκριμένα, εάν στην παρούσα έρευνα επιλεγεί, αναλυθεί και αξιολογηθεί ο αριθμοδείκτης X, ο οποίος έχει επιλεγεί, αναλυθεί και αξιολογηθεί και από άλλους ερευνητές στις δικές τους έρευνες, τότε θα μπορούν να αποτιμηθούν τα ευρήματα της παρούσας έρευνας σε συνδυασμό και σε σχέση με τα ευρήματα παρόμοιων ερευνών. Επιπλέον θα πρέπει να επισημανθεί ότι λαμβάνονται υπόψη, μόνο, έρευνες οι οποίες πραγματεύονται το ίδιο γενικό ζήτημα των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην ανάλυση οικονομικών καταστάσεων. Θα επιλεγούν αριθμοδείκτες οι οποίοι μετρούν όλες τις βασικές ιδιότητες μίας επιχείρησης, όπως έχουν κατηγοριοποιηθεί εδώ και χρόνια στη διεθνή βιβλιογραφία. Οι αριθμοδείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία θα χρησιμοποιηθούν για τον σκοπό αυτό παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 4.1:

Μεταβλητή	Περιγραφή	Τύπος
K1	Περιθώριο EBITDA	Αποτέλεσμα προ τόκων, φόρων και αποσβέσεων (EBITDA)/ Μικτές Πωλήσεις
K2	Περιθώριο EBIT	Αποτέλεσμα προ τόκων και φόρων (EBIT)/ Μικτές Πωλήσεις
K3	Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	Καθαρό Αποτέλεσμα/Καθαρές Πωλήσεις
K4	Μικτό Περιθώριο Κέρδους	Μικτό Αποτέλεσμα/Μικτές Πωλήσεις
A1	Απόδοση επί του Ενεργητικού (Return on Assets- ROA)	Καθαρό Αποτέλεσμα/Σύνολο Ενεργητικού
A2	Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων (Return on Equity- ROE)	Καθαρό Αποτέλεσμα/Ιδια Κεφάλαια

A3	Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου	Αποτέλεσμα προ τόκων και φόρων (EBIT)/ Σύνολο Ενεργητικού-Τρέχουσες Υποχρεώσεις
A4	Απόδοση επί των Πωλήσεων	Καθαρό Αποτέλεσμα/Μικτές Πωλήσεις
P1	Τρέχουσα Ρευστότητα	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/Τρέχουσες Υποχρεώσεις
P2	Άμεση Ρευστότητα	Μετρητά & Ισοδύναμα Μετρητών+Αγοραία Αξιόγραφα+Σύνολο Εισπρακτέων/ Τρέχουσες Υποχρεώσεις
P3	Υπεράμεση Ρευστότητα	Μετρητά & Ισοδύναμα Μετρητών+Αγοραία Αξιόγραφα / Τρέχουσες Υποχρεώσεις
P4	Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)	Μετρητά & Ισοδύναμα Μετρητών/Σύνολο Ενεργητικού
Δ1	Φερεγγυότητα (I)	Σύνολο Υποχρεώσεων/Σύνολο Ενεργητικού
Δ2	Φερεγγυότητα (II)	Σύνολο Υποχρεώσεων/Ίδια Κεφάλαια
Δ3	Φερεγγυότητα (III)	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις/Ίδια Κεφάλαια
E1	Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων	Μέσο Σύνολο Εισπρακτέων /(Καθαρές Πωλήσεις/360)
Π1	Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων	Μέσο Σύνολο Πληρωτέων /(Καθαρές Πωλήσεις/360)
ΚΑ	Καθαρό Αποτέλεσμα	-
ΙΚ	Ίδια Κεφάλαια	-

Στη συνέχεια, κατηγοριοποιείται το δείγμα των εισηγμένων εταιρειών σε εταιρείες μικρής διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων και σε εταιρείες μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων. Η κατηγοριοποίηση αυτή επιτρέπει την εξειδικευμένη διερεύνηση δυνητικών παραγόντων οι οποίοι επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Στην συγκεκριμένη περίπτωση τίθεται υπό διερεύνηση η δυνητική επίρεια της διασποράς των μετοχών.

Πιο συγκεκριμένα, διακρίνονται δύο κατηγορίες εταιρειών, οι εταιρείες μεγάλης διασποράς των μετοχών και οι εταιρείες μικρής διασποράς των μετοχών. Ακόμη, πιο συγκεκριμένα, ορίζονται για τους σκοπούς της μελέτης, ως εταιρείες μεγάλης διασποράς των μετοχών εκείνες οι εισηγμένες εταιρείες στις οποίες κανείς μέτοχος (είτε φυσικό, είτε νομικό

πρόσωπο) δεν συγκεντρώνει τουλάχιστον το 50,01% του μετοχικού κεφαλαίου. Παρομοίως, ορίζονται για τους σκοπούς της μελέτης, ως εταιρείες μικρής διασποράς των μετοχών εκείνες οι εισηγμένες εταιρείες στις οποίες ένας μόνο μέτοχος (είτε φυσικό, είτε νομικό πρόσωπο) συγκεντρώνει τουλάχιστον το 50,01% του μετοχικού κεφαλαίου.

Δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή στο να μη τεθούν συντελεστές στάθμισης στα δεδομένα από τις εταιρείες του δείγματος, ούτως ώστε να μην ενσωματωθεί στα όποια ευρήματα η τυχόν παραμορφωτική επίδραση των χρηματοοικονομικών μεγεθών των πολύ μεγάλων εταιρειών του δείγματος. Συνεπώς, τα χρηματοοικονομικά μεγέθη της εκάστοτε εταιρείας του δείγματος χρησιμοποιούνται με την ίδια βαρύτητα για όλες τις εταιρείες. Επίσης, όπως είχε τεθεί σε προηγούμενες αντίστοιχες επιστημονικές μελέτες, τέθηκε ένα ελάχιστο όριο 5% ως ελάχιστο όριο αναφοράς των όποιων μεταβολών (Weetman και Gray, 1990; 1991; Weetman et al., 1998; Adams et al., 1999; Street et al., 2000). Αυτό σημαίνει ότι εάν η παρατηρούμενη μεταβολή του δείκτη είναι μικρότερη του 5%, τότε θεωρείται επουσιώδης μεταβολή.

4.6 Ποιότητα και Πληρότητα των Γνωστοποιήσεων των Εταιρειών του Δείγματος: Ανάλυση των Ευρημάτων

Για να είναι δυνατό να αποτιμηθεί η ποιότητα και η πληρότητα των οικονομικών καταστάσεων των εισηγμένων εταιρειών του στατιστικού δείγματος, χρειάστηκε μία βασική κατηγοριοποίηση αυτών. Πιο συγκεκριμένα, κατηγοριοποιήθηκαν οι υπό ανάλυση εταιρείες στις εξής κατηγορίες:

- i. Λεπτομερείς*, για όσες εταιρείες παρείχαν όλες τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις με όλα τα απαραίτητα χρηματοοικονομικά στοιχεία, συνοδευόμενα από πλήρεις επεξηγηματικές σημειώσεις
- ii. Επαρκείς*, για όσες εταιρείες παρείχαν όλες τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις με όλα τα απαραίτητα χρηματοοικονομικά στοιχεία, τα οποία όμως δεν συνοδεύονταν από όλες τις απαραίτητες επεξηγηματικές σημειώσεις
- iii. Ανεπαρκείς*, για όσες εταιρείες δεν παρείχαν όλες τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις με όλα τα απαραίτητα χρηματοοικονομικά στοιχεία, ούτε επίσης παρείχαν όλες τις απαραίτητες επεξηγηματικές σημειώσεις.

Από τις 107 εταιρείες του συνολικού δείγματος, οι 6 εταιρείες (5,60% του συνόλου) παρείχαν ανεπαρκείς οικονομικές καταστάσεις, κατά την γνώμη των μελετητή της παρούσας έρευνας. Από τις 6 αυτές εταιρειών, οι 5 δεν παρείχαν γνωστοποιήσεις και σημειώσεις τέτοιες ώστε να καταστεί εφικτή η αντιστοίχιση των καταλλήλων χρηματοοικονομικών στοιχείων με τα κατάλληλα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επίσης, 3 από τις 6 αυτές εταιρείες δεν παρείχαν ανάλυση όλων των προβλεπομένων υπό των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ χρηματοοικονομικών στοιχείων, τα οποία σχηματίζουν το μετοχικό κεφάλαιο και το καθαρό κέρδος. Ας σημειωθεί ότι, για τις εταιρείες αυτές οι ελεγκτές οι οποίοι τις έλεγξαν, διατύπωσαν γνώμες δίχως οποιεσδήποτε επιφυλάξεις και ακόμη δεν προέβησαν σε καμία αναφορά σε τυχόν ελλείψεις στις γνωστοποιήσεις των

εταιρειών αυτών. Το εύρημα αυτό δείχνει σαφώς προς την κατεύθυνση προγενεστέρων σχετικών επιστημονικών μελετών (Μπάλλας, 1994; Τσακούμης, 2007), οι οποίες έκαναν λόγο για παρατηρούμενο συντηρητισμό και για παρατηρούμενη μεγάλη μυστικοπάθεια στην ελληνική κοινωνία, καθώς και για ανεπαρκή επιβολή της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τις αρμόδιες ελληνικές ρυθμιστικές αρχές (La Porta et al., 1998).

Αυτό το οποίο, βεβαίως, είναι παρήγορο, είναι ότι το ποσοστό ανεπαρκών γνωστοποιήσεων από τις εταιρείες μειώνεται συνεχώς σε σύγκριση με τα ευρήματα προηγούμενων επιστημονικών σχετικών μελετών (Grant Thornton, 2006). Αν και το τρέχον ποσοστό το οποίο δηλώνει ανεπάρκεια γνωστοποιήσεων είναι κάθε άλλο παρά αμελητέο (5,60%), ωστόσο η πρόοδος από το προγενέστερα καταγεγραμμένο ποσοστό του 17,60% σε άλλες σχετικές επιστημονικές μελέτες είναι κάθε άλλο παρά ασήμαντη. Παρατίθενται, επίσης, για τις σκόπιμες συγκρίσεις τα σχετικά ευρήματα προγενεστέρων μελετών για την Ιταλία και για την Πορτογαλία. Για την μεν Ιταλία είχε βρεθεί ποσοστό ανεπάρκειας γνωστοποιήσεων 8% (Cordazzo, 2008) και για την Πορτογαλία το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχονταν στο 20% (Lopes και Viana, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

5.1 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Κερδοφορίας

Έπειτα από λεπτομερή εξέταση των δεδομένων, επιλέχθηκαν τα κατάλληλα μεθοδολογικά εργαλεία και μέθοδοι με τις οποίες απαντώνται τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- 1) Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς;
- 2) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;

Για να καταλήξει η έρευνα στις κατάλληλες απαντήσεις, επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν τα προηγούμενα πρωτογενή δεδομένα. Αρχικά, αναλύονται και αξιολογούνται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τους δείκτες κερδοφορίας είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα ευρήματα για τους δείκτες αυτούς παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.1:

Στατιστικό Μέτρο	Δείκτες Κερδοφορίας							
	(Κ1) Περιθώριο EBITDA		(Κ2) Περιθώριο EBIT		(Κ3) Καθαρό Περιθώριο Κέρδους		(Κ4) Μικτό Περιθώριο Κέρδους	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Μέσος	0,15	0,23	0,11	0,18	0,10	0,16	0,26	0,28
Διάμεσος	0,12	0,11	0,09	0,10	0,08	0,12	0,21	0,22
Τυπική Απόκλιση	0,203	0,872	0,178	0,775	0,149	0,452	0,174	0,184
Ασυμμετρία	1,592	3,561	1,345	3,268	2,121	4,132	1,337	1,328
Κύρτωση	5,121	19,285	4,913	17,999	4,876	16,881	2,995	3,101
Μέγιστο	0,54	2,65	0,45	2,32	0,43	2,92	0,74	0,85
Ελάχιστο	-0,02	-0,11	-0,04	-0,15	-0,10	-0,12	0,00	0,03
P-τιμή Wilcoxon	0,222		0,421		0,584		0,041	
Ισότητα Μέσων	Ισχυρή		Ισχυρή		Ισχυρή		Μέτρια	
P-τιμή F-δοκιμασίας	0,000		0,002		0,001		0,001	
Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	

Για τους δείκτες κερδοφορίας, είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα των περιγραφικών στατιστικών μέτρων είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση η οποία είχε τεθεί, δηλαδή ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο Mi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **δεν απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες κερδοφορίας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: Mi_{ΕΛΠ} = Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η ερευνητική υπόθεση για τις μέσες τιμές των εξεταζόμενων παρατηρήσεων δεν απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς είναι σημαντικά μεγαλύτερες του 0,10, το οποίο είναι αποδεκτό ως το μέγιστο έναντι του οποίου απορρίπτονται οι υποθέσεις εργασίας, εφόσον λαμβάνουν μικρότερες τιμές.

Για τους δείκτες κερδοφορίας είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα στατιστικών μέτρων διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες και αντίθετα ως προς τη συνολική στατιστική τους σημασία σε σχέση με τα αντίστοιχα στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση TAi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες κερδοφορίας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής μας προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: TAi_{ΕΛΠ} \neq TAi_{ΔΛΠ}$$

Όπου TAi τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές

Η ερευνητική υπόθεση σχετικά με τις τυπικές αποκλίσεις των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας F είναι σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της σχετικής ερευνητικής υπόθεσης η οποία έχει τεθεί, είναι **ισχυρές**.

Η παρατηρούμενη μεταβολή της τυπικής απόκλισης συνίσταται στην αύξηση της τυπικής απόκλισης από τις τιμές τις οποίες αυτή λάμβανε υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι η τυπική απόκλιση αυξάνεται από 0,203

σε 0,872 στην περίπτωση του δείκτη περιθωρίου EBITDA, όπως επίσης ότι αυξάνεται από 0,178 σε 0,775 στην περίπτωση του δείκτη περιθωρίου EBIT.

Η μόνη εξαίρεση στα παραπάνω ευρήματα αφορά στον δείκτη (K4) μικτού περιθωρίου κέρδους. Υπενθυμίζεται ότι ο δείκτης αυτός συνίσταται στο μικτό αποτέλεσμα προς τις μικτές πωλήσεις. Για τον συγκεκριμένο αυτό δείκτη βρέθηκε ότι η ένδειξη εναντίον της ερευνητικής υπόθεσης ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο *Mi* του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) *i* εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι *μέτρια*. Στο πόρισμα αυτό, οδηγεί η *p*-τιμή της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς (0,041), καθώς είναι μικρότερη του 0,05.

Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης. Αντίθετα, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ φαίνεται ότι μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας ως προς τα μέτρα διασποράς.

Η διαπίστωσή ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν φαίνεται να μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης μετριάζεται ως προς την ισχύ των σχετικών ενδείξεων στην περίπτωση του δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους. Αυτό μπορεί να εξηγηθεί λαμβάνοντας πρώτα υπόψη πως οι συστατικοί όροι αυτού του δείκτη (μικτό αποτέλεσμα και μικτές πωλήσεις), συσχετίζονται σε μέγιστο βαθμό προς τους συστατικούς όρους των υπολοίπων χρηματοοικονομικών δεικτών της συγκεκριμένης κατηγορίας. Από την άλλη πλευρά, οι συστατικοί όροι των υπολοίπων χρηματοοικονομικών δεικτών της συγκεκριμένης κατηγορίας προκύπτουν εφόσον αφαιρεθούν τα κατάλληλα χρηματοοικονομικά στοιχεία και μεγέθη από τους συστατικούς όρους του δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους. Αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι κάποια από αυτά τα αφαιρούμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία και μεγέθη έχουν διαφορετική επίδραση επί του μέσου των τιμών του δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους, σε σχέση με την επίδραση επί του μέσου των τιμών των υπολοίπων δεικτών αυτής της κατηγορίας την οποία έχουν τα χρηματοοικονομικά μεγέθη και στοιχεία των συστατικών όρων αυτών των δεικτών. Το παραπάνω, λοιπόν, αποτελεί ένα σημείο το οποίο ενδεχομένως χρήζει περαιτέρω επιστημονικής διερεύνησης.

Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί να ερμηνευθούν οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το άλλο καθεστώς. Θεωρείται ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον σκοπό αυτό τίθεται το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με

εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

Η παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων.

Θα παρατεθούν σε παρακάτω πίνακα οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης του παραπάνω υποδείγματος, η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τη διενεργούμενη παλινδρόμηση, καθώς και οι σχετικές τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Durbin-Watson (DW).

Σε αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητο να πραγματοποιηθεί μία περιληπτική αναφορά στη σημασία της αναπροσαρμοσμένης R^2 για την παλινδρόμηση η οποία εξετάζεται. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 δίνει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίον ερμηνεύεται η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής από τις μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής, ή περισσότερων ανεξαρτήτων μεταβλητών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ως ανεξάρτητη μεταβλητή θεωρείται, η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (.Ως εξαρτημένη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ). Η αναπροσαρμοσμένη R^2 δίνει ουσιαστικά ένα μέτρο για το πόσο καλά ταιριάζουν οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται στην παρούσα διατριβή. Με άλλα λόγια, η αναπροσαρμοσμένη R^2 αποτελεί το ποσοστό της διασποράς των παρατηρούμενων τιμών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ το οποίο ερμηνεύεται από το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα.

Πίνακας 5.2:

Δείκτες Κερδοφορίας		Συντελεστής			
		α_0	β_1	Αναπροσαρμ. R^2	DW
(Κ1) Περιθώριο EBITDA	Τιμή Συντελεστή	0,039	1,697	0,387	1,991
	t-στατιστική	1,354	3,921		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
(Κ2) Περιθώριο EBIT	Τιμή Συντελεστή	0,012	0,776	0,204	1,912
	t-στατιστική	1,251	4,563		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
(Κ3) Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	Τιμή Συντελεστή	0,089	1,756	0,396	1,985
	t-στατιστική	1,098	6,612		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
(Κ4) Μικτό Περιθώριο Κέρδους	Τιμή Συντελεστή	0,091	1,802	0,674	1,816
	t-στατιστική	2,773	6,325		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Μέτρια	Ισχυρή		

Από την εκτέλεση της παλινδρόμησης με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων προκύπτουν σημαντικά και ουσιώδη ευρήματα. Αρχικά, οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 φανερώνουν πως η μεταβλητότητα των τιμών των περισσότερων δεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς δεν ερμηνεύεται σε ικανοποιητικό βαθμό ($R^2 < 50\%$ ή αλλιώς $R^2 < 0,500$) από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Δηλαδή, για τους περισσότερους δείκτες κερδοφορίας, οι παρατηρούμενες τιμές

των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν ταιριάζουν απόλυτα στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Έτσι, για τους δείκτες περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και καθαρού περιθωρίου κέρδους οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 κυμαίνονται από 0,204 (περιθωρίου EBIT) έως και 0,396 (καθαρού περιθωρίου κέρδους).

Κατ' εξαίρεση, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το μικτό περιθώριο κέρδους εμφανίζεται να είναι 0,674. Αυτό σημαίνει ότι το 67,4% της μεταβλητότητας των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ερμηνεύεται από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ.

Οι παρατηρούμενες τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών κερδοφορίας, οι οποίες κυμαίνονται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις κάτω του 50%, οδηγούν στο συμπέρασμα πως πιθανότατα η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι *μη γραμμική*. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διακρίνεται από *μη αναλογικότητα*. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως φαίνεται από την παρούσα έρευνά, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά για τη διερεύνηση της συσχέτισης αυτής. Τέτοια υποδείγματα συναντώνται στη διεθνή βιβλιογραφία (Mcleay και Omar, 2000; Ezzamel και Mar-Molinero, 1990, όπως αναφέρονται στη Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

Οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) είναι ιδιαίτερα χαμηλές. Πιο συγκεκριμένα, για τους δείκτες περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και καθαρού περιθωρίου κέρδους οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) κυμαίνονται από 0,012 (περιθωρίου EBIT) έως και 0,089 (καθαρού περιθωρίου κέρδους). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τιμές του α_0 δεν χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και

- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Κατ' εξαίρεση, η t στατιστική ελέγχου για το σημείο τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) για την περίπτωση του μικτού περιθωρίου κέρδους ισούται με 2,773, τιμή η οποία καθιστά την αποδοχή του υποδείγματος για την εν λόγω α_0 μέτρια.

Οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για τους περισσότερους δείκτες κερδοφορίας και για το εξεταζόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης λαμβάνουν τιμές μεγαλύτερες της μονάδας. Πιο συγκεκριμένα, για τους δείκτες περιθωρίου EBITDA, καθαρού περιθωρίου κέρδους και μικτού περιθωρίου κέρδους οι τιμές του β_1 κυμαίνονται από 1,802 (μικτού περιθωρίου κέρδους) έως και 1,756 (καθαρού περιθωρίου κέρδους).

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_1 για τους περισσότερους δείκτες κερδοφορίας εμφανίζονται μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες κερδοφορίας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), οι περισσότεροι δείκτες κερδοφορίας αυξάνονται ταχύτερα με το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται με το καθεστώς των ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης περιθωρίου EBITDA αυξάνεται 1,697 φορές ταχύτερα με το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη με το καθεστώς των ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης καθαρού περιθωρίου κέρδους αυξάνεται 1,756 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Όσο για τον δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους, αυξάνεται 1,802 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών κερδοφορίας που εξετάζονται, οι τιμές του β_1 χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι αρκετά μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/Επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

να τονισθεί ότι η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_1 ισούται με 3,921 (περιθωρίου EBITDA), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,110$.

Κατ' εξαίρεση, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για το περιθώριο EBIT και για το υπό εξέταση υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης ισούται με 0,776. Αυτό σημαίνει ότι ο δείκτης του περιθωρίου

EBIT αυξάνεται αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνεται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης περιθωρίου EBIT αυξάνεται 0,776 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Για όλες τις υπό εξέταση περιπτώσεις δεικτών κερδοφορίας (περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT, καθαρού περιθωρίου κέρδους και μικτού περιθωρίου κέρδους), η αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) κρίνεται ως ανύπαρκτη. Αυτή η κρίση προκύπτει αφού ελεγχθούν οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) σύμφωνα με τους σχετικούς πίνακες των Savin και White. Παρατηρείται από τον σχετικό πίνακα των Savin και White ότι

- για $k=1$, δηλαδή για έναν και μοναδικό όρο έναντι του οποίου διενεργείται παλινδρόμηση (όπως συμβαίνει στην περίπτωση της παρούσας έρευνας με τον όρο) και
- για $n=19$ (όσοι είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του παρόντος δείγματος προς διερεύνηση)

οι προαναφερθείσες στατιστικές ελέγχου DW υπερβαίνουν την κρίσιμη τιμή $dU=1,133$, αλλά δεν υπερβαίνουν την τιμή 2. Ως εκ τούτου, διαφαίνεται ότι οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για τις εξεταζόμενες περιπτώσεις δεικτών αποδοτικότητας (απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου) δείχνουν ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Αφού έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί

- a) τυχόν μεταβολές που σημειώνονται στους δείκτες κερδοφορίας εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- b) ο βαθμός και η κατεύθυνση της πιθανής συσχέτισης των όποιων μεταβολών στις τιμές των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ με τις μεταβολές στις τιμές των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

είναι σκόπιμο πλέον να ακολουθήσει η μελέτη του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να διαπιστωθεί πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών με τις τιμές των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνυπολογιζομένης πάντοτε της συσχέτισης των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονη παλινδρόμηση για

- i. τις τιμές των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και

- ii. τη δυαδική μεταβλητή επί των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 E\Lambda\Pi_i + \gamma_2 \Delta\text{ΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου $\Delta\text{ΙΑΣΠΟΡΑ}$, είναι η ανεξάρτητη μεταβλητή, οριζόμενη ως $\Delta\text{ΙΑΣΠΟΡΑ} = \{0, 1\}$ με $\Delta\text{ΙΑΣΠΟΡΑ} = 0$ για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και $\Delta\text{ΙΑΣΠΟΡΑ} = 1$ για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών. Η πολλαπλή περιγραφείσα παλινδρόμηση εκτελέστηκε με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα αυτής της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω σχετικό πίνακα:

Πίνακας 5.3:

Δείκτες Κερδοφορίας	Συντελεστής					
	α_0	β_1	β_2	Αναπρ. R^2	DW	
(Κ1) Περιθώριο EBITDA	Τιμή Συντελεστή	0,028	1,588	0,992	0,445	2,021
	t-στατιστική	1,276	3,623	2,123		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρ κτη	Ισχυρή	Μέτρια		
(Κ2) Περιθώριο EBIT	Τιμή Συντελεστή	0,018	0,821	1,122	0,432	1,986
	t-στατιστική	1,197	4,689	3,200		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρ κτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
(Κ3) Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	Τιμή Συντελεστή	0,061	1,756	1,342	0,608	1,989
	t-στατιστική	1,189	6,759	7,045		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρ κτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
(Κ4) Μικτό Περιθώριο Κέρδους	Τιμή Συντελεστή	0,082	1,987	2,211	0,735	2,033
	t-στατιστική	2,881	6,569	6,616		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Μέτρια	Ισχυρή	Ισχυρή		

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο προτεινόμενο υπόδειγμα έδειξε ότι βελτίωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείματος. Πιο συγκεκριμένα, ο συντελεστής συσχέτισης β_1 , ο οποίος επηρεάζει το υπόδειγμα εάν και μόνο εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, φαίνεται ότι ενέχει στατιστική σημασία σε όλες τις περιπτώσεις των εξεταζόμενων δεικτών κερδοφορίας. Υπενθυμίζεται ότι, εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως συνυπολογίζονται δείκτες κερδοφορίας επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων.

Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων των δεικτών κερδοφορίας, η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείματος. Αυτό συμβαίνει επειδή η τιμή της σχετικής *t* στατιστικής σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις των δεικτών κερδοφορίας είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε:

- 16 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-3$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού μας δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της *t* στατιστικής δοκιμασίας για τον β_2 ισούται με 2,123 (περιθωρίου EBITDA), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,120$. Στην περίπτωση αυτή ο β_2 επιτρέπει μέτρια αποδοχή του υποδείματος πολλαπλής παλινδρόμησης.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_2 για τους περισσότερους δείκτες κερδοφορίας εμφανίζονται μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες κερδοφορίας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΠ), οι περισσότεροι δείκτες κερδοφορίας αυξάνονται ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΠ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης περιθωρίου EBIT αυξάνεται 1,122 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΠ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης καθαρού περιθωρίου κέρδους αυξάνεται 1,342 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΠ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Όσο για τον δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους, αυξάνεται 2,211 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΠ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Εφόσον ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για τους μισούς από τους εξεταζόμενους δείκτες κερδοφορίας κυμαίνονται σε επίπεδο άνω του 50% (δείκτες μικτού περιθωρίου κέρδους και καθαρού περιθωρίου κέρδους), ενώ για τους υπόλοιπους μισούς εξεταζόμενους δείκτες κερδοφορίας κυμαίνονται σε επίπεδο κάτω του 50% (δείκτες περιθωρίου EBITDA και περιθωρίου EBIT).

Αυτό σημαίνει ότι, εάν γίνει αποδεκτό το προτεινόμενο υπόδειγμα, στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή και για τους δείκτες μικτού περιθωρίου κέρδους και καθαρού περιθωρίου κέρδους οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μικρότερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Αντίθετα, πάλι εάν γίνει αποδεκτό το προτεινόμενο υπόδειγμα στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή, αλλά για τους δείκτες μικτού περιθωρίου κέρδους και καθαρού περιθωρίου κέρδους οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ.

Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων επέτρεψε τη μελέτη αναφορικά με τον βαθμό στον οποίον οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ, ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Επιπλέον, επέτρεψε τη μελέτη του βαθμού της συσχέτισης μεταξύ των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των εν λόγω δεικτών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου των σχετικών συντελεστών συσχέτισης, δίνει τη δυνατότητα να απαντηθούν πλήρως τα τεθέντα ερευνητικά ερωτήματα:

- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Στο επιστημονικό ερώτημα 3) η απάντηση είναι θετική, δηλαδή ότι, ναι, υπάρχει μεταβολή στους δείκτες κερδοφορίας εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται ως θετική, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με την αύξηση των δεικτών κερδοφορίας εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η θετική-αυξητική αυτή μεταβολή χαρακτηρίζεται επιπλέον από μέγεθος 4,198 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος επί τη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην περίπτωση του μικτού περιθωρίου κέρδους, μέχρι και μέγεθος 1,943 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος επί τη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην περίπτωση του περιθωρίου EBIT. Τα μεγέθη αυτά προκύπτουν από το άθροισμα των αντιστοιχών συντελεστών συσχέτισης β_1 και β_2 για τους προαναφερθέντες δείκτες κερδοφορίας.

Παρόλα αυτά, για κάποιους από τους εξεταζόμενους δείκτες κερδοφορίας οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μικρότερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πρόκειται για τους δείκτες περιθωρίου EBITDA και περιθωρίου EBIT. Από την άλλη πλευρά, το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95% για όλους σχεδόν τους προτεινόμενους συντελεστές συσχέτισης β_1 και β_2 . Δεν ισχύει το ίδιο για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα α_0 : σχεδόν για όλους τους συντελεστές αυτούς το προτεινόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης φαίνεται να μην είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%.

5.2 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Αποδοτικότητας

Διερευνήθηκε η επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στους χρηματοοικονομικούς δείκτες κερδοφορίας. Με τα ίδια μεθοδολογικά εργαλεία και μεθόδους με τα οποία πραγματοποιήθηκε η διερεύνηση για τους δείκτες κερδοφορίας θα δοθούν απαντήσεις στα εξής ερευνητικά ερωτήματα, αυτήν τη φορά για τους δείκτες αποδοτικότητας:

- 1) Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;
- 2) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;

Για να καταλήξει η έρευνα στις κατάλληλες απαντήσεις, επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν τα προηγούμενα πρωτογενή δεδομένα. Αρχικά, αναλύονται και αξιολογούνται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τους δείκτες αποδοτικότητας είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα ευρήματα για τους δείκτες αυτούς παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.4:

Στατιστικό Μέτρο	Δείκτες Αποδοτικότητας							
	(A1) Απόδοση επί του Ενεργητικού		(A2) Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων		(A3) Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου		(A4) Απόδοση επί των Πωλήσεων	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Μέσος	0,14	0,14	0,24	0,29	0,18	0,20	0,09	0,06
Διάμεσος	0,13	0,11	0,17	0,20	0,15	0,18	0,06	0,05
Τυπική Απόκλιση	0,081	0,072	0,225	0,206	0,124	0,186	0,054	0,098
Ασυμμετρία	2,078	1,151	0,176	0,154	1,567	1,327	0,862	0,743
Κύρτωση	8,543	4,123	9,032	3,992	8,705	4,004	9,265	4,245
Μέγιστο	0,39	0,27	0,85	0,68	0,62	0,79	0,55	0,60
Ελάχιστο	-0,02	-0,03	-0,04	-0,04	-0,04	-0,04	0,00	0,05
P-τιμή Wilcoxon	0,324		0,449		0,278		0,256	
Ισότητα Μέσων	Ισχυρή		Ισχυρή		Ισχυρή		Ισχυρή	
P-τιμή F-δοκιμασίας	0,000		0,003		0,003		0,002	
Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	

Για τους δείκτες αποδοτικότητας, είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα σχετικά με τα περιγραφικά στατιστικά μέτρα είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία τίθεται, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο Mi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **δεν απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες αποδοτικότητας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: Mi_{ΕΛΠ} = Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η ερευνητική αυτή υπόθεση περί μέσων των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων δεν απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς είναι σημαντικά μεγαλύτερες του 0,10, το οποίο γίνεται αποδεκτό ως το μέγιστο έναντι του οποίου απορρίπτονται οι υποθέσεις εργασίας, εφόσον λαμβάνουν μικρότερες τιμές.

Πάλι για τους δείκτες αποδοτικότητας είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί στατιστικών μέτρων διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες και αντίθετα ως προς τη συνολική στατιστική τους σημασία σε σχέση με τα αντίστοιχα στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία είχε τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση Tai του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες αποδοτικότητας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: Tai_{ΕΛΠ} \neq Tai_{ΔΛΠ}$$

Όπου Tai τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η ερευνητική αυτή υπόθεση περί τυπικών αποκλίσεων των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας F είναι σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της τεθείσας σχετικής υπόθεσης εργασίας είναι **ισχυρές**.

Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης. Αντίθετα, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ φαίνεται ότι μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας ως προς τα μέτρα διασποράς.

Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί να ερμηνευθούν οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το άλλο καθεστώς. Θεωρείται ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον σκοπό αυτό θέτουμε το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$

Η ως άνω παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων.

Στον ακόλουθο πίνακα, παρατίθενται οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης του ως άνω υποδείματος (α_0 και β_1), της αναπροσαρμοσμένης R^2 για τη διενεργούμενη παλινδρόμηση, καθώς και οι σχετικές τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Durbin-Watson (DW).

Πίνακας 5.5:

Δείκτες Αποδοτικότητας	Συντελεστής				
	α_0	β_1	Αναπροσαρμ. R^2	DW	
<i>(A1) Απόδοση επί του Ενεργητικού</i>	Τιμή Συντελεστή	0,056	1,892	0,857	2,812
	t-στατιστική	0,111	7,587		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
<i>(A2) Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,045	2,314	0,923	1,821
	t-στατιστική	0,094	8,873		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
<i>(A3) Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου</i>	Τιμή Συντελεστή	0,051	1,949	0,895	1,990
	t-στατιστική	0,099	8,201		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
<i>(A4) Απόδοση επί των Πωλήσεων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,037	1,764	0,752	2,845
	t-στατιστική	0,152	6,772		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		

Από την εκτέλεση της παλινδρόμησης με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων προκύπτουν σημαντικά και ουσιώδη ευρήματα. Κατά πρώτον, σημειώνεται ότι οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 φανερώνουν πως η μεταβλητότητα των τιμών των περισσότερων

δεικτών αποδοτικότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ερμηνεύεται σε πολύ ικανοποιητικό βαθμό ($R^2 > 50\%$ ή αλλιώς $R^2 > 0,500$) από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με άλλα λόγια, για τους περισσότερους δείκτες αποδοτικότητας, οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ταιριάζουν πολύ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιούμε. Μάλιστα, οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 είναι σαφώς μεγαλύτερες του 70% (ή 0,700): αυτό σημαίνει ότι το υπόδειγμα το προτεινόμενο ερμηνεύει σαφώς άνω του 70% της μεταβλητότητας των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έτσι, για τους συγκεκριμένους δείκτες απόδοσης επί του ενεργητικού, απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου και απόδοσης επί των πωλήσεων οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 κυμαίνονται από 0,923 (απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων) έως και 0,752 (απόδοσης επί των πωλήσεων). Οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) είναι ιδιαίτερα χαμηλές. Πιο συγκεκριμένα, για τους δείκτες απόδοσης επί του ενεργητικού, απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου και απόδοσης επί των πωλήσεων οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) κυμαίνονται από 0,094 (απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων) έως και 0,152 (απόδοσης επί των πωλήσεων). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τιμές του α_0 δεν χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για τους περισσότερους δείκτες κερδοφορίας και για το εξεταζόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης λαμβάνουν τιμές μεγαλύτερες της μονάδας και πλησίον της τιμής 2. Μάλιστα, για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων η τιμή αυτή είναι μεγαλύτερη της τιμής 2 (2,314). Για τους υπόλοιπους δείκτες απόδοσης επί του ενεργητικού, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου και απόδοσης επί των πωλήσεων οι τιμές του β_1 κυμαίνονται από 1,764 (απόδοσης επί των πωλήσεων) έως και 1,949 (απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου).

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_1 για τους περισσότερους δείκτες αποδοτικότητας εμφανίζονται μεγαλύτερες της μονάδας και πλησίον της τιμής 2 σημαίνει ότι, δεδομένων των

χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες αποδοτικότητας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), οι περισσότεροι δείκτες αποδοτικότητας αυξάνονται σχεδόν δύο φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης απόδοσης επί του ενεργητικού αυξάνεται 1,892 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων αυξάνεται 2,314 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ο δείκτης απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου αυξάνεται 1,949 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ και ο χρηματοοικονομικός δείκτης απόδοσης επί των πωλήσεων αυξάνεται 1,764 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών αποδοτικότητας υπό εξέταση οι τιμές του β_1 χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι αρκετά μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_1 ισούται με 7,587 (απόδοσης επί του ενεργητικού), ενώ όπως είπαμε η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,110$. Για τις μισές από τις υπό εξέταση περιπτώσεις δεικτών αποδοτικότητας (απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου), η αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) κρίνεται ως ανύπαρκτη. Η κρίση αυτή προκύπτει αφού ελέχθηκαν οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) από τους σχετικούς πίνακες των Savin και White. Η τιμή της στατιστικής DW για την απόδοση επί των ιδίων κεφαλαίων ισούται με $d=1,821$, ενώ η αντίστοιχη τιμή για την απόδοση επί του απασχολούμενου κεφαλαίου ισούται με $d=1,990$. Βλέπουμε από τον σχετικό πίνακα των Savin και White ότι

- για $k-1$, δηλαδή για έναν και μοναδικό όρο έναντι του οποίου διενεργείται παλινδρόμηση (όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας με τον όρο $\beta_1 E\Lambda\Pi_i$) και
- για $n=19$ (όσοι είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του δείγματός μας προς διερεύνηση)

οι προαναφερθείσες στατιστικές ελέγχου DW υπερβαίνουν την κρίσιμη τιμή $dU=1,133$, αλλά δεν υπερβαίνουν την τιμή 2. Ως εκ τούτου μπορούμε να αποφανθούμε ότι οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για τις εξεταζόμενες περιπτώσεις δεικτών αποδοτικότητας (απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου) δείχνουν ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Εντούτοις, δεν μπορούν να υποστηριχθούν τα ίδια για την αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή) στην περίπτωση των χρηματοοικονομικών δεικτών της απόδοσης επί του ενεργητικού και της απόδοσης επί των πωλήσεων. Πιο συγκεκριμένα, για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού παρατηρείται ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) ισούται με $d=2,812$, ενώ για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των πωλήσεων η τιμή της ίδιας στατιστικής ελέγχου ισούται με $d=2,845$. Αφού αυτές οι συγκεκριμένες τιμές της στατιστικής ελέγχου DW είναι μεγαλύτερες της τιμής 2, για τον λόγο αυτό υπολογίζεται

➤ $4-d=4-2,812=1,188$ για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού και

➤ $4-d=4-2,845=1,155$ για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των πωλήσεων

Στη συνέχεια, από τον σχετικό πίνακα των Savin και White και πάλι για $dU=1,133$ (αφού οι υπόλοιπες παραδοχές παραμένουν οι ίδιες) φαίνεται ότι αμφότερες οι υπολογισθείσες τιμές $4-d$ είναι μεγαλύτερες της dU . Ως εκ τούτου μπορεί να αποφανθεί ότι οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για τις εξεταζόμενες περιπτώσεις δεικτών αποδοτικότητας (απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου) δείχνουν ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Αφού έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί

- a) τυχόν μεταβολές που σημειώνονται στους δείκτες αποδοτικότητας εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (ορμώμενοι από τη συγκριτική μελέτη των μέτρων περιγραφικής στατιστικής υπό τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και των μέτρων περιγραφικής στατιστικής υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΠ) και
- b) ο βαθμός και η κατεύθυνση της πιθανής συσχέτισης των όποιων μεταβολών στις τιμές των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΕΛΠ με τις μεταβολές στις τιμές των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (ορμώμενοι από τη μελέτη του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ)

είναι σκόπιμο πλέον να ακολουθήσει η μελέτη του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να διαπιστωθεί πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών με τις τιμές των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, συνυπολογιζομένης πάντοτε της συσχέτισης των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονη παλινδρόμηση για

- i. τις τιμές των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ και
- ii. τη δυαδική μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ επί των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ

Το τεθέν υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \gamma_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου ΔΙΑΣΠΟΡΑ ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως ΔΙΑΣΠΟΡΑ = {0, 1} με ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 0 για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1 για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών. Η πολλαπλή περιγραφείσα παλινδρόμηση εκτελέστηκε με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα αυτής της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω σχετικό πίνακα:

Πίνακας 5.6:

Δείκτες Αποδοτικότητας	Συντελεστής					
	α_0	β_1	β_2	Αναπρ. R^2	DW	
<i>(A1) Απόδοση επί του Ενεργητικού</i>	Τιμή Συντελεστή	0,009	1,724	0,843	0,595	1,932
	t-στατιστική	1,173	4,185	2,922		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Μέτρια		
<i>(A2) Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,006	0,821	1,076	0,542	1,977
	t-στατιστική	0,958	4,202	3,066		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(A3) Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου</i>	Τιμή Συντελεστή	0,010	1,533	1,099	0,677	1,856
	t-στατιστική	1,141	6,544	6,987		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(A4) Απόδοση επί των Πωλήσεων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,032	1,224	2,432	0,735	2,033
	t-στατιστική	1,976	6,987	7,451		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο υπόδειγμα το προτεινόμενο έδειξε ότι επιδείνωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείγματος. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι υποχωρεί σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις αριθμοδεικτών αποδοτικότητας. Η υποχώρηση αυτή νοείται έναντι του υποδείγματος άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Υπενθυμίζεται ότι εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως συνυπολογίζονται δείκτες αποδοτικότητας επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού υποχωρεί από την τιμή 0,857 στην τιμή 0,595.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων υποχωρεί από την τιμή 0,923 στην τιμή 0,542.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου υποχωρεί από την τιμή 0,895 στην τιμή 0,677.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των πωλήσεων υποχωρεί από την τιμή 0,752 στην τιμή 0,735.

Ωστόσο, σημειώνεται ότι ακόμη και σε αυτό το υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για όλους τους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας δεν καθίσταται ποτέ μικρότερη του 0,500. Αυτό σημαίνει πως για όλους τους αριθμοδείκτες αποδοτικότητας το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ ερμηνεύει τη μεταβλητότητα των τιμών των εν λόγω αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς σε βαθμό άνω του 50%.

Αυτό το σημαίνει ότι, εάν γίνει αποδεκτό το προτεινόμενο υπόδειγμα στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή και για τους δείκτες αποδοτικότητας οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών αποδοτικότητας, η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείγματος. Αυτό συμβαίνει επειδή η τιμή της σχετικής *t* στατιστικής σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών αποδοτικότητας είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t = 2,120$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε:

- 16 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-3$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και

- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_2 ισούται με 2,922 (απόδοσης επί του ενεργητικού), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,120$. Στην περίπτωση αυτή ο β_2 επιτρέπει μέτρια αποδοχή του υποδείγματος πολλαπλής παλινδρόμησης.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_2 για όλους σχεδόν τους δείκτες αποδοτικότητας εμφανίζονται μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες αποδοτικότητας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), οι περισσότεροι δείκτες αποδοτικότητας αυξάνονται ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων αυξάνεται 1,076 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης απόδοσης επί του απασχολούμενου κεφαλαίου αυξάνεται 1,099 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Όσο για τον δείκτη απόδοσης επί των πωλήσεων, αυξάνεται 2,432 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Κατ' εξαίρεση, ο χρηματοοικονομικός δείκτης απόδοσης επί του ενεργητικού χαρακτηρίζεται από συντελεστή $\beta_2=0,843$ για το εν λόγω υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης το οποίο μελετάει την επίδραση του βαθμού διασποράς των μετοχών επί των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτό σημαίνει ότι για τον συγκεκριμένο δείκτη και ειδικά για την περίπτωση των επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών, οι τιμές του δείκτη αυξάνονται αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Δηλαδή, οι τιμές του δείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού αυξάνονται 0,843 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων επέτρεψε μελέτη του βαθμού στον οποίο οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Επέτρεψε, επιπλέον, να μελετηθεί ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των εν λόγω δεικτών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου των σχετικών συντελεστών συσχέτισης, μας καθιστά πλέον ικανούς να απαντήσουμε πλήρως και με εμπειριστατωμένο τρόπο στα τεθέντα επιστημονικά ερωτήματα:

- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;

- 5) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Στο επιστημονικό ερώτημα 3) απαντούμε ότι, ναι, υπάρχει μεταβολή στους δείκτες αποδοτικότητας εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται ως θετική, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με την αύξηση των δεικτών αποδοτικότητας εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η θετική-αυξητική αυτή μεταβολή χαρακτηρίζεται επιπλέον από μέγεθος 1,897 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος επί τη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην περίπτωση της απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων, μέχρι και μέγεθος 3,656 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος επί τη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην περίπτωση της απόδοσης επί των πωλήσεων. Τα μεγέθη αυτά προκύπτουν από το άθροισμα των αντιστοιχών συντελεστών συσχέτισης β_1 και β_2 για τους προαναφερθέντες δείκτες αποδοτικότητας.

Για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες κερδοφορίας οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Από την άλλη πλευρά, το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95% για όλους τους προτεινόμενους συντελεστές συσχέτισης β_1 και β_2 . Δεν ισχύει βεβαίως το ίδιο για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα α_0 : σχεδόν για όλους τους συντελεστές αυτούς το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να μην είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%.

5.3 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Ρευστότητας

Διερευνήθηκε, ήδη, η επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας και επί των χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας. Με τα ίδια μεθοδολογικά εργαλεία και μεθόδους με τα οποία πραγματοποιήθηκε μία τέτοια διερεύνηση για τους δείκτες κερδοφορίας και για τους δείκτες αποδοτικότητας θα δοθούν απαντήσεις στα εξής επιστημονικά ερωτήματα, αυτή τη φορά για τους δείκτες ρευστότητας:

- 1) Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;
- 2) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;

Για να καταλήξει η έρευνα στις κατάλληλες απαντήσεις, επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν τα προηγούμενα πρωτογενή δεδομένα. Αρχικά, αναλύονται και αξιολογούνται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τους δείκτες ρευστότητας είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα ευρήματα για τους δείκτες αυτούς παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.7:

Στατιστικό Μέτρο	Δείκτες Ρευστότητας							
	(P1) Τρέχουσα Ρευστότητα		(P2) Άμεση Ρευστότητα		(P3) Υπεράμεση Ρευστότητα		(P4) Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Μέσος	0,52	0,75	0,33	0,61	0,10	0,48	0,09	0,44
Διάμεσος	0,25	0,43	0,17	0,32	0,08	0,19	0,08	0,36
Τυπική Απόκλιση	1,043	2,232	1,112	2,355	1,120	2,368	1,126	2,369
Ασυμμετρία	1,071	3,522	1,484	3,607	1,493	3,611	1,505	3,618
Κύρτωση	2,928	11,737	3,859	11,947	3,899	12,013	3,902	12,016
Μέγιστο	1,92	3,21	1,79	3,08	1,73	2,95	1,67	2,86
Ελάχιστο	-0,13	-0,15	-0,16	-0,17	-0,17	-0,18	-0,17	-0,18
P-τιμή Wilcoxon	0,241		0,273		0,277		0,259	
Ισότητα Μέσων	Ισχυρή		Ισχυρή		Ισχυρή		Ισχυρή	
P-τιμή F-δοκιμασίας	0,000		0,001		0,000		0,001	
Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	

Για τους δείκτες ρευστότητας, είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περιγραφικών στατιστικών μέτρων είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία έχει τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο Mi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **δεν απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες ρευστότητας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε επί των ΕΛΠ, είτε επί των ΔΛΠ/ΔΠΧ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: Mi_{ΕΛΠ} = Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η ερευνητική αυτή υπόθεση για τις μέσες τιμές των υπό εξέταση παρατηρήσεων δεν απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους υπό εξέταση δείκτες, οι p-τιμές της της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς είναι σημαντικά μεγαλύτερες του 0,10, το οποίο γίνεται αποδεκτό ως το μέγιστο έναντι του οποίου απορρίπτονται οι ερευνητικές υποθέσεις, εφόσον λαμβάνουν μικρότερες τιμές.

Για τους δείκτες ρευστότητας είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί στατιστικών μέτρων διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες και αντίθετα ως προς τη συνολική στατιστική τους σημασία σε σχέση με τα αντίστοιχα στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία έχει τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση Tai του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες ρευστότητας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: Tai_{ΕΛΠ} \neq Tai_{ΔΛΠ}$$

Όπου Tai η τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές

Η ερευνητική υπόθεση για τις τυπικές αποκλίσεις των τιμών των υπό εξέταση παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους υπό εξέταση δείκτες, οι p-τιμές της της στατιστικής δοκιμασίας F είναι σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της σχετικής ερευνητικής υπόθεσης είναι *ισχυρές*.

Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών ρευστότητας ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης. Αντίθετα, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ φαίνεται ότι μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών ρευστότητας ως προς τα μέτρα διασποράς.

Να τονισθεί πως η μεταβολή της τυπικής απόκλισης συνίσταται στην αύξηση της τυπικής απόκλισης από τις τιμές τις οποίες αυτή ελάμβανε υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η τυπική απόκλιση αυξάνεται από 1,043 σε 2,232 στην περίπτωση του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας, όπως επίσης ότι αυξάνεται από 1,120 σε 2,368 στην περίπτωση του δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας.

Θεωρείται πως είναι σκόπιμο να επισημανθούν οι ιδιαίτερα υψηλές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης οι οποίες παρατηρούνται στην περίπτωση των αριθμοδεικτών ρευστότητας. Η παρατήρηση αυτή είναι σκόπιμο να αναφερθεί καθώς οι ιδιαίτερα υψηλές αυτές τιμές παρατηρούνται με ιδιαίτερη οξύτητα στην περίπτωση των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης τα οποία διαμορφώνονται υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι τιμές των μέτρων ασυμμετρίας κυμαίνονται από 3,522 (τρέχουσας ρευστότητας) έως και 3,618 (υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών). Ακόμη, οι τιμές των μέτρων κύρτωσης κυμαίνονται από 11,737 (τρέχουσας ρευστότητας) έως και 12,016 (υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών). Επισημαίνεται επιπλέον ότι

- a) για τις άλλες κατηγορίες των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών δεικτών –πέραν των δεικτών ρευστότητας- τα αντίστοιχα μέτρα ασυμμετρίας και κύρτωσης στην παρούσα μελέτη εμφανίζονται να λαμβάνουν σημαντικά χαμηλότερες τιμές και
- b) σε αρκετές παρόμοιες επιστημονικές μελέτες τα αντίστοιχα μέτρα ασυμμετρίας και κύρτωσης για τους δείκτες ρευστότητας εμφανίζονται σημαντικά χαμηλότερες.

Συνεκτιμώντας τα a) και b) δημιουργούνται ερωτήματα μήπως το εν λόγω φαινόμενο ιδιαίτερα υψηλής ασυμμετρίας και κύρτωσης υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ υποδηλώνει μία προσπάθεια εκ μέρους της διοίκησης των εξεταζόμενων επιχειρήσεων να παρουσιάσουν δείκτες ρευστότητας που διαμορφώνονται γύρω από μία επιθυμητή τιμή. Δημιουργείται η απορία δηλαδή μήπως, όπως μας δείχνουν τα ως άνω a) και b) η πραγματική χρηματοοικονομική εικόνα των εξεταζόμενων επιχειρήσεων ως προς τις τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης είναι διαφορετική από την παρατηρούμενη στην παρούσα έρευνα και, συνεπώς, μήπως οι τιμές των δεικτών ρευστότητας οι οποίες αποδίδουν πιο πιστά την πραγματική χρηματοοικονομική εικόνα των εξεταζόμενων επιχειρήσεων είναι διαφορετικές από τις καταγεγραμμένες τιμές στην παρούσα έρευνα. Ένα επιπρόσθετο σημείο άξιο σχολιασμού είναι ότι οι ιδιαίτερα υψηλές αυτές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης των αριθμοδεικτών ρευστότητας παρατηρούνται περισσότερο υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Αυτή η επιπρόσθετη επισημάνση γεννά το επιπρόσθετο ερώτημα μήπως οι διοικήσεις και οι λογιστές των υπό εξέταση επιχειρήσεων έχουν ανακαλύψει περιοχές των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ οι οποίες προσφέρουν ευρύ περιθώριο τέτοιας χειραγώγησης των δεικτών ρευστότητας –εάν όντως πρόκειται περί αυτού. Ακόμη, θεωρείται πως οι επισημάνσεις αυτές

και τα συνεπαγόμενα ερωτήματα μπορούν να αποτελέσουν ικανό έναυσμα για περαιτέρω έρευνα του φαινομένου αυτού.

Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί να ερμηνευτούν οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το άλλο καθεστώς. θεωρείται ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον σκοπό αυτό τίθεται το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$

Η παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων.

Θα παρουσιαστούν σε παρακάτω πίνακα οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης του υποδείγματος, η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τη διενεργούμενη παλινδρόμηση, καθώς και οι σχετικές τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Durbin-Watson (DW).

Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί μία περιληπτική αναφορά στη σημασία της αναπροσαρμοσμένης R^2 για την παλινδρόμηση η οποία εξετάζεται στην παρούσα μελέτη. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 μας δίνει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίον ερμηνεύεται η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής από τις μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής, ή περισσότερων ανεξαρτήτων μεταβλητών. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, ως ανεξάρτητη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 μας δίνει ουσιαστικά ένα μέτρο για το πόσο καλά ταιριάζουν οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο υπόδειγμα που χρησιμοποιείται. Με άλλα λόγια, η αναπροσαρμοσμένη R^2 αποτελεί το ποσοστό της διασποράς των παρατηρούμενων τιμών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ το οποίο ερμηνεύεται από το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα.

Πίνακας 5.8:

Δείκτες Ρευστότητας	Συντελεστής				
	α_0	β_1	Αναπροσαρμ. R^2	DW	
<i>(P1) Τρέχουσα Ρευστότητα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,642	0,794	0,417	1,859
	t-στατιστική	3,127	7,498		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(P2) Άμεση Ρευστότητα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,792	0,805	0,429	1,842
	t-στατιστική	3,368	8,234		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(P3) Υπεράμεση Ρευστότητα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,809	0,818	0,435	1,839
	t-στατιστική	3,372	8,243		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(P4) Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)</i>	Τιμή Συντελεστή	0,812	0,876	0,442	1,897
	t-στατιστική	3,464	8,781		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή		

Από την εκτέλεση της παλινδρόμησης δια της μεθόδου των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων προκύπτουν σημαντικά και ουσιώδη ευρήματα. Αρχικά, σημειώνεται ότι οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 φανερώνουν πως η μεταβλητότητα των τιμών όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν ερμηνεύεται σε ικανοποιητικό βαθμό ($R^2 < 50\%$ ή αλλιώς $R^2 < 0,500$) από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες ρευστότητας, οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν ταιριάζουν απόλυτα στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Έτσι, για

τους συγκεκριμένους δείκτες τρέχουσας ρευστότητας, άμεσης ρευστότητας, υπεράμεσης ρευστότητας και υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 κυμαίνονται από 0,417 (τρέχουσας ρευστότητας) έως και 0,442 (υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών).

Οι παρατηρούμενες χαμηλές τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ επί των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ μπορούν να αιτιολογηθούν από ακραίες παρατηρούμενες τιμές των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Οι ακραίες αυτές τιμές αποκλίνουν σε σημαντικό βαθμό από τις τιμές τις οποίες αποδίδει το προτεινόμενο υπόδειγμα. Οι παρατηρούμενες τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών ρευστότητας, οι οποίες κυμαίνονται σε όλες τις υπό εξέταση περιπτώσεις κάτω του 50% οδηγούν στο να θεωρηθεί πως πιθανότατα η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι *μη γραμμική*. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς διακρίνεται από *μη αναλογικότητα*. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως φαίνεται από την έρευνά, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δε θα είναι γραμμικά για τη διερεύνηση της συσχέτισης αυτής. Τέτοια υποδείγματα συναντώνται, ήδη, στη διεθνή βιβλιογραφία (Mcleay και Omar, 2000; Ezzamel και Mar-Molinero, 1990, όπως αναφέρονται στη Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

Οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείματος με τον κάθετο άξονα (α_0) είναι στατιστικά σημαντικές. Πιο συγκεκριμένα, για τους δείκτες τρέχουσας ρευστότητας, άμεσης ρευστότητας, υπεράμεσης ρευστότητας και υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του υποδείματος με τον κάθετο άξονα (α_0) κυμαίνονται από 0,642 (τρέχουσας ρευστότητας) έως και 0,812 (υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τιμές του α_0 χαρακτηρίζονται από υψηλή στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι σημαντικά μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για όλους τους δείκτες ρευστότητας και για το εξεταζόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης λαμβάνουν τιμές μικρότερες της μονάδας. Για τους δείκτες τρέχουσας ρευστότητας, άμεσης ρευστότητας, υπεράμεσης ρευστότητας και υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών οι τιμές του β_1 κυμαίνονται από 0,794 (τρέχουσας ρευστότητας) έως και 0,876 (υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών).

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_1 για όλους τους δείκτες ρευστότητας εμφανίζονται μικρότερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες ρευστότητας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), οι δείκτες ρευστότητας αυξάνονται αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας αυξάνεται 0,794 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης άμεσης ρευστότητας αυξάνεται 0,805 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας αυξάνεται 0,818 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΠ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ και ο χρηματοοικονομικός δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών αυξάνεται 0,876 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΠ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών ρευστότητας, οι υπό εξέταση οι τιμές του β_1 χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_1 ισούται με 7,498 (τρέχουσας ρευστότητας), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,110$.

Για όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις δεικτών ρευστότητας (τρέχουσας ρευστότητας, άμεσης ρευστότητας, υπεράμεσης ρευστότητας και υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών), η αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) κρίνεται ως ανύπαρκτη. Συμπεραίνεται αυτό, αφού ελέγχθησαν οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) σύμφωνα με τους σχετικούς πίνακες των Savin και White. Η τιμή της στατιστικής DW για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας κυμαίνονται από $d=1,839$ (τρέχουσας ρευστότητας), έως και $d=1,897$ (υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών). Φαίνεται από τον σχετικό πίνακα των Savin και White ότι

- για $k=1$, δηλαδή για έναν και μοναδικό όρο έναντι του οποίου διενεργείται παλινδρόμηση και
- για $n=19$ (όσοι είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του δείγματος προς διερεύνηση)

οι προαναφερθείσες στατιστικές ελέγχου DW υπερβαίνουν την κρίσιμη τιμή $dU=1,133$, αλλά δεν υπερβαίνουν την τιμή 2. Ως εκ τούτου, φαίνεται ότι οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για τις εξεταζόμενες περιπτώσεις όλων των δεικτών ρευστότητας δείχνουν ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή). Αφού έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί:

- a) τυχόν μεταβολές που σημειώνονται στους δείκτες ρευστότητας εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- b) ο βαθμός και η κατεύθυνση της πιθανής συσχέτισης των όποιων μεταβολών στις τιμές των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΕΛΠ με τις μεταβολές στις τιμές των δεικτών αποδοτικότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

είναι σκόπιμο πλέον να ακολουθήσει στη μελέτη του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης ώστε να διαπιστωθεί πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών με τις τιμές των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνυπολογιζομένης πάντοτε της συσχέτισης των τιμών των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονη παλινδρόμηση για

- iii. τις τιμές των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- iv. τη δυαδική μεταβλητή επί των τιμών των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \gamma_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου ΔΙΑΣΠΟΡΑ ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως ΔΙΑΣΠΟΡΑ = {0, 1} με ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 0 για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1 για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών. Η πολλαπλή περιγραφείσα παλινδρόμηση εκτελέστηκε με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα αυτής της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω σχετικό πίνακα:

Πίνακας 5.9:

Δείκτες Ρευστότητας	Συντελεστής					
	α ₀	β ₁	β ₂	Αναπρ. R ²	DW	
<i>(P1) Τρέχουσα Ρευστότητα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,651	0,682	0,767	0,432	1,928
	t-στατιστική	1,671	4,185	4,295		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(P2) Άμεση Ρευστότητα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,711	0,754	0,822	0,444	1,982
	t-στατιστική	1,709	4,238	4,342		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(P3) Υπεράμεση Ρευστότητα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,748	0,762	0,877	0,451	1,897
	t-στατιστική	1,723	4,416	4,464		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(P4) Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)</i>	Τιμή Συντελεστή	0,802	0,821	0,857	0,463	1,925
	t-στατιστική	1,853	4,918	5,005		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή		

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο υπόδειγμα το προτεινόμενο έδειξε ότι βελτίωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείγματος. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι αυξάνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις αριθμοδεικτών ρευστότητας. Η βελτίωση αυτή νοείται έναντι του υποδείγματος άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Υπενθυμίζεται ότι εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως συνυπολογίζονται δείκτες ρευστότητας επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη τρέχουσας ρευστότητας βελτιώνεται από την τιμή 0,417 στην τιμή 0,432.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη άμεσης ρευστότητας βελτιώνεται από την τιμή 0,429 στην τιμή 0,444.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας βελτιώνεται από την τιμή 0,435 στην τιμή 0,451.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών βελτιώνεται από την τιμή 0,442 στην τιμή 0,463.

Να σημειωθεί, ακόμη ότι και σε αυτό το υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για όλους τους αριθμοδείκτες ρευστότητας δεν καθίσταται ποτέ μεγαλύτερη του 0,500. Αυτό σημαίνει πως για όλους τους αριθμοδείκτες ρευστότητας το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ δεν ερμηνεύει τη μεταβλητότητα των τιμών των εν λόγω αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βαθμό άνω του 50%.

Αυτό σημαίνει ότι, αν γίνει αποδεικτό το προτεινόμενο υπόδειγμα στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή και για τους δείκτες ρευστότητας οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μικρότερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Έχοντας προχωρήσει σε μία τέτοια διαπίστωση επανέρχεται το ερώτημα το οποίο ανέκυψε κατά τη διερεύνηση του υποδείγματος της γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ: μήπως δηλαδή χρειάζεται να διερευνηθεί η όποια συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αξιοποιώντας υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά. Η βελτίωση της αναπροσαρμοσμένης R^2 για όλους τους αριθμοδείκτες ρευστότητας με την προσθήκη της ανεξάρτητης μεταβλητής μετριάξει κάπως την ένταση αυτού του ερωτήματος περί αξιοποίησης μη γραμμικών υποδειγμάτων. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτήν την περίπτωση, το ερώτημα περί αξιοποίησης

μη γραμμικών υποδειγμάτων στη μελέτη των δεικτών ρευστότητας εξακολουθεί και έχει βάση.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών ρευστότητας, η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείγματος. Αυτό συμβαίνει επειδή η τιμή της σχετικής *t* στατιστικής σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών ρευστότητας είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 16 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-3$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της *t* στατιστικής δοκιμασίας για τον β_2 ισούται με 4,295 (τρέχουσας ρευστότητας), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,120$. Στην περίπτωση αυτή ο β_2 επιτρέπει, πάλι, ισχυρή αποδοχή του υποδείγματος πολλαπλής παλινδρόμησης.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_2 για όλους τους δείκτες ρευστότητας εμφανίζονται μικρότερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες ρευστότητας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), όλοι οι δείκτες ρευστότητας αυξάνονται αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας αυξάνεται 0,767 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης άμεσης ρευστότητας αυξάνεται 0,822 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ο δείκτης υπεράμεσης ρευστότητας αυξάνεται 0,877 αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Όσο για τον δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας μετρητών, αυξάνεται 0,857 φορές αργότερα υπό καθεστώς Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.

Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων δίνει τη δυνατότητα να μελετηθεί ο βαθμός στον οποίο οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα να μελετηθεί ο βαθμός συσχέτισης μεταξύ των τιμών των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των δεικτών ρευστότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των εν λόγω δεικτών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου των σχετικών συντελεστών συσχέτισης, δίνει τη δυνατότητά να απαντηθούν πλήρως τα τεθέντα επιστημονικά ερωτήματα:

- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Στο επιστημονικό ερώτημα 3) απαντάται ότι, δεν υπάρχει η σχετική βεβαιότητα εάν υπάρχει μεταβολή στους δείκτες ρευστότητας εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτό συμβαίνει επειδή η μεταβλητότητα των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν ερμηνεύεται σε ικανοποιητικό βαθμό από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με τη σειρά της αυτή η διαπίστωση εδράζεται στην παρατήρηση ότι η αναπροσαρμοσμένη R^2 για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες ρευστότητας και για όλα τα γραμμικά που μελετώνται, κυμαίνεται κάτω του 50%. Το εύρημα αυτό περί αναπροσαρμοσμένης R^2 κάτω του 50% για τα προτεινόμενα γραμμικά υποδείγματα διερεύνησης της συσχέτισης της μεταβλητότητας των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με τις μεταβολές των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων γεννά το ερώτημα μήπως χρειάζεται να διερευνηθεί η όποια συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αξιοποιώντας υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά. Με άλλα λόγια, η μη αναλογικότητα της συσχέτισης της μεταβλητότητας των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με τις μεταβολές των τιμών των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων καθιστά δυνητικά σκόπιμη την αξιοποίηση μη γραμμικών υποδειγμάτων σε μία μελλοντική περαιτέρω σχετική μελέτη.

Από την άλλη πλευρά, το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95% για όλους τους προτεινόμενους συντελεστές συσχέτισης β_1 και β_2 . Το ίδιο ισχύει και για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείματος με τον κάθετο άξονα α_0 : για όλους τους συντελεστές αυτούς το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%.

5.4 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Φερεγγυότητας

Διερευνήθηκε ήδη την επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των χρηματοοικονομικών δεικτών κερδοφορίας, επί των χρηματοοικονομικών δεικτών αποδοτικότητας και επί των χρηματοοικονομικών δεικτών ρευστότητας. Με τα ίδια μεθοδολογικά εργαλεία και μεθόδους με τα οποία πραγματοποιήθηκε μία τέτοια διερεύνηση για τους δείκτες κερδοφορίας, για τους δείκτες αποδοτικότητας και για τους δείκτες ρευστότητας θα απαντηθούν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα, αυτήν τη φορά για τους δείκτες φερεγγυότητας:

- 1) Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;
- 2) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;

Για να δοθούν κατάλληλες απαντήσεις επεξεργάζονται και αναλύονται τα προηγούμεως περιγραφέντα πρωτογενή δεδομένα. Κατά πρώτον, αναλύονται και αξιολογούνται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής για τους δείκτες φερεγγυότητας είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα ευρήματα για τους δείκτες αυτούς παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.10:

Στατιστικό Μέτρο	Δείκτες Φερεγγότητας					
	(Δ1) Φερεγγότητα (I)		(Δ2) Φερεγγότητα (II)		(Δ3) Φερεγγότητα (III)	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Μέσος	0,61	0,66	1,03	1,19	0,87	0,91
Διάμεσος	0,63	0,69	1,05	1,21	0,89	0,92
Τυπική Απόκλιση	0,251	0,255	0,239	0,242	0,237	0,238
Ασυμμετρία	-0,022	-0,042	-0,018	-0,037	-0,012	-0,025
Κύρτωση	2,546	2,567	2,577	2,581	2,584	2,588
Μέγιστο	1,15	1,19	1,25	1,32	1,17	1,20
Ελάχιστο	0,06	0,08	0,11	0,14	0,08	0,10
P-τιμή Wilcoxon	0,216		0,208		0,213	
Ισότητα Μέσων	Ισχυρή		Ισχυρή		Ισχυρή	
P-τιμή F-δοκιμασίας	0,005		0,004		0,004	
Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	

Για τους δείκτες φερεγγότητας, είτε βασισμένους επί των ΕΛΠ, είτε βασισμένους επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί περιγραφικών στατιστικών μέτρων είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η υπόθεση εργασίας, που είχε τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο *Mi* του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) *i* εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **δεν απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες φερεγγότητας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε επί των ΕΛΠ, είτε επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δόθηκαν μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής μας προσέγγισης ενδείξεις ότι:

$$H_0: Mi_{EΛΠ} = Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=EΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η υπόθεση αυτή εργασίας περί μέσων των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων δεν απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon προσημασμένης σειράς είναι σημαντικά μεγαλύτερες του 0,10, το οποίο είναι δεκτό ως το μέγιστο έναντι του οποίου απορρίπτονται οι υποθέσεις εργασίας, εφόσον λαμβάνουν μικρότερες τιμές.

Πάλι για τους δείκτες φερεγγυότητας είτε βασισμένους επί των ΕΛΠ, είτε βασισμένους επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, τα ευρήματα περί στατιστικών μέτρων διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες και αντίθετα ως προς τη συνολική στατιστική τους σημασία σε σχέση με τα αντίστοιχα στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα, η υπόθεση εργασίας, η οποία είχε τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση TAi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες φερεγγυότητας οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε επί των ΕΛΠ, είτε επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ υπήρχαν μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής μας προσέγγισης ενδείξεις ότι

$$H_0: TAi_{EΛΠ} \neq TAi_{ΔΛΠ}$$

Όπου TAi τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=EΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές

Η υπόθεση αυτή εργασίας περί τυπικών αποκλίσεων των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Feinai σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της τεθείσας σχετικής υπόθεσης εργασίας είναι **ισχυρές**.

Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης. Αντιθέτως, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ φαίνεται ότι μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας ως προς τα μέτρα διασποράς.

Θεωρείται πως είναι σκόπιμο εδώ να επισημανθούν οι αρνητικές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας οι οποίες παρατηρούνται στην περίπτωση των αριθμοδεικτών φερεγγυότητας. Η παρατήρηση αυτή είναι σκόπιμο να αναφερθεί καθώς αρνητικές τιμές δεν παρατηρούνται στην περίπτωση των μέτρων ασυμμετρίας για καμία άλλη κατηγορία χρηματοοικονομικών δεικτών (εξ όσων χρηματοοικονομικών δεικτών εξετάζονται στην παρούσα έρευνα). Πιο συγκεκριμένα, στην περίπτωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, οι τιμές των μέτρων ασυμμετρίας κυμαίνονται από -0,025 (φερεγγυότητας (III)) έως και -0,042 (φερεγγυότητας (I)). Ακόμη, στην περίπτωση των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, οι τιμές των μέτρων ασυμμετρίας κυμαίνονται από -0,012 (φερεγγυότητας (I)) έως και -0,022 (φερεγγυότητας (III)).

Επισημαίνεται ότι σε παρόμοιες επιστημονικές μελέτες τα αντίστοιχα μέτρα ασυμμετρίας για τους δείκτες φερεγγυότητας εμφανίζονται επίσης αρνητικές.

Εν συνεχεία, θα επιχειρηθεί να ερμηνευθούν οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Θα θεωρηθεί ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν -με στατιστικώς σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον σκοπό αυτό, τίθεται το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$

Η παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων.

Θα παρατεθούν σε παρακάτω πίνακα τις τιμές των συντελεστών συσχέτισης του ως άνω υποδείγματος (α_0 και β_1), την αναπροσαρμοσμένη R^2 για τη διενεργούμενη παλινδρόμηση, καθώς και τις σχετικές τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Durbin-Watson (DW).

Πίνακας 5.11:

Δείκτες Φερεγγυότητας		Συντελεστής			
		α_0	β_1	Αναπροσαρμ. R^2	DW
(Δ1) Φερεγγυότητα (I)	Τιμή Συντελεστή	0,109	0,916	0,823	1,978
	t-στατιστική	2,132	9,765		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Μέτρια	Ισχυρή		
(Δ2) Φερεγγυότητα (II)	Τιμή Συντελεστή	0,124	0,987	0,807	2,013
	t-στατιστική	2,101	9,845		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
(Δ3) Φερεγγυότητα (III)	Τιμή Συντελεστή	0,141	1,103	0,752	2,156
	t-στατιστική	2,086	10,237		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		

Από την εκτέλεση της παλινδρόμησης με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων προκύπτουν σημαντικά και ουσιώδη ευρήματα. Κατά πρώτον, σημειώνεται ότι οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 φανερώνουν πως η μεταβλητότητα των τιμών όλων των δεικτών φερεγγυότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ερμηνεύεται σε ικανοποιητικό βαθμό ($R^2 > 50\%$ ή αλλιώς $R^2 > 0,500$) από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες φερεγγυότητας, οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ταιριάζουν πολύ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Έτσι, για τους συγκεκριμένους δείκτες φερεγγυότητας (I), φερεγγυότητας (II) και φερεγγυότητας (III) οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 κυμαίνονται από 0,752 (φερεγγυότητας (III)) έως και 0,823 (φερεγγυότητας (I)).

Παρατηρείται επίσης ότι, μειούμενης των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία συνιστούν είτε τον αριθμητή, είτε τον παρονομαστή του χρηματοοικονομικού δείκτη φερεγγυότητας, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 μειώνεται επίσης. Έτσι, για τον δείκτη φερεγγυότητας (I), με αριθμητή τη συνολική αξία των υποχρεώσεων της επιχείρησης και παρονομαστή τη συνολική αξία του ενεργητικού της επιχείρησης, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 ισούται με 0,823. Αντίστοιχα, για τον δείκτη φερεγγυότητας (III), με αριθμητή την αξία των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης και παρονομαστή τη συνολική αξία των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 ισούται με 0,752. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη φερεγγυότητας (I) και δεν συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη φερεγγυότητας (III) προσθέτουν περισσότερη ερμηνευτική ικανότητα στο προτεινόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης. Βεβαίως, για να μπορέσει κανείς να αποφανθεί επ' αυτού χρειάζεται πιθανότατα περαιτέρω σχετική έρευνα. Μία τέτοια περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να μελετήσει ειδικώς εάν και κατά πόσον υφίσταται συσχέτιση των μεταβολών στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως αυτές οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις λογίζονται βάσει των ΕΛΠ, με τις μεταβολές στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως αυτές οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις λογίζονται βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) είναι στατιστικώς μη σημαντικές για δύο από τους εξεταζόμενους δείκτες φερεγγυότητας. Πιο συγκεκριμένα, για τους δείκτες φερεγγυότητας (II) και φερεγγυότητας (III) οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) εμφανίζουν t-στατιστική η οποία κυμαίνεται από 2,086 (φερεγγυότητας (III)) έως και 2,101 (φερεγγυότητας (II)). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τιμές του α_0 χαρακτηρίζονται από ανύπαρκτη στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Βεβαίως, αξίζει να σημειωθεί πως για τις προαναφερθείσες περιπτώσεις οι τιμές του α_0 εντοπίζονται πολύ πλησίον της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Στην περίπτωση της φερεγγυότητας (I) η τιμή του α_0 παρατηρείται μεγαλύτερη της $t=2,110$ (ήτοι 2,132). Αυτό σημαίνει ότι για την περίπτωση της φερεγγυότητας (I) η τιμή του α_0 χαρακτηρίζεται από μέτρια στατιστική

σημασία. Βλέπουμε ότι και σε αυτήν την περίπτωση, όπως και στις περιπτώσεις των υπολοίπων αριθμοδεικτών φερεγγυότητας, η τιμή του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) πλησιάζει πολύ στην κρίσιμη τιμή.

Οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για τον δείκτη φερεγγυότητας (I) και φερεγγυότητας (II) και για το εξεταζόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης λαμβάνουν τιμές μικρότερες της μονάδας. Για τον δείκτη φερεγγυότητας (I) η τιμή του β_1 ισούται με 0,916 και για τον δείκτη φερεγγυότητας (II) η τιμή του β_1 ισούται με 0,987.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_1 για τους προαναφερθέντες χρηματοοικονομικούς δείκτες φερεγγυότητας εμφανίζονται μικρότερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες φερεγγυότητας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), οι δείκτες φερεγγυότητας αυξάνονται αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, ο δείκτης φερεγγυότητας (I) αυξάνεται 0,916 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης φερεγγυότητας (II) αυξάνεται 0,987 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Ωστόσο, στην περίπτωση του χρηματοοικονομικού δείκτη φερεγγυότητας (III) η τιμή του β_1 ισούται με 1,103. Αυτό σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τον δείκτη φερεγγυότητας (III) ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), ο δείκτης φερεγγυότητας αυτός αυξάνεται ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνεται υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, ο δείκτης φερεγγυότητας (III) αυξάνεται 1,103 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Παρατηρείται επίσης ότι, μειωνόμενων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία συνιστούν είτε τον αριθμητή, είτε τον παρονομαστή του χρηματοοικονομικού δείκτη φερεγγυότητας, η τιμή του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 μειώνεται επίσης. Έτσι, για τον δείκτη φερεγγυότητας (I), με αριθμητή τη συνολική αξία των υποχρεώσεων της επιχείρησης και παρονομαστή τη συνολική αξία του ενεργητικού της επιχείρησης, η τιμή του β_1 ισούται με 0,916. Αντίστοιχα, για τον δείκτη φερεγγυότητας (III), με αριθμητή την αξία των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης και παρονομαστή τη συνολική αξία των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης, η τιμή του β_1 ισούται με 1,103. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη φερεγγυότητας (I) και δεν συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη φερεγγυότητας (III) ενισχύουν την ταχύτητα μεταβολής του

δείκτη υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με τη μεταβολή του ίδιου δείκτη υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Βεβαίως, για να μπορέσει κανείς να αποφανθεί επ' αυτού χρειάζεται πιθανότατα περαιτέρω σχετική έρευνα. Μία τέτοια περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να μελετήσει ειδικώς εάν και κατά πόσον υφίσταται συσχέτιση των μεταβολών στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως αυτές οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις λογίζονται βάσει των ΕΛΠ, με τις μεταβολές στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως αυτές οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις λογίζονται βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών φερεγγυότητας υπό εξέταση οι τιμές του β_1 χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού μας δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_1 ισούται με 9,765 (φερεγγυότητας (I)), ενώ όπως είπαμε η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,110$.

Για όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας (φερεγγυότητας (I), φερεγγυότητας (II) και φερεγγυότητας (III)), η αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή) κρίνεται ως ανύπαρκτη. Αυτή η κρίση προκύπτει αφού ελεγχτούν οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) από τους σχετικούς πίνακες των Savin και White. Η τιμή της στατιστικής DW για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες φερεγγυότητας κυμαίνονται από $d=1,978$ (φερεγγυότητας (I)), έως και $d=2,156$ (φερεγγυότητας (III)), με τον δείκτη φερεγγυότητας (III) να ισούται με $d=2,013$. Παρατηρείται ότι από τον σχετικό πίνακα των Savin και White ότι

- για $k=1$, δηλαδή για έναν και μοναδικό όρο έναντι του οποίου διενεργείται παλινδρόμηση (όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας με τον όρο $\beta_1 E\Lambda\Pi_i$) και
- για $n=19$ (όσοι είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του δείγματός μας προς διερεύνηση)

η στατιστική ελέγχου DW υπερβαίνει την κρίσιμη τιμή $dU=1,133$, αλλά δεν υπερβαίνει την τιμή 2, όσον αφορά στον αριθμοδείκτη φερεγγυότητας (I). Ως εκ τούτου μπορούμε να αποφανθούμε ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για την εξεταζόμενη

περίπτωση του αριθμοδείκτη φερεγγυότητας (I) δείχνει ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή). Εντούτοις, δεν ισχύουν τα ίδια για την αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή) στην περίπτωση των χρηματοοικονομικών δεικτών της φερεγγυότητας (II) και φερεγγυότητας (III). Πιο συγκεκριμένα, για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (II) παρατηρείται ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) ισούται με $d=2,013$, ενώ για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (III) η τιμή της ίδιας στατιστικής ελέγχου ισούται με $d=2,156$. Αφού αυτές οι συγκεκριμένες τιμές της στατιστικής ελέγχου DW είναι μεγαλύτερες της τιμής 2, για τον λόγο αυτό υπολογίζονται τα κάτωθι:

- $4-d=4-2,013=1,987$ για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (II) και
- $4-d=4-2,156=1,844$ για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (III)

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τον σχετικό πίνακα των Savin και White και πάλι για $dU=1,133$ (αφού οι υπόλοιπες παραδοχές παραμένουν οι ίδιες) αποφαινόμεσθε ότι αμφότερες οι υπολογισθείσες τιμές $4-d$ είναι μεγαλύτερες της dU . Ως εκ τούτου μπορούμε να αποφανθούμε ότι οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για τις εξεταζόμενες περιπτώσεις δεικτών φερεγγυότητας (φερεγγυότητας (II) και φερεγγυότητας (III)) δείχνουν ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Αφού έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί:

- a) τυχόν μεταβολές που σημειώνονται στους δείκτες φερεγγυότητας εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (ορμώμενοι από τη συγκριτική μελέτη των μέτρων περιγραφικής στατιστικής υπό τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα και των μέτρων περιγραφικής στατιστικής υπό τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) και
- b) ο βαθμό και η κατεύθυνση της πιθανής συσχέτισης των όποιων μεταβολών στις τιμές των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ με τις μεταβολές στις τιμές των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (ορμώμενοι από τη μελέτη του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ)

είναι σκόπιμο πλέον να ακολουθήσει η μελέτη του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να διαπιστωθεί πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών με τις τιμές των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνυπολογιζόμενης πάντοτε της συσχέτισης των

τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Πιο συγκεκριμένα, παλινδρομήθηκαν ταυτόχρονα:

- iii. τιμές των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ και
- iv. δυαδική μεταβλητή *ΔΙΑΣΠΟΡΑ* επί των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ

Το τεθέν υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \gamma_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου *ΔΙΑΣΠΟΡΑ* ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως $\text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} = \{0, 1\}$ με $\text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} = 0$ για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και $\text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} = 1$ για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών. Η πολλαπλή περιγραφείσα παλινδρόμηση εκτελέστηκε με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα αυτής της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω σχετικό πίνακα:

Πίνακας 5.12:

Δείκτες Φερεγγυότητας	Συντελεστής					
	α_0	β_1	β_2	Αναπρ. R^2	DW	
(Δ1) Φερεγγυότητα (I)	Τιμή Συντελεστή	0,153	0,866	0,056	0,835	1,937
	t-στατιστική	3,143	12,417	8,579		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		
(Δ2) Φερεγγυότητα (II)	Τιμή Συντελεστή	0,164	0,912	0,063	0,854	1,993
	t-στατιστική	3,488	12,692	8,721		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		
(Δ3) Φερεγγυότητα (III)	Τιμή Συντελεστή	0,181	1,049	0,077	0,915	2,116
	t-στατιστική	3,601	12,832	8,876		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο προτεινόμενο υπόδειγμα έδειξε ότι επιδείνωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείγματος. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι μειώνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις αριθμοδεικτών φερεγγυότητας. Η επιδείνωση αυτή νοείται έναντι του υποδείγματος άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Υπενθυμίζεται ότι εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως συνυπολογίζονται δείκτες φερεγγυότητας επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (I) βελτιώνεται από την τιμή 0,823 στην τιμή 0,835.

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (II) βελτιώνεται από την τιμή 0,807 στην τιμή 0,854.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη φερεγγυότητας (III) βελτιώνεται από την τιμή 0,752 στην τιμή 0,915.

Σημειώνεται ότι σε αυτό το υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή *ΔΙΑΣΠΟΡΑ*, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για όλους τους αριθμοδείκτες φερεγγυότητας εμφανίζεται πάντοτε μεγαλύτερη του 0,500. Αυτό σημαίνει πως για όλους τους αριθμοδείκτες φερεγγυότητας το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή *ΔΙΑΣΠΟΡΑ* ερμηνεύει τη μεταβλητότητα των τιμών των εν λόγω αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βαθμό άνω του 50%.

Αυτό το φαινόμενο σημαίνει ότι, εάν γίνει αποδεκτό το προτεινόμενο υπόδειγμα στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή και για τους δείκτες φερεγγυότητας οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Παρατηρείται επίσης ότι, μειούμενων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία συνιστούν είτε τον αριθμητή, είτε τον παρονομαστή του χρηματοοικονομικού δείκτη φερεγγυότητας, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 αυξάνεται. Έτσι, για τον δείκτη φερεγγυότητας (I), με αριθμητή τη συνολική αξία των υποχρεώσεων της επιχείρησης και παρονομαστή τη συνολική αξία του ενεργητικού της επιχείρησης, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 ισούται με 0,835. Αντίστοιχα, για τον δείκτη φερεγγυότητας (III), με αριθμητή την αξία των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της επιχείρησης και παρονομαστή τη συνολική αξία των ιδίων κεφαλαίων της επιχείρησης, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 ισούται με 0,915. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη φερεγγυότητας (I) και δεν συμπεριλαμβάνονται στον δείκτη φερεγγυότητας (III) αποδυναμώνουν την ερμηνευτική ικανότητα του προτεινόμενου υποδείγματος. Αυτό θα μπορούσε να ισχύει εφόσον τέτοια χρηματοοικονομικά στοιχεία καταρτιζόμενα υπό το καθεστώς των ΕΛΠ αποδειχθεί ότι συσχετίζονται αρνητικά με τις μεταβολές των τιμών των ιδίων χρηματοοικονομικών στοιχείων, καταρτιζόμενων υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Βεβαίως, για να μπορέσει κανείς να αποφανθεί επ' αυτού χρειάζεται πιθανότατα περαιτέρω σχετική έρευνα. Μία τέτοια περαιτέρω έρευνα θα μπορούσε να μελετήσει ειδικώς εάν και κατά πόσον υφίσταται αρνητική συσχέτιση των μεταβολών στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως αυτές οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις λογίζονται βάσει των ΕΛΠ, με τις μεταβολές στις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της επιχείρησης, όπως αυτές οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις λογίζονται βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών φερεγγυότητας, η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείγματος. Αυτό συμβαίνει επειδή η τιμή της σχετικής t στατιστικής σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών φερεγγυότητας είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε:

- 16 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-3$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού μας δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Σημειωτέον ότι η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_2 ισούται με 8,579 (φερεγγυότητας (I)), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,120$.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_2 για όλους τους δείκτες φερεγγυότητας εμφανίζονται μικρότερες της μονάδος σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες φερεγγυότητας ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), όλοι οι δείκτες φερεγγυότητας αυξάνονται αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς ΕΛΠ. Ειδικότερα, ο δείκτης φερεγγυότητας (I) αυξάνεται 0,056 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης φερεγγυότητας (II) αυξάνεται 0,063 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Όσο για τον δείκτη φερεγγυότητας (III), αυξάνεται 0,077 φορές αργότερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων.

Επαναλαμβάνεται ότι τα προαναφερθέντα στην προηγούμενη παράγραφο μεγέθη αφορούν μόνον στον συντελεστή συσχέτισης β_2 και όχι στον άλλο συντελεστή συσχέτισης του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης. Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι, παρά τις χαμηλές σχετικά τιμές του β_2 , εντούτοις η ερμηνευτική ικανότητα του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει αυξηθεί σημαντικότερα με την προσθήκη του συγκεκριμένου συντελεστή συσχέτισης β_2 (όπως μας δείχνει η αυξημένη τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2).

Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων επιτρέπει να μελετηθεί ο βαθμός στον οποίον οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιτρέπει επιπλέον να μελετηθεί ο βαθμός της συσχέτισης μεταξύ των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των εν λόγω δεικτών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου των σχετικών συντελεστών συσχέτισης, προσφέρει

την ικανότητα να απαντηθούν πλήρως και με εμπειριστατωμένο τρόπο τα τιθέμενα επιστημονικά ερωτήματα:

- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Στο επιστημονικό ερώτημα 3) απαντούμε ότι, ναι, υπάρχει μεταβολή στους δείκτες φερεγγυότητας εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται ως θετική, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με την αύξηση των δεικτών φερεγγυότητας εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η θετική-αυξητική αυτή μεταβολή χαρακτηρίζεται επιπλέον από μέγεθος 0,922 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος επί τη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην περίπτωση της φερεγγυότητας (I), μέχρι και μέγεθος 1,126 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος επί τη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων στην περίπτωση της φερεγγυότητας (III). Τα μεγέθη αυτά προκύπτουν από το άθροισμα των αντιστοιχών συντελεστών συσχέτισης β_1 και β_2 για τους προαναφερθέντες δείκτες φερεγγυότητας.

Για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες φερεγγυότητας οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών φερεγγυότητας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95% για όλους τους προτεινόμενους συντελεστές συσχέτισης β_1 και β_2 . Ισχύει το ίδιο και για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα α_0 : για όλους τους συντελεστές αυτούς το προτεινόμενο υπόδειγμα παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικώς σε σημαντικό επίπεδο σημαντικότητας 95%.

5.5 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με τους Δείκτες Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Απαιτήσεων και Υποχρεώσεων

Έχει ήδη, διερευνηθεί η επίδραση της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης πάνω στους χρηματοοικονομικούς δείκτες:

- κερδοφορίας,
- αποδοτικότητας,
- ρευστότητας και
- φερεγγυότητας.

Με τα ίδια μεθοδολογικά εργαλεία και μεθόδους με τα οποία πραγματοποιήθηκε η έρευνα για τους δείκτες κερδοφορίας, για τους δείκτες αποδοτικότητας, για τους δείκτες ρευστότητας και για τους δείκτες φερεγγυότητας, θα απαντηθούν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα, αυτή τη φορά για τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων:

- 1) Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ;
- 2) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;

Για να καταλήξει η έρευνα στις κατάλληλες απαντήσεις, επεξεργάστηκαν και αναλύθηκαν τα προηγούμενα πρωτογενή δεδομένα. Αρχικά, αναλύονται και αξιολογούνται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής

- για τον δείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων, είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- για τον δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων, είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Να σημειωθεί ότι οι τιμές των δεικτών αυτών μετρούνται σε ημέρες. Τα ευρήματα για τους δείκτες αυτούς παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.13:

Στατιστικό Μέτρο	Δείκτες Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Απαιτήσεων & Υποχρεώσεων			
	(ΕΙ) Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων		(ΠΙ) Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Μέσος	275	282	211	233
Διάμεσος	234	251	187	202
Τυπική Απόκλιση	79,81	92,12	83,82	100,43
Ασυμμετρία	0,587	0,623	0,699	0,792
Κύρτωση	0,379	0,397	0,335	0,342
Μέγιστο	525	538	473	489
Ελάχιστο	63	66	14	14
P-τιμή Wilcoxon	0,079		0,082	
Ισότητα Μέσων	Μέτρια		Μέτρια	
P-τιμή F-δοκιμασίας	0,007		0,009	
Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	

Για τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων, είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα για τα περιγραφικά στατιστικά μέτρα είναι παρόμοια, σχεδόν, για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η υπόθεση εργασίας, η οποία είχε τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο *Mi* του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) *i* εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **δεν απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ,

είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι:

$$H_0: Mi_{EΛΠ} = Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=EΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Στο σημείο αυτό, αξίζει να αναφερθεί πως η ισότητα των μέσων των τιμών των αριθμοδεικτών, η οποία επιβεβαιώνεται για τους κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων δείκτες, δεν είναι ισχυρή, όπως εμφανίζεται να είναι ισχυρή για τις άλλες κατηγορίες χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι εξετάστηκαν, αλλά μέτρια. Με άλλα λόγια, η P-τιμή της δοκιμασίας της στατιστικής Wilcoxon προσημασμένης σειράς για τους εν λόγω δείκτες εντοπίζεται στο διάστημα μεταξύ 0,05 και 0,10. Αυτό παρατηρείται και για τον χρηματοοικονομικό δείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων, αλλά και για τον χρηματοοικονομικό δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων.

Για τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων είτε βασισμένους στα ΕΛΠ, είτε βασισμένους στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα για στατιστικά μέτρα διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες και αντίθετα ως προς τη συνολική στατιστική τους σημασία σε σχέση με τα αντίστοιχα στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία είχε τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση TAi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι:

$$H_0: TAi_{EΛΠ} \neq TAi_{ΔΛΠ}$$

Όπου TAi τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=EΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η ερευνητική αυτή υπόθεση για τις τυπικές αποκλίσεις των τιμών των υπό εξέταση παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους υπό εξέταση δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας F είναι σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της σχετικής υπόθεσης εργασίας, που έχει τεθεί, είναι **ισχυρές**.

Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης. Αντίθετα, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ φαίνεται ότι μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων ως προς τα μέτρα διασποράς.

Βεβαίως, τονίζεται ότι η μεταβολή της τυπικής απόκλισης συνίσταται στην αύξηση της τυπικής απόκλισης από τις τιμές τις οποίες αυτή λάμβανε υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η τυπική απόκλιση αυξάνεται από 83,82 σε 100,43 στην περίπτωση του δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων.

Θεωρείται πως είναι σκόπιμο εδώ να επισημανθούν οι πολύ χαμηλές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης οι οποίες παρατηρούνται στην περίπτωση των αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων. Η παρατήρηση αυτή είναι σκόπιμο να αναφερθεί καθώς για σχεδόν όλες τις άλλες κατηγορίες αριθμοδεικτών τις οποίες εξετάζει η παρούσα έρευνα οι τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης οι οποίες παρατηρούνται είναι κατά πολύ μεγαλύτερες. Ενδεικτικά, στην περίπτωση των ΕΛΠ, η ασυμμετρία για τον αριθμοδείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων εντοπίζεται στην τιμή 0,587, ενώ για τον αριθμοδείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους η ασυμμετρία εντοπίζεται στην τιμή 4,132, στην περίπτωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτά ισχύουν με την εξαίρεση των δεικτών φερεγγυότητας όπου παρατηρούνται χαμηλές αρνητικές τιμές για την ασυμμετρία. Το παραπάνω επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η κατανομή των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων τείνει πολύ περισσότερο στην κανονικότητα από ότι οι κατανομές σχεδόν όλων των άλλων κατηγοριών των υπό διερεύνηση χρηματοοικονομικών δεικτών. Όσον αφορά στην παρατηρούμενη κύρτωση, ενδεικτικά η κύρτωση για τον αριθμοδείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων εντοπίζεται στην τιμή 0,335, ενώ για τον αριθμοδείκτη περιθωρίου EBITDA η κύρτωση εντοπίζεται στην τιμή 19,285. Η τόσο χαμηλή σχετικά με τις άλλες κατηγορίες αριθμοδεικτών κύρτωση οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η διασπορά των παρατηρούμενων τιμών των αριθμοδεικτών είναι πάρα πολύ μεγάλη στην κατηγορία των υπό εξέταση δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων.

Στη συνέχεια, επιχειρείται η ερμηνεία των μεταβολών των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Θεωρείται ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον σκοπό αυτό τίθεται το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$

Η παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων.

Θα παρατεθούν σε παρακάτω πίνακα οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης του υποδείγματος, η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τη διενεργούμενη παλινδρόμηση, καθώς και οι σχετικές τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Durbin-Watson (DW).

Σε αυτό το σημείο, επιβάλλεται μία περιληπτική αναφορά στη σημασία της αναπροσαρμοσμένης R^2 για την παλινδρόμηση η οποία εξετάζεται. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 μας δίνει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίον ερμηνεύεται η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής από τις μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής, ή περισσότερων ανεξαρτήτων μεταβλητών. Στην συγκεκριμένη έρευνα, ως ανεξάρτητη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (Ως εξαρτημένη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ). Η αναπροσαρμοσμένη R^2 δίνει ουσιαστικά ένα μέτρο για το πόσο καλά ταιριάζουν οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Με άλλα λόγια, η αναπροσαρμοσμένη R^2 αποτελεί το ποσοστό της διασποράς των παρατηρούμενων τιμών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ το οποίο ερμηνεύεται από το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα.

Πίνακας 5.14:

Δείκτες Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Απαιτήσεων & Υποχρεώσεων	Συντελεστής				
		α_0	β_1	Αναπρ. R^2	DW
<i>(E1) Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,059	1,292	0,765	1,927
	t-στατιστική	0,976	10,338		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
<i>(Π1) Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,089	1,365	0,782	2,026
	t-στατιστική	1,185	10,420		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		

Από την εκτέλεση της παλινδρόμησης με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων προκύπτουν σημαντικά και ουσιώδη ευρήματα. Αρχικά, σημειώνεται ότι οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 φανερώσουν πως η μεταβλητότητα των τιμών όλων των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ερμηνεύεται σε ικανοποιητικό βαθμό ($R^2 > 50\%$ ή αλλιώς $R^2 > 0,500$) από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με άλλα λόγια, για όλους τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων, οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ταιριάζουν πολύ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Έτσι, για τους συγκεκριμένους δείκτες μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων και μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 κυμαίνονται από 0,765 (μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων) έως και 0,782 (μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων).

Οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) είναι στατιστικά μη σημαντικές για αμφότερους τους εξεταζόμενους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων. Πιο συγκεκριμένα, οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) εμφανίζουν t-στατιστική η οποία κυμαίνεται από 0,976 (μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων) έως και 1,185 (μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τιμές του α_0 χαρακτηρίζονται από ανύπαρκτη στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας 0,05 και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για αμφότερους τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων και για το εξεταζόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης λαμβάνουν τιμές μεγαλύτερες της μονάδας. Για τον δείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων η τιμή του β_1 ισούται με 1,292 και για τον δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων η τιμή του β_1 ισούται με 1,365.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_1 για τους προαναφερθέντες χρηματοοικονομικούς δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων εμφανίζονται μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων

ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), οι δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων αυξάνονται ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, ο δείκτης μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων αυξάνεται 1,292 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων αυξάνεται 1,365 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των εισπράξεων υπό εξέταση οι τιμές του β_1 χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$.

Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε:

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_1 ισούται με 10,338 (μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,110$.

Για όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων (μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων και μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων), η αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) κρίνεται ως ανύπαρκτη. αυτήν η κρίση προκύπτει αφού ελεγχθούν τις τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) σύμφωνα τους σχετικούς πίνακες των Savin και White. Η τιμή της στατιστικής DW για τους χρηματοοικονομικούς δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων ισούται με $d=1,927$ (μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων). Φαίνεται από τον σχετικό πίνακα των Savin και White ότι

- για $k-1$, δηλαδή για έναν και μοναδικό όρο έναντι του οποίου διενεργείται παλινδρόμηση (όπως συμβαίνει στην περίπτωση μας με τον όρο β_1 ΕΛΠ_{*i*}) και
- για $n=19$ (όσοι είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του δείγματός μας προς διερεύνηση)

η στατιστική ελέγχου DW υπερβαίνει την κρίσιμη τιμή $dU=1,133$, αλλά δεν υπερβαίνει την τιμή 2, όσον αφορά στον αριθμοδείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων. Ως εκ τούτου μπορεί να αποφανθεί ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για

την εξεταζόμενη περίπτωση του αριθμοδείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων δείχνει ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Τα ίδιο μπορεί να υποστηριχθεί για την αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) στην περίπτωση του χρηματοοικονομικού δείκτη του μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων. Πιο συγκεκριμένα, για τον χρηματοοικονομικό δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων παρατηρείται ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) ισούται με $d=2,026$. Αφού αυτή η συγκεκριμένη τιμή της στατιστικής ελέγχου DW είναι μεγαλύτερη της τιμής 2, για τον λόγο αυτό υπολογίζουμε

$$\triangleright 4-d=4-2,026=1,974$$

Στη συνέχεια, σύμφωνα με τον πίνακα των Savin και White και πάλι για $dU=1,133$ (αφού οι υπόλοιπες παραδοχές παραμένουν οι ίδιες) αποφαίνεται ότι η υπολογισθείσα τιμή $4-d$ είναι μεγαλύτερη της dU . Ως εκ τούτου μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (DW) για την εξεταζόμενη περίπτωση του δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων δείχνει ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Αφού έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί:

- a) τυχόν μεταβολές που σημειώνονται στους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- b) ο βαθμός και η κατεύθυνση της πιθανής συσχέτισης των όποιων μεταβολών στις τιμές των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΕΛΠ με τις μεταβολές στις τιμές των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

είναι σκόπιμο πλέον να ακολουθήσει η μελέτη του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να διαπιστωθεί πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών με τις τιμές των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνυπολογιζόμενης πάντοτε της συσχέτισης των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονη παλινδρόμηση για:

- v. τις τιμές των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ και
- vi. τη δυαδική μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ επί των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ

Το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης που τίθεται έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \gamma_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου ΔΙΑΣΠΟΡΑ ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως ΔΙΑΣΠΟΡΑ = {0, 1} με ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 0 για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1 για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών. Η πολλαπλή περιγραφείσα παλινδρόμηση εκτελέστηκε με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα αυτής της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω σχετικό πίνακα:

Πίνακας 5.15:

Δείκτες Κυκλοφοριακής Ταχύτητας Απαιτήσεων & Υποχρεώσεων	Συντελεστής					
		α_0	β_1	β_2	Αναπρ R ²	DW
<i>(ΕΙ) Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,012	1,093	1,387	0,780	1,948
	t-στατιστική	3,522	6,544	7,657		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		
<i>(ΠΙ) Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων</i>	Τιμή Συντελεστή	0,006	1,114	1,455	0,806	1,993
	t-στατιστική	3,633	6,892	7,749		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο υπόδειγμα το προτεινόμενο έδειξε ότι βελτίωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείγματος. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι αυξάνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις αριθμοδεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων. Η βελτίωση αυτή νοείται έναντι του υποδείγματος άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Υπενθυμίζεται ότι εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως συνυπολογίζονται δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων βελτιώνεται από την τιμή 0,765 στην τιμή 0,780.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων βελτιώνεται από την τιμή 0,782 στην τιμή 0,806.

Σημειώνεται ότι σε αυτό το υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για όλους τους αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων εμφανίζεται πάντοτε μεγαλύτερη του 0,500. Αυτό σημαίνει πως για όλους τους αριθμοδείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ ερμηνεύει τη μεταβλητότητα των τιμών των εν λόγω αριθμοδεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βαθμό άνω του 50%.

Αυτό σημαίνει ότι, εάν γίνει αποδεκτό το προτεινόμενο υπόδειγμα στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή και για τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων, η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείγματος. Να τονισθεί, σε αυτό το σημείο, ότι εξετάζεται μερικώς αυτοτελώς ο συντελεστής β_2 , ενώ ο συντελεστής β_1 εξετάζεται αυτοτελώς. Τελικά, η συμπεριφορά του προτεινόμενου υποδείγματος γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης αποτελεί συνισταμένη αμοτέρων των συντελεστών β_1 και β_2 .

Έτσι λοιπόν, η τιμή της σχετικής *t*στατιστικής για τον συντελεστή β_2 σε όλες τις περιπτώσεις των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 16 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-3$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_2 ισούται με 7,657 (μέσου χρόνου είσπραξης απαιτήσεων), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,120$.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_2 για όλους τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων εμφανίζονται σημαντικά μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), όλοι οι δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων αυξάνονται ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, ο δείκτης μέσου χρόνου είσπραξης απαιτήσεων αυξάνεται 1,387 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, ο δείκτης μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων αυξάνεται 1,455 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου δείκτη υπό καθεστώς ΕΛΠ. Τα μεγέθη που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο αφορούν μόνον στον συντελεστή συσχέτισης β_2 και όχι στον άλλο συντελεστή συσχέτισης του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης.

Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων επέτρεψε να μελετηθεί ο βαθμός στον οποίο οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, κατέστη δυνατό να μελετηθεί ο βαθμός της συσχέτισης μεταξύ των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των εν λόγω δεικτών, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου των σχετικών συντελεστών συσχέτισης, απαντά πλήρως στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί:

- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;

- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Στο επιστημονικό ερώτημα 3) η απάντηση είναι θετική, δηλαδή ότι, ναι, υπάρχει μεταβολή στους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται ως θετική, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με την αύξηση των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η θετική-αυξητική αυτή μεταβολή χαρακτηρίζεται επιπλέον από μέγεθος 2,480 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στην περίπτωση του μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων, μέχρι και μέγεθος 2,569 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στην περίπτωση του μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων. Τα μεγέθη αυτά προκύπτουν από το άθροισμα των αντιστοιχών συντελεστών συσχέτισης β_1 και β_2 για τους προαναφερθέντες δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων.

Για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Επιπλέον, το προτεινόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95% για όλους τους προτεινόμενους συντελεστές συσχέτισης β_1 και β_2 . Το ίδιο ισχύει και για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείματος με τον κάθετο άξονα α_0 στην περίπτωση του υποδείματος της πολλαπλής παλινδρόμησης: για όλους τους συντελεστές αυτούς το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Αντίθετα, για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείματος με τον κάθετο άξονα α_0 στην περίπτωση του υποδείματος της απλής γραμμικής παλινδρόμησης το προτεινόμενο υπόδειγμα φαίνεται να μην είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%.

5.6 Ανάπτυξη Απαντήσεων στα Επιστημονικά Ερωτήματα Αναφορικά με το Καθαρό Αποτέλεσμα και τα Ίδια Κεφάλαια

Έχει, ήδη, διερευνηθεί η επίδραση της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επί των χρηματοοικονομικών δεικτών:

- κερδοφορίας,
- αποδοτικότητας
- ρευστότητας
- φερεγγυότητας
- κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων

Με τα ίδια μεθοδολογικά εργαλεία και μεθόδους με τα οποία χρησιμοποιήθηκαν για τη διερεύνηση των δεικτών κερδοφορίας, των δεικτών αποδοτικότητας, των δεικτών ρευστότητας, των δεικτών φερεγγυότητας και των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων θα δοθούν απαντήσεις στα εξής επιστημονικά ερωτήματα, αυτήν τη φορά για τα χρηματοοικονομικά μεγέθη των ιδίων κεφαλαίων (ή αλλιώς του μετοχικού κεφαλαίου) και του καθαρού αποτελέσματος:

- 3) Υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε ποιους χρηματοοικονομικούς δείκτες υπάρχει αυτή η μεταβολή;

Για να δοθούν οι κατάλληλες απαντήσεις επεξεργάζονται και αναλύονται τα προηγουμένως περιγραφέντα πρωτογενή δεδομένα. Αρχικά, αναλύονται και αξιολογούνται τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής

- για το καθαρό αποτέλεσμα, είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- για τα ίδια κεφάλαια, είτε για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε για τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Τα ευρήματα για τους δείκτες αυτούς παρατίθενται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 5.16:

Στατιστικό Μέτρο	Βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη			
	(ΚΑ) Καθαρό Αποτέλεσμα		(ΙΚ) Ίδια Κεφάλαια	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Μέσος	3,32	4,44	85,24	96,31
Διάμεσος	5,56	6,47	63,82	75,04
Τυπική Απόκλιση	29,52	33,28	154,67	189,29
Ασυμμετρία	-5,987	-6,436	12,943	15,549
Κύρτωση	-0,698	-0,756	-0,975	-1,263
Μέγιστο	34,63	39,42	244,29	298,32
Ελάχιστο	-11,49	-15,88	17	18
P-τιμή Wilcoxon	0,000		0,001	
Ισότητα Μέσων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	
P-τιμή F-δοκιμασίας	0,007		0,009	
Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	Ανύπαρκτη		Ανύπαρκτη	

Για το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια, είτε βασισμένα στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε βασισμένα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί περιγραφικών στατιστικών μέτρων είναι παρόμοια σχεδόν για όλα αυτά τα χρηματοοικονομικά μεγέθη. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία έχει τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο *Mi* του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) *i* εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια, τα οποία είναι βασισμένα είτε στα ΕΛΠ, είτε στα

ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: Mi_{EΛΠ} \neq Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=EΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Στο σημείο αυτό, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως η ισότητα των μέσων των τιμών του καθαρού αποτελέσματος και των ιδίων κεφαλαίων δεν επιβεβαιώνεται, ενώ εμφανίζεται να επιβεβαιώνεται για τις άλλες κατηγορίες χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίες εξετάστηκαν σε προηγούμενες ενότητες. Με άλλα λόγια, η P-τιμή της δοκιμασίας της στατιστικής Wilcoxon προσημασμένης σειράς για το καθαρό αποτέλεσμα και για τα ίδια κεφάλαια εντοπίζεται στο διάστημα κάτω του 0,05. Αυτό παρατηρείται και για το χρηματοοικονομικό μέγεθος του καθαρού αποτελέσματος, αλλά και για το χρηματοοικονομικό μέγεθος του μετοχικού κεφαλαίου.

Για το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια, είτε βασισμένα στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε βασισμένα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί στατιστικών μέτρων διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για αμφότερα αυτά τα χρηματοοικονομικά μεγέθη και σύμφωνα ως προς τη συνολική στατιστική τους σημασία σε σχέση με τα αντίστοιχα στατιστικά μέτρα κεντρικής τάσης. Πιο συγκεκριμένα, η ερευνητική υπόθεση, η οποία έχει τεθεί, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση TAi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια, είτε βασισμένα στα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα, είτε βασισμένα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σημειώθηκαν, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, ενδείξεις ότι

$$H_0: TAi_{EΛΠ} \neq TAi_{ΔΛΠ}$$

Όπου TAi τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=EΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η ερευνητική υπόθεση περί τυπικών αποκλίσεων των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή, για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας F είναι σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της τιθέμενης σχετικής ερευνητικής υπόθεσης είναι **ισχυρές**.

Με άλλα λόγια, φαίνεται πως η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μετέβαλλε τις κατανομές των τιμών του καθαρού αποτελέσματος και του μετοχικού κεφαλαίου ως προς τα μέτρα κεντρικής τάσης. Παρομοίως, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ φαίνεται ότι μετέβαλλε, επίσης, τις κατανομές των τιμών των αυτών χρηματοοικονομικών μεγεθών ως προς τα μέτρα διασποράς. Αξίζει, οπωσδήποτε, να σημειωθεί πως αμφότερα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη –καθαρό αποτέλεσμα και ίδια κεφάλαια– δείχνουν να μεταβάλλονται προς την ίδια

κατεύθυνση. Δηλαδή, φαίνεται από την παρούσα έρευνα ότι και τα δύο αυτά χρηματοοικονομικά στοιχεία δείχνουν να αυξάνονται εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπρόσθετα, το μέγεθος της αύξησης αυτής είναι παρόμοιο για αμφότερα αυτά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία. Ειδικότερα, φαίνεται ότι, εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, το καθαρό αποτέλεσμα των εξεταζόμενων ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων δείχνει να αυξάνεται κατά 16,33% σε όρους διαμέσου παρατηρημένων τιμών, συγκρινόμενο με τη διάμεσο παρατηρημένων τιμών υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ταυτόχρονα, το μετοχικό κεφάλαιο των υπό εξέταση ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων δείχνει να αυξάνεται κατά 17,58% σε όρους διαμέσου παρατηρημένων τιμών, συγκρινόμενο με τη διάμεσο παρατηρημένων τιμών υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Στην υπό εξέταση περίπτωση θεωρείται αξία αναφοράς η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων.

Η ταυτόχρονη αύξηση των ιδίων κεφαλαίων από τη μία πλευρά και του καθαρού αποτελέσματος από την άλλη πλευρά, εξηγεί κατά μία βασική έννοια την σημειούμενη απουσία στατιστικώς σημαντικής μεταβολής σε όρους μέσου των παρατηρούμενων τιμών χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων. Υπενθυμίζεται ότι ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων συνίσταται στο λόγο του καθαρού αποτελέσματος προς τη συνολική αξία των ιδίων κεφαλαίων. Με άλλα λόγια, περίπου όσο αυξάνεται το καθαρό αποτέλεσμα, τόσο αυξάνεται και το μετοχικό κεφάλαιο. Αυτό συνεπάγεται πως ο λόγος που αποτελεί τον δείκτη απόδοσης ιδίων κεφαλαίων παραμένει περίπου αμετάβλητος, με τα ίδια κεφάλαια και το καθαρό αποτέλεσμα να αποτελούν τους συστατικούς όρους του αριθμοδείκτη αυτού. Υπενθυμίζεται ότι η υποκείμενη αιτία των παρατηρούμενων μεταβολών είναι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ.

Το γεγονός ότι πολλές εταιρείες εμφάνισαν αύξηση του απεικονιζόμενου μετοχικού κεφαλαίου, αλλά επίσης πολλές εταιρείες εμφάνισαν μείωση του απεικονιζόμενου μετοχικού κεφαλαίου, επιβεβαιώνει την άποψη πολλών μελετητών. Δηλαδή, επιβεβαιώνει ότι αφού στα ΕΛΠ υπάρχουν και αρκετές λογιστικές πρακτικές οι οποίες ενισχύουν την συντηρητική απεικόνιση των ιδίων κεφαλαίων, αλλά ταυτόχρονα, υπάρχουν και αρκετές λογιστικές πρακτικές οι οποίες ενισχύουν την πληθωριστική απεικόνιση των ιδίων κεφαλαίων, για τον λόγο αυτό δεν ήταν εύκολο να προβλεφθεί εάν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα επέφερε αύξηση ή μείωση στα απεικονιζόμενα ίδια κεφάλαια.

Σημειώνεται ακόμη ότι 37 εταιρείες εκ των 107 (ή 34,58% του συνολικού δείγματος) εμφάνισαν μεταβολές στα γνωστοποιούμενα ίδια κεφάλαια υπέρ του 20%. Αυτές οι εμφανιζόμενες μεταβολές αφορούσαν είτε σε αύξηση του γνωστοποιούμενου μετοχικού κεφαλαίου, είτε σε μείωση του γνωστοποιούμενου μετοχικού κεφαλαίου. Η όποια αυξητική τάση απεικόνισης των ιδίων κεφαλαίων των εισηγμένων εταιρειών εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποδίδεται εν μέρει στην τάση των ελληνικών εταιρειών να χρησιμοποιούν

το ιστορικό κόστος, παρά την εύλογη αξία ως μέθοδο κοστολόγησης. οι περισσότερες των ελληνικών εταιρειών, σύμφωνα και με σχετικές μελέτες, ακόμη δεν διαθέτουν τους απαραίτητους εσωτερικούς μηχανισμούς για την συχνή χρήση της μεθόδου της εύλογης αξίας. Ο αρκετά μεγάλος αριθμός εταιρειών με ουσιώδη μειωτική επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στα απεικονιζόμενα ίδια κεφάλαια δείχνει ότι: α) υπήρξε περιορισμός των πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής» σε εταιρείες οι οποίες εμφάνιζαν υπερτιμημένα ίδια κεφάλαια πριν την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και β) τα ΕΛΠ, ως προς την απεικόνιση των ιδίων κεφαλαίων, δεν είναι συντηρητικότερα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τα προαναφερθέντα ευρήματα συμφωνούν με αντίστοιχα ευρήματα άλλων επιστημονικών ερευνών για την Πορτογαλία (Lopes and Viana, 2008) και για την Ιταλία (Cordazzo, 2008; Bertoni και De Rosa, 2006). Και αυτές οι έρευνες απεφάνθησαν ότι η γνωστοποιούμενη αξία του μετοχικού κεφαλαίου αυξήθηκε λόγω της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Η παρατηρούμενη τυπική απόκλιση για αμφότερα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη μεταβάλλεται σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό από τα ΕΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, όπως φάνηκε προηγουμένως, η μεταβολή αυτή αποδεικνύεται ότι ενέχει στατιστική σημασία. Αυτό είναι αναμενόμενο από τη στιγμή που στο στατιστικό δείγμα συμπεριλαμβάνει εταιρείες πολύ μικρής, αλλά και πολύ μεγάλης κεφαλαιοποίησης για τα συνολικά δεδομένα του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών. Αναμενόμενο επίσης είναι το φαινόμενο αυτό επειδή στο στατιστικό δείγμα συμπεριλαμβάνονται εταιρείες από όλους τους κλάδους της οικονομίας, είτε αυτοί είναι εν γένει κερδοφόροι, είτε αυτοί είναι εν γένει ζημιογόνοι. Βεβαίως, δεν απουσιάζουν και εταιρείες από το στατιστικό δείγμα οι οποίες διακρίνονται από στασιμότητα, ως προς τα κέρδη και ως προς την ανάπτυξη.

Θεωρείται πως είναι σκόπιμο να επισημανθούν οι πολύ υψηλές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας οι οποίες παρατηρούνται στην περίπτωση αμφότερων των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος. Ενδεικτικά, στην περίπτωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, η ασυμμετρία για τα ίδια κεφάλαια εντοπίζεται στην τιμή 15,549, ενώ για το καθαρό αποτέλεσμα η ασυμμετρία εντοπίζεται στην τιμή -6,436, στην περίπτωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Παρομοίως, πάλι για το καθαρό αποτέλεσμα η ασυμμετρία εντοπίζεται στην τιμή -5,987, στην περίπτωση των ΕΛΠ. Το φαινόμενο αυτό επιτρέπει να θεωρηθεί ότι η κατανομή των τιμών των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων απομακρύνεται πολύ από την κανονικότητα.

Όσον αφορά στην παρατηρούμενη κύρτωση, ενδεικτικά να αναφερθεί πως η κύρτωση για το καθαρό αποτέλεσμα εντοπίζεται στην τιμή -0,698 υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, ενώ για τα ίδια κεφάλαια η κύρτωση εντοπίζεται στην τιμή -1,263 υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η τόσο χαμηλή και αρνητική σχετικά με τις άλλες κατηγορίες αριθμοδεικτών κύρτωση μας οδηγεί στο να αποφανθούμε πως η διασπορά των παρατηρούμενων τιμών των αριθμοδεικτών είναι πάρα πολύ μεγαλύτερη στην κατηγορία των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών στοιχείων. Επιπλέον, η χαμηλή και αρνητική κύρτωση

έρχεται προς υποστήριξη της προηγούμενης διαπίστωσής μας περί μη κανονικότητας της κατανομής των τιμών των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος.

Στη συνέχεια, θα επιχειρηθεί να ερμηνευτούν οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Θα θεωρηθεί ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν -με στατιστικά σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Για τον σκοπό αυτό τίθεται το παρακάτω υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$

Η ως άνω παλινδρόμηση θα εκτελεσθεί με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων.

Θα παρατεθούν σε παρακάτω πίνακα οι τιμές των συντελεστών συσχέτισης του ως άνω υποδείγματος (α_0 και β_1), την αναπροσαρμοσμένη R^2 για τη διενεργούμενη παλινδρόμηση, καθώς και τις σχετικές τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Durbin-Watson (DW).

Σε αυτό το σημείο, κρίνεται απαραίτητη μια περιληπτική αναφορά στη σημασία της αναπροσαρμοσμένης R^2 για την παλινδρόμηση την οποία εξετάζουμε. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 δίνει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίον ερμηνεύεται η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής από τις μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής, ή περισσότερων ανεξαρτήτων μεταβλητών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ως ανεξάρτητη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ΕΛΠ_i). Ως εξαρτημένη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ($\Delta\Lambda\Pi_i$). Η αναπροσαρμοσμένη R^2 δίνει ουσιαστικά ένα μέτρο για το πόσο καλά ταιριάζουν οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιούμε. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 αποτελεί το ποσοστό της διασποράς των παρατηρούμενων τιμών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ το οποίο ερμηνεύεται από το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα.

Πίνακας 5.17:

Βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη	Συντελεστής				
	α_0	β_1	Αναπρ. R^2	DW	
<i>(ΚΑ) Καθαρό Αποτέλεσμα</i>	Τιμή Συντελεστή	0,072	1,189	0,683	1,933
	t-στατιστική	0,854	9,241		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		
<i>(ΙΚ) Ίδια Κεφάλαια</i>	Τιμή Συντελεστή	0,082	1,247	0,715	2,058
	t-στατιστική	1,566	9,494		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ανύπαρκτη	Ισχυρή		

Από την εκτέλεση της παλινδρόμησης με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων προκύπτουν σημαντικά και ουσιώδη ευρήματα. Αρχικά, σημειώνεται ότι οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 φανερώσουν πως η μεταβλητότητα των τιμών του καθαρού αποτελέσματος και του μετοχικού κεφαλαίου υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ερμηνεύεται σε ικανοποιητικό βαθμό ($R^2 > 50\%$ ή αλλιώς $R^2 > 0,500$) από τις μεταβολές των τιμών του καθαρού αποτελέσματος και του μετοχικού κεφαλαίου υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Με άλλα λόγια, για το καθαρό αποτέλεσμα και για τα ίδια κεφάλαια, οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ταιριάζουν πολύ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Έτσι, για τα συγκεκριμένα χρηματοοικονομικά μεγέθη των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος οι τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 κυμαίνονται από 0,683 (καθαρού αποτελέσματος) έως και 0,715 (ιδίων κεφαλαίων).

Οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) είναι στατιστικά μη σημαντικές για αμφότερα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία. Πιο συγκεκριμένα, οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του τεθέντος υποδείγματος με τον κάθετο άξονα (α_0) εμφανίζουν t-στατιστική η οποία κυμαίνεται από 0,854 (καθαρού αποτελέσματος) έως και 1,566 (ιδίων κεφαλαίων). Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι τιμές του α_0 χαρακτηρίζονται από ανύπαρκτη στατιστική σημασία, καθώς η

σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 για αμφότερα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος και για το εξεταζόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης λαμβάνουν τιμές μεγαλύτερες της μονάδας. Για το καθαρό αποτέλεσμα η τιμή του β_1 ισούται με 1,189 και για το μετοχικό κεφάλαιο η τιμή του β_1 ισούται με 1,247.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_1 για τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία του καθαρού αποτελέσματος και των ιδίων κεφαλαίων εμφανίζονται μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν αυτά τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), τα ίδια κεφάλαια και το καθαρό αποτέλεσμα αυξάνονται ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό καθεστώς Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, το καθαρό αποτέλεσμα αυξάνεται 1,189 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου μεγέθους υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, το μετοχικό κεφάλαιο αυξάνεται 1,247 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου μεγέθους υπό καθεστώς ΕΛΠ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων υπό εξέταση οι τιμές του β_1 χαρακτηρίζονται από στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 17 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-2$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_1 ισούται με 9,241 (καθαρού αποτελέσματος), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,110$.

Για όλες τις υπό εξέταση περιπτώσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων (μετοχικού κεφαλαίου και καθαρού αποτελέσματος), η αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς

των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) κρίνεται ως ανύπαρκτη. Αυτό το συμπέρασμα προκύπτει αφού ελεγχθούν οι τιμές της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (**DW**) συμβουλευόμενοι τους σχετικούς πίνακες των Savin και White. Η τιμή της στατιστικής **DW** για το καθαρό αποτέλεσμα ισούται με $d=1,933$ (καθαρού αποτελέσματος). Φαίνεται από τον σχετικό πίνακα των Savin και White ότι

- για $k=1$, δηλαδή για έναν και μοναδικό όρο έναντι του οποίου διενεργείται παλινδρόμηση και
- για $n=19$ (όσοι είναι οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του δείγματος προς διερεύνηση)

η στατιστική ελέγχου **DW** υπερβαίνει την κρίσιμη τιμή $dU=1,133$, αλλά δεν υπερβαίνει την τιμή 2, όσον αφορά στο καθαρό αποτέλεσμα. Ως εκ τούτου φαίνεται ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (**DW**) για την εξεταζόμενη περίπτωση του καθαρού αποτελέσματος δείχνει ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ Π (εξαρτημένη μεταβλητή).

Το ίδιο ισχύει για την αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή) στην περίπτωση του χρηματοοικονομικού μεγέθους του μετοχικού κεφαλαίου. Πιο συγκεκριμένα, για το χρηματοοικονομικό στοιχείο του μετοχικού κεφαλαίου παρατηρείται ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (**DW**) ισούται με $d=2,058$. Αφού αυτή η συγκεκριμένη τιμή της στατιστικής ελέγχου **DW** είναι μεγαλύτερη της τιμής 2, για τον λόγο αυτό υπολογίζεται

$$\text{➤ } 4-d=4-2,058=1,942$$

Στη συνέχεια, ανατρέχοντας, ξανά, στον σχετικό πίνακα των Savin και White και πάλι για $dU=1,133$ (αφού οι υπόλοιπες παραδοχές παραμένουν οι ίδιες) φαίνεται ότι η υπολογισθείσα τιμή $4-d$ είναι μεγαλύτερη της dU . Ως εκ τούτου, συμπεραίνεται ότι η τιμή της στατιστικής ελέγχου Durbin-Watson (**DW**) για την εξεταζόμενη περίπτωση του μετοχικού κεφαλαίου δείχνει ανύπαρκτη αυτοσυσχέτιση των αποκλίσεων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαρτημένη μεταβλητή).

Αφού έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί

- a) τυχόν μεταβολές που σημειώνονται στα χρηματοοικονομικά μεγέθη των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- b) ο βαθμός και η κατεύθυνση της πιθανής συσχέτισης των όποιων μεταβολών στις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ με τις

μεταβολές στις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

είναι σκόπιμο πλέον να ακολουθήσει η μελέτη του υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να διαπιστωθεί η πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών με τις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνυπολογιζομένης πάντοτε της συσχέτισης των τιμών των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, πραγματοποιείται ταυτόχρονη παλινδρόμηση για:

- i. τις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- ii. τη δυαδική μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ επί των τιμών των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Το τιθέμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \gamma_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου ΔΙΑΣΠΟΡΑ ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως ΔΙΑΣΠΟΡΑ = {0, 1} με ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 0 για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1 για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών. Η πολλαπλή περιγραφείσα παλινδρόμηση εκτελέστηκε με τη μέθοδο των αστάθμητων ελαχίστων τετραγώνων. Τα αποτελέσματα αυτής της γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης παρατίθενται στον παρακάτω σχετικό πίνακα:

Πίνακας 5.18:

Βασικά Χρηματοοικονομικά Μεγέθη	Συντελεστής					
	α_0	β_1	β_2	Αναπρ R^2	DW	
(ΚΑ) Καθαρό Αποτέλεσμα	Τιμή Συντελεστή	0,021	1,088	1,262	0,695	1,956
	t-στατιστική	3,601	6,722	7,963		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		
(ΙΚ) Ίδια Κεφάλαια	Τιμή Συντελεστή	0,018	1,344	1,487	0,727	1,989
	t-στατιστική	3,633	6,892	7,749		
	Αποδοχή Υποδείγματος	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή		

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής στο προτεινόμενο υπόδειγμα έδειξε ότι βελτίωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείγματος. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι αυξάνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών μεγεθών (ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος). Η βελτίωση αυτή νοείται έναντι του υποδείγματος άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής. Υπενθυμίζεται ότι εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ=1, τότε αυτό σημαίνει πως συνυπολογίζονται ίδια κεφάλαια και καθαρό αποτέλεσμα επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων. Πιο συγκεκριμένα:

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για το χρηματοοικονομικό στοιχείο καθαρού αποτελέσματος βελτιώνεται από την τιμή 0,683 στην τιμή 0,695.
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για το χρηματοοικονομικό στοιχείο μετοχικού κεφαλαίου βελτιώνεται από την τιμή 0,715 στην τιμή 0,727.

Σημειώνεται ότι σε αυτό το υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για όλα τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη (ίδια κεφάλαια και καθαρό αποτέλεσμα) εμφανίζεται πάντοτε μεγαλύτερη του 0,500. Αυτό σημαίνει πως για όλα τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη

(ίδια κεφάλαια και καθαρό αποτέλεσμα) το υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης το οποίο συμπεριλαμβάνει την ανεξάρτητη μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ ερμηνεύει τη μεταβλητότητα των τιμών των εν λόγω χρηματοοικονομικών μεγεθών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε βαθμό άνω του 50%.

Αυτό σημαίνει ότι, εάν είναι αποδεκτό το προτεινόμενο υπόδειγμα στην περίπτωση των εταιρειών μεγάλης διασποράς μετοχών μεταξύ των μετόχων, τότε στην περίπτωση αυτή και για όλα τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη (ίδια κεφάλαια και καθαρό αποτέλεσμα) οι μεταβολές των τιμών των μεγεθών αυτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των μεγεθών αυτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σε όλες τις περιπτώσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων υπό εξέταση (μετοχικό κεφάλαιο και καθαρό αποτέλεσμα), η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείγματος. Τονίζεται, εδώ, ότι εξετάζεται μερικώς αυτοτελώς τον συντελεστή β_2 ενώ ο συντελεστής β_1 εξετάζεται πάλι αυτοτελώς. Τελικά, η συμπεριφορά του προτεινόμενου υποδείγματος γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης αποτελεί συνισταμένη αμοτέρων των συντελεστών β_1 και β_2 .

Έτσι λοιπόν, η τιμή της σχετικής t στατιστικής για τον συντελεστή β_2 σε όλες τις περιπτώσεις των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών στοιχείων (μετοχικό κεφάλαιο και καθαρό αποτέλεσμα) είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$. Η κρίσιμη αυτή τιμή αντιστοιχεί σε

- 16 βαθμούς ελευθερίας ($df=17=n-k=19-3$), όπου n ο πληθυσμός του στατιστικού δείγματος χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών και k το πλήθος των συντελεστών του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης
- Διάστημα εμπιστοσύνης/επίπεδο σημαντικότητας $0,05$ και
- Για κατανομή ανεξαρτήτου κατεύθυνσης

Σημειώνεται ότι η μικρότερη καταγραφείσα τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας για τον β_2 ισούται με 7,749 (ιδίων κεφαλαίων), ενώ η σχετική κρίσιμη τιμή ισούται με $t=2,120$.

Το γεγονός ότι οι τιμές του β_2 για όλα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία υπό εξέταση (μετοχικό κεφάλαιο και καθαρό αποτέλεσμα) εμφανίζονται σημαντικά μεγαλύτερες της μονάδας σημαίνει ότι, δεδομένων των χρηματοοικονομικών μεγεθών τα οποία απαρτίζουν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία υπό εξέταση (μετοχικό κεφάλαιο και καθαρό αποτέλεσμα) ως συστατικοί όροι ανεξαρτήτως λογιστικού καθεστώτος (είτε ΕΛΠ, είτε ΔΛΠ/ΔΠΧΑ), όλα τα υπό εξέταση χρηματοοικονομικά στοιχεία (μετοχικό κεφάλαιο και καθαρό αποτέλεσμα) αυξάνονται ταχύτερα υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από ότι αυξάνονται υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ειδικότερα, το καθαρό αποτέλεσμα αυξάνεται 1,262 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου

χρηματοοικονομικού μεγέθους υπό καθεστώς ΕΛΠ. Παρομοίως, το μετοχικό κεφάλαιο αυξάνεται 1,487 φορές ταχύτερα υπό καθεστώς ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε σχέση με την τιμή του ίδιου χρηματοοικονομικού μεγέθους υπό καθεστώς ΕΛΠ. Επαναλαμβάνεται ότι τα προαναφερθέντα στην προηγούμενη παράγραφο μεγέθη αφορούν μόνον στον συντελεστή συσχέτισης β_2 και όχι στον άλλο συντελεστή συσχέτισης του υποδείγματος γραμμικής παλινδρόμησης.

Η διενέργεια αυτών των παλινδρομήσεων επέτρεψε τη μελέτη του βαθμού στον οποίον οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων και των υποχρεώσεων βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, επέτρεψε τη μελέτη του βαθμού συσχέτισης μεταξύ των τιμών των χρηματοοικονομικών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ και των τιμών των χρηματοοικονομικών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ουσιαστικά, η μελέτη του βαθμού συσχέτισης των εν λόγω χρηματοοικονομικών στοιχείων, σε συνδυασμό με τη μελέτη του προσήμου των σχετικών συντελεστών συσχέτισης, καθιστά πλέον δυνατό να απαντηθούν πλήρως τα τιθέμενα επιστημονικά ερωτήματα:

- 3) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε ποια κατεύθυνση κινείται αυτή η μεταβολή;
- 4) Εάν υπάρχει μεταβολή σε χρηματοοικονομικά μεγέθη και σε χρηματοοικονομικούς δείκτες εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πόσο μεγάλη είναι η μεταβολή αυτή;

Στο επιστημονικό ερώτημα 3) η απάντηση είναι θετική, δηλαδή ότι, ναι, υπάρχει μεταβολή στα χρηματοοικονομικά στοιχεία ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η μεταβολή αυτή χαρακτηρίζεται ως θετική, πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με την αύξηση των χρηματοοικονομικών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος χρηματοοικονομικών στοιχείων ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η θετική-αυξητική αυτή μεταβολή χαρακτηρίζεται επιπλέον από μέγεθος 2,350 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στην περίπτωση του καθαρού αποτελέσματος, μέχρι και μέγεθος 2,831 φορές μεγαλύτερο από το αντίστοιχο μέγεθος σύμφωνα με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στην περίπτωση του μετοχικού κεφαλαίου. Τα μεγέθη αυτά προκύπτουν από το άθροισμα των αντιστοίχων συντελεστών συσχέτισης β_1 και β_2 για τα προαναφερθέντα χρηματοοικονομικά στοιχεία.

Τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία (ίδια κεφάλαια και καθαρό αποτέλεσμα) οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών στοιχείων αυτών βάσει των ΕΛΠ ερμηνεύουν

σε βαθμό μεγαλύτερο του 50% τη μεταβλητότητα των τιμών των χρηματοοικονομικών στοιχείων αυτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, το προτεινόμενο υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95% για όλους τους προτεινόμενους συντελεστές συσχέτισης β_1 και β_2 . Το ίδιο ισχύει και για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα α_0 στην περίπτωση του υποδείγματος της πολλαπλής παλινδρόμησης: για όλους τους συντελεστές αυτούς το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής παλινδρόμησης γραμμικής φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%. Αντίθετα, για τα σημεία τομής της συνάρτησης του υποδείγματος με τον κάθετο άξονα α_0 στην περίπτωση του υποδείγματος της απλής γραμμικής παλινδρόμησης το προτεινόμενο υπόδειγμα φαίνεται να μην είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο σημαντικότητας 95%.

Τα ευρήματα αυτά για το απεικονιζόμενο καθαρό κέρδος φανερώνουν ότι παρατηρείται σημαντική αυξητική μεταβολή στο απεικονιζόμενο καθαρό κέρδος εξαιτίας της μετάβασης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα. Το συμπέρασμα αυτό έρχεται να συμφωνήσει με προηγούμενες έρευνες οι οποίες ανέμεναν τέτοιας κατεύθυνσης και σημασίας μεταβολές (Nobes, 2006; Κοντογιάννης, 2005). Επίσης, το συμπέρασμα αυτό συμφωνεί με μελέτες σε λογιστικά περιβάλλοντα άλλων χωρών, όπως την Πορτογαλία (Lopes and Viana, 2008) και την Ιταλία (Cordazzo, 2008; Bertoni και De Rosa, 2006). Στις μελέτες αυτές φαίνεται ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ οδήγησε στην εφαρμογή λιγότερο συντηρητικών λογιστικών πρακτικών, ως προς την απεικόνιση του καθαρού κέρδους, αν και στις μελέτες αυτές η παρατηρούμενη αυξητική τάση ήταν μικρότερη της παρατηρούμενης αυξητικής τάσης της παρούσας μελέτης.

5.7 Δείκτες Συμμόρφωσης ως προς τις Απαιτούμενες Γνωστοποιήσεις

Είναι ευρέως αποδεκτό στην ακαδημαϊκή κοινότητα, αλλά και στη διεθνή κοινότητα των λογιστών και των ελεγκτών, ότι για να επιτευχθεί ο εκπεφρασμένος στόχος της παγκοσμίου εναρμόνισης των λογιστικών πρακτικών και της συνεπακόλουθης συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων, χρειάζεται οι συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων να συμμορφώνονται πλήρως και ουσιαστικά με τις απαιτήσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ωστόσο, αρκετές επιστημονικές έρευνες έχουν δείξει ότι ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων ως προς τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απέχει πολύ από το να είναι ιδανικός (Glaum και Street, 2003; Street και Bryant, 2000; Street και Gray, 2001; Street, Gray, και Bryant, 1999). Θεωρείται ότι, μέσω της παρούσας διδακτορικής διατριβής, θα καταστεί φανερό ότι η συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι εξίσου σημαντική με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Όπως έχει σημειωθεί, όταν ήταν υποχρεωτική η εφαρμογή των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων για τις εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρείες, ήδη είχε παρατηρηθεί ότι ο βαθμός συμμόρφωσης με τα ΕΛΠ ήταν σχετικά χαμηλός. Έτσι λοιπόν, δεν

θα ήταν υπερβολή να χαρακτηριστεί η ελληνική οικονομία ως οικονομία χαμηλής συμμόρφωσης. Ακόμη και εάν κάποιος δεν ήταν πρόθυμος να υιοθετήσει αυτόν τον ισχυρισμό, οφείλει ωστόσο να αναγνωρίσει ότι έχει διαμορφωθεί στην Ελληνική οικονομική ζωή ένα κλίμα και μία κουλτούρα χαμηλής συμμόρφωσης εδώ και πολλές δεκαετίες, όπως δείχνουν και οι σχετικές επιστημονικές έρευνες. Το κλίμα και η κουλτούρα χαμηλής συμμόρφωσης είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αλλάξει άρδην μέσα σε λίγα χρόνια από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σε μία από τις πρώτες σχετικές έρευνες, οι Street και Bryant (2000), διαπίστωσαν ότι, κατά μέσο όρο, το δείγμα των εξεταζόμενων εταιρειών συμμορφωνόταν με το 75%, κατά μέγιστο, των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Κάτι ιδιαίτερα αξιοσημείωτο στη μελέτη αυτή ήταν ότι ο βαθμός συμμόρφωσης αυξανόταν για τις εταιρείες οι οποίες ήταν εισηγμένες σε οργανωμένη χρηματιστηριακή αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, παρά σε αυτές τις εταιρείες οι οποίες δεν ήταν εισηγμένες σε τέτοιες αγορές. Σε άλλη έρευνα η οποία διερευνά τη συμμόρφωση εταιρειών σε Γερμανικές χρηματιστηριακές αγορές με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, διαπιστώνεται πως οι εξεταζόμενες εταιρείες συμμορφώνονται σε βαθμό από 100% έως και 41,6%, με μέσο όρο το 83,7% (Glaum και Street, 2003). Για την έρευνα αυτή είχαν μελετηθεί οι ετήσιες εταιρικές οικονομικές καταστάσεις για το 2000.

Ένα άλλο εξαιρετικά σημαντικό στοιχείο είναι το πόρισμα αρκετών σχετικών μελετών ότι η επιλογή της ακολουθούμενης εναλλακτικής λογιστικής πρακτικής υποδεικνύει ενδεχομένως γενικά χαρακτηριστικά της ιδιωτικής πληροφόρησης περί της χρηματοοικονομικής θέσεως και περί των αποτελεσμάτων της επιχειρήσεως (Dye, 1985; Ricks, 1982; Foster, 1980). Τα ευρήματα αυτά των προαναφερθείσων ερευνών συσχετίζονται απολύτως με το τρέχον καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, καθώς υπό το εν λόγω καθεστώς δίδεται συχνά η δυνατότητα στους λογιστές και στους ελεγκτές της επιλογής της πρακτικής η οποία θα ακολουθηθεί μεταξύ εναλλακτικών λογιστικών πρακτικών.

Επισημαίνονται και τα πορίσματα και άλλων ερευνών, κατά τα οποία πορίσματα ο βαθμός συμμόρφωσης των εταιρειών προς τις απαιτήσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για γνωστοποιήσεις συσχετίζεται αρνητικά με τα παρατηρούμενα σφάλματα των οικονομικών αναλυτών στις προγνώσεις των περί εταιρικών κερδών (Hodgdon et al., 2008). Όπως και στην παρούσα έρευνα, έτσι και στην προαναφερθείσα έρευνα χρησιμοποιούνται σχετικοί δείκτες συμμόρφωσης.

Ειδικότερα, για τον προαναφερθέντα σκοπό μπορούμε να χρησιμοποιούμε την «διχοτομική προσέγγιση». Η προσέγγιση αυτή υπολογίζει έναν αστάθμητο δείκτη γνωστοποιήσεων όπου η συμμόρφωση υπολογίζεται ως ο λόγος των συνολικών γνωστοποιημένων χρηματοοικονομικών στοιχείων προς το μέγιστο πλήθος χρηματοοικονομικών στοιχείων το οποίο δύναται να γνωστοποιήσει η εκάστοτε επιχείρηση (Hodgdon et al., 2008; Ali et al., 2004; Glaum και Street, 2003; Abd-Elsalam και Weetman, 2003; Street και Gray, 2001; Street

και Bryant, 2000; Craig και Diga, 1998; Patton και Zelenka; 1997; Cooke, 1996; Ahmed και Nicholls, 1994; Wallace et al., 1994).

Η διχοτομική μέθοδος ενέχει και τον περιορισμό ότι αποδίδει σε όλα τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ την ίδια βαρύτητα. Έτσι λοιπόν, ενδέχεται ο εκάστοτε ερευνητής, για διαφορετικούς λόγους κάθε φορά, να επιθυμεί να προσδώσει διαφορετική βαρύτητα στο κάθε ένα εξεταζόμενο ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ακόμη, ενδέχεται ο εκάστοτε ερευνητής, για διαφορετικούς λόγους κάθε φορά, να επιθυμεί να προσδώσει διαφορετική βαρύτητα σε διαφορετικές επιμέρους γνωστοποιήσεις σε διαφορετικά πρότυπα. Οι λόγοι για τέτοιου είδους διαφοροποιήσεις αποδίδονται είτε σε συγκεκριμένες οικονομικές συνθήκες οι οποίες προσιδιάζουν σε συγκεκριμένες επιχειρήσεις, είτε σε γενικότερες οικονομικές συνθήκες οι οποίες προσιδιάζουν σε γενικότερους τομείς-κλάδους της εξεταζόμενης οικονομίας. Επιπλέον, αυτή η ερευνητική προσέγγιση ενέχει έναν ακόμη συγκεκριμένο περιορισμό: συχνά, όταν μελετάμε εκτεταμένα και πολύπλοκα λογιστικά συστήματα, όπως τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, το πλήθος των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων διαφέρει σημαντικά από πρότυπο σε πρότυπο. Έτσι, το ΔΛΠ 2 «Αποθέματα» απαιτεί την δημοσίευση πολύ λιγότερων γνωστοποιήσεων από ότι το ΔΛΠ 1 «Παρουσίαση Οικονομικών Καταστάσεων».

Ο εισηγητής της μεθόδου αυτής Cooke (1991) σημείωσε πως, εάν ένα χρηματοοικονομικό στοιχείο δεν είναι σχετικό με μία τυχαία εταιρεία, τότε ενδέχεται να σημαίνεται «μη εφαρμόσιμο». Το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα για την προσέγγιση αυτή της μέτρησης του βαθμού συμμόρφωσης ως προς τις υποχρεωτικές γνωστοποιήσεις έχει ως εξής:

$$C_j = \frac{\sum_{i=1}^n d_i}{\sum_{i=1}^m d_i}$$

Όπου C_j είναι ο συνολικός δείκτης συμμόρφωσης εκάστης επιχειρήσεως και ισχύει $0 \leq C_j \leq 1$, T είναι το συνολικό πλήθος των γνωστοποιημένων χρηματοοικονομικών στοιχείων d_i υπό της επιχειρήσεως j και M είναι το συνολικό πλήθος των χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία θα ήταν δυνατόν να γνωστοποιηθούν. Έκαστο των χρηματοοικονομικών στοιχείων αντιμετωπίζεται ισοτίμως των υπολοίπων κατά την διχοτομική προσέγγιση.

Πέραν της προσέγγισης της προαναφερθείσας και για να μετριάζεται η επίδραση του προαναφερθέντος εγγενούς της προσέγγισης αυτής περιορισμού, χρησιμοποιείται σε πολλές σχετικές έρευνες επιπρόσθετα και μία άλλη επιστημονικώς δοκιμασμένη προσέγγιση. Ειδικότερα, υπολογίζεται ο λόγος του αθροίσματος των βαθμών συμμόρφωσης καθ' έκαστο

Λογιστικό Πρότυπο προς το μέγιστο πλήθος ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα οποία είναι σχετικά στην περίπτωση κάθε μίας επιχείρησης (Street και Gray, 2001; Al-Shiab, 2003, 2008). Η προσέγγιση αυτή καλείται «Αστάθμητη Προσέγγιση Μερικής Συμμόρφωσης». Βεβαίως, κατά την προσέγγιση αυτή ουσιαστικά σταθμίζονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία αντιστοιχούν σε κάθε ένα Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο. Το χρησιμοποιούμενο για την μέθοδο αυτή υπόδειγμα έχει ως εξής:

$$PC_{j,t} = \frac{\sum_{i=1} X_i R_i}{R_j}$$

Όπου $PC_{j,t}$ είναι ο συνολικός δείκτης συμμόρφωσης εκάστης επιχειρήσεως και ισχύει $0 \leq PC_{j,t} \leq 1$, X_i είναι ο βαθμός συμμόρφωσης με τις απαιτήσεις καθ' εκάστου Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου i . Εάν η επιχείρηση j συμμορφώνεται με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο i , τότε ο X_i ισούται με 1. Εάν η επιχείρηση j δεν συμμορφώνεται με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο i , τότε ο X_i ισούται με 0. Εάν η επιχείρηση j οφείλει να συμμορφώνεται με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο i , τότε ο R_i ισούται με 1. Εάν η επιχείρηση j δεν οφείλει να συμμορφώνεται με το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο i , τότε ο R_i ισούται με 0. R_j είναι το συνολικό πλήθος των σχετικών με την επιχείρηση j Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Για να είναι χρήσιμη ως τεκμήριο οποιαδήποτε των δύο προαναφερόμενων μεθόδων, χρειάζεται η κατάλληλη ad hoc εφαρμογή συγκεκριμένων κριτηρίων από τον κάθε ερευνητή που ασχολείται με μία τέτοια διερεύνηση. Πρώτον, για να καταλήξει ο ερευνητής στο πλήθος των απαιτούμενων γνωστοποιήσεων για κάθε επιχείρηση, οφείλει να έχει μία πλήρη και σαφή γενική, αλλά και ειδική εικόνα των οικονομικών καταστάσεων της εκάστοτε επιχείρησης. Δεύτερον, τελικά εναπόκειται στην κρίση καθενός ερευνητή η απόδοση του καταλλήλου βαθμού συμμόρφωσης στην εκάστοτε εταιρεία. Δηλαδή, εναπόκειται στον κάθε ένα ερευνητή να αποφανθεί εάν η οποιαδήποτε επιχείρηση συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις ενός συγκεκριμένου προτύπου και, εάν ναι, σε ποιον βαθμό.

Δεύτερον, τελικά εναπόκειται στην κρίση καθενός ερευνητή η απόδοση του καταλλήλου βαθμού συμμόρφωσης στην εκάστοτε εταιρεία. Δηλαδή, εναπόκειται στον κάθε ένα ερευνητή να αποφανθεί εάν η οποιαδήποτε επιχείρηση συμμορφώνεται με τις απαιτήσεις ενός συγκεκριμένου προτύπου και, εάν ναι, σε ποιον βαθμό.

Υπενθυμίζεται ότι η διαμόρφωση της αγοραίας αξίας των μετοχών μίας οποιασδήποτε εταιρείας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις αναλύσεις των οικονομικών αναλυτών περί των τρεχουσών και περί των μελλοντικών τιμών αυτών των εταιρικών μετοχών. Επίσης, έχει αποδειχθεί ότι ο βαθμός γνωστοποίησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων είναι κρίσιμος για την διευκόλυνση των οικονομικών αναλυτών ως προς την εκπόνηση σχετικών εταιρικών αναλύσεων. Συγκεκριμένα, έχει αποδειχθεί πως ο βαθμός γνωστοποίησης των ακολουθούμενων λογιστικών πρακτικών μειώνει σε σημαντικό βαθμό τον βαθμό διασποράς

των οικονομικών αναλύσεων και το πλήθος των σφαλμάτων των οικονομικών αναλυτών (Hope, 2003). Στην ίδια μελέτη αναφέρεται ότι οι γνωστοποιήσεις των ακολουθούμενων λογιστικών πρακτικών είναι περισσότερο χρήσιμες στους οικονομικούς αναλυτές από ότι οι υπόλοιπες οικονομικές ετήσιες καταστάσεις. Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο αυτής της μελέτης είναι ότι ο βαθμός γνωστοποίησης των ακολουθούμενων λογιστικών πρακτικών είναι πλέον χρήσιμος σε λογιστικά συστήματα όπου παρέχεται η δυνατότητα στους λογιστές και στους ελεγκτές να επιλέξουν ποια λογιστική πρακτική θα ακολουθήσουν μεταξύ εναλλακτικών λογιστικών πρακτικών.

Στον παρακάτω πίνακα παρατίθενται τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τα οποία έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς και σε διαφορετικές σχετικές επιστημονικές μελέτες για τη μέτρηση του βαθμού συμμόρφωσης. Δίπλα στο κάθε ΔΛΠ παρατίθεται και μία ενδεικτική γνωστοποίηση, η οποία απαιτείται από το αντίστοιχο ΔΛΠ και η οποία διερευνήθηκε.

ΔΛΠ	Ενδεικτικές Απαιτούμενες Γνωστοποιήσεις
38, «Άυλα Στοιχεία του Ενεργητικού»	Συμφωνία υπολοίπων στην αρχή και στο τέλος της χρήσεως η οποία να παρέχει ανάλυση των μεταβολών κατά τη διάρκεια της χρήσεως
19, «Παροχές σε Εργαζόμενους»	Ανάλυση Αναλαμβανόμενων Κινδύνων
32 και 39, «Χρηματοοικονομικά Μέσα»	Πληροφόρηση σχετικά με τη σημασία των χρησιμοποιούμενων χρηματοοικονομικών μέσων
37, «Προβλέψεις, Ενδεχόμενες Υποχρεώσεις και Ενδιάμεσες Απαιτήσεις»	Ενδεχόμενες μελλοντικές εταιρικές υποχρεώσεις και ενδεχόμενα μελλοντικά στοιχεία ενεργητικού
2, «Αποθέματα»	Εταιρική Λογιστική Πολιτική Αποθεμάτων
36, «Μείωση της Αξίας Στοιχείων του Ενεργητικού»	Ανάλυση Μειώσεων Αξίας ανά Στοιχείο Ενεργητικού
26, «Λογιστική και Πληροφόρηση Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης από την Υπηρεσία»	Κατάσταση των Καθαρών Διαθεσίμων Στοιχείων Ενεργητικού εντός των πλαισίων των Προγραμμάτων Παροχών Αποχώρησης από την Υπηρεσία»
7, «Κατάσταση Ταμειακών Ροών»	Κατάσταση Ταμειακών Ροών
16, «Ενσώματα Πάγια»	Ανάλυση χρησιμοποιούμενων μεθόδων Αποσβέσεων
10, «Γεγονότα μετά την ημερομηνία του Ισολογισμού»	Γνωστοποίηση των διανεμητέων μερισμάτων
20, «Λογιστική των Επιχορηγήσεων και Γνωστοποίηση της Κρατικής Υποστήριξης»	Ανεκπλήρωτες Προϋποθέσεις και Προβλέψεις Συναφείς με Παρασχεθείσες Επιχορηγήσεις

Στις περισσότερες σχετικές επιστημονικές μελέτες χρησιμοποιείται την Z - στατιστική του Cramer (1987) για να σύγκριση την R^2 των δύο παλινδρομήσεων για κάθε ξεχωριστό λογιστικό καθεστώς. Υπενθυμίζεται ότι η R^2 δηλώνει την χρηματοοικονομική πληροφόρηση. Προηγουμένως εκτιμήθηκε η τυπική απόκλιση της εκτιμώμενης R^2 . Η εκτίμηση αυτή συνίσταται σε συνάρτηση του μεγέθους του στατιστικού δείγματος, του πλήθους των ανεξαρτήτων μεταβλητών, καθώς και της πραγματικής R^2 (Cramer, 1987). Το υπόδειγμα αυτό επιτρέπει στον όποιον ερευνητή να συγκρίνει την επεξηγηματική ισχύ της (R^2) των δύο υποδειγμάτων, άνευ της ίδιας εξαρτημένης μεταβλητής (Kothari, 2001). Η μεθοδολογική αυτή προσέγγιση είναι χρήσιμη για τις συγκρίσεις μεταξύ χωρών, μεταξύ μακροοικονομικών τομέων ή μεταξύ διαφορετικών χρονικών περιόδων (Harris et al., 1994; Ball et al., 2000; Arce και Mora, 2002; Alsaman, 2003; Sami και Zhou, 2004). Συνεπώς, η στατιστική- Z προκύπτει ως εξής:

$$\frac{R_1^2 - R_2^2}{\sqrt{\sigma^2(R_1^2) + \sigma^2(R_2^2)}}$$

Όπου σ^2 είναι η τυπική απόκλιση της (R^2).

Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων ίσως να δέχονται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ως πρότυπα υψηλής ποιότητας, αλλά να μην πιστεύουν ότι η καθιέρωση των προτύπων αυτών υψηλής ποιότητας συνεπάγεται οπωσδήποτε υψηλή ή υψηλότερη ποιότητα οικονομικών καταστάσεων. Αυτό μπορεί να ισχύει επειδή οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων ενδεχομένως να υποψιάζονται ότι και μετά την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εξακολουθούν να εφαρμόζονται πρακτικές «δημιουργικής λογιστικής», όπως εφαρμόζονταν τέτοιες πρακτικές και προ της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Όπως έχουμε σημειώσει, η τυχόν εφαρμογή πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής» υπονομεύει την ποιότητα της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, ενδεχομένως οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει χαμηλός βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Άλλωστε, ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν εξαρτάται μόνο εκ του περιεχομένου και εκ της νομικής ισχύος των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά εξαρτάται επίσης και εκ του κατά πόσον οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές επιβάλλουν αποτελεσματικώς την πλήρη ουσιαστική εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Δεν πρέπει να λησμονείται επίσης ότι για να εξαχθούν αυτά τα συμπεράσματα λαμβάνεται ως υπόθεση η θεωρητική αφετηρία ότι οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αντιλαμβάνονται επαρκώς τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ως προς τον σκοπό και το περιεχόμενό τους. Βεβαίως, στην σημερινή Ελληνική οικονομική πραγματικότητα αυτή η παραδοχή δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη σε όλες τις περιπτώσεις.

Άλλωστε, προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει ότι, για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών εισηγμένων εταιρειών, οι επενδυτικές αποφάσεις επηρεάζονται κυρίως από τις αντιλήψεις τις οποίες ενδεχομένως ενστερνίζονται οι χρήστες αυτοί και οι οποίες αντιλήψεις αφορούν στην επαγγελματική συμπεριφορά των λογιστών που καταρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις και των ελεγκτών που ελέγχουν τις οικονομικές καταστάσεις. Δευτερευόντως μόνον οι επενδυτικές αποφάσεις επηρεάζονται από τα καθιερωμένα λογιστικά πρότυπα. Σε αντίστοιχες, λοιπόν, μελέτες, ο συντελεστής συσχέτισης της λογιστικής αξίας του καθαρού αποτελέσματος με την αγοραία αξία της επιχείρησης εμφανίζεται σημαντικά μεγαλύτερος για επιχειρήσεις ελεγχόμενες από μία εκ των τεσσάρων μεγάλων ελεγκτικών εταιρειών, από τον αντίστοιχο συντελεστή συσχέτισης για επιχειρήσεις ελεγχόμενες από μικρότερες ελεγκτικές εταιρείες. Έτσι κι αλλιώς, αναφέρονται έρευνες οι οποίες δείχνουν ότι υπάρχει λιγότερη δόλια διαχείριση των απεικονιζόμενων κερδών και περισσότερη ελεγκτική προσπάθεια σε επιχειρήσεις ελεγχόμενες από μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (Λεβέντης και Καραμανής, 2005; Caramanis και Lennox, 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΩΤΗΜΑΤΩΝ

Διερευνήθηκε σε βάθος εάν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επέφερε μεταβολές στην χρηματοοικονομική θέση, στα ίδια κεφάλαια, στα αποτελέσματα και σε βασικούς αριθμοδείκτες ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρειών. Ήταν αναμενόμενο, πριν τη διενέργεια της παρούσας έρευνας, ότι θα παρατηρούνταν σημαντικές και ουσιώδεις μεταβολές στα προαναφερθέντα μεγέθη, καθώς τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα διαφέρουν σε αρκετά και συγκεκριμένα σημεία από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Διαπιστώθηκε από την παρούσα επιστημονική μελέτη ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν είχε στατιστικά σημαντική επίδραση στις ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις, όσον αφορά σε βασικούς αριθμοδείκτες ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρειών. Αντιθέτως, η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είχε στατιστικά σημαντική επίδραση στις ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις, όσον αφορά στην χρηματοοικονομική θέση, στα ίδια κεφάλαια, στα αποτελέσματα του ίδιου αντιπροσωπευτικού δείγματος εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρειών. Ειδικότερα, η καθιέρωση αυτή είχε ως συνέπεια την αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου και του καθαρού κέρδους των υπό εξέταση επιχειρήσεων.

6.1 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Κεντρικής Τάσης

Ας αναφερθούν, με αναλυτικό τρόπο τα συμπεράσματα της παρούσας μελέτης. Παρακάτω παρατίθεται ένας συνοπτικός πίνακας των σχετικών ευρημάτων για τα μέτρα κεντρικής τάσης της περιγραφικής στατιστικής όλων των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών που συμπεριελήφθησαν και εξετάστηκαν συστηματικώς στην παρούσα έρευνα δια της χρήσης των επιλεγμένων επιστημονικών μεθόδων:

Πίνακας 6.1:

Στατιστικό Μέτρο	Μέτρα Κεντρικής Τάσης			
	Μέσος		Διάμεσος	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Περιθώριο EBITDA	0,15	0,23	0,12	0,11
Περιθώριο EBIT	0,11	0,18	0,09	0,10
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	0,10	0,16	0,08	0,12
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	0,26	0,28	0,21	0,22
Απόδοση επί του Ενεργητικού	0,14	0,14	0,13	0,11
Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων	0,24	0,29	0,17	0,20
Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου	0,18	0,20	0,15	0,18
Απόδοση επί των Πωλήσεων	0,09	0,06	0,06	0,05
Τρέχουσα Ρευστότητα	0,52	0,75	0,25	0,43
Άμεση Ρευστότητα	0,33	0,61	0,17	0,32
Υπεράμεση Ρευστότητα	0,10	0,48	0,08	0,19
Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)	0,09	0,44	0,08	0,36
Φερεγγυότητα (I)	0,61	0,66	0,63	0,69
Φερεγγυότητα (II)	1,03	1,19	1,05	1,21
Φερεγγυότητα (III)	0,87	0,91	0,89	0,92
Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων	275	282	234	251
Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων	211	233	187	202
Καθαρό Αποτέλεσμα	3,32	4,44	5,56	6,47
Ίδια Κεφάλαια	85,24	96,31	63,82	75,04

Πίνακας 6.2:

Στατιστικό Μέτρο	Ισότητα Μέσων	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Περιθώριο EBITDA		Ισχυρή
Περιθώριο EBIT		Ισχυρή
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους		Ισχυρή
Μικτό Περιθώριο Κέρδους		Μέτρια
Απόδοση επί του Ενεργητικού		Ισχυρή
Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων		Ισχυρή
Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου		Ισχυρή
Απόδοση επί των Πωλήσεων		Ισχυρή
Τρέχουσα Ρευστότητα		Ισχυρή
Άμεση Ρευστότητα		Ισχυρή
Υπεράμεση Ρευστότητα		Ισχυρή
Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)		Ισχυρή
Φερεγγυότητα (I)		Ισχυρή
Φερεγγυότητα (II)		Ισχυρή
Φερεγγυότητα (III)		Ισχυρή
Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων		Μέτρια
Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων		Μέτρια
Καθαρό Αποτέλεσμα		Ανύπαρκτη
Ίδια Κεφάλαια		Ανύπαρκτη

Για τη συντριπτική πλειονότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα, είτε ήταν βασισμένοι επί των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων, είτε ήταν βασισμένοι επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί περιγραφικών στατιστικών μέτρων κεντρικής τάσης είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η υπόθεση εργασίας, η οποία τέθηκε, ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στον μέσο Mi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν απορρίπτεται. Με άλλα λόγια, για τους περισσότερους υπό εξέταση χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε στα ΕΛΠ, είτε στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, μέσω της εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης αποκομίσθηκε το συμπέρασμα ότι:

$$H_0: Mi_{ΕΛΠ} = Mi_{ΔΛΠ}$$

Όπου Mi μέσος του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ΕΛΠ$ ή $j=ΔΛΠ$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η υπόθεση αυτή εργασίας περί μέσων τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων δεν απορρίφθηκε επειδή, για την πλειονότητα των υπό εξέταση δεικτών, οι p -τιμές της στατιστικής δοκιμασίας προσημειωμένης σειράς Wilcoxon είναι σημαντικά μεγαλύτερες του 0,10, το οποίο δεχόμαστε ως το μέγιστο έναντι του οποίου απορρίπτονται οι υποθέσεις εργασίας, εφόσον λαμβάνουν μικρότερες τιμές.

Εντούτοις, σημειώθηκαν συγκεκριμένες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών στις οποίες οι p -τιμές της της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon εντοπίστηκαν στο διάστημα μεταξύ 0,05 και 0,10. Τέτοιες τιμές σημαίνουν ότι μπορεί να δικαιολογηθεί μια μέτρια αποδοχή της ισότητας των μέσων των παρατηρούμενων τιμών των αριθμοδεικτών. Αριθμοδείκτες κατά την παρατήρηση των οποίων διαπιστώθηκαν τέτοιες τιμές ήταν το μικτό περιθώριο κέρδους, ο δείκτης μέσου χρόνου είσπραξης των απαιτήσεων και ο δείκτης μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων.

Επίσης, σημειώθηκαν συγκεκριμένες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών μεγεθών στις οποίες οι p -τιμές της στατιστικής δοκιμασίας Wilcoxon εντοπίστηκαν κάτω του 0,05. Τέτοιες τιμές σημαίνουν ότι δεν δικαιολογείται αποδοχή της ισότητας των μέσων των παρατηρούμενων τιμών των χρηματοοικονομικών αυτών μεγεθών. Χρηματοοικονομικά μεγέθη κατά την παρατήρηση των οποίων διαπιστώθηκαν τέτοιες τιμές ήταν το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια.

Από λογιστικής-χρηματοοικονομικής άποψης, τα ευρήματα αυτά για τα μέτρα κεντρικής τάσης των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών δεικτών σημαίνουν ότι δεν σημειώθηκε στατιστικώς σημαντική μεταβολή, σε όρους μέτρων κεντρικής τάσης των δεικτών αυτών, στους χρηματοοικονομικούς δείκτες αυτούς εξ αιτίας της μετάβασης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Ωστόσο, πάντοτε από λογιστικής-χρηματοοικονομικής άποψης, συμπεράναμε επίσης ότι το καθαρό αποτέλεσμα και τα ίδια κεφάλαια μεταβλήθηκαν εξ αιτίας της μετάβασης από τα ΕΛΠ στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Όσον αφορά την εν λόγω περίπτωση, η μεταβολή αυτή νοείται σε όρους μέτρων κεντρικής τάσης (μέσος, διάμεσος). Η σημειωθείσα αυτή μεταβολή οδηγεί στο συμπέρασμα πως η απουσία μεταβολής στους μέσους των περισσότερων χρηματοοικονομικών δεικτών εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ οφείλεται πιθανόν σε μεταβολές των υποκείμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία αποτελούν συστατικούς όρους των υπό εξέταση χρηματοοικονομικών δεικτών, μεταβολές οι οποίες εξουδετερώνουν η μία την άλλη.

Για παράδειγμα, ο αριθμοδείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων πιθανότατα δεν εμφανίζει στατιστικώς σημαντική μεταβολή εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ λόγω της αλληλοεξουδετέρωσης των μεταβολών στα ίδια κεφάλαια και στο καθαρό αποτέλεσμα. Η σημειούμενη αυτή ταυτόχρονη και παράλληλη αύξηση των ιδίων κεφαλαίων από τη μία πλευρά και του καθαρού αποτελέσματος από την άλλη, εξηγεί κατά μία βασική έννοια την σημειωμένη απουσία στατιστικώς σημαντικής μεταβολής σε όρους μέσου των παρατηρούμενων τιμών χρηματοοικονομικών δεικτών, όπως ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων. Υπενθυμίζεται ότι ο δείκτης απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων συνίσταται στο λόγο του καθαρού αποτελέσματος προς τη συνολική αξία των ιδίων κεφαλαίων. Με άλλα λόγια, περίπου όσο αυξάνεται το καθαρό αποτέλεσμα, τόσο αυξάνεται και το μετοχικό κεφάλαιο. Τούτο συνεπάγεται πως ο λόγος που αποτελεί τον δείκτη απόδοσης ιδίων κεφαλαίων παραμένει περίπου αμετάβλητος, με τα ίδια κεφάλαια και το καθαρό αποτέλεσμα να αποτελούν τους συστατικούς όρους του αριθμοδείκτη αυτού.

Το γεγονός ότι πολλές εταιρείες εμφάνισαν αύξηση του απεικονιζόμενου μετοχικού κεφαλαίου, ενώ παράλληλα άλλες εταιρείες εμφάνισαν μείωση του απεικονιζόμενου μετοχικού κεφαλαίου, επιβεβαιώνει τα θεωρούμενα από αρκετούς μελετητές. Δηλαδή, επιβεβαιώνει ότι αφού στα ΕΛΠ υπάρχουν και αρκετές λογιστικές πρακτικές οι οποίες ενισχύουν την συντηρητική απεικόνιση των ιδίων κεφαλαίων, αλλά ταυτόχρονα και αντίθετα, υπάρχουν και αρκετές λογιστικές πρακτικές οι οποίες ενισχύουν την πληθωριστική απεικόνιση των ιδίων κεφαλαίων, για τον λόγο αυτό δεν ήταν εύκολο να προβλεφθεί εάν η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα επέφερε αύξηση ή μείωση στα απεικονιζόμενα ίδια κεφάλαια.

Παρόλα αυτά, δεν αιτιολογούνται πλήρως και ξεκάθαρα όλες οι παρατηρήσεις που αφορούν στους υπό εξέταση αριθμοδείκτες από τις σημειωθείσες μεταβολές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος. Με την έννοια αυτή, αφού σημειώνεται αύξηση των ιδίων κεφαλαίων, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί απίθανη η μείωση των δεικτών φερεγγυότητας εξ αιτίας της αύξησης των ιδίων κεφαλαίων. Υπενθυμίζεται ότι ο χρηματοοικονομικός δείκτης φερεγγυότητας (II) συνίσταται στον λόγο του συνόλου των υποχρεώσεων προς τα ίδια

κεφάλαια. Επίσης, υπενθυμίζεται ότι ο χρηματοοικονομικός δείκτης φερεγγυότητας (III) συνίσταται στον λόγο του συνόλου μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τα ίδια κεφάλαια.

Αναλογιζόμενοι πως στη διεθνή βιβλιογραφία συναντώνται περιπτώσεις όπου αναμένεται αύξηση της αξίας των υποχρεώσεων εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, δεν θεωρείται απίθανη και η απουσία μεταβολής στους δείκτες φερεγγυότητας. Ενδεικτικώς αναφέρουμε ως επιμέρους αιτίες αύξησης των απεικονιζόμενων υποχρεώσεων, την εισαγωγή των ΔΛΠ 12 «Φόροι Εισοδήματος» και το ΔΛΠ 19 «Παροχές σε εργαζομένους». Η εισαγωγή του ΔΛΠ 12 θεωρείται αιτία αύξησης των απεικονιζόμενων υποχρεώσεων επειδή προβλέπει την αναγνώριση αναβαλλόμενων φορολογικών υποχρεώσεων, αναγνώριση η οποία δεν προβλεπόταν από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα. Παράλληλα, η εισαγωγή του ΔΛΠ 19 θεωρείται ως αιτία αύξησης των απεικονιζόμενων υποχρεώσεων επειδή προβλέπει την αναγνώριση υποχρεώσεων παροχών προς εργαζομένους για παροχές πέραν των συνταξιοδοτικών παροχών, αναγνώριση η οποία δεν προβλεπόταν από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα.

Θα μπορούσε να θεωρηθεί εύλογη η διερεύνηση από μία περαιτέρω επιστημονική μελέτη του ενδεχομένου να εμφανίζεται όντως τέτοια αύξηση της αξίας των υποχρεώσεων εξ αιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ή όχι: εάν ναι, τότε είναι δικαιολογημένη η απουσία μεταβολής στους δείκτες φερεγγυότητας σε όρους περιγραφικών στατιστικών μέτρων κεντρικής τάσης, εάν όχι, τότε η απουσία μεταβολής στους δείκτες φερεγγυότητας σε όρους περιγραφικών στατιστικών μέτρων κεντρικής τάσης δικαιολογείται μόνον εάν αποδοθεί σε άλλους, μη διερευνημένους μέχρι τώρα, παράγοντες.

6.2 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με τα Μέτρα Διασποράς

Στη συνέχεια, θα παρατεθούν τα ευρήματα της παρούσας έρευνας ως προς τα μέτρα περιγραφικής στατιστικής της διασποράς των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών. Αμέσως παρακάτω παρατίθεται ένας συνοπτικός πίνακας των σχετικών ευρημάτων για τα μέτρα κεντρικής τάσης της περιγραφικής στατιστικής όλων των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών που συμπεριελήφθησαν και εξετάστηκαν συστηματικώς στην παρούσα έρευνα μέσω της χρήσης των επιλεγμένων επιστημονικών μεθόδων:

Πίνακας 6.3

Στατιστικό Μέτρο	Μέτρα Διασποράς					
	Τυπική Απόκλιση		Ασυμμετρία		Κύρτωση	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Περιθώριο EBITDA	0,203	0,872	1,592	3,561	5,121	19,285
Περιθώριο EBIT	0,178	0,775	1,345	3,268	4,913	17,999
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	0,149	0,452	2,121	4,132	4,876	16,881
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	0,174	0,184	1,337	1,328	2,995	3,101
Απόδοση επί του Ενεργητικού	0,081	0,072	2,078	1,151	8,543	4,123
Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων	0,225	0,206	0,176	0,154	9,032	3,992
Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου	0,124	0,186	1,567	1,327	8,705	4,004
Απόδοση επί των Πωλήσεων	0,054	0,098	0,862	0,743	9,265	4,245
Τρέχουσα Ρευστότητα	1,043	2,232	1,071	3,522	2,928	11,737
Άμεση Ρευστότητα	1,112	2,355	1,484	3,607	3,859	11,947
Υπεράμεση Ρευστότητα	1,120	2,368	1,493	3,611	3,899	12,013
Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)	1,126	2,369	1,505	3,618	3,902	12,016
Φερεγγυότητα (I)	0,251	0,255	-0,022	-0,042	2,546	2,567
Φερεγγυότητα (II)	0,239	0,242	-0,018	-0,037	2,577	2,581
Φερεγγυότητα (III)	0,237	0,238	-0,012	-0,025	2,584	2,588
Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων	79,81	92,12	0,587	0,623	0,379	0,397
Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων	83,82	100,43	0,699	0,792	0,335	0,342
Καθαρό Αποτέλεσμα	29,52	33,28	-5,987	-6,436	-0,698	-0,756
Ίδια Κεφάλαια	154,67	189,29	12,943	15,549	-0,975	-1,263

Πίνακας 6.4

Στατιστικό Μέτρο	Ισότητα Τυπικών Αποκλίσεων	
	ΕΛΠ	ΔΛΠ
Περιθώριο EBITDA		Ανύπαρκτη
Περιθώριο EBIT		Ανύπαρκτη
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους		Ανύπαρκτη
Μικτό Περιθώριο Κέρδους		Ανύπαρκτη
Απόδοση επί του Ενεργητικού		Ανύπαρκτη
Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων		Ανύπαρκτη
Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου		Ανύπαρκτη
Απόδοση επί των Πωλήσεων		Ανύπαρκτη
Τρέχουσα Ρευστότητα		Ανύπαρκτη
Άμεση Ρευστότητα		Ανύπαρκτη
Υπεράμεση Ρευστότητα		Ανύπαρκτη
Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)		Ανύπαρκτη
Φερεγγυότητα (I)		Ανύπαρκτη
Φερεγγυότητα (II)		Ανύπαρκτη
Φερεγγυότητα (III)		Ανύπαρκτη
Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων		Ανύπαρκτη
Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων		Ανύπαρκτη
Καθαρό Αποτέλεσμα		Ανύπαρκτη
Ίδια Κεφάλαια		Ανύπαρκτη

Για την συντριπτική πλειονότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών οι οποίοι εξετάστηκαν στην παρούσα έρευνα και είτε ήταν βασισμένοι επί των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων,

είτε επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα ευρήματα περί περιγραφικών στατιστικών μέτρων διασποράς είναι παρόμοια σχεδόν για όλους αυτούς τους δείκτες. Πιο συγκεκριμένα, η υπόθεση εργασίας, η οποία είχε τεθεί, δηλ. ότι δεν υπάρχει καμία μεταβολή στην τυπική απόκλιση TAi του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ **απορρίπτεται**. Με άλλα λόγια, για όλα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη, καθώς και για όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες οι οποίοι είναι βασισμένοι είτε επί των ΕΛΠ, είτε επί των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποκομίσθηκε μέσω της παρούσας εμπειριστατωμένης μεθοδολογικής προσέγγισης, η ένδειξη ότι:

$$H_0: TA_{iELP} \neq TA_{iALP}$$

Όπου TAi τυπική απόκλιση του χρηματοοικονομικού μεγέθους (ή του χρηματοοικονομικού δείκτη) i και για $j=ELP$ ή $j=ALP$ μόνες δύο επιτρεπτές τιμές.

Η υπόθεση αυτή εργασίας περί τυπικών αποκλίσεων των τιμών των εξεταζόμενων παρατηρήσεων απορρίφθηκε επειδή για όλους τους εξεταζόμενους δείκτες, οι p-τιμές της στατιστικής δοκιμασίας F είναι σημαντικά μικρότερες του 0,01. Αυτό σημαίνει ότι οι ενδείξεις εναντίον της σχετικής υπόθεσης εργασίας είναι **ισχυρές**.

Από λογιστικής-χρηματοοικονομικής άποψης, τα ευρήματα αυτά για τα μέτρα διασποράς των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών υποδεικνύουν ότι δεν σημειώθηκε στατιστικά σημαντική μεταβολή, σε όρους μέτρων διασποράς των δεικτών αυτών, στους χρηματοοικονομικούς δείκτες αυτούς εξ αιτίας της μετάβασης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Σημειώνονται από τον παραπάνω συνοπτικό πίνακα των τιμών των μέτρων διασποράς οι υψηλές τιμές σε όλα τα μέτρα διασποράς: και στην τυπική απόκλιση και στην ασυμμετρία και στην κύρτωση. Οι τιμές αυτές θεωρούνται υψηλές σε σχέση με άλλες όσες συμπεριλαμβάνονται στον εν λόγω πίνακα, αλλά και σχέση με τιμές των ιδίων στατιστικών μέτρων οι οποίες απαντώνται στη διεθνή βιβλιογραφία. Θεωρείται ότι σε πολλές από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών η μεταβολή της παρατηρούμενης τυπικής απόκλισης εξαιτίας της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εκτός από στατιστικά σημαντική είναι και πολύ ουσιώδης. Βεβαίως, τονίζεται ότι σε όλες τις περιπτώσεις πλην μίας (πλην της περίπτωσης του δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων), η μεταβολή αυτή συνίσταται στην αύξηση της τυπικής απόκλισης από τις τιμές τις οποίες αυτή ελάμβανε υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η τυπική απόκλιση:

- αυξάνεται από 0,203 σε 0,872 στην περίπτωση του δείκτη περιθωρίου EBITDA,
- αυξάνεται από 0,178 σε 0,775 στην περίπτωση του δείκτη περιθωρίου EBIT,
- αυξάνεται από 1,043 σε 2,232 στην περίπτωση του δείκτη τρέχουσας ρευστότητας,

- αυξάνεται από 1,120 σε 2,368 στην περίπτωση του δείκτη υπεράμεσης ρευστότητας και
- αυξάνεται από 83,82 σε 100,43 στην περίπτωση του δείκτη μέσου χρόνου πληρωμής των υποχρεώσεων.

Ωστόσο, υπάρχουν και εξαιρέσεις στο φαινόμενο της αύξησης της τυπικής απόκλισης των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών εξ αιτίας της μετάβασης στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ενδεικτικώς αναφέρονται:

- η περίπτωση του δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων όπου σημειώνεται μείωση της τυπικής απόκλισης από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, από 0,225 σε 0,206,
- η περίπτωση των δεικτών φερεγγυότητας –σε όλους τους δείκτες φερεγγυότητας η σχετική αύξηση της τυπικής απόκλισης δεν φαίνεται να είναι μεγάλη, με μεγαλύτερη σημειούμενη αύξηση στον δείκτη φερεγγυότητας (II), από 0,239 σε 0,242 και
- την περίπτωση του χρηματοοικονομικού μεγέθους του καθαρού αποτελέσματος, όπου η σημειούμενη αύξηση της τυπικής απόκλισης γίνεται από την τιμή 29,58 στην τιμή 33,28.

Εκτιμάται ότι οι παρατηρούμενες υψηλές τιμές όλων των εξεταζόμενων μέτρων διασποράς των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των χρηματοοικονομικών μεγεθών αποτελούν ένδειξη της μεγαλύτερης εγγενούς μεταβλητότητας που χαρακτηρίζει το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων. Η αύξηση της εγγενούς μεταβλητότητας που χαρακτηρίζει το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, σε σχέση με το προηγούμενο καθεστώς των ΕΛΠ, εν πολλοίς οφείλεται στην εισαγωγή, εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, μεθόδων αποτίμησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων οι οποίες είτε δεν χρησιμοποιούνταν καθόλου υπό το καθεστώς των ΕΛΠ, είτε χρησιμοποιούνταν σε ελάχιστη έκταση. Έτσι, εκτιμάται ότι η εισαγωγή τέτοιων εν πολλοίς καινοφανών μεθόδων αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων στην Ελληνική πραγματικότητα είχε ως αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη παρατηρούμενη διασπορά των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών.

Ως μέθοδο αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων η οποία δεν χρησιμοποιούνταν σχεδόν καθόλου στην Ελλάδα και η εισαγωγή της οποίας -δια των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ- συνετέλεσε στην παρατηρούμενη αύξηση της διασποράς των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών αναφέρουμε καταρχήν τη μέθοδο της εύλογης αξίας. Η μέθοδος της εύλογης αξίας διακρίνεται από μεταβλητότητα πολύ μεγαλύτερη της μεθόδου του ιστορικού κόστους. Αυτή η μεγαλύτερη μεταβλητότητα πηγάζει από τη μεγάλη μεταβλητότητα των αγορών προϊόντων και υπηρεσιών στις οποίες διαμορφώνεται η εύλογη

αξία. Υπενθυμίζεται ότι στο καθεστώς των ΕΛΠ γινόταν εκτεταμένη χρήση της μεθόδου του ιστορικού κόστους για την αποτίμηση χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Σύμφωνα και με άλλους μελετητές επί του θέματος (Dunne, 2008), η μέγιστη επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ παρατηρείται εξ αιτίας εκείνων των συγκεκριμένων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τα οποία προβλέπουν τη χρησιμοποίηση της μεθόδου της εύλογης αξίας ως μεθόδου αποτίμησης χρηματοοικονομικών στοιχείων. Αυτό συμβαίνει επειδή η μέθοδος της εύλογης αξίας, με βάση εμπειρικά παραδείγματα, επιτρέπει μεγαλύτερη μεταβλητότητα στα αποτελέσματα των όποιων αποτιμήσεων, σε σχέση με τη μέθοδο του ιστορικού κόστους, λόγω χάριν, η οποία χρησιμοποιούνταν κατά κόρον σε πολλά συστήματα χρηματοοικονομικής αναφοράς πριν από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Μάλιστα, υποστηρίζεται από αρκετούς ερευνητές ότι, σε περιπτώσεις χρήσης της μεθόδου της εύλογης αξίας, τα αποτελέσματα της αποτίμησης ενδέχεται να εμφανίζουν μεγαλύτερες αποκλίσεις, άνω ή κάτω της κλίμακας επιτρεπτών τιμών, ανάλογα με την τρέχουσα κατάσταση της αγοράς από όπου λαμβάνονται οι αγοραίες αξίες (Clarkson et al. 2010).

Ως περιπτώσεις στις οποίες εισάγεται η μέθοδος της εύλογης αξίας και πιθανότατα δια της εισαγωγής αυτής επιφέρει αύξηση της διασποράς των τιμών των σχετικών αριθμοδεικτών, αναφέρουμε τα χρηματοοικονομικά μέσα, τα ενσώματα πάγια, την υπεραξία αποκτώμενων επιχειρήσεων από άλλες επιχειρήσεις και τα έσοδα. Ενδεικτικά αναφέρεται επίσης πως, στην περίπτωση των ενσώματων παγίων, τα ΕΛΠ επιτρέπουν την επανα-αποτίμηση μόνο των ακινήτων βάσει της μεθόδου της εύλογης αξίας και όχι άλλων κατηγοριών ενσώματων παγίων και μόνο για τις επιχειρήσεις που υποχρεούνται στην εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Πέραν της μεθόδου της εύλογης αξίας, αξίζει να σημειώσουμε και άλλες μεθόδους αποτίμησης των χρηματοοικονομικών στοιχείων οι οποίες εισάγονται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και εξαιτίας των οποίων επέρχεται αύξηση της μεταβλητότητας των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των χρηματοοικονομικών μεγεθών. Όπως προαναφέρθηκε, η αύξηση της μεταβλητότητας των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των χρηματοοικονομικών μεγεθών εκδηλώνεται ως αύξηση της διασποράς των τιμών των χρηματοοικονομικών δεικτών και των χρηματοοικονομικών μεγεθών. Συγκεκριμένα, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε αρκετές περιπτώσεις συστήνουν την προσφυγή των επιχειρήσεων σε επαγγελματίες οι οποίοι θεωρούνται έγκριτοι ειδήμονες επί της αποτίμησης καθορισμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων. Αντιθέτως, τα ΕΛΠ δεν προέβλεπαν την προσφυγή στις υπηρεσίες τέτοιων ειδικών από τις επιχειρήσεις, παρά μόνον σε απολύτως εξειδικευμένες περιπτώσεις, όπως η διενέργεια αναλογιστικών μελετών από εξειδικευμένους αναλογιστές με σκοπό την αποτίμηση των αναμενόμενων μελλοντικών συνταξιοδοτικών υποχρεώσεων μίας οποιασδήποτε εταιρείας. Η χρησιμοποίηση ειδικών επιστημόνων για τέτοιους σκοπούς αποτίμησης έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρείται μεγαλύτερη μεταβλητότητα σε αποτιμώμενα χρηματοοικονομικά στοιχεία, ή τουλάχιστον μεγαλύτερη μεταβλητότητα από

τη μεταβλητότητα που σημειωνόταν υπό το καθεστώς των ΕΛΠ. Υπό το καθεστώς των ΕΛΠ σημειωνόταν μικρότερη σχετική μεταβλητότητα επειδή τα ΕΛΠ συχνά προέβλεπαν απολύτως προκαθορισμένες υπολογιστικές διαδικασίες και αλγορίθμους βάσει των οποίων διενεργούνταν οι όποιες αποτιμήσεις.

Δεν μπορεί παρά να αντιπαρατεθεί η μεταβολή στα μέτρα διασποράς των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με την απουσία μεταβολής στα μέτρα κεντρικής τάσης. Αν και η απουσία αυτή της μεταβολής στα μέτρα κεντρικής τάσης εξ αιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ συναντάται σε περισσότερες της μίας σχετικές πηγές της διεθνούς βιβλιογραφίας, εντούτοις γεννά ερωτήματα. Η δημιουργία αυτών των ερωτημάτων προκύπτει επειδή στις περισσότερες σχετικές μελέτες επιστημονικές συναντάται μεταβολή στα μέτρα κεντρικής τάσης. Από την άλλη πλευρά πάλι, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι ακόμη και στις μελέτες όπου συναντάται μεταβολή στα μέτρα κεντρικής τάσης, η μεταβολή αυτή ποτέ δεν αφορά στο σύνολο των όποιων υπό εξέταση αριθμοδεικτών ή έστω στην πλειονότητα των υπό εξέταση δεικτών: συνήθως η μεταβολή αυτή των μέτρων κεντρικής τάσης σε άλλες σχετικές επιστημονικές μελέτες αφορά σε λίγους και συγκεκριμένους αριθμοδείκτες.

Σχετικά με τα προαναφερθέντα, εγείρεται το ερώτημα μήπως αυτή η απουσία μεταβολής στα μέτρα κεντρικής τάσης των τιμών των εξεταζόμενων αριθμοδεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών αντικατοπτρίζει τη -μερική έστω- χειραγώγηση από πλευράς των διοικήσεων και των λογιστών των εταιρειών των απεικονιζόμενων στις οικονομικές καταστάσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων, με απώτερο στόχο τη χειραγώγηση των χρηματοοικονομικών αποτελεσμάτων των εταιρειών, καθώς και της χρηματοοικονομικής θέσης των εταιρειών. Είναι ευρέως γνωστό ότι υφίστανται συγκεκριμένες τιμές αριθμοδεικτών οι οποίες αποτελούν κριτήριο λήψης αποφάσεων (benchmarking) για επαγγελματίες οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για τη λήψη τέτοιων αποφάσεων.

Λόγου χάριν, είναι γνωστό στις διοικήσεις και στους λογιστές των εταιρειών ότι μόνον από μία συγκεκριμένη τιμή των δεικτών φερεγγυότητας των εταιρειών και άνω δικαιούνται οι υπεύθυνοι πιστώσεων των τραπεζών να εγκρίνουν τη χορήγηση δανείων σε εταιρείες. Ως εκ τούτου, οι διοικήσεις και οι λογιστές των εταιρειών έχουν κίνητρο να απεικονίζουν τα σχετικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των εταιρειών σε τέτοιες τιμές ώστε να επιτυγχάνεται ο καθορισμός αριθμοδεικτών φερεγγυότητας σε μεγέθη τέτοια ώστε να επιτρέπεται και να διευκολύνεται η δανειοδότηση της επιχείρησης από τις τράπεζες. Αφού υφίσταται τέτοιο κίνητρο για τις διοικήσεις και τους λογιστές των εταιρειών, τότε οι διοικήσεις και οι λογιστές διαφορετικών εταιρειών θα τείνουν προς τις ίδιες επιθυμητές τιμές αριθμοδεικτών φερεγγυότητας. Η συνέπεια αυτής της αναμενόμενης γενικής τάσης θα έχει ως αποτέλεσμα τον εντοπισμό του μέσου και της διαμέσου των αριθμοδεικτών φερεγγυότητας περί συγκεκριμένων προκαθορισμένων τιμών. Προς αυτήν την κατεύθυνση συνηγορεί και η

παρουσία υψηλής κύρτωσης για τους δείκτες φερεγγυότητας (παραδείγματος χάριν, σημειώνεται κύρτωση 2,588 για τον δείκτη φερεγγυότητας (III) υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ). Ακόμη μεγαλύτερη κύρτωση παρουσιάζεται και στις άλλες κατηγορίες αριθμοδεικτών (παραδείγματος χάριν, ο δείκτης καθαρού περιθωρίου κέρδους εμφανίζει κύρτωση 16,881). Αυτή η γενικευμένη παρουσία μεγάλης κύρτωσης σε πολλούς από τους χρηματοοικονομικούς δείκτες του στατιστικού δείγματος οδηγεί στο να θεωρηθεί πως τέτοια φαινόμενα χειραγώγησης των αποτελεσμάτων (earnings management) παρουσιάζονται και σε άλλες κατηγορίες αριθμοδεικτών.

6.3 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Απλής Γραμμικής Παλινδρόμησης

Εντός των πλαισίων της παρούσας έρευνας, έγινε προσπάθεια να ερμηνευθούν οι μεταβολές των τιμών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΕΛΠ βάσει των μεταβολών των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Θεωρήθηκε ότι οι μεταβολές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων ερμηνεύουν -με στατιστικώς σημαντικό τρόπο- τις μεταβολές βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον σκοπό αυτό τέθηκε το παρακάτω υπόδειγμα απλής γραμμικής παλινδρόμησης, με ανεξάρτητες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΕΛΠ και με εξαρτημένες μεταβλητές τις τιμές των χρηματοοικονομικών μεγεθών και χρηματοοικονομικών δεικτών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \varepsilon_i$$

Τα ευρήματα των διενεργηθεισών απλών γραμμικών παλινδρομήσεων, βάσει του ως άνω υποδείγματος (το υπόδειγμα επεξηγείται σε προηγούμενες ενότητες), παρατίθενται, για όλους τους χρηματοοικονομικούς δείκτες και για όλα τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του στατιστικού δείγματος, στον παρακάτω συνοπτικό πίνακα:

Πίνακας 6.5

Χρημ/κος Δείκτης ή Μέγεθος	Συντελεστές		Αναπρ. R ²
	Αποδοχή Υποδείγματος		
	α ₀	β ₁	
Περιθώριο EBITDA	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,387
Περιθώριο EBIT	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,204
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,396
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	Μέτρια	Ισχυρή	0,674
Απόδοση επί του Ενεργητικού	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,857
Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,923
Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,895
Απόδοση επί των Πωλήσεων	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,752
Τρέχουσα Ρευστότητα	Ισχυρή	Ισχυρή	0,417
Άμεση Ρευστότητα	Ισχυρή	Ισχυρή	0,429
Υπεράμεση Ρευστότητα	Ισχυρή	Ισχυρή	0,435
Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)	Ισχυρή	Ισχυρή	0,442
Φερεγγυότητα (I)	Μέτρια	Ισχυρή	0,823
Φερεγγυότητα (II)	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,807
Φερεγγυότητα (III)	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,752
Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,765

Χρημ/κος Δείκτης ή Μέγεθος			Συντελεστές		Αναπρ. R^2
			Αποδοχή Υποδείγματος		
			α_0	β_1	
Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων			Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,782
Καθαρό Αποτέλεσμα			Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,683
Ίδια Κεφάλαια			Ανύπαρκτη	Ισχυρή	0,715

Συνοψίζοντας τα ευρήματα της παρούσας μελέτης, όπως άλλωστε παρατίθενται και στον ως άνω πίνακα, ας αναφερθούν καταρχήν οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία, για το προτεινόμενο υπόδειγμα απλής γραμμικής παλινδρόμησης, χαρακτηρίζονται από αναπροσαρμοσμένη R^2 μεγαλύτερη του 50%, ή άλλως μεγαλύτερη του 0,500:

- ✓ Μικτό Περιθώριο Κέρδους
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποδοτικότητας
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες φερεγγυότητας
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων
- ✓ Τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος

Έπειτα, αναφέρονται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία, για το προτεινόμενο υπόδειγμα απλής γραμμικής παλινδρόμησης, χαρακτηρίζονται από αναπροσαρμοσμένη R^2 μικρότερη του 50%, ή άλλως μικρότερη του 0,500:

- Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες κερδοφορίας πλην του δείκτη μεικτού περιθωρίου κέρδους
- Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας

Οι παρατηρούμενες τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών κερδοφορίας και των δεικτών ρευστότητας, οι οποίες κυμαίνονται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις κάτω του 50%, οδηγούν στο να σκεφθούμε πως πιθανότατα η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και των δεικτών

ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι *μη γραμμική*. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διακρίνεται από *μη αναλογικότητα*. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των αριθμοδεικτών κερδοφορίας και των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως φαίνεται από την εν λόγω έρευνά, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά για τη διερεύνηση της συσχέτισης αυτής. Τέτοια υποδείγματα έχουν ήδη υποδειχθεί στη διεθνή βιβλιογραφία (Mcleay και Omar, 2000; Ezzamel και Mar-Molinero, 1990, όπως αναφέρονται στη Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

Κατ' εξαίρεση, η τιμή της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το μικτό περιθώριο κέρδους εμφανίζεται να είναι 0,674. Αυτό σημαίνει ότι το 67,4% της μεταβλητότητας των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ερμηνεύεται από τις μεταβολές των τιμών των δεικτών κερδοφορίας βάσει των ΕΛΠ.

Αξίζει να αναφερθεί επιπλέον ως εύρημα αυτής εδώ της μελέτης ότι, για τους περισσότερους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες και για όλα τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη, οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του υπό εξέταση υποδείγματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης με τον κάθετο άξονα (α_0) χαρακτηρίζονται από ανύπαρκτη στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μικρότερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Τούτη η διαπίστωση ισχύει για:

- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες κερδοφορίας πλην του δείκτη μικτού περιθωρίου κέρδους
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες φερεγγυότητας πλην του δείκτη φερεγγυότητας (I)
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων
- Τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη του μετοχικού κεφαλαίου και του καθαρού αποτελέσματος

Εντούτοις, διαπιστώθηκε ότι υπάρχουν και χρηματοοικονομικοί δείκτες για τους οποίους ισχύει πως οι τιμές του σημείου τομής της συνάρτησης του υπό εξέταση υποδείγματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης με τον κάθετο άξονα (α_0) χαρακτηρίζονται από ισχυρή στατιστική

σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$. Τούτη η διαπίστωση ισχύει για:

- Τον δείκτη μεικτού περιθωρίου κέρδους και
- Όλους τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες ρευστότητας

Ένα αξιοσημείωτο ακόμη εύρημα τούτης της έρευνας είναι ότι σε όλες τις περιπτώσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων υπό εξέταση οι τιμές του συντελεστή συσχέτισης της ανεξάρτητης μεταβλητής με την εξαρτημένη μεταβλητή β_1 χαρακτηρίζονται από ισχυρή στατιστική σημασία, καθώς η σχετική τιμή της t στατιστικής δοκιμασίας είναι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,110$.

6.4 Ειδικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων Αναφορικά με το Υπόδειγμα Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης

Ακολούθησε, επιπρόσθετα, η μελέτη του υποδείματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να διαπιστωθεί η πιθανή, ταυτόχρονη και εκ παραλλήλου συσχέτιση του βαθμού διασποράς των μετοχών των εξεταζόμενων εταιρειών, με τις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, συνυπολογίζοντας πάντοτε την συσχέτιση των τιμών των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ με τις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, για κάθε έναν από τους εξεταζόμενους χρηματοοικονομικούς δείκτες και για κάθε ένα από τα εξεταζόμενα χρηματοοικονομικά μεγέθη πραγματοποιήθηκε ταυτόχρονη παλινδρόμηση όσον αφορά:

- i. στις τιμές των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΕΛΠ επί των τιμών ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και
- ii. στη δυαδική μεταβλητή ΔΙΑΣΠΟΡΑ επί των τιμών των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Το τιθέμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης έχει ως εξής:

$$\Delta\Lambda\Pi_i = \alpha_0 + \beta_1 \text{ΕΛΠ}_i + \gamma_2 \text{ΔΙΑΣΠΟΡΑ} + \varepsilon_i$$

Όπου ΔΙΑΣΠΟΡΑ ανεξάρτητη μεταβλητή οριζόμενη ως ΔΙΑΣΠΟΡΑ = {0,1} με ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 0 για επιχειρήσεις μικρής διασποράς μετοχών και ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1 για επιχειρήσεις μεγάλης διασποράς μετοχών.

Τα ευρήματα των διενεργηθεισών πολλαπλών γραμμικών παλινδρομήσεων βάσει του ως άνω υποδείματος (το αυτό υπόδειγμα επεξηγείται σε προηγούμενες ενότητες) παρατίθενται, για όλους τους χρηματοοικονομικούς δείκτες και για όλα τα χρηματοοικονομικά μεγέθη του στατιστικού μας δείγματος στον παρακάτω συνοπτικό πίνακα:

Πίνακας 6.6:

Χρημ/κος Δείκτης ή Μέγεθος	Συντελεστές			Αναπρ. R ²
	Αποδοχή Υποδείγματος			
	α ₀	β ₁	β ₂	
Περιθώριο EBITDA	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Μέτρια	0,445
Περιθώριο EBIT	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,432
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,608
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	Μέτρια	Ισχυρή	Ισχυρή	0,735
Απόδοση επί του Ενεργητικού	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Μέτρια	0,595
Απόδοση επί των Ιδίων Κεφαλαίων	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,542
Απόδοση επί του Απασχολούμενου Κεφαλαίου	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,677
Απόδοση επί των Πωλήσεων	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,735
Τρέχουσα Ρευστότητα	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,432
Άμεση Ρευστότητα	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,444
Υπεράμεση Ρευστότητα	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,451

Χρημ/κος Δείκτης ή Μέγεθος	Συντελεστές			Αναπρ. R^2
	Αποδοχή Υποδείγματος			
	α_0	β_1	β_2	
Υπεράμεση Ρευστότητα (Μετρητών)	Ανύπαρκτη	Ισχυρή	Ισχυρή	0,463
Φερεγγυότητα (I)	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,835
Φερεγγυότητα (II)	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,854
Φερεγγυότητα (III)	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,915
Μέσος Χρόνος Είσπραξης Απαιτήσεων	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,780
Μέσος Χρόνος Πληρωμής Υποχρεώσεων	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,806
Καθαρό Αποτέλεσμα	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,695
Ίδια Κεφάλαια	Ισχυρή	Ισχυρή	Ισχυρή	0,727

Η αναπροσαρμοσμένη R^2 μας δίνει ένα μέτρο του βαθμού στον οποίον ερμηνεύεται η μεταβλητότητα της εξαρτημένης μεταβλητής από τις μεταβολές της ανεξάρτητης μεταβλητής, ή περισσότερων ανεξαρτήτων μεταβλητών. Στη συγκεκριμένη περίπτωση ως ανεξάρτητη μεταβλητή θεωρείται, η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων (ΕΛΠ_ι). Ως εξαρτημένη μεταβλητή θεωρείται η τιμή του χρηματοοικονομικού μεγέθους ή του χρηματοοικονομικού δείκτη βάσει των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων/ Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (ΔΛΠ_ι). Η αναπροσαρμοσμένη R^2 δίνει ουσιαστικά ένα

μέτρο για το πόσο καλά ταιριάζουν οι παρατηρούμενες τιμές των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο υπόδειγμα το οποίο χρησιμοποιείται. Η αναπροσαρμοσμένη R^2 αποτελεί το ποσοστό της διασποράς των παρατηρούμενων τιμών υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ το οποίο ερμηνεύεται από το χρησιμοποιούμενο υπόδειγμα.

Συνοψίζοντας τα ευρήματα της παρούσας μελέτης, όπως άλλωστε παρατίθενται και στον ως άνω πίνακα, αναφέρονται αρχικά οι χρηματοοικονομικούς δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία, για το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, χαρακτηρίζονται από αναπροσαρμοσμένη R^2 μεγαλύτερη του 50%, ή άλλως μεγαλύτερη του 0,500:

- ✓ Καθαρό Περιθώριο Κέρδους
- ✓ Μικτό Περιθώριο Κέρδους
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες αποδοτικότητας
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες φερεγγυότητας
- ✓ Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες κυκλοφοριακής ταχύτητας απαιτήσεων και υποχρεώσεων
- ✓ Τα βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη των ιδίων κεφαλαίων και του καθαρού αποτελέσματος

Έπειτα, ως αναφέρουμε τους χρηματοοικονομικούς δείκτες και τα χρηματοοικονομικά μεγέθη τα οποία, για το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, χαρακτηρίζονται από αναπροσαρμοσμένη R^2 μικρότερη του 50%:

- Περιθώριο EBITDA
- Περιθώριο EBIT
- Όλοι οι εξεταζόμενοι χρηματοοικονομικοί δείκτες ρευστότητας

Οι παρατηρούμενες τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για το υπόδειγμα γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας, οι οποίες κυμαίνονται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις κάτω του 50% (ή άλλως ειπείν κάτω του 0,500), οδηγούν στην πιθανότητα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να είναι **μη γραμμική**. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διακρίνεται από **μη αναλογικότητα**. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών

περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ, όπως φαίνεται από την εν λόγω έρευνα, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά για τη διερεύνηση της συσχέτισης αυτής. Τέτοια υποδείγματα έχουν ήδη υποδειχθεί στη διεθνή βιβλιογραφία (Mcleay και Omar, 2000; Ezzamel και Mar-Molinero, 1990, όπως αναφέρονται στη Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ στο υπόδειγμα το προτεινόμενο έδειξε ότι βελτίωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείματος στις πλείστες των εξεταζόμενων περιπτώσεων. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι αυξάνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών (ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος), πλην της περίπτωσης των δεικτών αποδοτικότητας. Η βελτίωση αυτή νοείται έναντι του υποδείματος άνευ της ανεξάρτητης μεταβλητής ΔΙΑΣΠΟΡΑ. Υπενθυμίζεται ότι εάν ΔΙΑΣΠΟΡΑ = 1, τότε αυτό σημαίνει πως προστίθεται στο υπόδειγμα απλής γραμμικής παλινδρόμησης μία μεταβλητή ανεξάρτητη για να φανεί εάν η μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων επηρεάζει στατιστικά σημαντικά και ουσιαδώς τις μεταβολές των τιμών των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών βάσει των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Ενδεικτικώς, αναφέρεται πως :

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη περιθωρίου EBIT βελτιώνεται από την τιμή 0,204 στην τιμή 0,432 (μέγιστη παρατηρούμενη αύξηση της αναπροσαρμοσμένης R^2 μεταξύ του υποδείματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης).
- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για το χρηματοοικονομικό μέγεθος του καθαρού αποτελέσματος βελτιώνεται από την τιμή 0,683 στην τιμή 0,695 (ελάχιστη παρατηρούμενη αύξηση της αναπροσαρμοσμένης R^2 μεταξύ του υποδείματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης – η ίδια αύξηση παρατηρείται και στις περιπτώσεις του αριθμοδείκτη φερεγγυότητας (I) και του χρηματοοικονομικού στοιχείου των ιδίων κεφαλαίων).

Από την άλλη πλευρά, όπως προαναφέρθηκε παρατηρείται και επιδείνωση της αναπροσαρμοσμένης R^2 μεταξύ του υποδείματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης στην περίπτωση των δεικτών αποδοτικότητας. Ειδικότερα:

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των ιδίων κεφαλαίων επιδεινώνεται από την τιμή 0,923 στην τιμή 0,542 (μέγιστη

παρατηρούμενη μείωση της αναπροσαρμοσμένης R^2 μεταξύ του υποδείγματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης).

- Η αναπροσαρμοσμένη R^2 για τον χρηματοοικονομικό δείκτη απόδοσης επί των πωλήσεων επιδεινώνεται από την τιμή 0,752 στην τιμή 0,735 (ελάχιστη παρατηρούμενη μείωση της αναπροσαρμοσμένης R^2 μεταξύ του υποδείγματος απλής γραμμικής παλινδρόμησης και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης).

Σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις των χρηματοοικονομικών στοιχείων και των χρηματοοικονομικών δεικτών υπό εξέταση, η στατιστική σημασία του συντελεστή β_2 επιτρέπει την ισχυρή αποδοχή του προτεινόμενου υποδείγματος. Η ισχυρή αυτή αποδοχή του υποδείγματος πολλαπλής παλινδρόμησης σε όρους συντελεστή β_2 καθίσταται επιβεβλημένη επειδή η τιμή της σχετικής t στατιστικής για τον συντελεστή β_2 σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις των χρηματοοικονομικών δεικτών και των χρηματοοικονομικών στοιχείων υπό εξέταση είναι σαφώς μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$.

Εντούτοις, υπάρχουν και δύο δείκτες χρηματοοικονομικοί υπό εξέταση για τους οποίους καθίσταται επιβεβλημένη η μέτρια αποδοχή του υποδείγματος πολλαπλής παλινδρόμησης σε όρους συντελεστή β_2 επειδή η τιμή της σχετικής t στατιστικής για τον συντελεστή β_2 στις περιπτώσεις αυτές υπό εξέταση είναι μεγαλύτερη αλλά όχι πολύ μεγαλύτερη της κρίσιμης τιμής $t=2,120$. Πρόκειται για τους αριθμοδείκτες του περιθωρίου EBITDA και της απόδοσης επί του ενεργητικού. Για τους αριθμοδείκτες αυτούς η τιμή της σχετικής t στατιστικής για τον συντελεστή β_2 ισούται με 2,123 για τον αριθμοδείκτη περιθωρίου EBITDA και με 2,922 για τον αριθμοδείκτη απόδοσης επί του ενεργητικού.

Πρέπει να τονιστεί πως σε καμία από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών στοιχείων και για το προτεινόμενο υπόδειγμα πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης δεν παρουσιάζονται τιμές του συντελεστή β_2 οι οποίες να είναι μικρότερες της κρίσιμης τιμής $t=2,120$.

Σημειώνεται εδώ ότι εξετάζεται μερικός αυτοτελώς ο συντελεστής β_2 ενώ ο συντελεστής β_1 εξετάζεται πάλι αυτοτελώς. Βεβαίως, εν τέλει η συμπεριφορά του προτεινόμενου υποδείγματος γραμμικής πολλαπλής παλινδρόμησης αποτελεί συνισταμένη αμοτέρων των συντελεστών β_1 και β_2 .

6.5 Γενικότερα Συμπεράσματα επί των Επιστημονικών Ερευνητικών Ερωτημάτων

Τα ευρήματα που αναδείχθηκαν από τα χρησιμοποιούμενα στην παρούσα έρευνα μεθοδολογικά εργαλεία έχουν μεγάλη αξία για συγκεκριμένους λόγους. Πιο συγκεκριμένα έχουν μεγάλη αξία διότι:

- 1) Αποτελούν κίνητρο για τις επιχειρήσεις να συμμορφωθούν με τις απαιτήσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ
- 2) Δύνανται να επηρεάζουν τις αντιλήψεις των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων (επενδυτών, μετόχων, οικονομικών αναλυτών, στελεχών των ρυθμιστικών αρχών) για την ποιότητα της παρεχόμενης σε αυτούς χρηματοοικονομικής πληροφόρησης.

Αναφορικά με το μετοχικό κεφάλαιο των επιχειρήσεων, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης δεν υποστηρίζουν τις θεωρίες που ανέφεραν πως τα ΕΛΠ είναι πιο συντηρητικά σε σχέση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τουλάχιστον με τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονται και τα μεν και τα δε. Για ένα μεγάλο αριθμό των εξεταζόμενων εταιρειών σημειώθηκαν μεταβολές μείωσης του μετοχικού των κεφαλαίου εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ένας λόγος για αυτό ήταν η σχετική επίδραση συγκεκριμένων Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Προτύπων τα οποία περιορίζουν πρακτικές «δημιουργικής λογιστικής» και τα οποία μειώνουν σημαντικά το απεικονιζόμενο μετοχικό κεφάλαιο των εταιρειών (Πολυχρονιάδης, 2002; Σπάθης, 2002; Μπαράλέξης, 2004). Το εύρημα αυτό επιτρέπει να αποφανθεί ότι η γενικότερη ποιότητα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έχει βελτιωθεί σημαντικά και ουσιαστικά εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΠ. Αφού η γενικότερη ποιότητα της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης έχει βελτιωθεί σημαντικά και ουσιαστικά εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε η σημασία της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης στην διαμόρφωση των αγοραίων αξιών των χρηματοοικονομικών στοιχείων αναμένεται να αυξηθεί.

Στις περισσότερες των υπό εξέταση περιπτώσεων χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών, τα σχετικά μέτρα περιγραφικής στατιστικής δεν μεταβάλλονται από τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ή τουλάχιστον η οποιαδήποτε παρατηρούμενη σχετική μεταβολή δεν εμπεριέχει στατιστική σημασία. Η διαπίστωση αυτή συνεπάγεται συγκεκριμένα και ενδιαφέροντα πορίσματα.

Αρχικά, μία τέτοια απουσία στατιστικά σημαντικής μεταβολής σε όρους μέτρων περιγραφικής στατιστικής συνεπάγεται πως οι ενδείξεις και οι αποτιμήσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων στις οποίες στηρίζονταν η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων με τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να ισχύουν και με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για παράδειγμα, συγκεκριμένοι κανονισμοί οι οποίοι καθορίζουν το ελάχιστο ύψος των ιδίων κεφαλαίων το οποίο απαιτείται για τη συμμετοχή

μίας εταιρείας στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών καταρτίζονται, εν μέρει, λαμβάνοντας υπόψη μέτρα περιγραφικής στατιστικής όπως η διάμεσος των τιμών των ιδίων κεφαλαίων των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρειών. Εάν η διάμεσος των τιμών των ιδίων κεφαλαίων των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών εταιρειών δεν μεταβάλλεται με στατιστικά σημαντικό τρόπο εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε δεν δημιουργείται και ανάγκη τροποποίησης των σχετικών προαναφερθέντων κανονισμών. Παρομοίως, μεγέθη και διαπιστώσεις στα οποία έχει καταλήξει η διεθνής και η Ελληνική κοινότητα ερευνητών έχοντας χρησιμοποιήσει έγκριτα στη διεθνή βιβλιογραφία μεθοδολογικά εργαλεία ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων δεν χρειάζεται να αναθεωρηθούν, εφόσον παραμένουν ουσιωδώς και στατιστικά αμετάβλητα κατόπιν της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Από πρακτικής πλευράς, η απουσία της δυνητικής ανάγκης τροποποίησης των διαδεδομένων στη διεθνή βιβλιογραφία διαπιστώσεων της ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων επιτρέπει την εξοικονόμηση των σχετικών πόρων. Δηλαδή, εάν δεν χρειάζεται η εμπλοκή σε προσπάθειες αναθεώρησης των διαπιστώσεων και των μεγεθών της ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων εξαιτίας της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε κατά συνέπεια δεν χρειάζεται να επενδυθούν εργατοώρες και πιθανότατα χρηματικοί πόροι οι οποίοι θα ήταν απαραίτητοι σε άλλη περίπτωση για να αναπτυχθούν νέες ή τροποποιημένες διαπιστώσεις και μεγέθη ανάλυσης οικονομικών καταστάσεων.

Ένα ακόμη σημαντικό εύρημα της παρούσας έρευνας προβάλλει το ζήτημα της καταλληλότητας για τους σκοπούς της έρευνας των προτεινόμενων υποδειγμάτων απλής και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης. Οι παρατηρούμενες τιμές της αναπροσαρμοσμένης R^2 για τα υποδείγματα απλής και πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας (και μόνο για το υπόδειγμα απλής παλινδρόμησης των τιμών του δείκτη καθαρού περιθωρίου κέρδους), οι οποίες κυμαίνονται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις κάτω του 50% (ή κάτω του 0,500), οδηγούν στο να θεωρηθεί ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι **μη γραμμική**. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διακρίνεται από **μη αναλογικότητα**. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των

δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως φαίνεται από την παρούσα έρευνα, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά για τη διερεύνηση της συσχέτισης αυτής. Τέτοια υποδείγματα έχουν δημοσιευτεί στη διεθνή βιβλιογραφία (Mcleay και Omar, 2000; Ezzamel και Mar-Molinero, 1990, όπως αναφέρονται στη Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

Η εισαγωγή της ανεξάρτητης μεταβλητής στο προτεινόμενο υπόδειγμα έδειξε ότι βελτίωσε την ερμηνευτική ικανότητα αυτού του υποδείματος στις περισσότερες από τις εξεταζόμενες περιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα, η αναπροσαρμοσμένη R^2 φαίνεται ότι αυξάνεται σε όλες τις εξεταζόμενες περιπτώσεις χρηματοοικονομικών δεικτών και χρηματοοικονομικών μεγεθών (ιδίων κεφαλαίων και καθαρού αποτελέσματος), πλην της περίπτωσης των δεικτών αποδοτικότητας. Η βελτίωση αυτή νοείται έναντι του υποδείματος χωρίς την ανεξάρτητη μεταβλητή. Υπενθυμίζεται ότι εάν, τότε αυτό σημαίνει πως λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση χρηματοοικονομικοί δείκτες και χρηματοοικονομικά στοιχεία επιχειρήσεων με μεγάλη διασπορά μετοχών μεταξύ των μετόχων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΕΠΙΛΟΓΟΣ

7.1 Γενική Εικόνα της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ ΔΠΧΑ παγκοσμίως

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς έχουν καθιερωθεί πλέον σε πάνω από 110 χώρες ανά την υδρόγειο. Πολλές από αυτές τις χώρες έχουν υιοθετήσει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στο ακέραιο ως μέρος του εθνικού κανονιστικού πλαισίου της παρεχόμενης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (παραδείγματος χάριν, οι χώρες -μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης). Άλλες χώρες έχουν εισαγάγει εθνικά λογιστικά πρότυπα τα οποία είναι ισοδύναμα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και τα οποία αποκλίνουν μόνον κατ' ελάχιστον των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (παραδείγματος χάριν η Αυστραλία), ενώ άλλες χώρες έχουν εκφράσει μέσω των εντεταλμένων και υπευθύνων οργανισμών τους την βούλησή τους για ουσιαστική σύγκλιση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (πχ. οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής). Στην δεύτερη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα εθνικές οικονομίες οι οποίες αντιπροσωπεύουν άνω του 50% του παγκοσμίου Ακαθαρίστου Εθνικού Προϊόντος είτε εφαρμόζουν στο ακέραιο τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τυπικά και ουσιαστικά, είτε τα εφαρμόζουν τουλάχιστον ουσιαστικά.

Επιπλέον, πολλοί διεθνείς οργανισμοί με μεγάλη επιρροή και μεγάλη συνεισφορά στο παγκόσμιο οικονομικό γίνεσθαι συστήνουν την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τέτοιοι οργανισμοί είναι η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ομάδα των 20 ισχυρότερων οικονομικών κρατών (G20), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Επιτροπή της Βασιλείας, ο IOSCO, η IFAC. Οι περισσότεροι από αυτούς τους διεθνείς οργανισμούς όχι μόνον συστήνουν την καθολική εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά επίσης έχουν συνεισφέρει εμπράκτως στις προσπάθειες ανάπτυξης νέων Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης, καθώς και στις προσπάθειες βελτίωσης των υφιστάμενων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Η κατανόηση, αλλά και η εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πλέον, έχει επεκταθεί σε ικανοποιητικό βαθμό στους επαγγελματίες εκείνους στο αντικείμενο της δουλειάς των οποίων απευθύνονταν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εξ αρχής: στους λογιστές και στους ελεγκτές. Επιστημονικές έρευνες σε διαφορετικές χώρες, από διαφορετικούς ερευνητικούς φορείς και σε διαφορετικές χρονικές φάσεις της διαδικασίας καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποδεικνύουν πως η πλήρης και ουσιαστική κατανόηση και εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ βελτιώνεται διεθνώς με αυξανόμενο ρυθμό, αν και όχι άνευ προσκομμάτων.

Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην παρεχόμενη χρηματοοικονομική πληροφόρηση, παγκοσμίως, εδώ και πάνω από τριάντα έτη. Οι φορείς και οι οργανισμοί οι οποίοι εμπλέκονται με παραγωγικό και αποτελεσματικό τρόπο στην ανάπτυξη, εφαρμογή και καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, διεθνώς, έχουν, πλέον, στην διάθεσή των έναν πλούτο πληροφοριών και γνώσεων, ως επανατροφοδότηση από τη μέχρι τώρα εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Λογιστές, ελεγκτές, χρήστες οικονομικών καταστάσεων (επενδυτές, μέτοχοι εταιρειών, οικονομικοί αναλυτές), ρυθμιστικές αρχές έχουν συνεισφέρει την μέχρι τώρα εμπειρία τους από τη χρήση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στην πράξη. Έχουν

συνεισφέρει την μέχρι τώρα εμπειρία τους αυτοί οι σημαντικοί παράγοντες και όσον αφορά στις συνέπειες της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε πολλά διαφορετικά πεδία του σύγχρονου οικονομικού γίνεσθαι. Μέσω αυτών των διεργασιών επανατροφοδότησης κατάφερε το IASB (ο εντεταλμένος οργανισμός για την ανάπτυξη και την προώθηση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ) να εκτιμήσει εάν και κατά πόσον επιτυγχάνονται οι προκαθορισμένοι στόχοι τους οποίους προσπαθούν να υπηρετήσουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Είναι σαφές, πως η διαδικασία εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε διαφορετικές οικονομικές και φορολογικές επικράτειες, όπως και οι διεργασίες καθιέρωσης αυτών στις επικράτειες μπορεί να θεωρηθούν κάθε άλλο παρά πλήρως ολοκληρωμένες. Απαιτούνται, ακόμη πολλά βήματα ώστε να υπάρξει καθολική παραδοχή πως οι προκαθορισμένοι στόχοι των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ έχουν επιτευχθεί χωρίς κίνδυνο οπισθοδρόμησης και δίχως την εμφάνιση προβλημάτων σε συγκεκριμένους τομείς εφαρμογής.

Για παράδειγμα, εδώ και αρκετά χρόνια, έχει εκφρασθεί το παράπονο από αρκετά σημαίνοντα στελέχη του παγκοσμίου οικονομικού γίνεσθαι ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εστίαζαν την δράση τους στις μεγάλες επιχειρήσεις (κυρίως στις πολυεθνικές επιχειρήσεις), μη λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων και μη λαμβάνοντας υπόψη τα θεμιτά συμφέροντα των επενδυτών στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, καθώς και τα θεμιτά συμφέροντα των μετόχων αυτών των επιχειρήσεων. Το IASB, ανταποκρινόμενο σε αυτές τις ανησυχίες, εδώ και κάποια χρόνια, έχει δημιουργήσει συγκεκριμένη ομάδα εργασίας η οποία ασχολείται με τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και η οποία έχει προχωρήσει σε διερμηνείες και πρότυπα προσανατολισμένα στις ιδιαίτερες ανάγκες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων. Αυτές οι διεργασίες προσαρμογής των λογιστικών προτύπων στις ιδιαιτερότητες των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων βρίσκονται σε πιο πρώιμο στάδιο έναντι των υπολοίπων προγραμμάτων (projects) τα οποία έχει αναλάβει και έχει περατώσει το IASB. Τα αποτελέσματα αυτών των διεργασιών δεν έχουν διερευνηθεί επιστημονικά στον ίδιο βαθμό στον οποίο έχουν διερευνηθεί άλλες πτυχές του παγκοσμίου προγράμματος των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ούτε έχουν αποτιμηθεί πλήρως από τους επενδυτές, μετόχους, οικονομικούς αναλυτές τις ανάγκες των οποίων έρχονται να υπηρετήσουν.

7.2 Αξιολόγηση των Ευρημάτων από τη Μεθοδολογική Προσέγγιση της Παρούσας Έρευνας.

Όπως προαναφέρεται σε προηγούμενη ενότητα της παρούσας έρευνας, αναμενόταν, πριν τη διαδικασία διερεύνησης με τη μεθοδολογική προσέγγιση που ακολουθήθηκε, το χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα της εκάστοτε επιχείρησης να διακρίνεται από μεγάλη μεταβλητότητα, λόγω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ειδικότερα, χρειάζεται οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να είναι πλήρως και ανά πάσα στιγμή σε θέση να ξεχωρίζουν

πότε μία μεταβολή στο εταιρικό χρηματοοικονομικό αποτέλεσμα είναι αποτέλεσμα μεταβολής στις ακολουθούμενες λογιστικές πρακτικές και πότε είναι αποτέλεσμα μεταβολής στην οικονομική απόδοση της επιχείρησης. Ουσιαστικά, αυτό το ζήτημα ήταν μία από τις βασικότερες αιτίες διενέργειας της παρούσας έρευνας.

Επιπλέον, αρκετοί ερευνητές έχουν προβεί σε εκτιμήσεις ότι η εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα επιφέρει ουσιώδεις και στατιστικά σημαντικές μεταβολές σε χρηματοοικονομικούς δείκτες (ενδεικτικά, Yalama και Coskun, 2007; Stent, Bradbury και Hooks, 2010).

Με δεδομένα, λοιπόν, την εκτίμηση του ερευνητή της παρούσας έρευνας και των εκτιμήσεων και απαντήσεων και άλλων σχετικών ερευνητών οι οποίες προέκυψαν από τη μεθοδική και συστηματική διερευνητική προσπάθεια, διακρίνεται διάσταση μεταξύ αυτών των εκτιμήσεων και αυτών των απαντήσεων. Ενώ αναμενόταν μεταβολή των χρηματοοικονομικών δεικτών προέκυψε απουσία μεταβολής των χρηματοοικονομικών δεικτών.

Εάν κανείς αναλογισθεί ότι οι εκτιμήσεις σχετικά με αναμενόμενη μεταβολή των χρηματοοικονομικών δεικτών στηρίζονται εν μέρει στη φύση και στο χαρακτήρα του συστήματος των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τίθενται ερωτήματα για τυχόν σφάλματα ως προς την εκτίμηση της φύσης και του χαρακτήρα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Δηλαδή, προκύπτει το ερώτημα εάν το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ λειτουργεί σε ουσιώδη και σημαντικό βαθμό με τον τρόπο που έχουν περιγράψει οι σχετικοί ερευνητές. Βεβαίως, ο τρόπος αυτός λειτουργίας καθίσταται αντιληπτός ως συστατικό και ζωντανό μέρος της γενικότερης οικονομικής πραγματικότητας στη σύγχρονη Ελλάδα. Δηλαδή, εκφράζεται αυτή η αμφιβολία και αυτή η επιφύλαξη για τον πραγματικό χαρακτήρα και την πραγματική φύση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αναγνωρίζοντας ότι τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καλούνται να λειτουργήσουν όχι σε ένα ακαδημαϊκό, κλειστό και ελεγχόμενο περιβάλλον, αλλά σε ένα ταχύτατα μεταβαλλόμενο περιβάλλον όπως η Ελληνική οικονομία – ένα ασταθές περιβάλλον το οποίο κατακλύζεται από αστάθμητους παράγοντες επηρεασμού της λειτουργίας των όποιων λογιστικών προτύπων.

Η ύπαρξη μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών θα μπορούσε να αποδοθεί εν μέρει στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και εν μέρει στη μεταβολή της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων και, γενικά, της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, η απουσία στατιστικά σημαντικών και ουσιωδών μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών έπειτα από την εισαγωγή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως αποδεικνύεται από την παρούσα διατριβή, εγείρει προβληματισμούς, εξαιτίας των ραγδαίων μεταβολών στο ελληνικό οικονομικό γίγνεσθαι, ότι πιθανώς, τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν λειτουργούν κατά τον αναμενόμενο και επιθυμητό τρόπο στην ελληνική οικονομία.

Θεωρείται σημαντικό να τονιστεί ότι έχουν αποφευχθεί ουσιώδη και σημαντικά σφάλματα στην παρούσα μελέτη, όπως επίσης αποκλείεται και η ακούσια παράλειψη διερεύνησης

ουσιωδών και σημαντικών ζητημάτων. Το παραπάνω συμπεραίνεται κατόπιν επίπονης και ενδεδειγμένης επαναεπισκόπησης της μεθοδολογικής προσέγγισης της παρούσας έρευνας και των πορισμάτων αυτής.

Παρόλα αυτά, δεν αποκλείεται να χρειάζεται η διενέργεια περαιτέρω σχετικών ερευνών για ζητήματα τα οποία είτε προϋπήρχαν της παρούσας έρευνας, είτε τονίσθηκε η ουσία και η σημασία τους από την παρούσα έρευνα, είτε προέκυψαν από την παρούσα έρευνα. Δηλαδή, για να οριστικοποιηθεί η παρατηρούμενη απουσία μεταβολών στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των χρηματοοικονομικών δεικτών την οποία εντοπίστηκαν στην παρούσα έρευνα, πιθανότατα χρειάζεται να πραγματοποιηθούν περαιτέρω σχετικές έρευνες. Σε επόμενη ενότητα της παρούσας μελέτης, με τίτλο «Προτάσεις για Περαιτέρω Επιστημονική Έρευνα» γίνεται παράθεση και επεξήγηση αναλυτικών κατευθύνσεων για περαιτέρω έρευνες.

Τα παραπάνω ευρήματα, οδηγούν στην εκ νέου εξέταση της περίπτωσης για τυχόν λογιστικές πρακτικές «δημιουργικής λογιστικής» που επηρεάζουν σημαντικά και ουσιωδώς τις οικονομικές καταστάσεις των εξεταζομένων ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων. Η έρευνα οδηγείται σε μία τέτοια εξέταση διότι εάν η πραγματικότητα των λογιστικών πρακτικών ήταν τέτοια, τότε αυτό πιθανόν να εξηγούσε σε μεγάλο βαθμό την απουσία μεταβολής στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των διερευνώμενων χρηματοοικονομικών δεικτών κατόπιν της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Παρακάτω αναλύεται η συλλογιστική αυτή.

Προηγούμενες έρευνες έχουν δείξει ότι, για τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των ελληνικών εισηγμένων εταιριών, οι επενδυτικές αποφάσεις επηρεάζονται κυρίως από αντιλήψεις τις οποίες, ενδεχομένως, ενστερνίζονται οι χρήστες αυτοί και οι οποίες αντιλήψεις αφορούν στην επαγγελματική συμπεριφορά των λογιστών που καταρτίζουν τις οικονομικές καταστάσεις και των ελεγκτών που ελέγχουν τις οικονομικές καταστάσεις. Δευτερευόντως, μόνον οι επενδυτικές αποφάσεις επηρεάζονται από τα καθιερωμένα λογιστικά πρότυπα. Σε αντίστοιχες, λοιπόν, μελέτες, ο συντελεστής συσχέτισης της λογιστικής αξίας του καθαρού αποτελέσματος με την αγοραία αξία της επιχειρήσεως εμφανίζεται σημαντικά μεγαλύτερος για επιχειρήσεις που ελέγχονταν από μια από τις «Big 4» ελεγκτικές εταιρείες, του αντιστοίχου συντελεστή συσχέτισης για επιχειρήσεις ελεγχόμενες από μικρότερες ελεγκτικές εταιρείες. Επιπλέον, αναφέρονται έρευνες οι οποίες δείχνουν ότι υπάρχει λιγότερη δόλια διαχείριση των απεικονιζόμενων κερδών και περισσότερη ελεγκτική προσπάθεια σε επιχειρήσεις που ελέγχονται από μεγάλες ελεγκτικές εταιρείες (Λεβέντης και Καραμανής, 2005; Caramanis και Lennox, 2008).

Οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων των Ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων, ενδεχομένως, να υποψιάζονται ότι και μετά την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εξακολουθούν να εφαρμόζονται πρακτικές «δημιουργικής λογιστικής», όπως εφαρμόζονταν τέτοιες πρακτικές και πριν την καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Όπως έχει σημειωθεί, η τυχόν εφαρμογή πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής» υπονομεύει την ποιότητα της χρηματοοικονομικής

πληροφόρησης υπό το καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Πιο συγκεκριμένα, ενδεχομένως, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αντιλαμβάνονται ότι υπάρχει χαμηλός βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Άλλωστε, ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν εξαρτάται μόνο από το περιεχόμενο και από τη νομική ισχύ των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά εξαρτάται, επίσης, και από το κατά πόσο οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές επιβάλλουν αποτελεσματικά την πλήρη ουσιαστική εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Υπενθυμίζεται, επίσης, ότι για να εξαχθούν αυτά τα συμπεράσματα, αρχικό σημείο έναρξης του συλλογισμού του ερευνητή, αποτέλεσε η θεωρητική βάση ότι οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αντιλαμβάνονται επαρκώς τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα ως προς τον σκοπό και το περιεχόμενό τους. Φυσικά, στην σημερινή ελληνική οικονομική πραγματικότητα αυτή η παραδοχή δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη σε όλες τις περιπτώσεις. Όπως αναπτύχθηκε σε προηγούμενη ενότητα, όταν αναφέρεται η σύνταξη και η παροχή χρηματοοικονομικών αναφορών στους οποιουδήποτε ενδιαφερόμενους χρήστες, πρέπει να τονίζεται το συχνό φαινόμενο της αλλοίωσης των λογιστικών-χρηματοοικονομικών πληροφοριών οι οποίες περιέχονται στις χρηματοοικονομικές αναφορές. Εναπόκειται, λοιπόν, στην διακριτική ευχέρεια των διοικητικών στελεχών των εταιρειών να αλλοιώσουν τις λογιστικές-χρηματοοικονομικές πληροφορίες. Η εφαρμογή λογιστικών πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής», αποδίδεται στην ανάγκη χειραγώγησης των κερδών (earnings management), όπως την αντιλαμβάνονται και τη συμερίζονται στελέχη των διοικήσεων των επιχειρήσεων και λογιστές των επιχειρήσεων.

Με το σκεπτικό αυτό, τα διοικητικά στελέχη των επιχειρήσεων προσπαθούν να εμφανίζουν όσο υψηλότερα κέρδη είναι δυνατόν, εάν θέλουν, για παράδειγμα, να πωλήσουν την εκάστοτε επιχείρηση. Εμφανίζοντας διογκωμένα κέρδη, το τίμημα της ενδεχόμενης πώλησης της επιχείρησης δύναται να αυξηθεί. Από την άλλη πλευρά, είναι δυνατό, σε άλλες περιπτώσεις, να επιδιώκεται από τα διοικητικά στελέχη μίας επιχείρησης να εμφανίζουν υποτιμημένα κέρδη, ούτως ώστε να μειωθούν οι φορολογικές υποχρεώσεις της επιχείρησης. Συνήθως, όσο μεγαλύτερα είναι τα απεικονιζόμενα κέρδη, τόσο μεγαλύτερος είναι ο επιβαλλόμενος από τη φορολογική διοίκηση φόρος. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η χειραγώγηση των κερδών επιδεινώνει την αξιοπιστία της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Healy, 1985; DeFond και Jiambalvo, 1994; Burgstahler και Dichev, 1997; Teo, Wong και Rao, 1998).

Καθίσταται φανερό ότι μία τέτοια χειραγώγηση των κερδών γίνεται εφικτή συνήθως εφόσον παραβιάζονται γενικώς αποδεκτές αρχές της λογιστικής (generally accepted accounting principles), όπως είναι η αρχή της συσχέτισης εσόδων-εξόδων (matching principle). Όπως είναι αναμενόμενο, δεν παραβιάζονται ευθέως οι γενικώς αποδεκτές αρχές της λογιστικής για να χειραγωγηθούν τα κέρδη: εάν δίδεται η δυνατότητα στον εκάστοτε λογιστή να επιλέξει μεταξύ περισσότερων της μίας λογιστικών πρακτικών για να απεικονίσει ένα λογιστικό-

οικονομικό γεγονός, τότε ο λογιστής δύναται να επιλέξει εκείνη την λογιστική πρακτική η οποία τον βοηθάει να χειραγωγήσει τα κέρδη προς την κατεύθυνση την οποία επιθυμεί. Είναι αποδεκτό από πλήθος ερευνητών ότι το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ επιτρέπει στον εκάστοτε λογιστή να επιλέγει μεταξύ εναλλακτικών λογιστικών πρακτικών σε διάφορα ζητήματα λογιστικής αντιμετώπισης.

Όπως σημειώθηκε στην παρούσα έρευνα, έχει αναφερθεί σε προγενέστερες έρευνες η χειραγωγή των κερδών ως συχνό φαινόμενο στη λογιστική πρακτική στην ελληνική οικονομία με αρνητική επίδραση στον ισχύον σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (ενδεικτικά, Ιατρίδης και Ρουβόλης, 2010).

Επιπλέον, τονίστηκε η σημασία και η χρησιμότητα των χρηματοοικονομικών δεικτών ως εργαλείων ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων μετριάζεται και περιορίζεται εξαιτίας του φαινομένου της χειραγωγής των αποτελεσμάτων από μέρους των διοικητικών στελεχών των εταιρειών (Agarwal και Taffler, 2008). Σε κάθε περίπτωση, στην κατεύθυνση μίας τέτοιας χειραγωγής διαστρεβλώνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία συμπεριλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης. Η διαστρέβλωση αυτή γίνεται επειδή τα χρηματοοικονομικά αυτά στοιχεία αποτελούν συστατικά του χρηματοοικονομικού αποτελέσματος το οποίο επιχειρούν, ενδεχομένως, τα εταιρικά διοικητικά στελέχη να διαστρεβλώσουν για λόγους που αναφέρονται παραπάνω(εξαγορά-πώληση, φορολογικοί λόγοι). Από την στιγμή, όμως, που διαστρεβλώνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία, αυτό συνεπάγεται ότι διαστρεβλώνονται και οι χρηματοοικονομικοί δείκτες οι οποίοι απαρτίζονται από αυτά τα δυνητικώς διαστρεβλωμένα χρηματοοικονομικά στοιχεία.

Οι ιδιαίτερα υψηλές τιμές των μέτρων ασυμμετρίας και κύρτωσης των αριθμοδεικτών ρευστότητας οι οποίες παρατηρούνται περισσότερο στο καθεστώς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ έρχονται να επιβεβαιώσουν τη συλλογιστική των ερευνητών της παρούσας έρευνας πως η απουσία μεταβολής στα περιγραφικά στατιστικά μέτρα των εξεταζόμενων χρηματοοικονομικών δεικτών κατόπιν της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ενδεχομένως, να εξηγείται –έστω εν μέρει- από την εκτεταμένη εφαρμογή πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής» για να επιτευχθεί χειραγωγή των κερδών. Αυτή η επιπρόσθετη επισήμανση γεννά το ερώτημα μήπως οι διοικήσεις και οι λογιστές των εξεταζόμενων επιχειρήσεων έχουν ανακαλύψει περιοχές των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ οι οποίες προσφέρουν ευρύ περιθώριο τέτοιας χειραγωγής των δεικτών ρευστότητας. Οι επισημάνσεις αυτές και τα ερωτήματα που προκύπτουν θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναυσμα για περαιτέρω έρευνα του φαινομένου αυτού.

7.3 Η Σπουδαιότητα της Ενημέρωσης των Ενδιαφερομένων Τρίτων Μερών για τις Συνέπειες της Καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ

Δε χωρά αμφιβολία ότι η ενημέρωση των ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη για τις συνέπειες της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, κρίνεται απαραίτητη για πολλούς και διαφορετικούς λόγους. Ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη θεωρούνται όλα εκείνα τα νομικά ή τα φυσικά πρόσωπα τα οποία έχουν θεμιτά συμφέροντα, συμφέροντα τα οποία προκύπτουν από όλο το φάσμα των δραστηριοτήτων μίας επιχείρησης. Ως παραδείγματα τέτοιων ενδιαφερομένων τρίτων μερών αναφέρονται οι υποψήφιοι επενδυτές στην επιχείρηση, οι οικονομικοί αναλυτές εκτός της επιχείρησης οι οποίοι αναλύουν τις οικονομικές δραστηριότητες της επιχείρησης, οι ρυθμιστικές-κανονιστικές αρχές, οι φορολογικές αρχές, οι προμηθευτές και οι πελάτες της επιχείρησης, και άλλοι.

Η ανάγκη συνεργασίας της εκάστοτε επιχείρησης με οποιοδήποτε από τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη, θεωρείται δεδομένη καθώς οι επιχειρήσεις έχουν συμφέροντα από την ενημέρωση των ενδιαφερομένων τρίτων μερών για τις συνέπειες της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Με την έννοια αυτή, η επιχείρηση έχει συμφέρον από την ομαλή συνεργασία με τους υποψήφιους επενδυτές, διότι από τη συνεργασία αυτή δύναται να αυξηθεί η αξία της ίδιας της επιχείρησης. Παρομοίως, η εκάστοτε επιχείρηση έχει συμφέρον από τη συνεργασία με τις φορολογικές αρχές, διότι μία τέτοια συνεργασία δύναται να εξασφαλίσει ότι δεν θα αυξηθούν, ή ακόμη και ότι θα μειωθούν τα φορολογικά βάρη της επιχείρησης, και ούτω καθεξής για τα υπόλοιπα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη τα οποία περιγράφονται παραπάνω.

Ενώ, λοιπόν, υπάρχει ανάγκη ομαλής συνεργασίας της εκάστοτε εταιρείας με τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη, αναγνωρίζεται πως η εισαγωγή και εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από την εκάστοτε εταιρεία μπορεί να επηρεάσει αρνητικά την προδιάθεση των φυσικών και νομικών αυτών προσώπων έναντι της συνεργαζόμενης με αυτούς εταιρείας και έναντι της συνεργατικής σχέσης με την εκάστοτε εταιρεία. Μία τέτοια δημιουργία αρνητικής προδιάθεσης είναι πιθανή όταν τα συνεργαζόμενα με την εκάστοτε εταιρεία τρίτα μέρη έρχονται αντιμέτωπα με την αλλαγμένη πραγματικότητα των χρηματοοικονομικών μεγεθών της εκάστοτε εταιρείας η οποία ξεκινά να εφαρμόζει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ακόμη, τέτοια δημιουργία αρνητικής προδιάθεσης είναι πιθανή όταν έρχονται αντιμέτωπα με την αλλαγμένη πραγματικότητα των χρηματοοικονομικών μεγεθών της εκάστοτε εταιρείας η οποία εφαρμόζει ήδη τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά ωστόσο αλλάζει τα απεικονιζόμενα στις οικονομικές καταστάσεις χρηματοοικονομικά στοιχεία εξαιτίας αλλαγών στα ήδη εφαρμοζόμενα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για παράδειγμα, εάν μία αλλαγή σε ένα Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο επιφέρει και αλλαγή στο μέγεθος του καθαρού εισοδήματος το οποίο αναφέρει στις φορολογικές αρχές μία εταιρεία, τότε είναι πιθανόν οι φορολογικές αρχές να αμφισβητήσουν τις φορολογικές

δηλώσεις της εταιρείας, μη αντιλαμβανόμενες την αιτία αλλαγής του τρόπου απεικόνισης του καθαρού εισοδήματος της εταιρείας.

Μπορούν να διακριθούν δύο μορφές ενημέρωσης, η οποία θεωρείται ως ενημέρωση ενδιαφερομένων μερών. Κατ' αρχάς διακρίνεται η ενημέρωση η οποία προβλέπεται από τα ίδια τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αυτή η ενημέρωση με τη σειρά της διακρίνεται στις καθ' αυτές οικονομικές καταστάσεις και στις επεξηγηματικές/συνοδευτικές των οικονομικών καταστάσεων σημειώσεις. Πέραν όμως, από την προβλεπόμενη από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ενημέρωση, ενίοτε χρειάζεται μία επιπρόσθετη ενημέρωση προς τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη και ειδικά σε ό,τι αφορά τις συνέπειες από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Τέτοιου είδους επιπρόσθετη ενημέρωση μπορεί να λάβει πολλές διαφορετικές μορφές: τροποποιημένες οικονομικές καταστάσεις, ενδιάμεσες οικονομικές καταστάσεις, σημειώσεις επεξηγηματικές-συνοδευτικές των κυρίων οικονομικών καταστάσεων. Ακόμη, τέτοια ενημέρωση για τις συνέπειες της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μπορεί να λάβει και άλλες μορφές, όπως εκτενείς ξεχωριστές αναφορές (reports) για τις συνέπειες της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αλλά και συνεντεύξεις τύπου, σεμινάρια απευθυνόμενα σε ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη, και άλλα.

Οι συνέπειες της εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων έχουν αναλυθεί και αξιολογηθεί λεπτομερώς στην παρούσα διατριβή. Αξίζει να επισημανθεί, ότι ως συνέπειες, οι οποίες αξίζει να συμπεριληφθούν σε μία οποιαδήποτε μορφή ενημέρωσης των ενδιαφερομένων τρίτων μερών δεν θεωρούνται μόνο οι διαπιστωμένες από τη μεθοδολογική προσέγγιση συνέπειες. Επιπλέον, θεωρείται ότι αξίζει να συμπεριληφθούν, σε μία οποιαδήποτε μορφή ενημέρωσης των ενδιαφερομένων τρίτων μερών, και εκείνες οι συνέπειες των οποίων η παρουσία, ή έστω ο βαθμός επιρροής, δεν έχει αποδειχθεί και δεν έχει τεκμηριωθεί πέρα από κάθε αμφιβολία. Αυτό κρίνεται απαραίτητο για να επιτρέψει την κατάλληλη προετοιμασία των ενδιαφερομένων τρίτων μερών ακόμη και για τα πιο απαισιόδοξα σενάρια σχετικά με τις αναμενόμενες επιπτώσεις της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Είναι σημαντικό να καταστεί σαφές από οποιαδήποτε επιχείρηση εφαρμόζει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ότι η εξοικείωση των ενδιαφερομένων τρίτων μερών με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απαιτεί τη δέσμευση και την κατανάλωση οικονομικών πόρων από τα τρίτα αυτά μέρη. Δηλαδή, για να έρθει σε θέση ένα επενδυτικό κεφάλαιο, για παράδειγμα, να αντιληφθεί ως επιχειρηματικός οργανισμός τις όποιες συνέπειες της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μία επιχείρηση στην οποία σκέπτεται να επενδύσει, χρειάζεται να δεσμεύσει και να καταναλώσει πόρους για τον σκοπό αυτό. Χρειάζεται τα στελέχη ενός τέτοιου επενδυτικού κεφαλαίου να αφιερώσουν πολλές εργατοώρες στη μελέτη των συνεπειών μίας τροποποίησης, για παράδειγμα, ενός προϋπάρχοντος Διεθνούς Λογιστικού Προτύπου στις μελλοντικές ταμειακές εισροές τις οποίες δύναται να πραγματοποιήσει μία επιχείρηση.

Η επιχείρηση η οποία εφαρμόζει τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς οφείλει να αναγνωρίζει το γεγονός ότι οι δυνητικοί συνεργάτες της χρειάζεται να αναλώσουν πόρους για να έχουν ολοκληρωμένη αντίληψη των αλλαγών που επέρχονται εξαιτίας της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από την εκάστοτε επιχείρηση. Κατόπιν μίας τέτοιας αναγνώρισης, η εκάστοτε επιχείρηση οφείλει να υποστηρίξει τους δυνητικούς συνεργάτες της –τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη- στην προσπάθειά τους να αντιλαμβάνονται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις συνέπειες της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από την επιχείρηση, χρησιμοποιώντας ταυτόχρονα τους λιγότερους δυνατούς πόρους.

Ένας από τους κυριότερους οικονομικούς πόρους ο οποίος πρέπει να διαχειρίζεται συνετά και αποτελεσματικά, από την επιχείρηση η οποία εφαρμόζει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και από τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη τα οποία συνεργάζονται με την επιχείρηση, είναι ο χρόνος. Με το σκεπτικό αυτό, η επιχείρηση πρέπει να ανακοινώνει εγκαίρως και με σαφήνεια στα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη το χρονοδιάγραμμα βάσει του οποίου πρόκειται να εφαρμοσθούν είτε νέα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, είτε αλλά υπάρχοντα τροποποιημένα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα/ Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς. Η γνωστοποίηση τέτοιων αλλαγών μπορεί να γίνεται με ξεχωριστές εταιρικές ανακοινώσεις και μπορεί ακόμη να ανακοινώνεται στον οικονομικό ή στον πολιτικό τύπο. Οι ανακοινώσεις αυτές μπορούν να λαμβάνουν έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή.

Αναφορικά με το χρονοδιάγραμμα, μία επιχείρηση που εφαρμόζει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πρέπει να λαμβάνει υπόψη της τον χρόνο ο οποίος είναι απαραίτητος για την αφομοίωση από τα τρίτα ενδιαφερόμενα μέρη των όποιων αλλαγών σχετίζονται με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ο χρόνος αυτός είναι απαραίτητος για να είναι σε θέση οι συνεργάτες της επιχείρησης να προβούν σε οικονομική ανάλυση των συνεπειών της όποιας μεταβολής στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Οι συνέπειες αυτές μπορούν να αφορούν είτε στη χρηματοοικονομική θέση, είτε στα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Για να έχουν όλον τον απαραίτητο χρόνο για τη διενέργεια τέτοιων οικονομικών αναλύσεων οι συνεργάτες της επιχείρησης είναι, επίσης, απαραίτητο να παρέχεται όσο το δυνατόν νωρίτερα η απαραίτητη πληροφόρηση στους συνεργάτες της επιχείρησης. Πρέπει να δίδεται περισσότερη σημασία στον χρονισμό της πληροφόρησης από ότι στην ποσότητα της πληροφόρησης. Με βάση αυτή τη συλλογιστική, πολλές φορές είναι προτιμότερο να αποδίδονται όσο το δυνατόν νωρίτερα συνοπτικές και περιληπτικές ανακοινώσεις, παρά να αποδίδονται εκτενείς και λεπτομερείς ανακοινώσεις σε χρόνο αργότερο.

Οι όποιες ανακοινώσεις αλλαγών οφειλομένων στα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ χρειάζεται να περιέχουν τουλάχιστον:

- Δύο ή περισσότερες συγκριτικές οικονομικές καταστάσεις, όπου τουλάχιστον στη μία οικονομική κατάσταση θα απεικονίζονται τα σχετικά χρηματοοικονομικά

στοιχεία χωρίς ή πριν την όποια αλλαγή και στην άλλη οικονομική κατάσταση θα απεικονίζονται τα σχετικά χρηματοοικονομικά στοιχεία με ή μετά την όποια αλλαγή.

- Πλήρης επεξήγηση του τρόπου με τον οποίον επηρεάζονται οι εφαρμοζόμενες λογιστικές πρακτικές αναγνώρισης, αποτίμησης, απεικόνισης.
- Πλήρης επεξήγηση και ανάλυση των συνεπειών των όποιων αλλαγών.

Είναι βασικό να μην αναμειγνύει η επιχείρηση τις όποιες ανακοινώσεις για επερχόμενες αλλαγές λόγω των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με ανακοινώσεις/ γνωστοποιήσεις για τη γενικότερη χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της επιχείρησης. Δηλαδή, δεν πρέπει στην ίδια γνωστοποίηση της εταιρείας προς τους συνεργάτες της να αναφέρεται και χρηματοοικονομική θέση και τα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της εταιρείας, αλλά και οι συνέπειες από οποιεσδήποτε αλλαγές εξαιτίας των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η σκοπιμότητα πίσω από μία τέτοια ενέργεια είναι να μην δημιουργείται σύγχυση στους συνεργάτες της εταιρείας ως προς τη σημασία και την ουσία των γνωστοποιούμενων χρηματοοικονομικών στοιχείων και τάσεων. Παρομοίως, η εκάστοτε επιχείρηση θα πρέπει να προσέξει στις σχετικές γνωστοποιήσεις της να εφαρμόσει τον διαχωρισμό τον οποίον προσπάθησε να τεκμηριώσει και να αναλύσει η παρούσα μελέτη: τον διαχωρισμό μεταξύ συνεπειών στα χρηματοοικονομικά στοιχεία οι οποίες πηγάζουν από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και συνεπειών στα χρηματοοικονομικά στοιχεία τα οποία πηγάζουν από τις κύριες δραστηριότητες της επιχείρησης. Εντός αυτών των πλαισίων, η εκάστοτε επιχείρηση χρειάζεται να αντιλαμβάνεται τυχόν εσφαλμένες αντιλήψεις των συνεργατών της όσον αφορά σε συνέπειες από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από την επιχείρηση και ακολούθως να προσπαθεί να διορθώνει τέτοιες εσφαλμένες αντιλήψεις.

Είναι γεγονός ότι, ένα πράγμα το οποίο απεχθάνονται όλα τα πιθανά ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη είναι τα αρνητικά μη αναμενόμενα γεγονότα. Όποια και εάν είναι τα ενδιαφερόμενα τρίτα μέρη (υποψήφιοι επενδυτές στην επιχείρηση, οικονομικοί αναλυτές εκτός της επιχείρησης οι οποίοι αναλύουν τις οικονομικές δραστηριότητες της επιχείρησης, ρυθμιστικές-κανονιστικές αρχές, φορολογικές αρχές, προμηθευτές και πελάτες της επιχείρησης, και άλλοι), από ότι φαίνεται στη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία, αλλά και από τις διεθνείς επιχειρηματικές πρακτικές, δεν επιθυμούν να αντιμετωπίζουν αρνητικές επιπτώσεις τις οποίες δεν ανέμεναν. Εφόσον, λοιπόν, αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στη χρηματοοικονομική θέση και στα χρηματοοικονομικά αποτελέσματα της οποιασδήποτε επιχείρησης, αυτές οι αναμενόμενες αρνητικές επιπτώσεις πρέπει να γνωστοποιούνται στους συνεργάτες της επιχείρησης. Η γνωστοποίηση αναμενόμενων αρνητικών επιπτώσεων στους συνεργάτες της επιχείρησης, αρνητικών επιπτώσεων εξαιτίας της εφαρμογής ή της τροποποίησης ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πρέπει να διακρίνεται από σαφήνεια και πρέπει ο χρονισμός των γνωστοποιήσεων αυτών να είναι έγκαιρος. Η ανάγκη για έγκαιρη γνωστοποίηση των συνεπειών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πολλαπλασιάζεται όταν

οι συνέπειες αναμένεται να είναι αρνητικές: ο έγκαιρος χρονισμός στην περίπτωση των αρνητικών συνεπειών είναι πολυτιμότερος από τον έγκαιρο χρονισμό στην περίπτωση των θετικών συνεπειών.

Τα διοικητικά στελέχη των εταιρειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα πρέπει να έχουν, πάντοτε, υπόψη τους πως οι συνεργάτες τους δεν χαρακτηρίζονται απαραίτητως από γνώση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Σε οποιαδήποτε περίπτωση, η πλήρης και βαθιά κατανόηση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν συμπεριλαμβάνεται στα καθήκοντα και στις υποχρεώσεις των όποιων συνεργατών των επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (εξαιρουμένων των άλλων συνεργατίδων επιχειρήσεων που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και εξαιρουμένων των ρυθμιστικών αρχών). Οι επιχειρήσεις που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ οφείλουν να το λαμβάνουν υπόψη τους αυτό το δεδομένο κατά την όποια γνωστοποίηση συνεπειών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Με την έννοια αυτή, οι συντάκτες αυτών τέτοιων γνωστοποιήσεων πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους κατά την κατάρτιση των σχετικών γνωστοποιήσεων ότι, πιθανότατα, οι γνωστοποιήσεις δεν απευθύνονται σε ειδικούς των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να διακρίνονται από απλότητα και αμεσότητα διατύπωσης. Ειδικά, αφού οι γνωστοποιήσεις αυτές αφορούν στην επεξήγηση συνεπειών στα χρηματοοικονομικά στοιχεία καθιερωμένων οικονομικών καταστάσεων, πιθανόν πολλές φορές να είναι σκόπιμο η όποια ανάλυση των συνεπειών της εισαγωγής νέων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ή της τροποποίησης προϋπαρχόντων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να πρέπει να γίνεται ανά γραμμή αυτών των οικονομικών καταστάσεων.

Έχει, ήδη, αναλυθεί η ανάγκη για σωστή διαχείριση του χρόνου που σχετίζεται με τις γνωστοποιήσεις των συνεπειών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, καθώς και της κατάλληλης μορφής που πρέπει να λαμβάνουν αυτές οι γνωστοποιήσεις. Καθίσταται φανερό ότι μία τέτοια συστηματική προσέγγιση από πλευράς των επιχειρήσεων του ζητήματος της γνωστοποίησης των συνεπειών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προς τους συνεργάτες των επιχειρήσεων απαιτεί τη χρησιμοποίηση οικονομικών πόρων από την πλευρά των επιχειρήσεων που προβαίνουν στις γνωστοποιήσεις. Υπό το πρίσμα αυτό, ο συντάκτης της παρούσας μελέτης θεωρεί πως οι επιχειρήσεις δεν πρέπει να διστάζουν να χρησιμοποιούν οικονομικούς πόρους για να καταρτισθούν και να διανεμηθούν εγκαίρως και με κατάλληλο τρόπο οι γνωστοποιήσεις που θα κριθούν απαραίτητες. Με άλλα λόγια, τέτοιου είδους γνωστοποιήσεις πρέπει να βρίσκονται ψηλά στη λίστα προτεραιοτήτων ως προς την εξασφάλιση των απαραίτητων κονδυλίων από τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους της εκάστοτε επιχείρησης.

7.4 Προτάσεις για Περαιτέρω Επιστημονική Έρευνα

Παρόλο που η παρούσα διδακτορική διατριβή κάλυψε αποτελεσματικά αρκετούς τομείς επιστημονικού ενδιαφέροντος, όσον αφορά στην καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και τις συνέπειες αυτής της καθιέρωσης, εξακολουθούν και υφίστανται συγκεκριμένες κατευθύνσεις προς τις οποίες θα μπορούσαν να στραφούν σχετικές μελλοντικές έρευνες.

Πιο συγκεκριμένα, θα μπορούσαν να διενεργηθούν, σε μελλοντικό χρόνο, αντίστοιχες έρευνες με σκοπό να διαπιστώσουν εάν οι συγκεκριμένες απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης ισχύουν ως έχουν ή μήπως έχουν μεταβληθεί ουσιωδώς και σημαντικά με το πέρασμα του χρόνου. Μία τέτοια έρευνα έχει νόημα από την στιγμή που έχει φανεί από προηγούμενες μελέτες ότι οι αντιλήψεις σχετικά τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μεταβάλλονται συνεχώς.

Έτσι λοιπόν, ο βαθμός στον οποίο οι λογιστές κατανοούν τα εφαρμοζόμενα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα αυξάνεται με το πέρασμα του χρόνου. Αυτό συμβαίνει διότι όσο περισσότερη εμπειρία αποκτούν οι λογιστές στην εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τόσο καλύτερα εφαρμόζουν τα Πρότυπα αυτά. Όταν, για παράδειγμα, οι λογιστές αντιμετωπίζουν προβλήματα όσον αφορά στο ποια είναι η καταλληλότερη μέθοδος αποτίμησης ενός περιουσιακού στοιχείου με βάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και όταν βρίσκουν έγκυρες απαντήσεις στα προβλήματα αυτά, την επόμενη φορά που θα χρειασθεί να προβούν σε παρόμοια αποτίμηση με βάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα γνωρίζουν πώς να διενεργήσουν αυτήν την αποτίμηση. Με τον τρόπο αυτό, οι λογιστές θα αποφύγουν τυχόν λάθη στην επιλογή και στην εφαρμογή της κατάλληλης μεθόδου αποτίμησης περιουσιακών στοιχείων.

Ακόμη, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων όσο περισσότερες καταστάσεις μελετούν οι οποίες είναι καταρτισμένες με βάση τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τόσο καλύτερα θα αντιλαμβάνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία που περιέχονται στις οικονομικές καταστάσεις και προέκυψαν με βάση τη χρήση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Παρομοίως λοιπόν, όταν βρίσκουν έγκυρες απαντήσεις σε προβλήματα κατανόησης και αντίληψης των καταρτισμένων με βάση τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα οικονομικών καταστάσεων, την επόμενη φορά που θα χρειασθεί να προβούν σε παρόμοια ανάλυση και αξιολόγηση, θα γνωρίζουν πώς να διενεργήσουν αυτήν την ανάλυση και αυτήν την αξιολόγηση. Με τον τρόπο αυτό, οι επενδυτές, οι μέτοχοι, οι οικονομικοί αναλυτές θα αποφύγουν τυχόν λάθη στην επιλογή και στην εφαρμογή της κατάλληλης μεθόδου ανάλυσης και αξιολόγησης των εκάστοτε χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Θα ήταν άξιο σχολιασμού και ανάλυσης εάν ήταν δυνατό να διενεργηθούν έρευνες με παρόμοια ερευνητικά ερωτήματα και παρόμοια μεθοδολογικά εργαλεία και σε άλλες χώρες, πέραν της Ελλάδος, διότι με τον τρόπο αυτό θα ήταν δυνατό να διαπιστωθεί εάν οι απαντήσεις στις οποίες καταλήγουν τα ερευνητικά ερωτήματα στην περίπτωση της Ελλάδος

ίσχυαν και στην περίπτωση άλλων χωρών. Εάν δε ισχύουν αυτές οι απαντήσεις στην περίπτωση άλλων χωρών, πιθανότατα να δοθεί η δυνατότητα για διερεύνηση και σε ποιον βαθμό ισχύουν οι απαντήσεις αυτές στην περίπτωση άλλων χωρών. Γενικότερα, μία έρευνα προς αυτήν την κατεύθυνση θεωρείται ότι θα ήταν διαφωτιστική ως προς τις ομοιότητες και τις διαφορές του ελληνικού οικονομικού περιβάλλοντος με διαφορετικά οικονομικά περιβάλλοντα, δεδομένων των ίδιων επιστημονικών ερωτημάτων και δεδομένων των ίδιων επιστημονικών μεθοδολογικών εργαλείων.

Επίσης, δεδομένου ότι δεν υπάρχουν σχετικές σαφείς και ρητές επεξηγηματικές σημειώσεις στις δημοσιευμένες γνωστοποιήσεις των ελληνικών εισηγμένων επιχειρήσεων, είναι σκόπιμο, κατά τη γνώμη του ερευνητή, να συμπεριληφθεί σε μελλοντικές μελέτες η διερεύνηση των παραγόντων οι οποίοι καθορίζουν τον βαθμό συμμόρφωσης των Ελληνικών επιχειρήσεων με τις απαιτήσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι σε προγενέστερες μελέτες έχει διαπιστωθεί ότι παράγοντες οι οποίοι καθορίζουν τον βαθμό συμμόρφωσης των Ελληνικών επιχειρήσεων με τις απαιτήσεις των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι το μέγεθος της ελεγκτικής εταιρείας η οποία διενεργεί τον έλεγχο της εκάστοτε επιχείρησης, η αναμενόμενη επωφελής για την επιχείρηση μεταβολή των λογιστικοποιημένων ιδίων κεφαλαίων εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και η αναμενόμενη επωφελής για την επιχείρηση μεταβολή του λογιστικοποιημένου καθαρού αποτελέσματος εξαιτίας της εισαγωγής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Ακόμη, θα ήταν εξαιρετικά διαφωτιστικές οι όποιες εισηγήσεις παραγόντων της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, ειδικών στην οικονομική ανάλυση επιχειρήσεων, δυνητικών επενδυτών και μετόχων των εισηγμένων επιχειρήσεων, σχετικά με την αντιληπτή ποιότητα της παρεχομένης χρηματοοικονομικής πληροφόρησης από ελληνικές εισηγμένες επιχειρήσεις. Εάν πραγματοποιούνταν αυτές οι εισηγήσεις, θα αποτελούσαν ένα πλήρη οδηγό για μελλοντικούς μελετητές για το ποια χαρακτηριστικά των οικονομικών καταστάσεων καθιστούν τις οικονομικές καταστάσεις αξιόπιστες και ποιοτικές (κατά την επαγγελματική άποψη των χρηστών αυτών). Επίσης, οι χρήστες αυτοί των οικονομικών καταστάσεων θα ήταν δυνατό να εξηγήσουν σε μελλοντικούς μελετητές ποιοι παράγοντες θεωρούν ότι βελτιώνουν ουσιαστικά την ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων. Εντός των πλαισίων μίας έρευνας προς την κατεύθυνση αυτή, οι μελλοντικοί μελετητές, ενδεχομένως, να προέβαιναν σε σχετικές αποκαλυπτικές, ενδελεχείς και δομημένες συνεντεύξεις με πιθανούς χρήστες οικονομικών καταστάσεων, αντί να προβούν σε ποσοτικές μεθόδους διερεύνησης.

Η παρούσα έρευνα, καθώς και προγενέστερες έρευνες έχουν αποδείξει ότι η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ έχει υποστηρίξει σε σημαντικό βαθμό την καταπολέμηση πρακτικών «δημιουργικής λογιστικής». Μελλοντικές έρευνες θα ήταν δυνατό να διερευνήσουν εάν οι Ελληνικές επιχειρήσεις με την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εφαρμόζουν, ακόμη, πρακτικές «δημιουργικής λογιστικής» και, εάν όντως εφαρμόζουν, σε ποιον βαθμό τις εφαρμόζουν και ποια χρηματοοικονομικά στοιχεία επηρεάζονται από τέτοιες πιθανές πρακτικές.

Ακολουθώντας την προτεινόμενη μεθοδολογική προσέγγιση, ανάμεσα σε άλλα συμπεράσματα, ο ερευνητής καταλήγει στο συμπέρασμα ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας με την εφαρμογή των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας με την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι **μη γραμμική**. Αυτό σημαίνει ότι, πιθανότατα, η συσχέτιση μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας με την εφαρμογή των Ελληνικών Λογιστικών Προτύπων και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας με την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διακρίνεται από **μη αναλογικότητα**. Εάν όντως ισχύει η μη αναλογικότητα, δηλαδή η μη γραμμικότητα της συσχέτισης μεταξύ μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας με την εφαρμογή των ΕΛΠ και των μεταβολών των τιμών των δεικτών περιθωρίου EBITDA, περιθωρίου EBIT και όλων των δεικτών ρευστότητας με την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, όπως φαίνεται από την έρευνα, τότε για να διερευνηθεί η εν λόγω συσχέτιση χρειάζεται να αξιοποιηθούν υποδείγματα τα οποία δεν θα είναι γραμμικά για τη διερεύνηση της συσχέτισης αυτής. Τέτοια υποδείγματα συναντώνται, ήδη, στη διεθνή βιβλιογραφία (McLeay και Omar, 2000; Ezzamel και Mar-Molinero, 1990, όπως αναφέρονται στη Certified General Accountants Association of Canada, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΣΤΗ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΣΤΟΧΩΝ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

8.1 Γενικές Προτάσεις για τη Βέλτιστη Υποστήριξη των Στόχων της Ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων

Σε σχετική αναφορά του Ινστιτούτου Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά (CFA Institute, 2011), έχουν παρατεθεί επεξηγηματικά και αναλυτικά οι διαπιστωμένες με τεκμηριωμένη επιστημονική έρευνα απόψεις ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος χρηστών οικονομικών καταστάσεων ως προς τις αντιληπτές ατέλειες και ελλείψεις συγκεκριμένων γνωστοποιήσεων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης. Ειδικότερα, το Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά θέλησε να μελετήσει με τεκμηριωμένη επιστημονική έρευνα τις απόψεις ενός αντιπροσωπευτικού δείγματος χρηστών οικονομικών καταστάσεων ως προς τις αντιληπτές ατέλειες και ελλείψεις των γνωστοποιήσεων στις οποίες προβαίνουν οι υπεύθυνες εταιρείες συμμορφούμενες με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις».

Ο ερευνητής της παρούσας έρευνας παραθέτει στο σημείο αυτό τα σχετικά ευρήματα της ως άνω αναφοράς πρωτίστως επειδή θεωρείται ότι τα ευρήματα αυτά είναι αρκούντως ενδεικτικά των ατελειών και των ελλείψεων τις οποίες αντιλαμβάνονται οι χρήστες όχι μόνο των προαναφερθεισών γνωστοποιήσεων, αλλά και των γενικότερων γνωστοποιήσεων οι οποίες προβλέπονται από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Με άλλα λόγια, πιστεύεται ότι τα ευρήματα της προαναφερθείσας αναφοράς μάς δίνουν κατατοπιστική γενική εποπτεία των αντιλήψεων των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων όχι μόνο περί του προαναφερθέντος συγκεκριμένου ΔΠΧΑ, αλλά και περί του συνολικού συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ειδικότερα, καθίσταται δυνατό να έχουμε κατατοπιστική γενική εποπτεία των αντιλήψεων των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων ως προς τα ελαττώματα του συστήματος χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Αξίζει να τονιστεί ότι η εν λόγω έρευνα προσφέρει μία εποπτική εικόνα των αντιληπτών ατελειών και ελλείψεων και όχι μία λεπτομερή καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση των αντιληπτών ατελειών και ελλείψεων.

Ως τέτοια, η προαναφερθείσα έρευνα μπορεί να δώσει γενικό προσανατολισμό και γενικές κατευθύνσεις για τον τρόπο με τον οποίο είναι σκόπιμο να διαμορφώνεται στο άμεσο μέλλον το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, πάντοτε με κύριο σκοπό την εξυπηρέτηση των αναγκών των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων. Κατανοώντας τη σκοπιμότητα τεκμηριωμένης παροχής γενικού προσανατολισμού και γενικών κατευθύνσεων για τον τρόπο με τον οποίο είναι σκόπιμο να διαμορφώνεται στο άμεσο μέλλον το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, παρατίθενται αναλυτικά ευρήματα που εντοπίστηκαν. Η παράθεση αυτών των ευρημάτων γίνεται στο

σημείο αυτό της παρούσας μελέτης έτσι ώστε οι χρήστες της μελέτης αυτής να επωφεληθούν αντίστοιχα τα μέγιστα από την παράθεση αυτή. Έχοντας παραθέσει ήδη:

- τη σχετική διεθνή βιβλιογραφία,
- την ανάλυση και αξιολόγηση, *σε θεωρητική βάση*, των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις εδραιωμένες διεθνώς επιστημονικές πρακτικές χρηματοοικονομικής ανάλυσης
- την ανάλυση και αξιολόγηση, *σε εμπειρική βάση*, των συνεπειών της καθιέρωσης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις εδραιωμένες διεθνώς επιστημονικές πρακτικές χρηματοοικονομικής ανάλυσης

θεωρείται ότι μπορεί να ολοκληρωθεί η ανάλυση και η αξιολόγηση, παραθέτοντας τα ευρήματα περί αντιληπτών ατελειών και ελλείψεων των γνωστοποιήσεων στις οποίες προβαίνουν οι υπεύθυνες εταιρείες, οι οποίες συμμορφώνονται με το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις».

Έτσι λοιπόν, το Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά (CFA Institute, 2011) διαπίστωσε πως οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων αντιλαμβάνονται τις εξής ελλείψεις ή ατέλειες, αναφορικά με το περιεχόμενο και τη λειτουργία του ΔΠΧΑ 7:

- Οι γνωστοποιήσεις για τους αναλαμβανόμενους κινδύνους δεν γίνονται εύκολα κατανοητές. Αυτό αποδίδεται σε αντιληπτή μη πληρότητα αυτών των γνωστοποιήσεων, καθώς και στη μη συνεκτική παρουσίαση των σχετικών κινδύνων. Επιπλέον, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων δεν μπορούν να ανασύρουν με εύκολο τρόπο τα επιθυμητά χρηματοοικονομικά στοιχεία από το όλο σώμα της κάθε γνωστοποίησης.
- Η κατηγορία των κινδύνων της αγοράς είναι πολύ ευρεία, όσον αφορά στις υποπεριπτώσεις οι οποίες δύνανται να συμπεριλαμβάνονται σε αυτήν.
- Γνωστοποιήσεις ποιοτικής μορφής (δηλαδή, μη ποσοτικής μορφής) κρίνονται από τους χρήστες ως ενέχουσες ελάχιστη πληροφοριακή αξία. Επιπλέον, οι χρήστες παρατηρούν έλλειψη συμφωνίας των αντιστοίχων ποσοτικών και ποιοτικών παρατηρήσεων
- Οι χρήστες τρέφουν χαμηλή εκτίμηση για την αξιοπιστία των γνωστοποιήσεων που εξετάστηκαν
- Οι χρήστες τρέφουν χαμηλή εκτίμηση για την συγκρισιμότητα των γνωστοποιήσεων που εξετάστηκαν
- Οι χρήστες παρατηρούν απουσία επικοινωνίας με κατεύθυνση από τη διοίκηση της εκάστοτε επιχείρησης προς τα κατώτατα κλιμάκια της ιεραρχίας της επιχείρησης και με περιεχόμενο αυτής της επικοινωνίας την κατάλληλη διαχείριση των όποιων κινδύνων

Ως χρήστες των προαναφερθεισών γνωστοποιήσεων το Ινστιτούτο Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά (CFA Institute, 2011) εννοεί 133 συμμετέχοντες στην εν λόγω έρευνα. Από τους 133 συμμετέχοντες, οι 83 αποτελούν μέλη του Ινστιτούτου Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά (CFA Institute, 2011) και επαγγέλλονται οικονομικοί αναλυτές. Οι υπόλοιποι 50 συμμετέχοντες είναι α) είτε οικονομικοί αναλυτές, αλλά όχι μέλη του Ινστιτούτου Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά, β) είτε οικονομικοί αναλυτές (όχι μέλη του Ινστιτούτου Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά) ειδικευμένοι στην ανάλυση των αγορών (ως συναλλακτικών διεργασιών και διαδικασιών) χρηματοοικονομικών στοιχείων.

Σχετικά με την αξιολόγηση των ευρημάτων της έρευνας, σύμφωνα με τον ερευνητή, θεωρείται πως μπορούν να διατυπωθούν γενικές κατευθύνσεις για το πώς θα πρέπει να διενεργείται η κατάρτιση και εισαγωγή νέων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ καθώς και η τροποποίηση παλαιότερων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επίσης, θεωρείται πως μπορούν να διατυπωθούν γενικές κατευθύνσεις για το ποιοι θα πρέπει να είναι οι στόχοι αυτών των διαδικασιών κατάρτισης, εισαγωγής και τροποποίησης. Τέτοιες γενικές κατευθύνσεις, εντός των πλαισίων της παρούσας έρευνας, θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους την επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στη επιστήμη της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων και στην επαγγελματική πρακτική της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων.

Η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων έρχεται να εκπληρώσει συγκεκριμένους στόχους και ανάγκες. Συνεπώς, η επίδραση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πρέπει να είναι τέτοια ώστε, όχι μόνο να μην θίγεται η εκπλήρωση αυτών των στόχων και αυτών των αναγκών, αλλά και να προάγεται η εκπλήρωση αυτών των στόχων και αυτών των αναγκών από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με την Association of Chartered Certified Accountants (ACCA, 2010), ως χρηματοοικονομική ανάλυση (Financial Analysis) θεωρείται η επιλογή, αξιολόγηση και ερμηνεία χρηματοοικονομικών δεδομένων, συνοδεία οποιασδήποτε σχετικής πληροφόρησης, με σκοπό την υποστήριξη της λήψης επενδυτικών και χρηματοοικονομικών αποφάσεων. Η χρηματοοικονομική ανάλυση μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αξιολογηθεί, για παράδειγμα, η χρηματοοικονομική επίδοση μίας επιχείρησης (εσωτερική χρήση εντός μίας οικονομικής οντότητας). Μπορεί ακόμη να χρησιμοποιηθεί για να εκτιμηθεί η πιστοληπτική ικανότητα των προμηθευτών μίας επιχείρησης (εξωτερική, όχι αποκλειστικά εντός συγκεκριμένης οικονομικής οντότητας).

Η επιλογή, αξιολόγηση και ερμηνεία χρηματοοικονομικών δεδομένων τα οποία λαμβάνονται από τις οικονομικές καταστάσεις των επιχειρήσεων μπορεί να είναι οριζόντια, αλλά και κάθετη. Θα καλούνταν οριζόντια εάν η χρηματοοικονομική ανάλυση συνίστατο στη σύγκριση οικονομικών καταστάσεων της ίδιας οικονομικής οντότητας από διαφορετικές χρονικές περιόδους. Μία τέτοια συγκριτική ανάλυση θα επέτρεπε στα ενδιαφερόμενα μέρη να γνωρίζουν εάν η χρηματοοικονομική επίδοση της αναλυόμενης οικονομικής οντότητας

έχει μεταβληθεί με το πέρασμα του χρόνου. Επιπλέον, θα καλούνταν κάθετη μία χρηματοοικονομική ανάλυση η οποία θα συνίστατο στη σύγκριση δύο ή περισσότερων μονάδων χρηματοοικονομικών δεδομένων για την ίδια χρονική περίοδο (UKPAI, 2013).

Έχοντας:

- a) παραθέσει επεξηγηματικά τα ευρήματα του Ινστιτούτου Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά ως προς τις ατέλειες και τις ελλείψεις των γνωστοποιήσεων του Διεθνούς Προτύπου Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα: Γνωστοποιήσεις»
- b) υπενθυμίσει τις βασικές αρχές και τους βασικούς στόχους της χρηματοοικονομικής ανάλυσης σε διεθνές επίπεδο και
- c) διατυπώσει την πρόθεσή του ερευνητή να χρησιμοποιήσει τα προαναφερθέντα ευρήματα για να προτείνει γενικές κατευθύνσεις για την κατάρτιση και τροποποίηση ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ώστε να εξυπηρετηθούν οι προαναφερθείσες βασικές αρχές και βασικοί στόχοι της χρηματοοικονομικής ανάλυσης σε διεθνές επίπεδο

αξιολογούνται τα ευρήματα αυτά στις παρακάτω ενότητες της παρούσας έρευνας.

8.2 Ειδικές Προτάσεις για τη Βέλτιστη Υποστήριξη των Στόχων της Ανάλυσης Οικονομικών Καταστάσεων

Η ανάλυση οικονομικών καταστάσεων, ή αλλιώς χρηματοοικονομική ανάλυση συνίσταται κατά βάση στη σύγκριση οικονομικών καταστάσεων. Η σύγκριση αυτή διενεργείται με πολλούς τρόπους. Δύο κύρια είδη σύγκρισης οικονομικών καταστάσεων είναι η οριζόντια και η κάθετη σύγκριση. Είναι προφανές ότι, για να υποστηρίζεται και να προάγεται η σύγκριση οικονομικών καταστάσεων, χρειάζεται οι οικονομικές καταστάσεις να είναι συγκρίσιμες, δηλ. να χαρακτηρίζονται από συγκρισιμότητα. Παρόλα αυτά, στην έρευνα του Ινστιτούτου Πιστοποιημένων Οικονομικών Αναλυτών του Καναδά, οι συμμετέχοντες χρήστες τρέφουν χαμηλή εκτίμηση για την συγκρισιμότητα των γνωστοποιήσεων που εξετάστηκαν. Το συγκεκριμένο γεγονός έχει παρατηρηθεί και σε άλλες παρόμοιες έρευνες που έχουν αναφερθεί στην παρούσα έρευνα (Platt, Platt και Pedersen, 1994; Street, Gray, και Bryant, 1999; Street και Bryant, 2000; Street και Gray, 2001; Glaum και Street, 2003; Nobes, 2006; Callao και Lainez, 2007; Terzi et al., 2013). Στις έρευνες αυτές διατυπώνονται αμφιβολίες ως προς το κατά πόσον τα ισχύοντα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, καθώς και ο τρόπος με τον οποίον αυτά εφαρμόζονται, ικανοποιούν το κριτήριο της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων. Εάν, όμως, δεν ικανοποιείται από ισχύοντα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, καθώς και από τον τρόπο με τον οποίον αυτά εφαρμόζονται, το κριτήριο της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων, τότε δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική η σύγκριση των οικονομικών καταστάσεων. Η

σύγκριση των οικονομικών καταστάσεων έχει τεκμηριωθεί ήδη ως ταυτόσημη της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων, συνεπώς δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική η ανάλυση των οικονομικών καταστάσεων, εάν δεν ικανοποιείται από τα ισχύοντα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ (καθώς και από τον τρόπο με τον οποίον αυτά εφαρμόζονται) το κριτήριο της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Στην παρούσα έρευνα, όπως και σε άλλες παρόμοιες έρευνες έχει παρατεθεί διεξοδικά η σημαντικότερη πρόοδος που έχει σημειωθεί στον τομέα της επίτευξης συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων από την εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Επιπλέον, επεξηγήθηκαν λεπτομερώς και οι πτυχές αυτής της σημαντικότερης προόδου. Αυτή η λεπτομερής επεξήγηση περιελάμβανε τα βήματα τα οποία έγιναν προς αυτήν την κατεύθυνση της προόδου. Παρατέθηκαν με αναλυτική ακρίβεια τα συγκεκριμένα σημεία αιτιολόγησης αυτής της προόδου, με ευθεία αναφορά σε συγκεκριμένα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα οποία σημεία αξιολογούνται από την παρούσα έρευνα αλλά και από άλλες παρόμοιες έρευνες ως σημεία που προάγουν τη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων.

Ωστόσο, το ζήτημα της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων επανέρχεται συνεχώς, παρά τα βήματα προόδου προς αυτήν την κατεύθυνση τα οποία μόλις αναφέρθηκαν. Η ακαδημαϊκή κοινότητα και οι επαγγελματίες του κόσμου των επιχειρήσεων εξακολουθούν να ζητούν περισσότερη συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων από τους συντάκτες των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, και θεωρούν ότι πρέπει να γίνουν περισσότερα βήματα προόδου σε αυτόν τον τομέα. Δηλαδή, η ακαδημαϊκή κοινότητα και οι επαγγελματίες του κόσμου των επιχειρήσεων θεωρούν ότι το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πρέπει να υπηρετήσει με περισσότερη αποτελεσματικότητα τον στόχο της επίτευξης της ικανοποιητικής συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Αφού η ακαδημαϊκή κοινότητα και οι επαγγελματίες του κόσμου των επιχειρήσεων θεωρούν ότι το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πρέπει να υπηρετήσει με περισσότερη αποτελεσματικότητα τον στόχο της επίτευξης της ικανοποιητικής συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων, δεν μένει άλλη επιλογή στους συντάκτες των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και τους λογιστές και ελεγκτές που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να κινηθούν πλέον αποφασιστικά και πλέον αποτελεσματικά προς αυτήν την κατεύθυνση. Έχοντας καταγράψει, αξιολογηθεί και τεκμηριωθεί τα βήματα προόδου που έχουν ήδη γίνει προς αυτήν την κατεύθυνση, θεωρείται ότι δεν υπάρχει λόγος για αλλαγή ρότας από τους συντάκτες των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και τους λογιστές και ελεγκτές που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ως προς την επιδίωξη της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων. Αποτελεί πεποίθηση του ερευνητή ότι, δηλαδή, ο γενικός προσανατολισμός ως προς την επιδίωξη της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων είναι σωστός.

Παρόλα αυτά, ενδεχομένως πρέπει να ενταθούν και να συστηματικοποιηθούν περισσότερο οι προσπάθειες των συντακτών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και των λογιστών και ελεγκτών που

εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ ως προς την επιδίωξη της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων.

Αρχικά, συστήνεται περαιτέρω επανεξέταση της δυνατότητας επιλογής μεταξύ διαφορετικών λογιστικών πρακτικών την οποία επιτρέπει το σύστημα χρηματοοικονομικής πληροφόρησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Στην παρούσα διατριβή έχει διαπιστωθεί ότι μερικοί ερευνητές θεωρούν ότι η εγγενής στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα δυνατότητα επιλογής μεταξύ διαφορετικών λογιστικών πρακτικών σε αρκετά ζητήματα λογιστικής παρακολουθήσεως δυσχεραίνει την επιδιωκόμενη συγκρισιμότητα και αξιοπιστία μεταξύ των οικονομικών καταστάσεων (Nobes, 2006). Άλλωστε, ένα από τα βασικά ζητήματα για τα οποία εκδηλωνόταν σκεπτικισμός από τα μέλη του IOSCO ήταν η παρουσία εναλλακτικών επιτρεπτών λογιστικών πρακτικών. Από πολλές πλευρές υποστηρίζονταν ότι η δυνατότητα την οποία έδιναν κάποια λογιστικά πρότυπα στους λογιστές να επιλέγουν ποια πρακτική θα εφαρμόζουν σε συγκεκριμένα ζητήματα αποτελούσε εφιαλτήριο για γενικότερη δόλια λογιστική πολιτική εκ μέρους μερικών εταιρειών για διαστρέβλωση της πλήρους και ορθής χρηματοοικονομικής εικόνας των επιχειρήσεων. Το βασικό αυτό ζήτημα το αντιμετώπισε η IASC μέσω ενός συγκεκριμένου προγράμματος (project), το οποίο αποσκοπούσε στη βελτίωση της συγκρισιμότητας των ισχύοντων ΔΛΠ. Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος αυτού το 1993 η IASC είχε απαλείψει τις περισσότερες από τις εναλλακτικές πρακτικές οι οποίες υπήρχαν σε πολλά ισχύοντα ΔΛΠ.

Εντούτοις, ακόμη και μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος αυτού, σε κάποια από τα ισχύοντα ΔΛΠ ίσχυε και προτεινόταν μία κύρια λογιστική πρακτική, αλλά ακόμη δίνονταν εναλλακτικές λογιστικές πρακτικές. Είναι γεγονός ότι πρέπει να καταδεικνύεται προσεκτικότερη μέριμνα από τη μέριμνα που ήδη λαμβάνεται κατά την κατάρτιση νέων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα οποία δεν έχουν εκδοθεί ακόμη προς χρήση από τις επιχειρήσεις. Με τη συλλογιστική αυτή, θεωρείται προφανές ότι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ως ξεχωριστό σημείο προσοχής η διασφάλιση ότι σε τέτοια νέα και πρωτοεισαγόμενα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα περιέχεται μόνο μία συνιστώμενη λογιστική πρακτική ανά λογιστικό ζήτημα προς αντιμετώπιση. Οι ομάδες εργασίας οι επιφορτισμένες με την κατάρτιση νέων και πρωτοεισαγόμενων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα πρέπει να επιτρέπουν να συμπεριλαμβάνονται περισσότερων της μίας εναλλακτικών πρακτικών λογιστικών για το ίδιο λογιστικό ζήτημα στο σώμα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μόνον εφόσον έχει εξετασθεί, ενδελεχώς, η πρόταση μίας και μοναδικής λογιστικής πρακτικής για το εκάστοτε διερευνώμενο λογιστικό ζήτημα και έχει απορριφθεί.

Επιπλέον, πρέπει οι ομάδες εργασίας της IASC να επανεξετάζουν κατά περιόδους τα επιμέρους λογιστικά ζητήματα για τα οποία έχουν ήδη εκδοθεί ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ο σκοπός μίας τέτοιας περιοδικής επανεξέτασης είναι να επανεπισκοπηθούν τυχόν νεότερες εξελίξεις στο μακροοικονομικό και τεχνολογικό διεθνές περιβάλλον οι οποίες θα επιτρέπουν την απαλοιφή

εναλλακτικών λογιστικών πρακτικών για το ίδιο επανεξεταζόμενο λογιστικό ζήτημα και την επακόλουθη οριστικοποίηση μίας και μοναδικής λογιστικής πρακτικής για το ίδιο επανεξεταζόμενο λογιστικό ζήτημα.

Επίσης, έχει επισημανθεί η σπουδαιότητα της πλήρους και ουσιαστικής συμμόρφωσης με το γράμμα και με το πνεύμα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, έτσι ώστε να καθίσταται δυνατή η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων. Ειδικότερα, επισημάνθηκε πως ενίοτε η καθιέρωση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μία εθνική οικονομία δεν σημαίνει οπωσδήποτε την πλήρη και κατάλληλη εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε αυτήν την οικονομία και προπαντός δεν σημαίνει οπωσδήποτε την πλήρη και αποτελεσματική συμμόρφωση των επιχειρήσεων με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Η πλήρης, κατάλληλη και αποτελεσματική εφαρμογή και συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ προϋποθέτει ότι η εταιρική διακυβέρνηση και η εταιρική διοίκηση θα είναι δεσμευμένη και αποτελεσματική προς αυτήν την κατεύθυνση. Επίσης, προϋποθέτει ότι οι υπεύθυνες ρυθμιστικές αρχές θα είναι δεσμευμένες και αποτελεσματικές προς αυτήν την κατεύθυνση. Ενδέχεται ο υποψήφιος επενδυτής να επαναπαυθεί στο γεγονός ότι μία χώρα έχει υιοθετήσει τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ και να θεωρήσει ως δεδομένη την εφαρμογή και τη συμμόρφωση των επιχειρήσεων προς τα πρότυπα αυτά, ενώ κάτι τέτοιο να μην ισχύει, ή τουλάχιστον να μην ισχύει σε βαθμό αποδεκτό από τους υποψηφίους επενδυτές. Εάν η συμμόρφωση με τα ισχύοντα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ σε μία χώρα δεν υφίσταται σε σημαντικό βαθμό, αυτό σημαίνει ότι η συγκρισιμότητα των οικονομικών καταστάσεων σε αυτήν τη χώρα είναι τουλάχιστον αμφισβητούμενη. αυτό εξηγείται εάν αναλογισθεί κανείς ότι για να είναι συγκρίσιμα τα χρηματοοικονομικά στοιχεία διαφορετικών οικονομικών καταστάσεων χρειάζεται να είναι παρόμοιες σε μεγάλο βαθμό οι λογιστικές πρακτικές βάσει των οποίων καταστρώνονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία αυτά. Στην παρούσα μελέτη επισημάνθηκε ότι αρκετές επιστημονικές έρευνες έχουν δείξει ότι ο βαθμός συμμόρφωσης των επιχειρήσεων ως προς τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ απέχει πολύ από το να είναι ιδανικός (Glaum και Street, 2003; Street και Bryant, 2000; Street και Gray, 2001; Street, Gray, και Bryant, 1999).

Το ιδανικό είναι η πλήρης και ουσιαστική συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να επιτυγχάνεται με βούληση των λογιστών και των ελεγκτών των επιχειρήσεων οι οποίες εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Εάν, ωστόσο, δεν σημειώνεται οικεία βούληση των λογιστών και των ελεγκτών των επιχειρήσεων οι οποίες εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ για πλήρη και ουσιαστική συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε η πλήρης και ουσιαστική συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πρέπει να επιτυγχάνεται έστω με έξωθεν επιβολή στους λογιστές και τους ελεγκτές των επιχειρήσεων οι οποίες εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Γίνεται αντιληπτό ότι τα κατ' εξοχήν υπεύθυνα όργανα για την επιβολή της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι συνήθως οι κατά τόπους αρμόδιες εθνικές και υπερεθνικές ρυθμιστικές αρχές. Για να επιτυγχάνεται η συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πρέπει αυτές οι κατά τόπους αρμόδιες εθνικές και υπερεθνικές ρυθμιστικές αρχές (και ειδικότερα οι διοικήσεις αυτών των

ρυθμιστικών αρχών) να δεσμεύονται ρητά προς αυτήν την κατεύθυνση και η δέσμευση αυτή να έχει νομική ισχύ. Παρατηρείται ότι στη συντριπτική πλειονότητα των εθνικών και υπερεθνικών επικρατειών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τέτοιες ρητές δεσμεύσεις νομικής ισχύος τηρούνται.

Ωστόσο, τέτοιου είδους ρητές δεσμεύσεις νομικής ισχύος δεν συνοδεύονται από αντίστοιχες πρακτικές πολλές φορές. Έτσι, πολύ συχνά, οι εθνικές και υπερεθνικές ρυθμιστικές αρχές δεν επιβάλλουν με αποτελεσματικό, συνεπή και διατηρήσιμο τρόπο τη συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Για να επιτυγχάνεται η επιβολή της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ με αποτελεσματικό, συνεπή και διατηρήσιμο τρόπο χρειάζεται οι εθνικές και υπερεθνικές ρυθμιστικές αρχές να εφαρμόζουν κατάλληλα προσχεδιασμένες, μεθοδικές και συστηματικές πολιτικές και στρατηγικές. Με άλλα λόγια, εάν οι όποιες προσπάθειες επιβολής της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι αποσπασματικές, τότε υπάρχει κίνδυνος να απωλέσουν την αποτελεσματικότητά τους. Αυτός ο κίνδυνος απώλειας της αποτελεσματικότητας των προσπαθειών επιβολής της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ υφίσταται εφόσον οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις από τις ρυθμιστικές αρχές αναμένουν ότι οι όποιες αυτές οι προσπάθειες δεν διακρίνονται από προσχεδιασμένες, μεθοδικές και συστηματικές πολιτικές και στρατηγικές. Στην περίπτωση αυτή, οι ελεγχόμενες επιχειρήσεις θα αναμένουν ότι ο έλεγχος και οι συνεπαγόμενες ποινές εφόσον δεν παρατηρείται συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν θα εφαρμόζονται και στο μέλλον, αφού δεν θα αποτελούν μέρος προσχεδιασμένων, μεθοδικών και συστηματικών πολιτικών και στρατηγικών.

Επιπρόσθετα, η επιβολή της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ δεν θα είναι αποτελεσματική, συνεπής και διατηρήσιμη εάν οι αρμόδιες ρυθμιστικές αρχές δεν έχουν στη διάθεσή τους απαραίτητους οικονομικούς πόρους για την άσκηση των όποιων σχετικών πολιτικών και στρατηγικών. Στους σχετικούς οικονομικούς πόρους δύνανται να συμπεριλαμβάνονται: α) το ανθρώπινο δυναμικό το οποίο θα είναι επιφορτισμένο και υπεύθυνο με τον σχεδιασμό, τη διενέργεια και την αξιολόγηση των σχετικών ελέγχων στις επιχειρήσεις, β) οι υλικοτεχνικοί πόροι για την ενδυνάμωση του ανθρωπίνου δυναμικού προς επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί, γ) οι χρηματικοί πόροι για τη χρηματοδότηση των ανθρωπίνων και των υλικοτεχνικών πόρων, και άλλοι πόροι.

Για να είναι αποτελεσματικοί στο έργο της επιβολής της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι εργαζόμενοι στις αντίστοιχες ρυθμιστικές αρχές οφείλουν να λαμβάνουν την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση των κανόνων των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Μάλιστα, είναι σκόπιμο η εκπαίδευση αυτή να προηγείται σε χρόνο από την αντίστοιχη εκπαίδευση των λογιστών και των ελεγκτών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις επιχειρήσεις. Για να μπορούν να ελέγξουν αποτελεσματικά και πλήρως τους λογιστές και τους ελεγκτές των επιχειρήσεων, ως προς τη συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, οι εργαζόμενοι των ρυθμιστικών αρχών είναι σκόπιμο να

γνωρίζουν και να κατανοούν πλήρως τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ πριν αρχίσουν να τα εφαρμόζουν οι λογιστές και οι ελεγκτές των επιχειρήσεων.

Όπως επισημάνθηκε σε προηγούμενη παράγραφο της παρούσας ενότητας, είναι επιθυμητό η συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ να πραγματοποιείται με βούληση των λογιστών και των ελεγκτών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις επιχειρήσεις. Προς την κατεύθυνση της εξασφάλισης και της καλλιέργειας της βούλησης των λογιστών και των ελεγκτών που εφαρμόζουν τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στις επιχειρήσεις για συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, είναι σκόπιμο να παρέχονται κατάλληλα και επαρκή κίνητρα στους λογιστές και ελεγκτές των επιχειρήσεων. Επιπλέον, είναι απολύτως σκόπιμο να παρέχονται κίνητρα για τον ίδιο σκοπό στις διοικήσεις των επιχειρήσεων.

Σε προηγούμενη ενότητα της παρούσας διατριβής σημειώνεται ότι σε μελέτες με αντικείμενο την υποχρεωτική εφαρμογή των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ διαπιστώθηκε ότι επιτυγχάνεται ανάπτυξη και διεύρυνση εκάστοτε αγοράς εφόσον δίδονται ισχυρά κίνητρα στους συντάκτες των οικονομικών καταστάσεων για να παρέχουν χρηματοοικονομική πληροφόρηση πλήρη διαφάνειας (Daske et al., 2008). Σύμφωνα με αυτές τις μελέτες, η ποιότητα των οικονομικών καταστάσεων και οι ιδιότητες των χρηματοοικονομικών μεγεθών, εν τέλει, καθορίζονται από τα κίνητρα των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων (διοικητικών στελεχών και ελεγκτών) και όχι από τα λογιστικά πρότυπα τα οποία εφαρμόζονται (Daske et al., 2008; Ball et al., 2000, 2003). Επίσης, τα κίνητρα των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων επηρεάζονται σε μέγιστο βαθμό από θεσμικούς παράγοντες όπως είναι το νομικό καθεστώς, το κόστος απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, η συμμόρφωση με τους φορολογικούς κανονισμούς και ο γενικότερος παρεμβατισμός των κυβερνητικών υπηρεσιών. Εάν αυτοί οι θεσμικοί παράγοντες διακατέχονται από μία αρνητική προδιάθεση απέναντι στους επαγγελματίες, τότε τα αντίστοιχα κίνητρα των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων κινητοποιούν προς την κατεύθυνση της σύνταξης οικονομικών γνωστοποιήσεων χαμηλής ποιότητας.

Σε προηγούμενη παράγραφο της παρούσας ενότητας αναλύθηκε το νομικό καθεστώς, η συμμόρφωση με τους φορολογικούς κανονισμούς και ο γενικότερος παρεμβατισμός των κυβερνητικών υπηρεσιών ως παραγόντων οι οποίοι υποστηρίζουν τη συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Το κόστος απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων παρουσιάζει ερευνητικό ενδιαφέρον. Με άλλα λόγια, είναι αναμενόμενο, εάν η συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ αποκλίνει σε σημαντικό βαθμό από το γράμμα και από το πνεύμα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε να υφίσταται επιδείνωση η επαγγελματική υπόσταση των λογιστών και των ελεγκτών οι οποίοι είναι υπεύθυνοι για ελλιπή συμμόρφωση: εάν η δουλειά του λογιστή είναι η συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τότε, εάν γίνεται αντιληπτή στις οικονομικές καταστάσεις της εκάστοτε επιχείρησης

σημαντική απόκλιση από τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ο λογιστής θεωρείται ότι δεν έκανε καλά τη δουλειά του.

Το περιγραφόμενο κόστος απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων συνήθως συνίσταται στην απώλεια (ολική ή μερική) απασχόλησης, καθώς και στην απώλεια εισοδήματος από την απασχόληση. Δηλαδή, οι λογιστές και οι ελεγκτές οι οποίοι γίνονται αντιληπτοί ως επαγγελματίες κατώτερης ποιότητας έχουν λιγότερες ευκαιρίες να απασχοληθούν επαγγελματικά. Επίσης, οι αμοιβές των λογιστών και των ελεγκτών οι οποίοι γίνονται αντιληπτοί ως επαγγελματίες κατώτερης ποιότητας μειώνονται, ή εν τέλει είναι χαμηλότερες των αντιστοίχων αμοιβών των λογιστών και των ελεγκτών οι οποίοι γίνονται αντιληπτοί ως επαγγελματίες ανώτερης ποιότητας.

Το μέγεθος του κόστους απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, που περιγράφεται παραπάνω, διαφέρει από εποχή σε εποχή και από χώρα σε χώρα. Αυτό ισχύει επειδή η σημασία η οποία αποδίδεται στην απώλεια της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων διαφέρει από εποχή σε εποχή και από χώρα σε χώρα. Δηλαδή, έχει παρατηρηθεί σε πολλές και διαφορετικές επιστημονικές έρευνες ότι οι παράγοντες της κεφαλαιαγοράς, οι οικονομικοί αναλυτές των επιχειρήσεων και της αγοράς γενικότερα, τα στελέχη των διοικήσεων των επιχειρήσεων, τα στελέχη των ρυθμιστικών αρχών, τα στελέχη των φορολογικών αρχών, και άλλοι δεν αποδίδουν την ίδια σημασία στην απώλεια της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων διαφέρει από εποχή σε εποχή και από χώρα σε χώρα.

Μπορεί να διατυπωθεί με ασφάλεια πως, όσο μεγαλύτερη σημασία αποδίδεται στην απώλεια της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, τόσο μεγαλύτερο θα είναι το κόστος αυτής της απώλειας για τους λογιστές και τους ελεγκτές που δεν είναι συνεπείς στη δουλειά τους. Έχοντας ως σκοπό την επίτευξη της μέγιστης δυνατής συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, προσδοκάται η επίτευξη του μέγιστου δυνατού κόστους απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων ως απόρροια της μη συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Συνεπώς, αφού επιδιώκεται η επίτευξη του μέγιστου δυνατού κόστους απώλειας της αντιληπτής επαγγελματικής ακεραιότητας των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων ως απόρροια της μη συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, αποτελεί υποχρέωση η επίτευξη της όσο το δυνατό μεγαλύτερης σημασίας που αποδίδεται στη μη συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τους ενδιαφερόμενους που απολαμβάνουν τις υπηρεσίες των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, δηλαδή των λογιστών και των ελεγκτών.

Για να επιτευχθεί η μέγιστη δυνατή αποδιδόμενη σημασία στη μη συμμόρφωση με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ είναι σκόπιμο να δημιουργηθεί κουλτούρα συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Προς αυτήν την κατεύθυνση κινούνται διαφορετικές αλληλοσυμπληρούμενες συστηματικές

δράσεις. Αρχικά, είναι σκόπιμο να τονίζεται, να αναλύεται και να επεξηγείται η σημασία της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ στους χώρους και στα ιδρύματα όπου εκπαιδεύονται οι λογιστές και οι ελεγκτές. Αυτή η ανάδειξη της σπουδαιότητας της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μπορεί να διενεργείται μέσω των προγραμμάτων εγκυκλίων σπουδών των λογιστών και των ελεγκτών και, ειδικότερα, μέσω του σχετικού διδακτικού υλικού (βιβλίων, σημειώσεων, και άλλων) και οπωσδήποτε μέσω της άμεσης διδασκαλίας (πχ. των παραδόσεων). Επίσης, η ανάδειξη της σπουδαιότητας της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μπορεί να διενεργείται μέσω σεμιναρίων και σχετικού διδακτικού υλικού για λογιστές και ελεγκτές οι οποίοι ήδη δραστηριοποιούνται επαγγελματικά.

Επίσης, είναι απολύτως σκόπιμο να υπερθεματίζεται η σπουδαιότητα της συμμόρφωσης με τα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ από τις επαγγελματικές ενώσεις των συντακτών των οικονομικών καταστάσεων, από τις επαγγελματικές ενώσεις των στελεχών των διοικήσεων των εταιρειών, αλλά και από τις ρυθμιστικές αρχές. Αυτός ο υπερθεματισμός μπορεί να λαμβάνει χώρα στη δημόσια επικοινωνία αυτών των επαγγελματικών ενώσεων και των ρυθμιστικών αρχών μεταξύ τους, αλλά και στη δημόσια επικοινωνία αυτών των επαγγελματικών ενώσεων και των ρυθμιστικών αρχών με άλλους παράγοντες του κόσμου των επιχειρήσεων.

Επιμένοντας στην ανάγκη βελτίωσης της συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων μέσω της εφαρμογής των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, ως παράγοντα ενίσχυσης της ανάλυσης των οικονομικών καταστάσεων, θεωρείται απαραίτητο να τονιστεί, στο σημείο αυτό, η ανάγκη περαιτέρω ποσοτικοποίησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ως περαιτέρω ποσοτικοποίηση των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ νοείται η ανάδειξη και η επέκταση στο σώμα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ εκείνων των όρων, οι οποίοι όροι αναφέρονται στα μετρήσιμα και υποκείμενα σε μαθηματικούς υπολογισμούς χαρακτηριστικά των χρηματοοικονομικών στοιχείων. Όπως έχει παρατηρηθεί από την επισκόπηση της διεθνούς βιβλιογραφίας διαφόρων επιστημονικών κλάδων, εύκολα μπορούν να διακριθούν στην επέκταση της ποσοτικοποίησης των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ τα εξής πλεονεκτήματα:

- ✓ Μέγιστη εφικτή συγκρισιμότητα των μετρήσεων και των πορισμάτων των αποτιμήσεων των χρηματοοικονομικών στοιχείων. Αυτό οφείλεται στην ακρίβεια και στην αξιοπιστία των μετρήσεων, καθώς και στη δυνατότητα παράθεσης γραφημάτων και πινάκων.
- ✓ Επιτρέπει τη χρήση μαθηματικών τρόπων λογισμού (πχ., αλγεβρικός λογισμός), πράγμα το οποίο υποστηρίζει πλήρως τη διενέργεια μετρήσεων και πολύ περισσότερο τη διενέργεια ελέγχου επί των μετρήσεων.
- ✓ Υπάρχει η δυνατότητα προβολής των πορισμάτων τα οποία προκύπτουν από τη μελέτη της συμπεριφοράς ενός στατιστικού δείγματος σε όλον τον σχετικό πληθυσμό.

Εντός των πλαισίων μίας τέτοιας προσπάθειας ποσοτικοποίησης, πρέπει να λαμβάνεται προσεκτικότερη μέριμνα από τη μέριμνα που ήδη λαμβάνεται κατά την κατάρτιση νέων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ, τα οποία δεν έχουν εκδοθεί ακόμη προς χρήση από τις επιχειρήσεις. Με τη συλλογιστική αυτή, θεωρείται προφανές ότι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται ως ξεχωριστό σημείο προσοχής η διασφάλιση ότι σε τέτοια νέα και πρωτοεισαγόμενα ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα διατυπώνονται με τέτοιο τρόπο οι απαιτήσεις και οι ρήτρες του εκάστοτε προτύπου ώστε να παραπέμπουν ευθέως σε μετρήσιμα, μαθηματικής φύσεως χαρακτηριστικά των αντικειμένων χρηματοοικονομικών στοιχείων. Οι ομάδες εργασίας οι οποίες είναι επιφορτισμένες με την κατάρτιση νέων και πρωτοεισαγόμενων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα πρέπει να επιτρέπουν να συμπεριλαμβάνονται όροι στο σώμα των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ μη διακρινόμενοι από μετρήσιμα, μαθηματικής φύσεως χαρακτηριστικά στον απαιτούμενο κατά περίπτωση βαθμό. Σε κάθε περίπτωση, το κέντρο βάρους των υφισταμένων, αλλά και των πρωτοεισαγομένων ΔΛΠ/ΔΠΧΑ θα πρέπει να εδράζεται στους ποσοτικούς όρους και όχι στους ποιοτικούς όρους των απαιτήσεων και των ρητρών των ΔΛΠ/ΔΠΧΑ.

Επιπρόσθετα, πρέπει οι ομάδες εργασίας της IASC να επανεξετάζουν κατά περιόδους τα επιμέρους λογιστικά ζητήματα για τα οποία έχουν ήδη εκδοθεί ΔΛΠ/ΔΠΧΑ. Ο σκοπός μίας τέτοιας περιοδικής επανεξέτασης είναι να επανεπισκοπηθούν τυχόν νεότερες εξελίξεις στο μακροοικονομικό και τεχνολογικό διεθνές περιβάλλον οι οποίες θα επιτρέπουν την απαλοιφή όρων ποιοτικού χαρακτήρα για το ίδιο επανεξεταζόμενο λογιστικό ζήτημα και την επακόλουθη αντικατάσταση των ποιοτικών όρων που έχουν απαλειφθεί, με ποσοτικούς όρους αντίστοιχης λειτουργίας.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Accounting Standards Board (AcSB), (2010). CICA Handbook – Accounting. *Canadian Institute of Chartered Accountants*.

Agca, C. and Aktas, R., (2007), First Time Application of IFRS and Its Impact on Financial Ratios: A Study on Turkish Listed Firms. *Problems and Perspectives in Management*, 5, (2) pp. 99-112.

Aisbitt, S. (2006). Assessing the effect of the transition to IFRS on equity: The case of the FTSE 100. *European Accounting Review*, 15(3), 117–133.

Aisbitt, S., (2001), “Measurement of harmony of financial reporting within and between countries: the case of Nordic countries”, *The European Accounting Review*, vol.10, no.1, pp. 1-72.

Akbar, S., Stark, A.W., (2003), ‘Discussion of Scale and the scale effect in market-based accounting research’, *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol.30, No. 1-2, pp. 57–72.

Alexander D., Britton, A., and Jorissen, A., (2009). “International financial reporting and analysis”, 4th ed., Andover: Cengage Learning.

Ali, A., & Hwang L., (2000). “Country-Specific Factors Related to Financial Reporting and the Value Relevance of Accounting Data”, *Journal of Accounting Research*, Vol. 38, No. 1, pp. 1-21.

Altman, E., (1992), Revisiting the high yield bond market. *Financial Management*, Vol. 21, No. 2, pp. 78-92.

Altman, E.I., (1968), “Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy”, *Journal of Finance*, pp. 589-609 [ALT68]

Approaches”, *Journal of Economics and Business*, 51(4), 347-364.

Arce, M., & Mora, A., (2002). “Empirical evidence of the effect of European accounting differences on the stock market valuation of earnings and book value”. *The European Accounting Review*, 11, 573–599.

Athianos, S., Vazakides, A., and Dritsakis, N., (2005), “Financial Statement Effects of Adopting International Accounting of Greece”, *4th Conference of the Hellenic Finance and Accounting*, December 2005, Piraeus, Greece, Conference Proceedings.

Ball, R., (2006). “International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors”, *Accounting and Business Research*, International Accounting Forum, pp. 5-27.

Ballas, A., Skoutela, D. and Tzovas, C., (2010), “The relevance of IFRS to an emerging market: evidence from Greece”, *Managerial Finance*, vol. 36, pp. 931-948.

Baralexis, S., (2004), "Creative accounting in small countries: the Greek case" Barbu, E. (2004). “Tracing the Evolution of Research on International Accounting Harmonization”, *Document de recherché*, no.2004-3, Laboratoire Orleans De Gestion.

- Barnes, P. (1987). "The analysis and use of financial ratios: a review article", *Journal of Business, Finance and Accounting*, Vol. 14, pp.449–461.
- Barnes, P., (1982), "Methodological implications of non-normally distributed financialratios", *Journal of Business Finance and Accounting*, 9 (1), pp. 51-62 [BAR82]
- Barnes, P., (1987), "The Analysis and Use of Financial Ratios: A Review Article", *Journal of Business Finance and Accounting*, 14(4), pp. 463-482 [BAR87]
- Barnes, P., (1987), "The Analysis and Use of Financial Ratios", *Journal of Business Financeand Accounting*, vol. 14, no. 4, pp. 449-461 [BAR87]
- Barth, M., Clinch, G., (2009), "Scale effects in capital markets-based research", *Journal of Business Finance and Accounting*, Vol. 36, No. 3-4, pp. 253-288.
- Beaver, W. H., (1966), "Financial Ratios as Predictors of Failure", *Journal of Accountancy Research*, pp. 77 – 111 [BEA66]
- Beaver, W., (2002), 'Perspectives on recent capital market research', *The Accounting Review*, Vol. 77, No. 2, pp. 453-474.
- Beckman, J., Brandes, C., and Eirle, B., (2007), "German reporting practices: an analysis of reconciliations from German commercial code to IFRS or US GAAP", *Advances in International Accounting*, Vol. 20, pp. 253-294.
- Beke, J., (2011). "International Accounting Standardization Practice in Hungary". *Regional and Business Studies*, 3(1).
- Bellas, A. Toudas, K. Papadatos, K., (2007), "The consequences of applying International Accounting Standards (IAS) to the financial statements of Greek companies" *Lisbon: European accounting Association*
- Bellas, A., Toudas, K., & Papadatos, C., (2008), "The consequences of applying International Accounting Standards (IAS) to the financial statements of Greek companies", Forthcoming in SPOUDAI: *Journal of Business and Economics*.
- Bernstein, L., (1989), *Financial Statement Analysis, Theory, Application and Interpretation*, Richard D. Irwin, Inc., Homewwod [BER89]
- Bernstein, Leopold and Wild, John. (1998), *Financial Statement Analysis: Theory, Application and Interpretation*, New York: McGraw-Hill Companies, Inc
- Berry, R.H., and Nix, S., (1991), "Regression analysis v. ratios in the cross-section analysis offinancial statements", *Accounting and Business Research* 21(82), pp. 107-117 [BER91]
- Bhunja, A., (2012), "The Impact of Liquidity on Profitability: A Case Study of FMCG Companies in India", *Research and Social practices in Social Sciences* Vol. 7, No. 2, pp. 44-58.
- Black, E. and White, J., (2003), "An international comparison of income statement and balance sheet information: Germany, Japan and the US". *European Accounting Review*, 12(1), pp. 29-46.

- Blanchette, M. Racicot, F.-E. Girard, J.-Y. (2011), "The effects of IFRS in Financial Ratio: early evidence in Canada" *Certified General Accountants Association of Canada*.
- Bolek, M. and W. Wojciech, (2011), "The influence of liquidity on profitability of polish construction sector companies", *Financial Internet Quarterly "e-Finance"*; 2012, 8(1).
- Bryant, M. S. (1997), "A case-based reasoning approach to bankruptcy prediction modeling",
- Bushman R., Piotroski J., (2006), "Financial reporting incentives for conservative accounting: The influence of legal and political institutions", *Journal of Accounting and Economics*, pp. 107-148.
- Cagle et al., (2013), "Comparison of AACSB Accounting Accredited and AACSB Business Accredited Institutions Using the CPA Examination as a Post-Curriculum Assessment", *Journal of Accounting and Finance*, 14(6), pp. 127-132.
- Cairns, D., (1999), FT International Accounting Standards Survey. Financial Times, London.
- Callao, S. Ignacio Jarne J. (2010), "Have IFRS Affected Earnings Management in the European Union?" *Zaragoza: Accounting and Finance Department Managerial Auditing Journal*, 19(3), pp. 440-461.
- Canadian Institute of Chartered Accountants (CICA), (2009), The CICA's Guide to IFRS in Canada.
- Canadian Performance Reporting Board, (2010), The IFRS Changeover – A Guide for Users of Financial Reports. Canadian Institute of Chartered Accountants.
- Canadian Securities Administrators (CSA). (2008), Early adoption of International Financial Reporting Standards, use of US GAAP and reference to IFRS-IASB. CSA Staff Notice 52-321: June.
- Caramanis, C., Spathis, C., (2006), "Auditee and audit firm characteristics as determinants of audit qualifications: evidence from the Athens stock exchange", *Managerial Auditing Journal*, 21(9), pp. 905–920.
- Carmona, S., & Trombetta, M. (2008). On the global acceptance of IAS/IFRS accounting standards: The logic and implications of the principles-based system. *Journal of Accounting and Public Policy*, 27(6), 455–461.
- Carole, R.E., (2012), "Introduction to Financial Management of Aquaculture Center" *Department of Agriculture, National Institute of Food and Agriculture, United States*.
- Casey, C. J., (1980), "Variation in Accounting Information Load: The Effects on Loan Officers' Prediction of Bankruptcy", *The Accounting Review*, pp. 36-49[CAS80]
- Chandra, P., (2008), *Investment Analysis and Portfolio Management (3rd ed.)*, New Delhi: Tata McGraw-Hillpublishing Company Limited.
- Charitou, A., Lambertides, N., Trigeorgis L., (2004), "Is the impact of default risk systematic? An option-pricing explanation". *University of Cyprus working paper*.
- Chava, S. & Jarrow, R.A., (2004), "Bankruptcy Prediction With Industry Effects", *Article in*

Review of Finance, 8(4), pp. 537-569.

Chen, C. J. P., Chen, S. and Su, X., (2001), "Is accounting information value-relevant in the emerging Chinese stock market?". *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 10(1), pp. 1-22.

Chordia Tarun, Roll Richard and Subrahmanyam Avaniidhar, (2008), "Liquidity and Market Efficiency", *Journal of Financial Economics*, 87(2), pp. 249–268.

Chu, Pai-Cheng, (1992), "Applying Object-Oriented Concepts To Developing Financial Systems" *Journal of Systems Management*, Vol. 43, No. 5[CHU92]

Clarkson, P., Hanna, J.D., Richardson, D.G., & Thompson, R., (2008), "The impact of IFRS adoption on the value relevance of book value and earnings", Working Paper, University of Queensland, Australia.

Costea C. D., Hostiu F., (2009) "The liquidity ratios and their significance in the financial equilibrium of the firms", The Annals of The "Ștefan cel Mare" University Suceava. Fascicle of The Faculty of Economics and Public Administration Volume 9, No.1(9).

Crosbie, P., Bohn, J. (2003). Modelling default risk. *Journal of Derivatives*, 11, pp. 9-24.

D' Arcy, A., (2001). "Accounting classification and the international harmonization debate - an empirical investigation", *Accounting Organizations and Society*, Vol. 26, No. 4-5, pp. 327-349.

Damant, D., (2006). "Discussion of International Financial Reporting Standards (IFRS): pros and cons for investors", *Accounting and Business Research*, Vol.36, pp. 29-30.

Damilola, D.A., (2007), *Corporate Finance Issues, Investigations, Innovations and Application*, 2nd ed; Lagos: High Rise Publications.

Daske, H., Hail, L., Leuz, C. and Verdi, R. (2008) "Mandatory IFRS reporting around the world: Early evidence on the economic consequences", *Journal of Accounting Research*, vol. 46, pp. 1085-1142.

Daske, H., Gebhardt, G., (2006). "International Financial Reporting Standards and experts' perceptions of disclosure quality", *Abacus*, Vol. 42, No. 3-4, pp. 461-498.

Dave, A.R., (2012), "Financial Management as a Determinant of Profitability", *South Asian Journal of Management*, 19(1), pp. 124-137.

Deloitte and Touche (2004). "European companies: UK & Germany, the main differences between UK and German accounting Practice".

Deloof M., (2003), "Does Working Capital Management Affect Profitability of Belgian Firms?", 30 (3) and (4).

Deloof, M. and M. Jeger,(1996),"Trade Oedit. Product Quality, and Intragroup Trade: Some European Evidence", *Financial Management*, Vol. 25, No. 3, pp. 945-968.

Diakomichalis, M. and Toudas, K. (2007), "Differences in the valuation of equity of firms after the implementation of IFRS: An empirical approach", 6th Conference of the

Hellenic Finance and Accounting Association, 15-17 December 2007, Patra, Greece, Conference Proceedings.

Diamond, D., (1991). Monitoring and reputation: the choice between bank loans and directly placed debt. *Journal of Political Economy*, 99(4), pp. 689-721.

Dimitras, A., Kosmidou, K. and Apostolou, A. (2010) "Bank efficiency estimation and the change of the accounting standards: evidence from Greece", *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, vol. 2, pp. 4-19.

Ding, Y., Hope, O.K., Jeanjean, T., & Stolowy., H., (2007). "Differences between domestic accounting standards and IAS: measurement, determinants and implications", *Journal of Accountancy and Public Policy*, Vol. 26, pp. 1-38.

Dumontier, P. and Labelle, R. 1998. "Accounting earnings and firm valuation: the French case". *European Accounting Review*, 7(2), pp. 163-183.

Dunne T. et al., (2008), "The implementation of IFRS in the UK, Italy and Ireland", *The Institute of Chartered Accountants of Scotland*.

Dye, R.A., (2001). "An evaluation of 'Essays on disclosure' and the disclosure literature in accounting", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 32, No. 1, pp. 181-235.

Easton, P.D., Sommers G.A., (2003). "Scale and the scale effect in market-based accounting research", *Journal of Business Finance & Accounting*, Vol. 30, No.1-2 (January). pp. 25-55.

Edmonds et al. (2006), *Fundamental Managerial Accounting Concepts*, Boston: McGraw-Hill/Irwin.

Egbidi, B.C., (2009), "Working Capital Management and Profitability of Listed Companies in Nigeria", *Nigeria Research Journal of Accountancy*, 1(1), pp. 44-55.

Elbakry, A., El-Masry, A. and Pointon, J. 2006. "Is accounting information value relevant in the emerging Egyptian stock market?" *International Journal of Business Research*, VI, (3), pp. 68-77.

Emekewue, P.E., (2008), "Corporate Finance Management", 5th Revised ed, *kinshasha: African Bureau of Educational Sciences*.

Emsley, D., (2005). "Restructuring the management accounting function: a note on the effect of role involvement on innovativeness", *Management Accounting Research*, 16, pp. 157 - 177.

Enekwe C.I., Okwo I.M. & Ordu M.M., (2013), "Financial Ratio Analysis as a Determinant of Profitability in Nigerian Pharmaceutical Industry", *International Journal of Business and Management*; Vol. 8, No. 8.

Enekwe, C. I., (2015), "The relationship between financial ratio analysis and corporate profitability: A study on selected quoted oil and gas companies in Nigeria", *European Journal of Accountancy, Auditing and Finance Research*, Vol.3, No.2, pp. 17-34.

Ernst and Young (2002). *International Accounting Standards - Effects of Adopting IAS 2002-2005*. Ernst and Young, London.

Evans, L., (2004). "Language, translation and the problem of international accounting communication", *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vo. 17, No.2, pp. 210-248.

Ewert, R., Wagenhofer, A., (2005). "Economic effects of tightening accounting standards to restrict earnings management", *The Accounting Review*, Vol. 80.

Ezeamama, M. C., (2010), *Fundamentals of Financial management: A practical guide*, Enugu: Ema Press Ltd.

Ezzamel, M. and Mar-Molinero, C., (1990), "The Distributional Properties of Financial Ratios in UK Manufacturing Companies", *Journal of Business Finance and Accounting*, 17(1), pp. 1-29 [EZZ90].

Fabozzi, F.J and Peterson, p.p. (2003), *Financial Management and Analysis*, 2nd Edition. John Wiley and Sons, Inc.

Fieldsend, S., Longford, N., and McLeay, S., (1987), "Industry effects and the proportionality assumption in ratio analysis: a variance component analysis", *Journal of Business Finance and Accounting*, 14(4), pp. 497-517 [FIELD87]

Fifield, S., Finningham, G., Fox, A., Power, D., and Veneziani, M., (2011). "A cross- country analysis of IFRS reconciliation statements", *Journal of Applied Accounting Research*, 12 (1), pp. 26-42.

Filbeck, G., and Kueger, T., (2005), "Industry Related Differences in Working Capital Management: Mid-American", *Journal of Business*. 20(2), pp. 11-18.

Floropoulos, I., (2003), 'IAS. First time users: some empirical evidence from Greek companies'. Hellenic Finance and Accounting Association (HFAA) Conference, November, Athens.

Floropoulos, J., (2006), "IFRS first time users: some empirical evidence from Greek companies", *Spoudai*, vol. 56, pp. 39-70.

Floropoulos, J., and Moschidis, O., (2004), "Are the small enterprises ready for the implementation of IFRS? The case of Greece", *East-West Journal of Economics and Business*, vol. 7, pp. 81-116.

Floros, C., (2007), "The effects of international accounting standards on stock market volatility: the case of Greece", *Investment Management and Financial Innovations*, vol. 4, pp. 61-72.

Fontes, A. et.al., (2005), "Measuring convergence of National Accounting Standards with International Financial Reporting Standards", *Accounting Forum*, vol.29, pp.415-436.

Foster, G., (1978), "Asset pricing models: Further tests", *Journal of Financial and Quantitative Analysis*, 13(1), pp. 39-53.

Foster, G., (1981), "Intra-Industry information transfers associated with earnings releases", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 3, No. 3, pp. 201-232.

- Foster, G., (1986), *Financial Statement Analysis*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ[FOS86]
- Foster, G., (1987), *Financial Statement Analysis*, Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ[FOS87]
- Foulke A. Roy (1968), *Practical financial statement analysis*. New Delhi: McGraw hill Book Company inc.
- Francis, J., Lennox, C., (2008), “*Selection models in accounting research*”, Working Paper, University of Missouri at Columbia, USA.
- Fridson, M., (1995), *Financial Statement Analysis*, John Wiley & Sons, Inc, New York [FRI95].
- Friedman A.L. & Lyne S.R., (1997). “Activity-based techniques and the death of the bean counter” *European Accounting Review*, pp.19-44.
- Frydman H., Altman E.I. and Kao D.L., (1985), “Introducing Recursive Partitioning for Financial Classification: The Case of Financial Distress”, *The Journal of Finance*, Vol. 40, No. 1, pp. 269-291.
- Gallagher. T.,& Joseph. A., (2000), *Financial Management: Principles and Practices with Finance Center Disk*, 2nd Edition, Prentice Hall
- García Lara, J. M. & Mora, A. (2004). “Balance sheet versus earnings conservatism in Europe”, *The European Accounting Review*, 13(2), pp. 261-292.
- Garrido, P. et al., (2002), “Measurement of formal harmonization progress: The IASC experience”, *International Journal of Accounting*, vol.37, pp.1-26.
- Gassen, J. and Sellhorn, T. (2006), “Applying IFRS in Germany - Determinants and consequences”. *BFuP*, 58, pp. 365-386.
- Gastón S.C., et al, (2010), “IFRS adoption in Spain and the United Kingdom: Effects on accounting numbers and relevance”, *Advances in Accounting*, 26, pp. 304-313.
- Georgakopoulou, E., Spathis, C. and Floropoulos, I. (2010). “The influence of IFRS on the financial statements and the chartered auditors’ certificates: evidence from the Greek sector of food and beverage”, 9th Special Conference of the Hellenic Operational Research Society, 27-29 May 2010, Agios Nikolaos, Greece, Conference Proceedings.
- Georgakopoulou, E., Spathis, C. and Floropoulos, I. (2010). “The transition from the Greek accounting system to IFRS: Evidence from the Manufacturing Sector”, *International Journal of Managerial and Financial Accounting*, vol. 2, pp. 4-19.
- Georgakopoulou, E., Spathis, C. and Floropoulos, I., (2008), “The transition phase from Greek GAAP to IFRS: Evidence from the Greek industrial sector”, 7th Conference of the Hellenic Finance and Accounting Association, 12-13 December 2008, Crete, Greece, Conference Proceedings.
- Gietzmann, Miles B. and Ostaszewski, Adam J., An Alternative to the Feltham-Ohlson Valuation Framework: Using Q-Theoretic Income to Predict Firm Value (2003, May). Cass

Business School Research Paper. Available at SSRN:<http://ssrn.com/abstract=413020> or doi:10.2139/ssrn.413020

Gill, A., N Biger, and N. Mathur, (2010), “The Relationship Between Working Capital Management And Profitability: Evidence From The United States”, *Business and Economics Journal*, Volume 2010.

Giner, B., Rees, W., (2005), “Introduction to special section on IFRS adoption”, *European Accounting Review*, Vol. 14, No. 1, pp. 95-99.

Ginoglou, D., Tahinakis, P., Moisi, S. and Ginoglou, E., (2008), “Accounting treatment of the re-evaluation of the value of tangible assets: The case of Greek firms”, 1st International Conference on Business and Economy, Conference Proceedings, pp. 2-17.

Girmachew, K., (2010), “Financial performance analysis”, A Case Study of Mesfin Industrial Engineering, Unpublished masters’ project. Mekelle University, Ethiopia

Glaum, M., Street, D., (2003), “Compliance with the disclosure requirements of Germany’s new market: IAS versus US GAAP”, *Journal of International Financial Management and Accounting*, Vol. 14, No. 1, pp. 64-100.

Glosten & Milgrom, (1985), “Bid, ask and transaction prices in a specialist market with heterogeneously informed traders”, *Journal of Financial Economics*, pp.71-100.

Goodwin J., Ahmed K., (2006). "The impact of international financial reporting standards: does size matter?" *Managerial Auditing Journal*, 21(5), pp.460-475.

Gray, S., (1988), “Towards a theory of cultural influence on the development of accounting systems internationally”, *Abacus*, Vol. 24, No. 1, pp. 1-15.

Gupta R. L. & Radhaswamy M. (1991), *Financial Statement Analysis*, New Delhi: Sultan Chand & Sons, p. 7.

Haller, A. (2002), “Financial accounting developments in the European Union: past events and future prospects”, *The European Accounting Review*, 11(1), pp.153-190.

Harris M., Muller K., (1999), “The market valuation of IAS versus US-GAAP accounting measures using Form 20-F reconciliations”, *Journal of Accounting and Economics*, pp.285-312

Harris, M. and Muller, K., (1999), “The Market Valuation of IAS versus US GAAP Accounting Measures Using Form 20-F Reconciliations”. *Journal of Accounting and Economics*, 26, pp. 285-312.

Hassan, O., Romilly, P., Giorgioni, G., & Power, D., (2009), “The value relevance of disclosure: Evidence from the emerging capital market of Egypt”, *The International Journal of Accounting*, Vol. 44, No. 1, pp. 79-102.

Haverals J., (2007), “IAS/IFRS in Belgium: Quantitative analysis of the impact on the tax burden of companies”, *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 16(1), pp. 69-89.

- Hendriksen Eldson S. (1984), "Accounting Theory", New Delhi: Khosla publishinghouse, p. 136.
- Hermanson, R.H., Edwards, J.D., Salmonson, R.F., (1989), *Accounting Principles*, Boston: BPI/IRWIN.
- Hodgdon, C., Tondkar, R., Harless, D., & Adhikari, W.A., (2008), "Compliance with IFRS disclosure requirements and individual analysts' forecast errors", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 17(1), pp. 1–13.
- Hofstede, G., (1983), "The cultural relativity of organisational practices and theories", *Journal of International Business Studies*, 14(2), pp. 75-89.
- Holthausen, R.W., Watts, R.L., (2001), "The relevance of value-relevance literature for financial accounting standard setting", *Journal of Accounting and Economics*, Vol 31, pp. 3-75.
- Hope, O., (2003a), "Disclosure practices, enforcement of accounting standards and analysts' forecast accuracy: an international study", *Journal of Accounting Research*, 41(2), pp. 235–272.
- Hope, O.-K., et al., (2006), "Empirical evidence on jurisdictions that adopt IFRS", *Journal of International Accounting Research*, Vol. 5 No 2.
- Horngren, C.-T., Harrison W.-T., and Bamber L.-S., (1999), *Accounting*, 4th Edition. Prentice Hall International.
- Horrigan, J.O., (1983), "Methodological implications of non-normally distributed financialratios: a comment", *Journal of Business Finance and Accounting*, 10/(4), pp. 683-689 [HOR83].
- Horton, J., Serafeim, G., (2009), "Market reaction to and valuation of IFRS reconciliation adjustments: first evidence from the UK", *Review of Accounting Studies*, published online July (2009).
- Hove, M. (1986), "The Anglo-American Influence on International accounting standards: The case of the disclosure standards of the international accounting standards committee", *Research in Third World Accounting*, vol.1 pp.55-66.
- Hung, M., (2001), "Accounting standards and value relevance of financial statements: An international analysis", *Journal of Accounting and Economics*, 30, pp. 401 - 420.
- Hung, M., Subramanyam, K., (2007), "Financial statement effects of adopting international accounting standards: the case of Germany", *Review of Accounting Studies*.
- Iatridis G., & Dalla K., (2011). "The impact of IFRS implementation on Greek listed companies: An industrial sector and stock market index analysis", *International Journal of Managerial Finance*, 7(3), pp. 284-303.
- Iatridis, G. and Rouvolis, S., (2010), "The post-adoption effects of the implementation of International Financial Reporting Standards in Greece", *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, vol. 19, pp. 55-65.

Isberg, Steven C., (1998), “Financial Analysis with the DuPont Ratio: A Useful Compass”, *Credit & Financial Management Review*.

Iselin, Errol R., (Jan 1988), “The effects of the information and data properties of financial ratios and statements on managerial decision quality”, *Journal of Business Finance and Accounting*, 20(2), p. 249 (18). [ISE88]

Iselin, Errol R., (Jan 1993), “The effects of the information and data properties of financial ratios and statements on managerial decision quality”, *Journal of Business Finance and Accounting*, 20(2), p. 249 (18). [ISE93]

Jagels, M.G. and Coltman, M.M. (2003), *Hospitality Management Accounting*, 8th Edition. s.l. : John Wiley and Sons.

Jaruga A. et al., (2007), “The Impact of IAS/IFRS on Polish Accounting Regulations and their Practical Implementation in Poland”, *Journal Accounting in Europe*, pp. 67-78.

Jarva, H. and Lantto, A. Maija, (2012, June 13) “Information Content of IFRS versus Domestic Accounting Standards: Evidence from Finland”. *The Finnish Journal of Business Economics*, Issue 2, pp. 141-177.

Järvenpää, M., (1996). “The relationship between taxation and financial accounting in Finland”. *The European Accounting Review*, 5 (Supplement 1), pp. 899–914.

Järvenpää, P., (2007). “Making Business Partners: A Case Study on how Management Accounting Culture was Changed”, pp.99-142.

Järvenpää, P., Dietrich, E., Karjalainen, J. & Arto, K., (2002). “Successful management in multi-project environment”. *EURAM's 2nd Conference on Innovative Research in Management*, Stockholm, Sweden, May 9-11, 2002.

Jeanjean, T., Stolowy, H., (2008), “Do accounting standards matter? An exploratory analysis of earnings management before and after IFRS adoption”, *Journal Accounting and Public Policy*, Vol. 27, No.6, pp. 480–494.

Jermakowicz, E., Prather-Kinsey, J., & Wulf, I., (2007). “The value relevance of accounting income reported by DAX-30 German companies”, *Journal of International Financial Management and Accounting*, Vol. 18, No. 3, pp. 151-191

Jermakowicz, E.K. & Gornik-Tomaszewski, S. (2006). “Implementing IFRS from the perspective of EU publicly traded companies.” *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 15, pp. 170-196.

Jindrichovska I., Kubickova D., Kocmanova S., (2014), “The development of accounting and application of IFRS in the Czech Republic”, *Journal of Accounting and Management Information Systems, Faculty of Accounting and Management Information Systems, The Bucharest University of Economic Studies*, 13(2), pp. 198-235.

Johnsen, T. and Melicher, R.W., (1994). “Predicting Corporate Bankruptcy and Financial Distress: Information Value Added by Multinomial Logit Models”. *Journal of Economics and Business*, 46(4), pp. 269-286.

Jones, S., & Higgins, A. D. (2006). “Australia's switch to international financial reporting

- standards: A perspective from account preparers". *Accounting and Finance*, 46, pp. 629–652.
- Joos, P. and Lang, M., (1994), "The Effects of Accounting Diversity: Evidence from the European Union", *Journal of Accounting Research*, 32 (Supplement), pp. 141-168.
- Journal of Intelligent Systems in Accounting, Finance and Management*, 6(3), pp. 195-214.
- Kang, T., Pang, Y.H., (2005). "Economic development and the value-relevance of accounting information - a disclosure transparency perspective", *Review of Accounting and Finance*, Vol. 4, No. 1, pp. 5-31.
- Khan, M., Jain, P.K., (2007), *Financial Management*, 5th Edition, Text, Problems and Cases, Tata Mc Graw-Hill Publishing Company Limited.
- King R. and Langli J., (1998). "Accounting diversity and firm valuation", *The International Journal of Accounting*, vol. 33, issue 5, pp. 529-567.
- Kohlar E.-L., (1979), *A Dictionary for Accounts*, (4th edition), New Delhi: Prentice - Hall of India Pvt. Ltd., p.315.
- Kothari, S. P. and Zimmerman, J. L. 1995. "Price and return models". *Journal of Accounting and Economics*, 20(2), pp. 155-192.
- Kothari, S.P., (2001), "Capital markets research in accounting", *Journal of Accounting and Economics*, 31/(1-3), pp. 105-231.
- KPMG and Keitz, I.V., (2006), "The Application of IFRS: Choices in Practice", KPMG International Financial Reporting Group: December.
- KPMG, (2000), "Global Financing Reporting, IAS or US-GAAP?" European Survey. London.
- KPMG, (2003), "Implementing IFRS. Extract from: IFRS compared with US GAAP and German GAAP". A Swiss Non-operating Association.
- Lacher R.C., et al., (1995), "A neural network tool for classifying the financial health of a firm", FSUCS (Florida State University) Technical Report [LAR95]
- Lainez, J.A., Callao, S., and Jarne, J.I., (1996), "International Harmonization of Reporting Required by Stock Markets", *The International Journal of Accounting*, 31(4), pp. 405-418.
- Lantto A.M., (2014), "Business Involvement in Accounting: A Case Study of International Financial Reporting Standards Adoption and the Work of Accountants", *European Accounting Review*, pp. 335-356
- Lantto, A. M., and Sahlström, P., (2009), "Impact of International Financial Reporting Standard Adoption on Key Financial Ratios". *Accounting and Finance*, Vol. 49, pp. 341-361.
- Lantto, A., (2005), "Does IFRS improve the usefulness of accounting information in a Code-law country". Working paper. EM annual Congress, Lisbon.
- Lee, C. F.; Wu, C., (1988), "Expectation Formation and Financial Ratio Adjustment Process", *The Accounting Review*, 53(2). [LEE88]

- Lennox, C., (1999,) “Identifying failing companies: A re-evaluation of the logit, probit and DA
- Leuz, C., and Verrecchia, E., (2000), “The Economic Consequences of Increased Disclosure”. *Journal of Accounting Research*, 38, pp. 91-124.
- Leuz, C., and Wustemann, J., (2003). “The Role of Accounting in the German Financial System”. CFS Working Paper No. 2003/16.
- Leuz, C., Nanda, D.J. and Wysocki, P.D., (2003), "Earnings management and investor protection: an international comparison" *Journal of Financial Economics*, (69), pp. 505-527.
- Lev, B., and Sunder, S., (1979), “Methodological issues in the use of financial ratios”, *Journal of Accounting and Economics*, 1/(3), pp. 187-210. [LEV79]
- Lin, H. and Paananen, M., (2007), “The Development of Value Relevance of IAS and IFRS over Time: The Case of Germany”. Available online at:
<http://www.esseckpmg.net/eu/fin/pdf/papers/paananen-lin.pdf>.
- Lister John, (2017), “Why reformulate financial statements?”, article on http://www.ehow.co.uk/info_12298695_reformulate-financial-statements.html
- Livnat, J., and Zarowin, P., (1990). “The incremental information content of cash flow components. *Journal of Accounting and Economics*, 13, pp. 25-46.
- Lofi, A.S., (2009), “The Determinants of Profitability”, *American Journal of Sciences*, 3(1), pp. 37-42.
- MacKinnon, J., White, H., (1985). “Some heteroskedasticity-consistent covariance matrix estimators with improved finite sample properties”, *Journal of Econometrics*, Vol. 29, No.3, pp. 305-325.
- Maddala, G., (1991), “A perspective on the use of limited-dependent and qualitative variables models in accounting research”, *The Accounting Review*, Vol. 66, No.4, pp. 788-807.
- Maggina, A. & Tsaklanganos, A., (2011). “Market Reaction to IAS/IFRS Evidence from the Athens Stock Exchange”, *International Journal of Accounting and Financial Reporting*, 1(1), pp. 1-17.
- Maggina, A., Tsaklanganos, A., (2011), "Market Reaction to IAS / IFRS Evidence from the Athens Stock Exchange", *International Journal of Accounting and Financial Reporting*.
- Mascon Michael (1981), *Management Individual and Organizational Effectiveness*, New York: Harpar & Rowput, p.331.
- McComb, D., (1982), “The International Harmonization of Accounting: A cultural Dimension”, *The International Journal of Accounting*, vol.14, No.2, pp. 2-16.
- McDonald, B., and Morris, M.H., (1984), “The statistical validity of the ratio method in financial analysis: an empirical examination”, *Journal of Business Finance and Accounting* 11(1), pp. 89-97. [MCD84]

- McDonald, B., and Morris, M.H., (1985), “The functional specification of financial ratios: an empirical examination”, *Accounting and Business Research*, 15(59), pp. 223-228 [MCD85]
- McKinnon, S.M., et al. (1984), “The International Accounting Standards Committee: A performance Evaluation”, *International Journal of Accounting*, 19(2), pp. 9-34.
- McLeay, S. and Omar, A., (2000), “The sensitivity of prediction models to the non-normality of bounded and unbounded financial ratios”. *British Accounting Review*, 32, pp. 213–230.
- McLeay, S. et al (1999), “International Standardization and Harmonization: a New Measurement Technique”, *Journal of International Financial Management and Accounting*, vol.10, p.1.
- McLeay, S., and Fieldsend, S., (1987), “Sector and size effects in ratio analysis: an indirect tests of a ratio proportionality”, *Accounting and Business Research* 17(66), pp. 133-140 [MCL87]
- Meigs W. B. (1978), et al., *Intermediate Accounting*, New York: McGraw – Hill, p. 1049.
- Metcalf R.-W., Titard P.-L., (1976), “Principles of accounting”, W.B. Saunders Company.
- Milburn, J.A. and R.M. Skinner, 2001, *Accounting Standards in Evolution*. Pearson Education Canada: second edition.
- Murphy, Ann.B. (2000). “The impact of Adopting International Accounting Standards on the Harmonization of Accounting Practices”, *The International Journal of Accounting*, vol.35, no.4, pp.471-493.
- Myers, S., (2003), “Financing of Corporations”, *Handbook of the Economics and Finance*, Vol. 1, pp: 215-253.
- Näsi, S., & Virtanen A., (2003), Chapter 5: Finland. In: Alexander D & Archer S (ed) *The Miller European Accounting Guide* (5th ed.). Gaithersbury, NY, Aspen Law & Business: 250–288.
- Nobes, C., (1998), “Towards a general model of the reasons for international differences in financial reporting”, *Abacus*, 34(2), pp. 162-187.
- Nobes, C., (2006). “The survival of international differences under IFRS: towards a research agenda, *Accounting and Business Research*”, Vol. 36, No. 3, pp. 233-245.
- Nobes, C., (2009). “Observations on measuring the differences between domestic accounting standards and IAS”, *Journal of accounting and Public Policy*, Vol.28, No. 2, pp.148-153.
- Nobes, C., and Parker, R., (2004), *Comparative international accounting*, Prentice-Hall, Pearson Education limited, Harlow, England.
- Novinson, A., (2006), *Advanced Financial Accounting*, Revised ed; Enugu: Melfin Publications.
- Novinson, J., (2008), *An Insight into Management Accounting*, 4th ed; Ikeja: El-Toda, Venture Limited.

- Nweze, A. U., (2011), *Profit Planning: A Quantitative Approach (3rd ed.)*, Enugu: M' Cal communications International.
- Nwoha, C.E., (2006), *Advanced Financial Accounting*, Revised ed; Enugu: Melfin Publications.
- Odom, M.D.; Sharda, R. A., (1990), "Neural Network for Bankruptcy Prediction", In Proceedings of the International Joint Conference on Neural Networks [ODO90]
- Ohlson, J., (1980), "Financial ratios and the probabilistic prediction of bankruptcy", *Journal of Accounting Research*, 19, pp. 109-131.
- Ohlson, J., Shroff, P., (1992), "Changes versus levels in earnings as explanatory variables for returns: some theoretical considerations", *Journal of Accounting Research*, Vol. 30, No. 2, pp. 210-226.
- Ohlson, J.A., (1995), "Earnings, book values, and dividends in security valuation", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 11, No. 2, (Spring), pp. 661-87.
- Ohlson, J.A., (2001). "Earnings, book values, and dividends in equity valuation: An Empirical Perspective", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 18, No. 1, (Spring), pp. 107-120.
- Ohlson, J.A., (Spring 1980), "Financial Ratios and the Probabilistic Prediction of Bankruptcy", *Journal of Accounting Research*, pp. 109-131. [OHL80]
- Okwuosa I., (2005), "Advanced Financial Accounting Manual", Lagos: Arnold Consulting Ltd.
- Okwuosa, J. U. J., (2009), "Business and Economic Research methods (2nd ed.)", Enugu: Vougasen Limited.
- Osborn, M.,(2001). "Accounting Standards: Nationally or Internationally Set?", *The Ohio CPA Journal*, 60(4), pp. 63-67.
- Osioma B.C., (1996), "Studies In Accountancy: Text and Readings", (Rev ed), Enugu, New Age Publishers.
- Paananen, M., (2008). "The IFRS adoption's effect on accounting quality in Sweden", Working Paper, University of Hertfordshire, UK.
- Pandey, I. M., (2010), *Financial management*, (10th ed.), New Delhi: Vikas publishing House PVT Ltd.
- Papas, A, (1993), "Group accounting in Greece", edited by S.J. Gray, A. Coenenberg and P. Gordon", *International group accounting: Issues in European harmonization*, Second Edition, Routledge publications, London, pp. 121-134.
- Park, C. S. and I. Han, (2002), "A Case-Based Reasoning with the Feature Weights Derived by Analytic Hierarchy Process for Bankruptcy Prediction", *Expert Systems with Applications*, 23(3), 255-264.
- Pazarskis, M., et al., (2011), "IFRS Adoption Effects in Greece: Evidence from the IT Sector", *Management of International Business and Economics Systems*.

- Pedro, J.C., Pedro, M.S., (2007), “Effects of working capital management on SME profitability”, *International Journal of Managerial Finance*, 3(2), pp.164-177.
- Perramon, J., et al., (2005). “IFRS Introduction And Its Effect On Listed Companies In Spain”, University of Pompeu Fabra, Barcelona, www.ssrn.com.
- PetrescuSilvia, (2008), “The Financial – Accounting Analysis and Diagnosis”, second edition, issued at CECCAR Publishing House, Bucuresti.
- Platikanova, P., Nobes, C., (2006). “Was the introduction of IFRS in Europe value relevant?”, Working Paper, University of Reading, UK.
- Prather-Kinsey, J., (2010), “Discussion of IFRS adoption in Europe and investment-cash flow sensitivity: Outsider versus insider economies”, *International Journal of Accounting*, vol. 45, pp. 169-172.
- Prather-Kinsey, J., Jermakowicz, E. and Vongphanith, T., (2008), “Capital market consequences of European firms’ mandatory adoption of IFRS”, Working paper, University of Missouri and Tennessee State University.
- PriceWaterhouseCoopers (PWC), (2007), Putting IFRS in motion – The impact of International Financial Reporting Standards (IFRS) on the Canadian mining sector.
- PwC 2005. PwC inform, “IFRS/UK main differences indicator. Updated for the IFRS' stable platform”.
- Qiang, X., (2007). “The effects of contracting, litigation, regulation, and tax costs on conditional and unconditional conservatism: cross-sectional evidence at the firm level”. *The Accounting Review* 82(3), pp.759-796.
- Raheman, A., and Nasr, M., (2007), “Working Capital Management and Profitability-Case of Pakistani Firms”, *International Review of Business Research Papers*, 3(1), pp. 279-300.
- Rajan R. and Zingales L., (2003). “Banks and Markets: The Changing Character of European Finance”, CRSP Working Paper No. 546.
- Rappaport, A., (2005), “The Economics of Short-Term Performance Obsession”, *Financial Analysts Journal*, 61(3), pp.65-79.
- Reason, T., (2002), “U.S. and International Standard Setters are Co-ordinating their efforts to Craft a Common Language for Business CFO”, *The Magazine for Senior Financial Executives*, 18(5), pp. 89-91.
- Richardson, A. and Hutchinson, I. (1999). “The Case for International Accounting Standards in Canada”, Certified General Accounting Association of Canada.
- Richardson, G., Tinaikar S., (2004), “Accounting based valuation models: what have we learned?”, *Accounting and Finance*, Vol. 44, No. 2, pp. 223–255.
- Rosendale, W., (1908). “Credit Department Methods”, *The Bankers Magazine*, pp. 186-187.
- Ross, S., R. Westerfield and B. Jordan, (2000), *Fundamentals of Corporate Finance*, 9th ed. McGraw-Hill.

- Ruland, W., Shon, J., & Zhou, P., (2007), "Effective controls for research in international accounting", *Journal of Accounting and Public Policy*, Vol. 26, No.1, pp. 96-116.
- Schadewitz, H., Markku, V., (2007), "How markets value and respond to IFRS reconciliations adjustments in Finland", Working Paper, University of Oulu, Turku School of Economics, Finland.
- Schiebel, A., (2007). "Value relevance of German GAAP and IFRS consolidated financial reporting: An empirical analysis on the Frankfurt Stock Exchange", Working Paper, Vienna University of Economics and Business Administration, Austria.
- Schipper, K., (2005), "The introduction of International Accounting Standards in Europe: Implications for International Convergence", *European Accounting Review*, 14(1), pp.101-126
- Schleicher, T., Tahoun, A. and Walker, M., (2010), "IFRS adoption in Europe and investment-cash flow sensitivity: Outsider versus insider economies", *International Journal of Accounting*, vol. 45, pp. 143-168.
- Sen, M., Oruc, E., (2009), "Relationship between Efficiency Level of Working Capital Management and Return on Total Assets in Ise", *International Journal of Business and Management*, 4(10), pp. 109-111.
- Shin, H., and Soenen, L., (1998), "Efficiency of Working Capital Management and Corporate Profitability", *Financial Practice and Education*, 8(2), pp. 37-45.
- Smantser, M., (2006), "The Convergence of Accounting Standards or the Next Revolutionary Change in the Accounting Industry", Pace University, http://digitalcommons.pace.edu/honorscollege_theses/42
- Soderstrom, N.S. and Sun, K.J., (2007), "IFRS adoption and accounting quality: a review", *European Accounting Review*, Vol. 16, No. 4, pp. 675-702.
- Spathis, C., Doumpos, M., & Zopounidis, C., (2002). "Detecting falsified financial statements: a comparative study using multicriteria analysis and multivariate statistical techniques", *European Accounting Review*, Vol. 11, No. 3, pp. 509-535.
- Spathis, C., Georgakopoulou, E., (2007). "The adoption of IFRS in South Eastern Europe: the case of Greece", *International Journal of Financial Services Management*, Vol. 2, No. 1, pp. 50-63.
- Spathis, C.T., (2002). "Detecting false financial statements using published data: some evidence from Greece", *Managerial Auditing Journal*, Vol. 17, No.4, pp. 179-191.
- Spiller, E.A. and May, P.T., (1990), *Financial Accounting: Basic Concepts*, Boston: Irwin.
- StanleyB. (1984), *A Hirt foundation of financial management (3rd edition)*. Homewood Guineas: Richard Growin Inc., p. 4.
- Stent W., Bradbury M. & Hooks J., (2010). "IFRS in New Zealand: effects on financial statements and ratios", *Pacific Accounting Review*, 22(2), pp.92-107.

Stephan, A. and Tsapin, A., (2009), "Persistence and Determinants of Firm Profit in Emerging Markets", DIW Berlin Discussion Paper No. 848, DIW Berlin, German Institute for Economic Research.

Street, D., (2002), "GAAP 2001-benchmarking national accounting standards against IAS: Summary of results", *Journal of International Accounting, Auditing & Taxation*, vol.11, pp.77-90.

Street, D., et al., (2004), "Large accounting firms' survey reveals emergence of two standards system in the European Union", *Advances in International Accounting*, vol.17, pp.1-29.

Sylwia, G.T. and McCarthy I.N., (2003), Co-operation Between FASB and IASB to achieve convergence of accounting standards, *Review of Business*, 24(2).

Tarca, A. (2003). "International convergence of accounting standards: An investigation of the use of IAS options not acceptable under US GAAP" *International Journal of Business Studies*, 11(2).

Tay, J.S.W, Parker, R.H. (1992). "Measuring International Harmonization and Standardization: a Reply", *Abacus*, vol.28, No. 2.

Tay, J.S.W. and Parker, R.H., (1990), "Measuring International Harmonization and Standardization", *Abacus*, vol.26, No. 1.

Taylor, M. and Jones, R., (1999), "The use of international accounting standards terminology. A survey of IAS compliance disclosure". *The International Journal of Accounting*, 34(4), pp.557-570.

Teixeira, A., (2009), "International spread of IFRS: challenges and opportunities", presentation at FARSIG symposium.

Thukaram Rao, M. E., (2009), *Accounting for Managers*, New Delhi: New Age International (P) Ltd publisher.

Titman S. & Wessels R., (1988), "The Determinants of Capital Structure Choice", *The Journal of the American Finance Assosiation*.

Tower, G., Hancock, P., & Taplin, R.H., (1999). "A regional study of listed companies' compliance with international accounting standards", *Accounting Forum*, Vol. 23, No. 3, pp. 293-305.

Tripathi P.C. (1991), *Research Methodology*, New Delhi: Sultan Chand & Sons

Trivedi Shilpa M. (2010), "An Analysis of Financial Performance of State Road Transport Corporation in Gujarat", Ph.D. Doctoral thesis, Rajkot: Saurashtra University, p. 49

Tsakumis, G.T., (2007). "The influence of culture on accountants' application of financial reporting rules", *Abacus*, Vol. 43, No.1, pp. 27-48.

Tsalavoutas, I. Evans, L. (2010)" Transition to IFRS in Greece: financial statement effects and auditor size" *Managerial Auditing Journal*.

Tsalavoutas, I., Andre, P. and Evans, L., (2008). "Transition to IFRS and value relevance in a small but developed market: A look at Greek evidence". Available online at: <http://www.iae.univ-poitiersJr/afc09/PDF/p161.pdf>.

Tsalavoutas, I., Andre, P. and Evans, L., (2010), "Transition to IFRS and value relevance in a small but developed market: A look at Greek evidence", available online at: <https://halshs.archives-ouvertes.fr/halshs-00460532>

Turley, W.S. (1983), "International Harmonization of Accounting: The Contribution of the EEC Fourth Directive on Company Law", *The International Journal of Accounting*, vol.18, No.2, pp.13-27.

Turner, J.N., (1983), "International Harmonization: A Professional Goal", *Journal of Accountancy*, vol.1, pp.58-59.

Uddin, S., (2005), "Global Harmonization of Accounting Standards", The Cost and Management. Available online at: http://www.gierusz.com.pl/_upload/file/accountica/accountica_no_1_march_2009.pdf

Ugwuanyi, W., (2004), *Introduction to Financial Analysis and Project Education*, Lagos: Johnkens and Willy Publications Nig. Ltd

Uyar, A., (2009), "The Relationship of Cash Conversion Cycle with Firm Size and Profitability: An Empirical investigation in Turkey", *International Research Journal of Finance and Economics*, ISSN 1450-2887 Issue 24, EuroJournals Publishing Inc.

Vazakidis, A., and Athianos, S., (2010), "Measuring investors' reaction to the adoption of international financial reporting standards in Greece, using a market-based model", *International Journal of Economics and Business Administration*, vol. 2, pp. 103-112.

Verrecchia, R.E., (2001). "Essays on disclosure", *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 32, No. 1-3, pp. 97-180.

Virtanen, A., (2009). "Revealing financial accounting in Finland under five historical themes". *Accounting History*, 14(4): 357–379.

Vlachos, C., (2001), "An empirical investigation of the financial disclosure practices of Cypriot and Greek Companies", PhD Thesis, Middlesex University, UK.

Wahlen, J., et al., (1999), *American Accounting Association's Financial Accounting Standards Committee Respons to IASC*, Discussion Paper Shaping IASC for the Future. *Accounting Horizons*, 13(4), pp. 443-452.

Watts N., Zimmerman K. and Schnaiberg A., (1986). "Distributional conflicts in environmental-resource policy", pp 150–175, New York: St Martins Press.

Watts R., (1977), "Corporate Financial Statements, A Product of the Market and Political Processes", *Australian Journal of Management*, pp.33-75.

Weetman, P., (2006). "Discovering the 'international' in accounting and finance", *British Accounting Review*, Vol. 38, No.4, pp. 351-370.

Weetman, P., Jones, E.A.E., Adams, C.A., & Gray, S.J., (1998), “Profit measurement and UK accounting standards: a case of increasing disharmony in relation to US GAAP and IASs”, *Accounting and Business Research*, Vol. 28 (Summer), No. 3, pp.189-208.

Weinraub, H. and Visscher, S., (1998), “Industry Practice Relating to Aggressive Conservative Working Capital Policies”, *Journal of Financial and Strategic Decision*, Vol. 11, No. 2, pp. 11-19.

Weygandt, Jerry J., Keiso, D. E., and Kimmel, P. D., eds. (2002), *Managerial Accounting: Tools for decision making*, New York: John Wiley and Sons press

Whittington, G. (2007). “The adoption of International Accounting Standards in the European Union”, *European Accounting Review*, vol.14, No.1, pp.127-153.

Whittington, G., (2005). “The adoption of International Accounting Standards in the European Union”, *European Accounting Review*, Vol. 14, No. 1, pp. 127 – 153.

Wild, John J., (2008), *Financial Accounting: Information for decisions*, New York: McGraw-Hill/Irwin.

Yeoh, J., (2005), “Compliance with mandatory disclosure requirements by New Zealand listed companies”, *Advances in International Accounting*, Vol. 18, pp.245-262.

Zarb, B.J., (2006), “The Quest for Transparency in Financial Reporting”. *The CPA Journal*: September 2006.

Zeff, S., (2007), “Some obstacles to global financial reporting comparability and convergence at a high level of quality”, *The British Accounting Review*, Vol. 39, No.4, pp. 290-302.

Zeff, S.A. (1998). “The Coming Confrontation on International Accounting Standards”, *Irish Accounting Review*, Vol. 5, No.2, pp. 89-117.

Zéghal, D., Chtourou, S., Sellami, Y. M., (2011). “An analysis of the effect of mandatory adoption of IAS/IFRS on earnings management”. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, 20(2), pp. 61-72.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Δ. & ΗΡΕΙΩΤΗΣ, Ν., (2008). *ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ*. ISBN13 9789608940710. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ROSILI.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, Δ. & ΗΡΕΙΩΤΗΣ, Ν., (2015). *ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ*. ISBN13 9789607745224. ΕΚΔΟΣΕΙΣ ROSILI.